

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI
INGRIJITE DE MIHAIL ROLLER

2

RĂSCOALA ȚĂRANILOR

DIN

1907

DOCUMENTE DIN ARHIVA MINISTERULUI JUSTIȚIEI
ȘI A MINISTERULUI INSTRUCȚIUNII ȘI CULTELOR

PUBLICATE DE V. ION

1948

EDITURA DE STAT

1378/1366

EDITURA DE STAT

PĂNTEA
LITERATURĂ

Bibl. Universitara Sibiu

R604101160

1978
SINDICATUL STUDENȚESC
AL UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI
CLUBUL
DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI
INGRIJITE DE MIHAIL ROLLER

2

RĂSCOALA TĂRANILOR

DIN

1907

Documente din arhiva Ministerului Justiției
și a Ministerului Instrucțiunii și Cultelor

PUBLICATE DE

V. ION

Inv. 1495

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
— SIBIU —
INVENTARIAT 1993

ES

EDITURA DE STAT

1948

Inv. 2010

Bibl. Instit. de inv. superior Sibiu
INV. Nr. 2991 1978

7660

INVENTAR
2020

I N T R O D U C E R E

Prin culegerea de documente din prezentul volum, se sporește documentarea privind răscoala țăranilor din 1907. Din documentele de față (scoase din arhivele Ministerelor Justiției, Instrucțiunii și Cultelor) ne putem da seama de rolul îndeplinit de justiția, învățământul și cultele de pe vremea aceea, în frunte cu ministerele respective.

Paralel cu mitralierele și tunurile pe care guvernele burghezo-moșierești le-au folosit împotriva țăranimii răsculate, au fost mobilizate și justiția și învățământul și cultele, pentru a demobiliza masa țărănească, pentru a o înșela, pentru a servi cauza burghezo-moșierească.

Rapoartele prezentate aici — ale procurorilor, ale judecătorilor de instrucție, ale revizorilor școlari, etc. — erau adresate instanțelor guvernului care înăbușea răscoala și ca atare erau concepute în spirit guvernamental. Totuși, chiar din aceste documente reiese crunta exploatare la care era supusă țăranimea, ca și năzuințele ei legate de îmbunătățirea vieții ei materiale și de dorința de a-și satisface setea de pământ. În aceasta găsim, de altfel, cauza fundamentală care a împins-o la această mare luptă revoluționară.

Cum trebuia să acționeze justiția de clasă burghezo-moșierească de pe acea vreme, reiese limpede din următoarea scurtă telegramă adresată de Ministerul Justiției primului procuror din Galați:

„Comandantul Corpului III are ordine pentru represii severe. Luați înțelegere cu D-sa și urmați aceleași instrucțiuni”.

În acest spirit a acționat justiția „liberală” în timpul răscoalei din 1907 — ca și în alte împrejurări de altfel.

Din rapoartele prezentate în volumul de față, ne putem da seama cum instanțele guvernamentale denaturau faptele, numai pentru a apăra interesele boierilor, în slujba cărora erau toate aceste instanțe.

Nu este lipsită de semnificație nici presiunea exercitată împotriva țăranilor când aceștia erau amenințați că **„de sărbători nu li se va da sfânta împărțășanie”**, dacă nu vor da ascultare ordinelor guvernului burghezo-moșieresc; nici ordinele Ministerului Instrucțiunii și ale inspectoratelor școlare, care **obligau** pe învățători să se pună la dispoziția organelor represive și să le țină la curent cu mersul răscoalei, dar mai ales să le informeze amănunțit sub ce formă au participat personal la restabilirea „ordinei”.

Cei care au afirmat că justiția din trecut, școala din trecut nu erau o justiție de clasă, o școală de clasă — și în speță o justiție și o școală puse în slujba claselor dominante pe atunci — primesc prin documentele de față un răspuns în plus — dacă mai era nevoie.

* * *

În documentele de față, vom găsi dovezi noi de felul în care a fost prigonită mișcarea muncitorească, de maltratările la care membrii ei au fost supuși. Certificatele medicale privind rănilor suferite de muncitorii ceferiști din Pașcani stau mărturie a metodelor de guvernare burghezo-moșierească. După cum, sunt edificatoare condamnările țăranilor la muncă silnică, consemnate în multe documente reproduse aici.

* * *

Acest al doilea volum din seria „Documente și mărturii pentru istoria României” se încadrează în planul general de publicare a unei întregi serii de volume conținând documente dosite până nu de mult în mod interesat de regimul burghezo-moșieresc.

Perseverând în această direcție — de a merge la izvoare — suntem convinși că slujim interesele poporului muncitor, care vrea să-și cunoască greul, dar gloriosul său trecut, pentru a putea, în noile condițiuni de astăzi sub conducerea Partidului Muncitoresc Român — să-și plămădească viitorul spre care năzuiește ;

MIHAIL ROLLER

P. S. — Un „Indice” toponomastic și pe chestiuni va apărea la sfârșitul volumului 3 al Documentelor, privind răscoala țăranilor din 1907.

P A R T E A I-a*)

Documente din arhiva Ministerului Justiției

*) Lista documentelor la sfârșitul volumului.

INSTRUCȚIUNI GENERALE
TRIMISE DE MINISTERUL JUSTIȚIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4525, 13 Martie 1907

CIRCULARĂ

Telegrame Procurorilor Generali ai Curților de Apel : Craiova, Galați, Iași.

Vă rog și invit ca, în înțelegere cu prefectii și comandanții de trupe, să luați de urgență și să faceți să se execute de toate autoritățile măsurile energice necesitate de gravitatea situației.

Să căutați a liniști pre cei de bună credință, dar să procedați cu toată rigoarea în contra instigatorilor și devastatorilor.

Ingrijiiți ca procurorii și judecătorii de instrucție să-și facă întreaga datorie fără preget.

Sper că personal dumneavoastră veți da tuturor pilda grijei și sacrificiilor trebuitoare pentru restabilirea ordinei.

(P. S. Domnului Procuror General, București, adresă idem. Concept nesemnat).

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Direcțiunea Afacerilor Judiciare
Nr. 4644, 15 Martie 1907

Concept

Domnilor Procurori ai Tribunalelor,

Față de împrejurările actuale, când e posibil ca numărul celor arestați să depășească cu mult arestările ce se fac în timpurile normale și cum evident încăperile aresturilor preventive nu vor mai fi atunci suficiente pentru toți cei deținuți, vă rog — ca atunci când veți socoti necesare — să faceți ca toți cei arestați acum să fie trimiși la cazărțile locale, pentru a fi ținuti acolo, pînă la alte dispozițiuni.

Autoritățile militare au fost deja încunoștințate în acest scop.

Primiți, vă rog, încredințarea considerațiunei mele.

p. Ministru, ss. A. Procopiu

Director, Indescifrabil

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4752, 16 Martie 1907

TELEGRAMĂ

Domnilor Prim Președinți ai Curților de Apel : Craiova, Galați și Iași.

Fiindcă în unele județe din circumscripțiunea acelei onor. curți, răscările pot face ca sesiunea Curții cu Jurați să nu se poată ține fără pericol, vă rog ca, în interesul ordinei publice, pentru asemenea județe, să-mi înaintați un raport motivat, pe baza căruia să obțin în timp, decretul regal necesar pentru amânarea sesiunii Curții cu Jurați.

(P. S. Nr. 4753, Domnului Prim Președinte al Curții de Apel, București, întocmai adresă. Concept nesemnat).

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Regatul României
Primul Președinte al Curții de Apel
Secțiunea I, București
Nr. 3263, 16 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8208, 17 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Răspunzînd ordinului d-voastră cu nr. 4753 de la 16 Martie curent, am onoare a vă comunica că în acest moment sunt deja deschise, în circumscripția acestei Curți, Curțile cu Jurați din județele Ilfov, Muscel și Teleorman, iar mîine se deschide Curtea cu Jurați din Prahova, astfel că pentru aceasta nu mai e nimic de făcut, întru cît n'au fost prorogate în timp util.

Pentru 1 Aprilie însă urmează a fi deschise Curțile cu Jurați din județele Ialomița, Dâmbovița și Buzău.

Neputînd ști de pe acum dacă atunci lucrurile se vor potoli sau nu, rămîne ca Ministerul să aprecieze dacă acele sesiuni trebuesc amîinate sau nu.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Prim președinte, *Indescifrabil*

Grefier, ss. *N. Brătianu*

Domnului Ministru de Justiție.

MOLDOVA

Jud. BOTOȘANI	pag. 16 - 18
„ DOROHOI	„ 19 - 22
„ IAȘI	„ 23 - 38
„ FĂLCIU	„ 39 - 42
„ SUCEAVA	„ 43 - 68
„ TECUCI	„ 69 - 74
„ NEAMȚ	„ 75 - 82
„ BACĂU	„ 83 - 86
„ ROMAN	„ 87 - 96
„ PUTNA	„ 97 - 100
„ TUTOVA	„ 101 - 104
„ COVURLUI	„ 105 - 112

JUDEȚUL BOTOȘANI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8832, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ TRIMISĂ DIN HÎRLĂU

Ministerului de Justiție

Comandantul Detașamentului militar din Todireni, Jud. Botoșani, cerîndu-ne arestarea lui Vasile Costinescu, unul din principalii capi ai răscoalelor din Todireni, a fost arestat de noi la sosire aici și trimis Parchetului Botoșani.

Șeful Poliției Hîrlău, A. Gheorghiu

Nr. 636

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 9209, 28 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BOTOȘANI

Urgent. Stelian, Ministru Justiției, București

Sînt în Botoșani, în examinarea instrucției devastatorilor. S'au dat mandate de arestare pentru 152: sînt încă 411 deținuți, li s'au luat interogatoriu numai la 33. Domnul Procuror din județ raportează liniște, d. Procuror de Vaslui raportează că un arestat, luîndu-se la ceartă cu excorta, a fost împușcat. Am dispus anchetarea.

Procuror general, N. Leonescu

Nr. 2066

Rezoluție : Văzut, T. Stelian

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14740, 17 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BOTOȘANI

Ministrul Justiției, București

Ordinul dv. nr. 8022 — comunicăm că actualmente sînt patruzeci unu deținuți pentru răscoalele țărănești.

Procurorul Tribunalului Botoșani, V. Tufescu

Nr. 3471

Rezoluție : Văzut, Nedelcu

SINDICATUL STUDENȚESC
UNIVERSITĂȚII DR. V. BABEȘ
CLUJ
CLUBUL

JUDEȚUL DOROHOI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7301, 10 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA DOROHOI

Domnului Ministru de Justiție, București. Urgentă

Asupra răscoalelor țărănești din Județul Dorohoi, am distinsa onoare a raporta următoarele : agitația s'a întins aproape în toate comunele și cătunele din județ ; pretutindeni răsculații au devastat casele proprietarilor, arendașilor și ale dughengiilor și crișmarilor evrei. La violențe asupra persoanelor țărănești însă nu s'au dat. Focuri nu s'au tras decât în apropierea orașelului Mihăileni ; a căzut un mort și trei răniți. Pentru potolirea mișcărilor am fost până acum în satele : Carasa, Corlățeni, Dimăcheni și Brăești. În cel din urmă sat sătenii au devastat și distrus mobilierul și toate lucrurile din casele arendașilor : Garabet Tabacariu și D. Savin, devastând la fel și casele dughengiilor și crișmarilor următorilor evrei : Bunduc Moise, Iancu sin Herșcu, Marcu Froim, precum și a săteanului I. Otocol. În acest sat am operat 6 arestări, iar afacerea am trimis-o în instrucție. D-l Procuror I. Liciu se află încă în județ, pentru a lua măsuri de potolirea răscoalei.

Pe linia : Hudeștii-Mari, Darabani, Rădăuți, Hudeștii-Mici, în oraș, domnește liniște.

p. Procuror Trib. Dorohoi, D. Tomida
Nr. 1745.

Rezoluție : Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8993, 23 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA DOROHOI

Domnului Ministru de Justiție, București

Ordinului dv. telegrafic raportăm : instrucțiunea răscoalelor țărănești continuă, cu toată activitatea ; până în prezent am deschis acțiune publică contra 1174 săteni, ca instigatori și devastatori, dintre care 472 sînt deja Hudeștii Mari ; Vasile Ștefănescu din Rădăuți ; Haralamb Teodoriu, Hreățca, depuși. Am mai deschis acțiune contra învățătorilor : Ion Alexandrescu din și contra lui Vasile M. Kogălniceanu din București, ca instigatori ; asemenea și contra lui D. Savin și C. Gh. Balan din Brăești, cari îndemnau să se retragă capitalul de la banca populară din acea comună, sub cuvînt că Statul are să le sechestreze banii pentru despăgubirile celor devastati.

Altceva nimic deosebit nu se semnalează, în tot județul liniște completă.

Procurorul Tribunalului Dorohoi, I. Liciu
Nr. 2148

Rezoluție : La dosarul revoltelor, T. Stelian

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 9133, 28 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA DOROHOI

Domnului T. Stelian, Ministrul Justiției

Sînt în Dorohoi în examinarea mersului instrucției devastatorilor. Sînt pînă în prezent puși în urmărire 1249, între care s'au ascultat 705; din aceștia au fost puși în libertate 166, rămas de interogată 544, dintre aceștia 91 sînt arestați.

Procuror general, N. Leonescu

Nr. 1573.

România
Judecătorul de Instrucție
al Tribunalului District. Dorohoi
Nr. 3389, 9 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11395, 12 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Avem distinsa onoare a vă înainta, alăturat, aci o broșură intitulată *Improprietățile țărănești*, de Vasile M. Kogălniceanu, broșură care aparține la dosarul acestui cabinet nr. 22/907, privitor pe numitul Kogălniceanu și alții pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 181 Cod Penal, și în care broșură, la pag. 12, sînt fraze care tind la răscularea țăranilor, spre a ucide, incendia și comite turburări, în scop de a căpăta mai lesne moșiile proprietarilor, rugându-vă să binevoiți a dispune ca îndată ce această broșură nu va fi necesară al altor cabinete de instrucțiune, să fie restituită acestui cabinet.

Binevoiți, vă rugăm domnule ministru, a primi asigurarea distinsei noastre considerațiuni.

Jude-Instructor, Ștefan S.

Grefier, Vidrașcu

Rezoluție: Se va restitui broșura domnului Judecător de Instrucție.

T. Stelian

JUDETUL IASI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA TARANILOR DIN 1907

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 1901, 19 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8826, 22 Martie 1907
Registratura

Personal.

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica în original adresa d-lui Diriginte al Oficiului telegrafic din Iași, din care să constată că ordinul domniei voastre circular nr. 4525 a fost expediat Parchetului nostru în ziua de 16 a curente, ora 11½, deci în ziua și posterior cercetărei ce s'a făcut la Minister în urma ordinului domniei voastre.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinselor noastre considerațiuni.

Procuror General, *N. Leonescu*

Secretar, *Gh. Costișanu*

Rezoluție: Văzut, *A. Procopiu*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8829, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA IAȘI

Stelian, Ministrul Justiției, București

Mă voi conforma întocmai circularei dumneavoastră. Domnii Procurori de Bacău și Neamț comunică că în județ este liniște. Din celelalte județe nu ni s'a comunicat nici o desordine.

Procuror general, *Leonescu*

Nr. 1935.

România
Primul Procuror de pe lângă
Tribunalul Județului Iași
Nr. 3525, 24 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 9115, 28 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Avem onoare a vă comunica că locuitorii din comuna Gropnița, cotunele Mălăești, Focuri, Bulbucani și Forăești, nefiind mulțumiți cu învoelile oferite de arendași, au făcut oarecare manifestațiune, fără a se da la acte de violență, spunând unii din ei că-și vor lua singuri pământul de care au nevoie. Asemenea locuitorii din comuna Coarnele Caprei s'au arătat nemulțumiți de învoelile propuse de arendașul din acea localitate.

Domnul Prefect de district se găsește în aceste localități și acum (Sîmbătă, ora 1 p. m.), ne comunică, prin telefon, că s'a restabilit liniștea.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea înaltei noastre considerațiune.

Prim Procuror, *N. Ionescu*

Secretar, *Danilă*

Rezoluție: La dosarul răscoalelor. *T. Stelian*

România
 Primul Procuror de pe lingă
 Tribunalul Județului Iași
 Nr. 3708, 28 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
 Nr. 9433, 29 Martie 1907
 Registratura

Domnule Ministru,

Avem onoare a vă comunica că, în seara de 26 Martie, domnul Prefect al Districtului Iași ni-a făcut cunoscut că locuitorii din cotuna Stîncei, Comuna Holboca, s'au revoltat, împedind pe arendaș de a ara și că au sărit cu ciomegele la administratorul moșiei, fără a-l lovi, însă fi este amenințată viața lui și a familiei sale.

Eri, la orele 7 a.m., ne-am transportat împreună cu d. Prefect de district, în această localitate și din cercetările ce am făcut au rezultat următoarele fapte : locuitorii din această cotună au făcut învoeli cu arendașul pentru pămîntul de arătură și pentru imașul trebuitor vitelor. În ziua de 26 Martie, arendașul a pus plugurile ca să are o parte din imaș și, cum pe moșie nu este alt imaș, locuitorii și-au zis că, arînd o parte din el, restul nu va fi suficient pentru vitele lor ; și pe la orele 12, locuitorii — în număr de 30, aproximativ, au așteptat în sat sosirea administratorului, care să înțorcea de pe cîmp, și cînd l-au văzut, i-au cerut să nu are din acel imaș, căci ceiace va rămînea nu va fi suficient pentru vitele lor.

Administratorul a dat ordin să nu se mai are pentru moment, iar pentru tranșarea acestei chestiuni a venit la Iași să ia înțelegere cu d-l arendaș căruia i s'a plîns că a fost silit de oameni să nu mai are, l-au amenințat cu ciomegele și că-i este viața lui și a familiei în pericol. Împreună cu dl. arendaș s'au dus la dl. prefect, căruia i-au comunicat tot astfel.

Din toate cercetările am constatat că locuitorii i-au spus numai arendașului să nu are, fără a face nimic altăceva, și nici s'au dus măcar la locul unde să ara; că nu au amenințat și nici au spus măcar vre un cuvînt ofensator administratorului ; că nu este nimic adevărat cum că viața lui și a familiei ar fi în pericol.

Am făcut observațiune acelui administrator, pentru neadevărurile ce a raportat.

Presupunem că locuitorii i-au cerut cu oarecare insistență și în mod mai imperativ să nu are și de aici dînsul a tras conculziunile ce a raportat, sau poate a voit să intimideze pe locuitori, cînd vor vedea sosirea autorităților și a armatei, pentru ca în viitor să nu mai facă nici o obiecțiune.

Dl. Prefect de district și noi am sfătuit pe locuitori să se țină liniștiți, să nu se împotrivescă, arendașul să facă ceiace va voi pe moșia sa, dar că, îndată ce dînsul nu va îndeplini condițiunile conform învoelilor făcute, să se plîngă la autorități, pentru nerespectarea acestor învoeli.

Eri la orele 8 seara ni s'a comunicat de Dl. Prefect al districtului că arendașul de pe moșia Prigoreni, Com. Brăești, nu voește să fie următor învoelilor ce a făcut cu locuitorii pentru arendarea pămîntului, sub cuvînt că acele învoeli le-a făcut pe cînd erau răscoale, deci sub imperiul fricei ; că locuitorii îi cer să le dea pămînt conform acelor învoeli și dînsul, refuzînd, ei au pus mai multe semne pe un lan de pămînt, pe care voesc a și-l împărți.

Astăzi de dimineață au plecat la fața locului dl. Procuror Scarlat și dl. Director al Prefecturii de district.

JUDEȚUL FĂLCIU

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7492, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA HUȘI

Domnului Ministru Justiției București

Astăzi, ora 9 dimineața, vreo 400 locuitori din satele Tătărani au năvălit în ceată asupra orașului. Cu toate parlamentările și somațiile făcute au năvălit asupra armatei cu ciomegile; deschizînd focul, s'au ales unul mort și cinci răniți, dintre care a mai sucombat unul în spital. În urmă, cea mai mare parte s'au retras, iar 48 au fost arestați.

Jude Instructor Fălciu, Vasiliu

Nr. 813.

Rezoluție: Văzut, I. Manu

România
Procurorul Tribunalului Fălciu
Nr. 2304, 7 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 10731, 7 Aprilie 1907
Registratura.

Domnule Ministru,

Ordinului domniei voastre nr. 5211, am onoare a răspunde:

În ziua de 11 Mart a. c., d. Paul Mităchescu, învățător în comuna Tătărani, aflîndu-se în local public din Huși, a adresat următoarele cuvinte arendașului Al. Calciu: „V'ați îmbogățit pe spinarea țăranilor, i-ați jefuit și acum voiți a-i împușca”.

Aceasta s'a întîmplat în ziua cînd locuitorii din Tătărani, voind a intra în oraș, spre a-l devasta, s'a făcut uz de arme, omorîndu-se doi din ei. Cele întîmplate ajungînd la cunoștința domnului Prefect de județ, de pe a-tunci, Adam Mitache, domnia sa a chemat pe revizorul școalei, spre a pune în vedere domnului Mităchescu că pentru cîteva zile să stea acasă la familie în Huși, avînd oarecare bănueli asupra-i.

În acest timp, e drept, domnul Mităchescu a fost supravegheat, însă nu a fost oprit de a eși din casă și încă de la 26 Martie d-sa s'a reîntors la catedră.

Din arătările instrucției nu reese întru nimic că domnul Paul Mităchescu ar fi instigat printre țărani și dacă d-sa a spus vorbele de mai sus domnului arendaș Calciu, care are moșie cu totul departe de Tătărani, aceasta a făcut-o din cauză că nu este în bune relațiuni cu acesta din urmă.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi încredințarea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror, D. Rallet

Secretar, Botez

România
Procurorul Tribunalului Fălciu
Nr. 4582, 19 Iunie 1907

Domnule Procuror General,

Pentru aducerea la îndeplinire a ordinului d-voastră nr. 4004 din 7 Iunie 1907, relativ la plîngerea adresată d-voastră de către Ion Vrabie din comuna Brezoiu, Județul Fălciu, transportîndu-ne la fața locului în ziua de

14 Iunie 1907, avînd și alte cercetări, ca rezultat am onoare a vă raporta următoarele :

Locuitorii de pe proprietatea d-lui Adam Mitache execută cele mai grele contracte de munci agricole, deoarece acest proprietar, pe lîngă sumele ce împrumută locuitorilor prin dobînzii în bani fixate prin obligații mai obligă în particular, pe locuitori a-i face munci drept procente la capital. Aceste munci ajung uneori la 6% din capital. Locuitorii execută muncile pentru procentul convențional fără a li se elibera chitanțe, care fiind prea apăsător nu pot face decît în parte și capitalul rămîne neatins și cu procent în bani.

Al II-lea an, pentru suma prevăzută în obligație, proprietarul îi pune în munci pe contracte agricole, fără a li se restitui și obligația, profitînd și exploatînd ignoranța și buna lor credință, încît să văd pe urmă condamnați, pe de o parte pentru neexecutarea muncilor din contracte și pe de altă parte pentru sumele din obligație, dacă nu se supun să muncească.

În fața judecătii, desigur, proprietarul este cel triumfător, fiind bine asigurat și cu dovezi, iar locuitorii pentru muncile efectuate n'au niciodată chitanțe descărcătoare. Așa s'a întîmplat cu Ion Pandelache din Vetrișoiaia, și alții.

Locuitorul Ion Vrabie a fost condamnat către d. Adam Mitache, în 1906, de d. jude al Ocolului Fălciu, la suma de lei 174,05 bani, pentru rămășiță din 1905, cartea de judecată nr. 275/906.

A doua oară în 1907 e reclamat tot de d. Adam Mitache, pentru 240 lei 35 bani, pentru munci din 1906, și în instanță se face răfuială și e condamnat numai la 67 lei 50 bani, încît e inexact că a fost condamnat de două ori pentru același lucru.

Cu privire la faptul că a fost a fi luat cu forța de către d. Mitache, am constatat că în adevăr acest fapt s'a petrecut în 1906, în care împrejurare I. Vrabie apărîndu-se contra acestui arbitrar și ilegal sistem de a executa muncile, a ucis pe vătavul Ion Michiu, fapt pentru care a fost achitat de Curtea cu Jurați din Județul Vaslui.

De data asta deasemeni a fost invitat să vie la muncă, dar n'a fost ridicat, căci el s'a dus arătînd că datorează bani, nu muncă.

Nu s'a întrebuintat violență contra lui.

Chestiunea rezultării raporturilor dintre locuitori și arendași este pur civilă și nu se pot stîrpi abuzurile decît prin o serioasă administrație comunală și prin legi noi.

Cu această ocazie am găsit și o vită a unui locuitor din Vetrișoiaia, Sava Nistor, sechestrată de d. Adam Mitache, de vreun an. Am dat ordine severe Primarului și Sefului de secție spre a se conforma circulației noastre date în urma ordinului d-voastră contra samavolnicilor, punînd totodată în vedere d-lui A. Mitache și ordinul d-voastră nr. 4589 pus pe petiția lui I. Vrabie.

Primiti, vă rog, domnule Procuror General, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Procuror, *Const. Cozma*

Secretar, *V. V. Botez*

JUDEȚUL SUCEAVA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RĂSCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7173, 9 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA PAȘCANI

Ministrul Justiției, București

Cercetările terminate, la Lespezi spiritele s'au liniștit. Agitatorii, cari s'au putut prinde, s'au arestat și trimis instrucției. Actualmente ne aflăm Pașcani.

Procuror Tribunalului Suceava, V. Tufescu
Nr. 1372.

Rezoluție: Văzut, I. Manu.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7174, 9 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA PAȘCANI

Urgent, Ministru Justiției, București

În acest moment plecăm cu armata Liteni, unde se anunță devastări, și Siliștea, proprietatea domnului Prefect.

Procurorul Tribunalului Suceava, V. Tufescu
Nr. 1375

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7304, 10 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA LITENI

Ministrul Justiției, București

Ajungînd la Liteni, ni se raportează că Siliștea, proprietatea domnului Prefect, în lupta dintre țărani cu armata, făcîndu-se uz de armă de foc a murit un țaran. Staționăm Liteni.

Procurorul Tribunalului Suceava, V. Tufescu
Nr. 1377

Rezoluție: Văzut, I. Manu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4748, 16 Martie 1907

TELEGRAMĂ. F. Urgent.

Procuror Tribunalul Fălticeni

Rog trimiteți imediat Parchetului de Iași pe studentul Trifonescu, arestat.

(Concept, nesemnat)

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4749, 16 Martie 1907

TELEGRAMĂ
Prefect Ioan C. Stere

Vă comunic că am telegrafiat Procurorului Fălticeni pentru satisfacerea cererii adresate aci.

(Concept, nesemnat)

Copie de pe raportul domnului Inspector Comunal al Plasei Pașcani, nr. 209 din 18 Martie 1907, către Prefectura Județului Suceava

Lucrătorii notați mai jos, aflați în Atelierul C. F. R. din Pașcani, de la începutul răscoalelor și până în prezent au o atitudine foarte necorectă, sfătuind mai cu seamă pe locuitorii din cotuna Lunca, care cea mai mare parte lucrează cu ziua în atelier, ca să se răsvrătească, pentru a obține pământuri; tot aceștia au fost capul răsvrățiților din atelier, cari au șuerat și huiduit armata și administrația în gara Pașcani, cu ocazia încercării unui număr de locuitori cari au voit a ataca vagonul ce aducea copiii răsvrățiților de la Ruginoasa, și pentru care s'au făcut o anchetă de către un domn Inspector de la C. F. R.

Numele acestor răsvrățitori, constituiți și în societăți aproape anarhice, sunt: Gh. Petrescu, turnător; Emanoil Ender, tinichigiu; Toader Cristofovici, montator; Gh. Tatu, montator; Gh. Candia, fierar; Scarlat Manoliu, văpsitor; Gh. Manoliu, tinichigiu; Alexandru Dumitriu, tinichigiu; pe care am respectul a vă ruga să binevoți a dispune de urgență mutarea lor din acest atelier, măsură care cred că ar fi destul de salutară pentru liniștirea celorlalți răsvrățiți din atelier.

Inspector Comunal, V. Softa ¹⁾

¹⁾ Prefectul de Suceava, Gh. Ghițescu, trimite acest raport, la 24 Martie, Procurorului de pe lângă Tribunalul Suceava, cerând „a face dumneavoastră personal o anchetă severă asupra celor arătate de d. Inspector și a ne răspunde de cele ce veți constata”.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Copie de pe adresa nr. 1876 din 20 Martie 1907 a Domnului Director al Prefecturii Județului Suceava, către Domnul Procuror al Jud. Suceava.

Primită : 1 Aprilie 1907.

Domnule Procuror,

Duminică 18 Martie curent, pe la orele 5 jum. p. m., de către Șeful de pluton de jandarmi Constantin Cociaș am fost informat telefonic din Comuna Sasca cum că în acea localitate un număr de 24 locuitori din Cotuna Șinca, având în fruntea lor pe delegatul satului Toader a Nicolaesii, zis și Toader V. Amaximesei, au venit la Primărie, unde sbierînd și cu atitudine amenințătoare (mai cu deosebire delegatul) au somat pe Primar a scoate din comună pe arendașul morilor și pivelor proprietății, acordîndu-i un termen de trei zile, la expirarea căruia vor da foc comunei, dacă va mai fi în localitate.

Față de acestea și pentru a preveni fapte mai serioase și mai regretabile, am cerut imediat a mi se pune la dispoziție un detașament de 60 oameni cu un ofițer și plecînd în localitate, am constatat următoarele :

Trupa comandată de Sublocotenentul Stoenescu Calistrat a sosit la reședința Comunei Sasca cam pe la oara 12 noaptea, cînd în acel timp am găsit liniște în localitate.

Întrînd imediat în cercetare, din informațiunile căpătate, am aflat cum că locuitorii Ion Davidel din cotuna Sasca-Mică (care între oameni ar fi spus că de ce stau cu mîinile în brîu, cînd în toate părțile se cere pămînt), Mihalache Nică a Sofiei din Bogata și Toader Anicolaesii din cotuna Șinca și delegat al aceluia sat, erau acei cari atîtau locuitorii, îndemnîndu-i la răscoală.

Imediat Comandantul detașamentului, la cererea noastră, a dispus aducerea acestor indivizi la Primărie, și din cercetările ce le-am făcut dinpreună cu ofițerul și chiar din declarațiunile lui Toader a Nicolaesii rezultă că într'adevăr, după termenul fixat de dinșii, aveau de gînd a da foc.

Din cauză că spiritele erau aprinse și că am căutat a proceda cu repeziune și lua măsurile preventive necesare, n'am încheiat la fața locului nici un proces-verbal, mîrginindu-mă la darea de seamă de față.

Martorii prezenți la cercetarea făcută de noi, dinpreună cu Comandantul Detașamentului, au fost : Sergentul Major de Jandarmi Constantin Cociaș ; Primarul Comunei Sasca : Theodor Gheorghitan ; Secretarul Primăriei, Ion Andrușcă ; Sergentul Major Ionescu Gheorghe, din Regimentul Calafat nr. 31 ; Sergentul Marinescu Constantin și Caporalul Traistaru Ion, ambii tot din Regimentul Calafat nr. 31.

Indivizii arătați mai sus arătîndu-ne fazele răscoalei pe care o pregăteau, ne-au arătat între instigatori și pe alți locuitori din Cotuna Șinca și Bogata, din care : Toader Munteanu, Vasile Iord. Birlibă și Ion a Chihăiții din Cotuna Șinca și Vasile Gh. Băișanu, Const. Pîrlea, Gh. Sandu, Toader I. Maftei, Const. Vasile, Gh. Păduraru, Nicolai a lui Vasile Nițoale, Sava Macovei, Toader Gavril, Gh. Rusu și Vasile Ștefan Rusu (consilier comunal), din Cotuna Bogata.

Incredințînd sub paza Comandantului detașamentului pe Toader a Nicolaesii, Ion Davidel și Mihalache Nică a Sofiei, care i-am stabilit că sînt capul răscoalei, și despre care am convingerea că sînt elemente cît se poate de periculoase în satele lor, am dat ofițerului însărcinarea de a se transpor-

ta în cotunele: Șinca și Bogata și a lua toate măsurile necesare pentru menținerea ordinii.

Aci, anexat, am onoare a vă alătura referatul adresat nouă de către domnul Comandant al Detașamentului.

În rezumat, astăzi liniștea s'a restabilit în Comuna Sasca, în urma măsurilor preventive luate și cred că va fi menținută, pe cât timp numiții: Ioan Davidel, Mihalache Nică a Sofiei și Toader a Nicolaesii nu se vor reîntoarce în satele lor.

În cotunele: Șinca și Bogata spiritele nu mai sunt decât puțin surescitate. Mai adaog că locuitorul Toader Munteanu din Cotuna Șinca, care n'a fost adus, neputîndu-se găsi, este un element tot atît de periculos ca și Toader a Nicolaesii.

Primiți, etc.

Director Prefecturii Suceava. G. Sutz

Pentru conformitate, Jude-Instructor. Al. I. Philostrate

Grefier, C. Popovici

România
Procurorul General de pe lingă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 1965, 21 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8912, 23 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru.

Ca urmare la raportul nostru nr. 1859, avem onoare a vă supune la cunoștință că am chemat la Parchetul nostru pe studentul în medicină N. Trușinescu, care a fost arestat în Gara Pașcani, în ziua de 8 Martie a. c., bănuind ca instigator la răscoalele țărănești și, mai pe urmă, trimis de Prefectura de Suceava Prefecturii Poliției de Iași, pentru a fi trimis la domiciliul lui; l-am întrebat asupra faptului, pe care l-am controlat cu actele dresate contra sa și a dovezilor ascultate și rezultatul este:

Studentul N. Trușinescu fiind chemat la recrutare, care se efectua în Comuna Dumbrăveni, Județul Botoșani, a plecat din Iași în ziua de 3 Martie, cînd a ajuns în Gara Pașcani, unde se schimba trenurile. Un agent polițienesc bănuind că este student l-a întrebat cu ironie: „Unde mergi, domnule student?”. Dînsul i-a răspuns că merge la recrutare; atuncea un număr de rezerviști, fiind concentrați și cari se aflau pe peronul gării, au început a-l chestiona ce se mai știe de la București, dacă are să le deie pămînt cu preț redus. El a răspuns, pe cît a știut și s'a priceput, fără a pronunța un cuvînt prin care i-ar îndemna la nesupunere sau desordine, după cum afirmă subcomisarul de la gară, apoi a trecut însoțit de subcomisar în Restaurantul gării cl. I-a, în care timp subcomisarul îl observa cu intenție de a-l aresta.

Țărani, crezîndu-l arestat, au început să vocifereze; atunci comisarul gării a intervenit la student, ca să iasă pe peron să liniștească pe țărani. El la început a refuzat, dar mai pe urmă, după îndemnul și a altora, a eșit pe peron și împreună cu un domn căpitan din Regimentul 27 Bacău, Roșiori, i-au liniștit.

Au plecat mai pe urmă cu acelaș tren, rezerviști la Folticeni, iar stu-

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

dentul la gara Verești, stația cea mai apropiată de Dumbrăveni. A rămas noaptea la Verești și informându-se că recrutarea s'a amînat, a plecat la Botoșani, ca să-și vadă mama și frații, unde a stat pînă la 7 Martie. La 8 Martie a plecat la Iași. Cînd Trufinescu a ajuns în Gara Pașcani, subcomisarul gării, care l-a văzut a și dat ordin jandarmilor rurali de l-a arestat și trimis Inspectoratului. De aici a fost trimis Parchetului de Suceava, care pe baza lucrărilor încheiate și care nu constatare nimica decît cele expuse mai sus, l-a trimis în Instrucție în ziua de 12 Martie, cu rechizitor introductiv inculpîndu-l pentru faptul de ațîtare la resbel civil, prevăzut și pedepsit de art. 81 C. P.

Dl. Judecător de Instrucție ascultînd pe comisar și subcomisarul gărei, constatînd că spusele studentului sunt exacte și că nu a comis nici un fapt penal, prin ordonanța de la 15 Martie l-a pus în libertate, dispunînd a fi trimis, pe cale administrativă, Poliției de Iași, pentru a-l trimite la domiciliul său; aceasta mai mult pentru ca pe la gări să nu fie arestat din nou.

Trufinescu a ajuns la Iași în seara de 15 Martie și a doua zi, 16, dl. Prefect de Poliție l-a pus în libertate, fiind intern la Spitalul Pașcani, sub privegherea poliției.

Toate arătările studentului Trufinescu le-am controlat cu corespondențele și actele scrise și le-am constatat de exacte.

Odată cu aceasta am constatat o ușurință din partea domnului Procuror și o neregulă din partea d-lui Judecător de Instrucție de pe lîngă Tribunalul Suceava și pentru care le-am făcut observații.

Domnul Procuror a procedat cu prea mare ușurință inculpînd pentru un fapt așa de grav pe studentul Trufinescu și privîndu-l de libertate, fără cea mai mică dovadă, iar domnul Judecător de Instrucție, odată sesizat cu rechizitor introductiv, nu putea a se desesiza decît prin o ordonanță definitivă — fie conformă sau nu, dar tot în urma unui rechizitor definitiv a domnului Procuror, nu așa însă cum a procedat.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinselor noastre considerații.

Procuror general, N. Leonescu

Secretar, Gh. Costișanu

Copie de pe adresa nr. 311 din 27 Martie 1907 a domnului Inspector Comunal Pașcani către Parchetul Tribunalului Suceava

Am onoare a supune cunoștinței dumneavoastră că pe lîngă cele arătate domnului Prefect, prin raportul nr. 209, mai semnalez că acei bănuți prin acel raport au un club¹⁾ în localitate, unde țin zilnic niște întruniri bănuite contra ordinii publice și, după informațiunea ce mi s'a dat de Poliție, în una din ședințe ar fi distrus chiar portretele M.M. L.L. Regele și Regina și cred că ar fi nemerit că tot acum să se procedă și la aceste cercetări.

Inspector Comunal, V. Softa

¹⁾ Se referă la Clubul muncitorilor „Unirea”.

PROCES-VERBAL¹⁾

Copie.

Anul 1907, Martie 27.

Noi V. Tufescu, Procurorul Tribunalului Suceava, fiind informați că la locuințele bănuților: Gheorghe Petrescu, Emanoil Ender, Toader Cristofovici, Gheorghe Tatu, Gh. Candrea, Scarlat Manoliu, Gh. Manoliu și Alexandru Manoliu, s'ar afla hirtii de corespondență, din care ar rezulta dovezi că numiții de mai sus sunt culpabili de faptele ce li se impută, însoțiți de numiții bănuți și de d. Vasile Softa, Inspector Comunal al Plășii Pașcani și cu consimțământul bănuților de mai sus, ne-am transportat la locuințele bănuților și față cu dinșii am procedat la perchezițiunea domiciliară găsind numai la locuința bănuțului Alexandru Dimitriu o scrisoare adresată lui din partea lui V. Gafencu, datată: 26 Martie 1906, din cuprinsul căreia rezultă că se proiectase o mișcare generală în țară din partea muncitorilor pentru desrobirea lor. Această scrisoare s'a luat de către noi și s'a semnat de către bănuțul Alexandru Dumitriu și vizată de noi Procurorul, spre ne-schimbare.

Cu consimțământul Comitetului Clubului pentru lectură, numit „Unirea”, unde se țin conferențe și întruniri și unde persoana M. S. Regelui și Regina României a fost ofensată, și unde se țin întruniri revoluționare, ne-am transportat la acel club, unde am constatat că în perete sînt tablourile M. S. Regelui României și al M. S. Regina României, prezentîndu-ne Comitetul și statutul clubului.

Comitetul Clubului ne-a încredințat nouă următoarele cărți: *Carte de Cetire socialistă, Tactica socială democratică, Ce vor socialiștii romîni, Desrobirea muncitorilor, Primejdia națională, Statul viitor și social democrat*, declarîndu-ne Comitetul că scopul înființării Clubului fiind propaganda culturalei, se pune la dispoziția membrilor citirea acestor cărți, mai declarînd Comitetul că asemenea cărți fiind în mai multe exemplare ne încredințează nouă Procurorele, de bună voe, cîte un exemplar, iar noi Procurorele, vînzînd consimțământul Comitetului, am luat cîte un exemplar din acele cărți.

De cele ce preced am încheiat acest proces-verbal.

Procuror, V. Tufescu

Inspector Comunal, Softa

PROCES-VERBAL

Anul 1907, luna Martie în 27 zile

Noi Vasile Tufescu, Procurorul Tribunalului Suceava;

Având în vedere adresa d-lui Prefect al Județului Suceava sub nr. 2018/907, cu care ne trimite în copie raportul nr. 209/907 al Inspectorului Comunal Plășei Pașcani, prin care arată că mai mulți lucrători și anume: Gheorghe Petrescu turnător, Emanoil Ender tinichigiu, Teodor Cristofovici montator, Gheorghe Fătu montator, Gheorghe Candrea ferar, Scarlat Mano-

¹⁾ Procesul-verbal referitor la rezultatul perchezițiilor domiciliare făcute unor lucrători din Atelierele Gărei Pașcani și la clubul „Unirea”.

liu vopsitor, Gheorghe Manoliu tinichigiu și Alexandru Dumitriu tinichigiu, lucrători din Atelierul Gărei Pașcani sunt instigatori la răsvrătire printre locuitori, cerînd d. Prefect facerea unei anchete.

Astăzi la data sus indicată ne-am transportat în Com. Pașcani și asistat fiind de d. Vasile Softa, Inspectorul Comunal al Plășii Pașcani, am procedat în localul Primăriei Comunei Pașcani la cercetare, ascultînd mai întîi martorii, care după informațiunile căpătate, au cunoștință despre comiterea faptului.

I. Petru Despot, de 51 ani, funcționar comunal din Pașcani, arată: la începutul lunii curențe Martie, fără a putea preciza bine data zilei, însă știu bine că era ziua și momentul cînd sosise trenul cu un vagon de arestanți din Ruginoasa, arestați pentru răsvrătirile ce le-au comis la Ruginoasa; mă aflu pe peronul Gărei Pașcani — la staționarea trenului în Gara Pașcani s'a dat asalt de către un număr de țărani la vagonul în care se aflau arestanții, eliberînd pe doi dintr'înșii, care în urmă ar fi fost prinși. După ce se restabilise ordinea, prin intervenirea armatei, s'a apropiat de acel vagon, pe din dos, un număr de lucrători din Atelierul Gărei Pașcani, adică s'au apropiat de vagonul în care erau arestanții.

DI. Ioan Niculescu, Comandantul Companiei de Geandarmi Rurali, care se afla lîngă acel vagon cu arestanții, văzînd grupul de lucrători că se apropie de vagonul cu arestanți, le-a pus în vedere să se retragă, însă ei (lucrătorii) s'au opus, zicînd că mai au încă 5 minute pînă vor intra la lucru. DI. Comandant, văzînd opunerea lucrătorilor, i-au somat pentru a doua oară, însă cu mare energie, grupul lucrătorilor să se retragă, mai zicîndu-le că nu este permis aglomerația de oameni lîngă vagonul cu arestanți; însă la aceste vorbe ale căpitanului de Geandarmi grupul de lucrători a început a fluera și huidui cu voce tare, adresîndu-se către Căpitanul de Geandarmi și ofițerii ce erau acolo cu trupa.

Printre grupul de lucrători cari erau mai în față și pe care i-am văzut și auzit fluierînd și huiduind am remarcat pe Gheorghe Petrescu turnător, Cristofovici Teodor montator, Păltinaș, al cărui pronume nu-l cunosc, și Jolmeac Stoleru, căruia îi lipsește un deget în parte și al cărui pronume nu-l cunosc.

Domnul Bonache, ce era prefect în acel timp, auzind fluierăturile și huiduiturile a eșit afară din restaurant, pe peron și văzînd grupul de lucrători, le-a zis că sînt anarhiști și pentru asta statul le plătește? Și văzîndu-mă pe mine pe peronul gării, ca agent de pază, mi-a zis că eu trebuie să cunosc pe acei lucrători și cerîndu-mi listă de numele și pronumele lor, am prezentat lista acelor ce au fluerat și huiduit.

N'am cunoștință cari sînt acei răsvrătitori din lucrătorii de la Calea Ferată, cari ar fi îndemnat pe locuitorii din cotuna Lunca la răskoale.

Cetindu-i-se depunerea, stărue și semnează

Despot

Popovici Alexandru, Sergent Major și Șef de Secție de jandarmi din Pașcani, de 38 ani, arată:

Cînd a staționat în Gara Pașcani trenul cu un vagon de arestanți, care sosise din Ruginoasa, un număr de țărani a atacat acel vagon, eliberînd doi arestanți, cari în urmă au fost prinși.

Ordinea restabilindu-se prin intervenția armatei, un grup de lucrători din Atelierul Gărei Pașcani se aflau în dosul vagonului cu arestanți și observînd aceasta domnul Ion Niculescu, comandantul Companiei Jandarmi,

PROCES-VERBAL ¹⁾

Copie.

Anul 1907, Martie 27.

Noi V. Tufescu, Procurorul Tribunalului Suceava, fiind informați că la locuințele bănuților: Gheorghe Petrescu, Emanoil Ender, Toader Cristofovici, Gheorghe Tatu, Gh. Candrea, Scarlat Manoliu, Gh. Manoliu și Alexandru Manoliu, s'ar afla hirtii de corespondență, din care ar rezulta dovezi că numiții de mai sus sunt culpabili de faptele ce li se impută, însoțiți de numiții bănuți și de d. Vasile Softa, Inspector Comunal al Plășii Pașcani și cu consimțământul bănuților de mai sus, ne-am transportat la locuințele bănuților și față cu dinșii am procedat la perchezițiunea domiciliară găsind numai la locuința bănuțului Alexandru Dimitriu o scrisoare adresată lui din partea lui V. Gafencu, datată: 26 Martie 1906, din cuprinsul căreia rezultă că se proiectase o mișcare generală în țară din partea muncitorilor pentru desrobirea lor. Această scrisoare s'a luat de către noi și s'a semnat de către bănuțul Alexandru Dimitriu și vizată de noi Procurorul, spre ne-schimbare.

Cu consimțământul Comitetului Clubului pentru lectură, numit „Unirea”, unde se țin conferențe și întruniri și unde persoana M. S. Regelui și Regina României a fost ofensată, și unde se țin întruniri revoluționare, ne-am transportat la acel club, unde am constatat că în perete sînt tablourile M. S. Regelui României și al M. S. Regina României, prezentîndu-ne Comitetul și statutul clubului.

Comitetul Clubului ne-a încredințat nouă următoarele cărți: *Carte de Cetire socialistă, Tactica socială democratică, Ce vor socialiștii romîni, Desrobirea muncitorilor, Primejdia națională, Statul viitor și social democrat*, declarîndu-ne Comitetul că scopul înființării Clubului fiind propaganda culturalei, se pune la dispoziția membrilor citirea acestor cărți, mai declarînd Comitetul că asemenea cărți fiind în mai multe exemplare ne încredințează nouă Procurorele, de bună voe, cîte un exemplar, iar noi Procurorele, văzînd consimțământul Comitetului, am luat cîte un exemplar din acele cărți.

De cele ce preced am încheiat acest proces-verbal.

Procuror, V. Tufescu

Inspector Comunal, Softa

PROCES-VERBAL

Anul 1907, luna Martie în 27 zile

Noi Vasile Tufescu, Procurorul Tribunalului Suceava;

Avînd în vedere adresa d-lui Prefect al Județului Suceava sub nr. 2018/907, cu care ne trimite în copie raportul nr. 209/907 al Inspectorului Comunal Plășei Pașcani, prin care arată că mai mulți lucrători și anume: Gheorghe Petrescu turnător, Emanoil Ender tinichigiu, Teodor Cristofovici montator, Gheorghe Fătu montator, Gheorghe Candrea ferar, Scarlat Mano-

¹⁾ Procesul-verbal referitor la rezultatul perchezițiilor domiciliare făcute unor lucrători din Atelierele Gărei Pașcani și la clubul „Unirea”.

liu vopsitor, Gheorghe Manoliu tinichigiu și Alexandru Dumitriu tinichigiu, lucrători din Atelierul Gărei Pașcani sunt instigatori la răsvrătire printre locuitori, cerînd d. Prefect facerea unei anchete.

Astăzi la data sus indicată ne-am transportat în Com. Pașcani și asistat fiind de d. Vasile Softa, Inspectorul Comunal al Plășii Pașcani, am procedat în localul Primăriei Comunei Pașcani la cercetare, ascultînd mai întîi martorii, care după informațiunile căpătate, au cunoștință despre comiterea faptului.

I. *Petru Despot*, de 51 ani, funcționar comunal din Pașcani, arată: la începutul lunei curente Martie, fără a putea preciza bine data zilei, însă știu bine că era ziua și momentul cînd sosise trenul cu un vagon de arestanți din Ruginoasa, arestați pentru răsvrătirile ce le-au comis la Ruginoasa; mă aflu pe peronul Gărei Pașcani — la staționarea trenului în Gara Pașcani s'a dat asalt de către un număr de țărani la vagonul în care se aflau arestanții, eliberînd pe doi dintr'înșii, care în urmă ar fi fost prinși. După ce se restabilise ordinea, prin intervenirea armatei, s'a apropiat de acel vagon, pe din dos, un număr de lucrători din Atelierul Gărei Pașcani, adică s'au apropiat de vagonul în care erau arestanții.

Dl. Ioan Niculescu, Comandantul Companiei de Geandarmi Rurali, care se afla lîngă acel vagon cu arestanții, văzînd grupul de lucrători că se apropie de vagonul cu arestanți, le-a pus în vedere să se retragă, însă ei (lucrătorii) s'au opus, zicînd că mai au încă 5 minute pînă vor intra la lucru. Dl. Comandant, văzînd opunerea lucrătorilor, i-au somat pentru a doua oară, însă cu mare energie, grupul lucrătorilor să se retragă, mai zicîndu-le că nu este permis aglomerația de oameni lîngă vagonul cu arestanți; însă la aceste vorbe ale căpitanului de Geandarmi grupul de lucrători a început a fluera și huidui cu voce tare, adresîndu-se către Căpitanul de Geandarmi și ofițerii ce erau acolo cu trupa.

Printre grupul de lucrători cari erau mai în față și pe care i-am văzut și auzit fluierînd și huiduind am remarcat pe Gheorghe Petrescu turnător, Cristofovici Teodor montator, Păltinaș, al cărui pronume nu-l cunosc, și Jolmeac Stoleru, căruia îi lipsește un deget în parte și al cărui pronume nu-l cunosc.

Domnul Bonache, ce era prefect în acel timp, auzind fluierăturile și huiduiturile a eșit afară din restaurant, pe peron și văzînd grupul de lucrători, le-a zis că sînt anarhiști și pentru asta statul le plătește? Și văzîndu-mă pe mine pe peronul gărei, ca agent de pază, mi-a zis că eu trebuie să cunosc pe acei lucrători și cerîndu-mi listă de numele și pronumele lor, am prezentat lista acelor ce au fluierat și huiduit.

N'am cunoștință cari sînt acei răsvrătitori din lucrătorii de la Calea Ferată, cari ar fi îndemnat pe locuitorii din cotuna Lunca la răscoale.

Cetindu-i-se depunerea, stăruie și semnează

Despot

Popovici Alexandru, Sergent Major și Șef de Secție de jandarmi din Pașcani, de 38 ani, arată:

Cînd a staționat în Gara Pașcani trenul cu un vagon de arestanți, care sosise din Ruginoasa, un număr de țărani a atacat acel vagon, eliberînd doi arestanți, cari în urmă au fost prinși.

Ordinea restabilindu-se prin intervenția armatei, un grup de lucrători din Atelierul Gărei Pașcani se aflau în dosul vagonului cu arestanți și obșervînd aceasta domnul Ion Niculescu, comandantul Companiei Jandarmi,

a pus în vedere acelui grup de lucrători să se retragă, însă lucrătorii au răspuns că mai au încă cinci minute libere pînă ce vor intra la lucru în atelier, iar d. Căpitan de Jandarmi somînd acel grup să se retragă, căci nu este permisă aglomerația, acel grup de lucrători a început a huidui și fluera tare către d. căpitan de Jandarmi și d-nii ofițeri ce erau față cu armata.

Eu mă aflu în acel moment lingă d. Căpitan de Jandarmi, pe care îl însoțeam. Domnul Prefect pe atunci Bonache, eșind afară pe peron, din restaurant, a început a face observație acelor lucrători; însă dinșii, lucrătorii, față cu d. Prefect au început din nou a fluera și să huiduiască.

Printre acei lucrători dela Calea Ferată am recunoscut numai pe Teodor Cristofovici, iar pe ceilalți, chiar dacă mi s'ar arăta, nu i-aș recunoaște. Pe Teodor Cristofovici îl recunosc bine prin faptul că e însemnat, purtînd barbă, avînd și un ochiu infirm. N'am cunoștință cine sînt acei lucrători din Atelier, care au îndemnat pe țărani la răscoale.

Cetîndu-i-se depunerea stărue și semnează.

A. Popovici

Mihail Gheorghiu, Subcomisarul Gărei Pașcani, în etate de 23 ani, arată: Cînd a sosit vagonul cu arestanți de la Ruginoasa, staționînd în Gara Pașcani, un număr de locuitori de la țară au dat asalt la vagonul cu arestanți, eliberînd doi arestanți, cari în urmă au fost prinși, și cînd s'a restabilit ordinea, prin ajutorul armatei, un grup de lucrători de la Atelierul Gărei Pașcani au început a fluera și huidui, fără să-mi pot da seama cine sînt acei, deoarece erau îmbrăcați în haine de lucru și nu i-ași putea recunoaște nici chiar acum, dacă mi s'ar arăta.

Acei lucrători au fluera și huiduit. În urma punerii lor în vedere, de către căpitanul de jandarmi, de a se retrage de lingă vagonul cu arestanți, domnul Prefect Bonache, de pe atunci, făcînd observație lucrătorilor, dinșii s'au împrăștiat. N'am cunoștință cine sînt acei lucrători din Gara Pașcani, cari au îndemnat pe țărani la răscoale.

Cetîndu-i-se stărue și semnează.

Gheorghiu

Ion Ionescu, de 41 ani, turnător, cu domiciliul în Comuna Pașcani, arată următoarele:

Mă aflu pe peronul gării cînd a sosit vagonul cu arestanți din Ruginoasa și cînd doi arestanți din vagon au reușit a evada; am auzit niște fluerături și niște huiduituri din dosul vagoanelor, dar cine anume a huiduit și fluera nu pot să știu, căci nu eram în fața lor, ci pe peron și am auzit cînd domnul Prefect Bonache a zis, adresîndu-se unui grup de indivizi: „Să vă fie rușine obrazului, că fluerăți autoritățile”.

După aceasta am văzut pe domnul Goleșcu, șeful Atelierului din Pașcani, ducîndu-se după acei lucrători, cari au fluera, și îndată acei lucrători s'au astîmpărat.

N'am nici o cunoștință dacă lucrătorii din Atelierul Pașcani au îndemnat pe vre-un locuitor din Lunca la răscoală.

Cetîndu-i-se depunerea a declarat că o menține și semnează.

Ion Ionescu

Domnul *Nicole Goleșcu*, Șeful Atelierului din Gara Pașcani, de 32 ani, declară următoarele:

Cînd a sosit vagonul cu arestanții din Ruginoasa în Gara Pașcani, sta-

ționînd, eu mă aflu în Restaurantul Gărei Pașcani și dinăuntru am auzit fluerături și huiduituri, care se petreceau afară, însă nu mi-am dat seama ce înseamnă și în ce scop erau.

Deodată observ că mi se prezintă la masă, unde mă aflu la restaurant, d. Bonache, fost prefect pe atunci, zicîndu-mi că lucrătorii mei din Atelier flueră și huiduește armata, mai zicîndu-mi ca să iau măsuri în contra lor; astfel că eu îndată am eșit afară pe peron, cînd observai un grup de lucrători după vagoane îndreptîndu-se în spre Atelier, și cînd am ajuns la ușa Atelierului lucrătorii erau deja intrați în Atelier, și începînd a face cercetarea, nu am putut descoperi pe autorii fluerăturilor și huiduiturilor. A treia zi a venit din București domnul inginer șef Frunză, sub-șeful serviciului, trimis de Direcția Căilor Ferate, cînd am făcut împreună cu domnia sa împreună o cercetare toată ziua, și deasemenea n'am putut descoperi pe autorii fluerăturilor.

Am aflat de la maistrul Balaban, mecanic, că lucrătorii din Atelier sînt constituiți într-o societate „Sindicat”, cu scop de a se ajuta reciproc și că trimit bani la Casa Centrală din București.

Domnul Balaban informîndu-mă că domnul Constantinescu, locuitor din București, ar fi ținut o cuvîntare la Clubul celor constituiți în Sindicat și că s'ar fi dat jos de pe pereți tablourile M.S.L. Regale, am întrebat pe unii dintre lucrători, însă dinșii au negat acel fapt.

Domnul Oscar Briz, maistru la vagoane, și Cristache Balaban, mecanic, precum și d. Ghezo, șeful Depoului, mi-au spus că Gheorghe Petrescu, Emanoil Ender, Toader Cristofovici, Gheorghe Fătu, Gheorghe Candrea, Scarlat Manoliu, Gheorghe Manoliu și Alexandru Dumitriu sunt oameni periculoși și capii mișcării sindicatului.

N'am cunoștință dacă vre un lucrător din Atelier a provocat pe țărani la revolte. Nu pot să știu cum sunt constituiți lucrătorii din Atelier în Societate.

Cetindu-i-se depunerea stăruie și semnează.

N. Goleescu

Luînd informațiune, noi Procurorul, că Vladislav Zolineac, stoler și Nicolae Păltinaș, turnător, ambii lucrători de la Calea Ferată din Gara Pașcani, sunt acei pe care îi arată martorul Despot că au fluerat și huiduit autoritățile, cu ocaziunea sosirii în Gara Pașcani a vagonului cu arestanți din Ruginoasa, i-am adus înaintea noastră, Procurorul și puîndu-i față cu martorul Petru Despot, care cum îi văzu ne-a declarat că aceștia sînt acei doi indivizi cari împreună cu alții au fluerat și huiduit autoritățile militare și civile, cu ocaziunea sosirii în Gara Pașcani a vagonului cu arestanți din Ruginoasa, și cu care ocaziune au fost eliberați de către țărani doi arestanți, cari apoi au fost prinși.

P. Despot

Nicolae Păltinaș, de 43 ani, supus austriac, de loc din Suceava, (Bucovina), lucrător în Gara Pașcani la Atelier de 13 ani, arată următoarele:

Nu este adevărat că am fluerat și huiduit autoritățile civile și militare cu ocaziunea sosirii în Gara Pașcani a vagonului cu arestanți din Ruginoasa.

Cetindu-i-se numitului depunerea, a declarat că o menține și că carte știe.

N. Păltinaș

Vladimir Zolneac, de 45 ani, supus austriac, de loc din Galiția, locuiesc în România de 33 ani, lucrător la Atelierul din Gara Pașcani de 16 ani, arată următoarele :

Nu este adevărat că am fluerat și huiduit autoritățile civile și militare cu ocaziunea sosirii în Gara Pașcani a vagonului cu arestanți din Ruginoasa. Cetindu-i-se stăruie și semnează .

Vladimir Zolneac

Scarlat Manoliu, de 33 ani, supus Statului Român ; *Gheorghe Manoliu*, de 33 ani, idem ; *Gheorghe Petrescu*, de 43 ani, idem ; *Emanoil Ender*, de 31 ani, supus strein, de loc tatăl său din Germania ; *Teodor Cristofovici*, de 38 ani, supus austriac ; *Gheorghe Fătu*, de 36 ani, supus strein, de loc din Transilvania ; *Gheorghe Candrea*, de 48 ani ; *Alexandru Dumitriu*, de 26 ani ; cu toții lucrători în Atelierul Gărei Pașcani, au declarat fiecare următoarele :

N'am fluerat și nici huiduit autoritățile civile și militare cu ocaziunea sosirii vagonului cu arestanți în Gara Pașcani, și nici n'am îndemnat pe vre un locuitor la răsccoală.

Cetindu-li-se depunerea, au declarat fiecare că o menține, semnînd propriu.

A. Manoliu
Gh. Fătu
E. Ender

Cristofovici
Gh. Petrescu

Gh. Manoliu
A. G. Dumitriu

De cele ce preced s'a încheiat acest proces verbal.

Procuror, *V. Tufescu*

Inspector Comunal, *V. Softa*

PROCES-VERBAL

1907, Martie 28.

Noi Procurorul Tribunalului Suceava ;

Aflîndu-mă încă de eri, 27 Mart. 1907, în Tîrgul Pașcani, cu cercetarea unor fapte penale, pe baza adresei domnului Prefect al Județului Suceava sub nr. 2018/907 și în care fapte penale sînt bănuți : *Gheorghe Petrescu*, *Emanoil Ender*, *Teodor Cristofovici*, *Gheorghe Fătu*, *Gheorghe Candrea*, *Scarlat Manoliu*, *Gheorghe Manoliu* și *Alexandru Dumitriu*, s'au adus la cunoștința noastră, eri 27 Martie 1907, de către d. Inspector Comunal al Plășii Pașcani, prin raportul nr. 311/907, că tot numiții de mai sus au în Tîrgușorul Pașcani un club, unde țin zilnic întruniri, bănuite contra ordinei publice, și că în una din ședințe membrii clubului ar fi distrus chiar portretele M.M. S.S. Regelui și Reginei Romîniei.

Imediat am făcut o descindere la acel club, eri 27 Martie 1907, și despre care s'a dresat procesul-verbal cu data de eri.

Terminînd cercetarea faptelor privitoare pe numiții de mai sus bănuți pe baza adresei domnului Prefect al Județului Suceava nr. 2018/907, am început astăzi 28 Martie 1907 cercetarea privitoare pe numiții de mai sus, pe baza raportului d-lui Inspector Comunal sub nr. 311/907, procedînd mai întîi la ascultarea martorilor, care după informațiunile căpătate ar avea cunoștință despre fapt...

Petru Pop, care este tinichigiu în Atelier, mi-a zis în Atelier, că este de părere ca tablourile M. S. Regelui și Reginei să se dea jos din perete dela club și să se înlocuiască cu tabloul lui Karl Marx.

Emi Ender mi-a zis că dacă nu sunt de părere de a se face fuziunea ambelor cluburi, voi fi silit mai târziu ca să primesc aceasta.

Acei dela Clubul Sindicat urmăresc prin fuziunea cluburilor a se face un singur club, care cu timpul să devie socialist.

Cetindu-se numitului depunerea, declară că o menține și semnează.

T. Grecu

Panaite Atanasiu, de 21 ani, montator la Atelierul Gărei Pașcani, declar următoarele :

Eu sînt din luna Septembrie înscris ca membru la Clubul de Lectură „Unirea” și fiind nou membru, n’am cunoștință despre modul cum este organizat, însă scopul clubului este propagarea instrucției. La club n’am fost decît la două ședințe și ultima a fost cînd a vorbit d. Constantinescu din București, care în conferința sa a zis că tablourile M. S. Regelui și Reginei României trebuiesc date jos de pe peretele din club, fără a fi înțeles că a mai vorbit altăceva.

La aceste vorbe, dintre asistenți, unii aprobau prin bătăi de palme, ceeace a produs mare sgomot, iar alții ziceau că nu aprobă.

Printre acei cari băteau în palme ca semn de aprobare al vorbelor pronunțate de d. Constantinescu, am recunoscut pe Emanoil Ender, care zicea și niște vorbe, care din cauza sgomotului ce era în sală, n’am putut să le înțeleg.

Registru de eșire, de intrare precum și acel în care se trec hotărîrile adunării le păstrez eu de o săptămână, în baza însărcinării ce mi-a dat-o Scarlat Manoliu, secretarul clubului.

Cetindu-se numitului depunerea, o menține și semnează.

P. Atanasiu

Ioan Atanasiu, de 25 ani, mecanic în Gara Pașcani, declar următoarele:

Sunt informat că în Pașcani sînt mai multe cluburi și eu nu fac parte actualmente din nici un club. Am făcut parte mai înainte din clubul numit „Unirea”, însă n’am luat parte la nici o ședință și m’am retras din acel club în luna Decembrie, înainte de a se ține conferința de către Constantinescu, astfel că n’am nici o cunoștință de cele petrecute în club.

În ziua de Crăciun prima seară, în Sala Tirului a fost un bal, unde doi tineri, probabil din București, au ținut conferențe, cerînd ca toți lucrătorii să se organizeze în sindicat, și în timpul balului calendare cu cuverți roșii intitulat „Calendarul Muncii”.

Cetindu-i-se stăruie și semnează.

I. Atanasiu

Gheorghe Manoliu, de 33 ani, tinichigiu la Atelierele Gărei Pașcani arată :

După Crăciun, fără ca să știu bine ziua, eram convocați în adunare la clubul de lectură „Unirea”, pentru a alege un comitet, și după alegerea comitetului și discutarea celorlalte chestiuni la ordinea zilei, un domn numit Constantinescu, din București, a ținut o conferință, cerînd fuziunea tuturor societăților în una singură, și adresîndu-se către tablourile M. S. Regelui și Reginei României, ce erau atîrnate pe pereți la club, a zis că

ele să fie date jos și înlocuite prin tabloul lui Karl Marx, însă celelalte vorbe ce le-a zis Constantinescu relativ la acele tablouri, nu le-am auzit, căci se născuse în sală un sgomot mare deoarece unii aprobau propunerea, iar alții nu aprobau.

Printre acei cari aprobau propunerea lui Constantinescu, de a se înlocui tablourile regale prin tabloul lui Karl Marx, aprobare prin bătaii cu palmele, am recunoscut pe Emanoil Ender și Alexandru Dumitriu.

Cetindu-i-se stăruie și semnează.

G. Manoliu

Nicolai Popescu, de 30 ani, lăcătuș ajutor, în Atelier, arată :

Eu sînt membru la societatea „Mina și Pădurea”, care are de scop ajutorul reciproc, și ședințele noastre le ținem în localul Clubului de lectură „Unirea”, și pentru care plătim chirie.

După Crăciun, noi membrii dela societatea „Mina și Pădurea” trebuie să ținem o ședință de comitet, dar nu s'a putut, din cauză că sala era ocupată cu Adunarea generală a Clubului de lectură „Unirea”.

Eu voind să plec, Gheorghe Candrea, care este membru și la Clubul de lectură „Unirea” și la „Mina și Pădurea”, mi-a zis să rămîi să ascult discuția și deodată observai că un domn Constantinescu a început să vorbească, cîntînd în cor cu parte din membri cîtece internaționale și Constantinescu, mai privind tablourile regale, a zis că nu este locul lor în Clubul Muncitorilor, ci în cîrciumă. Atunci o parte din membrii clubului au început să aplaude bătînd din plame dar nu știu cine sînt acei.

N. Popescu

...*Emanoil Ender*, de 39 ani, tinichigiu în Atelierul Gărei Pașcani, supus străin, arată:

În Tîrgușorul Pașcani sînt mai multe societăți și sînt înscrise mai în toate societățile, afară de trei. În zilele de Crăciun, mi se pare în anul expirat 1906, un domn Al. Constantinescu, care este Secretarul general al Sindicatelor din România, cu sediul în București, a anunțat că ține o conferință la Clubul de lectură „Unirea” și, în vederea că eu sînt membru la acel club, m'am dus ca auditor. Acel domn în conferința sa vorbea despre evoluția socialistă a istoriei, mai arătînd că toate societățile din Tîrgul Pașcani să se fuzioneze și că societățile fuzionîndu-se într'una singură, să nu fie nici un tablou.

Nu-mi reamintesc dacă conferențiarul ar fi indicat locul unde să se pună tablourile regale. Cu propunerea lui Constantinescu relativ la tablourile regale s'a terminat conferința, cînd o parte dintre membri au început să aplaude cu bătae de palme, ca semn de aprobare, însă nu știu cine au aplaudat. Eu afirm că n'am aplaudat. Cum sînt organizate celelalte societăți, sînt statute.

E. Ender

Gheorghe Petrescu, de 43 ani, supus român ; *Teodor Cristofovici*, de 38 ani, supus austriac ; *Gheorghe Fătu*, de 36 ani, supus strein ; *Alexandru Dumitriu*, de 26 ani toți lucrători, arată :

Sînt membru în Clubul de lectură „Unirea” și eram la conferință cînd

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

un domn Al. Constantinescu a ținut o conferință la acel club, zicînd ca să se fuzioneze toate societățile de lectură din Pașcani într'una singură, și tablourile regale date jos de pe pereți și înlocuite prin ale oamenilor intelectuali. Nu știu cine a aplaudat pe conferențiar.

Gh. Fătu Al. G. Dimitriu Gh. Petrescu M. Cristofovici

Gheorghe Candrea, de 48 ani, lucrător în Ateliere, arată:

N'am cunoștință ce s'a vorbit la club de Constantinescu, deoarece n'am fost în acea seară la club. Nu știe carte.

Gh. Candrea

Noi Procurorul, luînd informație că ca bănuți mai sînt Petru Pop și Vilceag Carol, am dispus interogarea lor, care arată:

Petru Pop, de 31 ani, tinichigiu în Ateliere, supus austro-ungar: Am fost la club în seara cînd Constantinescu a ținut conferință, susținînd că societățile din Pașcani să fie unite și tablourile regale să fie înlocuite cu ale oamenilor intelectuali; parte din membri aplaudau prin bătăi de palme, iar parte nu. Eu n'am bătut din palme și nici știu cine a bătut.

P. Pop

Carol Vilceag, de 27 ani, montator la atelier, arată:

Nu este adevărat că am asistat la club cînd Constantinescu a ținut conferință, deoarece în acel timp eram la Iași.

Karl Vilceag

Arătînd lui Alexandru Dimitriu scrisoarea datată 26 Martie 1906, ce am găsit-o la domiciliul său eri, 27 Martie, cu ocaziunea perchezițiunilor ce i s'au făcut, scrisoarea semnată: V. Gafencu, dinsul Al. Dimitriu recunoaște că acea scrisoare s'a găsit la domiciliul său și că a primit-o de la V. Gafencu.

Se menționează de noi, Procurorul, că în acea scrisoare se face mențiune de o mișcare a muncitorilor din toată țara pentru desrobirea lor.

De cele ce preced am încheiat prezentul proces verbal.

Procuror, V. Tufescu

Inspector Comunal, V. Softa

COPIE de pe reclamația d-lui Sebastian Moruzi, din 28 Mart. 1907, către d. Procuror Tribunalului Suceava.

RREZOLUȚIE: Primit în Gara Pașcani astăzi 28 Mart. 1907, ora 1 p.m. Vom proceda la cercetare.

Procuror, V. Tufescu

29 Martie, 1907

Persoanele cari susțin că au fost maltratate, arătîndu-ne că au fost maltratate de către un d. ofițer și soldați, d. Comandant al trupei Sectorului 5 Pașcani, este rugat să binevoiască a cerceta care sunt acei domni militari, cari au comis faptele de maltratare.

Procuror, V. Tufescu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Domnule Procuror,

Sunt informat că lucrătorii de la Atelierul Pașcani, arestați la Subprefectură, sub diferite motive, au fost crunt bătuți de către administrația locală. Cred că acest fapt e grav pentru două motive: întâi ca fapt în sine, al doilea pentrucă infirmă validitatea depunerilor făcute dinaintea dumneavoastră căci ele sunt rezultatul maltratărilor și violențelor.

Drept probe că aceste sunt adevărate este faptul că Inspectorul comunal Softa a recunoscut în Gara Pașcani, față fiind domnul Ghiță Baltă, avocat din Iași.

S. Moruzi, Ruginoasa

29 Martie, 1907

Domnului Procuror al Tribunalului Suceava

Asupra notei dv. din fața acestei, cercetînd asupra cazului că vre-un ofițer sau trupa ar fi încercat măcar să maltrateze pe vre un arestat al dv., am găsit că nici unul din ofițeri sau trupă nu au maltratată pe nimeni.

Comandantul Sectorului V Pașcani,
Colonel, Șendrea

PROCES-VERBAL

Anul 1907, Martie 28

Reclamîndu-ne nouă, Procuror, Emanoil Ender, Gh. Petrescu și Alexandru Dumitru, că eri noapte 27 Mart au fost maltratați la Casarma Gendarmeriei de către un ofițer și soldați, al căror nume și pronume nu le cunoaște și avînd în vedere și petiția d-lui S. Moruzi, prin care cere cercetarea faptului de maltratare, invocînd ca martori pe dl Vasile Softa, Inspector Comunal, am procedat la interogarea d-lui Vasile Softa, care declară următoarele:

Mă numesc Vasile Softa, etate 47 ani, Inspector Comunal al Plasei Pașcani. N'am cunoștință dacă vre un ofițer sau soldați au maltratată pe arestanții mai sus arătați. Vorba ce am avut-o în Gara Pașcani, cum că numiții indivizi de mai sus ar fi fost maltratați, am spus-o în glumă domnului Avocat Balta din Iași și care domn Balta e prietenul meu.

Citindu-i-se depunerea a declarat că persistă în ea.

V. Softa

De cel ce preced s'a dresat acest proces verbal

Procuror, V. Tufescu

REFERAT

29/3.907

Insărcinat a examina pe domnii: Emanoil Ender, Gheorghe Petrescu și Alexandru Dumitriu, din Comuna Pașcani, subsemnatul medic Spitalul Pașcani și a trupelor Sectorului V Pașcani am procedat la examinarea lor

și am constatat la toți trei: „vinătăi pe fese, fără gravitate, a căror dată prin prezența lor pare a fi nu de dată recentă, ci cel puțin de 5-6 zile; asupra faptului că pacientul Ender reclama că e bolnav, constat la el o ușoară bronchită fără importanță și cum acest pacient e destinat a fi trimis la Fălticeni, va fi tratat de domnul medic de acolo.

Medicul Spitalului Pașcani și al trupelor Sectorului V Pașcani

Dr. D. Stenescu

PROCES-VERBAL

Anul 1907, luna Martie 30 zile

Noi Vasile Tufescu, Procurorul Tribunalului Județului Suceavă:

Ca continuare a cercetărilor noastre făcute în zia de 27, 28 și 29 Martie cr., am chemat înaintea noastră pe Scarlat Manoliu, căruia punându-i întrebările mai jos notate, ne-a dat răspunsurile mai jos notate:

La aceste cercetări am fost asistat de către d. Manole Gheorghiu, Primarul Comunei Pașcani.

Intrebare:

Din declarația dumitale, ce mi-ai făcut în ziua de 28 Martie a.c., rezultă că dumneata ai presidat adunarea în seara când Alexandru Constantinescu din București, prin conferența ținută, a adus ofensă persoanei M. S. Regelui și Regina României și deci, dresându-se și procesul verbal al conferenței, trebuie ca acel proces verbal să-l posezi dumneata și deci te rog să mi-l prezinți. Chiar eu Procuror te însoțesc pe dumneata acum la domiciliu.

Răspuns:

Posed acel proces verbal, însă în brulion, în care s'a trecut ofensa adresată M. S. Regelui și Regina României și este scris de Panaiote Stamatin, dar mi se pare că este scris chiar de femeia mea, dar vă rog să-mi comunicați cât timp îmi acordați să mă duc acasă ca să vi-l aduc?

Este de notat, din partea noastră Procuror, că în momentul când Scarlat Manoliu a zis că merge, a și scos din buzunar cheile, ceiace a dat a se înțelege că posedă acest proces verbal și că se află închis într'un birou sau scrin, deoarece cheile prezentate erau chei mici, iar nici decum chei pentru ușa de la camera pentru intrare, și care chei erau legate într'o curea.

Se menționează de noi Procurorul că, la declarațiunile făcute de către Scarlat Manoliu, pe lângă primarele Comunei Pașcani, au mai asistat: Mihai Velea, ajutor de primar, Costache Ionescu, secretarul comunal și Ion Vasiliu, scriitorul Primăriei și Petru Despot, șeful serviciului de pază în Pașcani. Citindu-se numitului depunerea, a declarat că n'o semnează.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

De cele ce preced s'a dresat prezentul proces-verbal, urmînd a ne transporta îndată la domiciliul lui Scarlat Manoliu, pentru a ni se încredința procesul verbal de care se face mențiunea mai sus.

Procuror, V. Tufescu

Primar, M. Gheorghiu

Asistenți: M. Velea
C. Ionescu
Despot P.
Ion Vasiliu

PROCES-VERBAL

Anul 1907, luna Martie în 30

Pe baza declarațiunilor făcute nouă astăzi de către Scarlat Manoliu, cum că posedă la domiciliul său conceptul, brulionul, procesul-verbal al ședinței de la Clubul „Unirea”, cînd persoana Majestății Sale Regelui și Reginei României au fost ofensate, și pe baza declarațiunelor făcute tot de către numitul Scarlat Manoliu, cum că este dispus de a ne încredința acel brulion, concept de proces-verbal, noi Procurorele, însoțit de către bănuitul Scarlat Manoliu și de către Petre Despot, șeful serviciului de pază al Tîrgului din Pașcani, precum și de către gardistul Gheorghe Tăutu, luați ca martori asistenți, ne-am transportat la domiciliul bănuitului Scarlat Manoliu și cerîndu-i de a ne prezenta acel concept brulion de proces-verbal, dînsul a declarat că a posedat acel concept brulion, însă nu știe singur dacă mai are în ființă, căci este probabilitate ca soția sa să-l fi distrus după ordinul său, soț.

Insistînd din nou, noi Procurorele, pe lîngă bănuit, de a ne prezenta acel concept brulion, dînsul se făcea că caută prin hîrțiile sale domestice aflătoare pe masă acel concept brulion, fără însă a mi-l fi prezentat, însă este de notat de către noi Procurorele că în acel moment intrînd în casă d-na Stela Manoliu, soția bănuitului, dînsul a zis că să întrebe pe soția sa unde este acel concept brulion, și întrebînd-o, dînsa, adică soția bănuitului, ne presintă un concept brulion, de proces-verbal, ședința de la 16 Ianuarie 1907, care s'a vizat de către noi Procurorele, spre neschimbare.

În momentul cînd d-na Stela Manoliu ne-a prezentat acel concept de proces-verbal, ce s'a vizat de noi Procurorele, bănuitul Scarlat Manoliu s'a aruncat jos pe podea, simulînd că a leșinat, prefăcîndu-se că plînge, și după cîteva secunde, ridicîndu-se în picioare, a zis următoarele cuvinte: „De acum sînt nenorocit! Faceți, domnule Procuror, ce voiți cu mine; soția mea să plece la Brăila!”, mai adăugînd Scarlat Manoliu că conceptul brulionul proces-verbal, prezentat nouă de către soția sa, este scris cu mîna proprie a soției mele.

Este de notat de noi Procurorele că bănuitul a pronunțat vorbele de mai sus și că a simulat că leșină și că plînge, fie că dînsul a crezut pentru un moment că conceptul prezentat nouă de către soția sa este acel adevărat, prin care se face mențiunea de ofensa adusă M.S. Regelui și Reginei României, fie că nu îi convenea ca să avem noi Procurorele cunoștiință de cuprinsul acelui concept prezentat de către soția sa și din cuprinsul

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

căruia rezultă că Scarlat Manoliu, bănuitul, este un adept al lui Alexandru Constantinescu, care în conferința sa a adus ofense persoanei M. S. Regelui și Reginei României.

Noi Procurorele, punînd la dispoziție doamnei Stela Scarlat Manoliu procesul-verbal prezentat nouă de către domnia sa și atrăgîndu-i atențiunea că, observîndu-l bine să ne declare dacă este scris de mîna sa proprie, domnia sa ne-a declarat că nu este scris cu mîna sa proprie.

După aceasta, Scarlat Manoliu, prefăcîndu-se că plînge, din nou soția sa, doamna Stela Scarlat Manoliu ne-a declarat că acest concept de proces-verbal, ce s'a vizat de noi Procurorele, spre neschimbare, este scris de către domnia sa, cu mîna sa proprie, și pentru ca domnia sa să ne facă această dovadă a scris în fața noastră procuror, cu mîna sa proprie, pe o fițuică de hîrtie, cîteva cuvinte, urmînd ca, dacă se va crede necesar și util, să se numească un expert caligraf.

Citind noi Procurorul acel concept de proces-verbal, prezentat de doamna Stela Scarlat Manoliu, nu se prevede că el este acel ce trebuie a mi-l prezenta bănuitul, de oarece în el nu se face mențiune de ofensa adresată M.S. Regelui și Reginei României, și pîind noi Procurorele aceasta în vedere bănuitolui Scarlat Manoliu, dînsul ne-a declarat că conceptul brulionul procesului verbal al ședinței în care s'a adus ofensa M. S. Regelui și Reginei României s'a distrus după ordinul său, de către soția sa Stela, iar la această declarațiune asistînd soția sa, dînsa a declarat că este adevărat că a distrus acel concept de proces-verbal.

Noi Procurorele constatăm că distrugerea conceptului procesului-verbal al ședinței în care persoana M. S. Regelui și Reginei României au fost ofensate nu poate să fi avut loc, față cu strecurile întrebuintate pînă acum de către bănuitul Scarlat Manoliu, și deci este siguranță că bănuitul nu voește să presinte acel concept de proces-verbal, avînd teamă, cu siguranță, de a nu se descoperi faptele grave. Am găsit zadarnic de a se mai face perchezițiune domiciliară pentru găsirea acelui concept proces-verbal, pe motiv că s'a făcut deja percheziție domiciliară la domiciliul bănuitolui în ziua de 27 Martie 1907, și dacă nu s'a găsit acel concept proces-verbal, cauza este că trebuie să fie ascuns într'un loc de tot sigur și care nu poate fi cunoscut autorităților.

De cele ce preced s'a dresat prezentul proces-verbal, iar ora fiind înaintată, ora 7 seara, și lucrînd de astăzi de dimineată ora 8, urmează a se continua cu cercetarea mîine 31 Martie, cînd vom observa registrele Clu-bului „Unirea”.

Bănuitolui Scarlat Manoliu, citindu-se cuprinsul acestui proces-verbal, a declarat că nu semnează.

Procuror, V. Tufescu

Asistenți : Gh. Tăutu
Despot

PROCES-VERBAL, Anul 1907, luna Martie 31 zile.

Noi, Vasile Tufescu, Procurorul Tribunalului Suceava;
Însoțit de către bănuitul Scarlat Manoliu și de către Petru Despot, șeful serviciului de pază în Tîrgul Pașcani și de către gardistul Gheorghe Hrim,

ne-am transportat la Clubul pentru lectură, intitulat „Unirea”, și observînd registrul în care se trec procesele-verbale ale ședințelor ce se țin la club, n'am găsit în registru trecut procesul-verbal a căreia copie, brulion, l-a prezentat doamna Stela Scarlat Manoliu la locuința soțului său, eri 30 Martie a. c. și de care se face mențiune în procesul-verbal al nostru anterior.

În conceptul brulionul procesului-verbal prezentat nouă de către doamna Stela Scarlat Manoliu, eri 30 Martie 1907, se face mențiune că ședința a avut loc în ziua de 16 Ianuarie 1907 și observînd registru clubului, în care se trec procesele-verbale de ședință, se constată că cu data de 16 Ianuar 1907 este trecut în registrul Clubului un proces-verbal al ședinței din ziua de 16 Ianuarie 1907, însă numai 12 rînduri din el, rămînînd loc gol mai jos în registru, cu alte cuvinte nu s'a trecut în registru întregul cuprins al procesului verbal, ci numai introducerea lui; și observînd și controlînd acele 12 rînduri scrise, din registru, ele nu se potrivesc ad-literam și nici în înțeles începutul cuprinsului din conceptul procesului-verbal prezentat eri de către doamna Stela Scarlat Manoliu, și care concept este vizat de către noi procurorul, spre neschimbare.

În registrul clubului, unde se trec procesele-verbale de ședință, am semnat noi Procurorele la locul unde se termină acele 12 rînduri găsite scrise din procesul-verbal al ședinței din 16 Ianuarie 1907.

Opinăm noi Procurorele că scopul înființării Clubului pentru lectură, intitulat „Unirea”, nu are în vedere numai propagarea culturii, ci la acel club se fac întruniri și se țin conferențe, care sînt contrare ordinii publice, și care conferențe ating persoana M. S. Regelui și Reginei României, și aceasta în mod clandestin, căci procesele-verbale ale ședințelor și conferențelor relativ la faptele din urmă nu se trec în registrul adevărat al clubului destinat pentru trecerea proceselor-verbale ale ședințelor, cu alte cuvinte acele procese-verbale trebuie să se treacă în alt registru, care se ține ascuns și probabil de vre un membru al lor.

Bănuitul Scarlat Manoliu a refuzat de a semna prezentul proces-verbal. De cele ce preced s'a dresat prezentul proces-verbal.

Procuror, V. Tufescu

Asistenți : Despot
Hrim

Conceptul procesului al ședinței din 16 Ianuarie 1907, prezentat de către soția mea, eri 30 Martie 1907, la domiciliul meu, domnului Procuror, este scris de soția mea, cu mîna ei proprie, după dictarea mea soț.

31 Martie, 1907

Scarlat Manoliu

PROCES-VERBAL

Anul 1907, luna Martie 31 zile

Noi, Vasile Tufescu, Procurorul Tribunalului Județului Suceava;
Din procesele-verbale ale noastre, datate 27 și următori din luna curentă, se constată că acei cari au comis faptele de ofensă în public contra persoanei M. S. Regelui și Reginei României, sînt :

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

1. Alexandru Constantinescu ;
2. Emanoil Ender ;
3. Gheorghe Fătu ;
4. Gheorghe Candrea ;
5. Alexandru Dimitriu ;
6. Carol Veleac ;
7. Petru Pop ;
8. Gheorghe Petrescu ;
9. Teodor Cristofovici ;
10. Scarlat Manoliu.

În privința celor 9 bănuți după ordinea numerică avem ca dovezi mai principale depunerile martorilor și arătările bănuților.

În ceea ce privește pe bănuitul Scarlat Manoliu, ca dovezi sînt :

Cînd Alexandru Constantinescu a ținut conferința la club și a adus ofensă M. S. Regelui și Reginei României, prin vorbele ce a pronunțat, adunarea era presădată de către bănuitul Scarlat Manoliu, și dînsul, în a sa calitate de președinte, nu trebuia să tolereze ținerea unei așa conferințe, și, tolerînd ținerea unei asemenea conferințe, rezultă că și-a însușit-o și nu este de admis că dînsul n'a cunoscut subiectul conferinței, cînd Alexandru Constantinescu și-a luat curajul a se sui pe tribună.

Din conceptul procesului-verbal al ședinței de la 16 Ianuarie 1907, prezentat nouă Procurorile eri 30 Martie 1907, de către soția bănuitului, rezultă că acea ședință a fost presădată de către Scarlat Manoliu și că dînsul, luînd cuvîntul, a zis către adunare : Motivul pentru care membrii Clubului sînt pentru a treia oară convocați în Adunare Generală se datorește tovarășului Constantinescu din București, care de la Crăciun, de cînd a fost ținută conferința relativ la ofensa adusă Majestaților Regale, se află în mijlocul nostru.

Din aceste cuvinte pronunțate de către bănuitul Scarlat Manoliu, rezultă în de ajuns că a fost și este o unire între dînsul și cu Alexandru Constantinescu, relativ la conferința ce a ținut-o Alexandru Constantinescu.

Din conceptul aceluși proces-verbal mai rezultă că bănuitul Scarlat Manoliu, cu calitatea sa de președinte al clubului intitulat „Unirea”, a propus adunării ca tovarășul său Constantinescu Alexandru să ia parte activă la debateri, cu toate că nu figurează printre membrii clubului, ceiace adunarea a aprobat, și apoi este cunoscut că Alexandru Constantinescu prin conferințele, ce ține, aduce ofensă M. L. Regale. Cuvintele de mai sus subliniate și pronunțate de către Scarlat Manoliu, dovedesc că și dînsul este culpabil prevăzut și penat de art. 77, al. 1, Cod Penal, ca și ceilalți bănuți.

Că dovadă contra lui Scarlat Manoliu, pentru faptul prevăzut și penat de art. 77, al. 1 din Cod Penal, este și refuzul său de a ne prezenta conceptul procesului-verbal al ședinței, și în care proces-verbal se găsește scris conferința ținută de către Alexandru Constantinescu relativ la ofensa adusă M. L. Regale al României.

De cele ce preced s'a dresat prezentul proces-verbal.

Procuror, V. Tufescu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 2310, 3 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 10228, 5 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Cu ocazia inspecției ce am făcut Cabinetului d-lui Judecător de Instrucție din Folticeni și Arestul județean, în ziua de 1 a curentei, — am primit numeroase plângeri din partea celor deținuți că au fost crud bătuți cu ocazia cercetărilor locale și arestărilor lor, fără ca dinșii să fi pus vreo rezistență la cercetări și arestări, sau să deie vreun motiv pentru aceasta. Am însărcinat pe d. Judecător de Instrucție ca, cu ocaziunea instruirii faptului pentru care sunt inculpați, să cerceteze și temeinicia plîngerilor lor.

Se fac instrucții locale, arestări, percheziții, fără ca Parchetul să fie avizat, fără ca persoana care instrumentează să aibă cel puțin calitatea de la lege, sau să fie cel puțin delegat de Parchet.

Autoritatea și răspunderea procurorului, șeful Poliției Judiciare locale, este cu totul neconsiderată și înlăturată.

Vă citez un caz: d. Gh. Suțu, directorul Prefecturii Județului Suceava, care nu este în a sa calitate ofițer de poliție judiciară, fără a înștiința Parchetul, și fără a fi autorizat de către Parchet, a mers în ziua de 18 Martie, însoțit de un detașament de 60 oameni cu un ofițer, în Comuna Sasca, cotunul Șinca, au arestat un număr de locuitori, pentru motivul că ar fi cerut Primarului îndepărtarea din comună a arendașului morilor și piuelor din acea localitate, și despre a căruia raporturi cu sătenii am avut onoare a vă arăta în raportul nostru de astăzi sub nr. 2311.

Locuitorii au fost arestați și trimiși Parchetului, fără nici un act constatator de vina lor, ci numai cu o simplă adresă sub nr. 1876 din 20 Martie a. c., și pe care am onoare a v'o prezenta în copie.

Pe acești locuitori i-am văzut în arestul Județului și toți mi s'au plîns că sunt nevinovați și au fost crunt bătuți cu ocazia arestărilor lor.

Am însărcinat pe d. Jude de Instrucție ca, odată cu instruirea temeiniciei faptului pentru care sunt inculpați, să ancheteze și faptul plîngerii lor.

Domnule ministru, pentru a înlătura pe viitor încălcarea atribuțiilor Ministerului Public și a se înlătura deslănțuirea pasiunilor localnice, avem onoare a vă supune aceasta la cunoștință și a vă ruga ca să dispuneți cele ce veți crede de cuviință.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror general. *N. Leonescu*

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 2335, 3 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 10230, 5 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Domnul Procuror de pe lângă Tribunalul Suceava, cu raportul din 27 Martie, ne-a făcut cunoscut că este informat că un număr de lucrători din Atelierul Gărei Pașcani ar îndemna pe țărani la revoltă și că pleacă în anchetarea faptului.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Domnia sa, în ziua de 27 și 30 a lunii expirate, a constatat că între lucrătorii de la Atelierul Gărei Pașcani sunt un mare număr de socialiști; că cu cîtva timp mai înainte a venit un domn Al. Constantinescu, de la București, a ținut o conferință în sala Clubului lucrătorilor din Pașcani, cu care ocazie ar fi zis că portretele Majestăților lor Regele și Regina României să fie scoase afară din sală și înlocuite cu portretul lui Karl Marx.

Asistenții au aprobat și au aplaudat pe conferențiar.

Domnul Procuror a găsit însă portretele Majestăților Lor Regele și Regina neatînse și la locul lor.

Cu această ocaziune, domnia sa a perchezitionat și mai multe reviste socialiste.

Pe baza lucrărilor încheiate de domnia-sa la fața locului s'au inculpat 10 lucrători din Atelierul Pașcani, dintre care șase pentru ofense aduse Majestăților lor Regelui și Reginei, și patru pentru ultraj adus autorităților administrative, rămînînd a se continua cercetările și asupra altor persoane, asupra cărora s'ar ivi indiciu de culpabilitate.

Odată cu aceasta, am onoare, domnule ministru, a vă comunica în copie actele dresate la fața locului de domnul procuror în această afacere.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror general, N. Leonescu

Secretar, Gh. Costișanu

România
Procurorul Trib. Suceavă
Nr. 1869, 6 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 10724, 7 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a aduce respectuos la cunoștința domniei voastre că, în luptele dintre armată și cu țăranii, cu ocaziunea răscoalelor țărănești din Județul Suceava și la care lupte am asistat și noi, Procurorul, au desfășurat un curaj eroic demn de orice laudă următorii domni ofițeri din Regimentul Suceava nr. 16: Căpitan Vasile Gîrlea, căpitan Neculai Rusu și sublocotenent Neculai Pană.

Ca atare, am onoare a vă ruga respectuos să binevoiți a dispune, de veți crede de cuviință, ca să se intervină locului în drept pentru a se acorda numiților domni ofițeri și, în special, căpitanului V. Gîrlea, distincțiunile — decorațiunile — speciale ce li se cuvin.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Procuror, V. Tufescu

Secretar, Indascifrabil

Rezoluție: D-lui Ministru de Resbel, T. Stelian

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Copie de raportul nr. 2365 din 7 Aprilie 1907 al d-lui Prefect Jud. Suceava

Domnule Procuror General,

Aflu că, pentru ca domnul Judecător de Instrucție să poată avea oarecare informațiuni, pe care de altfel i le-am dat, asupra tocmelilor agricole din acest județ, d-sa cere ca primarii să-i aducă la Cabinet registrele de pe la moșii.

Această măsură, vexatorie în sine în ce privește pe cultivatorii de pământ, are și desavantagiul de a face pe locuitori să creadă că se începe o nouă răfuială, făcută prin Justiție, tocmai acum când toate silințele noastre sunt îndreptate spre îndrumarea locuitorilor la munca cîmpului.

Deaceia, vă rog, intrucît nu pot compta pe discrețiunea primarilor, să binevoiți a da ordine ca cercetarea d-lui Judecător de Instrucție să se mărginească la informațiuni fără registre.

Primiți, vă rog, etc...

Prefect, *Ghițescu Gh.*

Domnului Procuror al Curții de Apel Iași

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 2682, 14 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 12210, 19 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Cu ocaziunea instruirii răscoalelor țărănești, am pus în vedere domnilor judecători de instrucție ca să nu se mulțumească a stabili numai faptul brut în sine, că cutare țăran a devastat, ci să se ocupe mai cu seamă asupra cauzelor cari au putut determina pe țărani ca să se răscoale și să fie așa de grabnic ascultători la îndemnuri atît de criminale.

Asemenea a cerceta cine sunt instigatorii, în ce chip au fost instigați, ca să se poată aduna toate elementele necesare, din care să ne putem da seama complet despre adevăratele cauze ale răscoalei și mijloacelor de propagandă, pentru ca să le putem a le preveni în viitor.

Toți țăranii răsculați s'au plîns că nu au pământ, că pămîntul li se arendează pe prețuri excesiv de mari, că nu li se dă deloc în unele localități imaș pentru vite, că prețul arendei pămîntului trebuie ca să-l plătească în muncă, iar prețul muncii este prea mic, încît nu le rămîne 20 de bani pe zi pentru muncă în timp de vară, că de multe ori sunt executați a face munci în localități cu mult mai îndepărtate decît acelea pe care le-au avut în vedere la facerea contractului, și alte plîngerî de natura aceasta cu privire la tocmelile agricole.

Pentru ca să se verifice arătările țăranilor și a se obține un tablou complet despre toate cauzele care i-au împins la răscoală, am dat circulară domnilor Judecători de instrucție, ca să verifice singuri spusele inculpaților, cu condicele dela comună în care sunt înscrise angajamentele muncitorilor agricoli.

În împlinirea acestei dispozițiuni, d. Judecător de Instrucție de pe lângă

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Tribunalul Suceava a făcut cunoscut primarilor comunelor ca să se prezinte la cabinet cu acele registre, pentru ca să le examineze domnia-sa și a i se da explicațiile ce le va crede necesare.

Primarii, în loc de a se conforma invitației d-lui Judecător de Instrucție, au înștiințat pe d. Prefect de Județ despre aceasta, care le-a interzis ca să vie cu registrele la Instrucție.

Înștiințat despre aceasta de către d. Judecător de Instrucție, i-am pus din nou în vedere ca să se conformeze dispoziției luată de mine.

Dl. Prefect, fără ca să-l bănuiesc că poate nu voește a se vedea și registrele unde sunt trecute tocmelile agricole făcute de domnia-sa cu locuitorii fiindcă-și cultivă singur moșia, intervine din nou ca primarii să nu prezinte registrele cerute de Instrucție, cu toate că, fiind acte publice, nu pot fi refuzate nimănui și mai cu deosebire Instrucției.

În acest scop îmi trimite adresa nr. 2365 din 7 a curente, prin care taxează „de vexatorii către cultivatorii de pământ măsura luată de mine”, cerindu-mi a da ordine ca d. Judecător de Instrucție să se mărginească la informațiuni fără registre.

Vă comunic copie de pe acea adresă, și vă rugăm, domnule Ministru, ca să binevoiți a dispune ca d. Prefect de Suceava să nu se amestece în afacerile Parchetului și ale Instrucției, creindu-le dificultăți în îndeplinirea datoriei, deoarece nu are nici o răspundere și nici o însărcinare de la lege în privința aceasta.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror general, *N. Leonescu*

p. Secretar, *I. G. Zăhărescu*

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 13145, 4 Mai 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA FOLTICENI

(Timbrată cu 30 bani)

Domnului Ministru Justiției, București

Administrația locală a arestat pe locuitorul Ungureanu din Drăgușeni, sub pretext că ar fi instigator. În acea comună nu a fost nici o răscoală și motivele invocate sunt surprinzătoare de copilărie; cauza adevărată este că Ungureanu este cunoscut ca având simpatie pentru candidatura mea la Colegiul al III-lea și că el trebuie împiedicat cu orice preț a lua parte la alegerea delegaților, care va avea loc Duminică.

Rog, ordonați ca libertatea alegerilor să fie respectată, cel puțin astăzi când este vorba a se ține socoteală de dorințele țărâniei.

Sebastian Moruzi

Rezoluție: Se comunică d-lui Procuror, pentru cercetare.

T. Stelian

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Iași
Nr. 4343, 6 Iunie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 16.579, 8 Iunie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

La ordinul domniei-voastre nr. 5926, din 2 Aprilie a. c., cu care ne-ați trimis plingerea a 6 lucrători din Atelierul Căilor Ferate Române din Pașcani, că au fost arestați și bătuți grav la Secția Gendărmăriei din Pașcani, avem onoare a vă raporta :

Din ancheta făcută de d. Procuror Tribunalului Suceava, delegat de noi a face cercetări, s'a constatat că, în adevăr, în noaptea de 27—28 Martie a. c., Gh. Petrescu, Emanoil Ender și Dumitru Alexa, lucrători în Atelierul Gărei Pașcani, au fost arestați în localul Secției Gendărmăriei rurale din Pașcani, unde au fost bătuți de soldați din ordinul și în asistența d-lui locotenent Const. Preda din Regimentul 14 Roman.

Afacerea fiind de competența autorităților militare, am înaintat lucrările d-lui Comandant al Corpului 4 de Armată.

Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei noastre considerații.

Procuror general, *N. Leonescu*

Secretar, *G. Costișanu*

IUDEȚUL TECUCI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7673, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Domnului Ministru de Justiție, București

Eri dimineată vreo patru sute locuitori din împrejurimi au devastat la Ivești, Jud. Tecuci, casele administrației moșiei și prăvăliile a 26 evrei; trimițându-se trupe, au fost împrăștiați, fără a se face uz de arme.

La Negrilești s'a devastat casa arendașului Vasilatos; armata a rănit 4 locuitori.

La Berheci au fost opriți de a înainta spre Tecuci mai mulți locuitori, după ce armata a tras focuri; au fost 1 mort și 3 răniți.

La Umbrănești au devastat casa arendașului Traian Cristescu. S'a trimis o companie.

La Buciumeni au distrus mobilierul casei arendașului Mavride; s'au trimis trupe.

300 locuitori din Țigănești, voind a intra în orașul Tecuci, au fost liniștiți și întorși la casele lor de către Procuror, în urma parlamentărilor.

Procuror general, V. Tătaru

Nr. 2201.

Rezoluție: Văzut, I. Manu

România
Parchetul Tribunalului Tecuci
Nr. 1601, 14 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8097, 16 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

În afară de mișcările țărănești petrecute în acest județ în zilele de 10 și 11 Martie curent, despre care am avut onoarea a vă raporta cu telegrama nr. 1511 din 11 curent, cu respect vă comunicăm că asemenea mișcări au mai avut loc și în zilele de 12 și 13 curent.

Astfel, în ziua de 12, locuitorii din comunele Liești și Bucești, voind să pătrundă din nou în Țirgul Ivești, spre a continua devastările, au fost împedecați de armată, care trăgând focuri au omorât pe locuitorii Tudorache Damian și Vasile Marin, și rănit pe Ion Constantin Lupoai, Dumitru Ciuntu, Ioniță Borșan, Vasile C. Lazăr, Vasile Matei din Liești, și Dumitru Ignat, Necula Cazan, Tudorache Ganea, Ion Gh. Simion și Tănase Gheorghe din Bucești.

În aceeași zi, locuitorii din comuna Călmățui au devastat casele după moșia Călmățui, proprietatea Academiei Române.

În ziua de 13 Martie, locuitorii din satele Brăhășești și Toflea voind a ataca casele proprietarului Stoica Tujan, din satul Toflea, au fost împedecați de armată, care făcând uz de armă a rănit pe locuitorii Stoica Neacșu, Spiridon Concănici și Ioniță Cîrnici.

Tot în aceeași zi, locuitorii din Comuna Umbrărești, voind a ataca din

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

nou casele de pe moșia d-lui Negroponte, ținută în arendă de d-l Traian Cristescu, armata a fost nevoită a trage focuri, omorînd pe locuitorul Ion Lupu Burcă.

Astăzi pînă la ora 6 p. m. nu s'a mai semnalat nici o mișcare în județ. Binevoiți, vă rugăm, domnule ministru, a primi expresiunea înaltei noastre considerațiuni.

Procuror, A. T. Bercea

Secretar, D. Vanghele

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

România
JUDECATORIA OCOLULUI TECUCI
Nr. 9848, 15 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8238, 17 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă raporta că, din cauza omorurilor și rănirilor produse prin trageri de focuri între soldații din Regimentul 24 Tecuci, ce erau postați pentru pază contra populațiunii răsculate, în localul Primăriei orașului, unde este și localul acestei judecătorii, fapt întîmplat astăzi 15 Martie între orele 5-6 p. m., în urma căruia autoritățile militare locale au procedat la anchetarea faptului, interzicînd cu desăvîrșire accesul publicului în localul judecătoriei, pînă la terminarea anchetei.

Așa că orele fiind deja 11 și nefiind permis împricinațiilor a intra în localul judecătoriei, am fost nevoiți să suspendăm lucrările și să amînăm din oficiu procesele penale, ce erau sorocite pentru astăzi.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Judecător, C. N. Dimciu

Grefier, Indescifrabil

România
Procurorul General de pe lângă
Curtea de Apel din Galați
Nr. 3124, 10 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11081, 11 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Referindu-ne la raportul nostru nr. 3081 din 7 Aprilie a. c., am onoare a vă comunica că d. Jude Instructor al Tribunalului Tecuci, prin adresa nr. 2336/907: 1) Ne face cunoscut că prevenitul Gheorghe Gherman Rusu, călugăr, a evadat din arestul regimentului local, unde se afla depus cu mandatul de arestare nr. 1798, pentru faptul că, prin cuvinte rostite în public, a instigat pe concediați și rezerviști la nesupunere către autoritatea militară și la revoltă.

Pentru găsirea și prinderea lui s'au luat întinse măsuri, începîndu-se totodată cuvenitele cercetări asupra faptului de evadare.

Primiți, vă rog, domnule ministru asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Procuror general, Alecsiu

Rezoluție: Văzut, T. Stelian

Secretar, Vitan I. Caprlanu

1). Iată adresa nr. 2336/1907:

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

România
Judecătorul de Instrucție de pe lângă
Tribunalul Județului Tecuci
Nr. 2335, 9 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11077, 11 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă raporta că, în noaptea de 8-9 Aprilie a. c., prevenitul Gheorghe Gherman Rusu, călugăr, a evadat din arestul regimentului local, unde se afla depus de noi, cu mandatul de arestare nr. 1798, pentru faptul că, prin cuvintele rostite în public, a instigat pe concediați și rezerviști la nesupunere către autoritatea militară și la revoltă.

Pentru găsirea și prinderea lui am intervenit telefonic către autoritățile din Județul Tecuci, și telegrafic către parchetele din țară, începîndu-se totodată cuvenitele cercetări asupra faptului de evadare.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Jude-Instructor, *Constantin Cernescu*

Grefler, S. G.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14629, 16 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA TECUCI

Ministrul de Justiție, București

La 8022; sînt deținuți șase zeci și patru indivizi implicați în răscoalele țărănești.

Procuror Tecuci, *Mironescu*
Nr. 2829

Rezoluție: *Vidi, Nedelcu*

JUDEȚUL NEAMȚ

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15108, 22 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PRESENTATĂ LA PIATRA NEAMȚ

Domnului Ministru al Justiției, București

La ordinul Nr. 8022, respectuos raportăm; deschis acțiune contra a 420 indivizi implicați în răscoalele țărănești, din care au rămas, pînă în prezent, arestați opt.

Procurorul Tribunalului Neamț, Cugler

Nr. 3587.

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

IUDETUL BACĂU

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7299, 10 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BACĂU

Domnului Ministru de Justiție, București

Extra Urgent

Vă rugăm să binevoiți a interveni să ni se trimeată urgent regimentul anunțat. E chestiunea de siguranța întregului județ, deoarece ne servim de rezerviști și concediați, care sînt chiar din localitățile revoltate.

Procurorul Tribunalului Bacău, G. I. Mezincescu

Nr. 2559.

Rezoluție: Văzut, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8784, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BACĂU

Domnului. Ministru al Justiției, București

Deocamdată e liniște relativă în județ, afară de Valea Troțușului, unde în punctele Onești, Dărmănești, Comănești, Brusturoasa, se semnalează agitații. La noapte plecăm cu 400 soldați infanterie în acea regiune.

Procurorul Tribunalului Bacău, Gh. Mezincescu ¹⁾

Procurorul Tribunalului
Județului Bacău
Nr. 4751, 15 Mai 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14654, 17 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

La telegrama domniei voastre nr. 8022, am onoare a vă raporta că dintre cei implicați în răscoalele țărănești, mai sînt deținuți șapte indivizi. Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Procuror, Gh. Mezincescu

¹⁾ Procurorul general Leonescu raportează, la rîndu-i, următoarele, tot telegrafic: „Procurorul de Bacău raportează că în satul Brusturoasa se manifestă agitație. A plecat cu armata la fața locului. Restul județului liniște”. (Telegrama poartă nr. 1813 și este înregistrată la Ministerul Justiției sub Nr. 8787 din 22 Martie).

JUDEȚUL ROMAN

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7136, 9 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROMAN

Domnului Ministru de Justiție, București

Continuare la raportul nr. 2136.

Am onoare a vă supune la cunoștința domniei voastre că eri, 7 Martie a.c., fiind în Comuna Strunga, cu cercetările, împreună cu d. Judecător de Instrucție, am primit înștiințarea telefonică din Comuna Miclăușeni că în acea comună s'au adunat câteva sute de săteni, în satele Butea, Andriești și înconjurat palatul de la Miclăușeni a domnului Sturdza, cerind pământ, arătându-se agresivi.

Au plecat imediat trupe călări în număr de 60 la fața locului, sub comanda domnului Maior Lupașcu; am plecat și eu, rămânând domnul Judecător de Instrucție în Comuna Strunga.

Sosind trupele la timp, locuitorii, cu destulă greutate, au putut fi împrăștiați, anunțând însă că se vor reîntoarce a doua zi.

Disponind de un efectiv de 120 călăreți, au rămas pe a doua zi în Miclăușani. Astăzi pe la orele 12 locuitorii din Handrești uniți cu cei din Butea, în număr de vre o 500, au revenit în Miclăușani, cu aceeași atitudine. Parlamentind cu ei mai mult de 3 ore nu s'a putut înțelege ce vor, mai ales că mare parte din ei erau și turmentați de beție; s'a reușit însă a-î împrăștia pe la vetrele lor, fără nici un accident.

În acest moment primit știrea din Comuna Cuza-Vodă și Heleștieni, încă pe mâine se pregătește a se aduna acele comuni, vre-o șapte sute cerind să li se dea pământ. În cas contrar nu pot răspunde de liniște. Am intervenit la d. General Tell, să binevoiască a ne trimite trupe suficiente de cel puțin un regiment de infanterie, pentru a putea face față agitațiilor atât de întinse.

Procuror, N. N. Gane

Nr. 2199

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7287, 9 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROMAN

Ministrul Justiției, București

Am onoare a vă raporta că la 8 Martie 1907, sfârșind lucrările preliminare în Comuna Strunga, de unde au mai fost arestați 7 oameni, la a căror ridicare nu s'a ivit nici un incident, domnul Judecător de Instrucție a sosit la ora 6 seara în Miclăușeni, spre a continua cercetările asupra neorînduvelilor de aici; ni s'a semnalat la ora 7 seara că, la Mircești, un

grup de locuitori au sfărmat un gard de la Hanul lui Chisencu. Imediat a plecat o patrulă, care n'a întâlnit pînă la ora 1 noaptea pe nimeni. Astăzi, domnul Inspector Comunal a fost trimis să cerceteze acel fapt, fiind și cîteva relațiuni că locuitorii s'au adunat la Primărie și cer legalizarea unui contract ce au căpătat de la Doamna Alecsandri, care de ieri a plecat.

Tot astăzi am fost înștiințat că la Brănișteni locuitorii au stricat hambarele proprietarului Garabet Buicliu, după ce se ridicase și comunele megieșe Cîrligii și Broșteni, și unde ni s'a aflat domnul substitut nu ni s'a semnalat nici o tulburare în Comuna Strunga; astăzi, cu gravitatea neorîndușilor din satele ce aparțin Comunei Miclăușeni, precum și din cauză că în fiecare moment se ridică locuitorii și din alte sate și se întind neorîndușile, dedîndu-se la devastări, este necesitate de o forță armată mai însemnată, trupele ce avem fiind suficiente spre a servi să preîntîmpine excesuri în localitate; iar în comunele Cuza-Vodă și Heleșteni, unde încă agitațiile nu s'au potolit, cu toate că excese nu se semnalează pînă acum, sînt trupe, ce nu pot fi depărtate.

Procuror, N. N. Gane

Nr. 2242

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 7503, 12 Martie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROMAN

Domnului Ministru Justiției, București.

Ca urmare la raportul nostru nr. 2266, am onoare a vă supune la cunoștința dumneavoastră că pe ziua de ieri, 9 Martie, s'au făcut 5 arestări din Comuna Strunga, care imediat s'au și expediat sub escortă la Roman; s'au dat mandate de aducere pentru alți 16 inculpați din Comuna Strunga.

Din cercetările făcute în Comuna Miclăușeni s'a constatat că parte din arestații de la Comuna Strunga au săvîrșit și tîlhării în Comuna Miclăușeni; inculpații din Comuna Miclăușeni, dovediți că au participat la neorîndușii, urmează a fi interogați, fiind emise contra lor mandate de aducere, a căror executare se face de trupa de călăreți de care dispunem.

Mi s'au dat informațiuni că sătenii din Hîndrești și Butea așteaptă plecarea trupelor, pentru a se da din nou la devastări.

Domnul Prefect ne comunică să părăsim localitatea, spre a merge la reședință. Au fost trimiși arestați de prin comunele Broșteni, Trifești, Băcești, Brănișteni, cu arătare că în lipsa noastră nu are cine face cercetări; domnul substitut fiind plecat în comuna Băcești, unde a avut loc excese, iar noi cu domnul Judecător de Instrucție sîntem reținuți în Comuna Miclăușeni, pentru a termina cercetările începute, spre a restabili pe deplin ordinea înlăturînd din mijlocul sătenilor pe agitatori, ca astfel să putem avea rezultatul pe care l-am dobîndit în Comuna Strunga, de unde s'au ridicat toate trupele și de la primele arestări nu s'a mai manifestat nici o tulburare.

Credem că astăzi și în cursul nopții se va termina cea mai mare parte din cercetări, și că mîine vom putea sosi la reședință.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA TARANILOR DIN 1907

De astăzi nu mi s'a semnalat aici, pînă la orele 3, nici o agitație prin comune.

Ni se anunță că în Comuna Săbăoani un individ necunoscut circulă prin satul Săbăoani. Jandarmii din localitate l-au adus la Secție, de unde locuitorii l-au liberat, luînd drumul spre Hălăucești; trimițînd o patrulă de călăreți, a fost prins și se va înainta la Miclăușani, spre cercetare.

Nr. 2269.

Procuror, N. N. Gane

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 7494, 12 Martie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROMAN

Ministrul Justiției, București

Am onoare a vă raporta că, în present, în Comuna Băcești, Jud. Roman s'a restabilit liniștea. Tirgușorul e devastat și jefuit; n'au scăpat decît cîteva case românești. S'au făcut pînă în present 14 arestări, dintre capii răsculaților; trei cei mai de temut au fost omorîți. Se cunosc numele tuturor instigatorilor și devastatorilor, fiind peste 50. Am cerut ca dl. judecător să vină la Băcești. Populația localnică a rămas în completă miserie. S'a cerut concursul d-lui Prefect de Roman; fiind temeri de a nu fi incendiat, s'au luat măsurile necesare, avînd trupe la îndemînă, care sunt indispensabile.

S'a procedat la facerea perchezițiilor sătenilor limitrofi cu Băcești; pînă în present s'a găsit marfă în cantitate foarte multă.

Astăzi s'a semnalat un început de agitație în Comuna Oniceni, satul Vălenii Enii și Bozieni-satul Vadu. S'au luat măsuri și s'a restabilit liniștea; la Bozieni s'au trimis trupe, care se reîntorc, nefiind nevoie. S'au făcut 5 arestări în Bozieni și unul în satul Cucu. Arestații s'au adus la Băcești.

În Comuna Dumești instrumentez, în de acord cu d. Procuror de Vaslui.

Nr. 2309.

Substitut de Procuror, Bruma

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 7496, 12 Martie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROMAN

Domnului Ministru de Justiție, București

Ca urmare la raportul nostru nr. 2268, am onoare a vă raporta dumneavoastră că, pe ziua de 10 Martie a.c., s'au făcut 14 arestări dintre capii din cotunele Handrești și Butea și Heleștieni, în contra cărora fusese comise mandate de aducere și cercetarea acestora, împreună cu a martorilor, sfîrșindu-se la mezul nopții, chiar atunci l-am expedit cu escorte militare,

arestați, care au și fost depuși la Penitenciarul din Roman; iar pentru acei cari n'au fost găsiți la casele lor s'au dat mandate de aducere.

Cu toate că eri, atît ziua cît și noaptea, locuitorii din Butea, semnând prin tragerea clopotelor prezența patrulelor și a escortelor pentru aducerea arestaților, s'au adunat în număr mare și chiar au pus pe fugă patrulele, totuși astăzi, la ora 7, am sosit în Roman, cu trupele din Miclăușeni, am putut lua măsuri pentru menținerea ordinii din 7 sate cu populație numeroasă, fără a ajunge la rezultatul dobîndit în Comuna Strunga — unde orice agitație a încetat. Astăzi se semnalează mișcări satești în comunele Văleni, Cîrligi și Galbeni. În Comuna Spiridonești, în satul Leușești, locuitorii au devastat o prăvălie și au plecat în corpore la moșia Gorovei, distrugînd ferestrele și ușile de la casele de locuință a moșiei. În satul Racea, locuitorii au spart ușile și ferestrele de la casa lui M. Ruchenstein.

Fiind o mulțime de arestați în localul Poliției, și cum se semnalează oarecare mișcare în comunele limitrofe ale orașului Roman, este necesar să rămîn în oraș, pentru a preveni orice îndrăznire.

Iar pentru devastările și agitățile din comunele arătate, am însărcinat pe primarii comunelor respective, precum și jandarmi, să facă primele cercetări, să se încheie lucrări de devastările făcute, aducînd dovezi contra acelor cari au comis asemenea fapte, iar noi ne vom transporta în fiecare comună, dimpreună cu domnul Judecător de Instrucție, făcînd arestările necesare, de îndată ce lucrările de cabinet ne vor permite. Această agitație e atît de întinsă în județ, încît e imposibil de a preveni devastările, nedispunînd și de armată suficientă, pentru a-i putea forța în toate satele semnalate.

Nr. 2306.

Procuror, N. N. Gane

Rezoluție : Văzut, I. Manu

România
JUDECATORIA OCOLULUI BÎRA
JUDEȚUL ROMAN
Nr. 7197, 13 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7882, 14 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a raporta următoarele :

În ziua de 9 Martie 1907, la ora 11½ o ceată de Romîni Catolici, de diferite vîrste, în stare de beție, s'au adunat în fața localului Primăriei, la marginea Tîrgului Bîra, înarmați cu ciomege, topoare și săcuri și, văzîndu-i, m'am îndreptat de la localul judecătoriei în spre ei, spre a-i liniști.

Însă, toate sfaturile și insistențele mele de a-i opri să înainteze asupra tîrgușorului au fost zadarnice, pentru că au terminat prin a mă amenința că nu le spun adevărul în satisfacerea dorințelor lor.

Lîngă mine, primarul comunei și jandarmii au fost loviți, de oameni din ceată, cu ciomegele, din care cauză primarul a rămas aproape în nesimțire un timp. Locuitorii din Bîra și arendașul moșiei Bîra au fost deasemena loviți destul de grav.

Față cu amenințările lor, de a devasta tîrgul în timpul nopții, primarul dispărînd în urma loviturilor primite, Secretarul Primăriei, Jandarmii, împreună cu ceilalți funcționari, au părăsit în timpul nopții localitatea.

Pentru ziua de 10 Martie a, c. fiind sorocite 25 procese cu Statul și alte

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

procesele ne mai fiind de judecat, în urma telegramei domnului avocat al Statului nr. 147, care mi-a cerut, încă din ziua de 9 Martie a. c., amânarea proceselor, invocând ca motiv împedecarea de a veni în localitate din cauza răzcoalelor, am amânat procesele, Statul fiind reclamantul, și după ce am luat măsuri pentru asigurarea arhivei și a notelor de valoare, față cu tulburările care continuau, am telegrafiat domnului Președinte onor. Tribunalului Roman despre aceasta; pornind spre oraș, serviciul nu a suferit, pentru că singurul proces de judecat a fost numai cu Statul, iar cereri pentru autentificări sau de altă natură nu s'au primit.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Judecător, *Spiru Hasnas*

Grefier, ss. V. D.

Rezoluție: Văzut, *A. Procopiu*

România
Procurorul General de pe lângă Curtea
de Apel din Iași
Nr. 1783, 14 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8101, 16 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Avem onoare a vă supune la cunoștință că, după cum ne comunică domnul Procuror Tribunalului Roman, cu raportul nr. 2378/907, eri, 13 Martie a. c., un soldat de infanterie, voind a executa un mandat de aducere contra locuitorului M. P. Mihăeș din satul Butea, acesta, somat a se preda, s'a repezit cu toporul asupra soldatului, care l-a împușcat, murind îndată.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror general, *N. Leonescu*

Secretar, *Gh. Costișanu*

Rezoluție: Văzut, *A. Procopiu*

Regatul României
Procurorul de pe lângă Tribunalul
Județului Roman
Nr. 2685, 16 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8225, 17 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Avem onoare a raporta domniei voastre că pe zilele de 15 și 16 Martie, anul curent, nu s'a semnalat nici o mișcare în Județul Roman.

Pina acum s'au arestat cu mandate 242 de săteni, dovediți cea mai mare parte ca devastatori.

Binevoiți, vă rugăm domnule ministru, a primi încredințarea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror, *N. N. Gana*

Secretar, *Gh. Chirilă*

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Copie de pe raportul nr. 3433 a d-ului Jude de Instrucție
de pe lângă Tribunalul Roman.

Domnule Procuror General,

Am onoare a raporta, potrivit ordinului nr. 1866/907, că din cercetările făcute pînă acum, cu privire la mișcările sătenilor rezultă următoarele:

Locuitorii din comunele mărginașe ale județului, mergînd prin localități unde începuse agitațiuni din județele: Iași, Suceava, Neamț și Vaslui, au adus vestea că studenții s'au pus în fruntea sătenilor, să le scoată pămînturi, să alunge pe Evrei din sate și că, dacă nu se vor ridica pînă la 10 a lunii Martie, nu mai au nici un drept.

În cele mai multe comune locuitorii s'au îndemnat unii pe alții să se ridice cu toții.

Din comuna Strunga, cîțiva săteni, împreună cu băetani minori, au trecut în comuna Miclăușeni și au început a face stricăciuni la Evrei; iar în Tîrgul Băcești au năvălit locuitorii din comuna Todirești, care luase parte la devastările din comuna Negrești și, împreună cu puțini locuitori din comuna Băcești, au devastat tîrgul, furînd mărfuri din magazii. Intervențiuni din partea altora streini nu s'au semnalat.

Cuvîntul pus înainte, spre a justifica mișcarea ce fac sătenii, era ca să li se dea pămînturi de hrană și suhaturi la vite, cu prețuri mai mici, iar în cîteva comuni și desființarea angajamentelor de munci încheiate pe vara anului 1906 în care scop în comunele: Trifești, Brănișteni, Butnărești și Dulcești, au căutat să pună mîna pe registrele din Primărie și pe registrele arendașilor și le-au desființat, urmărind să desființeze, cu chipul acesta, și dovezile pentru datoriile rămase din munci pentru anii trecuți.

În comuna Heleștienii, însă, a apărut mai lămurită dorința sătenilor de a înlătura administrațiunea comunală, luînd locul al doilea pretențiunile pentru locurile de hrană și au stăruit în cererile lor pînă cînd Primarul a semnat demisiunea, după care s'au făcut și învoelile cu proprietarul, cu adaosuri la prețurile de muncă și reduceri la arendări de locuri.

S'au ridicat învinuiri contra unora din conducătorii băncilor populare că, prin modul lor de a conduce operațiunile, sîlesc pe săteni să facă răscoale, dar totul se reduce la dorința ce prea puțin au, de a desființa băncile, care au un capital mai însemnat, și amenință astfel a lua moșii în arendă.

...Lipsa de pămînturi pentru hrană nu era însă singurul motiv ce a determinat răscoalele, pentru că printre sătenii răsculați au luat parte locuitori care stăpînesc 3—10 hectare de pămînt.

Acest motiv, întemeiat în parte pentru unii, se completează cu plîngerile ce ridică sătenii contra angajamentelor de munci agricole și a nepăsării ce arată administrațiunile comunelor cu privire la plîngerile ce sătenii le adresează.

S'a răspîndit credința că nu se poate face nimic, dacă nu să dă ceva Primarului sau Secretarului și să crede obligat săteanul, cînd are de făcut o lucrare în Primărie, să plătească cel puțin pe unul din ei, dacă nu pe amîndoi. În această privință dovada cea mai puternică o dă comuna Broșteni, unde Primarul, Secretarul și Scriitorul luau cîte 3 și 5 lei de fiecare certificat, prin care s'a constata că un locuitor este sătean neîmproprietărit. Chiar pentru măsuri luate pentru binele sătenilor nu li s'a dat nici o lămurire, astfel că se credea că sunt măsuri nedrepte, menite a le lua, sub

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RĂSCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

altă formă, unele contribuțiuni de care fusese scăzuți, celace a contribuit să facă pe săteni să nu mai aibă încredere în făgăduiele că se vor aduce îmbunătățiri, care să le folosească.

Aceasta s'a învederat în fapt în comuna Miclăușeni, unde sătenii n'au primit împăcăciunea chiar cu condițiile puse de dînsii și au răspuns că au avut multe făgădueli ce nu s'au ținut.

Lăsînd la o parte pe acei cari și-au vîndut locurile, ori le-au arendat pe termene de 5—10 ani, cei mai mulți dintre răsculați sunt lipsiți de pămînturi, și cei cari au pămînturi se simt împovărați peste măsură cu angajamentele de munci făcute, astfel că în majoritatea cazurilor au de muncit cîte 2—3 ani, spre a face față trebuințelor pe un an, munca plătindu-se eștin, și ei trebuind să plătească scump pentru întreținerea vitelor și pentru pămînturi de cultură.

Cea mai mare parte din pămînturile arendate de la săteni se ține de crișmari și perceptori, cu prețuri de cîte 2 lei și 40 bani anual pogonul, din care se scade și foncierul. În schimb, aceștia le subarendează sătenilor, cu prețuri aproape înzecite.

În tabloul alăturat se arată prețurile plătite pe munci, după actele de munci pe ultimii 7 ani și se vede cum acelaș arendaș plătește ziua de muncă 1 leu cu mîncare la mașină, pe cînd la prașilă, fără mîncare, abia ajunge 65 bani ziua, iar la plug între 32 bani pînă la 36 bani ziua, de la răsăritul soarelui pînă cînd să întunece, deosebit că în cursul nopții trebuie să umble plugarul cu boii la pascut.

Aceste fiind, deocamdată, observațiunile ce rezultă din cercetările făcute, am onoare a vi le supune cunoștinței domniei voastre.

Binevoiți, vă rog, domnule Procuror General, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Jude-Instructor, C. V. Rugină

Grefier-delegat, D. Moisiu ¹⁾

¹⁾ N. Leonescu, procurorul general de Iași, trimite acest raport, la 28 Aprilie, Ministerului Justiției, împreună cu tabloul următor de prețurile muncilor agricole și ale locurilor de suhat și hrană, între anii 1900—1907, din comunele județului Roman, și se pune rezoluția: „La dosarul răscoadelor. La raporturi. T. Stelian“.

de prețurile muncilor agricole și a locurilor de hrană și suhat după registrele de tocmeli agricole pe anii 1900 — 1907, din Jud. Roman.

Tain la prașilă: 2 Kgr. de făină și 2 Kgr. brânză, la falce. Idem, Idem. La 10 oameni de 1 leu rachiu. 40 Kgr. făină, 4 Kgr. brânză, 1 Kgr. sare la falcea prașe. 24 " " 2 " " 1/2 " " " secere. La 20 prăjini 1 zi de clădit, la 40 prăjini 1 zi cu carul. Palmașii câte 4 zile de falce la cărat. 40 Kgr. făină, 4 Kgr. brânză, 1 Kgr. sare la falcea prașe. 24 " " 2 " " 1 litru rachiu " de seceră. 54 lei falca de secere, să facă cite 2 zile cu palmașele. 1 1/2 pogon cu tain: 200 Kgr. făină, 40 prăjini de pământ și iară de vite.
--

JUDEȚUL PUTNA

SINDICATUL STUDENȚESC
AL UNIVERSITĂȚII D. N. CĂBĂȘ
CLUJ
CLUBUL

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALĂ ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7502, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Domnului Ministru de Justiție, București

Miine veți primi raport, prin poștă, acum telegrama Judelui Instrucție Putna mă asigură că la Panciu e liniște. Dintre presupușii țărani devasta-tori vor fi ținuți vr'o 10, bine dovediți.

La Costești, jud. Tutova, membrii parchetului sînt amenințați, iar forța militară este suficientă. Am telegrafiat chiar în acest moment în ambele locuri, cuvenitele instrucțiuni. Vă voi ține în curent.

Procuror general, Tătaru

Nr. 2250.

Rezoluție: Văzut, I. Manu

România
Tribunalul Județului Putna
S. I. Nr. 6062, 17 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8372, 19 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

În urma înțelegerii care am avut-o cu domnul N. N. Săveanu, Prefectul Județului Putna, am luat dispoziții cu d. Președinte a Secției II-a acestui tribunal, de a amîna din oficiu judecarea tuturor proceselor din comunele rurale, pendinte în cursul săptămînei viitoare, pentru a nu da prilej locui-torilor din comunele nemulțumite de a se aduna la un loc și a veni în oraș.

Această măsură am luat-o și pentru judecătorii de ocoale și comuni-cat-o domnilor judecători respectivi, pentru că domnul Prefect m'a asigurat că mai cu seamă locuitorii din plășile de la munți sunt în continuu fierbe-re, și astfel se va putea preveni orice atrupamente la reședințele judecă-toriilor.

De almintेरilea, d. Procuror și d. Judecător de Instrucție procedează, însoțiți de armată, la efectuarea instrucțiunii și a arestărilor absolut nece-sare în comunele unde au avut loc revolte și s'au făcut devastări, astfel că și din acest punct de vedere justițiabilii rurali sunt împedecați de a veni la judecată.

Aducîndu-vă acestea la cunoștință, am onoare a vă ruga, domnule mi-nistru, să binevoiți a încuviința aprobarea acestor dispozițiuni, care deja le-am comunicat, prin intermediul domnului Prefect, tuturor primarilor din comunele rurale.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Prim-Președinte, Em. Stroici

Grefier, Călcăiu

JUDECATORIA OCOLULUI ADJUD
19 Martie 1907, Nr. 4756

Primită 20 Martie 1907, Nr. 7251

Domnule Prim-Președinte,

După art. 21 din Legea Judecătoriilor comunale, toate contestațiile izvorînd din tocmeli agricole se judecă de Judecătoria Comunală, cu drept de apel la Judecătoria de Ocol, dacă reclamațiunea este mai mare de 5 lei. Pe de altă parte, după art. 19 din Legea Tocmelilor agricole, cu începere de la 1 Martie, Jurații Comunali au a se pronunța asupra rămășițelor de muncă și de bani din campania agricolă pe 1906.

Negreșit că judecarea unor asemenea procese, atît la prima instanță cît și în apel la judecătoria de ocol, este un izvor de dezordini grave, *mai cu seamă la judecătoriile comunale.*

Dintr'un dosar am constatat că la Comuna Urechești au fost luna trecută 26 pretenții de acest fel, numai cu un singur arendaș, d. Rapaport. Cred că, în total, pentru toate comunele din această plasă trebuiesc să fie citeva sute de daraveri agricole, adică rămășițe din campania 1906. La judecarea lor se vor grămădi nu numai acei 20—30 de împričinați la Primărie, dar poate tot satul, degenerînd răfuiala agricolă în turburări.

Nu știu dacă primarii au primit deja instrucțiuni, însă chestia este prea gravă și delicată pentru a fi trecută cu vederea, iar eu n'o pot rezolva.

Deasemenea, chiar la judecătoriile de ocol sînt procese între proprietari sau arendași, pe deoparte, și muncitorii plugari, relativ la pămîntul ținut în arendă de săteni cu bani sau dijmă, care se judecă după dreptul comun, dacă nu există contract agricol autentificat de Consiliul Comunal. Și acestea iarăși sînt un izvor de dezordini.

Aducîndu-vă acestea la cunoștință, respectuos vă rog a ne comunica instrucțiunile necesare luate de onor. Minister.

Primiți, vă rog, domnule Prim-Președinte, expresiunea înaltei noastre considerațiuni.

Judecător, P. Dimitrescu

România

Grefa Tribunalului Prahova

Copia prezentă fiind conformă cu originalul, se atestă.

Grefier, N. N. Leonte

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14624, 16 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA FOCȘANI

Ministrul Justiției, București

Ordinului telegrafic 8022 ; raportăm că astăzi avem una sută douăzeci și opt deținuți implicați în răscoale.

Procuror, Macarovici
Nr. 4056

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

JUDEȚUL TUTOVA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14739, 17 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BÎRLAD

Domnului Ministru de Justiție, București.

La ordinul dumneavoastră nr. 8022, avem onoare a vă raporta : la început au fost 48 deținuți implicați în răscoalele țărănești. În cursul instrucțiunilor s'au pus în libertate 13 ; unul a decedat, actualmente sînt 34 deținuți.

Procurorul Tribunalului Tutova, *Pantazi*

Nr. 3666

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15117, 22 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA VASLUI

Ministrul Justiției, București

Răspund ordinului dumneavoastră Nr. 8022 că numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești este de 33.

Procurorul Tribunalului Vaslui, *Palade*

Nr. 3363.

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

JUDEȚUL COVURLUI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7488, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

D-lui Prim-Ministru și Ministru de Justiție, București.

Astăzi, la ora 4 jum., am fost avizat că au fost morți și răniți în mijlocul străzii; imediat venind la Prefectură, în stradă am găsit pe Colonelul Bogdan din cavalerie, cu care am mers spre teatru, spre a potoli lumea, ce venea de la conferență, nimic decât grupe de public pe stradă.

Ne-am reîntors la Prefectură; acolo am găsit pe Generalul Vartiadi, prefectul Ciuntu, care mi-au declarat că sînt morți și răniți.

Faptul s'a petrecut astfel: vre o 200 mahalagii de la marginele orașului voiau să vie la Prefectură, spre a parlamenta pentru pămînt. La distanța de 100 metri de Prefectură, pe strada principală Domnească, le-a eșit înainte ofițerul de roșiori Ioan Antonescu cu 12 soldați. Procurorul Danielopolo, care se găsea la Prefectură l-a însoțit și a somat de mai multe ori pe oameni să se retragă. În cele din urmă procurorul s'a retras, atunci, de frică, din proprie inițiativă, poate de frică, a ordonat foc de carabină; focurile repetate s'au dat.

Acum viu de la Spitalul Militar, unde au fost transportați. Sînt 10 morți, pe care i-am văzut; trei răniți în agonie și opt răniți. Cei răniți mi-au declarat că nu veneau cu intențiuni ostile și nu erau înarmați.

Țin să adaog că Primul Procuror Sărățeanu acum se află în comuna Drăgușeni, plecat de eri, unde eu voiam să trimit alt procuror, dar d. Prefect a insistat să se ducă domnia sa personal și nu procurorul Ionescu, cum dispusesem eu, motivînd că așa e ordinul d-voastră.

Procurorul Danielopolo a fost eri la Vameș, unde prin cuvinte bune a liniștit locuitorii ce voiau să trateze cu arendașul. Astăzi, înainte de cele ce tratez, pe la orele 2, l-am aprobat în totul că a procedat cu tact, conform circulării Ministerului de Justiție și n'a vărsat sînge. Mi s'a plîns că de cu dimineată, la Prefectură, atît Generalul cît și Prefectul, l-au dezaprobat că a tratat cu blîndețe cu locuitorii. Pentru moment nu știu alte lucruri de detaliu. Vă voiu ține în curent.

Am credință că această vărsare de sînge ar putea să dea loc la mai grave turburări. Țin să vă mai adaog că de alaltăeri noapte, abia întors de la Bîrlad, unde m'am dus singur, tot pentru turburări, am fost chemat la Prefectură la ora 1 noaptea. Aci d. Prefect de județ și cel de Poliție mi-au cerut a-i da un procuror pentru Vameș, ceiace am făcut. Cu această ocazie mi-au comunicat temerile lor, că se tem de mahalagii din Lozoveni astăzi vor face o incursiune în oraș și că au luat măsurile cuvenite. Acum se vede că măsurile au fost insuficiente.

Generalul mi-a spus că ofițerul a ordonat foc conform ordinelor ce are de la Ministerul de Răsboiu; mi-a declarat că nici el, nici vre unul din soldați nu a fost atacați, dar că a dat foc văzîndu-se cu 12 soldați în fața unei mulțimi furioase, și deci în legitimă apărare.

În alte părți ale circumscripției este perfectă liniște; ordine și instrucțiuni dau membrilor Parchetului, care lucrează cu tot tactul și zelul pe care îl reclamă circumstanțele. Mîine se va face autopsia cadavrelor.

Procuror general, Tătaru

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 7493, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Ministru Justiției, București.

La Galați, manifestați din Vadu Ungurului și Lozoveni au pătruns în oraș, pînă la o distanță de 150 metri de Prefectură, care veneau să devasteze orașul și să facă ravagii diferiților arendași ce se aflau în oraș. M'am dus printre ei, am căutat să-i liniștesc, mi-au opus rezistență, punîndu-mi mîna în piept. Le-am făcut de 3 ori cîte 3 somațiuni și nu au voit să se retragă. Atunci, în imposibilitate de a-i potoli și văzînd starea gravă în care se afla orașul, amenințat de manifestați, am ordonat să se dea focuri. Primul foc a fost dat cu cartușe oarbe: manifestații nu s'au retras; a doua salvă de pușcă a fost dată direct în manifestați. Au căzut 5 morți și 7 răniți. Manifestații erau în număr de 200—250.

Vă rog ordonați ce măsuri trebuiesc luate în caz de noi răscoale, căci comunele învecinate Galațului amenință a intra în oraș.

Prim-Procurore de serviciu, *Danielopulo*

Nr. 1245

Rezoluție: S'a răspuns: urmați instrucțiunile de represiune severă trimise Comandantului Corpului III Armată.

I. Manu

MINISTERUL JUSTITIEI
Primului Procurore, Galați
Foarte Urgent

Răspund 1245. Comandantul Corpului III are ordine pentru represiune severă. Luați înțelegere cu domnia sa și urmați aceleași instrucțiuni.

p. Ministru Justiției, *I. Manu*

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 8765, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Domnului Ministru de Justiție,

Referindu-mă telegramelor ce v'am adresat astănoapte, vă anunț că astăzi au murit încă patru răniți; totalul morților este de 14, mai sînt 7 răniți, dintre care 3 mortal. S'a făcut autopsia; miine vor fi înmormîntați.

Am rămas cu încredințarea că ofițerul numai cu 12 soldați ce-l înso-

țesc, văzîndu-se în fața unei mulțimi, a ordonat focuri. Unul dintre manifestanți a înaintat chiar lîngă ofițer; acela a fost împușcat cel dintîi. Procurorul deja parlamentase cu manifestanții, dar unul îl apucase de piept și atunci s'a dat îndărăt. Aceasta încă turburase calmul ofițerului. Repet că manifestanții n'aveau arme și nu făceau nici o devastare. Ei voiau să vie la Prefectură, iar Prefectul, deși manifestanții se apropiau, nu a eșit înaintea lor, ci a trimis pe procuror, care prin coincidență venise la Prefectură cu altă afacere. Deasemenea este cert că cu două zile înainte autoritățile administrative se așteptau la mișcarea mahalagiilor din Lozoveni, dar măsurile luate s'au dovedit insuficiente.

Procuror general, *Tătaru*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8816, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Ministrului de Justiție, București

În tot cuprinsul județului, precum și în oraș, domnește cea mai perfectă liniște. Măsurile de ordine se păstrează. Se urmează la Prefectură învoelile între proprietari, arendași și săteni. Se continuă a se aresta și deferi justiției pe autorii devastărilor săvîrșite, precum și pe instigatorii lor. Între cei arestați sînt și trei învățători.

Prefect de Covurlui, *I. C. Atanasiu*

PARCHETUL GENERAL
al Curții de Apel din Galați
Nr. 3081

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11373, 12 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă înainta prezentul raport relativ la instrucțiunea făcută pînă în momentul de față, în afacerile provenite din răscoalele ce au avut loc în această circumscripțiune:

În *Județul Covurlui* s'a deschis acțiune publică în contra 421 indivizi, dintre care 145 sînt arestați; faptele au fost edificate conform art. 170, 171, 47 aliniat penultim și 354 C. P.

În *Județul Tecuciu* sînt inculpați, pe baza art. 354, 81 și 87 C. P., 278 indivizi, din care 107 arestați.

În *Județul Tutova* sînt inculpați, pe baza art. 354 C. P., 272 indivizi, din care 36 sînt arestați, iar marea majoritate din ei fiind locuitori din Județul Vaslui, după ce au operat devastările din Țîrgul Plopana, au dispărut prin păduri; afară de aceștia s'a mai trimis în instrucțiune afacerea incendiului de la Ivești, conform art. 45 P. P.

În *Județul Rimnicul-Sărat* sînt 1052 inculpați, pe baza art. 81, 87, C. P., din care sînt 585 arestați.

În *Județul Brăila* sînt 4 indivizi dați în judecată, pe baza art. 47 C. P., aliniatul penultim.

În cursul instrucțiunii, aceste cifre vor fi modificate cu siguranță, fie prin scoaterea unora de sub urmărire, fie prin deschiderea acțiunii publice în contra altora.

Tot asemenea, la terminarea instrucțiunii se va schimba calificarea conform faptelor constatate.

Este incontestabil, domnule ministru, că în județele din această circumscripțiune cauza principală a revoltelor a fost contagiunea, și această contagiune se datorește, pe lîngă sgomotul răspîndit despre întinderea revoltei în Moldova, mai cu seamă împrejurării că la început, se concentrase un mare număr de concediați, care au fost apoi trimiși la vetrele lor și aceștia au adus peste tot știrea de mișcările ce au avut loc aiurea, și au îndemnat pe locuitori la revoltă.

Pe lîngă aceasta, mai sînt și fapte caracteristice din care rezultă că s'a profitat de starea de iritațiune a spiritelor, împingîndu-se locuitorii la acte de devastări și rebeliune.

Astfel, pe cînd revolta se întindea în Moldova, învățătorul Calu din comuna Țuțcani, Județul Covurlui, în acord cu circiumarul Goga, dictează un act, prin care toți locuitorii îl semnează și, în vederea dobîndirii de pămînt, se leagă în mod solidar între ei *pentru orice ar face*; excită pe locuitori a se mișca, spunîndu-le că acuma e momentul să obțină orice vor.

Tot la acest învățător s'a găsit și o poezie, făcută de el în formă populară și prin care excită populațiunea rurală la ură de clasă.

Tot la Calu s'a găsit și o scrisoare a învățătorului Donca, din Comuna Rînzăști, jud. Tutova, din care pare a rezulta o înțelegere între ei în privința acestor agitațiuni, și am dispus să se întindă cercetarea și în Județul Tutova asupra acestui punct.

Din instrucțiune se mai constată că un tînr Petre Osan, țaran de origine, cu oarecare știință de carte, acum dispărut, umbla din vagon în vagon, în trenul ce transporta pe concediați din Județul Covurlui, îndemnîndu-i la revolte.

Se mai constată, de asemenea, că între cei ce au împins pe locuitorii din Măstăcani la devastări au fost și doi servitori ai proprietarului Vinclor.

Și în Județul Tecuci contagiunea a avut o mare influență, dar afară de aceasta s'a găsit și prins un călugăr, Iftimie Gheorghe, zis Gherman Rusu, care în seara de 24 Martie îndemna și provoca pe concediați să tragă asupra ofițerilor și astfel, rămînînd fără conducători, să ia topoașe și orice ar găsi la îndemînă, ca să omoare pe evrei și pe proprietari.

Se constată că acest călugăr a părăsit pe la începutul lui Martie, fără permis, Mănăstirea Slatina din Județul Suceava, și să cercetează de instrucțiune dacă acest călugăr întîmplător a făcut acțiunea ce i se impută, sau dacă numitul nu este în legătură cu o organizațiune mai sistematică pentru propagarea revoltei.

De altfel, din instrucțiunea ce să face la Parchetul de Tecuci, rezultă că însăși țărani făceau propagandă pentru întinderea mișcării; astfel, se stabilește, prin o scrisoare expedită din comuna Liești, că locuitorii de aci, sau acei ce-i conduceau — rămîne să se stabilească, autorii scrisorii — provocau pe prietenii lor mutați în Dobrogea să înceapă și ei revolta în Dobrogea, descriind acestora cum ei, bătînd și amenințînd cu moartea pe proprietari, obțin învoeli mai uștine. Din fericire, scrisoarea a fost prinsă și și n'a putut avea ecou, în Dobrogea.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Din toate județele — dincoace de Dunăre — din această circumscripțiune — afară de Județul Brăila — mișcarea țărănească a dat loc în multe comune la devastări, însă în Județul Rîmnicul-Sărat a luat proporțiunile cele mai mari.

Din 70 comune, 56 au fost cuprinse de această mișcare și mai peste tot a avut de rezultat devastările arendașilor și proprietarilor, cauzînd pagube evaluate de Inspectorii comunali la 7-800.000.

Și aci, ca și în celelalte județe, concediați întorși la vetrele lor au înpins pe locuitori la revolte, spunîndu-le că toată Moldova e revoltată și că nu vor căpăta pămînt fără revoltă; că de la Minister a venit ordin la Rîmnicul-Sărat ca soldații să nu tragă.

A fost însă și o acțiune directă: un fost învățător și perceptor, Radu Ciurumetea din Voetin, a pus la cale pe locuitori să facă o petițiune către Rege pentru îmbunătățirea soartei lor.

Petițiunea, semnată de locuitori, împreună cu o mică sumă de bani colectată, a fost trimisă lui Ciurumetea; acesta, împreună cu o delegațiune de săteni din Comuna Balești, s'au dus la București, la V. Kogălniceanu, care le-a dat mai multe broșuri relative la starea țăranilor, apoi le-a spus că au nevoi și ca să fie strîns uniți și să nu mai aleagă deputați, care nu se ocupă de interesele lor; că țăranii sînt mulți, iar proprietari mai puțini și nu vor avea încotro.

După ce au plecat, i-a ajuns și Ciurumetea, care mai rămăsese la Kogălniceanu, și i-a sfătuit să facă chiar cu sila pe proprietari și arendași să le ușureze învoelile.

Ciurumetea, care dispăruse la începutul represiunii, a fost alaltăeri găsit ascuns în Rîmnicul-Sărat și arestat.

Cu ocazia inspecțiunii ce am făcut la Rîmnicul-Sărat, am constatat, domnule ministru, că resculații au făcut mari devastări, distrugînd totul la Costinescu și Lupescu. Vandalismul ce a avut loc la acești orașeni nu se poate descrie, și este cu atît mai curios că devastatorii operau avînd armata la spatele lor, fără să ia vre o măsură; soldații mîncau portocalele ce le aruncau devastatorii din casa lui Lupescu; pe lîngă autoritățile militare din localitate, are vină și Procurorul Mironescu, care a dat dovadă de o mare slăbiciune.

Acestea sînt faptele mai caracteristice stabilite de judecătorii de instrucțiune în afacerea revoltelor, ce au avut loc în această circumscripțiune.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Procuror general, S. Missir

M U N T E N I A

Județul	VLAȘCA	pag.	115 - 132
„	TELEORMAN	„	133 - 140
„	BUZĂU	„	141 - 144
„	PRAHOVA	„	145 - 148
„	BRĂILA	„	149 - 152
„	ARGEȘ	„	153 - 158
„	DÂMBOVIȚA	„	159 - 164
„	OLT	„	165 - 174
„	RÂMNICUL-SĂRAT	„	175 - 188

numai la cercetări și jafuri, și ca să vedem cum micul nostru avut se pierde, cheltuindu-l ca să mai putem vedea pe soții și fiii noștri, ce lincează în temniță. Productele de pe cîmp nu le-am putut strînge, ci au fost lăsate pradă animalelor și păsărilor de tot felul, căci n'am avut cu cine și cu ce să le strîngem. Copiii noștri plîng flămînzi, cu ochii roșii de durere, iar noi rătăcim între căminele noastre aproape pustii și temnița de la Giurgiu, ca să mai vedem pe acei ce ne aduceau plînea, ce azi n'o mai avem, și să spunem că: „azi am vîndut caii și boii de la jug”, mîine „vîndem uneltele agricole, iar copiii rabdă de foame, și drăguțul tău copil a murit strigînd: unde e tata, mamă?” Porumb nu mai avem, și nici pe ce lua, unde mai punem că Dumnezeu ne amenință și cu seceta.

Ne-am gîndit la timpurile de odinioară cînd poporul nenorocit alerga să obțină mîngiere de la șeful bisericeii, — căci credința noastră în Dumnezeu este tare și rugăm bunătatea Prea Sfinției Voastre, a face ca ruga noastră să pătrundă ca săgeata și să înduioșeze inimile cele mai tari, și să facă ca soții și fiii noștri să fie redați întristatelor noastre familii.

Să avem cîntea romînească, ca să auzim că Inalt Prea Sfinția Voastră ați făcut ca Inalt Pre Sfințitul Mitropolit Veniamin Costache de odinioară, — din timpuri cînd credința românului era mai tare și se recurgea la șefii bisericilor noastre — care a făcut prin arătarea că aduce lacrimile poporului obijduit, în miinile Inalt Prea Sfinției Sale, înaintea soborului boeresc adunat pentru a spori apărarea poporului, și cu cuvinte arzătoare implorînd, ca soborul să aibă milă de popor, și îmbrăcat în hainele preotești, ca în vremea de slujbă, a convins prin cuvinte, cu lacrimi, că poporul suferă și trebuia să fie ertat, și chiar a fost ertat.

Și noi prea mult suferim Inalt Prea Sfințite Părinte, și nu avem speranță decît în Tatăl ceresc atotîndurător, iar pe Inalt Prea Sfinția Voastră vă rugăm a convinge pe conducătorul destinelor noastre, să fie ertați soții și fiii noștri, căci suferința noastră este la culmea înduioșărei, cînd și celui mai tare om i-ar pica lacrimi din ochi, văzînd suferințele noastre.

Avem convingerea că Inalt Prea Sfinția Voastră, bunul păstor al turmei cuvîntătoare, veți pleca în căutarea oiței rătăcite ca s'o aduceți pe ea la cele 99 ce au stat la locul lor, și oița rătăcită, care nu sîntem decît noi, vom continua a trăi credincioși sub bunul păstor Inalt Prea Sfinția Voastră.

Ale Inalt Prea Sfinției Voastre întru Christos credincioase:

Rada Enache Gușu
Floarea Marin Lămuș
Anca Ilie Bogdan
Badea Ivan Iatan
Vasilica Constantin B. Stănciuc
Stoiana Ion Iatan
Necula Ion Titișir
Gherghina Marin Țuică
Sora Stănica Bălăceanu
Ioana P. Popescu
Rada Radu Măndrîlă
Maria Gheorghe Barbanu
Ioana Petcu E. Floarea
Dobra D. Bașol
Maria M. Gelea
Dobra S. Ciobanu

Marina Dumitru Ion
Petra V. Chiran
Dumitra Bunea Chiran
Floarea D. I. Leahu
Floarea D. Toader
Sanda P. Naciu
Rada S. Mocanu
Anghelina S. I. Bal
Stana D. Nedea
Dumitra P. Boeriș
Stana R. Niculae
Maria A. Abagiu
Ioana O. M. Turlea
Gherghina I. Chira
Maria I. Cuțurescu
Maria Radu Chelu

Leanca Mihai Dumitru
 Leanca Zamfir Clavan
 Chira D. Florea
 Ioana I. Ciucă
 Maria Șt. Ciulică
 Stana D. Călin
 Maria M. Trandafir
 Gherghina I. Iacob
 Dana D. I. Bujoreanu
 Ana T. Moise
 Anghelina T. T. Gheorghe
 Necula D. Ocoba
 Ioana I. Ionașcu
 Ileana I. Tache
 Stana I. Petroșanu
 Maria R. Ghinea
 Ghița I. Stănescu
 Petra M. Măicănescu
 Floarea Gh. Boțicu
 Ileana G. Budurincă
 Maria D. Balaban
 Ioana Andrei Ciobanu
 Anica D. Stancu
 Radu I. Ghelman
 Dumitra R. R. Popa
 Ioana St. Doboc
 Maria I. Strămtu
 Marina E. Sărbu
 Floarea G. Garoafă
 Nica D. Apostol
 Maria Pr. Constantinescu
 Stancu I. St. Tufă
 Marița F. Benga
 Floarea A. V. Vlad
 Leana P. Măndroacă
 Maria P. Berbuaru
 Ioana Voicu Șerbănoaia
 Elena M. Crudu
 Maria Zamfirescu
 Maria Ion Părvu
 Ana N. Dobrică
 Gherghina Stanciu Drăgan
 Maria N. Luca
 Stanca N. Bucea
 Stanca V. Toporan
 Ioana Șt. I. Șerban
 Dobra R. Bonea
 Gia R. Tudorache
 Ana N. Pleșea
 Rada D. Marcu
 Ilinca N. Vărzaru
 Ioana T. Petre
 Dina T. Tudor

Dumitra S. Petre
 Andrica R. Buzică
 Ioana Ușă Inchisă
 Dobra G. Gambera
 Floarea I. Giurgiuveanu
 Stana I. Crăciun
 Maria I. Borș
 Tudora Cost. I. Nedea
 Samfira G. Dragomir
 Stana N. Dragomir
 Rada I. Neculae
 Tudora I. Neda
 Tincea D. Mănescu
 Șerbana P. Olteanu
 Anca T. Săraru
 Stanca F. Crăciun
 Mira A. Ilie
 Rada Gh. Ionescu
 Ioana P. Trâncă
 Șița Nae D. Bortea
 Cirstea P. Vlăda
 Rada Manole Stoicovici
 Sultana Marin Ciuraru
 Bada P. Ispas
 Marica M. Mușat
 Marița I. Barcea
 Călina T. Ene
 Manea P. Titu
 Neacșa D. Tudor
 Stana R. Marchida
 Șerbana I. Coman
 Șița V. Badea
 Mirea Const. F. Iordachio
 Marița E. Petrașcu
 Rada G. Măndrilă
 Zinca I. Chelu
 Rada V. Vochir
 Ioana Ion Pană
 Stana C. Par
 Stanca Predică
 Marița Mihai
 Șița A. G. Blindu
 Maria A. Berbecaru
 Zamfira Banu
 Sanda I. I. Banu
 Leana D. Atîrnatu
 Ileana St. Pătrașcu
 Cristina D. Mihai
 Rada Ion Ionică
 Rada Voicu Badea
 Rada Badea Vlad
 Cristina St. Mihai
 Maria B. Buzea

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RĂSCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Rada C. Mateiaș
 Marica I. Bărzo
 Anca M. Cațu
 Rada Șerban Strănut
 Maria Marinescu
 Rada Iordache
 Marica T. Dinu
 Leana T. Brânză
 Tudora B. Vasile
 Preda O. Neaga
 Ioana C. Vlad
 Leana Taroin
 Rada N. Voicu
 Lixandra N. Țăranu
 Stoiana Ciocîrlan
 Zamfira F. N. Velea
 Stana Marin Siose
 Samfira N. Combă
 Floarea R. Chiosac
 Rada St. Soare
 Tudora Petre Prăslea
 Sora Ion Vasile
 Anca Ion Ene Feraru
 Petra Dinu V. Vitau
 Manda Voicu Efrim
 Ilinca Bradu Purcea
 Rada Vilcea Vladu
 Lina Cost. Cartoianu
 Badea R. Mareș
 Constantina R. Filip
 Ioana Petra Filip
 Iona G. T. Ilinca
 Leana Anghel Tănănu
 Stanca Ștefan Zamfir
 Nicula Gh. Vintilă
 Bălașa Ion Ciuraru
 Mita Constantin Pupa Lapte
 Dumitru S. Calotă
 Marica Busuioc
 Dina Stancu Nejlloveanu
 Petra Oprea Stanciu
 Safta Petrache Areneanu
 Ioana Tache Stoicescu
 Ștefana Neguș Petre
 Samfira I. Rădulescu

Marina Șarban Chița
 Dumitru R. Coșoianu
 Neaga Const. Burcea
 Carolina Petre Mocăneală
 Anghelina F. Peleanu
 Pena Zaharia Roșu
 Stoica I. Burade
 Stoica F. Doican
 Gherghina N. Stoican
 Dumitru Anghel P.
 Cena Petrache Paruse
 Dumitru T. Lazăr
 Maria Dumitru Ristea
 Ispasa M. Achim
 Constantina Gh. Oprea
 Vasilca Stan Streinu
 Ileana Polihron
 Cristina Petrache
 Maria Ion Dogaru
 Sanda Ene Dinu
 Stoica I. Vărtiș
 Cristina Neacșu Ciobanu
 Vitița Marin Sărăcilă
 Bălașa Petre Duracu
 Marina Anghel Frîncu
 Leana Radu I. Ghizdaru
 Crăciuna Ivan Ghizdăreanu
 Stana Floarea Diaconescu
 Stana L. Dogăreanu
 Floarea Petre Urîtu
 Ioana Ion C. Ignat
 Voica Ion Ciulcan
 Paraschiva G. Grom
 Ioana Tudor Nicolau
 Ioana Chichieru Leșiteanu
 Lisandra A. Măgureanu
 Maria St. Arapu
 Maria R. Ionescu
 Leana D. Fienceanu
 Rada S. Chiriță
 Voica G. Stîngă
 Armeanca G. Stîngă
 Ioana Micu E. Cotoanoagă
 Stana Voicu Cosmeleală
 Stoica Ion Stanimie¹⁾

1) Textul și semnăturile de acelaș mână. Petiția a fost trimisă recomandată de Ioana I. Popescu din comuna Cucuruzu (Vlașca).

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 25611, 29 August 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Subsemnatele soții ale deținuților pentru rebeliune, preoți și învățători, din arestul Preventiv Giurgiu, după ce am stat cinci luni cu lacrămile în ochi, timpul de suferință ale soților noștri, a căzut pe capul nostru o întristare și mai mare de mii de ori, ca un trăsnet fără veste, că soții noștri preot și învățători, nu s'au bucurat, chiar de la arestarea lor, nici de dreptate și nici acuma de raza de bucurie trimeasă de Majestatea Sa — Amnistia.

Am bătut toate drumurile, onorate domnule ministru, ca să scoatem dreptatea soților noștri, și toți ne-au promis că se va face dreptate — că soții noștri nu sînt vinovați — dar aceasta a fost numai o măgulire, căci dreptate nu li s'a făcut, deși pînă eri, în timpuri de restriște, țara striga, de prin toate colțurile, pe preoți și învățători, și toate guvernele ziceau: „voi preoți și învățători care ne-ați păstrat credința, voi care ați luminat poporul, voi care ați fost conștienți de chemarea voastră, luptați ca să scăpăm de timpuri grele!”

Și au luptat zi și noapte, preoți și învățători, dînd dovezi de pricepere și mare devotament către țară.

Toți au recunoscut meritul lor, dar fură și ei o singură dată trînițiți, înecați, nu din vina lor, nu se recunoaște că trebuie să se bucure și ei de dreptate.

Pînă eri toți, cu toți, cunoscînd meritele lor, le deschideau porți mari pentru progres și îi lăudau pe toate drumurile, iar acum, după timpurile nenorocite, sunt căutați pe capete și aruncați la pușcărie; și cînd pe toate drumurile li se rechemă și lor un pic de dreptate, nu li se mai deschid porțile dreptății, cum li s'a deschis porțile comunii în progresul pe care l-au făcut strălucit.

Acuma, ei sînt exceptați de la dreptate, de la binefacerile amnestiei, deși întîi lor se cuvenea aceasta, în urma progreselor făcute prin Școală de adulți, bănci populare binefăcătoare, syndicate agricole, cercuri culturale, și alte îndatoriri.

Știm răuvoitorii lor din sate, au indus în eroare chiar pe superiorii lor, zicînd că toți, care au făcut atîtea progrese la sate, sînt vinovați de cele întimplate. Poate să zică unii că așa este, dar numai o cugetare dreaptă nu este aceasta.

Cum se poate ca cei ce ridicară fericirea României, să-i caute tot ei răul acum? Știe toată lumea că înflorirea satelor au făcut-o numai ei, și cum, de acum, să fie luați ei drept vinovați?

Am rămas ca trăsните cînd auzim că chiar dumneavoastră socotîndu-i printre elementele rele, n'ați fost decît induși în eroare. Noi știm că altă dată a-ți apărat pe luminătorii satelor. Nu ne îndoim de bunătatea cea mare a dumneavoastră, știm că în ideia dumneavoastră n'ați avut gînd rău preoților și învățătorilor, dar v'au indus în eroare cei ce voesc să trăiască fără preot și învățători, aceștia ocupîndu-se de luminarea țaranului.

Nu ne îndoim că, convinși de nedreptatea soților noștri, veți căuta să-i cruțați de învinuirile înscenate și dîndu-le dreptatea, să interveniți ca cle-

mența regală să se completeze cu bunătatea dumneavoastră amnestiindu-i și pe dinșii.

Suntem în deplină convingere, onorate domnule ministru, că glasul nostru va fi auzit, și se va da bunătatea dumneavoastră și pentru soții noștri, ca plînsul nostru să înceteze, redîndu-ni-i la vetrele noastre, prin amnestiere. Suntem, onorate Domnule Ministru, prea plecate și supuse serve:

Ioana I. Popescu

Leanca Pr. D. Tecuceanu

Maria Radu Ionescu

Elena M. Crudu, muma singurului fost învățător suplinitor în Com. Băbăița, rămas azi în pușcărie.

JUDEȚUL TELEORMAN

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7387, 10 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ROȘIORI. URGENT

Ministrului de Justiție, București

Sunt în Gara Roșiori pentru Alexandria, unde merg, fiind acolo agitație. În acest moment, ora 3, șeful Stației Alexandria comunică că trenul, ce trebuie să plece acum acolo, să nu-l îndrumeze fără trupă de soldați, căci acolo țăranii așteaptă trenul, spre devastare și amenință și stația. Deja, la trecerea celui de la Zimnicea spre Roșiori i s'au spart geamurile, au lovit pe mai mulți călători și au stăruit de rezerviști ca să nu se mai ducă mai departe, ci să se oprească acolo; trenul a trecut prin Stația Alexandria fără a se mai opri, însă oprindu-se la Halta Buzescu. Acolo s'au dat jos (din tren peste 500 rezerviști, refuzând să mai continue drumul și s'au înapoiat la Alexandria, fraternizând cu răsvrațiții de acolo.

Se afirmă că sînt veterani și alți instigatori, care îndeamnă pe rezerviști să nu se plece din corp, pînă nu li se va făgădui că are să li se dea pămînt. Rugăm avizați de urgență, orașul Alexandria este prizonier bandelor; s'a devastat sinagoga și prăvăliile, sînt mai mulți răniți.

Procuror Teleorman, I. Pandelescu

Rezoluție: Văzut, I Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7450, 10 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ALEXANDRIA

Procuror General, Apel, București

Azi, la ora 10 dimineata un grup de 5-600 locuitori, din comunele Parohia Țigănești, au intrat în oraș cu arme, devastînd. I-am întîmpinat cu armata la 200 metri, pe stradă, în oraș, i-am somat să se retragă, cu tobele, cu goarna, din gură. Ei au înaintat agresiv cu armele ridicate.

S'a tras o salvă în vînt, dar nu s'au retras; s'a tras întrînșii cîteva focuri și a căzut mort Tănase Grosu, de 20 ani, din Parohia, apoi ceilalți s'au retras, urmăriți de noi.

Ni se afirmă că, la Brănceni, un comisar a fost omorît; la Șoimu, devastări. Ne lipsește armata, ca să putem înainta.

Procuror Teleorman, I. Pandelescu

Văzut, I. Manu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 7506, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA ZIMNICEA

Ministrul Justiției, București

Am onoarea a vă comunica că populația din acest oraș s'a răsculat și încă se află în continuu a fi agitată; armata în localitate; imposibil a continua cu ținerea ședințelor pînă la restabilirea ordinei.

Rog răspundeți de urmare.

Judecătorul Ocolul Zimnicea, A. Doiculescu

Nr. 3088.

Rezoluție: Cît timp interesele justițiabililor o cer, din cauza răscoadelor sînteți autorizat a amîna procesele pentru cauză de forță majoră.

I. Manu

PARCHETUL TRIB. TELEORMAN
Nr. 1, 12 Martie 1907 Alexandria
Confidențial

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 8772, 22 Martie 1907
Registratura

Domnule Procuror General,

Astăzi, din Alexandria, însoțit de domnul Sublocotenent de jandarmi Dragomirescu și 8 sergenți, am trecut prin comunele Poroschia, Țigănești și Brănceni, unde am găsit pe săteni aproape liniștiți.

La Poroschia am autorizat înmormântarea cadavrului locuitorului Tănase Mareș Neagu, împușcat de armată în ziua de 9 Martie, cînd intrase în orașul Alexandria, pentru a-l devasta.

La Țigănești, primarul și secretarul comunei au fugit, probabil de teama locuitorilor; am luat dispozițiuni ca ajutorul său să-i țină locul.

Pe moșia Țigănești, pe malul stîng al Vedei, conacul arendașului Cărpineanu este devastat cu desăvîrșire; în sat, prăvălia lui Gavrilescu deasemenea a fost spartă și totul distrus. Dealtmîntrelea cel dintîi este în agonie la spitalul din localitate, iar celălalt a murit, în drum spre Alexandria.

La Brănceni, la curtea proprietății Vorvoreanu, dezastrul este mai mare. I s'au distrus mobila și s'a furat orez, porumb, vite, unelte; mai mult, i s'a spart chiar și casa de bani, pe care apoi au aruncat-o în stradă.

În vestibulul etajului I am găsit întins cadavrul lui Panaite Comis, ce a fost ucis prin lovituri de ciomege în mod oribil. Am luat măsuri ca și acesta să fie înmormântat.

Tot aici, comptabilul proprietății, înștiințîndu-mă că copiii și femeia de serviciu a domnului Rizis, administrator, ce s'a refugiat rînit la Alexandria, se găsesc adăpostiți la preotul satului, fiind încă în pericol, i-am adus părinților la Alexandria.

Intru nici unul din aceste sate nu s'au incendiat proprietățile sau păturile pline cu produse. În toate părțile, cuvintele lor de nemulțumire sînt în contra arendașilor, care pretind că i-au împilat.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚARANILOR DIN 1907

Spiritele nefiind însă complet liniștite, nu am găsit momentul pentru a face arestările și perchezițiunile necesare pentru descoperirea acelor care au comis crime. Reîntors la Alexandria, am continuat cercetările la spitalul din localitate, unde sînt răniți din Poroschia, Brănceni, Atîrnați și Alexandria.

Din depozițiunile lor sîntem pe urma vinovaților. Domnul Jude Instructor instrumentează aici pe indivizii arestați la 9 Martie, cu ocaziunea devastării din oraș. Trupele ce se găsesc aici sînt împărțite parte pentru siguranța orașului, altele au luat direcția Poroschia, Smărdăioși, Storbăneasa.

Cavaleria, împărțită în două detașamente, au plecat astăzi: unul în direcția Piatra, altul Belitori, unde se vor întîlni.

Înprejurul Alexandriei nu se mai semnaleză, pînă astăzi, nici o revoltă.

De la Zimnicea am primit știri că ordinea a început să se restabilească; concediații și rezerviștii întărizați au plecat la corpuri. Pentru restul județului nu posed nici o informație oficială. Îndată ce siguranța va fi asigurată, voi începe cercetările pentru comunele arătate mai sus.

Aducându-vă aceasta la cunoștință, vă rog, domnule Procuror General, a primi asigurarea distinsei considerațiuni ce vă păstrez.

p. Procuror, Al. Ciurescu

Rezoluție: Văzut, T. Stelian

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7907, 14 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA MĂGURELE

Ministrul Justiției, București

Vă rugăm să dispuneți să vie în localitate domnul Procuror General, a ne îndruma și da instrucțiuni în anchetele și cercetările ce avem de făcut, pentru ca noi să putem lucra.

S'au comis sute de crime, avem în județ peste 20 de morți. Toți ofițerii de Poliție Judiciară din Zimnicea dispăruți. În comunele rurale este cu neputință ca inspectorii comunali, primarii sau jandarmii să ancheteze.

Procuror Teleorman, Pandelescu

Nr. 2122

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4736, 16 Martie 1907

PREȘEDINTELUI CURȚII CU JURĂȚI,

Turnu Măgurele

Consiliul de Miniștri, apreciind motivele date de domnul prefect pentru pericolul de a se proceda la judecarea proceselor la Curtea cu Jurați, în împrejurările actuale, vă autoriză a amîna din oficiu judecarea proceselor

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

chiar azi, dacă împrejurările sînt așa de grave încît nu puteți. Așteptați un decret pentru amînarea sesiunii. În cazul contrariu, trimiteți urgent, telegrafic, raport motivat pentru obținerea decretului.

(Concept nesemnat; O telegramă identică pentru Președintele Curții cu Jurați, Caracal, nr. 4737, 16 Martie 1907).

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8768, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA MĂGURELE

Ministrul Justiției, București

Inspectoratul Comunal din Balaci comunică că, urmărind pe răzvrătiți în comunele Tătărești, a găsit casele proprietății și prăvăliile arse, devastate, și trecînd în Comuna Slobozia Trăsnitu, însoțit împreună cu compania infanterie cu Locotenentul Tomescu, răzvrătiții au atacat soldații; s'a tras focuri în răzvrătiți; au omorît 3 inși și-au rănit pe 4. S'au arestat mai mulți, cari vor fi înaintați Parchetului.

Procuror Teleorman, I. Pandelescu

Nr. 2150

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15113, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA MĂGURELE

Domnului Ministru al Justiției, București

Răspund ordinului 8269 telegrafic; numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești, în Arestul Preventiv, pe ziua de 19 Mai, sînt 498, dintre cari 234 cu mandate de arestare.

Procuror Teleorman, I. Pandelescu

Nr. 3620

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15114, 22 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA MĂGURELE

Domnului Ministru al Justiției, București

Telegrama nr. 8022; comunicăm numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești, în Arestul Preventiv județean, este de 462, dintre care 225 cu mandate de arestare.

p. Procuror Teleorman, Al. Ciurea

Nr. 3330.

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Parchetul Tribunalului Teleorman
Nr. 5585, 20 Iulie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 21810, 23 Iulie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Avem onoare a restitui petițiunea adresată M. S. Regelui, semnată de fostul Consiliu Comunal din orașul Alexandria, primită cu ordinul domniei voastre nr. 6175 din 5 Aprilie a. c., și a raporta :

În urma cercetărilor făcute la cabinetul domnului Jude Instructor local, relativ la mișcările țărănești din Alexandria, s'au găsit vinovați, din cei vizati în petițiune, numai Anton Văcăreanu, Traian Enescu, Ștefan Șt. Mîndreanu și Alecu I. Simion, ale căror capete de acuzare, după cum reiese din ordonanța definitivă nr. 86/907, a domnului Jude Instructor local, sînt următoarele :

Concomitent cu grevele și răscoalele agrare din Moldova, pe la începutul lunii Martie a. c., în orașul Alexandria, Ștefan Șt. Mîndreanu, Anton Văcăreanu și Traian Enescu, trei tineri ce prin pozițiunea și legăturile ce aveau exercitau o influență determinătoare în voința și acțiunea păturei țărănești de acolo — au găsit cu cale că a sosit momentul ca, prin întrunirile ținute cînd la cîrciuma lui Paraschiv Anton, cînd la Alecu Simion, un fruntaș al mahalalei, să agite ideea că domeniul comunei Alexandria sau Paroschia să le fie dat țăranilor, în arendă sau plină proprietate.

Se înțelege ușor cît de repede a prins această idee, venită mai ales în timpurile cînd în Moldova se petreceau răscoalele, ce aveau întocmai acest caracter.

În acest scop, după îndemnul celor trei indivizi, s'a format un comitet compus din : Alecu Simion, Lazăr Vintilă și Vasile Frumosu, care să se ducă la M. S. Regele, pentru a cere să li se dea lor pămîntul comunei, așa încît au și dat o telegramă, ce a fost prezentată și achitată de Traian Enescu, la Oficiul poștal.

În aceste împrejurări, pregătite în acest fel spiritele clasei țărănești, sosind în seara de 8 Martie ordinul pentru concentrarea rezerviștilor și concediaților, adunîndu-se a doua zi și de prin comunele vecine și cei din Alexandria în piața orașului, au început să se îndemne unii pe alții să nu se ducă la regiment, căci așa ziceau că i-a povățuit Mîndreanu, Văcăreanu și Enescu, și cu toate insistențele Poliției de a-i porni la reședința companiei, de unde apoi să-i imbarce la gară, erau inutile.

Anton Văcăreanu, ce se afla printre ei, îi îndemna să rămînă în Alexandria. Un grup, însă, dintre cei adunați au pornit spre gară, după ei s'au luat apoi toți ceilalți, și acolo la gară, sosind trenul — ce venea dinspre Zimnicea cu rezerviști și concediați din acea regiune, se aud din toate părțile strigăte de a nu se duce la regiment.

Ștefan Mîndreanu, umblînd din rezervist în rezervist, îi îndemna să nu se ducă, căci vor trebui să omoare pe frații lor.

Insistențele căpitanului Lelescu și ale Poliției erau de prisos. Un strigăt de indignare a izbucnit din piepturile celor adunați la adresa Poliției.

Traian Enescu, suindu-se pe platforma unui vagon, a început să le ție o cuvîntare, îndemnîndu-i a nu se duce în Moldova, pentru a omori pe frații lor, dar pot să se ducă la Turnu, unde însă să pună armele jos.

Atunci trenul a fost atacat cu pietre, iar mulțimea, pornind pe stradă, începe prin a devasta și distruge mai întîi sinagoga evreiască și apoi toate prăvăliile și casele Evreilor și Grecilor din Alexandria.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

A doua zi, la 10 Martie, ducându-se vestea celor întâmplate în comuna vecină Paroschia, locuitorii acestei comune, înarmați fiecare cu sape, furci, tîrnăcoape, ciomege, au năvălit în orașul Alexandria, pentru a-l devasta și jefui; însă scosind armata la timp, ei au fost întîmpinați de ea și s'au tras focuri asupra lor, nevoind a se supune și retrage, căzînd doi dintr'nșii împușcați, iar ceilalți au luat-o la fugă.

Pentru aceste fapte, domnul Judecător de Instrucție local, prin ordonanța definitivă nr. 83/907, a găsit că este cazul a fi puși sub urmărire, între alții și Ștefan Șt. Mîndreanu, Anton Văcăreanu, Traian Enescu și Alecu I. Simion, pentru faptele prevăzute și pedepsite de articolul 47, aliniatul 2 și 3 combinat cu art. 81 din Codul Penal; iar contra celorlalți arătați în petițiune, din instrucțiunea urmată negăsindu-se probe de vinovăție, au fost scoși de sub urmărire.

Totodată raportăm că dosarul acestei afaceri a fost înaintat d-lui Procuror General al Curții de Apel din București, cu raportul nostru nr. 5485 de astăzi, pentru a forma actele de acuzare.

Supuind la cunoștința domniei voastre cele ce preced, am onoare a vă ruga, domnule ministru, să primiți asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Procuror, *G. Rioșeanu*

Secretar, *I. Dimitrescu*

JUDEȚUL BUZĂU

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 7629, 12 Martie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BUZĂU ; CONFIDENȚIAL, URGENT

Domnului Ministru de Justiție,

Locuitorii comunelor : Zilișteanca, Zărnești, Scurtești și Cîlnău, după ce au devastat avutul proprietarilor și arendașilor, au înaintat în număr mare spre orașul Buzău.

Azi dimineață, ora 11, la podul peste Buzău, au fost întâmpinați de toate autoritățile și de trupe. S'au tras focuri, după ce s'au făcut somațiunile legale, fără rezultat.

Procuror, *Eustațiu*

Nr. 364.

Rezoluție : Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 8778, 22 Martie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BUZĂU

Ministerul de Justiție, București

Urmare telegramei noastre, raportăm : la podul Buzăului trupele au împușcat, după somațiune, 13 țărani ; sînt 8 morți și 5 răniți.

Planul de devastare al orașului zădărnicit. Ordinea momentan restabilită.

Procuror, *Eustațiu*

Nr. 400.

JUDEȚUL PRAHOVA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8831, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SINAIA

Domnului Ministru de Justiție, București

Indivizii Tudorache Timoftei din Sinaia și Petre Gheorghe din Plocești, fiind dovediți ca instigatori printre țăranii din localitate, miine dimineața îi voi înainta parchetului, cu actele dresate.

Polițai Sinaia, Rădulescu

Nr. 515.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 9135, 26 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SINAIA

D-lui Ministru de Justiție, București

Miine voi înainta parchetului, cu actele dresate, pe Mirela Ionescu, tipograf din localitate, dovedit ca instigator. In oraș liniște.

Polițai Sinaia, Rădulescu

Nr. 519.

România
Judecătorul de Instrucție al Tribunalului
Prahova, Cabinetul nr. 1
Nr. 1188, 28 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 9437, 29 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Conform instrucțiunilor domniei voastre, am onoare a comunica următoarele :

Prin rechizitorii introductive succesive, s'a deschis acțiune publică de parchet contra unui număr de 104 țărani, din care sînt arestați 27, pentru revoltele și devastările din comuna Singerul, singurele cari au avut loc în acest județ.

Pînă acum nu s'a putut stabili decît că locuitorii comunei Singerul cu cei din cătunele Tisa, Butuci și Mireș, în ziua de 15 Martie cor., în număr de cîteva sute s'au adunat la Primărie, atrași de sunetele clopotelor bisericești și ale trompetelor, unde, după ce au rupt contractele de învoeli agricole, — luate cu forța din miinele secretarului —, încurajați și conduși de cîteva dintre ei, printre cari și consilieri comunali, au devastat casele proprietăților d-lor Filip Bărbătescu și M. Băbeanu, trecînd și în comuna Lapoș din județul Buzău, unde au devastat și casele proprietarului M. Georgescu.

Dintre capi sînt arătați cîțiva, alții sînt dispăruți și puși în urmărire.
Devastările la d-nii Băbeanu și A. Georgescu s'au făcut de țărani, după ce s'au îmbătat cu vin și țuică găsite la d. F. Corlătescu.

Se pare că mulți țărani au luat parte la devastări intimidăți de amenințările capilor revoltei.

Parte din bani și lucrurile luate de devastatori s'au găsit, unii din ei predîndu-le de bună voe, iar altora luîndu-li-se cu ocazia perchezițiilor făcute.

Instrucția urmează.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distînsei mele considerațiuni.

Judecător de Instrucție, N. Luca

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15109, 22 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA PLOEȘTI

Domnului Ministru de Justiție, București

Telegrama 8022 ; raportează că numărul deținuților în revoltele țărănești este de 42.

Prim-Procuror Delladecima

Nr. 4530

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

JUDEȚUL BRĂILA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8686, 21 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Mi se comunică telegrafic că astănoapte, la moșla noastră Surdila-Greci, județul Brăila (gara Făurei), o bandă de țărani, năvălind în curtea caselor, au spart și prădat tot.

Vă rog respectuos să binevoiți a dispune ca domnul Procuror de Brăila să ia măsuri pentru descoperirea autorilor.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea deosebitei mele stime.

M. D. Berlescu

Rezoluție : 21 Martie 1907.

Se va anunța telegrafic domnul Procuror al Tribunalului Brăila, pentru a cerceta cazul de urgență.

A. Procopiu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8775, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BRĂILA

Urgent.

D-lui Ministru de Justiție, București.

Am onoare a raporta că azi un convoiu de 600 țărani, staționând la bariera Călărași, au voit a pătrunde în oraș. S'a chemat armata, s'au făcut parlamentări, însă rezultatul a fost nefavorabil.

Atunci am făcut cele trei somațiuni în interval de un ceas, fără a trage foc; însă și de astă dată sătenii nu au cedat. Atunci, personal pătrunzând în acel convoiu, am reușit a-i convinge că trebuie să se liniștească. Ei s'au retras, așteptând pînă la începerea muncii rezultatul măsurilor ce vor fi luate de guvern.

Procurorul Tribunalului Județului Brăila, Iuliu A. Eremie
Nr. 2031.

România
Procurorul Tribunalului Brăila
Nr. 3353, 7 Mai 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 13544, 8 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

La ordinul domniei voastre înreg. la nr. 12736 din 1 Mai 1907, privitor la reclamația lui Nuțu-Parpală, prin care reclamă că s'a clasat reclamația sa contra Primarului comunei Ceacîru și că a fost arestat în timpul răscoalelor țărănești și în urmă nemai dîndu-se voe de către noi a sta în jud. Brăila, am onoare a vă raporta următoarele :

Nuțu Parpală reclama șefului Secției de jandarmi că a fost insultat de Primarul comunei ; din complexul lucrărilor, nedovedindu-se nimic contra

primarului, parte din declarații fiind semnate chiar personal de martori, și chiar Parpală recunoscînd că sînt juste declarațiile martorilor, am dispus clasarea afacerii.

În ce privește a doua parte a reclamațiunei lui Parpală, măsurile luate contra sa, erau măsuri de siguranță, pentru a-l opri ca în timp cînd în județul nostru se petreceau lucruri contra cărora dacă nu se proceda cu energie, poate ne-ar fi adus într'o situație tot atît de tristă cum a avut-o unele județe.

Măsurile luate de noi contra lui Nuțu Parpală au fost impuse de situația pentru siguranța generală, căci de primar și șeful secției am fost anunțați că Parpală, care luase angajamentul să parceleze proprietățile locuitorilor din comuna Ceacîru, astă toamnă terminînd lucrările, a stăruit printre locuitori, care după cum arăta el în reclamația sa că era vorba a fi improprietăți cu 4000 hectare în Domeniul Brăila, ca să strîngă bani să trimită o Comisie, în care să fie și el să vadă ce are de gînd Ministerul să facă cu ei. A luat bani, s'a dus la București, dar n'a adus nici un rezultat.

În timpul revoltelor îi vine din nou ideea de a aduna bani, să se ducă în București, spre a aduce rezultatul, adăogînd că el știe cum trebuie să facă să termine afacerea.

Pentru a decide acest fapt a făcut chiar mai multe convocări în comună, la țărani.

Acestea fiindu-ne aduse la cunoștință, și cum cred că prudent a fost, față de situația spiritelor, am dat ordin — de comun acord cu autoritățile administrative — a ni-l aduce la Brăila, pentru a nu mai fi în contact cu țărani, dispunînd în acelaș timp să i se facă perchezițiune la domiciliu, unde în adevăr s'au găsit mai multe petiții, între care una către Corpurile Legiuitoare, prin care termina, că dacă nu se împrumutesc țărani pe căi legale, nu le mai rămîne decît a recurge la o puternică revoluție.

Cînd cercetările privitoare pe dînsul au fost terminate, după cîteva zile l-am adus înaintea noastră, și declarîndu-ne nouă că în adevăr nu mai avea nimic de lucru în comuna Ceacîru din astă toamnă, și că se interesa de noua împrumutare a țărănilor cu cele 4000 hectare din Domeniul Brăila, căci el era angajat să facă această parcelare, deci interesul său, nu dragostea și durerea de inimă de țărani îl îndemna să insiste a se duce la București într'un timp atît de nepotrivit, și nemai avînd nici un raport cu locuitorii din județul nostru, ci din cărți poștale rezulta că ar fi angajat cu lucrări în alt județ, i-am pus în vedere că într'o săptămînă să se ducă în comuna Ceacîrul, unde va fi dat sub supravegherea autorităților comunale, să-și la lucrurile ce mai avea în comună, iar în urmă să părăsească județul, să se ducă ori în Ostrov, locul lui de origine unde și are domiciliu, sau — de crede nimerit — în județul unde ar fi angajat la lucrări.

După o săptămînă mi s'a raportat, lucru just, că Nițu Parpală, conform ordinului dat, a părăsit județul.

Aceste măsuri, domnule ministru, după cum am avut onoare a vă supune mai sus, le-am luat fiind impuse de împrejurări și gravitatea situației în care ne aflam.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Procuror, Iuliu A. Eremie

Secretar, C. Manolescu

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

JUDEȚUL ARGES

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8499, 20 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Printre toate dispozițiunile luate de înaltul Guvern pentru menținerea ordinii în țară, în aceste timpuri grele, provenite din cauza unor idei greșite, care idei au căzut ca un trăsnet peste pașnicul popor român și l-au îndrumat la niște fapte streine de caracterul și simțământul său și reprobate de toți oamenii doritori de ordine și voitori de bine ai acestui popor, ar fi bine ca d-voastră, care sînteți în timpul de față în calitate de Ministru al Dreptății și al ordinii în această țară, să dispozați ca tribunalele și judecătoriile de ocoale să amine, sau să suspende, toate procesele corecționale, pentru un timp îndelungat, pînă la restabilirea ordinii în țară.

Iată ce m'a îndrumat și m'a pus în pozițiune de a îndrăzni să vă atrag atențiunea prin acest memoriu :

La fiecare judecătorie de ocol, care sunt parte în orașe reședințe și ne-reședințe de județ și în centre mai populate, și cum în fiecare zi, de trei ori pe săptămînă, sînt de la 30 pînă la 50 de procese și în fiecare proces, cu reclamant, inculpați și martori sunt 7—8 și poate chiar mai mulți, iar parte din ei duși forțamente cu mandate, vin în contact cu tot felul de oameni cu idei greșite, care idei le aduc în urmă prin comunele lor și aceste idei căpătînd aderenți dau naștere la rebeliuni în unele comune, care nici gînd nu aveau pînă aci de dezordine ; sau, în cazul cel mai însemnat, tot le pun în fierbere de a tinde la o răscoală.

Ar fi bine dar, dacă s'ar lua și aceste dispozițiuni, pentru a se pune stavilă la introducerea unor astfel de idei dăunătoare țării, pe această cale, așa cum s'a luat dispozițiunea a nu se mai ține nici un tîrg, pentru că se aglomerează lumea și în totdeauna prin aceste aglomerațiuni sau întruniri se discută tot felul de idei.

Aceasta o spun din convingere, auzind cu urechile mele astfel de idei.

L. Ștefănescu

Proprietar și primar al comunei Perişani, județul Argeș

România
Procurorul Tribunalului Argeș
Nr. 2492 — 1907 Aprilie 5

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 10768, 9 Aprilie 1907
Registratura

Personal

Domnule Ministru,

Ordinul domniei voastre telegrafic nr. 6080 din 5 Aprilie curent, avem onoarea a vă raporta următoarele :

Conform telegramei nr. 9101/907, a Parchetului Ilfov, prin care mi se cerea a dispune facerea unei perchezițiuni la domiciliul lui Al. Valescu din Mușetești, cît și la administrația „Gazetei Țăranilor” și ridicarea corespondenței și broșurilor referitoare la chestiunea țărănească, întrucît această telegramă nu prezenta un caracter alarmant, care să ne determine a face per-

sonal această operație și în vedere că această comună este situată la o mare distanță de Pitești, și ca nu cumva, transpirînd, să fie vreme ca cei interesați să poată dosi sau să poată ascunde piesele compromițătoare, și mai cu seamă fiind ocupați cu cercetările în privința celor 300 arestați cu ocazia recentelor răsvrățiri, am delegat pe Inspectorul Comunal, care este în apropiere și care imediat a efectuat această operație.

Făcîndu-ni-se cunoscut de domnul Inspector Comunal că a terminat această operațiune și că piesele confiscate le-a ridicat și le aduce la Inspectorat, imediat am mers la Curtea de Argeș, unde am verificat corespondența, care s'a vizat de noi și am înaintat-o Parchetului de Ilfov, ca rezultat al cererii sale, iar pe Al. Valescu, după luarea interogatorului, l-am înaintat aceluiaș parchet, împreună cu actele dresate.

Correspondența confiscată și examinată de noi, luată în mod izolat, adică fără scrisorile lui Valescu, sau fără a cunoaște alte elemente, nu prezintă nimic alarmant, care să ne determine a face cunoscut Ministerului; și la telegrama dumneavoastră din 1 Aprilie, prin care ne cereați relațiuni asupra acestor operațiuni, cu raportul nostru telegrafic nr. 2359/907, am comunicat că actele și corespondența ridicată dela Valescu, după cererea Parchetului de Ilfov, s'au înaintat aceluiaș parchet, împreună cu Valescu și adăogăm că nu s'a găsit nimic important, decît, poate, coroborat cu alte elemente, ce nouă ne lipseau.

Toată corespondența, broșurile, manuscrisele, etc., găsită la acea perchezițiune, împreună cu procesele-verbale, s'au înaintat de noi Parchetului de Ilfov, cu adresa nr. 2357/907, prin mijlocirea unui ofițer de poliție, în ziua de 2 Aprilie, împreună cu Al. Valescu.

În ziua de 3 Aprilie, Parchetul de Ilfov cerînd facerea unei perchezițiuni la preotul G. Galeșeanu și Petre Rădulescu din Mușetești, ne-am transportat în localitate, unde n'am găsit absolut nimic și de rezultat am dresat procese-verbale, ce s'au înaintat îndată Parchetului de Ilfov.

Binevoîți, vă rugăm, domnule ministru, a primi asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

Procuror, D. I. Diaconescu

Copie
MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7713, 9 Mai 1907
Registratura

Floarea Gh. Zuduluf și alte 22 soții ale locuitorilor din
comuna Lăunele de Jos, Argeș.

Cer liberarea soților arestați cu ocaziunea turburărilor din județ, neavînd cine a lucra pămîntul.

Rezoluție: Se recomandă domnului Procuror al Trib. Argeș, spre a grăbi instrucțiunea.¹⁾

¹⁾ Textul petiției lipsește de la Dozar.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14627, 16 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA PITEȘTI .

Ministrul Justiției, București.

Ordinului telegrafic 8022, am onoare a răspunde că numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești este de 83, și instrucția complet terminată.

Procuror de Argeș, C. Degeanu

Nr. 3382 .

Rezoluție : Văzut, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 17917, 20 Iunie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Soții și fiii noștri : Barbu Anghel, Marin R. Ghica, Ioniță Bechianu, Ion Stan Militaru, Sanfir R. Ghica, Marin Gheorghe Ghica, Dumitrache Anca, Ilie Ion R. Grigore, Constantin Mihai Burete, Marin Stan Bica, Părvu Ion Chiriță, Radu Oprea, Ilie Pițigoi, Tudor Gh. Ghica, Nicolae D. Pădurani, Gheorghe Onică, Badia Radu, Nae Ghiță Dobre, Ion Pană, Călin C. Căpățîna, Petre Dumitru Tolan și Niculae Oprică, țărani-agricultori din Com. Pădureți, plasa Pădureți, Județul Argeș ;

Au fost dați judecății cum că în seara zilei de 14 Martie a. c. au comis un atentat contra liniștei Statului, în scop de a săvârși jefuiri, omoruri, fapte pentru care onor. Camera de punere sub acuzare a onor. Curții de Apel din București, prin actul de acuzare Nr. 7158, redactat de domnul Procuror general respectiv, a cerut ca numiții să fie trimiși și judecați de Curtea de Jurați din Județul Argeș, că asupra lor există caz de culpabilitate și care s'au făcut pasibili de penalitatea prevăzută de art. 81 din Codul Penal.

Așa fiind, numiții soți și fii ai noștri, după ce în menționata seară s'a devastat proprietatea domnului G. Ivănuș, din zisa comună, casele prin incendiere și alte produse agricole, au fost arestați, dar nu numai aceștia, ci și un număr mare de locuitori, care după ce s'au înaintat Parchetului local, trecuți la domnul Jude Instructor, au fost depuși în arestul preventiv al județului, de unde cea mai mare parte au fost puși în libertate, se înțelege prin dispoziții legale.

De atunci, însă, numiții stau deținuți și, actualmente timp de trei luni de zile stau popriți, nu zicem fără motive, dar :

Subsemnații suntem în cea mai complectă miserie, rămași la domiciliuri cu cîrduri de copii, în lipsă de mijloace de viață, muncile agricole pierdute din toate părțile.

Iar în ce privește că numiții sunt autori ai faptului, aceasta noi nu putem să o stabilim, din cauză că numitul proprietar a avut locuitori învoiți pe moșie din mai multe comune, apoi că raportul dintre d-sa și oamenii învoiți a sta destul de grav, toți persecutați și isgoniți cu arnăuți, armate,

după moșie, și tot asemenea din tocmelele agricole încărcate, nesocotiți la timp, pentru care, conf. legii, au fost toți liniștiți, reclamînd domnului primar și Consiliului comunal să ne socotească conform legii relative. Aceasta însă nu s'a făcut. Primarul respectiv a părăsit pe numitul proprietar, acoperindu-ne drepturile și lăsîndu-ne la placul dumnealor.

Revenind actului lor de acuzare și, după îndeplinirea lucrărilor relative, ei au fost înaintea onor. Curții cu Jurați, spre a fi judecați în ziua de 12 Iunie cor. Din împrejurări, însă, pe care nu le cunoaștem, procesul s'a amînat pentru sesiunea de Septembrie viitor și astfel iar depuși, deținuți, ne găsim în cea mai critică pozițiune materială.

Faptul la care sunt acuzați nu putem a-l lua asupra-ne, fiind și martori și acte evidente și nu se poate a-l avea în deplină cunoștință pînă ce ei nu vor fi judecați. Totuș, pînă atunci, cît am îndurat în nevoile noastre familiare nu putem descri, nu ne opunem, respectăm și ne supunem legilor, dar prin aceasta facem reclamațiune dumneavoastră, rugîndu-vă respectuoși, domnule ministru, să binevoiți a dispune și ordona locului în competență ca numiții deținuți să fie puși în libertate sub propria noastră garanție, avîndu-se în vedere că suntem toți stabili, nu trăim provizoriu în zisa localitate și atunci judecata se va pronunța în cauză: de-i vor găsi culpabili vor suferi de drept consecințele legale și, conchizînd, vă rugăm din nou, domnule Ministru, să aveți o dreaptă privire asupra cererii noastre, a ne da satisfacție, binevoind a cunoaște că prin aceasta nu facem absolut nimic, nu acuzăm pe nimeni, decît o plîngere dumneavoastră, rugîndu-vă a primi încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

Mărgărita Ilie Pițigoi

Stana Văduva

Niculea Pârvu I. Chiriță

Rada Ioniță Bechianu

Ioana Barbu

Maria Văduva lui Oprică

Rada Răduță

Rada G. Onică

Constantina Marin Gh. Ghica

Lina Tudor Gh. Ghica

Marița Zamfir Gh. Ghica

Stoica Văduva

Dumitru Tolan

Păuna Dumitru Anca

Gherghina Văduva

Tudora Nicolae D. Păduraru

Rada Ilie R. Gligore

Marița Ion Pană

Floarea Constantin M. Burete

Ileana Guță Dobre

Păuna Radu Oprea

Domiciliați în Comuna Pădurețu, Județul Argeș.

IUDETUL DAMBOVIȚA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

România
Parchetul Tribunalului Dâmbovița
Nr. 1865, 17 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8374, 19 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Ca rezultat al telegramei domniei voastre cu nr. 4526/907, am onoare a vă raporta următoarele în privința răscoalelor din părțile județului unde m'am transportat.

Luni 12 Martie, pe la orele 3 p. m., am fost înștiințat verbal de dl. Prefect al județului că în comuna Răzvad se agită locuitorii și că este nevoie să mergem acolo, împreună cu dl. Jude Instructor și d-sa.

Transportându-ne în localitate, am găsit locuitorii adunați în fața Primăriei, vociferând și nevoind a libera pe arendașul Gr. Gavrilescu, căruia nu i-au dat drumul pînă nu le-a dat în primire hotărnicia moșiei și recipisa de plata foncierei. Pentru un moment, crezînd că s'au liniștit, ne-am retras cu toții.

A doua zi, 13 Martie, am fost anunțați de dl. maior de Stat Major, din Tîrgoviște, Anastasiu, la ora 8 și jumătate, prin subcomisarul Bădulescu, că a plecat cu trupele din nou la Răzvad. Imediat am plecat în localitate. În momentul sosirii noastre armata fusese atacată de țărani cu pietre, pari și focuri de arme.

În urma acestui atac, dl. maior a făcut somațiunile legale spre a se retrage. Țăranii n'a voit și au continuat a ataca.

În urma acestui atac s'a comandat foc de salvă.

În acest moment ajunsesem în Răzvad și ne aflam imediat în spatele armatei. După aceasta ne-am retras împreună cu armata spre marginea orașului. Trimițîndu-se patrulare spre a vedea dacă lumea s'a liniștit, s'a constatat că toată lumea s'a liniștit și se retrăsese pe la casele lor.

În urma acelei salve au rămas morți pe loc șapte oameni, iar răniți au fost zece, din care trei au murit în spital.

După amiază, în aceiași zi 13 Martie, am trecut în comuna Săcueni; aci am găsit lumea adunată în fața Primăriei și, spre a cunoaște starea spiritelor, am chemat patru inși, pe care întrebîndu-i de dorințele lor și spunîndu-le a se liniști, ne-am încredințat că sînt liniștiți.

Am ridicat patru indivizi care s'au arătat mai turbulenți, din care am dat în judecată numai unul, care s'a constatat ca instigator.

În ziua de 14 Martie am fost în Comuna Colanu, unde am întîlnit pe sătenii din Comuna Văcărești, în număr de vre o 150, venind spre Tîrgoviște. I-am oprit, le-am pus în vedere spre a fi liniștiți și, convingîndu-se, s'au înapoiat pe la vetrele lor.

Acestea sînt comunele unde ni s'au semnalat că este nevoie de prezența noastră și unde am fost.

Toate aceste comune s'au liniștit.

De la 14 Martie nu s'a mai ivit nici o mișcare.

Astăzi, luînd iarăși informațiuni dacă s'a mai ivit în vre o comună turburări, și răscoale, ni s'a răspuns că pretutindeni în acest județ domnește liniștea.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei noastre considerațiuni.

Procuror, Gh. Antonescu

Secretar, I. Irodian

T A B L O U

*de numele indivizilor cărora s'a deschis acțiune publică cu ocazia
răscoalelor din acel județ.*

Nr. crt.	Numele și Pronumele	Comuna	Observațiuni
1	Marin A. Moșoiu	Văleni, jud. Muscel	
2	Tarbă Ion zis Ion Niculai		Depus la arestul prev.
	Badea Tarbă	"	" " "
3	Mocănoiu Gheorghe	Râșvad — Dâmbovița	" " "
4	Petre T. Georgescu	Găiești	" " "
5	Matel V. Avramescu	Lunguleț	" " "
6	Nae G. Diaconescu	Șerb Poduri	
7	Costache Iamandi	Târgoviște	
8	Petre Sfetcu Lișu	"	
9	Gheorghe Ion	"	
10	Constantin Drăgoi	"	
11	Marin Ion	"	
12	Gheorghe Ion Constantinescu	Săcueni	Depus la arestul prev.
13	Constantin Rădulescu	"	
14	Toma Iamandi Popescu	"	
15	Vasile G. Rizea	"	Depus la arestul prev.
16	Ghiță Ion Cioran	"	" " "
17	Ion Trandafir	"	" " "
18	Ion Oprea	"	" " "
19	Petre Radu Gorgoteanu	"	" " "
20	Dumitru Constantin Cosac	"	
21	Nae Dumitrescu	Râșvad	Depus în arestul prev.
22	Petre Tudorache Ștefan	"	" " "
23	Ioniță Ducea	Tîrgoviște	" " "
24	Mihal Dinulescu	"	
25	Ion Niță C. Mina	Râșvad	
26	Marin Apostol Castron	"	
27	Dumitru Ion Cloșcaru	"	
28	Marin P. Nedelcu	"	
29	Costică Ion Mih. Florea	"	
30	Nae Ion Grigore	"	
31	Nae N. Poponete	"	
32	Nicolae Ion C. Sorescu	"	
33	Ion G. Oprea Bărligea	"	
34	Petre Ignat	"	
35	Ion Sandu Vldrolu	"	
36	Gheorghe Gr. Spătaru	"	
37	Ghiță Gh. Min	"	Depus în arestul prev.
38	Ghiță Neculai Apostol	"	" " "
39	Dumitru Dragomir Vișan	"	" " "
40	Năstase Tănase Popa	"	" " "
41	Gheorghe Ioniță Pirvu Bica	"	" " "
42	Spirea Ioniță Catinca	"	" " "
43	Dincă Dan Soare	"	" " "
44	Ion Constantin Marcu	"	" " "
45	Stan Grigorescu	"	" " "
46	Dumitru Marcu	"	" " "
47	Vasile Mihălăchioiu	"	" " "
48	Niță Mihălăchioiu	"	" " "

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

nr. Crt.	Numele și Pronumele	C o m u n a	Observațiuni
49	Gheorghe Constantin Ocnaru	Râsvad	Depus în arestul prev.
50	Dinu Chiriță	Gura Ocnitei	
51	Marin Bulca	"	
52	Vasile Danu	"	
53	Marin Constantin Neacșu	Râsvad	
54	Mihai Mihălăchioiu	"	Depus în arestul prev.
55	Gheorghe Mihai Vlădoiu	"	" " "
56	Ion Mocănoiu	"	
57	Grigore Constantinescu	"	
58	Ilie Ion Cojocaru	"	
59	Tănase Matache Cirstea zis Cotonogu	"	
60	Gheorghe Tache Mihai	"	
61	Mihai Dumitrana	"	
62	Ion Duță	"	
63	Mihai Ion Matache	"	Depus în arestul prev.
64	Ion Dumitrache	"	" " "
65	Mihai D. Avram	"	" " "
66	Enache Dumitru Băleanu	"	" " "
67	Const. Vasalache Ocnaru	"	
68	Toma Constantin Ocnaru	"	
69	Anton Stoica Anghelina	"	
70	Marin Ilie Tănase	"	
71	Petre Calciu	"	
72	Dumitru Ilie Săvoiu zis Găl-ceavă	"	
73	Marin Canache	"	
74	Nicolae Petre Vldroiu	"	
75	Stan Dinu Geambașu zis Bo-țogan	Pierșinari	Depus în arestul prev.
76	Dumitru Radu Sandu	"	" " "
77	Stan M. Mototolea	"	" " "
78	Niculae Dumitrașcu	"	" " "
79	Ion N. Cercel	"	" " "
80	Constantin Ion Avram	"	" " "
81	Marin Pehoiu	"	
82	Lazăr Mărgărit	"	
83	Preda Radu	"	
84	Gheorghe Grigore Rădulică	"	
85	Paraschiv Voicu	"	
86	Dragnea D. Jugulete	"	
87	Niculae Voicu	Văcărești	
88	Vasile Nicolaescu	Dolcești	
89	Nicolae Radu	Branște	Depus în arestul prev.
90	Radu Popescu	Văcărești	" " "
91	Toader Cîrștea	"	" " "
92	Niță Ion Enache	"	" " "
93	Niculae I. Dinescu	"	" " "
94	Marin Stan	"	
95	Ghiță Andrei zis Ion Andrei	"	
96	Rizea Radu	"	
97	Ion Marin Săvulescu	Odobesti	Depus în arestul prev.
98	Grigore Slavu Neagu	"	" " "
99	Alexandru Rădoi	"	" " "
100	Nae I. Clucă	"	" " "

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Nr. Crt.	Numele și Prenumele	C o m u n a	Observații
101	Ion M. Rădoi	Odohești	Depus în arestul prev.
102	Ion I. Pîrvu	"	" " "
103	Marin Neagu Țoi	"	" " "
104	Dumitru Ion Florea	Văcărești	Depus în arestul prev.
105	Constantin Stan Nițu zis Dobrin	"	" " "
106	Ion Constantin Tudor	"	" " "
107	Tudorache Ion Toma	"	" " "
108	Ion Cîrstea	"	" " "
109	Ion Marin Petre	"	" " "
110	Tudor Ilie	"	" " "
111	Stoica Stănescu	Adîncata	Depus în arestul prev.
112	Dumitru Glambașu	"	" " "
113	Mirică Bălan zis Dumitru Bălan	Potlogi	" " "
114	Visarion C. Ion	Costești	Depus în arestul prev.
115	Nicolae Stamatescu	Titu	" " "
116	Ion Mărculescu	Costești	" " "
117	Ion Petre Anghelescu	Glodeni	" " "
118	Ștefan C. Dușulescu	Ocnîța	" " "
119	Niță Calotă	"	" " "
120	Dumitru Ion Buzatu	"	" " "

Se certifică de noi,

Secretar:

I. Irodian

JUDEȚUL OLT

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4731, 15 Martie 1907

TELEGRAMĂ

Domnului Procuror Tribunalului Olt, Dragomirești

Răspund telegramei dumneavoastră : am autorizat ca toate autoritățile judecătorești din acest județ să amâne procesele din oficiu, pînă la restabilirea liniștei.

Ministru, T. Stelian

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4732, 15 Martie 1907

TELEGRAMĂ

Domnului Președinte al Tribunalului Olt-Slatina

După intervenirea făcută de d. Procuror Tribunalului Olt, vă fac cunoscut că, apreciind gravitatea situațiunei, sînteți autorizat a suspenda din oficiu procesele pînă la restabilirea liniștei și a dispune ca procedura în afacerile civile să se facă de portărei în contul Statului.

Ministru, T. Stelian

(Nr. 4733, 15 Martie 1907 : Idem, Judecători Ocoale : Șerbănești, Olt, Slatina).

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8089, 16, Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Ministrul de Justiție, București

Revenind asupra telegramei nr. 1470, rog dispoși suspendarea proceselor tribunale, ca venirea sătenilor la oraș ;

Asemenea suspendați procesele la judecătoriile județ, fără care măsuri, d. Procuror, aflat județ, comunică nu poate garanta liniștea.

Prefect, Anghel

Nr. 1538 .

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8685, 21 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA DRAGOMIREȘTI-OLT

Domnului Ministru al Justiției, București; urgent

Rog dispuneți reînceperea activității la tribunal și judecătorii, deoarece acum, în urma represiunelor energice, aproape în tot județul Olt este liniște.

Procurorul Tribunalului Olt, Măldărescu

Rezoluție : Se va comunica să se înceapă lucrările tribunalului și judecătoriilor.

T. Stelian

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8789, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Domnului Ministru Justiției, București

În astă noapte incendiindu-se și devastindu-se conacul proprietății din cătunul Vâlcelele, pendinte comuna Bărcănești, proprietatea domnului Eftimiu, trupa sărind în ajutor și somînd pe devastatori, cari fugeau cu căruțele încărcate de bagaje, ca să stea, aceștia au opus rezistență, voind să o atace. Atunci trupa, găsindu-se în legitimă apărare, a făcut uz de arme, omorînd 4 și rănind unul.

Jude. Instructor Olt, St. Stăncescu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8815, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Domnului Ministru de Justiție, București

Astăzi, pe cînd soldații conduceau un convoiu de arestați la Drăgănești, le-a eșit înainte un număr de 21 țărani din Radomirești, toți incendiatori, voind să-i atace, pentru a elibera pe cei din convoiu. Soldații au tras foc asupra lor omorînd 10 din ei.

Procuror Olt, delegat, G. Cocea

Nr. 853

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA TARANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 9600, 30 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Urgentă, timbrată 30 bani

Ministrul Justiției, București

La 17 Martie am fost ridicați de la domiciliu împreună cu 11 țărani și excortați de la Șerbănești-Olt, la Caracal, de către d. Căpitan Teodorescu din regimentul 2 Călărași, care ne-a torturat teribil; și aduși la Slatina, toți am fost puși în libertate de către d. Procuror, deoarece nu s'a constatat nici o culpabilitate contra noastră relativă la răscoale. Azi, d. Căpitan Teodorescu, detașat cu escadronul la Slatina, din nou a pornit să ne aresteze, și aceasta provine numai din motivul că d-sa fiind ginerele d-lui Pelopolas, arendașul moșiei Șerbănești, voește, după stăruința socrului său, să răsbune pe nedrept, amenințându-ne că ne împușcă. Rugăm binevoii a ordona Parchetului Olt liberarea noastră definitivă, întrucât nu avem absolut nici o cunoștință și este păcat să suferim atâtea miserii, mai cu seamă că noi am fost chiar victima răsculaților.

Dumitru Stănciulescu

Preotul Ion Anghelescu Șerbănești-Olt

Rezoluție: Să se ceară lămuriri de la d. Procuror Olt în privința arestării petiționarilor

T. Stelian

19 Aprilie 1907 .

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Domnului Toma Stelian, Ministrul Justiției, București

Soțul meu Alexe Nitzu Olaru din Dumitrești, Olt, cătunu Poganu, arestat Cazarma Regimentului Olt, de 2 săptămîni; nu e cercetat, nu e vinovat. Am 6 copii; rog ordonați anchetarea și liberarea sa.
Cătunul Poganu nu au fost revoltați.

Constantina Alexiu, Nitzu Olariu

Rezoluție: Se va înainta domnului Procuror, Olt, ca să cerceteze și să ne raporteze.

T. Stelian

România
MINISTERUL DE INTERNE
Direcțiunea Administrațiunei Generale
a Personalului și Poliției Generale. Ser-
viciul Poliției Generale și Statistice
Nr. 26799, 2 Mai 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 13026, 3 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Directorul Penitenciarului Județului Olt ne-a înaintat, pe lângă raportul său nr. 228, o plîngere a 300 arestați acolo cu ocazia răscoalelor țărănești, și prin care cer a fi lăsați să-și vadă de munca cîmpului, putînd, oricînd Justiția va avea nevoie de ei, să-i cheme de pe la comunele lor.

Comunicîndu-vă cele ce preced, am onoare a vă înainta în original menționata petițiune, spre a decide cum veți găsi de cuviință.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

p. Ministru, *Const. I. Nicolau*

Director, *A. Sachelarie*

Rezoluție : Văzut, T. Stelian

1907, Mai 2.

Sătenii arestați la Penitenciarul Slatina cer să fie liberați provizoriu, spre a-și face muncile agricole.

Văzută de mine,
Director, *ss. I. Jugureanu*

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori din comunele Județului Olt, actualmente aflați arestați în Penitenciarul Slatina, în număr de 300, unde suntem arestați din cursul lunelor Martie și Aprilie, ca bănuți pentru răscoalele țărănești, respectuoși și cu lacrimile în ochi venim prin prezenta a ne plînge, ca la un părinte al țării, următoarele :

Suntem, domnule ministru, în plină primăvară, atunci când pămîntul așteaptă să înghită în brazdele sale mănoase cea rodnică și cînd tot Poporul Romînesc — și mai ales țăranul — își așterne privirea și își pune toată nădejdea în munca cîmpului.

Niciodată, însă, ca în vremile de față, grija zilei de mâine n'a pătruns mai adînc în inimile noastre. Iarna a fost lungă, lucrările cîmpului destul de întîrziate și peste această pedeapsă grea a vremii a venit și marea pedeapsă a noastră, a copilașilor, a soțiilor, a rudelor și a părinților copleșiți de durere și desperare, care rămași acasă — care mai avem și case — lipsite de soț, de tată, de fiu, ne sbiară, mor vitele de foame, iar plugul stă pustiit, uitat în colțul în care a fost svârilit din toamnă; amenințați cu toții a fi lipsiți de pîinea noastră mizerabilă de mîine, cînd noi nu trăim și nu ne trîdim în lumina aceasta decît pentru pîine și țară.

Ne găsim închiși, asvârliți departe de copiii noștri, departe și de țările noastre, care șed a pusti — ca și inima noastră cernită și plină de ceață.

Noi zăcem prin închisori în timpul muncii, iar familiile noastre se sting, sfîrșite de foame și desperare.

Vă rugăm cu lacrămile în ochi, domnule ministru, a vă gândi la dure-roasa noastră soartă, a soțiilor, a copilașilor și părinților noștri vrednici de milă și amenințați a rămâne peritori de foame, neavînd cine face munca cîmpului, arăturile principale din primăvară, fiind cu toții expuși lipsei, mizeriei, a perii de foame în vara și iarna viitoare.

Suntem arestați ca 300, la care puind, în mijloc, a cîte 4 copii, apoi soțiile și părinții, ar însemna peste 2000 suflete, care sînt în jale acum, că plîng și blestemă amar lipsa bărbaților, a tatălui, a fratelui, a copilului. Casa lor este goală, lipsită de pîine, curtea pustie, .. lipsiți de orice mîngiere și toți acești fii os din oasele noastre, sînge din sîngele nostru.

Este întreaga noastră familie formată din mii de suflete numai din acest județ în numele căroră, domnule ministru, îndrăznim respectuoși și cu lacrimi de durere, a vă ruga să binevoiți a lua măsuri ordonînd să fim eliberați din închisoare și lăsați la casele noastre, a ne face munca cîmpului, care ne hrănește și în care uităm jalea și necazul.

Nu sîntem între noi nici unul cu sentimentul de instigatori și nici nu cunoaștem de unde devine începutul acestor răscoale, crezînd cu toții că este o pedeapsă dumnezeiască, după cum probează și timpul.

Vîntul urît al nebuniei a trecut. Aveți vă rugăm, pietate de copilași, care strigă și așteaptă libertatea părinților, a soțiilor fără sprijin, a părinților noștri, sfîșiați de durere.

Vă rugăm, domnule ministru, ca pe un părinte al țării noastre, a ordona să fim puși în libertate pentru munca cîmpului, rămînînd a ne presenta cînd vom fi citați, noi găsindu-ne oricînd la casele noastre și, cu aceasta, atît statul și județul ar fi scutite de atîtea cheltueli, iar noi ne-am putea face munca, întreține familia, care să nu rămînă a cerși pe drumuri.

Ordonăți, cu lacrimi, vă rugăm, domnule ministru, ca hora unirei să fie întinsă de la o margine la alta, după cum Sf. Scriptură spune: „Cei mici să fie supuși către cei mari, iar cei mari milostivi către cei mici”.

Ai domniei voastre servi:

Stancu Popescu
Gh. Stănescu
D. D. Negoescu
Ion Nae Matei
Voicu Ion Nica
Florea Ghițu Pârlan
Iuca
R. Șerbănescu
Stan Ion Mihalache
Gheorge Micu
Stan Zamfir
Petre Ilie Moșteanu
Constantin Niță Toma
Ilie Niță Florea.
Toi Ene
Ion Selea Petre
Ion C. Vișescu
Ilie N. Dinu
Petrache Ene
Mihail Ludică
Chr. Gheorghiu

Matei Mandochină
Ristache Bosea
Radu M. Nacă
Nicolae Stan I. Boiul
Marin St. Vieru.
G. Cerbeanu
Ion Doicu
Gheorge Luțaiu
Gheorghe I. Păslaru
Niță Preda Nuțu
Petre Nițu Dumitrașcu
Ion I. Trușcă
Mihai Jidovu
Niță M. Copearu
Ioia I. Pârvu
Marin I. Subțirelu
Gheorge Bălan
Ion Tănase
Gheorghe Tănase
Ilie Jianu
Ilie Tudor

Ștefan M. Badea
 Florea Cuceanu
 Nicolae Trache
 Nicolae Trașcă
 Marin Dumitrescu
 Iancu N. Chirca
 Șimon Dolovăneanu
 Costică Lăcusteanu
 Ion N. R. Popa
 Ion R. Petre
 Ion Fugărețu
 Matache Pătru
 Ion Constantin C. Jarici
 Ion Smărăndache Chelu
 Lache Petreanu
 Vasile Stoica
 Ion Fl. Vieru
 Petre Ion Burtă Verde
 Niță D. Felinaru
 Dumitru Alexandru
 Ilie Vladu
 Marin Preloiu
 Dim. Ion Ciucă
 Stancu Matei
 Ilie Ciobotea
 Marin L. Ilăuță
 Ion Preda
 Gheorghe Pascioiu
 Ene Gheorghiu
 Ene Ispas
 Ion R. Ciubuc
 Ion I. Ciubuc
 Mihalache M. Șerban
 Ciobanu Vlad
 Preda Felinaru
 Dumitru Tardel
 Constantin Șt. Ciobanu
 Ilie B. Androniu
 Răduț Buseșteanu
 R. Badea Andronoiu
 Stan Vătafu
 Ion M. Răduca
 Costache Irindea
 Nae Ștefan
 Nicolae Robescu
 Grigore Melitaru
 Tache Mușulete
 Constantin Subțirelu
 Gheorghe L. Preda
 Dinu I. Băiță
 Dincă N. Vânt
 Gheorghe Stroescu

Gheorghe I. Popescu
 Apostol Ilie Broscănu
 Constantin R. Cuceanu
 Ion Cladoveanu
 Marin I. Stancu
 Puică G. Oprea
 Radu Pătularu
 Gheorghe Filișanu
 Marin N. Dumitrașcu
 Vlad M. Prună
 Mihailă Ciobotea
 Dinu N. Popa
 Costache G. Ghinea
 Ilie N. Băducă
 Mihai Părvu
 I. Crăciun Berbec
 Gheorghe Nicolae
 Panait Răcu
 Vlășceanu Ion
 Chițu Blegu
 Ioniță Dincă
 Ion Alecu Negrilă
 Bălan Turlan
 Drăghici Tudor
 Nae Tudor
 Ion Dima
 Lixandru Petcu
 Constantin Petcu
 Năstase Petcu
 Vasile L. Treanță
 Ilie C. Miloncă
 Ilie C. Berbec
 Vasile Paraschiu
 Niță Toma
 Toma Marin
 Petre Badoi
 Tache Pate-Rău
 Constantin Felisan
 Dumitru M. Drăgan
 Tăgănilă Raicu
 Marin A. Chiriță
 Marin Șorban
 Stancu Șarban
 Constantin Bonghea
 Marin Dobre
 George Pate-Rău
 Sandu Miricel
 Marin Bălan
 Grigore Petricel
 Ion Opreșcu
 Marin I. Marcu
 Ion M. Ion

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Ion Belu
Ion Pemi
Ion Țoi Ene
Marin R. Geantă
Florea Trușcă
Marin P. Stan
George R. Stan
Ene I. Mărăscu
Udrea Dumitrașcu
Neață Dumitrașcu
Strâmbiță Toma
Ștefan Mateiaș
Dumitru Dochinoiu
Nicolae Trandafir
Ion Pavel
George Cosmescu
Constantin C. Cojocar
Nicolae D. Radu
Ion Dicu Radu
Niță D. Băciucu
Ion Andrei

Gheorghe G. Oprea
Florea Udrea Boboc
Toma Scarlat
Constantin Irimescu
Ion P. Badea
Marin R. Dragomir
Nae Postelnicu
Ion Andreescu
Iancu D. Stan
Badea Matei
Marin Burcu
Ion Comănesci
Radu Marin Nucă
Ristache Roșca
Constantin Tudor
Marin Cioculeasa
Ion Chiuchiunea
Gheorghie Stan Andrei
Ion Spătaru
Ilie Ion Mîndrilă
Ioniță Mărculescu

și alții.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14628, 16 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SLATINA

Domnului Ministru al Justiției, București

Ordinului telegrafic nr. 8022, am onoare a răspunde că numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești este de 219.

Procurorul, Tribunalului Olt, Măldărescu

Nr. 1532

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 24310, 7 August 1907
Registratura

Urgent: Timbrată 30 bani

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA DRĂGĂNEȘTI

Ministrul de Interne, București; copie d-lui ministru Stelian

De cîtva timp circulă svonul că prin sate umblă oarecare indivizi, îndemnînd pe țărani să omoare pe proprietari, căci Regele nu va mai trimite armata. Eri, pe la 8 ore seară, a trecut în Comuna Văleni, moșia mea, Județul Olt, un individ sdrențuros, cu o căruță înhămată cu un cal alb, apro-

piindu-se de un grup de țărani adunați la cârciuma lui Petre Dogian; i-a îndemnat să mă omoare, și pe toți ceilalți proprietari.

Rog, pentru liniștirea țării și siguranța noastră, luați măsuri serioase contra acestor instigatori. Individul în chestiune a spus că este din Vlcea și a trecut spre Roșiori.

C. Colibășeanu, proprietarul moșiei Văleni.

Rezoluție: Domnul Procuror va cerceta și lua măsuri, pentru ca asemenea agitatori să fie prinși și dați judecății.

T. Stelian

REGATUL ROMÂNIEI
Parchetul Tribunalului Olt
Nr. 3252, 17 August 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 25550, 20 August 1907
Registratura

Domnule Ministru

Că rezultat la ordinul domniei voastre nr. 12410/907, pe lângă care ne înaintați o copie după telegrama d-lui C. Colibășeanu, proprietarul din Comuna Văleni, acest județ, am onoare a vă comunica că în adevăr, în seara zilei de 3—4 August a. c., a trecut prin Comuna Văleni, individul Pârvu Ion Zidaru, din Comuna Laloș, Județul Vlcea, voind a merge în Comuna Tristinicu-Popești din Județul Vlașca, unde zice că are un fecior ca logofăt la o moșie și niște datorii de încasat, făcând comerțul ambulant cu pește.

În adevăr, în Comuna Văleni s'a oprit la cârciumarul Petre Dogianu, unde a băut rachiu și a dat mâncare calului.

Nu se dovedește însă că el ar fi făcut instigații printre țărani, decît numai că fiind întrebat de un strejer, că ce mai este pe la ei în județ, el a spus, între altele, că niște răi făcători au omorît un proprietar, din Comuna Oteteleșu, iar nu cum se arată în zisa telegramă; și fiind înaintat nouă, în urma anchetei ce am făcut, l-am lăsat liber.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerații.

p. Procuror, M. Drăgănescu

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

JUDEȚUL R.-SĂRAT

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7670, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Domnului Ministru de Justiție, București

Eri dimineață, locuitorii din sate vecine au pătruns în orașul R.-Sărat, au devastat mai multe prăvălii și casa lui Constantin Lupescu și a lui Antonescu.

Procurorul arată că comandantul trupei nu le-a dat concurs imediat, ci cu multă greutate, că în oraș e panică, numărul trupelor fiind insuficient. Sînt cîțiva răniți, unul pe moarte.

Procuror general, Tataru

Nr. 2204

Rezoluție: Se va comunica Ministerului de Războiu, în ceiace privește atitudinea armatei.

I. Manu.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8819, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA R.-SĂRAT

Ministerul Justiției, București

Și astăzi liniște completă tot județul. Credem a fi definitiv restabilită, ne mai semnalîndu-se nici o revoltă; mai toți capii de revoltă și devastatorii s'au arestat. Continuăm ancheta împreună cu Judele Instructor, titular și delegat.

Nr. 1850

Procurorul Tribunalului R.-Sărat, Mironescu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11984, 17 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Domnul Alexandru Iloș, administratorul moșiei Andreiaș din Județul Rîmnicul-Sărat, a fraților Orleanu, îmi face cunoscut că un număr de devastatori, înapoiți de la cercetările de la Rîmnicul-Sărat, ar fi spus în comună, la primărie și biserică, cum că: „Domnul Procuror din R.-Sărat le-ar fi spus să nu se pîrască unul pe altul, și să nu spue nimic, ne mai lungind vorba“.

Dînsul îmi dă ca martori pe următorii:

1. Ștefan I. Nichifor, zis Zlătoi, venind de la R.-Sărat, va fi spus în casă, în fața lui Ionel Potorac.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7670, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA GALAȚI

Domnului Ministru de Justiție, București

Eri dimineață, locuitorii din sate vecine au pătruns în orașul R.-Sărat, au devastat mai multe prăvălii și casa lui Constantin Lupescu și a lui Antonescu.

Procurorul arată că comandantul trupei nu le-a dat concurs imediat, ci cu multă greutate, că în oraș e panică, numărul trupelor fiind insuficient. Sînt cîțiva răniți, unul pe moarte.

Procuror general, *Tataru*

Nr. 2204

Rezoluție: Se va comunica Ministerului de Războiu, în ceiace privește atitudinea armatei.

I. Manu.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8819, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA R.-SĂRAT

Ministerul Justiției, București

Și astăzi liniște completă tot județul. Credem a fi definitiv restabilită, ne mai semnalîndu-se nici o revoltă; mai toți capii de revoltă și devastatorii s'au arestat. Continuăm ancheta împreună cu Judele Instructor, titular și delegat.

Nr. 1850

Procurorul Tribunalului R.-Sărat, *Mironescu*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 11984, 17 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Domnul Alexandru Iloș, administratorul moșiei Andreiaș din Județul Rîmnicul-Sărat, a fraților Orleanu, îmi face cunoscut că un număr de devastatori, înapoiți de la cercetările de la Rîmnicul-Sărat, ar fi spus în comună, la primărie și biserică, cum că: „Domnul Procuror din R.-Sărat le-ar fi spus să nu se pîrască unul pe altul, și să nu spue nimic, ne mai lungind vorba“.

Dînsul îmi dă ca martori pe următorii:

1. Ștefan I. Nichifor, zis Zlătoi, venind de la R.-Sărat, va fi spus în casă, în fața lui Ionel Potorac.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

2. Ion Ciuciuc, venit și el de la R.-Sărat, ar fi spus în biserică și la primărie, unde ar fi fost auzit de către Stanciu Maftei, Ion Cristian, Apostol Dobriță.

Dau faptul sub toată rezerva, dar cred că o anchetă nu ar fi de prisos, spre a se vedea dacă acestea sînt scorrituri de ale arestaților numai, ori chiar fapte reale și care cer severă reprimare.

Primiți, vă rog, asigurarea distinsei mele considerații.

Maior, Orleanu.

Focșani

Rezoluție : Văzut, T. Stelian

REGATUL ROMÂNIEI
Procurorul Tribunalului Râmnicul-Sărat
Nr. 2425, 18 Aprilie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 13012, 3 Mai 1907
Registratura

Domnule Miniștru,

La ordinul d-voastră nr. 6563 din 12 Aprilie c., am onoarea a vă raporta :

În seara zilei de 9 Martie curent am fost anunțați telefonic de către Primarul Comunei Gologanu cum că locuitorii din acea comună, pătrunzînd în localul Primăriei, au rupt actele de învoeli agricole ce le făcuse cu proprietarii și arendașii ; că s'au dus la proprietarul I. Gheorghiu, de i-au spart geamurile de la casa sa și că, pentru a doua zi, sunt hotărîți a pune foc la leșile cu produse a d-lui Nicu Lahovari, la proprietatea și grajdurile cu vite a d-lui N. Georgescu și casei d-lui N. Gheorghiu.

Făță cu aceste grave comunicări, imediat am cerut d-lui Comandant al Regimentului local a ne pune la dispozițiune trupe și chiar noaptea am plecat în localitate, cu două companii.

Ajungînd în spre ziuă în comuna Gologanu, locuitorii din acea comună aflînd de sosirea noastră, toți s'au adunat în fața Primăriei.

La întrebările făcute : ce i-au determinat la asemenea fapte ?, răspunsul a fost că : învoelile agricole fiind prea grele și nemaiputîndu-le suporta, cer ca ele să se facă ca pe timpul lui Cuza, din zece una, sau ca arendașii să plece de pe moșiile ce le-au luat ei și să le lase lor contractele de arendare.

În urma sfaturilor date de noi, cu mare greutate i-am putut liniști, asigurîndu-i, la cererile lor, că arendașii și proprietarii vor veni în comună spre a face învoeli agricole, așa fel, ca să le convină și lor și arendașilor. Cînd totul credeam că s'a terminat și locuitorii începuseră a se răspîndi pe la casele lor, în acest moment intrînd în comuna Gologanu locuitorii din comunele : Risipiți, Zilișteanca și Slobozia-Ciorești, pe cînd cu armata într'o stradă unde am fost respinși, încercam să-i respingem, dinșii în număr de aproape 2000 în chiote și cu ciomege, au pătruns printre baionete lovindu-ne pe noi, sublocotenent I. Dimiu și parte din soldați.

În această gravă situațiune, expuși în orice moment a fi victima furiei lor, de o intervenție energică a armatei neputînd fi vorba, dat fiind numărul lor de aproape 2000, locul unde am fost surprinși și venirea lor piept la piept cu soldații, ne-am dus în mijlocul lor și a ciomegilor amenințătoare, și dîndu-le aceleași povețe ca și locuitorilor din Gologanu, ce cu un moment le dădusem mai înainte, am reușit a-i liniști ; în urma cărora, în ordine, dinșii s'au răspîndit pe la căminurile lor din comunele de unde veniseră.

Acestea petrecându-se în comuna Gologanu în ziua de 10 Martie c., seara plecând cu trupele de aici, în noaptea acestei zile am ajuns la oraș.

Sosind aici a doua zi, 11 Martie, în zori, fără a ne aștepta, căci la sosirea noastră nu ni se comunicase nimic, ne trezim că orașul este plin în străzile lui principale și în piață de țărani răsvrățiți, parte din ei veniți în oraș din ziua de 10 Martie, pe când ne aflam la Gologanu, iar parte în dimineața acelei zile.

De ce în lipsa noastră nu s'au luat măsuri pentru împiedecarea lor de a intra în oraș, de aceasta nu ne putem da seama.

Față cu această stare de lucruri, ducându-ne în mijlocul lor pe Strada Mare, unde înaintau vociferînd și amenințînd din lipsă de trupe pe această stradă deși înjurat, huiduit și chiar apucat de gît de unul din răsvrățiți, i-am povățuit să se liniștească, avînd încredere că se vor lua măsuri pentru îmbunătățirea soartei lor.

Pe cînd acestea se petreceau în Strada Mare, auzindu-se în piață focuri de pușcă, toți răsvrățiții de pe această stradă au plecat în această parte.

Sosind și noi aici, constatăm că întreaga piață este plină de țărani răsvrățiți. Că dinșii, vociferînd că au venit să le dea pămînt, deși fără ca noi sau Judele Instructor să le fi făcut vre-o somațiune de a se retrage, d. locotenent Cristofor a comandat companiei, ce se afla în fața răsvrățiților, lîngă Primărie, să tragă focuri oarbe în răsvrățiți, deși ei se aflau la distanță numai de patru metri, greșală destul de mare, căci răsvrățiții văzînd că se trag focuri oarbe, căpătînd curajul că nu se trage cu gloanțe, în loc de a se retrage, au căpătat și mai multă îndrăzneală, devenind și mai amenințători, unii din ei aruncînd și cu pietre în geamurile Primăriei.

Văzînd această gravă situațiune, atît noi cît și d. Jude Instructor, am cerut domnului Maior Gherghiceanu, care comanda trupele, să intervină cu infanteria și cavaleria spre a stabili ordinea. Domnia-sa însă ne-a răspuns că nu este momentul oportun și că stabilirea ordinei îl privește pe domnia sa.

Răsvrățiții continuînd a sparge geamurile și a fi din ce în ce mai furioși amenințînd și trupa care trăgea focuri oarbe în ei, împreună cu d. Jude Instructor intervenind din nou pe lîngă d. maior, d-sa acelaș răspuns ne-a dat.

Lipsit de orice concurs al armatei, ceiace se putea face a-i liniști, nefiind alt mijloc, decît doar a avea curajul a te duce în mijlocul lor, a-i povățui să aibă răbdare, că luîndu-se în seamă cererile lor se va face tot ce se va putea, oricare ar fi fost pericolul ce-l aveam în față, dat fiind spiritele lor atît de agitate, am făcut acest lucru, reușind a-i liniști și, în strigăte de „hura“, în cea mai perfectă ordine, începînd a se retrage din piață pe diferite străzi, îndreptîndu-se mare parte, fiind conduși și de noi, spre barierele orașului, ce conduceau la căminurile lor din comunele de unde veniseră.

Cînd cea mai mare parte din răsvrățiți se retraseră din piață, d. maior Gherghiceanu, în înțelegere cu noi, a dispus ca armate, ce se afla aici, să fie pe cît se poate în apropierea răsvrățiților, pe străzile pe unde ei se retrăgeau, spre a-i supraveghea în cazul cînd ei s'ar deda la vre-o dezordine, și cel întîi chiar d. maior a plecat cu parte de trupe din piață în acest scop.

Totul se petrecea în cea mai perfectă ordine, răsvrățiții împrăștiindu-se liniștiți și toată lumea căpătînd credința că orașul a scăpat de un mare pericol, prin intrarea, fără a fi împedecați, a atîtor țărani răsvrățiți, în lipsa noastră, cînd iată ce se întîmplă :

Pe cînd răsvrățiții se retrăgeau din piață, în liniște, pe diferite străzi, niște țigani și copii, hainanale din oraș, după ce urmăriseră pe Strada Ovreiască pe sublocotenentul de jandarmi Archip, să-l bată, sub motiv că acesta scosese sabia să dea în unul din ei, neputîndu-l găsi, căci de frica lor se ascunsese cu toții, din strada Ovreiască, apucînd pe stradela Avram Iancu, veni în strada Mare, în fața Cafenelei Antonescu și, cum au ajuns aici, cîțiva din ei, doi, trei la număr, au început să arunce cu petre și ciomege în geamurile acestei cafenele.

Văzînd acest fapt, atît noi cît și judele Instructor, am cerut d-lui Maior Gherghiceanu (fatalitatea, dacă mi-ar fi permis să zic astfel, făcînd ca tot d-sa să fie cu trupele aici), să intervină cu armata.

La cererea noastră, dl. Maior ne-a răspuns că cei ce fac asemenea fapte sunt niște țigani și copii, și pentru niște geamuri ce se sparg ar fi să se întărite și mai mult lumea intervenind cu armata.

Cu toată silința noastră de a convinge pe d. Maior, că cele ce se întîmplă sub ochii armatei este un fapt de o extremă gravitate, că se va încuraja și alții văzînd că armata nu intervine, d-sa a persistat în răspunsul său.

După ce cei cîțiva țigani și copii au spart geamurile și văzînd că armata nu intervine, încurajați, au intrat în cafenea începînd a sparge și fura tot ce era în lăuntru.

Față cu acestea, din nou, împreună cu d. Jude-Instructor, am cerut d-lui Maior Gherghiceanu să intervină cu armata, putînd chiar trage și focuri în devastatorii din cafenea, căci noi le făcusem somațiunile de a se retrage. Domnul maior însă a continuat a avea aceiaș atitudine.

După ce Cafeneaua Antonescu fu complet devastată, devastatorii, văzînd că ei sînt lăsați a opera în toată liniștea, sub ochii armatei, ca și cînd, în ironie fie zis, ar fi fost sub protecțiunea ei, începură alte devastări, luînd prăvăliile în șir după Strada Mare.

În fața acestui dezastru care lua din ce în ce proporțiuni mai mari, împreună cu d. Jude Instructor intervenind, nu știu pentru a cîta oară, pe lîngă dl. Maior Gherghiceanu, ca cu armata să stabilească ordinea, de data aceasta văzînd și domnia sa că se devastase o mulțime de prăvălii, de-abia s'a hotărît a ne pune o companie la dispozițiune, în fruntea căreia mergînd, cu ofițerul ce o comanda, cu dînsa în nu mai puțin de 10 minute am putut goni pe devastatorii de pe Strada Mare, a căror număr, de la cîțiva la început, și aceștia niște copii și țigani, se mărise foarte mult, intrînd în rîndurile lor și țărani, văzînd că armata nu intervine.

Devastatorii fiind goniți de pe Strada Mare, văzînd că din cauza intervențiunei armatei aici nu le mai este posibilă a continua mai departe opera lor de distrugere și jafuri, de aici împărțindu-se, au început să plece în oraș, pe la locuințele diferiților proprietari și arendași, spre a-i devasta.

În momentul plecării lor de pe Strada Mare, auzînd pe parte din ei că se duc la locuințele arendașilor: Răducan Ștefănescu și Gr. Măciucescu, cu armata ce aveam la dispoziție ne-am luat în urmărirea lor, reușind a-i goni atît dela unul cît și de la altul, tocmai în momentul cînd voiau a se introduce în locuințele lor spre a le devasta, după ce spărseseră geamurile.

Pe cînd noi cu armata ne aflam în apropierea acestor locuințe, tot în acest moment, o parte din devastatorii goniți de pe Strada Mare se duseră, fără ca noi să știm aceasta, la locuința d-lui Constantin Lupescu, spre a o devasta.

Faptul fiind adus la cunoștința d-lui Maior Gherghiceanu, d-sa a trimis în apărare pe d. căpitan Constantiniu cu o companie.

Deși dl căpitan Constantiniu a sosit imediat la locuința d-lui Constantin Lupescu, d-sa n'a intervenit de loc cu trupele spre a goni și împedeca pe devastatori de a comite cele mai teribile devastări și jafuri, care țină recordul tuturor devastărilor și jafurilor din cele săvârșite în oraș și județ.

Mai mult, se zice, și aceasta e de notorietate publică, că sub ochii d-sale soldații ce-i comanda mîncau portocale date de devastatorii ce le furase din locuința d-lui Lupescu, și la rugămintele celor ce se îngrozeau văzînd cele ce se petrec aici sub ochii armatei, ca dl căpitan să intervină, d-sa, în loc de a face aceasta, le-ar fi răspuns: — lasă, nu-i nimica o pagubă de 20.000, — 25.000 la C. Lupescu.

Pe cînd devastatorii goniți din strada Mare în acelaș timp erau la C. Lupescu, Răducan Ștefănescu și Gr. Măciucescu, noi fiind la apărarea acestor doi din urmă, sîntem informați că alte sute de răsvrățiți voesc pe bariera Focșani să intre în oraș.

Plecînd în această parte, spre a-i opri de a intra, sosind aici, ei deja pătrunseseră, puținele trupe nemaiputîndu-le ține piept față cu numărul lor.

În momentul intrării acestora în oraș, devastatorii, cari operaseră sub ochii armatei la C. Lupescu, ducîndu-se la locuința d-lui Murgescu, spre a face acelaș lucru, aici fiind împedecați de armata care sosise la timp, împreună cu d. Jude Instructor și substitut, s'a îndreptat spre Banca Națională, locuința d-lui C. Iorgulescu și Anton Antonescu.

La timp luînd cunoștință, cu armata ne-am dus mai întăi la Banca Națională, spre a o apăra, iar de aici la dl C. Iorgulescu, unde am ajuns cînd devastatorii voiau să pătrundă înăuntru, după ce spărseseră geamurile.

N'am putut să ne ducem și la d. Anton Antonescu, aici ducîndu-se numai armata, — pe cînd se devasta, devastatorii sosind aici în acelaș timp cu cei de la Banca Națională și C. Iorgulescu, unde noi ne aflam și neștiind că parte din ei s'au dus și la dl A. Antonescu.

Devastatorii, deși goniți din toate părțile, totuși ei avînd instrucțiunea de a continua mai departe, în fața acestui fapt, făcînd apel la toată energia armatei, mai ales că primiseră ordin de la Divizie să tragă focuri și cu gloanțe, dinșii au fost alungați aproape către seară din oraș, pe toate barierele, după aproape o zi de muncă cu dinșii.

Acestea toate petrecîndu-se în oraș în ziua de 11 Martie c., tot în această zi le-am adus la cunoștința Ministerului, prin telegrama noastră nr. 1364, precum și d-lui Procuror General, după instrucția căruia, după cît suntem informați, către Corpul III armată, s'a deschis de către autoritățile militare o anchetă în contra d-lui Maior Gherghiceanu și Căpitan Constantiniu.

Fiind informați că a doua zi, 12 Martie, răsvrățiții din alte comune vor veni în oraș, cu intențiuni de a-l devasta și incendia, din timpul nopții luînd măsuri de apărare ca trupele să se afle la punctele de intrare în oraș, răsvrățiții în dimineața zilei de 12 Martie apărînd pe la toate barierele orașului, în număr de aproape 6000—7000—8000, au fost împedecați de a intra în oraș, în urma somațiunilor ce le-am făcut de a se retrage și focurile ce s'au tras de trupe în ei, în urma cărora au căzut cîțiva morți și mai mulți răniți.

Răsvrățiții neputîndu-și ajunge scopul în oraș, în schimb ei ducîndu-se în comunele lor, din lipsă de armată spre a-i împedeca, ei s'au dedat la teribile devastări, ce se constată prin tabloul ce am avut onoarea a-l prezenta d-voastre, pînă la sosirea trupelor, care întrebuițînd toată energia, a putut stabili ordinea.

Dacă din întreaga anchetă făcută de noi și aceia ce urmează în instrucțiune nu s'a putut stabili pînă acum o întreagă organizare a revoltelor țără-

nești din acest județ de către o mână conducătoare și criminală, ușor lasă să se întrevadă că producerea acestor revolte are ca explicație și următoarele împrejurări.

Mai tot ce s'a scris în timpul din urmă în chestiunea țărănească, fie prin presă, fie prin broșuri, aceste scrieri pătrunzând la sate, după cum am constatat, țărani citindu-le sau citindu-li-se și mai înțelegându-le sau tălmăcindu-li-se poate și altfel decât intențiunea cu care au fost scrise, au contribuit la pregătirea spiritelor lor în sensul că trebuie să li se înbunătățească soarta și socotind ca un drept al lor, ca pământurile să nu se mai arendeze arendașilor, ci lor, acesta fiind cuvântul lor de ordine cu ocazia revoltelor.

Nu mai puțin adevărat este că ceiace au făcut pe săteni să îmbrățișeze această idee, în primul rînd mai este și Legea pentru organizarea obștiilor sătești, și care poate e simburile ce a făcut să incolțească în mintea lor gustul de a fi arendași.

Apoi îndemnul celor mai cu stare în comună, care pregătind în mintea sătenilor ideea că pământurile numai lor să se arendeze de către Stat sau proprietari, prin aceasta ei ar fi tras mai multe foloase, căci luînd și ei pămînt, ar fi putut cultiva mai mult decît restul țăranilor, ca unii ce dispun de mai multe mijloace.

Asemenea cercurile culturale, atît după cît ne putem da seama, au fost și ele o adevărată școală în care țăranul a învățat aceasta, în scopul ușurării traiului lui.

Iar în ce privește băncile populare, în ele țăranii găsind primul capital trebuincios, pentru a vedea că se poate traduce în practică faptul ca pământurile să se arendeze lor.

Din instrucțiunea urmată în privința revoltelor țărănești se mai constată ceiace iar a contribuit ca țăranii să săvîrșească faptele descrise, cu multă ușurință: că Radu Ciurumelea, un fost învățător din comuna Voetin, împreună cu alți doi: Toader Niculae și Stan Budiș, din Bălțați, s'au dus înainte de revoltă în București, la V. Gogălniceanu și Radu Ciurumelea declarînd că acesta i-a spus, în ce privește chestiunea țărănească, că numărul sătenilor fiind mai mare decît al celorlalți, cu dinșii este forța, că V. Gogălniceanu dîndu-i și niște broșuri scrise de el în chestiunea țărănească, Radu Ciurumelea le-a răspîndit în diferite comune. În instrucțiune se cercetează dacă, față de cuvintele spuse de V. Gogălniceanu, Radu Ciurumelea a învățat pe țărani să se revolte.

S'a dovedit însă că tot acest Radu Ciurumelea, în urma întoarcerei din București, de la V. Gogălniceanu, a făcut o petițiune către Majestatea Sa Regele, cu conținutul că fiii de săteni ce au fost improprietăriți la 1864 cu 2 pogoane, ca și părinții lor, să nu mai aibă dreptul de a veni la moștenirea pogoanelor părinților în concurență cu fiii care n'au fost improprietăriți.

Că această petițiune tipărind-o în mai multe exemplare, a trimis în fiecare comună cîte una, cu un apel spre a fi iscălită de locuitori, înaintînd 13 din aceste petițiuni M. S. Regelui, iscălite de mai toți locuitorii din tot atîtea comune.

Constatăndu-se că unii din sătenii ce au iscălit asemenea petițiuni spun că au făcut-o aceasta spre a li se da pămînt, prin urmare cu totul altăceva decît ce conținea aceste petițiuni, urmează a se cerceta în instrucțiune cu ce intențiune R. Ciurumelea a făcut această petițiune, mai ales că ele sunt iscălite de toți locuitorii aproape din comună, care niți nu sunt în situa-

ținea celor ce se cerea prin astfel de petițiuni ; și dacă nu care cumva conținutul petițiunii nu era un mijloc pentru a îndemna pe săteni la revoltă, fără să se poată observa aceasta de către autorități, față de cuprinsul petițiunii.

Acestea toate petrecându-se printre sătenii din acest județ, se înțelege destul de ușor că începerea revoltelor în Moldova i-a găsit destul de pregătiți, pentru a nu mai sta un moment la îndoială, și că atât le-a fost de ajuns pentru a săvârși și revoltele și devastările cele mai sălbatice.

Dacă ele au izbucnit cu atita furie mai în tot județul, în 56 comune din 80, și mai în toate în acelaș timp, la aceasta a contribuit și faptul că țăranii răsvrățiți, ce au fost în Rîmnic în ziua de 11 c. și concediații ce au fost mobilizați în această zi și seara li s'au dat drumul, văzând că devastatorii au operat în Rîmnic nesupărați de nimeni, fără ca armata să intervină, întorcîndu-se în comunele lor, au îndemnat pe locuitori să facă și ei acelaș lucru.

Acestea avînd onoarea a vă raporta, restitui și alăturatul tablou ce am avut onoarea a-l prezenta d-voastră, constatat de numele proprietarilor ce au fost devastati, pagubele suferite, numele comunelor și a plășilor unde s'au produs devastările, numărul morților împușcați de armată, numărul răniților, precum și numărul celor arestați, binevoind, în acelaș timp a cunoaște, domnule Ministru, că numărul celor împotriva cărora dl Jude Instructor a emis mandate de arestare este de 587 și, pe măsură ce urmează instrucțiunea, parte din ei se liberează de către dl Jude instructor.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea celor mai distinse considerațiuni.

Procuror, *Mironescu*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14743, 17 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA R.-SĂRAT

Domnului Ministru al Justiției, București

Ordinul dumneavoastră 8022 ; sunt 313 deținuți implicați în răscoalele țărănești.

p. Procuror, *Al. Rădulescu*

Nr. 2960

Rezoluție : Vidi, Nedelcu.

Plasa Plăginești și Slobozia

Comuna	Moșla	Proprietarul Arendașul	Lucruri devastate	Pagube în Lei	Morți	Răniți în spital	Răniți la casele lor	Arestați
Slobozia	Obrejița	C. Murgescu	Mobile, case, produse	15.000	—	1	—	44
Timboești	—	—	—	—	1	3	—	21
Bordești	—	—	—	—	1	—	—	—
Dragosloveni	—	Zilișteanu Polixenia	Casă și mobilă	12.010	1	—	2	—
"		D. Zamfirescu	" produse, mobilă	30.000	—	—	—	—
"		Ștefan Gălca	" mobilă	10.000	—	—	—	—
"		Al. Vlahuță	—	5.000	—	—	—	—
Bogza	Calata	P. Roseti-Bălănescu	Case, magazine	30.000	—	—	—	—
"	Retezați	V. Dumitrescu	" mobilă	5.000	—	—	—	—
"	Bogza	Costescu	" mobilă, mașini	10.000	2	3	—	24
Voetinul	—	—	—	—	—	1	—	10
Plăginești	Răinești	Mendel (Frații) Arendaș	Casă, mobilă	6.000	—	—	—	—
"	—	D. Mlșaga (comersant)	Casa	300	—	—	—	—
"	—	Rosenstein	"	300	—	—	—	—
"	—	Diferiți negustori	Mobile	100	—	—	—	—
Locul lui Baban	—	Ion Georgescu	2 case și mobilă	6.000	—	—	—	71
" " "	—	Cațafani	2 case, rachiu	10.000	—	—	—	—
" " "	—	P. Zilișteanu	Casă	5.000	—	—	—	—
Dealul Lung	—	Frații Mendel	2 case	10.000	—	—	—	47
" "	—	Brigadier Silvic	1 casă	300	—	—	—	38
Odobasca	—	Rone Apostoleanu	Case, mobilă, vin	6.000	1	—	—	9
				134.000	6	8	2	302

Plasa Măicănești și Gologanu

Comuna	Moșia	Proprietar Arendaș	Lucruri devastate	Pagube lei	Morți	Răniți în spital	Răniți la casele lor	Arestați
Obilești	—	Capatos	mobilă, mașini agricole	21000	—	—	—	—
"	—	L. Braunstein	marfă	3000	—	—	—	30
Ciorăști	—	Giavides	mobilă, trăsuri, porumb	6000	—	—	—	—
"	—	Ernestin Buzatu	marfă	500	—	—	—	—
"	—	Dima (brutar)	200 pîini, 800 lei	900	—	—	—	35
Corbu	—	—	—	—	—	—	—	5
Hîngulești	—	Murgescu	mobilă, trusou	12000	—	—	—	—
"	—	Molseiu	mobilă mașini, porumb	5000	—	—	—	26
Malurile	—	Mateescu	mașini	400	—	1	—	4
Slobozia-Clorăști	—	Iorgu Slăvescu	mobilă, casă	1500	—	—	—	—
"	—	(Vlad Slăvescu)	" "	1000	—	—	—	—
"	—	Eugen Callstrat	" "	5000	—	—	—	29
"	—	(Maior Pastia)	casă, mașini, vin, por.	50000	1	3	—	—
"	—	Ghiță Ion	—	2000	—	—	—	—
"	—	Maria Rădulescu	mobilă, casă	3000	—	—	—	34
"	—	C. Rădulescu	ferestre	2000	—	—	—	—
Bălești	Bălești	Sergescu	mobila, orz, porumb	8000	—	—	—	—
Mălinești	Mălinești	Zamfirescu Maria	mobiler	1000	—	—	—	—
"	—	Al. Plagino (proprietar)	"	1000	—	—	—	9
Râmniceni	—	Giotl	banl, mob. mașini, etc.	22000	—	1	—	10
"	—	Simionescu-Rîmniceni	mobiler	3000	—	—	—	—
Slob. Mihalțeni	—	Sergheșcu	porumb	1000	—	—	—	6
Gologanu	Vlăduleasa	Zlbalis (arendaș)	mobilă	7000	—	—	—	—
"	Călcăloasa	Călcăliu (proprietar)	mobilă, casă, halne, vin	1000	—	—	—	23
Măxineni	—	—	—	—	—	—	—	6
Risipți	—	—	—	—	—	—	—	8
Gulanca	—	—	—	—	—	—	—	18
Măicănești	—	—	—	—	—	—	—	17
				156400	1	5	—	260

Plasa Obidiți Grădiștea și Jirlău

Comuna	Moșla	Proletarul, Arendașul	Lucruri devastate	Pagube lei	Morți	Răniți	Răniți la casele lor	Arestați
Costinenli Mari	—	G. Ștefanovici	Casă, mobilă	2000	—	—	—	37
Slob. Galbeni	—	D. Flocea	mărfă	1500	—	—	3	1
Costinenli de Jos	—	—	—	—	—	—	—	9
Jirlău	—	Anton Esarcu	case, mobile, etc.	1000	—	—	1	71
"	—	Stoian Milea	"	"	—	—	—	—
"	—	Ivan Pătilneanu	"	"	—	—	—	—
Bălăceanu	—	—	—	—	—	—	1	—
Vilcelel	—	Primăria	arhiva	—	—	—	—	14
Nicoleşti	—	Măclucescu Grigore	porumb	2000	—	—	—	15
Boldu	—	—	—	—	—	—	—	34
Puești	—	Al. Anghelescu	mașini, casă	20000	—	—	—	20
Nisipuri	—	Rășinărescu	casă	5000	—	—	—	34
Balta Albă	—	—	—	—	—	—	—	1
Bălțați	—	—	—	—	—	—	—	8
Știubelu	—	—	—	—	—	—	—	4
Domnița	—	—	—	—	—	—	—	2
Sălcioara	—	—	—	—	—	—	—	1
Dragu	—	—	—	—	—	—	—	11
Șocariciu	—	—	—	—	—	—	—	10
Galbenu	—	—	—	—	—	—	—	7
				61800			5	281

Plasa Grebănul și Dumitrești

Comuna	Moșia	Proprietar Arendaș	Lucruri devastate	Pagube Lei	Morți	Răniți în spital	Răniți în casele lor	Arestați
Grebănul	Grebănul	C. D. Șuțu	Casă mobilă	5000	—	1	—	32
Putedra	—	—	—	—	—	—	—	3
Racovițeni	—	—	—	—	—	—	1	15
Valea Ratei	V. Ratei	D-na M. Zamfirescu	casă, mobilă	5000	—	—	—	7
" "	"	C. Mavrodin	" "	5000	—	—	—	15
" "	"	C. Morolanu	casă, mașini	200	—	—	—	—
" "	"	I. Mărgărit	marfă	500	—	—	—	7
Pardoși	—	Ion Mărgărit	produse, mobilă, vin	1000	—	3	5	20
Mărgărintești	—	G. Mateescu	haine, mobilă	300	—	—	—	7
Sărciți	—	—	—	—	—	—	—	17
Jideni	—	—	—	—	—	2	1	16
Dănulești	—	—	—	—	1	—	—	—
Valea Salciei	—	—	—	—	1	—	—	5
Dumitrești	—	Gr. Damian	casă, mobilă, mașini, vin	10000	1	—	—	—
Dumitrești	—	G. Mateescu	mobilă, casă, vin	3000	—	—	—	21
Chijdeni	—	—	—	—	—	—	—	15
Jitla	—	—	—	—	2	—	—	10
Bisoca	—	—	—	—	—	—	—	23
Băbeni	—	—	—	—	—	—	—	7
Buda	—	—	—	—	—	—	—	2
				79800	5	6	7	227

ÖLTENIA

Jud. DOLJ	pag. 191 ~ 206
„ GORJ	„ 207 ~ 210
„ ROMANAŢI	„ 211 ~ 214
„ MEHEDINŢI	„ 215 ~ 222

JUDEȚUL DOLJ

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7490, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Ministru de Justiție și Ministru de Interne, București

În comuna Galicea Mare și Calafat ordinea restabilită; în comunele Grecești, Nedeia, Barza, Horezu Poenari, sătenii revoltați au dat foc conacelor. S'a trimis procurorul și armata pentru restabilirea ordinei. În acest moment aflu că vreo 400 țărani din comuna Livezi s'au revoltat. Plec personal cu armata în acea comună.

Procuror general, D. Gîrleșteanu

Nr. 2350

Rezoluție: Văzut, I. Manu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 7499, 12 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Urgentă, Ministru Justiției, București

În comuna Galicea din Dolj un număr de 300 săteni au devastat conacul arendașului, dînd foc la pătule și magazii, cari sînt în flăcări. Asemenea se semnalează agitațiuni în comunele limitrofe: Moțăței, Băilești, Calafat. În acest moment s'au transportat în localități doi procurori cu forța armată, pentru restabilirea liniștei.

Rog interveniți la Ministerul de Resbel, pentru a ne pune la dispoziția noastră forțe armate îndestulătoare.

Procuror general, D. Gîrleșteanu

Rezoluție: Văzut, I. Manu

România
Prim Președintele Tribunalului Dolj, S. I
Nr. 12516, 15 Martie 1907, Craiova

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8110, 16 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica că domnul Judecător al Ocolului Băilești, din acest județ, prin telegrama nr. 700 ne încunoștințează că locuitorii din acea comună s'au revoltat și fac devastări, și fiind amenințat împreună cu familia, a închis judecătoria și a plecat în orașul Calafat, încunoștințîndu-vă că i-am făcut cunoscut ca pe dată ce spiritele se vor mai potoli să se reîntorcă la post, a continua cu lucrările.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Prim Președinte, A. Radu

Grefier, Indescifrabil

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 4738, 16 Martie 1907

Domnului Procuror General, Craiova

Consiliul Miniștrilor aprobă măsura propusă de dumneavoastră de a se suspenda judecarea proceselor la instanțele judecătorești, Craiova, și la nevoie în județ, pînă la restabilirea ordinei.

(Concept nesemnlat ; *idem*, Nr. 4739, 16 Martie 1907, Domnului Prefect. Craiova).

România
Judecătoria Ocolului Băilești Județul Dolj
Nr. 8522, 17 Martie 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8402, 19 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Cu telegrama nr. 700 din 14 ale curente, am comunicat d-lui Primă Președinte al Tribunalului Dolj că, din cauza gravelor evenimente ce au avut loc în comuna Băilești, am suspendat orice lucrări, pînă la stabilirea liniștii, atât în menționata comună, cît și în comunele învecinate cari compun circumscripția acestei judecătorii, ca astfel să se evite contactul între locuitori.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

19 Martie 1907.

L. S. Jude, D. Iliescu

Rezoluție : Văzut, D. Iliescu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8530, 20 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Domnului Ministru al Justiției, București.

În urma telegramei Dv. nr. 4704, am consultat pe domnii consilieri Sinescu și Roman, care prezidează Curțile cu Jurați din Caracal și Rîmnicul-Vîlcea, și astăzi îmi comunică că se pot judeca procesele fără pericol. Cu onoare supun aceasta la cunoștința dumneavoastră.

Nr. 4668

Prim Președinte, G. Orman

Rezoluție : Văzut, T. Stelian

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Imediat după complecta terminare a instrucțiunilor, ce se urmează cu activitate, vom avea onoarea a înainta un raport detaliat și definitiv de toate descoperirile și constatările făcute.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Procuror general, D. Gîrleșteanu

Secretar, I. Ștefănescu

România
Primul Procuror de pe lângă Tribunalul
Dolj
Nr. 7800, 14 Mai 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14505, 16 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica că rezultatul cercetărilor în răscoalele țărănești a fost următorul:

S'au comis devastări, incendii și crime de omor în 82 comune, fiind și nouă victime, în persoana unui proprietar, doi arendași, cinci administratori și a unui geandar rural, săvîrșite de locuitorii comunelor: Horezu-Poenari, Găngiova, Rast, Grindeni, Moțaței, Grecești, Verbița și Brabova, arestîndu-se pentru aceste din urmă omoruri 82 indivizi implicați, iar pentru incendii și devastări au fost arestați 704.

Din acest număr s'au pus în libertate de Tribunal, la reconfirmarea mandatelor și de Camera de Acuzare, 75 preveniți, rămînînd acum deținuți 711.

În numărul acestora arestați este acum: Preotul Ion Dumitrescu din Comuna Adunați-de Geormane; învățătorii: Petre Stănescu, Grigore Deca; și primarul Alexandru D. Mirea, toți din Comuna Afumați.

Mai sînt arestați primarii comunelor Bădăești, Goicea Mică, Brădești, Scăești, și anume: Ion Andrei Grigore, Ion Mitrică St. Dumitru, Corniță Tomescu și Gheorghe Crețoiu, cum și secretarul Primăriei Goicea Mică, Ștefan Nițescu, plus doi cîrciumari din comuna Grecești și unul din comuna Călugărei, toți aceștia din urmă implicați ca agenți provocatori la răscoale.

Au mai fost arestați și profesorul de liceu Vasile Mihăilescu, care prin conferința ce a ținut la 4 Martie la Ateneul din Craiova, tratînd despre „Problemele Regatului Român, care sînt în aceiaș vreme și ale Neamului Românesc”, prin cuvintele rostite în public atenta contra liniștei Statului, ațîțînd la resbel civil pe locuitori, iar din corespondențele ridicate de la numitul se vede că făcea o vie propagandă în scopul sus arătat.

De asemenea au fost arestați și avocații: Alexandru Dumitrescu, Constantin Năvărliu, Gh. Gh. Petrescu și Ioan Marinescu, fii de săteni, care prin manifeste și prin scrisori urmate între ei, tindeau la acelaș rezultat și, ca exemplu, reproducem cîteva pasagii din scrisorile lor:

„Niciodată nu-mi va eși din inima mea generoasă ideia ce voim să o ridicăm, și cu stîndardul în masă să gustăm din roadele muncii noastre”. (Scrisoarea lui Dumitrescu către Năvărliu, 2 August 1906).

Scrisoarea lui Marinescu tot către Năvărliu, cu data: 29 Decembrie, 1906: „Manifestele le voi trimite cu omul meu de încredere, care le va distribui și va face propagandă în acelaș timp”.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Scrisoarea lui Petrescu Gh., datată : 28 Iulie 1906, către Al. Dumitrescu: „Imi vorbești de niște *snopi gigantici*, ceiace denotă că ai muncit la cata-ramă. Vezi nu te expune așa pentru lucruri care nu sunt destinate pentru tine”.

Scrisoarea lui Năvârlie, datată: 29 Iulie 1906, către Dumitrescu: „Va să zică n'ai uitat hotărîrea noastră de la Craiova, pentru luptă? Să fim tari!”

Pe lângă aceste scrisori sunt și altele cu cuprins echivoc, pe care ei le explică în mod puțin demn de crezut.

Atît profesorul cît și toți acești avocați au fost puși în libertate de Tri-bunalul și Camera de punere sub acuzare.

Instrucția în toate aceste afaceri a căutat a stabili cauzele care au îndem-nat pe săteni la răscoală, cine i-a instigat ; — și răspunsurile tuturor au fost că în comunele lor au venit săteni din alte părți, mascați și prin ame-nințări și chiar loviri, i-au luat cu forța și i-au dus de au comis faptele ce li se impută; cîțiva din cei tineri erau arătați ca studenți, și astfel întoc-miți în cete, și adeseori în stare de beție, au săvîrșit toate acele fapte, cari au trecut toate limitele cînd a fost vorba de omoruri, fiind neîndurați la victimele ce le promiteau tot avutul lor pentru a-și scăpa viața.

Instrucția continuă în toate afacerile, și toți recunosc că au luat parte la fapt, dar mulțimea le-a comis, și ei au fost numai asistenți.

În crimele de omor sunt probe suficiente contra preveniților și, în majoritate, mărturisite de ei.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Prim-Procuror, Neatzu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 15104, 22 Mai 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Ministrul Justiției, București.

Ordinului telegrafic 8022, comunică că sunt 711 deținuți în răscoalele țărănești, iar despre mersul instrucției am înaintat eri raportul 7800.

Nr. 7921.

Prim-Procuror Dolj, Neațu

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

România

Primul Procuror de pe lângă Tribunalul

Doljiu

Nr. 9521, 15 Iunie 1907, Craiova

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 17640, 18 Iunie 1907

Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica că pînă în prezent am dat 46 rechisitoare definitive în răscoalele țărănești, iar ordonanțe definitive am trimis 33 înaintea Camerei de Acusare.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Mai sînt arestați 432 indivizi (din 808), în aceste afaceri, iar dosare 47 pendinte la Instrucție, care se va termina în cursul acestei luni.

Bolnavi la penitenciar nu mai sunt decît trei, în convalescență.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea : deosebitei noastre considerațiuni.

Procuror general, Neatzu

Secretar, Al. Giulescu

✓ Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 28286, 19 Septembrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Domnului Ministru Justiției, București

Curtea Jurați Doljiu a condamnat astăzi pe Gheorghe Surdu la muncă silnică pe viață și pe Ion Bădulescu, zis Sdrancu, la șapte ani muncă silnică cu aplicațiunea art. 81 Cod Penal, fapt petrecut cu ocaziunea răscoalelor în Comuna Moțăței din Doljiu, unde a fost omorît Ștefan Ștefănescu, fost primar cu mult înainte în acea comună.

Procuror general, Mitescu

Rezoluțiune: Văzut, A. Procopiu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 28341 ,20 Septembrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Domnului Ministru Justiției, București

Astăzi la Curtea cu Jurați procesul resculaților din Com. Rastu a fost amînat în sesiunea viitoare, pe motiv că avocații acuzaților nu s'au prezentat a le face apărarea, iar procesul din Com. Grîndeni a fost deasemenea amînat, din cauza neîndeplinirii procedurii.

Procuror general, Mitescu

Nr. 7302.

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 28600, 22 Septembrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Ministrului Justiției

La Jurații de aici a fost ieri un proces în care figura ca acuzat un șef de garnizoană și care s'a amînat de Curte pentru chemarea de martori propuși de acuzat. Constat, domnule Ministru, tendința acuzaților pentru răscoale de a amîna procesele față de verdictele condamnatoare.

Procuror general, *Mitescu*

Nr. 7325

Rezoluție: Văzut, *A. Procopiu*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 28745, 25 Septembrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Ministrul Justiției, București

Astăzi 25 Septembrie orele 6 dimineața procesul răscoalei țăranilor din Com. Horezu, Poenari, Grecești, început ieri înaintea Curții cu Jurați Doljiu, luat sfîrșit prin condamnarea a opt acuzați, din care trei la cîte zece ani muncă silnică, patru la cîte cinci ani muncă silnică și un minor la șapte ani închisoare, iar opt achitați.

p. Procuror general, *N. Geblescu*

Nr. 3111

Rezoluție: Văzut, *T. Stelian*

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 29032, 28 Septembrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Domnului Ministru Justiției, București

Curtea cu jurați Doljiu judecînd astăzi pe Constantin Doneanu, Vasile Ciobotea și Constantin S. Baroiu, implicați în afacerea răscoalelor din Com. Brabova, cu care ocaziune a fost omorît jandarmul rural Badea Ion, i-a condamnat pe cîte trei la muncă silnică pe viață.

Procesul învățătorului suplinitor Constantin I. Săvulescu, implicat în răscoalele din com. Gubancea, a fost scos după rol în urma incidentului ridicat de apărare, dovedind că acuzatul a figurat ca învățător suplinitor în altă comună, beneficiind astfel de dispozițiunile Înaltului Decret de amnistiere.

Procuror general, *N. Geblescu*

Nr. 7507

Rezoluție: Văzut, *T. Stelian*

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 29223, 1 Octombrie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CRAIOVA

Ministrul Justiției, București

Eri 26 curent Curtea cu Jurați Doljiu a condamnat pe Ștefan Stancu Păsdarca 7 ani muncă silnică, Stancu D. Păsdarca și Nița D. Păsdarca la câte 12 ani muncă silnică, achitînd 11 acuzați, toți implicați în răscoalele din Comuna Verbița.

Procuror general, N. Conda

Nr. 7469

Rezoluție: Văzut, A. Procopiu

ROMÂNIA
Primul Procuror de pe lângă Tribunalul
Doljiu
Nr. 15574, 2 Octombrie 1907, Craiova

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 29549, 4 Octombrie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica rezultatul proceselor celor implicați în răscoalele țărănești, ce s'au judecat de Curtea cu Jurați din acest județ, în sesiunea Septembrie a. c.

1. S'a condamnat la muncă silnică pe viață Gheorghe Surdu, iar Ion Bădulescu zis Sdrîncu la 7 ani muncă silnică, pentru atentat cu omor (art. 81 Cod Penal, combinat cu art. 47 Cod Penal, pentru cel din urmă), comis în comuna Moțăței, în persoana lui Ștefan Ștefănescu.

2. Pentru atentatele cu omor (art. 81 Cod Penal), comise în persoana lor: Virgil Tărnoveanu din Horezu-Poenari și Petre Hagi-Mihail din Grecești, s'au condamnat: Constantin Corneanu, Constantin Stan Barbu și Tache Marian, fiecare la câte zece ani muncă silnică; Preda Bucătariu, Ion Chenea Ciulin, Mitiță I. Iscriu și Amza Marian, fiecare la câte cinci ani muncă silnică; iar Jeana Antonie Petrovici la 7 ani închisoare corecțională, achitîndu-se ceilalți opt acuzați.

3. Pentru atentatul cu omor (art. 81 Cod Penal), comis în persoana lui Costică Dinulescu, din comuna Verbița, s'au condamnat Stancu Păsdărcă și Nița Păsdărcă, fiecare la câte 12 ani muncă silnică, iar pe Ștefan Stancu Păsdărcă 7 ani muncă silnică, achitîndu-se ceilalți opt acuzați.

4. S'au condamnat la muncă silnică pe viață cei trei acuzați: Costea Dăncău, Vasile Ciobotea și Constantin Sbăroiu (art. 81 Cod Penal), pentru omorul jandarmului Badea Ion din Brabova.

S'a achitat învățătorul Petre Stănescu din comuna Afumați, și suplinitorul de învățător C. I. Săvulescu din comuna Cubancea.

S'a amînat pentru sesiunea Decembrie, după cererea acuzaților, propunînd martori în apărare, procesele privitoare pentru atentatele cu omoruri din comunele: Gîngiova, Rastu și Grindeni, precum și procesul preotului Ion Dumitrescu din Comuna Adunați de Giormane, acest din urmă pus în libertate pe cauțiune de Curtea cu Jurați Gorjiu.

S'au mai aminat procesele privitoare pe: Gheorghe Russu și D. Vulpescu, șefi de garnizoană din comunele: Golcea-Mică și Salcia, precum și procesele privitoare pe Ion Andrei Grigorie și Ion D. Sava, cel dintîi primarul comunei Bodăești, și cel din urmă ajutor de primar al comunei Râșnic, așa că, în definitiv, din 14 afaceri s'au judecat 6 (plus parte din celelalte procese ordinare), rămîind opt procese cu art. 81 Cod Penal, cu 35 arestați.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Secretar, Al. S. Giulescu

Prim procuror, Neatzu

România
Prefectura Județului Dolj
Nr. 14365, 17 Octombrie 1907, Craiova
Serviciul Administrației Generale

MINISTERUL DE INTERNE
Nr. 84861, 19 Octombrie 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Din ordinul domniei voastre rezolutiv nr. 7494, pus pe alăturata petițiune a mai multor femei din comuna Râșnicu, prin care se plîng că copiii și soții lor au fost împușcați în timpul răscoalelor de oameni travestiți în militari și alții dîndu-și calitatea de reprezentanți ai Parchetului, delegînd pe d. Inspector comunal al Plășii Fîlăși-Scăești spre a cerceta cele reclamate, din parte-i am primit raportul nr. 19915, după care cu onoare înaintez copie, din care rezultă că sînt exacte și în adevăr: Alexandru Părfianu, proprietar din zisa comună, a împușcat cu propria sa mîină în ziua de 18 Martie a. c. șase locuitori.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a cunoaște că procesul-verbal dresat de d. Inspector comunal în această privință l-am înaintat d-lui Prim Procuror al trib. local, în vederea cererii ce ne-a făcut prin adresa lor nr. 16215/907.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Prefect, C. Vescan

p. Director, G. Ionescu.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 18540, 2 Noiembrie 1907

Domnului Prim Procuror al Tribunalului Doljiu

Vă înaintez aci, alăturat, spre a lua măsurile legale, două petițiuni, prin care Obștea locuitorilor din comunele Popînzătești, Cornița și Râșnic, denunță și pe alte persoane, care în timpul răscoalelor din primăvara a. c. ar fi împușcat pe niște locuitori.

(Concept semnat de A. Procopiu, secretar general; urmează ord. 16724-9342).

Petițiile lipsesc.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RĂSCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

România

Primul Procuror pe lângă Tribunalul Dolju
Nr. 19867, 4 Decembrie 1907, Cralova

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 38381, 17 Decembrie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Am onoare a comunica rezultatul proceselor celor implicați în răscoalele țărănești, ce s'au judecat de Curtea cu Jurați din acest județ în sesiunea Decembrie anul curent.

1. Pentru atentatele cu omor (art. 81 Cod Penal), comis în persoana lor : Ioniță Constantinescu și Ion Ionescu, primul arendaș și secundul comptabil al moșiei Gingiova, s'au condamnat : Ion Vasile Marta la 12 ani muncă silnică și Trică Ștefan Cazacu la 5 ani muncă silnică, achitându-se ceilalți 9 acuzați.

2. Pentru atentatele cu omor (art. 81 Cod Penal), comis în persoana lui Dumitru Papia, arendașul moșiei din comuna Rastu, s'au condamnat la muncă silnică pe toată viața: Gheorghe Cojocariu și Costache Fl. Mirea; iar Petre Cătuneanu și Tudor Jianu la câte 5 ani muncă silnică, achitându-se ceilalți 9 acuzați.

3. Pentru atentatele cu omor (art. 81 Cod Penal), comis în persoana lui Hristea Lățea, administratorul moșiei din comuna Grindeni, s'au condamnat: Ion Grigorie Ene și Marin Gheorghe Ion al Floarei la câte 12 ani muncă silnică, achitându-se ceilalți 12 acuzați.

S'au achitat: Primarul din comuna Bodăești; Ion A. Grigorie, Dumitru D. Vulpescu, din comuna Salcia și Grigorie D. Rusu, din com. Goicea-Mică; acești doi din urmă șefi de garnizoană.

S'a amînat pentru sesiunea Martie 1908 procesul lui Ion D. Savu, ajutor de primar din comuna Rasnicu (care s'a pus în libertate de Curtea cu Jurați). din cauză că au lipsit martorii principali, și cel din comuna Adunați de Geor-man, al Preotului Ion Demetrescu (liber), din cauză că nu s'a primit dosarul dela Inalta Curte de Casație și Justiție, unde numitul a făcut recurs pentru transferarea procesului la altă Curte cu Jurați.

În definitiv, din 8 afaceri din răscoale s'au judecat 6, plus din celelalte procese ordinare, rămînînd 2 procese cu art. 81 Cod Penal.

Primiți, vă rog domnule ministru, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Prim procuror, Neatzu

Secretar, Al. S. Giulescu

Rezoluție : Văzut, A. Procopiu

JUDEȚUL GORJ

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTITIEI
Nr. 14626, 16 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA TG.-JIU

Ministrul Justiției, București

Rezultatul telegramei nr. 8022/907 : respectuos comunic că în prezent
sînt deținuți 11 implicați în răscoalele țărănești.

Procuror, Al. Iacomî

Nr. 2290

Rezoluție : Vidi, Nedelcu

IUDEȚUL ROMÂNAT

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8809, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CARACAL timbrată 30 bani

Domnului Ministru de Justiție, București

Administrația oprind intrarea populației rurale în Caracal, rugăm dispozați de urgență Tribunalului Romanai să amâne protestarea polițelor pînă la ridicarea măsuri luate.

Banca Creditului Comercial, Caracal

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 8817, 22 Martie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CARACAL

Domnului Ministru de Justiție, București

Azi, ora 4, individul Florențe Ghițulescu a tras trei focuri revolver asupra patrului militare, care voia să evacueze centrul orașului de o mare mulțime adunată. Cazul se anchetează; individul arestat imediat. Nici o victimă; individul din localitate.

Polițaiu, Trifu

Nr. 1580.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14742, 17 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CARACAL

Domnului Ministru al Justiției, București

Ordinul 8022, raportăm că numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești este de 235.

p. Procuror, I. Voitescu

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 18394, 26 Iunie 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CARACAL

Domnului Ministru de Justiție, București

Astăzi, 23 Iunie, Curtea cu Jurați din Romanai, sub președenția domnului Consilier C. Georgescu, judecînd prima crimă a răzvrătiților din Comuna Tia Mare, a condamnat pe Iancu Ilie Dincă la cinci ani de zile recluziune, achitînd pe alți doi acuzați.

Procuror de Secție al Curții Craiova, N. Geblescu

Nr. 527

Rezoluție: Văzut, T. Stelian

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 18621, 28 Iunie 1907

Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA CARACAL

Domnului Ministru de Justiție, București

Astăzi, 26 Iunie, Curtea Jurați Romaniți judecat crima răsvrățiților Comuna Leu ; condamnat 7 acuzați 5 ani reclusiune și achită pe 1, Curtea s'a închis.

Procuror, N. Geblescu

Rezoluție : Văzut, A. Procopiu

JUDEȚUL MEHEDINȚI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 14747, 17 Mai 1907
Registratura

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA SEVERIN

Domnului Ministru al Justiției, București

Răspuns la nr. 8022; numărul deținuților răsculați este de 236.

Prim procuror, *Părăianu*

Nr. 5928

Rezoluție: Vidi, Nedelcu

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 15505, 26 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Subsemnatul locuitor Dumitru St. Tuturigă din Comuna Ogrișoru, jud. Mehedinți, vin cu lacrimi în ochi înaintea dumneavoastră a vă ruga cum că în ziua de 17 Martie 1907 a sosit artileria în această comună, bombardând cu tunurile în sat și, din nenorocire, aveam doi cai, dintre care unul l-au omorît cu acel obuz, rămânând sărac, neavând mijloace cu ce a-mi câștiga hrana familiei mele, avînd opt copii mici, neavînd cu ce-i subține.

Și pentru că eu nu am fost la nici o devastare la proprietari, rog să binevoiți, domnule ministru, a fi și eu despăgubit, cu ce mila d-v. vă ați îndura pentru acel cal.

Prea plecat, *Dumitru St. Tuturigă*, din Comuna Ogriș, jud. Mehedinți.

Rezoluție: La dosar, Indescifrabil

Camera de petițiuni a
M. S. Regelui, nr.1579

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 22057, 23 Iulie 1907
Registratura

Majestate,

Subsemnatele de mai jos am căzut în cea mai mare nenorocire, rămînînd văduve, din cauză că cu ocazia răscoalelor țărănești ni s'au împușcat bărbații de către armata romînă.

Această împușcare s'a făcut numai după cererea d-lui Dumitru Vintilescu, arendașul moșiei Viașu, fiindcă dăduse listă domnilor comandanți ai trupelor, și nu căutase să împuște oamenii care comiseseră fapte de incendii, ci a căutat numai să-și răzbune asupra bărbaților noștri. Această răzbunare a provenit din cauză că dl. Vintilescu este și debitor de băuturi spirtoase, și numiții noștri bărbați nu se duceau în cârciumă la d-sa, ca să facă consumație; și al doilea din cauză că nu erau învoiți pe moșia d-sale, ci erau învoiți

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

pe alte proprietăți, așa că dacă s'au împușcat n'a pierdut oameni învoiți ca să muncească pe moșia sa.

Majestate, suntem fără mijloace de a ne putea întreține și a ne câștiga existența zilnică a noastră și a copiilor noștri, cari sînt minori, umblă goi, despoiați și nemîncați, prin sate cerșind din casă în casă fără să câștige decît foarte puțin, căci „trist e cerșetor“.

Venim cu lacrimi de sânge în ochi, cu genunchi plecați, și vă rugăm, ca pe un bun părinte al nostru și al întregii noastre țări, de a lua măsurile trebuincioase, ca să putem și noi să întreținem pe minori și pe neputincioși, căci parte din noi mai avem și cîte un infirm sau bătrîn neputincios.

Avem și o grămadă de copii minori, cari nu pot să-și câștige existența cel puțin cerșind și cari din nenorocire astăzi au rămas săraci de tată.

Sîntem în cea mai mare speranță și bucurie că nu ne veți lăsa niciodată să perim de foame împreună cu micii noștri minori.

Arătăm, cu nădejde că ne veți alina toate durerile noastre, ca un bun părinte.

Pre supuse serve :

Maria D. P. Dincă
Ioana I. L. Sirbu
Tinca V. Bideleci
Ioana N. Ungureanu
Marița I. D. Stoica
Marica I. P. Mîndrea
Stana D. I. Al. Sandi

Elisabeta D. Stănoiu
Ioana A. Gasperă
Anica Șt. Tiutiuc
Aneta N. Nuică
Alixandra F. I. Sandu
Stanca I. Constantinescu

Toate din satul Vieșu, com. Pătulele

Rezoluție : La dosar, Indescifrabil

MINISTERUL JUSTIȚIEI
Nr. 23576, 1 August 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Sînt cinci luni decînd din mijlocul nostru s'a ridicat de la domiciliu său consăteanul nostru Vasile Vălceanu, din Comuna Corcova, care de atunci se află deținut în Arestul Preventiv al județului nostru Mehedinți, învinuit ca pârtași în răscoalele țărănești, care, pe nedrept năpăstuit, este victima unor vrăjmași ai noștri din localitate, care au găsit acum prilejul de răzbunare contra lui, din sutele de săteni ce compun comuna noastră, fără să fie absolut vinovat.

Cerem, domnule ministru, ca numitul V. Vălceanu, acum deținut, persoană onestă, cu cele mai bune purtări în comună și cunoscut de toate comunele dimprejur, nu a fost nici odată chemat înaintea justiției pentru vreun fapt, să fie judecat într'o sesiune a Curții cu Jurați pînă la Octombrie viitor ; contrariu, să fie pus în libertate provizoriu, pînă la judecare, ca să-și poată aduna puțina lor muncă după cîmp, ce a putut semăna anul corent

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

soția sa singură, și a putea procura existența zilnică a familiei, de care suferă.

Chiar în prezent, vitele ce le-a avut, le-a vîndut, cheltuind banii cu închisoarea și cu nădejdea de a scăpa, neștiindu-se vinovat.

Vă rog respectuos, domnule ministru, să binevoiți a ne asculta rugăciunea noastră și a da grația binevoitoare, chibzuind a reda familiei sale pe consăteanul nostru V. Vâlceanu, care nu este nimic vinovat, căci altfel familia cu micii săi copii sînt expuși a peri de foame, neavînd cine să le procure existența zilnică, de care sufer chiar acum.

Ai dumneavoastră supuși servitori :

D. Vâlceanu
Ion Gh. Ciștioabă
Petre R. Boiangiu
Ion Condcescu
C. Diatu
Dumitru Vâlcu
Gh. Kraiu
Iovita I. Ion
Gh. Dascălu
M. Grosea
Mihai Cercel
Niță Ciocan
Alec Bulum
Mihai Dumitru
Ion Dumitru
Constantin V. Erceanu
I. Albișor
Constantin Vâlceanu
Ion Dinu Cănațînd
Vasile V. Cîrlig
Petre Ungureanu

Ion Filimon
Nițe Busuioc
Gheorghe Gh. Meac
Vasile M. Brînași
Mihai I. Roșu
Nicolae Ciuculescu
Vasile Tudora
Marin Belcea
Nicolae Rumanescu
Mihail Ionescu
Vasile Erceanu.
Gheorghe Coravu
Gh. Gh. Belciug
Marin Gh. Cîrsteobă
Ion Gh. Ionescu
Ion I. Aramă
Vasile I. Roșu
D. Cîrteobă
Gheorghe Modioabă
Gheorghe Băron

Domnule Ministru de Justiție,

Subsemnatele, soții ale deținuților din Arestul Preventiv T.-Severin, Județul Mehedinți,

Cu cel mai profund respect venim prin prezenta plîngere a vă arăta starea de plîns în care ne aflăm astăzi, fiind aproape cinci luni decînd soții subsemnatelor soții stau închiși sub negrele umbre ale închisorii, lipsiți din sinul familiei : de tată, mamă, frate, soră, nevastă și copii, care fără nici un sprijin, cei dintii bătrîni și infirmi, iar cei din urmă mici neputincioși, așa că numai noi am rămas să suportăm greaua povară a tristelor zile de acum, și care ne așteaptă cu venirea iernei.

Pămîntul a rămas nemuncit, hrana cea strînsă de anul trecut, de soții noștri, s'a terminat, așa că în viitor sîntem expuși nemiloasei ierne, ce nu vrea să știe de sărac.

Vitele le-am vîndut și parte din uneltele de muncă, iar cu banii lor am alergat rătăcind între căminele noastre și temnița de la T.-Severin, și pe la d-nii avocați, pînă ce am cheltuit și sdrențele din casă, ce serveau de așternut și învelitoare sărmanilor copii.

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Toți ne-au promis că ne vor face, pînă ce ne-au supt tot singele nostru, toată alergătura strînsă cu mare nevoie și timp foarte îndelungat.

Iată-ne astăzi că am rămas numai în hainele Domnului :

Am pierdut cultura seminței de primăvară și de vară. Iată că a venit și toamna. Ce vom culege din cîmp, ca să hrănim nenorocitele victime ? Nimic ! Cînd iarna va suna, și cînd Crivățul cel turbat va bate în ușa nefericitului nostru bordei, neavînd nici foc, nici pîine, nici cămașe pe noi, ce vom face ?

Căci, la cea mai mare parte din noi nu se mai cunoaște nici locul unde au fost casele și averile noastre, fiind arse și distruse de armată cu reprimarea răscoalelor, iar ce au mai rămas de la armată, au venit d-nii proprietari și arendași și ne-au luat tot porumbul și griul din magazie, cu forța, pe cînd soții noștri erau închiși, zicînd că fac aceasta pentru despăgubire.

Vom fi expuse crudei morți, care ne va secera cu mic, cu mare. Asta ar fi foarte dureros, atît pentru noi, cît și pentru țară.

Vă rugăm cu lacrimi, domnule ministru, să aveți milă de noi și de nenorociții copii, spre a reda pe acești sărmani soți, punîndu-i în libertate, iar la sesiunea de judecată se vor prezenta singuri, căci — puși în libertate, vom îngriji pentru noi, punînd sămînța cea de toamnă în pămînt, luna aceasta, fiind timpul cînd se începe semănatul griului, ogoare, și alte, ca să nu pierdem și anul viitor tot în foamete, căci am ars și împrejurimile gardului curței, și să ne îngrijească pentru necesare la iarnă : hrană, îmbrăcăminte și nutreț de vite, etc.

Noi, nenorocitele soții și sărmanii copilași, care plîng zi și noapte pe drumuri, strigînd : pîine și tata, vă rugăm, înapoiati pe nenorociții întemnițați, a putea să-și îngrijească de familiile lor !

Avem cu toții domiciliu stabil în circumscripția acestui județ, și declarăm că se vor prezenta la ziua de judecată. Apoi, știut fiind și de domnia voastră că orice cercetare acuma este complet terminată și prevenția lor nu mai este întru nimic necesară, ci din contra foarte dăunătoare și nenorocită pentru noi, sărmane victime.

Credem că Dumnezeu s'a milostivit de această țară cînd, în mijlocul celor mai grele împrejurări, a făcut să se încredințeze frinele dreptății unui bărbat luminat, profesor universitar, apostol al principiilor de dreptate și educator al actualilor și viitorilor judecători ai țării aceștia, cum sînteți dumneavoastră, și sperăm domnule ministru, că veți binevoi a rezolva această plîngere, ordonînd punerea în libertate acestor deținuți aflați în Penitenciarul T-Severin, în număr de 200. Singurul sprijin și singura noastră mîngiere rămîne la înălțimea voastră, domnule ministru.

Cînd, în starea în care ne găsim, și celui mai tare om i-ar pica lacrimi din ochi, văzîndu-se suferința și jalea în care sîntem.

Anica I. N. Chioștan
Maria N. Margescu
Maria G. Meșteru
Paraschiva G. Dinu
Maria I. G. Grecu.
Maria Gh. D. Dumitru
Maria C. V. Grecu
Dina I. M. Macarie
Ana I. V. Tudosie
Tudora I. Mijulan

Efrusina N. D. Ionescu
Maria N. D. Firi
Elena Iancu Nicolaescu
Elena V. Văleanu
Eugenia V. Gomoii
Ioana C. N. Picescu
Anu I. M. F. Georgescu
Maria Dumitrașcu Sulea
Maria M. Toma
Ioana M. Arbănaș

Păuna A. D. Manca
 Maria C. Popescu
 Florea I. Dărlă
 Ioana C. Udrescu
 Sava D. Constantin
 Anica I. Țăgănașa
 Stanca D. Pandea
 D-ra P. Pondea
 Florea N. Coscu
 Maria I. Ciuhatu
 Ioana N. Cărstinescu
 Aristița N. Ionică
 Maria N. Ionică
 Ana C. Părcălăbescu
 Catalina F. Mișu
 Ana C. Filip
 Leana D. Vizitiu
 Rada D. Băbatu
 Maria I. F. Stroe
 Maria M. Parhonia
 Ana P. Rusu
 Florea P. Rusu
 Stanca St. Rusu
 Flora Fuzeu
 Ana St. C. Pruncu
 Maria F. Jugaru
 Mișu C. Matron
 Dina V. Tupnău
 Maria I. Beșiu
 Ioana D. Telna
 Maria I. Dincă
 Florea A. Cîmpoeru
 Ioana N. Grecu
 Maria M. Dinu
 Dina M. St. Marin
 Virana M. C. Lungu
 Dina D. Cazacu
 Ioana I. St. Drusu
 Maria D. Grecu
 Sava D. Luța
 Ana I. Sirbu
 Maria I. Tudurescu
 Maria M. R. Matei
 Preda D. R. Matei
 Veta G. Badiu
 Ioana I. M. Lapadat
 Ioana D. Balaciu
 Ioana M. B. Stanca
 Maria I. Rouă
 Maria D. M. Florea
 Ioana I. Mageru
 Paraschiva N. Chehaia

Maria N. Drondea
 Ioana C. Drondea
 Maria P. Opra
 Maria D. Palazan
 Ioana I. Boșuga
 Smaranda M. Galbuși
 Mara P. Tardă
 Stana I. C. Pavel
 Stanca Sirbu
 Maria P. Idita
 Dina C. Țapega
 Anca I. Danu
 Gherghina T. Duța
 Iana C. Cucu
 Anca D. Roșca
 Maria I. Pestrițu
 Rada C. Pestrițu
 Nicolita Bran
 Dina C. Danu
 Sava G. Olaru
 Maria I. Anghelescu
 Ruxandra I. Sirbu
 Catalina I. Dincă
 Ana I. Ursulescu
 Ioana C. Dumarintu
 Ilinca Blujdină
 Maria Gârleanu
 Maria Gustea
 Ioana Patrea
 Băla I. Rodian
 Dina A. Rodian
 Ioana I. S. Horhon
 Maria I. M. Golea
 Leana F.
 Maria T.P. Roroca
 Maria C. Moraru
 Maria G. Țeca
 Maria P. Cazacu
 Ioana I. Iordan
 Leana N. Stroe
 Maria I. V. Ienula
 Ioana T. Marama
 Petrea D. P. Iuleș
 Maria L. Iuleș
 Ileana D. Gamța
 Ileana D. Ganța
 Ioana D. Mogoșanu
 Elisabeta A. Cazacu
 Ana I. Baraitan
 Anica I. Baraitan
 Maria N. St. Iuleșu
 Mișu I. N. Ceoara

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Dina G. Spătărelu
Anca St. Truța
Ioana St. Truța
Florica St. Fulga
Marica N. Costache
Stanca P. Mironescu
Elena Mărculescu
Maria P. Duracu
Polana M. Chirculescu

Catalina I. Chirculescu
Paraschiva G. Gorum
Floarea G. Vlad
Cristița P. Ion
Maria I. Gorjălă
Maria C. Carablaşă
Maria I. C. Stancu
Ioana C. Stancu
Maria P. Alisanăru

SINDICATUL STUDENȚESC
AL UNIVERSITĂȚII D. V. BABEȘ
CLUJ
CLUBUL

PĂRTEA II-a

Documente din arhiva Ministerului

Instrucțiunii și Cultelor

M O L D O V A

Județul BOTOȘANI	pag.	227 - 232
„ DOROHOI	„	233 - 240
„ IAȘI	„	241 - 244
„ FĂLCIU	„	245 - 248
„ SUCEAVA	„	249 - 254
„ TECUCI	„	255 - 260
„ NEAMȚ	„	261 - 272
„ BACĂU	„	273 - 284
„ ROMAN	„	285 - 288
„ COVURLUI	„	289 - 300

JUDEȚUL BOTOȘANI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOALELOR DIN BOTOȘANI
Nr. 1227, 2 Aprilie 1907
Botoșani 2 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 15650 din 5 Aprilie 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Spre rezultat ordinului d-voastre Nr. 13510/907, Seria A. Biroul B., cu onoare vă supun la cunoștință :

1. Învățătorii, cari au fost acuzați de instigatori, pînă în prezent, după cum ne face cunoscut domnul procuror al trib. local prin adresa sa nr. 2203, sunt numai doi și anume : Th. Rotharu, dirigintele școalei din Plopeni, Comuna Salcea, stat personal nr. 2472 și Gh. Ionescu, dirigintele școalei din Ripiceni, stat personal, nr. 291, cari sunt trimiși la instrucție ca agitatori.

2. Învățătorii și preoții cau au lucrat pentru preîntîmpinarea sau potolirea răscoalelor au fost, în special, cei notați în alăturatele tablouri, iar rezultatele obținute sunt trecute în coloana „Observațiuni”.

3. Nici un învățător și nici un preot n'a suferit pagube pe urma acestor răscoale, și

4. Pînă în prezent, nu cunoaștem încă vreunul din învățători, care s'ar fi sustras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor.

Totodată supun cunoștinței domniei voastre că, în necunoștință despre cele ce erau să se aducă în sarcina învățătorului Th. Rothariu, ca instigator, el a fost delegat ca să poarte cuvîntul păcii printre săteni. Rămîne ca instrucția să descopere întru cît el este vinovat sau nu.

Revizor școlar, C. V. Ficșinescu

PREFECTURA JUDEȚULUI BOTOȘANI
Serviciul Administrativ
Nr. 3623
Botoșani, 22 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 20279 din 27 Aprilie 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Motivat de ordinul domnului-Ministru de Interne nr. 20413/907, am onoare a vă supune cunoștinței că cu ocazia tulburărilor țărănești ce au avut loc în județul Botoșani, dintre preoți a fost implicat numai preotul Gabriel Neagu, parohul parohiei Simnicea-Balș, Comuna Simnicea, care cu adresa domnului Procuror al Tribunalului local nr. 2260 din 31 Martie a. c., este trimis în instrucție pentru faptul că a îndemnat pe săteni la devastare, iar dintre învățători, Gh. Ionescu, învățătorul școalei din Ripiceni, Comuna Ripiceni, care a fost scos din urmărire și și-a reluat catedra ; Toader Rotariu, de la școala din Plopeni-Salcea, în privința căruia se fac cercetări.

Despre acești doi învățători, domnul revizor școlar, prin adresa nr. 1514 din 907 face cunoscut că v'a pus în cunoștință.

În aceste mișcări mai sunt implicați și învățătorii Gh. Dimitriu de la Dorobanți și Anastasie Gheorghiu de la Nicșeni, Comuna Nicșeni, în contra cărora cere pedepsirea lor domnului revizor școlar.

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea considerațiunii mele

Prefect, *Indescifrabil*

TABLOU

de învățătorii din Județul Botoșani implicați în răscoalele țărănești

1. Gh. Ionescu. Școala din Ripiceni. A fost implicat și arestat, dar s'a eliberat negăsindu-se probe suficiente pentru darea în judecată.
2. Th. Rotariu. Școala din Plopeni (Salcea). A fost numai implicat, dar nu arestat.
3. C. A. Ionescu. Școala din Tg.-Frumușica, Storești. Idem.
4. C. Maxim. Școala din Flămânzi. Idem.
5. Alexandru Gafencu. Școala din Tg.-Bucecea. Idem.
6. Gh. Dimitriu. Școala din Dorobanți (Nicseni). Idem.
7. Ioan Grigoriu. Școala din Roșcani (Fintînele). Implicat; afacerea e pendinte la parchet.

Revizor școlar, C. V. Ficșinescu (1)

Copie după raportul Protoiereului Județului Botoșani, nr. 379 a. c., înregistrat la cancelaria acestei sfinte Mitropolii sub nr. 908 a. c.

Înalt Pre sfințite Stăpîne,

Potrivit înaltului ordin nr. 667 a. c., cu cel mai profund respect supun cunoștinței Înalt Pre Sfinției Voastre următoarele :

1. În nenorocita răzvrătire țărănească din acest județ, pînă în prezent, este amestecat preotul Gavril Neagu, parohul parohiei Simnicea-Balș, despre care preot, se zice, că a provocat pe săteni la devastare, fapt ce se află în instrucție. Numitul preot n'a fost arestat.

2. Aproape toți ceilalți preoți din acest județ și-au făcut cu această ocaziune datoria de luminători ai poporului, sfătuind pe săteni a părăsi calea greșită ce apucase; dar acei cari s'au distins în această grea împrejurare, sunt notați în alăturatul tablou. Sunt cu cea mai adîncă smerenie al Înalt Prea Sfinției Voastre prea plecat și supus servitor.

Protoiereu, Iconom Vasile Pavelescu

Pentru conformitate, I. C. Popescu

MINISTERUL DE INTERNE

Nr. 33399

Confidențial

30 Mai 1907

Domnule Ministru,

DL Prefect al județului Botoșani, în urma cercetărilor ce i-am cerut a face, îmi raportează următoarele cu privire la C. A. Ionescu, învățător diriginte la școala din satul Stroești, Comuna Tg.-Frumușica și conducătorul Băncii populare „Triumful” din Comuna Flămânzi acel județ.

1) Înaintat cu adresa Revizoratului Nr. 1802 din 12 Mai 1907, ca răspuns la ordinul ministerului Nr. 18.528.

Numitul C. A. Ionescu, după cum au constatat inspectorul comunal al plășii Hîrlău, împreună cu d. revizor școlar respectiv, pe timpul răscoalelor țărănești din acel județ a avut o atitudine ostilă autorității comunale, a instigat pe țărani în contra arendașului moșiei Rădeni și a urzit intrigi contra consiliului de administrație al anterioarei bănci populare. Lucrările încheiate despre toate aceste fapte, d. revizor le va înainta dv.

Acest Ionescu întreține corespondență și cu P. Moșoiu, anarhist cunoscut, din capitală, căruia i-a scris și a primit ultimul număr al revistei sale „Revista Ideei”, la care este abonat, și-i urează cea mai deplină izbîndă în noul an în care intră revista.

Între altele îi mai scrie ce era pe atunci în Comuna Frumușica și ce a pățit și el, fiind cunoscut că luptă pentru emanciparea țăranului, din punct de vedere economic.

Aducînd aceasta la cunoștința dv., am onoare a vă ruga, domnule ministru, să binevoiți a dispune cele ce veți găsi de cuviință.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, Const. Nicolau

Director, A. Sachelarie

JUDETUL DOROHOI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL DE INTERNE
Direcția Administrației Generale
Nr. 2099
13 Ianuarie 1907

Domnule Ministru,

Domnul prefect al județului Dorohoi ne comunică prin raportul Nr. 80/907, că în ziua de 30 Decembrie 1906 i s'a referit de către primarul Comunei rurale Hudeștii-Mari din acel județ, cum că locuitorii din acea comună luînd cunoștință de cuprinsul unor broșuri ce le-au fost împărțite de către învățătorul diriginte Ion Alexandrescu, s'au hotărît a se întruni cu toții din toate satele ce compun acea comună, în ziua de 31 Decembrie, cu intențiune să asedieze și să devasteze casa proprietarului domnul Ion Frank, pentru că a ocupat teritoriul acelei comune și exploatează pămîntul, iar la primăvara viitoare să meargă cu plugurile și să are pămîntul proprietății domnului Frank, precum și acel ce-l are în arendă.

Față de aceste referințe domnul prefect a luat imediat cuvenitele măsuri pentru preîntîmpinarea oricărei eventualități de natură a turbura ordinea, astfel că deși în ziua hotărîtă de 31 Decembrie s'au adunat la localul primăriei un număr de vr'o 200 locuitori, dar nu s'a produs nici o turburare de felul celor ce se anunțase, ci s'au mărginit numai a formula o petițiune, însărcinînd și o delegațiune din sinul lor s'o prezinte, prin care cer să li se dea pămîntul necesar lor pentru hrană.

Comunicînd dumneavoastră cele ce preced, am onoare a vă ruga, domnule ministru, să binevoiți a lua măsurile ce veți găsi cu cale, deoarece, mișcarea locuitorilor țărani pe tema pămîntului de hrană ia proporții din ce în ce mai mari în citatul județ și aceasta din îndemnul învățătorilor și a preoților, după cum s'a petrecut și în Comuna Sîrbi, unde s'au răscolat țărani tot din îndemnul preoților și al învățătorilor, după cum ni se comunică prin menționatul raport al Prefecturii Dorohoi.

Primiți, vă rog, domnule ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, *Indescifrabil*

Director, A. Sachelarie

Adresa: Domnului Ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor.

REVIZORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI DORHOI
27 Februarie 1907
Nr. 1005

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 9046 din 1 Martie 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului d-voastre rezoluționar pus pe prezenta adresă a onor. Ministerului de Interne, am onoare a vă face cunoscut că cercetînd cazul în ziua de 12 Februarie a.c. mi-am putut face pe deplin convingerea că învățătorul Ion Alexandrescu, dirigintele școlii „Costăcheasca” din Hudeștii-Mari n'are nici un amestec în întîmplările de care

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

vorbește această adresă și, că din cauza unei vechi animozități dintre dînsul și primarul respectiv, acest din urmă a găsit cu cale să-i atribue mișcarea locuitorilor.

Învățătorul Ioan Alexandrescu lipsea din comună în ziua de 31 Decembrie 1906, fiind dus în familie la Botoșani chiar dela începutul vacanței, iar dezordinea în comună a fost provocată, în adevăr, din cauza cîtorva broșuri ajunse în mîinile unor săteni știutori de carte, broșuri ce în nici un caz n'au putut fi împărțite de Alexandrescu, deoarece, pe lîngă că broșurile ce s'au trimis se află și azi în cancelaria școalei, apoi ideile și convingerile lui nu concordă întru nimic cu cuprinsul acelor broșuri, dînsul posedînd o însemnată cantitate de pămînt (o moșioară de vr'o 60-70 fâlcii) are tot interesul pentru menținerea ordinei între săteni și sunt convinși că el n'a contribuit cu nimic la mișcarea sătenilor.

De altfel, această mișcare a fost destul de pașnică și s'a terminat prin trimiterea unei delegațiuni la București, care să înmîneze locurilor în drept o cerere din partea sătenilor spre a li se da pămînt, cerere în care se zice că ar fi semnat și primarul, poate ca o măsură pentru a liniști lucrurile.

Revizor școlar, *Anton Popescu*

MINISTERUL DE INTERNE
Direcțiunea Administrațiunei Generale
Nr. 15495
21 Martie 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 13275 din 23 Martie 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Am onoare a vă aduce la cunoștință că în urma anchetei făcută în județul Dorohoi de către domnul căpitan Răceanu C. comandantul companiei de jandarmi Ilfov, s'a constatat că revolta țărănească în acel județ a fost provocată de la învățătorul Alexandrescu din Comuna Hudeștii-Mari.

Primiți, vă rog, domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, *Const. I. Nicolaescu*

Director, *A. Sachelarie*

Rezoluție:
23.III.1907.

D. învățător Alexandrescu va fi suspendat imediat și dat în judecata comisiei judiciare. Se va cere la Ministerul de Interne să se pună la dispoziție dovezile necesare pentru pedepsirea lui.

Haret

Referat. Învățătorul Ion Alexandrescu de la Hudeștii-Mari (Dorohoi) a fost suspendat pe 20 Martie a. c., precum și Ștefănescu V. de la Rădăuți conform ordinului Parchetului de Dorohoi, F. 12377/907.

Vasilescu

14.VI.1907. Procesul s'a judecat Marți 12 VI și învățătorul a fost achitat. Se înaintează personalului spre a se anexa la statul personal.

Inspector general, *Halița*

DARE DE SEAMĂ

Cu ocazia vizitărei a 20 de sate răsvrătite din Județul Dorohoi, făcute de protoereul județului și revizorul școlar,

Potrivit ordinului d-voastră ca noi protoereul județului și revizorul școlar să dăm sprijinul nostru în scopul răscoalelor țărănești din Jud. Dorohoi, răscoale ce cu adevărat constituiesc un pericol național și, după ce făcusem 10 comune și rezultatul cunoscut vi l-am adus la cunoștință, în ziua de 24 Martie ne-am transportat în Comuna Sirbi, cătunul Hănești, și aici în dimineața zilei de 25 Martie, după ce înștiințasem autoritatea comună ca locuitorii să fie strânși la biserică, subsemnatul protoereu îmbrăcat în sfintele veșminte, asistat de revizorul școlar și de preotul paroh al satului, după ce am arătat scopul venirii noastre în acea localitate, care era luminarea minților, ca totdeauna să se ferească de a asculta sfaturile răzvrătitoare și de a se hotări la liniște, am recomandat pe revizorul școlar, atrăgând atențiunea ca să asculte bunele sfaturi, să le ia la inimă și să le urmeze.

Subsemnatul revizor școlar le-am vorbit despre periculoasele rezultate ale răzvrătirii, despre urmările cele frumoase ale liniștei, despre muncă, despre cîinste, economie, despre greaua sarcină a statului atît morală cit și materială spre potolirea și aducerea liniștei, despre legile binefăcătoare pe care le pregătește stăpînirea pentru ușurarea nevoilor sătenilor.

Subsemnatul protoereu luînd cuvîntul după cele vorbite de domnul revizor școlar, am arătat ce frumoasă numire poartă săteanul român, numirea de creștin, dar e urîtă și necreștinească fapta lor și aducătoare de necinste în fața noastră și în fața altor neamuri.

Am arătat cum părinții și strămoșii noștri erau cu adevărat creștini, nu numai cu numele ci și cu faptele, căci prin multe nevoi ale vieții prin care au trecut: holera, ciurma, seceta, ei nu s'au dedat la răzvrătiri, nu s'a sculat frate contra fratelui ci, cu toții, uniți, au îndepărtat chiar jugul strein.

Am arătat că cu răzvrătirea nu se capătă nimic, ci din potrivă putem perde și ogoarele pe care azi suntem stăpîni, căci neamuri streine nu pot veni să ne neliniștească și să ne ia în stăpînire și atunci să fim robi streini.

Am vorbit despre datoria celor bătrîni, căroră Dumnezeu le-a dat zile îndelungate ca ei să-și povățuiască pe copiii lor la bine, la liniște, la cîinste, muncă, economie, frică de Dumnezeu și respect față de om, la datoria de a respecta avutul aproapelui.

Am vorbit despre datoria tinerilor de a asculta bunele povățuiri ale bătrînilor și am muștrat nerespectul lor față de stăpînirea satului, față de preot și învățător, îndemnînd pe tineri și bătrîni, bărbați și femei, la liniște, la muncă, la respectul legilor, la ferirea de cei răi și puitori la cale rea.

A avut loc deslegarea de orice jurămint luat asupra lor fie în orice chip.

Le-am cerut, după deslegare, în numele lui Dumnezeu, să se liniștească la care mi s'a declarat că vor fi liniștiți și se vor apuca de muncă fiind și timp, și că vor povăui la muncă și bune apucături și pe fiii lor.

Ne-au declarat că niște răi voitori lor le-au virît în minte gîndul că cu răzvrătirea vor căpăta pămînt și li se vor da și cărțile ce au de autor pe domnul Kogălniceanu, cărți neînțelese de dînsil, dar pentru viitor vor fi cum au mai fost din neam în neam.

În acest fel ne-am adresat prin toate comunele pe unde am fost și în

multe locuri muștrind, iar în alte lăudind purtarea lor înțeleaptă, căci în toate locurile s'au dat la răzvrătire.

Comunele și cătunele vizitate de noi sunt: Ibănești, Sirbi, Vlăsnești, Drăgușeni, Știubeiu, Petricani, Seveni, Avrămeni, Manoleasa, Bold, Șerpenița, Livenii-Noi, Mitocu, Coteușca, Hudeștii-Mici, Rădăuți, Horodiștea, Păltinișu, Darabani și Hudeștii-Mari, și din toate am plecat cu rezultatele cele mai mulțumitoare, văzînd pe săteni foarte liniștiți și hotărîți a eși la munca cîmpului, ba în multe locuri ni s'a declarat că dacă n'au eșit pînă acum e că arendașii sau proprietarii n'au venit încă să se învoiască.

Semnălăm încă: crîșmele în cele mai multe locuri au fost pricina și este un pericol și pentru viitor a stării nenorocite a țaranului. În cele mai multe locuri sătenii ni s'au plîns că elementul evreesc, care deține dughenile și crîșmele pe nume interpus și care formează și personalul trebuitor în administrația moșiilor și care-i nedreptățesc fie la măsurătoare, fie la învoieli.

În fiecare sat am constatat următoarele:

În satul Ibănești, pe cînd moșia era lucrată de proprietate, se aflau în sat trei familii evrești; după ce au arendat-o, s'au stabilit 41 familii. În timpul răscoalei, deși în sate n'au fost turburări, aceste familii au părăsit satul, iar după cîteva zile s'au reîntors 11 familii, care formează personalul trebuitor la moară și administrație.

În Comuna Sirbi, locuitorii nu s'au răscolat și s'au învoit cu arendașul, intervenind și un inspector din partea episcopiei Sf. Spiridon, fiind moșia acestei episcopii.

În Comuna Vlăsinești au îndepărtat pe evrei în liniște.

În Comuna Drăgușeni, și aceștia au îndepărtat pe evrei în liniște.

La Știubeiu au rupt condicele de angajamente.

La Petricani și aci au rupt foile de angajament.

La Avrămești nu s'au răscolat.

La Bold au devastat crîșma.

La Șerpenița au devastat.

La Mitoc au devastat. Aci locuitorii s'au plîns că au fost furați la măsurătoare, și după informațiile luate am aflat că în anul 1899, arendașul în urma unei anchete, a restituit locuitorilor peste 11.000 lei furați de la măsurătoare.

La Coțușca nu s'au răscolat.

La cotuna Puțurenii, locuitorii au devastat crîșma și dughenile, fiind nemulțumiți de arendașul Fișer.

La Hudeștii-Mici locuitorii au devastat locuința administratorului arendașului Fișer; acum liniștiți așteptau pe administrator a se învoi.

La Rădăuți s'au răscolat contra evreilor.

La Horodiștea locuitorii liniștiți. Pentru mai multă ușurare a sătenilor, proprietarul a luat din cîșul arendașului 10 lei la falcea de pămînt destinat pentru locuitori, dîndu-le cu 30 de lei falcea, arendașul nevoind a lăsa nimic.

La Păltiniș locuitorii n'au devastat, dar împreună cu alții au fost la Darabani, fără însă să facă vre un rău.

La Darabani locuitorii se plîng că nu li se dă pămînt; la lucrători streini li se plătea 50 lei falcea de secere, iar lor cu 20 lei și chiar cu 18 lei falcea.

Evreul arendaș a arat aproape tot și n'a lăsat deci o mică parte, din această cauză n'au unde să-și pască vitele.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

În Hudeștii-Mari acum e liniște și au intrat în invoială cu proprietarul. Dintre săteni ne-au declarat că învățătorul Ion Alexandrescu din acea comună i-a pus la cale să ceară pământ, distribuindu-le și broșura „Către Seteni” de domnul Vasile Kogălniceanu, dându-le și explicații complimentare.

Acestea fiind rezultatele obținute de noi, vi le supunem cunoștinței dumneavoastră.

Protoereu, Econom Cosma Petrovici

Revizor școlar, Gh. Șerban

MINISTERUL DE INTERNE

Nr. 32441, 27 Mai 1907

Confidențial

Domnule Ministru,

D-l Prefect al Județului Dorohoi îmi aduce la cunoștință, prin raportul nr. 4045/907, în urma cercetărilor ce s'au făcut, că pe timpul răzcoalelor țărănești din Comuna Hințăști, acel județ, s'a constatat că instigațiunile printre locuitorii zisei comune, de pe moșia d-nei Goilav, au fost făcute de învățătorul Athanasie, în unire cu un anume Savinescu, fost contabil la d-na Goilav. Grație însă măsurilor luate de administrația locală și sfaturile date locuitorilor de preotul Măzăreanu nu s'a dat loc la acte de violență.

Aducînd la cunoștință faptele săvîrșite de numitul învățător, am onoare a vă ruga, domnule ministru, să binevoiți a dispune cele ce veți crede cu cale.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. Ministru, Const. Nicolaescu

Director, A. Sachelariu

JUDEȚUL IAȘI

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOLAR AL JUDEȚULUI IAȘI
Nr. 1354, 19 Mai 1907

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului nr. 18528, seria A, din 8 a curente, am ono-
re a vă răspunde că în acest județ nu este nici un învățător implicat în
răscoalele țărănești, sau cel puțin bănuit.

Revizor școlar, *M. Carp*

JUDEȚUL FĂLCIU

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

PREFECTURA JUDEȚULUI FĂLCIU
Nr. 3307, 18 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Conform ordinului d. ministru de interne nr. 20413/907, am onoare a su-pune la cunoștința d-voastre că preoții, învățătorii și profesorii și studenții din acest județ, pînă în prezent, n'au fost dovediți ca instigatori ai turbu-rărilor țărănești.

Binevoiți, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele con-siderații.

Prefect, *Atanasiu*

p. Director, *Vereanu*

SFÂNTA EPISCOPIE A HUȘILOR
Nr. 500, 30 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 14133 din 5 Mai 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Drept răspuns adresei d-voastre nr. 6842 din a. c., avem onoare a vă co-munica. că primind de la prea cucernicul protoereu al Județului Fălciu re-lațiunile cerute prin mai sus amintita adresă, vă trimitem alăturat o copie după raportul nr. 356 din 9 ale curente cu anexa lui, adăogînd că, pe mă-sură ce ne vor sosi relațiunile cerute și de la ceilalți prea cucernici protoe-rei de Tutova și Vaslui, imediat vă vom comunica rezultatul.

+ *Konon*, episcop al Hușilor

Director, Preot *D. A. Băleanu*

REVIZORATUL ȘCOLAR FĂLCIU
Nr. 1441, 18 Mai 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 28513 din 22 Mai 1907
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Conform ordinului d-voastră nr. 18528/907, Seria A., am onoare a vă face cunoscut că nu este nici un învățător din acest județ implicat în răs-coalele țărănești și nici simplu bănuît.

Revizor școlar, *P. V. Vasiliu*

JUDEȚUL SUCEAVA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Administrația Casei Bisericei
Nr. 6672, 8 Martie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

În urma înștiințării telegrafice ce am primit de la moșia mea Rotunda-Corni, Comuna Liteni, Județul Suceava, cum că locuitorii cătunelor menționate mai sus răsculându-se au alungat pe d. Răducanu Ioan, administratorul moșiei, iar restul personalului a fugit din cauza amenințărilor și chiar a bătailor săvârșite, dându-se la tot felul de neorîndueli așa că sunt cu totul condamnat a suferi jaful și atrocitățile ce se vor comite în cazul cînd nu se vor lua măsuri grabnice.

Sunt informat că această revoltă a țăranilor este făcută din îndemnul preotului Haralambie Tătaru, care fiind dat judecății consistoriale pentru diferite fapte incorecte comise în cătunele Rotunda-Corni, după cum se vedește din dosarele cauzei, a fost condamnat de Tribunalul Consistorial la permutarea lui și în oprirea de a sluji cele sfinte pînă la noi dispozițiuni.

Vă rog, domnule ministru, să binevoiți a lua măsurile cele mai urgente pentru depărtarea acestui preot din comună, fiind propăvăduitorul acestor răscoale.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea distinsei mele stime.

Constantin Z. Olmazu

Rezoluție: 6 Martie 1907.

strada Eldorado nr. 4

Domnul administrator al Casei Bisericei va chema de urgență preotul în chestiune pentru a-l cerceta și dispune.

Indescifrabil

8.III.907.

Cazul se va deferi Parchetului și se va scrie S. S. Mitropolitului Moldovei ca să-l suspende pînă la terminarea judecăței.

Chiricescu

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTR. PUBLICE
Administrația Casei Bisericei
13 Aprilie 1907 — nr. 12.334
Registratura

Domnule Ministru,

Subsemnatul Haralambie Tataru, preot paroh al parohiei Corni din Comuna Liteni, Județul Suceava, sunt suspendat din serviciul preoției de una lună zile, din ordinul nr. 506/907 al Înaltului prea sfințit Mitropolit al Moldovei și Sucevei, motivat cu adresa d-voastră nr. 4770 din Martie a. c., ca reclamat instigator în revoltele țărănești — din Comuna Liteni — de către d. C: Z. Olmazu și I. Răducanu, proprietarii moșiei Rotunda, parohia Corni.

Domnule Ministru, această reclamă din partea numiților este cu premeditație — la starea de ocazie nenorocită — spre a se profita de cîștigul procesului cu care subscrisul, în calitate de epitrop bisericei din Rotunda mă judecă de 4 ani de zile pentru pămîntul bisericei cîștigat de acești proprietari, după autorizațiunea d-voastră nr. 3777 din Martie 1903.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

În urmare, cu adînc respect, vă rog, domnule ministru, să binevoiți a se cere relațiuni de inocența mea prin Parchetul Tribunalului județului Suceava și a dispune ridicarea suspensiunii din serviciu de care sufăr în acest timp sacru al sfîntului și marelui post, cum și ajunul patimilor și învierii domnului nostru Isus Hristos, marea serbare pentru fiecare creștin.

Haralambie Tataru

Paroh Corni, Comuna Liteni.

Rezoluțiune: Se va cere de urgență relațiuni de la Parchet.

P. Girboviceanu

1907.IV.14.

PREFECTURA JUD. SUCEAVA
Nr. 2655, 18 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Conform ordinului nr. 20413 din 7 Aprilie c., a domnului ministru de interne, am onoare a vă supune la cunoștință că, după cum mă asigură domnul Procuror de pe lîngă trib. acestui județ, în răscoalele țărănești n'au fost implicați preoți, învățători și profesori; a fost însă deschisă acțiune publică contra studentului Neculae Trufinescu din Botoșani pentru că se bănuia că ar fi făcut instigații printre niște rezerviști, cari în ziua de 3 Martie trecut se aflau în gara Pașcani călătorind cu trenul, dar dovedindu-se că nu este vinovat, a fost pus în libertate și scos din urmărire.

Asemenea existînd oarecare bănueli că preotul Haralambie Tataru din Comuna Liteni ar fi pus la cale pe locuitorii acelei comune pentru a devasta proprietatea domnului C. Olmazu, din satul Rotunda, s'au făcut cercetări cari însă pînă acum n'au dat nici un rezultat.

Se așteaptă răspunsul domnului căpitan Pastia dacă domnia sa are oarecare scrisori din care să reeasă că numitul preot a fost sau nu instigatorul răscoalei din Rotunda, cu care ocazie țărani au maltratată pe d. Ion Răducanu, procuratorul domnului C. Olmazu.

Pînă ce parchetul va obține citatele scrisori nu să poate ști dacă preotul Tataru este sau nu vinovat.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Prefect, *Indescifrabil*

PREȘEDINTELE TRIB. SUCEAVA
1907, Aprilie 23 — Nr. 1430.

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTR.
PUBLIC
Administrația Casei Bisericei
30 Aprilie 1907, Nr. 13.135
Registratura.

Domnule Ministru,

La adresa domniei voastre nr. 8241 din 16 Aprilie 1907, am onoare a vă răspunde că din dosarul acestui Trib. nr. 61829 se constată că preotul Haralambie Tataru, Gheorghe Suhan și Lupu Ilie a Păvăloaiei, în calitate de e-

pitropi a bisericei filiale „Adormirea Maicei Domnului“, din cötuna (Rotunda, Comuna Liteni, prin petiția registrată la nr. 4882 din 10 Iulie 1903, adresată judeiului Ocolului Fălticeni a chemat în judecată pe domnul Constantin Z. Olmazu, proprietarul moșiei Rotunda, pentru revendicarea unei fălci, 62 prăjini pământ arabil de pe acea moșie, și prin cartea de judecată nr. 801 din 16 Octombrie 1904, admițându-se în parte reclamația, s'a obligat pe d. Olmazu a delăsa în stăpînirea epitropiei cîtimea de 118 prăjini, pămîntul, plus 300 lei cheltueli de judecată; s'a admis în parte cererea în garanție făcută de d. Olmazu și s'a obligat pe d. Ioan Răducanu, a despăgubi pe d. Olmazu cu suma de 700 lei plus 300 lei cheltueli de judecată, și s'a respins ca nedovedit cererea în garanție făcută de domnul Ioan Răducanu contra domnului Alexandru Virnav Liteanu.

Contra menționatei cărți de judecată atît Epitropia bisericii Rotunda cît și domnii Olmazu și Răducanu făcînd apel la acest Tribunal afacerea este în curs, fiind fixat termenul de judecată pentru 11 Mai a. c., obligîndu-se prin jurnalul nr. 1993/907 pe domnul Olmazu a depune planul moșiei Rotunda și cerîndu-se de la prefectura locală și primăria Comunei Liteni lucrările de delimitarea pămînturilor de la 1864.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte, N. Bariessul

Grefier, Malinescu

REVIZORATUL ȘCOLAR SUCEAVA
Nr. 928, 28 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTR.
PUBLICE
Nr. 21.859 din 2 Maiu 1907
Registratura generală.

Domnule Ministru,

La ordinul d-voastră seria A, nr. 13510 din 26 Martie a. c., respectuos am onoare a vă răspunde :

1. Dintre toți preoții din acest județ, singur preotul Haralambie Tataru de la parohia Corni, Comuna și plasa Liteni, a fost acuzat ca instigator și a și fost suspendat din toate lucrările preoțești pînă la judecare, iar dintre învățători numai Constantin Dohotariu (stat personal nr. 347) de la școala din Horodniceni, Comuna și plasa Brădățelu e învinuit pentru tentativă de provocare la răscoală; a fost raportat cu nr. 890 din 28 Aprilie c., cerîndu-i-se darea în judecată.

2. Toți ceilalți preoți și învățători au fost propovăduitorii păcei și astfel se face că în acest județ răscoalele nu s'au întins.

3. Nici un învățător sau preot n'a suferit pagube și nici un fel de maltratare.

4. Singurul care s'a sustras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor a fost pomenitul învățător C. Dohotariu.

Revizor școlar, S. Ionescu

JUDEȚUL TECUCI

ȘCOALA PRIMARA RURALA
 ION KALINDERU
 din Com. și cătuna Liești, jud. Tecuci
 Nr. 255, 16 Martie 1907

Domnule Ministru,

Spre a aduce la îndeplinire ordinul circular al d. v. către preoți și noi învățătorii, și a prea sfințiților mitropoliți și episcopi, cu privire la liniștirea spiritelor, pe lingă că am citit și explicat școlarilor din clasele II, III, IV tot ce am crezut necesar a se spune de copii părinților și fraților lor răsculați, am convocat și pe săteni la întrunire publică în localul școalei, între orele 12—2 p. m., astăzi 16 Martie. Am mijlocit și la colegele învățătoare a da sprijinul d-lor și au răspuns cu demnitate. La orele 1 jum. în sala cl. I-a se aflau adunați 200 și mai bine de săteni. Am stat de vorbă cu dumnealor; le-am citit manifestul noului Guvern al M. S. Regelui Carol I, am citit și explicat ordinul circular arătat mai sus. Am vorbit despre multe și am dat multe sfaturi, cari au făcut din sătenii prezenți adevărați oameni pașnici și liniștiți.

Sătenii mă sileau la început a le face plîngeri după păsul și durerile lor, însă au intervenit alți locuitori cu vază și de greutate și astfel m'au lăsat a nu le scrie, însă obligat să intervin direct în scris către d-voastră ca să li se dea de proprietari și arendași pămînturi necesare lor chiar acum și cu preț fixat de înaltul Guvern.

Să se ridice prețurile obiectelor de primă necesitate ca: gaz, sare, orez, zahăr, chibrituri, carne, pește și suhaturile pentru pășunat vitele la proprietari, arendași și chiar pe proprietatea statului.

Să fie dispensați de amenda școlară, pe Iunie anul școlar 1905—1906 și pe Septembrie și Octombrie anul școlar 1906—1907, dînd poruncă a nu mai fi urmăriți cei ce n'au plătit, iar la cei ce au plătit să li se restituie înapoi cît mai curînd, așteptînd o săptămînă în două zile de astăzi.

Tot pentru a asigura pacea și buna liniște am mijlocit prin o cerere personală dispensarea de amendă pe trecut, pentru care fapt am fost sechestrat în casă două zile.

Spre a asigura liniștea și siguranța publică și bunul mers al școalei, vă rog, cu cel mai profund respect, în primul loc a mijloci locului în drept spre a fi dispensați de amendă și chiar a li se restitui cea încasată.

Diriginte, *Gr. M. Cristea*

PREFECTURA JUD. TECUCI
 Nr. 2049, Tecuci, 27 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă face cunoscut că din cercetările făcute de d. revizor școlar asupra cazului învățătorului Vasile Mironescu din Torcești, reese că numitul învățător nu a fost amestecat în răscoalele țărănești.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Prefect, *G. Georgescu*

Director, *Ion Enigărescu*

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

REVIZORATUL ȘCOLAR AL JUDEȚULUI TECUCI
Nr. 861, 9 Mai 1907

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului seria A. nr. 18528, din 8 Mai a. c., am onoare a vă înainta, aci, anexat, un tablou de numele și pronumele învățătorilor implicați sau simpli bănuți în răscoalele țărănești.

Din acest tablou se constată că în acest județ nu se află nici un învățător implicat în răscoalele țărănești, contra căruia s'a deschis acțiune publică și este arestat.

Au fost numai simpli bănuți patru învățători, cari au fost aduși înaintea parchetului, fără însă să fi avut vr'o urmare pentru ei, acuzațiunile ce li s'au adus fiind neîntemeiate.

Revizor școlar, I. Pralea

TABLOU

de numele și pronumele învățătorilor din județul Tecuci implicați sau simpli bănuți în răscoalele țărănești

1. C. Iftimie, stat nr. 4419, Comuna Liești, bănuț.
 2. D. Șendrea, stat nr. 2889, Comuna Liești, bănuț.
 3. I. Cruceanu, stat nr. 2465, Comuna Șerbănești, bănuț.
 4. Ioan Motaș, stat nr. — Comuna Homorocea-Lespezi.
-

REVIZORATUL ȘCOLAR AL JUDEȚULUI TECUCI
Nr. 573, 9 Mai 1907

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului d-voastră seria A. nr. 13510 din 26 Martie a. c., am onoare a vă comunica următoarele :

a) N'au fost acuzați ca instigatori nici un învățător; au fost însă bănuți următorii :

1. C. Iftimie (stat personal nr. 4419) învățător la școala din Comuna Liești.

2. D. Șendrea (stat personal nr. 2989) învățător la școala din Comuna Liești, cătunul Șerbănești.

3. I. Cruceanu (stat personal nr. 2465) învățător la școala din Comuna Liești, cătunul Șerbănești.

4. I. Motaș, învățător suplinitor la școala din Comuna Homorocea, cătunul Lespezi.

Aceștia au fost citați înaintea Parchetului, însă acuzațiunile ce li s'au adus au fost cu totul neîntemeiate și deci n'au avut nici o urmare pentru ei.

b) Dintre învățătorii și preoții cari au lucrat pentru potolirea răscoalelor sunt următorii :

1. I. Dumitrescu (stat personal nr.) învățător la școala din Comuna Bucești, cătunul Vultureni, împreună cu preotul Lungu, cari prin cuvîntări și sfaturi au liniștit unele spirite agitate.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

2. C. V. Ciobotaru (stat personal nr.) învățător la școala din Comuna Matca împreună cu preotul T. Prohib cari adunînd pe oamenii mai bătrîni și pe veterani, prin cuvîntările ținute și sfaturile date locuitorilor, la biserică și la școală, a oprit mișcarea sătenilor cari se răsculase. Meritul lor este cu atît mai mare cu cît locuitorii Comunei Matca sunt recunoscuți ca cei mai buclucași.

3. A. Trandafir (stat personal nr.) învățător la școala din Comuna Movileni, care a sfătuit pe rezerviști să meargă la datoriile lor, iar pe locuitori, cari se răsculaseră să reclame pașnic, pe cale legală, ceiace au și făcut după sfatul lui, evitîndu-se răscoala.

4. C. Dumitru (stat personal nr.) învățător la școala din Comuna Cosmești, cătunul Cosmești-Deal, împreună cu preotul Ioan Dămăceanu, cari au mers din casă în casă cînd s'au răsculat sătenii și prin cuvîntări și sfaturi i-au oprit de la devastări și i-au liniștit.

3. Învățători și preoți cari au suferit maltratări și pagube de la cei răsculați nu sunt.

4. Nici un învățător nu s'a sustras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor.

Revizor școlar, I. Pralea

JUDEȚUL NEAMȚ

REVIZORATUL ȘCOLAR AL JUDEȚULUI NEAMȚ
 Ordin circular școalelor primare
 rurale și urbane
 Nr. 1408, 23 Martie 1907

Domnilor Invățători,

LINIȘTIREA SĂTENILOR

În împrejurările grele prin care trece țara noastră din pricina răscaloarelor satelor, de la dumneavoastră și preoți se așteaptă să liniștiți pe săteni.

Procedați cu multă prudență. Să nu faceți întruniri anumite, ci să le vorbiți mai mult individual. Cu mai mulți la un loc, veți vorbi, numai când — din întâmplare — s'ar afla în vre o piață a satului — nici într'un caz la circumă — și numai după ce vă veți convinge că-s pașnici, veți încerca împlinirea misiunii ce aveți.

Cel mai ales loc a sta de vorbă cu ei, în astfel de împrejurări, nu poate fi decât la biserică, Duminica și în celelalte sărbători, dimineața, în urma săvîrșirea serviciului divin.

Acolo, înaintea altarului, când preotul este îmbrăcat în sfintele veșminte, să li se citească apelul Guvernului dat în numele M. S. Regelui către poporul român, și apelul domnului ministru al cultelor și instrucțiunii publice, făcut împreună cu prea sfințiții mitropoliți și episcopi, către dumneavoastră și preoți.

Luptați să convingeți pe săteni, prin cuvinte alese, că nu pot căpăta pământ și alte drepturi cu forța, prin cruzimi și devastări, prin care se sărăcește țara și totodată și locuitorii ei, și ne facem de rușine în fața lumii, care ne ia drept sălbateci, ci prin cereri modeste și pe cale pașnică.

Guvernul s'a gîndit de mult la nevoile lor, după cum se dovedește din apeluri, și va face legi bune și ușurătoare. Însă ca să ne poată face acele legi Guvernul așteaptă mai întîi să se liniștească sătenii din toată țara, ca să poată lucra în liniște la ele și numai în urmă, în puterea lor, încetul cu încetul le va putea îndeplini cererile cele drepte; altfel nu se poate.

Să nu se poarte barbar cu evreii și ceilalți streini, că nu-i uman, deoarece și ei au acelaș Dumnezeu ca și noi și sunt susținuți de alte țări. Să se gîndească că și noi avem frați romîni în alte țări, și cum ne vom purta noi cu streinii, așa se vor purta și în acele țări streinii cu frații noștri.

Faceți să înțeleagă că dacă nu se vor liniști, se poate să intre în țară armatele Nemților, Muscalilor, Turcilor și altor neamuri.

Păziți-vă să nu scăpați vorbe care să întărite pe săteni, și pentru care să nu se întîmple să fiți chemați la mare răspundere.

În fine, vă fac atenți că de la chipul cum veți ști să lucrați dumneavoastră atîrnă restabilirea liniștei la sate.

Conferința sau sfaturile ce veți lua hotărîre a le da sătenilor, vă rog să le pregătiți cu mult mai înainte, și ca să nu se strecoare vorbe ce ar irita iarăși pe săteni, să aveți scrisă conferința, s'o revedeți cu preotul sau altă persoană competentă, și cînd veți ține-o, să nu eșiți din ea, decât cînd s'ar întîmpla să vă întrerupă, și atunci să căutați a vă gîndi și apoi a răspunde cu prudență.

Astfel de conferință, după ce va fi semnată de preot, un delegat al primarului și cîțiva asistenți, va fi înaintată revizoratului.

Nr. 1409, 1907, Martie 23.

SUSPENDAREA AMENZILOR ȘCOLARE

Conform ordinului telegrafic nr. 11990 din 16 Martie a. c., al onor Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice, vă pun în vedere să suspendați aplicarea amenzilor școlare cu desăvîrșire, pînă la alte dispozițiuni.

Nr. 1410, 1907, Martie.

Ședințele cercurilor culturale, cercurilor de adulți și șezătorilor populare se suspendă pînă la alte dispozițiuni.

1411, 1907, Martie 23.

LIBRETELE ȘI ALTE CHESTIUNI BĂNEȘTI

Vă invit să trimiteți imediat cu mandat poștal pe adresa personală a subsemnatului Gh. Nicolau, Str. Carol nr. 111, Piatra Neamț, costul libretelor ce vi s'au trimis spre desfacere în anul trecut și curent, de oarece trebuie să încheiem compturile ce ni se cer de urgență de către onor. minister, împreună cu banii.

Și, deoarece am de primit bani: pentru librete, pentru școala din Romin, pentru biletele balului cantinelor școlare, etc., vă rog a trimite banii cu mandate separate pentru fiecare, pentru a nu se trece banii de la un compt la altul. Vă atrag atențiunea să nu uitați a spune anume pentru ce ați trimis suma. La mandate veți plăti portul.

Nr. 1412, 1907, Martie 23.

DATORIA LA „MUNCĂ”.

Conform ordinului onor Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice nr. 3951 din 27 Ianuarie 1907, sunteți invitat a trimite imediat librăriei „Munca” suma de . . . lei . . . bani, ce datorați pe cărți și rechizite școlare luate de dumneavoastră conform legii, pentru școlari, cunoscînd că onor Minister, cere tablou de acei cari nu vor fi următori nici de astădată, spre a li se aplica aspră pedeapsă și să le oprească din leafă suma cu care e dator.

Nr. 1413, 1907, Martie 23.

EXACTITATEA ȘTIINTELOR ȘI RELAȚIILOR CERUTE

Toate științele lunare, cît și altele ce vi s'au cerut, vi se cer și vi se vor cere, să le lucrați cu cea mai mare îngrijire și să le înaintați exact și la timp, cunoscînd că, în caz contrar, veți fi raportați onor. minister, pentru neglijență, spre a vă primi pedeapsa cuvenită.

În asemenea împrejurări, în care ne aflăm cu răscoalele sătenilor, și alte multe lucrări, care ni dau mult de lucru, nu am timp de pierdut cu repetări, de ordine și cu corespondențe zadarnice.

Nr. 1414, 1907, Martie 23.

CONCEDIILE

În urma dispozițiunilor luate de onor. minister, vi se pune în vedere că nu se mai aprobă concediile decît numai în cazuri grave, bine dovedite, și atunci să recomandați suplinitori apți și cu titluri cerute, cel puțin 4 clase secundare.

Revizor școlar, Gh. Nicolau

Secretar. V. D. Vasiliu

Copie de pe raportul protoereului județului Neamț, nr. 375 din 12 Aprilie 1907, registrat în cancelaria sfintei Mitropolii a Moldovei la nr. 632 din 18 Aprilie 1907.

Înalt prea sfințite stăpîne,

Spre îndeplinirea înaltului ordin sub nr. 666 a. c. prin care, motivați de adresa domnului ministru al cultelor și instrucțiunei publice nr. 6842 mi se pune îndatorire de a da relațiuni de cum s'au purtat preoții și alți servitori bisericești ai acestui județ față de răscoalele țărănești, cu cel mai adânc respect supun cunoștinței înalt prea sfinției voastre următoarele :

În acest județ, absolut nici un preot sau alt cleric n'a fost implicat sau dovedit ca instigator al sătenilor și nici unul n'a fost adus înaintea justiției nici cel puțin ca martor.

Preotul Gh. Gheorghiu din parohia și Comuna Mărgineni fiind președintele unei cooperative sătești, și ca să nu fie implicat fără voie în vre o răscoală, ați binevoit a-l permuta imediat în altă parte.

Preotul Gh. Popescu din parohia și Comuna Uricheni, fiind mai slab de fire, s'a încercat a face cooperativă și a cumpăra moșia Uricheni. Despre acest caz, supus voi referi după ce voi face cercetare locală.

Parohul I. Sălăgeanu din parohia Schiul-Hangu, fiindcă a rostit vorbe nesocotite a fost chemat de înalt prea sfinția voastră la Sfinta Mitropolie și ați binevoit a lua măsuri pentru permutarea sa de acolo.

Acești singuri preoți au făcut greșeli în acele timpuri, fără însă de a avea intențiunea de a îndemna sau de a se face culpabili de răscoale țărănești.

Ordinul Prea Sfinției Voastre telegrafic nr. 459 plin de povețe părintești a fost primit tocmai în toiul răscoalelor și preoții încurajați prin aceasta, s'au pus pe lucru.

Am fost față prin comunele răsculate : Roznov, Zănești, Costișa, Siliștea, Tazlău, unde preoții stăteau printre răsculați de dimineată pînă seara, flămînzi, sfătuind pe săteni să se liniștească. S'au distins prin sfaturi și autoritatea lor față de răsculați următorii preoți :

Parohul Ioan Constantinescu din parohia Dănești, Comuna Girov, care a făcut un memoriu, pe care supus îl înaintez aici ;

Parohul Gr. Stupcanu din parohia și Comuna Tazlău, care a pus pe săteni de a respins pe răsculați din alte comune, ce veneau să devasteze.

Parohul Gh. Săndulescu din parohia și Comuna Dragomirești, care a spus sătenilor că întii să treacă peste corpul său și numai atunci vor putea devasta ;

Parohul Simion Ungureanu din parohia Secu-Buhalnița ;

Parohul Alexandru Posmoșanu din parohia Filioara ;

Parohul Gh. Băloi din parohia Bodești-Precistei ;

Parohul Chiril Chirulescu din parohia Buhalnița ;

Parohul V. Gheorghiu din parohia Bărjoveni ;

Parohul Vasile Atanasiu din parohia Păstrăveni ;

Parohul Gavril Enăchescu din parohia Bălțitești, și în fine aproape toți preoții acestui județ și-au făcut datoria cu mult zel.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Mijloacele ce au întrebuințat au fost rugăciunile în biserici, *amenințările că de sfintele sărbători nu li se va da sfînta împărtaşanie, starea în mijlocul răsculaților și cuvîntările în biserică.* (subliniat de noi).

Acestea sunt relațiunile ce cu profund respect le supun înaltei cunoștinți, rugîndu-vă să binevoiți a dispune cele de cuviință.

Sunt cu cel mai profund respect al înalt prea sfinției voastre întru tot plecat și umilit servitor.

Protoereu, Econom Gh. Popovici

Pentru conformitate, I. Aurelian

REVIZORATUL ȘCOALELOR PRIMARE
URBANE ȘI RURALE DIN JUD. NEAMȚ
Nr. 1458 — Aprilie 1907.

Domnule Ministru,

Conform ordinului seria A. biroul B., nr. 13510 din 26 Martie a. c., am onoare a supune cunoștinței domniei voastre următoarele :

1. Invățătorii și preoții cari au fost acuzați de instigație la răscoalele țărănești sunt :

I. V. Ungureanu, dirigintele școalei din Uscăți, Comuna Războeni — Valea Albă. A fost arătat — după informațiunile date de un domn căpitan Mihailescu din România din dreapta Milcovului, care era rînduit cu armata în acea localitate, unde erau răsculați țăranii — de inspectorul comunal respectiv și alt căpitan „Ghiovani”, pentru următoarele :

a) Le-a comunicat că țăranii îi cer lui să le facă reclamație contra evreilor ;

b) au aflat că seara acasă la el se duceau grupuri de săteni ;

c) în localul primăriei, cînd lumea era adunată să ceară socoteală primarului că de ce nu ține cu ei, să alunge pe evrei din comună, și să le dea arendașii pămînt eftin, precum și cînd au devastat dughenele evreilor dînsul se afla de față și n'a zis nici un cuvînt pentru domolire.

A fost adus la reședința județului și închis, de unde a scăpat prin intervenția domnului prefect.

Dacă acuzațiile au acest temei sau nu, nu s'a stabilit de justiție.

Părerea subscrisului e că n'a lucrat cu energie, prudență și bunăvoință pentru potolirea răsculaților din acea comună.

2. Preotul I. Roșescu dirigintele școalei din Calu, Comuna Măstăcan.

Acesta în predicele ținute la biserică a strecurat vorbe, cari nu trebuiau să aibă loc. Cînd, în localul primăriei, față numai cu primarul, l-am obligat să spună cum a vorbit poporului, el a declarat că a înțeles din apelul Guvernului — că, de pe acum trebuie să se rezilieze contractele de arendare de moșii și le face singur reclamă în acest sens că, să le dea statul în arendă chiar din primăvara prezentă restul poenilor statului rămase neîmpărțite sătenilor.

De aici se naște pretenția satului contra arendașului acelor poene.

I-am explicat apelul și s'a convins că Guvernul deocamdată cere ajutorul fiecărui român pentru liniștea sătenilor în toată țara, — că în urmă să poată lucra la facerea legilor bune, despre care vorbește apelul și apoi să va face dreptate, pe cît va fi posibil, cererilor celor drepte.

Cred că a procedat astfel mai mult din cauza invidiei ce avea asupra arendașului român a acelor poene, precum și din cauza nepriceperii.

L-am obligat a lucra cum va ști să liniștească pe săteni și să-i facă să înțeleagă că nu se poate rezilia contractul de arendare acum, ci în urmă după liniștirea generală, și după ce se vor face legile, căci orice pagube ar avea arendașii au dreptul de a cere statului și deci vor suferi toți.

L-am făcut atent că, dacă nu va reuși să liniștească lumea, va fi adus la prefectură și depus. În fine, cu ajutorul altui preot din comună s'au liniștit sătenii.

3. Gh. Teodorescu dirigintele școlii din Zănești. Comuna Zănești, era să fie bătut de sătenii răsculați, dacă nu le făgăduia că le va satisface pretențiunea de a-și cere permutarea din acel sat. Cîteva repezituri tot a luat.

Acuzările ce i se aduc sunt: a) ca casier al Băncii populare a condus-o foarte rău așa că de vr'o 4 ani, de cînd s'a înființat, n'a progresat deloc; are împrumuturi de la bancă pe numele său, a soției și a copiilor; b) s'a opus de a lua în arendă, prin bancă și prin învoială, moșia Zănești, sau de veci moșia Fauri, pentru că a fost rugat de părțile interesate, contra dorinței sătenilor; c) de cînd viețuește între ei de vr'o 25 de ani, le-a făcut fel de fel de acte de înfiere, de judecată, etc., numai să cîștige bani; d) că, de ce, la școală a iscodit pe școlari ce lucruri au adus părinții lor acasă de la evreii devastați. Toate acestea cu scop de a se folosi. Mai toate cele arătate se par adevărate, făcute din lăcomie și invidie, dar nu s'a dovedit că a fost instigator asupra evreilor a căror dughene au fost devastate.

4. Preotul Gh. Gheorghiu, învățător suplinitor la Mărgineni, Comuna Mărgineni. Acesta a lucrat foarte mult pentru înființarea unei bănci populare și pentru o cooperativă în acel sat. Indemnînd pe oameni la asociație, s'a servit de cuvinte aspre la adresa evreilor, cari au dughene în acel sat. De aceia s'au răsculat sătenii asupra prăvăliilor evreești și a arendașului moșiei, care e tot evreu.

În urma propunerii domnului prefect de județ acel preot a fost permutat de onor. minister și înalta chiriarhie în Comuna Ghirov.

5. Preotul Gh. Popescu și învățătorul N. Teodorescu de la Uricheni au fost invinuiți de jandarmul din localitate că au îndemnat pe săteni să se răscoare contra arendașului, ca să le deie lor moșia, dar nu s'a stabilit vinovăția. Mai cu seamă învățătorul a lucrat mult pentru liniște. Jandarmul local s'a adresat poporului astfel: „așa-i că învățătorul și preotul vă îndeamnă la răscoală”?

Învățătorii și preoții cari au lucrat pentru potolirea răscoarelor

1. V. Șerpișanu, dirigintele școlii din Bălănești-Ghilăești, Com. Bărgăoani. Acolo e proprietar un... om cînstit. Un număr de derbedei, mare parte hoți, uniți cu alții din alte sate, i-au devastat casa, i-au luat bani vr'o 5000 de lei, i-au maltratat soția. Cînd a prins de veste acest învățător, s'a dus între ei și i-a mai domolit, iar peste cîteva zile i-a liniștit de tot, și după propunerea subscrisului, acel arendaș care părăsise comuna, s'a dus la domiciliu pe garanția învățătorului.

Acest învățător a fost chemat și de alți primari ca să vorbească poporului, și prin cuvinte convingătoare a reușit să liniștească pe săteni. În satul Ruginoasa, Comuna Bozieni, unde sunt cei mai îndărătnici săteni, numai el i-a putut domoli și împăca cu arendașul, fapt recunoscut și de căpitanul Frunză, care a fost rînduit cu armata în acea comună.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

2. C. N. Fedeleș, dirigintele școalei din Tazlău, Comuna Tazlău.
3. Preotul N. Pîrvu de la Zănești, și
4. Preotul V. Alexandrescu de la Calu Iapa, Comuna Măstăcan, asemenea au lucrat pentru sătenii lor.

Acești învățători și preoți tocmai în timpuri de grea cumpănire au dovedit cât de mare autoritate morală au ei, cînd sunt la înălțimea lor, prudenți și cu tragere de inimă și o întrebuițează în folosul neamului lor.

5. Preotul Gh. Săndulescu de la Dragomirești.
6. Simion Ungureanu de la Secu, Comuna Buhalnița.
7. Alex. Ionescu învățător la Costișa.
8. Preotul C. Matasă de la Monastirea Bistrița, Comuna Doamna.
9. Preotul Gh. Atanasiu, Comuna Păstrăveni.
10. Preotul V. Dimitriu din Comuna Costișa, și
11. Preotul I. Constantinescu, învățătorul școalei din Doma, Com. Girov.

Învățătorii și preoții cari au suferit pagube sau maltratări de la răsculați

1. Gh. Teodorescu dirigintele școalei din Zănești, care era să fie bătut dacă nu le făgăduia că-și va cere permutarea.

2. T. V. Ungureanu dirigintele școalei din Uscați, Comuna Războeni-Valea albă, care a fost închis, presupus de autorități că ar fi fost amestecat în răscoală.

Învățătorii și preoții cari s'au sustras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor.

1. Calistrat Scutărescu dirigintele școalei din Buhuși, unde a fost răscoală, dar n'a ținut nici o întrunire, spre a-i convinge.

2. D. Teodorescu dirigintele școalei din Ruginoasa, Comuna Bozieni — unde iarăși au fost răscoale și nu-i liniște deplină nici acum — n'a fost în stare a lucra cel puțin pentru liniștirea sătenilor.

În general vorbind, nu cred vinovați sau amestecați în răscoalele țărănești din acest județ, decât doar inconștient, dacă au scăpat cîte o vorbă cu înțelesuri îndoioase pentru săteni, cu ocazia cercurilor culturale sau a explicării apelului Guvernului.

Subscrisul, informîndu-mă de îndoiala la care stă bpinia publică despre învățători și preoți în genere, imediat am început a lucra pe următoarele căi :

1. La 14 Martie a. c., cînd au fost convocați învățătorii și preoții din județ — înainte de a fi numit revizor — am luat inițiativa de a tipări apelul Guvernului în 400 exemplare, de li s'au explicat de către mai mulți cetățeni fruntași, de au așteptat sosirea domnului prefect din București la 15/III, dimineață, cînd le-au dat explicațiunile necesare și le-au făcut apel pentru liniștirea satelor.

2. M'am dus în comunele cu săteni răsculați, i-am adunat, și după vorbă de câte 2-3 ore cu argumente puternice, cu pilde, am reușit să fac și pe cei mai iritați să-și ceară ertare că nu știu ce zic.

Apelul domniei voastre în unire cu Înălți prea sfințiții arhieriei îl citeam la urmă, cînd încheiam sfatul, cu cea mai mare evlavie și durere, încît pătrundea la suflet pe cel mai rătăcit și-i dădea lacrămile. Acest apel e neprețuit de convingător.

Îl citesc pe urmă înadins, căci servește ca cel mai prețios medicament dumnezeesc pentru redeșteptarea din rătăcirea nenorocită a sătenilor, pentru a pricepe pericolul și a se căi și liniști.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Pe lângă legile bune ce se vor face pentru săteni, e de neapărată nevoie a se lua cele mai severe măsuri de a nu mai avea voie sătenii să arendeze pământul aproape pe nimic la alții, căci îl dau pe câte 3 și 5 ani, câte cu 15-20 bani prăjina; să nu aibă voie a vinde de veci pământul, pentru că acum îl vînd cu 150-200 lei falcea, (1 ha, 43 a, 22 ca).

Revizor școlar, Gh. Nicolau

REVIZORATUL ȘCOALELOR PRIMARE
URBANE ȘI RURALE
DIN JUD. NEAMȚ
Nr. 1958, 1907, Maiu 11

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului dv. seria A. nr. 18528 din 8 Mai a. c., am onoare a supune cunoștinței dv. că în acest județ nu sunt învățători implicați în răscoalele țărănești.

Revizor școlar, Gh. Nicolau

Subrevizor, C. N. Fedeleșu

JUDEȚUL BACĂU

ȘCOALA PRIMARĂ RURALĂ
COM. GROZEȘTI, JUD. BACĂU
Nr. 94, 1907, Martie 14.

Domnule Revizor,

Subscrisul, cu onoare vin a vă face cunoscut că în această comună este liniște pînă în prezent.

Printre săteni se observă însă agitație mare sub diferite pretexte în contra proprietății.

Ne punem cu toții toate silințele și stăruințele posibile spre a-i liniști.

Diriginte, Ch. I. Dragomir

ȘCOALA DE BĂEȚI COM. RURALĂ
TG. TROTUȘULUI JUDEȚUL BACĂU
Nr. 165, 1907, Martie 26.

Domnule Revizor,

Subsemnatul învățător diriginte al școlii d'n Comuna Țirgul Trotușului, județul Bacău, cu onoare vin a supune cunoștinței dv. următoarele :

În ziua de 21 Martie a.c. observ o oarecare mișcare neobișnuită printre locuitorii acestei comune, și mai iritați acei din secția Viișoara, cari au început a părăsi secția și a veni cete, cete, atît călări cît și pe jos, pentru a se întruni cu secția Trotuș și Părăul Boglu, ca în urmă să poată lua demersurile necesare a li se da pămînt și pădure; ziua era fixată și membrii din Consiliul comunal Gh. Chiticariu, care cu 2 zile mai înainte trimisese din casă în casă pe locuitorul Ion Nistor spunînd oamenilor a veni numai-decât la primărie, căci numitul membru a vorbit cu primarul comunei și sunt înțeleși, deoarece acum e timpul să se ceară și să facă zarvă, căci stăpînirea e nevoită acum să le deie. Vorbele acestea le spuneau și locuitorii ce veniseră în grupuri, și care vorbe nu le-au auzit decît de la membru instigator Gh. Chiticariu.

Îndată ce am văzut mișcarea aceasta neobișnuită, am plecat la primărie, cerînd a mă pune în comunicație cu dv., dar în zadar; atunci am plecat la primărie și am așteptat în drum la locul de întrunire a locuitorilor sosirea lor.

Așteptarea nu mi-a fost mare căci în interval de 5 minute mă și văd impresurat de oameni. Le dau bunăziua, îi opresc și după o parlamentare, dacă pot zice așa, de două ore, îi conving că ideia lor e greșită și că nu trebuie să procedeze așa; aduc diferite argumente și-i fac a se întoarce cu toții pe la casele lor, fiind ca și pînă acum liniștiți că dreptatea se va face iar stăpînirea le va da tot dreptul ce-l cer și care este al lor.

Oamenii se împrăstie, din care secția Viișoara mă conduc cu toții pînă la școală și-mi făgăduiesc că vor aștepta, tot cu aceiași liniște și răbdare ca și pînă acum, ziua dreptății, însă cu o condiție și iată care: ca subsemnatul, chiar acum sub ochii lor, să plec la Țirgu Ocna. să vorbesc cu primarul Țirgu-Ocna, cu d. prefect și să-i asigur, luînd diferite

măsurî necesare, prin care ei să nu mai fie opriți a-și lua lemne și haragi din pădurea rămasă lor devălmășie în urma judecății cu statul din 1900 și totodată a li se trimite un inginer, ca acea parte rămasă devălmășie să li se împărțească între secțiile: Vișoara, Trotuș, Părăul Boglei, Tisești și Gura Slănicului. Plus să le fac și două petiții: una către onor minister, prin care să le arăt plîngerile lor. Le-am făgăduit că totul li se va face, dacă ei mă asigură că se vor duce liniștiți și vor trimite numai un singur om la mine, care să le ducă răspunsul de cele ce am vorbit cu d. primar și prefect.

În adevăr, după masă am lăsat ca clasul să mi se țină de soția mea și am plecat la Tg. Ocna, unde am vorbit cu d. primar, care a zis că deși lucrurile nu sunt ușoare și nu poate lua nici un demers din cauza că și Slănicul este care le pune opunere, să caut să vorbesc cu prefectura. Am sunat 2 ore și n'am putut vorbi. Atunci am luat înțelegere cu d. primar să vorbesc cu inspectorul comunal, ceiace am și făcut. I-am spus cum stau lucrurile, oamenii fiind tare agitați din cauză că locuitorilor Costachi Saponariu, Ion Păvălache, Neculai I. Nica, Vasile Pavăl și Gh. Puluc li s'au oprit căruțele în drum cu haragi și fiind amenințați a fi tăiați cu toporul.

D. inspector mi-a făgăduit că a doua zi va chema pe numiții locuitori și le va face dreptate. În urma acestor demersuri locuitorii au fost pentru un moment liniștiți, făgăduindu-mi că totdeauna mă vor asculta, dacă li se va face dreptate, împărțindu-li-se pămîntul pe secții acei ce-l au ei devălmășie.

Sfaturile ce le-am dat locuitorilor comunei mele au fost ascultate și s'au liniștit, procedînd cu liniște; așa în ziua de 25 Martie un locuitor îmi înmînează o cerere a întregii secții arătînd plîngerile și, cu raportul nr. 160 din 25 Martie am înaintat-o d-lui prefect însă nu oficial, ci recomandată cu nr. 104 din 26 Martie a.c.

Țin să comunic că în noaptea de 18 Martie, locuitorul Ion Ebea fiind înarmat cu arma, s'a dus la 12 noaptea la casa evreului Alter Korperman, din acea secție, care fabrică rachiu și cere a i se da bani. Cred că s'ar fi întîmplat vr'un omor, dacă nu s'ar fi întîmplat locuitorul Andrei Boca, care făcea rachiu și care s'a apărut cu un drug de fier. Dacă s'a reclamat primăriei, nu s'a luat nici un demers; l-a adus la primărie și i s'a dat drumul, fără a fi tras la nici o răspundere.

Țin să asigur, pe a mea răspundere, că locuitorii aceștii comuni în urma demersurilor și făgăduințelor ce le-am dat că li se va face dreptate, vor fi pentru totdeauna foarte liniștiți dacă nu-i va zădări din nou membru instigator Gh. Chiticariu; nu e vorbă, nu mă îndoesc deloc că și autoritatea comunală avea știință de agitația locuitorilor, aceasta se constată din vorbele membrului, că a vorbit cu d. primar și, al doilea, am constatat-o eu la telefonul din Tg.-Ocna în următoarea împrejurare: inspectorul comunal întrebînd pe secretarul comunei ce fac oamenii în comună, spune că veneau cu toții în frunte cu Gh. Chiticariu la primărie, și cu oarecare părere de rău că i-au întors învătătorul înapoi, nu i-a lăsat să vină. De ajungeau la primărie, desigur, nu garantam ce se mai putea întîmpla, deoarece mai mult ca sigur îi încînta să stoarcă ceva pentru scris, ca de obicei și, apoi, pe cînte la crîsmă, asigurați de d. secretar, ca să nu se lase, că au dreptate și mai punînd vr'o 20 de pahare amestecate în cap o porneau pe jaf și foc. Însă împrejurarea a făcut să le pot eși înainte, aducînd pace și liniște în inima lor.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

În toate aceste demersuri am lucrat numai singur; am făcut cunoscut preotului de mișcarea ce se proiectează și, nu mă îndoiesc că și d-sa avea cunoștință, însă omul trimis cu misiunea mea, nu l-a putut găsi; unde va fi fost nu am putut afla.

Închei prezentul raport fiind satisfăcut că am putut și eu contribui cu ceva la oprirea răului.

Primiți, vă rog, domnule revizor, asigurarea profundului respect ce vă păstrez.

Învățător diriginte, I. Ercuță

PROCURORUL TRIBUNALULUI BACAU
Nr. 3142 1907, luna Martie 31.

Domnule Revizor,

Spre rezultat adresei dv. nr. 1752/907;

Am onoare, a vă comunica că din cercetările făcute de noi personal ne-am încredințat că preotul Tudorache, învățător la Comuna Bogdana, a potolit două începuturi de răscoale în comuna sa, puindu-se înaintea locuitorilor îndârjiți și porniți și isbutind cu sacrificiul persoanei sale și cu o admirabilă energie a îmblânzi spiritele.

Activitatea acestui preot și învățător cred că ar trebui să slujească de model celorlalți.

Pe de altă parte nu am putut constata că în tot județul vre un preot sau învățător să fi jucat rolul de instigator. Am avut denunțuri că preotul C. Nălboc din Comuna Onești, satul Buciumi, ar instiga la revoltă, dar ceiace am putut constata în sarcina sf. sale este că are într'un grad nepermis darul beției și că pe lângă că se expune în stare de ebrietate privirilor enoriașilor săi, dar nici nu-și prea da seama de ce vorbește atunci, așa că aruncă vorbe imprudente, cari pot face mult rău.

În afară de preotul Tudorache, suntem indirect informați că și alți preoți și învățători ar fi îndeplinit în chipul cel mai conștiincios posibil datoria lor de a pacifica spiritele, dar personal nu ne-am putut încredința de aceasta. Primiți, vă rog, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Procuror, Gh. Mezincescu

MEMORIUL

*învățătorului Gh. D. Ambrossie din comuna Lecca, asupra
mișcărilor țărănești din Martie 1907.*

Domnule Prefect,

Timpu evenimentelor grave, cari au sdruncinat întreg neamul românesc, a trecut, iar momentul pentru a se face lumină în jurul nenorocirilor deslănțuite trebuie să înceapă și deci lumină trebuie să se facă.

Pentru a se face lumină, însă, cred necesar memorii imparțiale și anchete drepte.... nu aștept anchete și nici a mi se cere un memoriu de cele

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

petrecute în Comuna Lecca; datoria de cetățean și învățător mă obligă a prezenta acest memoriu autorităților superioare.... Mă oblig cu atât mai mult, cu cât încă înainte de începutul mișcărilor de aici, eu personal, grație rapoartelor puțin corecte date de la comună la centru, am fost vizat ca autor al unor fapte închipuite.

Declar de la început că-mi iau răspunderea celor ce susțin în anexatul memoriu ce cu onoare vă prezint.

Binevoiți a primi, cu această ocaziune, stima și înalta mea considerație

Gh. D. Ambrossie

MEMORIU

În ziua de 7 Martie domnea cea mai perfectă liniște atât în Comuna Lecca cât și prin împrejurimi.

La orele 11 dimineața fui chemat la telefonul primăriei; aci d. revizor școlar care se afla la Bacău mă invită ca, în interes de serviciu, să mă prezint de urgență la revizorat.

La orele 7½ seara, după un drum făcut cu multă greutate, mă prezentai d-lui revizor care era acasă. M'a primit bine, însă foarte îngrijat și zise: „Ce este la Comuna Lecca și ce am făcut eu acolo”?

Am rămas surprins și fără multă gândire l-am întrebat și eu ce este la Lecca căci pînă în momentul plecării mele de acolo nu era absolut nimic.

Atunci îmi zise că este un început de răscoală acolo și că eu sunt bănuț, după cum i s'a comunicat de autoritatea administrativă.

Am răspuns că nu e absolut nimic; am mai discutat asupra evenimentelor ce ne amenință, apoi am fost concediat pentru a ne revedea a doua zi la orele 9.

8 MARTIE.

La 8 Martie la orele 9 dimineață mă prezentai la revizorat iar d. revizor îmi spuse să aștept pînă ce d-sa va vorbi la telefon cu d. prefect care era acasă, după care convorbire mă invită să mă prezint imediat d-lui prefect acasă și apoi să mă reîntorc aici.

Dl. prefect primindu-mă, era abătut, serios și foarte grăbit și-mi zise: „Domnule Ambrossie, la Comuna Lecca există un început de răscoală, în capul căroră te afli dumneata, după cum mi s'a raportat la telefon. Ași dori să știu ce este, ce voești să faci acolo, căci orice s'ar întâmpla, te fac răspunzător”.

I-am răspuns că nu e absolut nimic în Lecca și că garantez cu capul meu că vre o mișcare cu caracter general nu poate avea loc, cunoscînd deaproape moravurile și apucăturile sătenilor de aci.

Știu însă, încă din toamnă, că o neînțelegere există între săteni și administrația d-lui proprietar Șendrea pentru un drum și între săteni și primarul local pentru niște obligațiuni de munci agricole. În fine, d. prefect mai adăogă: „Nu știu, orice ar fi acolo, caută și liniștește, repet a-ți spune că te fac răspunzător și, pînă la noi probe, eu sunt ținut să pun baze pe rapoartele subalternilor mei”. M'am înturnat la d. revizor, i-am comunicat convorbirea avută și faptele închipuite ce mi se impută și s'a discutat rolul pașnic ce trebuie să avem. Eram foarte îngrijat. La plecare, revizorul îmi spuse următoarele: „Domnule Ambrossie, nu fii deloc îngrijat și, dacă

te știi curat, cum îmi place să cred, apoi cel mai bun lucru ce ai de făcut este să te duci acasă, ia afacerea d-ta pe mână, observă ce se petrece acolo, stai în fața evenimentelor ce s'ar ivi, caută d-ta de unde vor veni relele și urmărește numai adevărul.

Am plecat spre seară acasă, însă deloc nu mă puteam împăca cu faptul că voi fi responsabil de orice s'ar întâmpla în Comuna Lecca.

9 MARTIE.

În ziua de 9 Martie observai să culeg ceva; nu găsii nimic; liniște pretutindeni. La orele 10 mă duc la primărie, găsesc pe jandarmul George Grosu care-mi spusese că a fost chemat disdidinginea, deoarece aci se bănuiesc răscoale. Întrebai unde este d. primar, și-mi spuse că este în comuna Ungureni. Am invitat jandarmul la mine la masă, am vorbit de cele ce se aud în mijlocul nostru și ne-am sfătuit ce să facem. I-am spus să privegheze deaproape orice mișcare căci eu după orele 3 mă duc la Zlătari să mă înțeleg cu comerciantul Vasile Pătrășcanu, mă am cu greutate, și de acolo la Parinca, iar după orele 6 seara să ne vedem iarăși la mine acasă.

La orele 6½ când mă întorceam acasă, jandarmul mă chemă repede la primărie; auzeam mare zgomot. M'am dus fuga acolo; erau mai mulți oameni; cum intrai, am întrebat ce este, și locuitorul Costache Ancuța îmi spuse: „nu-i nimica, dar d. prefect a întrebat la telefon unde este d. Ambrossie și ce a făcut acolo”. Atît a înțeles el din convorbirea avută cu d. secretar Nicolau.

Fără a pierde timpul, trec la telefon, chem Bacăul și întreb pe d. prefect ce este. D-sa îmi spuse: „azi după amiază eu am răscurat oamenii din comună și apoi am plecat la Samicea; așa i s'a raportat din Lecca; eu voi fi responsabil și că armata va veni în Comuna Lecca”.

Am închis telefonul, apoi m'am adresat domnului Neculau, jandarmului Grosu și oamenilor ce erau și i-am, întrebat ce este?

Am căpătat următorul răspuns: Azi după orele 3 jum. au venit o mare sumedenie de oameni la primărie, au rugat pe d. Nicolau să le facă o petiție către primar, prin care vor să ceară a li se respecta un drum pe moșia d-lui Șendrea și secretarul nevoind a le face de bunăvoie, ei s'au revoltat și au spus că în acest caz vor cere și ei mai multă dreptate și pămînt, cum se cere în alte părți. Atunci secretarul și jandarmul anunță prefectul că este revoltă și ceru armata.

Observai atunci d-lui Nicolau că a fost stingaci în procedeul său; cel mai bun lucru era să le facă petițiunea și nu trebuia a se anunța prefectul, căci aceasta a stricat mult. Am făcut o aspră dojană celor cari erau de față, le-am spus să se împrăștie în liniște și mîine la lumina zilei are să li se facă dreptate.

Ne-am despărțit pe la orele 7 jum., am luat jandarmul la mine și apoi toată noaptea de 9 spre 10 Martie, travestiți, am observat ce se petrece.

În cotuna Slobozia unde e centru, era liniște, însă în Ungureni, la cîrciuma lui Vasile Istrate era o mare fierbere și am primit vestea că se alcătuește o petițiune pentru cerere de pămînt.

Aceasta m'a îngrijit mult și am bănuir că aici e punctul să degenereze în răscoale. Jandarmul se hotărî a sta în jurul meu, aprobînd modul meu de a proceda. Între orele 8—9 am avut o nouă convorbire cu d. prefect și am avut curajul să garantez din nou, cu capul meu, că în Comuna Lecca nu se vor întâmpla răscoale, iar d-sa a rămas foarte încurcat față de cele ce i. se raportase, însă a adăogat că dimineața sosește armata aci.

10 MARTIE.

În dimineața zilei de 10 Martie, la 6 jum., eram la primărie cu jandarmul. Trecu o oră mai bine; totul era liniștit. Am eșit în mijlocul drumului căutînd, să discut ceva cu locuitorul V. Mihăilă, că lumea trebuie să fie cuminte. Tot atunci mă ajunse vătăjelu Ion Nica și-mi spuse că armata a plecat din Bacău, după cum se telefonase; deodată, la o curbă de drum, spre răsărit, ca la 150 metri auzii un sgomot puternic. Un convoiu de oameni, ca o furtună, venea spre mine și primărie. Avui un moment de mare groază; să fug spre școală, nu avui putere, nici motiv; să mă dau la o parte, să treacă la primărie, nu știam ce se va întîmpla cu jandarmul și secretarul, să stau înaintea lor, nu avui curaj.

Fără a mă gîndi, unde voi ajunge, am eșit înaintea lor, i-am oprit, le-am spus: „unde vă duceți și ce voiți să faceți“?

Ei răspunseră că merg la primărie să depună o petițiune pentru pămînt, să vadă ce se face cu drumul și ca să merg și eu cu ei.

Am mers la primărie; aci li s'a spus că vine armata — că se îndîrjise — și văzînd stîngăcia de vorbă a secretarului, făcu un semn jandarmului să mă urmeze. În tot acest timp, primarul nu se știa unde este.

Am eșit din primărie, am rugat oamenii să meargă la școală, căci odaia este mai mare și acolo ne vom sfătui ce este de făcut.

Jandarmul, foarte iscusit și înțelept, cunoscînd intențiunile mele, începu a-i ruga: „să mergem la școală, să mergem la școală, d. Ambrossie este un om bătrîn, etc., etc., să vedem ce ne spune“.

O mare parte înclinau a merge, iar alții mă bănuiau că-i duc la școală să-i găsească armata acolo, etc., etc. Cu greu îi adusei la școală.

În localul școlii mă aflam în largul meu și am început a-i lua mai aspru-dulce și înainte de a le spune eu nimic, de altfel nici nu prea știam ce să le spun în acele momente de groază, i-am întrebat că să-mi spună ce au făcut aseară, ce dorinți au și ce vor să facă.

Am căpătat următorul răspuns: „Eri noi am serbat 40 de sfinți la cîrciuma lui V. Istrate, la Ungureni, împreună cu primarul; alții au fost pe acasă și mai pe seară ne-am lăsat la primărie să rugăm pe secretar să ne facă o petițiune către primărie pentru a fi menținuți în a circula pe drumul de din sus de curte, care merge spre Botești.“

D. secretar refuzînd a ne face, ne-au luat cam aspru, după cum știe și d. jandarm care e aci de față, apoi se făcu un sgomot mare; d. primar, care era cam cu chef, a voit să aresteze pe Alexandru Oprișan, care striga mai tare; noi nu l-am lăsat. Apoi în urmă secretarul ne-a făcut petițiunea și azi voim să vedem ce se face cu acea petițiune, și dacă e vorba că secretarul își cam bate joc de noi și nu mai avem nici o dreptate, apoi depunem și noi azi o petițiune prin care cerem pămînt de la stat, cum se face și în alte părți“.

Unii mai spuneau că d. secretar îi cam jupește la facerea de acte, și M. Birju, consilier comunal îmi spune că lui i-a luat 5 lei pentru facerea unui act. Iar alții se plîngeau că d. primar i-a vîndut, cu obligație la d. Șendrea, etc., etc.

I-am întrebat apoi dacă nu au intențiuni rele, să facă prostii prin comună, cum aud că fac niște smintîți în alte părți și dacă vor fi liniștiți la sosirea armatei.

Am respirat atunci, eram stăpîn pe situație ; văzui că liniștea se poate restabili.

Erau orele 11. În tot acest timp nimeni din organele comunei nu-mi veni în ajutor. Singur jandarmul Grosu m'a ajutat foarte mult. Le-am spus, înfine, și eu tot ce am putut pentru bunavoință ce are Guvernul cu ei și le-am atras atențiunea că dacă s'ar apuca de răscoale, apoi glonțu și pușcăriile ne așteaptă pe toți.

Am plecat la primărie, am rugat pe d. primar să le satisfacă urgent cererile, oamenii sunt liniștiți și vom sta grămadă pînă la sosirea armatei ; lumea a rămas mulțumită ; erau orele 12. Sătenii au rămas pe drum la primărie și la școală.

La ora 1, cavaleria se arată pe șosea spre apus și înaintînd în ordine spre centrul comunei unde este școala și primăria. O mișcare se observă printre săteni. La 200 m. afară din sat am eșit înaintea armatei însoțit de jandarmul Grosu, Iancu Cojocel, vătăful d-nei Eliad și contabilul d-lui Șendrea.

Avantgarda cu un domn sublocotenent se opri înaintea noastră ; ne-am recomandat, apoi mă întrebă, ce este aici : Eu i-am răspuns că este bine. La cîteva minute se opri și escadronul de cavalerie în frunte cu domnul căpitan Donici. Aceleași prezentări, întrebări și răspunsuri. Căpitanul îmi întinse mîna de călare și la moment începu a curge oamenii ca ploaia cu furtuna. Domnul căpitan, cam mișcat, mă întrebă că dacă este bine, la ce vin oamenii spre noi. Eu am răspuns că vin să vă salute. Așa a și fost. Apoi trimise armata la casele d-lui Șendrea, iar d-sa spuse că merge la primărie să vorbească cu oamenii.

La primărie am vorbit eu spunînd oamenilor că trebuie să ne păzim cîntea comunei noastre, apoi d. căpitan le ținu o frumoasă cuvîntare părintească, le spuse că Guvernul are în grijă de nevoile poporului, mulțumi oamenilor pentru că sunt liniștiți și ascultă de povețele învățătorului lor, observă cererile lor, trimise după administratorul d-lui Șendrea pentru a iscăli în procesul verbal și în fine trecu la telefon și asigură pe d. colonel Cocea și pe d. prefect că aici este bine și crede că nu se va întîmpla nimic ; erau orele 3.

Ne izolarăm puțin cu d. căpitan și mă întrebă foarte serios dacă cred eu că liniștea va dura și nu se va mai petrece nimic, deoarece d-sa voește să treacă astă-seară spre Parincea. Eu l-am asigurat că-mi iau răspunderea personal, apoi d. căpitan mulțumindu-mi, era foarte vesel, îmi dădu mîna și plecă. Liniștea domnea.

11 MARTIE.

În ziua de 11 fiind chemat telefonic la Bacău, la ora 2 după amiază, un mare număr de învățători, preoți și fruntași din Bacău ne-am întrunit în sala Curții cu juri, domnii Bucur Spirescu, inspector în învățămînt, P. Cantili prefect și N. R. Grigorescu, revizor școlar, prezidau întrunirea.

D. inspector general deschizînd ședința spuse că ar dori ca 3—4 învățători din comunele unde au fost mișcări să dea oarecare informațiuni să se vadă împrejurările cum s'a dat la răscoale. Eu am fost cel din urmă și am expus amănunțit cele petrecute în Comuna Lecca în 4 zile, am arătat cum, din o chestiune privată putea să degenereze în alte fapte mai grele, grație

stângăciei rapoartelor telefonice, am spus, în fine, cum după câteva zile m'a învrednicit Dumnezeu să fiu ascultat de săteni și am asigurat din nou Guvernul că în Comuna Lecca va fi liniște.

Apoi d. inspector general ținu o importantă cuvîntare și ne-a recomandat ca față cu asemenea evenimente fără precedent în istoria neamului nostru, noi toți suntem datori a contribui la liniștea spiritelor. În fine, mă prezentă personal d-lui inspector, a-ia îmi întinde mîna și-mi spuse: „regret d-le Ambrossie că nu te-am cunoscut mai înainte și regret mai mult că ne cunoaștem în astfel de împrejurări. Îți mulțumesc că ai știut cum să procedezi și te autorizez împreună cu d. prefect a te duce liniștit acasă și a veghea neconținut poporul nostru, care e pus la o grea încercare.

Domnul prefect îmi mulțumi și-mi spuse: „Am constatat că știi ce faci, te rog a merge tot așa în orice împrejurare. Regret că am fost rău informat”. Apoi, îmi strînse mîna.

De atunci și pînă în prezent stau neconținut la postul datoriei mele de învățător și român.

20 MARTIE.

În ziua de 20, noul prefect d. Radu C. Forumbaru ne convoacă în număr de 31 învățători și cîțiva preoți la d-sa acasă, probabil pe acei din comunele cu mișcări. A avut loc o ședință intimă, la care a luat parte și d. Veniamin Lascăr, director și Pătrășcanu, profesor la liceul din Bacău.

Domnul Porumbaru mișcat de evenimentele petrecute și sdrobot de turneul făcut prin județ, făcîndu-ne o conferință înălțătoare, ne-a dat sfatul unui adevărat patriot. Ne-a rugat să facem abnegație de persoana și interesele noastre și să ne punem pentru a stabili liniștea și frăția în popor. La cei cari au avut mișcări prin comună și au dat sfaturile lor rodnice, le mulțumește în numele Guvernului și termină rugîndu-ne că comptează mult pe statornicia învățătorilor de la Bacău, pe care-i cunoaște de un sfert de secol.

Eu în numele colegilor mei am mulțumit domnului prefect pentru povețele date și l-am asigurat că învățătorii de la Bacău totdeauna au fost un element de ordine, iar colegul meu Matei de la Bogdănești adaogă că ne simțim fericiți de povețele domnului Porumbaru, care este un model de cinste și muncă în județul Bacău.

CONCLUZIUNI :

1. Mișcarea din Comuna Lecca a fost de un caracter privat și în mod incidental degenerase spre răscoale.

2. Stîngăcia administrației comunale din ziua de 9 Martie a dat loc ca faptul să degenereze în răscoale.

3. În prezent în comună este liniște, intențiuni rele locuitorii nu au, domnii proprietari și arendași desfășoară multă bunăvoință asupra învoelilor agricole.

4. Am cercetat cu multă atențiune să găsesc dacă vre-o mină nevăzută a contribuit la mișcarea de aci și m'am convins că această boală a venit prin contagiune.

5. Un caz însă care a dat loc la nemulțumiri locale, încă de prin luna

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Decembrie și care este pendinte, este următorul fapt: se spune că fostul arendaș B. Edelstein acum un an, cînd a predat moșia noului proprietar d. Șendrea cu munci cu tot, s'ar fi dat două obligații false în parte cu care a încasat cîteva mii de lei de la d. Șendrea fără ca d-sa să bănuiască autenticitatea actelor, deoarece erau în regulă.

Se mai spune că multe nume de muncitori sunt false.

Administratorul d. Șendrea n'a siluit datornicii ci procedînd cu tact a adus lucrurile înaintea instanțelor judiciare și în apel la judecătoria de Parincea o parte din datornici au declarat în fals acele acte, iar afacerea acum este la parchet.

Nu mă constitui ca denunțator asupra acestui fapt, ci îmi servesc numai ca un element al memoriului meu. Rămîne numai ca justiția să limpezească.

6. Eu personal nu revendic prin acest memoriu decît numai puțința de a fi liniștit pe săteni după cum a constatat d. căpitan Donici și fostul prefect d. P. Cantili.

Mă mulțumesc că am fost ascultat de sătenii mei și rămîn sdruncinat moral și material, sdruncin care-l voiu resimți multă vreme.

4 Aprilie, 1907.

Comuna Lecca, jud. Bacău.

ȘCOALA PRIMARĂ MIXTĂ

din Comuna Cleja Județul Bacău.

Nr. 135, Cleja, 29 Aprilie 1907.

Domnule Revizor,

Cu privire la turburările sătești, am onoare a vă raporta următoarele:

Sătenii din această comună, secția Cleja, urmași ai Ceangăilor răzeși, împroprietăriți de Ștefan cel Mare, deși tentați la vestea că prin alte părți țăranii „luptă pentru a căpăta pămînt” — expresia lor — au avut în tot timpul răscoalelor o atitudine liniștită.

Primarul de atunci, însă, astăzi revocat, fiind dat judecății pentru fals în acte publice și abuz de încredere (Monitorul Oficial nr. 529 din 15 Aprilie a. c.), un dușman declarat al Băncii Populare, crezuse că a sosit momentul oportun spre a-și răzbuna pe conducătorii acesteia. Intr'adevăr, d-sa a fost raportat trecutei ad-ții că singurii capabili a provoca răscoale în localitate suntem noi cei din fruntea băncii, cerînd totodată și forța armată, care a și fost trimisă pentru orice eventualitate. Atunci subscrisul, în calitate de președinte al acestei bănci, a convocat imediat consiliu de ad-ție și, față de odioasa calomnie debitată pe seama noastră, prin procesul-verbal încheiat în ședința de la 10 Martie a. c., am decis a se trimite d-lui director al Casei Centrale și d-lui prefect de Bacău următoarea telegramă care a fost expediată în aceiași zi:

„Consiliul ad-ției Băncii „Deșteptarea” Cleja, Bacău, în unanimitate des-minte svonurile interesaiilor că propagă tulburări în localitate.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

„Asigurăm că va exercita toată influența sa pentru menținerea celei mai perfecte ordine.

Președinte, *Mihăilescu*, învățător diriginte

Membri: *Dumău*, fost primar

Farțade, fost primar

Ciubotaru, fost primar

Demșa, fost primar

Laslău, fruntaș

Adresa, „preot *Andrei de Weirtdt*”

În urmă, în deplină înțelegere cu p. c. părintele *Andrei de Weirtdt*, paroh local, am făcut tot ce ne-a stat prin putință spre a liniști spiritele, așa că astăzi ne putem mindri că în comuna noastră n'au fost turburări. În schimb, însă, foarte puțin a lipsit ca să cădem victime pe baza unor simple minciuni sfruntate.

Diriginte, *D. Mihailescu*

JUDEȚUL ROMAN

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RĂSCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

PREFECTURA JUD. ROMAN
Nr. 3166, 1907, Aprilie 13

Domnule Ministru,

În conformitatea ordinului ce am primit de la d. ministru de interne sub nr. 20413 din 7 ale curente luni, am onoare a vă supune la cunoștință că pînă în prezent nu s'a deschis acțiune publică în contra vre unui preot sau învățător, ori student, din acest județ, pentru răscoale și nici au fost implicați în asemenea fapte.

Primiți, vă rog, domnule ministru încredințarea înaltei mele considerații.

p. Prefect, Căpitan Bădărău

p. Director, C. I. Apostoleanu

Copie după petiția mai multor locuitori din Comuna Trifești, județul Roman, către domnul prefect respectiv.

Noi preotii, împreună cu d. învățător, din Comuna Trifești, jud. Roman, fiind rugați de obștea acestei comuni pentru a interveni pe lîngă dv. și să stăruim a fi ertați de greșala ce unii din ei au făcut răsvrătindu-se în mod samavolnicesc asupra bunurilor ce nu erau ale lor, devastînd tot ce le eșea înaintea, fiind purtați de un vînt rău, pentru care și astăzi vin prin noi a vă ruga, umiliți, să aveți îndurare de ei, ertîndu-le greșala nenorocită ce au făcut, făgăduind că nu numai în prezent vor fi liniștiți, dar totdeauna vor da probe că vor fi oameni de ordine și că chiar pe acei pe cari îi vor afla că vor fi cîtuși de puțin răuvoitori ordinei și liniștei publice vor interveni ei singuri a-i liniști, garantînd astfel pentru totdeauna liniștea în comună.

Totodată, vă mai roagă, umiliți, a dispune ridicarea forțelor armate din comună, pentru ca și ei să-și poată căuta de trebile lor casnice.

Ca mijlocitori ai obștii, preoții împreună cu învățătorul, vă rugăm și noi călduros, domnule prefect, să aveți bunătate, a asculta glasul acestor săteni nenorociți, cari acum se căesc de faptele ce au săvîrșit și să îndepliniți, de veți găsi de cuviință cererea lor.

Preot, N. Petrovanu

Preot, Gh. Petrovici

Preot, Gh. Mircescu

Urmează semnăturile obștei satești, unele proprii, altele prin punere de deget.

p. conformitate, Voinescu

IUDEȚUL COVURLUI

Prea cucernicului părinte protopop de Covurlui

Cunoașteți manifestarea unor mișcări țărănești în partea de sus a Moldovei, care s'au ivit de câteva zile și care amenință și orașele din acea parte.

Aceste mișcări sunt de natură foarte îngrijorătoare pentru liniștea țării noastre. Și pentru că sfânta noastră biserică, prin preoții ei, vecinic se roagă lui Dumnezeu pentru „pacea lumii”, se cuvine ca acum mai mult ca, oricând să înalțe către cer așa rugăciuni.

Preoții noștri sunt fiii țării, născuți din popor, și cea mai mare parte din ei au legături din naștere cu populațiunea țărănească, în mijlocul căreia ei trăesc și pe care o păstoresc. Așa, fiind, lesne se înțelege cât de adinci și de puternice sunt legăturile între preotul și poporul nostru. Ele sunt legături sufletești și legături de singe. De aci se poate cunoaște cât de mare trecere și cât de mare ascultare trebuie să aibă preotul înaintea poporului.

Zilele acestea de grea încercare cer de la noi toți o muncă pricepută și sfaturi înțelepte, prin care să îndemnăm poporul nostru la liniște și la pace; căci prin pace și prin liniște se pot îndrepta relele și se pot ridica spre bine popoarele, pe cînd prin tulburări și răsvrătiri, nu numai că nu se aduce nimic bine, ci din potrivă se aduce ură și pustiire.

Avem convingerea că vă dați prea bine seama despre gravitatea acestor afaceri și veți depune toată munca în îndeplinirea sarcinii ce aveți. De aceea, pe deoparte, vă veți pune în înțelegere cu domnul prefect al celui județ ca, într-un cît privește rolul preotului de împăciuitoare în această afacere, să lucrați în deplin acord, iar pe de altă parte veți da de urgență o circulară către toți preoții din acel județ, prin care să le atrageți atențiunea că în fața unor eventuale mișcări, ce s'ar manifesta prin orașele, satele și cătunele celui județ, cu toată înțelepciunea și cu toată priceperea să îndemne pe oameni la paza liniștei, la ascultarea sfaturilor din partea autorităților și la respectul legilor.

Prin aceasta preoții noștri vor da dovezi de păstori prieteni și harnici, conducind poporul pe calea binelui, de la care atîrnă propășirea neamului și siguranța statului.

Episcop, Pimen al Dunărei de jos

SUMARUL

consfătuirea protopopilor și proistoșilor din eparhia „Dunărea de jos” întruniți sub președinția P. S. Episcop eparhiot D. D. Dr. Pimen, în ziua de 10 Martie 1907, în sala de ședințe a Societății „Solidaritatea”, secția Covurlui.

La ordinea zilei: chibzuirea măsurilor prin care clerul eparhial să poată preveni răzvrătirea sătenilor în județele din eparhia „Dunărea de jos” și să poată liniști răzvrătirile pe unde s'ar produce.

La apelul nominal au răspuns:

- P. C. Arhimandritul de scaun N. Munteanu
- P. C. Revizor ecleziastic, diac. A. Constantinescu
- P. C. Protopop al județului Covurlui Gh. Popescu
- P. C. econ. V. Lupescu al circ. Pechea
- P. C. Sachealar V. Gh. Virgolici al circ. Virlezi
- P. C. Sachelar Gh. Podașcă al circ. Măstăcani
- P. C. econ. I. Filiuță al circ. Mălușteni
- P. C. Protopop al județului Brăila I. Didicescu cu proestoșii

P. C. econ. Dima Uinescu al circ. Viziru
 P. C. econ. I. Mihălcescu al circ. Ianca
 P. C. econ. N. Balaban al circ. Osman
 P. C. Protopop al județului Constanța I. Grigorescu cu proestoși
 P. C. econ. Chr. Georgescu al circ. Megidia
 P. C. Preot C. Vasilescu al circ. Cusgun
 P. C. Preot V. Popescu al circ. Canlia; lipsind
 P. C. Protopop al județului Tulcea G. V. Niculescu din cauza imposibilității de a trece Dunărea și proestoșii :

P. C. C. Cernescu al circ. Sarai, T. Georgescu al circ. Pazarlia, I. Vasilescu al circ. Ulmu și A. Păun al circ. Romanul.

La orele 9 dimineața, P. S. Episcop Pimen își face intrarea în sala de ședință, salutat de toți cei prezenți.

P. S. Sa deschide ședința, arătând că grelele împrejurări, cari au pus în primejdie soarta țării și a poporului român l-a făcut să părăsească lucrările Senatului țării și să vină la reședința episcopală, unde a chemat telegrafic pe toți protopopii eparhiali și pe toți proestoșii din circumscripțiile județului eparhiale, spre a se consfătuși asupra măsurilor de prevenire și de îndemn pentru potolirea răzvrătirilor la care s'au dedat sătenii noștri.

Descriind cum țărânii se găsesc într-o agitație ca niciodată, cum începutul răscoalelor din Moldova de sus a găsit un teren priincios, pentru care răzvrătirile, se și întind din ce în ce; arată datoria, ce se impune oricărui român, dar mai ales clerului, de a lupta din răspuțeri pentru curmarea unor așa grave nenorociri.

Arată apoi că, dacă în cuprinsul eparhiei Dunărei de jos, din fericire, încă nu s'a ivit nici o răscoală și că în Dobrogea probabil că nici nu va fi, totuși e posibil să se găsească murmure și idei de răzvrătire, cari clocotesc pe ascuns și de aceia e o mare datorie pentru clerul acestei eparhii, de a se îngrijii și prever izbucnirea unor așa răscoale, ce ar putea primejdui țara și pe toți cei care trăesc în cuprinsul eparhiei.

Describe apoi, cât de nenorocite sunt împrejurările, prin care trece țara și poporul românesc, cât de gravă îi este situația și cât de crudă îi va fi mizeria, în care va cădea prin asemenea răzvrătiri; pentru care și Guvernul, obligat a lua măsurile pentru statornicirea ordinei și a disciplinei, a trebuit în cele din urmă să uzeze pînă și de forța publică, de armată, întrucît numai cuvîntul nu i-a fost suficient, spre a curma răul.

Biserica și tot clerul, continua P.S.S., are cel mai mare rol în așa împrejurări, destul de triste și nenorocite, în care răscoala a devenit mai mult decît o epidemie, ce se propagă cu pași repezi, zi cu zi, din om în om, din sat în sat și din județ în județ.

Acest rol al bisericei și-al clerului ei este de a lucra fără preget la liniștirea răsculaților, luminînd pe capii lor și împăciuinđ, căci biserica este chemată ca, în numele lui Dumnezeu, să propage pacea și răbdarea, îngăduiala și liniștea.

Și, cum în aceste vremuri nenorocite nu este timp de perđu, căci primejdia cea mai crudă se întinde din ce în ce peste sate, tîrguri și orașe, de aceia — adaogă P.S.S. — a trimis prin protopopii eparhiali la toți preoții acea notă circulară, prin care i-a îndemnat ca cu toată înțelepciunea și cu muncă pricepută să sfătuiască poporul la pace, la liniște, la respectul legilor, la ascultare de stăpînire ș. a.; și tot din această cauză a convocat de urgență pe protopopii și proestoșii din eparhie, spre a se consfătuși asupra chi-

pului cum preoții în așa grele momente ar putea fi la înălțimea chemărilor.

Este poate unicul caz — zice P.S.S. — în care clerul este dator mai mult decît oricînd să arate ce poate face prin misiunea sa, prin autoritatea sa și prin darul său. Zicătoarea „După popă tot satul” este dictonul ce dovedește cît de mare a trebuit să fie autoritatea preotului în sat, în popor. E de dorit deci, ca și acum preoții, să-și dovedească această a lor autoritate, prin muncă pricepută și prin sfaturi înțelepte de a împăciui și liniști poporul, luminîndu-l și învățîndu-l de a-și spune nevoile pe cale pacinică și demnă, singura cale, prin care stăpînirea și reprezentanții țării îl va putea asculta, iar nu prin răzvrătire, care provoacă lupte și ciocniri, ucideri și pustiiri.

Apoi P.S.S. — incidental — se referă și la lipsa de autoritate a unora din preoți, cari prin lăcomie și alte scăderi nu ar putea fi destoinici și nici ascultați de popor, ceace ar fi foarte trist mai ales pe așa vremuri de răscoală. Și e firesc că așa preoți să nu poată avea nici o autoritate, cînd pentru popor niște astfel de preoți nu sunt în adevăr preoți, ci niște speculanți de rînd.

Cînd săteanul cel sărac, după o anchetă oficială, dispune de un venit anual de 180 lei numai, din care și cu care își duce viața sa, și a casei lui împovărate cu mari și multe nevoi și cînd totuși mai vine și preotul său cu taxe ilegale și cu alte speculațiuni, de bună seamă că în așa cazuri vor fi existînd și preoți, cari să fie urgisiți de țărani.

Faptul acesta se constată mai ales în Rusia, unde în furia răscoalelor, huliganii erau porniți pînă și în contra preoților lor, cari prin ale lor grave scăderi își perduseră orice autoritate în popor.

Din fericire asemenea cazuri — zice P.S.S. — sunt foarte rare în eparhie; totuși dorește ca și acestea să dispară, să înceteze și să nu se mai constate, căci de mare preț este autoritatea pastorală în popor, mai ales în împrejurările nenorocite, prin care trece țara și poporul românesc.

Cînd săbiile zărnănesc, cînd ciocnirile se petrec, cînd omorurile și jafurile se săvîrșesc, starea e absolut nenorocită și în așa stare preotul trebuie să fie apostolul păcii și al liniștii, apostol ale cărui cuvinte să fie bine cîntărite și ale cărui sfaturi bine chibzuite, dar și pătrunzătoare totodată.

Dacă norocul va face — adaugă P.S.S. — ca în județele acestei eparhii să nu se întîmple miscări, agitații și răscoale, vom da slavă lui Dumnezeu; în caz contrar să ne facem datoria, să ne distingem, nu așteptînd izbucnirea răscoalelor și nu în mijlocul armelor și în buza tunului, ci din timp, urmărind și sfătuiind pe agitarii, să prevenim răul.

Apoi P.S.S. recomandă ca de îndată și cît mai neîntîrziat protopopii și proestosii să se reîntoarcă la tactul lor, unde de urgentă vor convoca pe toți preoții din circumscripțiile respective și le vor comunica toate cele discutate în această consfătuire, dar mai ales următoarele instrucțiuni:

Fiecare preot să vegheze orice pas și orice mișcare a sătenilor din comunele lor, propagînd pacea și buna rînduială.

Fiecare preot să urmărească direct sau indirect orice sfat și orice grup prin cîrciumi și pe oriunde s'ar crede că s'ar putea plănui vre o mișcare nenorocită, asupra căreia să intervină de îndată cu sfatul său cumpănit și bine chibzuit.

Deasemenea fiecare preot să urmărească pe cei care s'ar vîdi a fi plănuitori sau capi ori ațîțători ai răscoalelor și față de ei să întreprindă ros-

tul lor pastoral, spre a-i debarasa de orice rugetări periculoase și de orice plănuiți de turburare.

În acest scop se caută a să pune în coînțelegere și cu învățătorii, frații lor de apostolat, cum și cu autoritatea comunală, chibzuind împreună cele mai nimerite măsuri, spre a se înlătura agitațiile și dezordinele.

Față de sătenii, ce s'ar socoti năpăstuiți în nevoile lor, și cari ar avea de cerut măsuri pentru îndreptarea stării lor, să le arate calea cea pacinică și legală, prin care s'ar putea adresa stăpînirii în nevoile lor, învățîndu-i ca să-și caute dreptatea prin delegațiuni cu cereri scrise, iar nu prin turburări și răscoale.

Preoții în sfătuirile lor să se ferească de cuvinte echivoce ori atîtătoare, ba chiar și de glume, care, în împrejurările de față, ar putea aprinde focul revoluțiunii, și atunci preoții, chiar fără voia lor, ar putea deveni criminali în învălmășeala spiritelor agitate și chiar arestați apoi prin forță, cum s'a mai întimplat și în răzvrătirile din anul 1888.

Preoții cei bătrîni prin experiența lor, cei tineri prin cunoștințele lor, să cugete adînc la chemarea lor în aceste grele împrejurări, cînd armata se găsește pe picior de războiu contra poporului și cînd fiii, din datorie către patrie, trebuie să se războiască contra părinților, fraților și surorilor lor, și aflîndu-se în mijlocul poporului, preoții să se ostenească în a statornici liniștea și pacea.

Toți preoții, sub nici un motiv, să nu părăsească satele lor, chiar dacă i-ar convoca la reședințele județene diferitele autorități civile, aceste convocări fiindu-le inutile în urma acestei consfătuiri, în care, sub președenția F. S. Sale, întreg aparatul administrativ bisericesc din această eparhie, și-a luat măsurile trebuitoare față de eventualele răzvrătiri, adăogînd că în așa sens F.S.S. a fost deja înțeles și cu domnul ministru al cultelor.

Preoții cu scăderi îndeosebi să fie limpezi la minte și băgători de seamă la cuvînt, să nu scape vorbe cu sau fără intenție, prin care dinșii ar putea deveni agitatori fără voința lor, căci mai ales în așa împrejurări cuvîntul preotului, oricare ar fi el, este hotărîtor și de cuvîntul lui se leagă și atîrnă întreaga stare sufletească a poporului.

Pe lîngă acestea orice concedii acordate preoților vor rămîne revocate, așa că fie care preot să se găsească în mijlocul păstorităților săi.

Dorește apoi ca protopopii și proestosii prezenți, reîntorcîndu-se la tactul lor, să ducă cu dinșii stălpările de maslin, cu care să răspîndească pacea în județele și circumscripțiile lor prin tactul pastoral și prin munca pricepută a preoților.

Însfîrșit, mulțumind celor prezenți pentru osteneala cu care au răspuns la această consfătuire, P.S.S. ridică ședința la orele 11 a. m., după care cei prezenți s'au despărțit foarte impresionați, pornind fiecare la postul său, spre a-și îndeplini datoria.

Episcop, Pimen al Dunărei de jos

Secretar de ședință, Diacon Anghel Constantinescu

Pentru conformitate, Diacon Gr. Costea

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

ROMÂNIA
ȘCOALA PRIMARĂ MIXTĂ
Com. Tg. Berești, jud. Covurlui
Nr. 142, 1907, Martie 30.

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTR.
PUBLICE
Nr. 14717 din 31 Martie 1907
Registratura generală.

Domnule Ministru,

Subsemnatul diriginte al școlii din Comuna Țirgul Berești, județul Covurlui, cu respect vin a vă supune la cunoștință situația mișcării țărănești din această comună.

În ziua de 11 Martie se anunță în localitate că locuitorii satelor vecine, și în special țiganii modărași din Comuna Băneasa, năvălesc în număr mare spre a distruge și prăda tirgul. Îmediat subscrisul și preoții din localitate în frunte cu administrația, și ajutați de săteni, am împiedecat năvălirea salvând avutul și casele comercianților.

În ziua de 12 Martie, orele 10 a. m., pe când mă aflu în clasă cu elevii, fui anunțat că sătenii din localitate sunt adunați în număr mare pe piața din fața primăriei, sunt iritați. Am lăsat cursurile și plecând imediat, mi-am expus chiar viața intrând în mijlocul lor, prin cuvântări și sfaturi înțelepte, am liniștit spiritele; sosind apoi primarul și preoții am format o comisiune și din câțiva săteni și împreună am mers la domnul P. Balan, proprietar și arendaș în localitate, rugându-l a ceda sătenilor moșia „Voințești - Țopeni”, ceea ce s'a și făcut.

În ziua de 15 Martie am format obștea satească și am luat în arendă susnumita moșie cu arendă anuală de 10.000 lei.

Actualmente toți sătenii sunt liniștiți, mulțumiți și recunoscători învățătorilor și preoților, cari au știut să-i sfătuiască, spre a nu cădea în nenorocire sigură.

Mișcarea țăranilor a provenit din cauza veștilor false de prin ziare, și lipsa de pământ.

L. S. Diriginte, *Strățulescu*

REVIZORATUL ȘCOLAR
al județului Covurlui
Nr. 2880, Galați 16 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR ȘI
INSTR. PUBLICE
Nr. 21819 din 2 Maiu 1907
Registratura generală.

Domnule Ministru,

În referire la ord. d-voastră nr. 13510, s. A., b. B., din 26 Martie a. c., am onoare a vă raporta următoarele:

1. În răscoalele țărănești, învățătorii cari au fost acuzați de instigatori sunt următorii:

a) Vasile Cahu, învățător diriginte în Comuna Țuțcani, acuzat pentru faptul că a făcut, în timpul mișcării, un act de solidaritate, pentru ca sătenii oriunde vor merge să se bazeze pe unire între ei în scopul cumpărării de pământ. Actul a fost scris de un locuitor în camera sa, păstrat de Necul Goga, la care găzduiește, până la 14 Martie, când s'a dat unui sătean delegat. Acest act a fost aflat în urma denunțării de administrația comunală. Învățătorul a fost adus la Parchet și depus ca instigator, urmînd a fi judecat.

Din acuzația ce se aduce acestui învățător este că răzvrătirea în comuna sa a pornit în puterea acestui act, cu toate că ea n'a luat nici o proporție, nefăcându-se devastări păgubitoare, ci s'a rezumat la manifestări de nemulțumiri pentru lipsa de pământ.

Învățătorul Vasile Cahu pare că nu era văzut cu ochi buni de administrația comunală, asemenea de al doilea învățător Ștefan Coșniță, rudă cu actualul primar și care fusese înainte dirigintele școlii.

Pînă la ce punct acestea au contribuit să compromită situațiunea lui, cît și ce a împins autoritatea comunală să-l denunțe, cum și dacă acuzațiunea adusă este temeinică, nu mă pot pronunța în lămurire de cauză acum, lăsînd curs liber justiției.

Asupra acestui învățător pot spune că servește în învățămînt din Noembrie 1904, era provizor, notat bine la inspecțiuni, liniștit, și n'a avut nici o pedeapsă disciplinară. Se părea un învățător destoinic, dar fără experiență în raport cu anii serviți.

b). Ioan Macoveiu învățător din Comuna Măstăcani și Vasile Macoveiu învățător din Comuna Fărțănești, ambii de loc din Măstăcani, au fost denunțați, în mod anonim, autorităților militare că au instigat printre locuitori, ca să facă devastările dela 13 Martie.

Răzvrătirea din acea comună a fost cea mai serioasă din întreg județul.

Ea a luat naștere din această comună, unde a devastat curtea proprietarului, a distrus registrele și mobila din casă, a pătruns în Comuna Foltești, unde au distrus, ca și în Măstăcani, curtea arendașului și în urmă au distrus o gospodărie veche la arendașul din cotuna Țolca, de unde spre seară s'au reintors îndărăt în comuna lor, făcînd astfel un circuit de vr'o 15 km.

Acuzațiile aduse contra acestor doi învățători au fost:

1. că prin Banca populară, asociația de vînzare de produse în comun, școala de adulți și cercuri culturale au desvoltat pofa săteanului de a avea pământ de cultură efțin, și că dezordinele petrecute nu sunt decât urmările ideilor propagate de acești învățători pe terenul economic și cultural.

2. Că într'o convorbire avută într'o berărie în Galați, ei ar fi căutat să scuze devastările făcute de țărani.

Pe baza acestora învățătorii a fost aduși la parchet și, în urma cercetărilor făcute, au fost găsiți nevinovați și puși în libertate.

c) Învățătorul diriginte Gh. Munteanu din cotuna Chirilești, Comuna Rogojeni a fost denunțat de arendaș și administratorul moșiei că instiga sătenii la răscoală. În urma anchetei militare la fața locului, s'a constatat că învățătorul nici nu era în comună în timpul neliniștei locuitorilor, fiind dus la Bîrlad spre a fi concentrat Văzîndu-se nevinovăția lui a fost pus în libertate.

Aceștia sunt învățătorii acuzați de instigatori, precum și vinovăția lor și temeinicia ei.

3. Învățătorii cari au preîntîmpinat cu energie și care prin zelul depus de ei au lucrat la oprirea și potolirea răscoalelor sunt următorii:

a) Învățătorii din Comuna Smulți, care, spre lauda lor, trăesc în strînsă armonie, Ene Patriciu, Gh. Sabin și D. Țoni, dîndu-și seama de moment, au procedat astfel: în momentul agitațiunilor de prin împrejurimi, mai ales față cu devastările de la Drăgușeni, tîrg vecin cu Smulții, tustrei s'au vîrit în mijlocul grupurilor de săteni ce se formaseră și vociferau, cerînd pămînt și amenințînd pe evrei, pentru faptul că-i concentrează la cazarmă pentru apărarea lor, și căutau prin toate mijloacele a-i liniști, sfătuindu-i că de tot ce duc lipsă se face cunoscut celor în drept prin cereri, și li se va da toată

satisfacerea. Arătându-li-se în acelaș timp că vecinii cari au făcut și fac tulburări ordinii publice, pe lângă că nu li se vor îndulci soarta, dar vor suferi și consecințele legilor, care sunt foarte aspre în asemenea împrejurări. I-au făcut să înțeleagă ce va suferi țara și ce va suferi fiecare în parte pe urma neorînduiei. Această procedură a fost urmată cîteva zile de-arîndul până ce furia s'a potolit.

Locuitorii le-au înțeles sfatul și, față de autoritatea lor morală de care se bucură în localitate, nu s'a făcut nici un pas neplăcut, deși unul din focarele răscoalei, Drăgușenii, era la 3 km. depărtare și la care au luat parte trei sate vecine.

Mai mult, dirigintele școalei, Ene Patriciu și-a luat angajamentul față de săteni și a format listă și cereri de pămînt, prezentîndu-se în persoană, cu o delegație din sînul lor, la Prefectura județului, unde a stat trei zile, făcînd învoelile dintre săteni și proprietari, ori arendași. După fixarea învoelilor, învățătorii au căutat să-i mulțumească pe toți, stabilîndu-le porțiunile de pămînt ce trebuia să cultive fiecare pe proprietățile vecine, procedînd apoi la întocmirea de contracte și înregistrarea lor în condicile respective ale primăriei.

Astfel, prin munca neadormită a acestor trei învățători, rezultatele au fost vrednice de un sat ce poate fi dat pildă în împrejurările critice prin care am trecut.

b) Ștefan David, învățător diriginte, Oancea, a căutat în tot timpul mișcărilor țărănești a fi printre săteni, căutînd pentru liniștirea spiritelor să reducă proporțiile răscoalelor din țară, despre care se zvonise prin concediații și rezerviștii înapoiți de la Regimentul 6 Tecuci. A propus arestarea 2-3 rezerviști turmentați de băutură, cari voiau să provoace dezordine. A citit și explicat manifestul Guvernului, povățuind pe săteni la liniște și așteptare. Sătenii l-au ascultat.

c) Învățătorul diriginte Ioan Mihail din Rogojeni, unde au fost puternice răscoale țărănești, a căutat să împiedice furia sătenilor, dar n'a fost ascultat: a putut însă opri o grupă ce voia să devasteze pe comerciantul V. Costoviciu, cum și de a dărâma hambarul de porumb și acoperișul caselor doamnei Ecaterina Papadopol.

d) Învățătorul diriginte Gh. Stratulescu, Tîrgul Berești, care expunîndu-și viața a intrat în mijlocul sătenilor răzvrătiți, adunați în număr mare și prin cuvîntări și sfaturi înțelepte și împreună cu primarul și preoții au reușit a liniști spiritele.

A doua zi învățătorul și preoții au format obștie sătească luând în arendă, de la domnul P. Balan, moșia Voinești-Țopeni, cu prețul de 10.000 lei anual.

Domnul P. Balan, arendaș și proprietar în Verești, a cesionat sătenilor, contractul de arendă a moșiei, cu acelaș preț, cu care domnia sa o ținea în arendă.

Aceștia sunt învățătorii cari au luptat din toate puterile pentru preîntîmpinarea și potolirea răscoalelor din comuna lor, și pe care îi recomand atențiunii d-voastre. Ei sunt, în acelaș timp, cei mai sîrguincioși pe terenul activității extrașcolare, atît în privința Băncii populare cît și în privința cooperativelor satești.

Pe lângă acestea, majoritatea învățătorilor din acest județ și-au făcut datoria și au fost la înălțimea momentului, răspunzînd pe deplin încrederii ce țara și-a pus în ei. Toți aceștia au căutat ca prin sfaturi, prin citirea manifestului Guvernului și a Inaltului cler, prin explicarea lui să previe și să

potolească orice mișcare ce ar fi putut foarte ușor izbucni și aici ca și aiurea, nemulțumirile fiind destul de mari.

Și dacă azi avem de înregistrat numai câteva răscoale fără caracter grav, se datorește în cea mai mare parte învățătorilor din acest județ.

În ceiace privește preoții, cari au fost acuzați ca instigatori și cari au lucrat ca și învățătorii la preîntâmpinarea răscoalelor, las ca Protoieria județului, prin Episcopia Dunărei de jos, să vă dea toate lămuririle, mai în cunoștință de cauză ca mine. Pot aminti aici că acei preoți cari s'au distins mai mult pe acest teren au fost: preotul Ștefan Bogatu, preotul T. Manoliu, ambii din Tîrgul Berești, preotul Em. St. Bogatu din cotuna Sardar și preotul econom I. Filiuță din cotuna Mălușteni.

Cu această ocazie cred nimerit, domnule ministru, a vă comunica considerațiunile mele asupra efectului pe care poate să-l aibă răzvrătirile țărănești asupra educațiunei post școlare, cît și cum s'ar putea concentra activitatea tuturor oamenilor de bine asupra acestei educațiuni, secretarii comunali, primarii, inspectorii comunali — acolo unde se poate — dar în mod obligatoriu.

Problema educațiunii postșcolare a fost în mare parte rezolvată prin sfortarea binevoitoare a învățătorilor și cu toată nepăsarea cu care a fost privită de la un timp încoace, ea totuși și-a urmat cursul înainte. Acuzarea gravă ce se aduce azi că tocmai această activitate este cauza fundamentală a răscoalelor țărănești, este justificată, de acei cari caută să o pună în circulație și să o acrediteze, prin faptul că, atât la școala de adulți, la cercurile culturale, prin băncile populare, li s'a sămănat în minte și în inimă perspectiva unei vieți necunoscută de ei și părinții lor, și tocmai lucrul acesta: dorința de a-și îmbunătăți soarta cât mai neîntârziat, a fost pricina tuturor răutăților. Și, din nenorocire, sunt mulți cari susțin acest lucru, dar ei uită să spună totul, să spună că tocmai ignoranța în care pluteste mintea țăranului, sărăcia și apăsarea nemiloasă a acelor a căror bogății sunt făcute aproape numai din cultivarea pământului sunt adevăratele cauze.

Acuzarea aceasta apasă cu o grea răspundere pe bietul învățător, și mulți din ei, mai slabi de înțeles, se vor simți descurajați de a mai încerca din inimă o muncă pentru care drept răsplată nu se găsește decât calificativele „instigator sau incendiator“.

Pentru a preîntâmpina aceasta, trebuie luate grabnice măsuri pentru a spulbera aceste ridicule acuzațiuni, trebuie ridicat moralul acelor învățători, cari pe simple denunțuri pornite adesea dela dușmanii lor *au fost arestați și bătuți prin cazărmi pentru marea crimă de a fi scris și vorbit în favoarea acelor, a căror educație sunt chemați să o facă*: căci altfel cu greu vom putea cere învățătorilor un plus de muncă cu desinteresare făcută în viitor.

Pentru a face să dispară orice bănuială pe viitor și, cred, pentru a face mai rodnică activitatea extrascolară, s'ar putea organiza cercurile culturale în societăți de educațiune populară!

În aceste societăți ar intra și preoții, medicii de plasă, agenții sanitari.

La activitatea acestor societăți vor lua parte protoereul, revizorul școlar, medicul veterinar, medicul județului, procurorul judecătorei, șefii de regiuni silvice, Prefectul județului, care se vor îngriji în acelaș timp de bunul mers al societății. Astfel toate activitățile rodnice se vor putea organiza pentru un ideal măreț, luându-și în acelaș timp, cu totii, răspunderea în atingerea lui. Aceste societăți vor avea un triplu scop: perfecționarea fizică, intelectuală și morală a națiunei. Ele vor căuta să popularizeze cât mai mult principiile higienii, vor căuta a se face jocuri gimnastice cu copiii, oină cu flăcăii, hora și alte sporturi practice ale poporului românesc.

Pentru a se desvolta gust pentru ele, se vor institui concursuri de gimnastică, de iuteală, de tir.

Ele vor desvolta mintea și gustul cetitului prin citirea și discuțiunea liberă a celor citite. Se vor explica tinerilor și bătrânilor operile cele mai frumoase ale neamului nostru. Se vor discuta legile și regulamentele, se vor da informațiuni exacte asupra tuturor întrebărilor pe care săteanul le va pune la aplicarea lor. Se vor da țăranilor diferite idei despre societățile de binefacere, se va căuta a se desvolta cât mai mult simțul solidarității prin diferite asociațiuni cooperative.

Ele vor căuta a desvolta supunerea la legi, respectul proprietății, mila, demnitatea personală, sentimentul generozității.

Pe lângă aceste societăți vor funcționa biblioteci pentru educatori și săteni, unde fiecare să poată găsi strictul necesar pentru întregirea cunoștințelor sale.

Numai astfel se va umplea prăpastia care ne desparte pe noi orășenii de țăranii, numai astfel îi vom cunoaște mai bine și numai atunci se va căpăta încrederea lor când ne vom frământa cu ei.

Revisor școlar, T. Gheorghiu

REVIZORATUL ȘCOLAR

al județului Covurlui

Nr. 3334, Galați în 19 Mai 1907

Domnule Ministru,

În referire la ordinul dvs. nr. 18528/907, seria A, din 8 Mai, am onoare a vă aduce la cunoștință următoarele:

1. Învățătorul Vasile Cahu, din Comuna Țuțcani, este dat judecății pentru faptul de instigator la revolte și în prezent se află arestat.

2. Învățătorul Vasile Macovei, din Comuna Fărțănești și Ioan Macovei, din Comuna Măstăcani, sunt asemenea dați judecății tot pentru faptul de instigatori la revoltă, însă nearestați.

Ambii au fost la început aduși sub escortă, arestați, și în urmă li s'au infirmat mandatele.

Tuturor acestora li s'au deschis acțiune publică pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 170, 171 și 47, din C. P., articole neprevăzute în Legea învățământului primar și normal primar, în virtutea cărui fapt ei n'au fost propuși a fi considerați ca suspendați de drept.

3. Instrucțiunea contra acestor trei învățători nefiind încă terminată, nu se poate ști temeinicia vinovăției lor.

4. Simplu bănuie este numai învățătorul Gh. Salviu, din Comuna Smulți, în urma unor denunțuri răutăcioase. Salviu fiind un harnic și destoinic învățător, a lucrat din contra la preîntâmpinarea răscoalei din comună.

Revizor școlar, T. Gheorghiu

MUNTENIA

Județul	VLAȘCA	Pag.	303 - 324
"	MUSCEL	"	325 - 334
"	TELEORMAN	"	335 - 348
"	BUZĂU	"	349 - 354
"	PRAHOVA	"	355 - 358
"	ILFOV	"	359 - 364
"	BRĂILA	"	365 - 372
"	ARGEȘ	"	373 - 378
"	DÂMBOVIȚA	"	379 - 382
"	OLT	"	383 - 394
"	RÂMNICUL SĂRAT	"	395 - 398
"	IALOMIȚA	"	399 - 402

IUDEȚUL VLAȘCA

Copie după raportul p. c. protoereu de Vlașca nr. 258 din 8 Aprilie 1907

Înalt Prea Sântețe Stăpîne,

La ordinul I.P.S.V. nr. 1752, cu cel mai profund respect supun la înalta cunoștință următoarele:

În județul Vlașca, după informațiile ce le am, sunt implicați, în revoltele țărănești trecute, următorii preoți, cari și sunt ținuți la popreală :

1. Pr. Călin Delcea, parohul parohiei Călugăru.
2. „ Badea Cristescu, supranumerar în parohia Turbatu.
3. „ Constantin Dobrescu, parohul parohiei Crevenicu-Rădulești.
4. „ Dumitru Tecuceanu, parohul parohiei Biscoveni.

Iată ce acuzațiuni li se aduc:

1. Pr. Călin Delcea e acuzat că împreună cu devastatorii a prădat și adus la sine acasă produse; în fața domnului Judecător Instructor se apără că a fost silit de devastatori a prăda.

2. Pr. Badea Cristescu este acuzat că a prădat, împreună cu devastatorii și a dus la sine acasă produse; se apără însă sfinția sa că nu a prădat el ci fratele sfinției sale, cu care locuște în aceeași curte.

3. Pr. Constantin Dobrescu este implicat că a eșit înaintea devastatorilor îmbrăcat în sfintele veșminte și cu crucea în mână. Primarul din Crevenicu-Rădulești, un dușman al preotului este cel care acuză pe preot.

4. Pr. D. Tecuceanu este acuzat de domnul Georgescu, arendașul moșiei „Seminarul Nifon Mitropolitul”, că în capul răzvrătiților a devastat și prădat avutul său. Preotul a înaintat domnului Jude-Instructor o scrisoare a domnului D. Georgescu, prin care este rugat a-l scăpa de devastare și a lua tot ce poate să scape.

A mai fost chemat de 3 ori și supus instrucțiunei Pr. Ioan Anculescu parohul parohiei Tîrnava de Sus, căruia i s'a dat drumul.

Toți acești preoți sunt numai implicați pînă în prezent; d-l Jude de Instrucțiune n'a terminat instrucțiunea în privința lor, astfel că nu pot ști ce rezultat vor ajunge cercetările.

Nu lipsesc I. P. S. de a supune la cunoștința I. P. S. V. că acum este timpul răzbunărilor, și acei ce au fost prinși și dovediți ca ațîțători ai răzcoalelor, din motive de răzbunare, implică și pe alții, căutînd să-și mai micșoreze vina lor. Am însă convingerea că justiția va lămuri chestiunea și cei vinovați vor fi aleși de cei nevinovați.

Asupra niciunui preot, din cei ce am arătat mai sus, nu s'a emis mandat de arestare confirmat de Tribunal; după cum îmi comunică domnul Procuror de Vlașca, ei sunt ținuți numai la dispoziția domnului Jude de Instrucție.

În privința preoților din satele răsculate, dacă și-au făcut pe deplin datoria, supun la cunoștința I.P.S.V. următoarele:

Am fost împreună cu domnul defensor St. Eftimescu în zilele de 4, 5 și 6 Aprilie prin comunele: Bujor, Pietroșani, Căujani, Arsaki, Malu, Slobozia și Stănești, din care comuni numai la Malu și Slobozia nu au fost revolte; prin celelalte comuni preoții și-au făcut datoria îndemnînd pe săteni la liniște, totuși glasul lor nu a fost ascultat deoarece instigatorii veniți din Județul Teleorman au venit întii la preoți și învățători, pe cari i-au amenințat, și fiind în număr mare, sătenii, unii de frică, iar alții din dorința de a jefui, s'au unit cu ei.

Preoții cari cu prețul vieții lor și-au făcut datoria sunt:

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Pr. Teodor Popescu din Comuna Arsaki, care la un moment a oprit pe devastatori de a da foc proprietății Arsaki.

Preotul Ilie Popescu din Comuna Malu și preotul Mihai Păunescu din Comuna Slobozia, ziua și noaptea au umblat din saten în saten îndemnându-i a fi liniștiți — astfel că grație sf.-lor în aceste comune nu s'au revoltat sâtenii.

Din celelalte comune din județ, supun la înalta cunoștință numai din înformațiile ce am putut culege că și preoții N. Stănculescu din Obedeni și Gh. Popescu din Frasin și-au făcut datorlia oprind pe sâteni de a se revolta.

Despre celelalte comuni rămân a vă supune la cunoștință ulterior, deoarece acum, din cauza drumurilor foarte rele, este imposibil a merge spre a culege informațiuni cu privire la activitatea desfășurată de preoți înainte și în timpul răscoalelor.

Sunt, etc.

Protoereu, Iconom N. Poplan

p. conformitate, George Popescu

MINISTERUL DE INTERNE

Nr. 25825, 28 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica spre știința dv., că după cum mă informează d. prefect de Vlaşca prin raportul nr. 2965, învățătorii Ionel Popescu din Cueuruzu și Stan Crudu din Băbăița, acel județ, sunt depuși în Penitenciarul din Giurgiu cu mandate confirmate; Radu Ionescu din Găleteni deasemenea e arestat, iar N. Caragea din Glavacioc a fost pus în libertate.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, Const. Nicolau

Director, A. Sachelarie

REVIZORATUL ȘCOLAR

Districtul Vlaşca

Nr. 2753, 21 Mai 1907

Domnule Ministru,

Conformându-mă ordinului dv. nr. 18528 din 8 Mai a. c., am onoare a vă face cunoscut că în acest județ numai un singur învățător se află implicat în răscoalele țărănești, anume Ion Popescu de la școala din Comuna Prunaru, care fiind găsit vinovat a fost depus și s'a deschis acțiune publică contra sa.

Au mai fost arestați, tot în chestia răscoalelor, învățătorii: Neagu Caragea, din Glavacioc-Șelaru, Radu Pieleanu, din Grosu și Radu Ionescu, din Gălățeni-Șoricești.

Toți au fost puși în libertate, după cum arată d-nii judecători de instrucție de pe lângă Tribunalul Vlaşca cu adresele nr. 1451 și 1572, deoarece au fost găsiți nevinovați pînă acum.

Revizor-școlar, V. Niculescu

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOLAR

Districtul Vlașca

Nr. 2177, 26 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

În conformitate cu ordinul d-voastră nr. 13510 din 26 Martie, privitor la rolul jucat de învățători și preoți în răscoalele țărănești, cari au însingurat țara, au aruncat doliul în o mulțime de familii și au redus în cenușă o mulțime de gospodării, am căutat ca ancheta să o fac cât mai serioasă și bazată pe cât mai multe probe și informații sigure pentru ca adevărul să iasă la iveală limpede și curat și pentru ca învinuirea, exagerată și nedreaptă, ce s'a aruncat asupra corpului învățătoresc din țară, să fie spulberată, ca fiind iluzorie și pătimășă.

Rezultatul acestor cercetări, cari mi-au răpit mult timp, fapt pentru care am întârziat să răspund mai din vreme ordinului d-voastră, îl trimit aci alăturat, în rezumat, făcându-vă cunoscut, de la început că învățătorii din acest județ, în marea lor majoritate, în aceste grave împrejurări prin care a trecut țara, și-au făcut pe deplin datoria către patrie și neam.

Pentru ca dovezile să fie cât mai juste, investigațiile noastre au pornit în trei direcțiuni: m'am adresat și acelor interesați în cauză — învățătorilor — și domnului prefect al județului, ca să-mi procure datele de care aveam nevoie în această anchetă, prin inspectorii comunali și primari și, în al treilea rînd m'am adresat domnului Judecător de Instrucție de pe lângă Tribunalul Vlașca.

Aproape unanimitatea învățătorilor au răspuns circulării nr. 2198 ce le-am adresat în 28 Martie 1907. Am colectat toate aceste rapoarte, între cari unele descriu pe larg cum au decurs răscoalele în sate, iar altele, extrem de interesante, pun într-o vie lumină energia și curajul, altruismul și iubirea aproapelui, de care au dat dovadă învățătorii în aceste grele împrejurări, și rezumatul acestor cercetări îl supun la cunoștința și înalta apreciere a d-voastră.

În acest rezumat veți găsi, domnule ministru, multe lucruri interesante. Ici se vede lămurit că însuși dascălul, armat cu un ciomag sau armă de foc, în fruntea sătenilor, a luat la goană bandele de jefuitori și răufăcători, cum s'a întâmplat la Măgura și Bila; dincolo, se vede cum învățătorii au organizat patrulare, au stabilit posturi, pe cari le-au inspectat ziua și noaptea fără odihnă, isbutind astfel să scape comuna de devastatori, cum e cazul învățătorului de la Cămineasca și Babele; aiurea veți găsi învățători, cum e cazul celui de la Gostin, care nu s'a mulțumit să propage pacea și liniștea între sătenii din comuna lor ci, pătrunși de o parte de gravitatea momentului, iar pe de alta de înalta lor chemare, au cutreerat satele din împrejurimi împreună cu preoții și ținînd cuvîntări și făcînd servicii religioase, au îndemnat poporul la respectul legilor și al ordinei; și pretutindeni veți găsi că învățătorul, om de ordine și luminat, dîndu-și seamă de situația extrem de grea în care se afla, a căutat prin toate mijloacele să stăvilească potopul de jaf și de desordine și dacă n'a fost pretutindeni ascultat este că, pe de o parte alte sate armate au năvălit în comuna lor, iar pe de alta că multe alte împrejurări au contribuit, ca cuvîntul lor înțelept, sfatul lor drept, să nu fie crezut, împrejurări mai mult de ordin material, pe care cu toții le cunoaștem și nu e nevoie să le examinăm aci.

În aceste grele momente, un mare sprijin am găsit în manifestul onor.

Guvern și apelul d-voastră, domnule ministru, pe care subsemnatul le-a trimis învățătorilor odată cu circulara noastră nr. 2011 din 15 Martie 1907, expediată imediat ce mi-am luat postul în primire.

Prin acea circulară, între altele le spuneam, vă îndemn să mergeți din om în om, din casă în casă, să propagați liniștea și reculegerea din această turburare sufletească, căci înaltul Guvern al M. S. Regelui și-a luat angajamentul solemn de a face reforme mari, înțelepte și statornice. Să aveți pe inimă apelul patriotic al domnului ministru Spiru Haret, pe care vi-l trimet, și să-l răspîndiți și să-l comentați împreună cu manifestul Guvernului, prin care se anunță reformele ce vor rezolva marea problemă a chestiei țărănești.

Am încredere în concursul luminat al d-voastră al tuturor și cu aceasta vă îndemn, din inimă, să fiți în aceste grele împrejurări la înălțimea situației.

Să meritați, după cum s'a zis, titlul de „învățători ai neamului“, și să credeți, domnule ministru, că învățătorimea departe de a fi răsvrătitoare, anarhică și mai știu eu cum o califică o bună parte a presei interesate și pătimașe, a fost la înălțime.

Acolo unde încă răsculații nu pătrunseseră, dar ajunsese manifestul Guvernului și apelul d-voastră, acolo, zic, sătenii s'au declarat satisfăcuți și mulțumiți de făgăduelile înaltului Guvern, promițînd a avea răbdare și a aștepta liniștiți reformele. Nu vă pot cita decît cîteva comune: Frasin, Preajba, Nebuna-Velea, Novaci, Crevedia-Mare, Daia, Dăița și Bulbucata.

Neapărat că mici, foarte mici excepții au fost și în acest județ, ca și aiurea, poate mai puțin aici ca aiurea.

La început erau acuzați mulți învățători. În urma instrucției condusă de un abil Judecător de Instrucție de la Tribunalul Ilfov, s'au găsit vinovați numai 2 învățători, dintre care unul, Stan M. Crudu, suplinitor la Băbăița și I. Popescu din Prunaru, titular.

Despre mentalitatea acestor doi, se poate convinge oricine îndată ce îi va cunoaște. Stan M. Crudu, o fire svăpăiată, cu o imaginație bolnăvicioasă; dovadă caetele lui de versuri și nuvele intitulate: *Din goana vieții*; ce s'au găsit la percheziția ce i s'a făcut. Un caet de aceste nuvele am reținut și noi la revizorat.

Celălalt, I. Popescu, o brută, care a fost amestecat într'un furt de cai, pentru care fapt a fost și exclus temporar din învățămînt și mutat în Ialomița; numai de vr'o cîteva luni a fost reintegrat și numit la Prunaru. În afacerile sale particulare un dezordonat; își-a cheltuit averea părăntescă în orgii.

Aceștia sunt învățătorii cari au fost găsiți, pînă azi, ca implicați în răscoale; prin ord. d-voastră telegrafic nr. 13928 din 29 Martie 1907, Crudu a fost destituit, iar celălalt suspendat.

Mai e un învățător arestat asupra căruia pînă acum justiția nu s'a pronunțat: Radu Ionescu din Gălețenii-Șoricești, titular.

Aceștia sunt învățătorii acuzați de instigații în răscoale. Dintr'un corp de 181 învățători, acuzați de instigații sunt numai 2 sau chiar și 3, dacă numărăm și pe Crudu ca dascăl, ceiace vine 1%; trebuie pentru aceasta să se generalizeze și să se acuze toți învățătorii?

E o mare nedreptate ce li se face; e o mare vină, pe nimic întemeiată, ce li se aduce și care trebuie să înceteze.

Înainte de a încheia, țin să adaog că cursurile în mare parte din județ au fost întrerupte din cauza răscoalelor; tabloul ce anexez arată școalele unde cursurile au fost întrerupte și timpul cît au fost întrerupte; că o bună

parte din învățători au fost insultați, maltratați, unii înjosiți în fața sătenilor, fiind puși să ingenunche în fața mulțimei, ba chiar și bătuți pînă la sînge, cum e cazul învățătorului M. Slăvescu din Tretenicu de Sus, și aceste insulte și maltratări le-au suferit și din partea răsculaților, dar mai cu seamă din partea ofițerimei și a arendașilor, a căror furie se deslănțuia acum contra învățătorilor; că o parte din localurile de școală au fost devastate spărgîndu-li-se dulapurile și furîndu-li-se materialul didactic, dintre care cea mai crud lovită e cea din Putineiu, al cărui inventar de obiecte furate sau distruse îl înaintez d-voastră; că o parte din învățători au avut mari pagube materiale, cum sunt învățătorii din Stănești cu pagube de peste 700 lei, Vieru cu pagube de peste 800 lei. Scurtu-Mare cu pagube de peste 1500 lei. Talpa-Ogrăzile cu pagube de 200 lei, Tretenicu de Sus, căruia i s'a spart cufărul cu baionetele de către soldați și i s'a furat cufărul tot, Blejești-Neamțu, căruia i s'au făcut cele mai mari pagube distrugîndu-i-se și un han mare și o magazie, ca și învățătorului din Puranii de Sus, căruia i s'a distrus o prăvălie, i s'a ars o casă cu 2 camere și un grajd.

Alătur, afară de anexele citate, în original și interesantul raport al dirigintelui din Măgura, din care se vede pe de o parte altruismul, ba, chiar putem zice, eroismul ce au depus învățătorii pentru potolirea răzvrătiților și apărarea averii arendașilor, iar pe de alta felul cum e răsplătită munca dăscălimii de societate și nedreptățile strigătoare la cer ce le îndură. E apoi o icoană vie ce oglindește o stare de lucruri, care se găsește cam pretutindeni la țară.

Acestea sunt relațiunile, în scurt, asupra minuțioasei anchete ce am întreprins, lucru ce se vede din rezumatul anexat, și pe care supunînd-o înălțimei voastre spre apreciere, vă rog respectuos să dispozați cele ce veți crede de cuviință.

Revizor-școlar, V. Niculescu

REZUMAT

asupra anchetei întreprinse asupra rolului jucat de învățători în răscoalele țărănești din Județul Vlaşca

BUJORU. Locuitorii din Comuna Bragadiru, șeful garnizoanei și primarul împreună și cu învățătorul au năvălit în Bujorul.

Locuitorii bujoreni îi întîmpină cu „ura” împreună cu primarul, șeful de garnizoană, preotul; se opresc la școală, sparg geamurile, ușile și voesc să-i dea foc, spunînd că e casa proprietății. După insistențele învățătorului e lăsată. Învățătorul e îmbrîncit, lovit, amenințat cu moartea, pînă la sosirea armatei.

UDENI. Nimic ca pagube sau maltratări; spune că devastările s'au comis după îndemnul altor locuitori streini de sat.

PIETRELE-MELETIE. Nu s'a întîmplat răscoală.

GROSU-VITĂNEȘTI. Locuitorii s'au ținut la înălțimea lor, la care fapt a contribuit învățătorul M. I. Abăluță și preotul Badea Abăluță. S'a pus foc casei arendașului și unui grajd; locuitorii însă au sărit și au apărut pătulele cu produse. Pagube nu sunt și nici maltratări.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

CARTOJANI. Nu s'a întâmplat nimic; învățătorul, primarul și preotul au contribuit la menținerea ordinii.

LETCA-NOUĂ. A fost insultat și amenințat de locuitorul Radu Boșcea și alții și abia a scăpat cu ajutorul altora de furia lor. Că a strâns pe frunțași sfătuindu-se cum să apere comuna. Atunci Radu Boșcea și alții au dat năvală, a început a-i insulta și amenința cu moartea. Învățătorul și ceilalți au fugit ascunzându-se. Locuitorii apoi au devastat curtea arendașului.

BILA-CĂMINEASCA. Învățătorul împreună cu preotul arată că s'a bucurat, și se bucură de considerație printre săteni, ce le-a ținut cuvântări, că a stat continuu în mijlocul lor, că i-a urmat chiar și la cârciumă pentru ca să se țină sătenii de făgăduială, că i-a armat cu puști și ciomege, că în fiecare seară a inspectat posturile și astfel comuna a scăpat nevătămată.

În biserică, doi ofițeri din Regimentul Mihai-Bravul, care sosise la timp ca să mențină ordinea, a adus laude învățătorului și preotului conchizind: „unde preotul și învățătorul și-au înțeles rostul și datoria, armata n'are ce căuta”.

PĂNGĂLEȘTI. Liniște. Nici o pagubă. Învățătorul împreună cu preotul au sfătuit pe locuitori să fie liniștiți. În înțelegere cu autoritatea comunală s'au rînduit patruze și gărzi la intrare în sat. S'a cerut telefonic apoi și armata și în ziua de 14 Martie a. c., a sosit o companie, la timp, așa că nu s'a întâmplat nimic.

FRĂSINET. Pagube, maltratări, n'a suferit nici școala nici învățătorul. Spune că n'a avut nici o bănuială de răscoală. Totul s'a făcut în timpul nopții și cu o rezeziție de nedescris.

BABAȚA. Învățătorul n'a luat parte la preîntîmpinare, el însuși fiind capul răsvrătiților și cu secretarul comunal. Școala are pagube: registrele școlii și cărți din bibliotecă.

PĂNGĂLEȘTI-ALBELE. Nici o pagubă; liniște. Învățătorul și preotul au sfătuit pe locuitori să fie liniștiți și să ceară pe alte căi dreptate.

OBEDENI. Nici o pagubă; liniște. Învățătorul, care e și preot, i-a sfătuit, a stat continuu în mijlocul lor și că deși toate celelalte sate din prejurul lor la distanță de 5—6 km. au fost devastate, Obedenii, cu cătunele, n'a fost devastat.

COSMEȘTI. Nici o pagubă. Învățătorii arată că pricina răscoalei în sat a fost: șvonurile și minciunile ce circulau din pricina prohibirei gazetelor. Dacă am fi știut cît de mare e răul și cît de aproape de noi, ne-am fi opus din toate puterile. De altfel, zice: în continuu am stat printre ei. Sătenii i-au ascultat. O ceată de 40 bețivi au venit în sat, la care s'au asociat vr'o 10 răi și tipînd și strigînd că vin 5000 de olteni, au jefuit o cârciumă și casele proprietarilor. Produsele au rămas intacte. Satul a intrat în liniște după ce au plecat bețivii.

CĂLUGĂRENI-UZUNU. Nici o pagubă; liniște. Învățătorul, preceptorul, preotul satului, i-au sfătuit, i-au îndemnat la liniște, le-a arătat relele ce pășesc ceilalți săteni, și au avut succes. Spiritele s'au potolit.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

VIȘINA. Liniște; pagube n'au suferit. Învățătorul și preotul au potolit pe răsvrățiți, arătându-le cele ce s'au întâmplat în sudul județului, cum și citindu-le manifestul Guvernului și apelul domnului ministru al instrucțiunii publice.

GĂLĂTENII-MITROPOLII. Învățătorul și preotul n'au putut preîntîm-pina răscoalele pînă la venirea armatei. Nici o pagubă, nici o stricăciune localului.

GĂLĂTENII. Și aici învățătorul și preotul fără succes. Spune că aici înaintea răscoalei se ridicase și un steag la biserică. Școala n'a suferit nimic.

GĂLĂTENII-ȘORICEȘTI. Preotul a lucrat puternic contra răscoalei, dar fără succes. Învățătorul e depus. Școala n'a suferit.

NEGRENI. Școala n'a suferit. Liniște. Preoții și învățătorul i-au sfătuit pe locuitori, și aceștia înarmați cu ciomege, coase, arme, au apărut satul de devastări. La aceasta a contribuit și faptul că e un sat de moșneni.

CREVENICU-MARE. Învățătorii au fost insultați. Împreună cu preoții au potolit pe agitați, îndemnîndu-i să iasă la munca cîmpului, ceiace au ascultat. Pagube materiale n'au avut: nici școala, nici învățătorii.

GĂȘTEȘTI-ROMÎNI. A fost liniște. Învățătorul și preotul i-a îndemnat și sfătuit să fie liniștiți. Prin goarnă a adunat pe locuitori la școală împreună cu autoritatea comunală și aici prin îndemnuri i-a ținut liniștiți. Armata sosind la timp, ordinea a fost menținută.

PREAJBA. Învățătorul descrie momentele de groază prin care a trecut, spunînd că devastările și incendierile s'au făcut noaptea pe la 2-3 și că nimeni n'a putut să-i împiedece. Localul de școală a rămas neatins; nici n'a suferit pagube sau maltratări.

NEBUNA-VELEA. Învățătorul arată că împreună cu preotul a putut potoli pe locuitori, că deși locuitorii incendiaseră înprejur, însă grație sfaturilor și indemnurilor date la primărie, au stat liniștiți. A format o gardă de 40 oameni înarmați, comandată de d-sa și în tot timpul a patruleat prin comună. A explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru trimis de noi și sătenii au rămas foarte mulțumiți. Satul a scăpat neatins.

SCURTU-DRĂCEȘTI. Învățătorul arată că a scăpat de devastare dînd 40 de lei devastatorilor și 40 lei pentru aducerea armatei în comună. Pagube sau maltratări n'a suferit.

CĂSCIOARELE. Liniște. Pagube sau maltratări n'au suferit nici școala, nici învățătorii.

CREVENICU-COȘOAIA. S'au dat sfaturi și indemnuri la liniște de preot și învățător, dar sătenii nu s'au ținut de promisiune. După agitații sătenii s'au liniștit, au făcut învoeli și au eșit la munca cîmpului. Învățătorul a fost insultat și amenințat.

PURANII-DE-SUS. Învățătorul a sfătuit sătenii să fie liniștiți; n'a fost ascultat însă. Venind alți săteni din Blejești au incendiat și jefuit curtea proprietății și arendașilor. Învățătorului i s'a distrus o prăvălie închiriată, spărgându-i-se geamurile, s'a furat mobilier, și s'a incendiat o casă cu două odăi și o sală, un grajd și 30 metri ulucă de la împrejmuire. A fost amenințat să i se puie foc și la casa unde locuște. Patru zile a stat ascuns. Școala n'a suferit stricăciuni.

ALEXANDRU-LAHOVARI. Învățătorul a sfătuit pe locuitori să fie liniștiți prin cuvântări calde și pornite din inimă. Mare parte din locuitori au ascultat. O mică parte, 40 la număr, au plecat după jaf în alte comune. Intervenind armata, parte din ei au fost arestați. Toți mulțumesc învățătorului de sfaturile date. Școala și învățătorul n'au suferit nimic.

GLAVACIOC. Locuitorii au fost liniștiți de învățător și preot. Nu s'a întâmplat nimic în comună.

SCURTU-DRĂCEȘTI. Sătenii au fost instigați de Stan B. Patrașcu, agent sanitar în județul Teleorman. N'au ascultat de nici un sfat, fiind beți.

ARSACHE. Intrigile și nemulțumirile zice că au fost alimentate de fostul arendaș Ioanide. Spune că i-a fost imposibil să-i calmeze; s'a temut să nu fie omorât. Că la 12 Martie p. m. s'a pomenit cu 3 săteni cari i-au cerut registrele băncii, fiind ațîțați de preotul Teodor Popescu și amenințat timp de 2 ceasuri că va fi luat pe sus de mulțime. Că a fost insultat de arendașul N. Ioanide și C. Bădulescu și ghiontit și înjurat, apoi apostrofat cu vorbele: „Voi sunteți de vină, voi, cu băncile populare și obștiile sătești“. Localul școalei n'a suferit stricăciuni.

ARSACHE-BĂLĂRII. Învățătorul a îndemnat pe săteni la liniște, dar n'a fost ascultat. Sublocotenentul Măcelaru din Regimentul 2 Vâlcea a scos revolverul să tragă în învățător și l-a bătut; l-a forțat să aducă paie, să dea foc unei case al cărui proprietar, dintre devastatori, fugise. Localul școalei n'a suferit nimic.

GĂUJANI. Învățătorul și preotul au sfătuit pe săteni la liniște. Alți locuitori din satele vecine i-a îndemnat la rău și ei nu s'au putut opune, curentului. Școala a suferit neajunsuri de la armată: 12 ochiuri de geam sparte, zidul stricat de un cartuș tras cu arma în școală. Învățătorul a fost amenințat de a fi împușcat de sublocotenentul Măcelaru din Regimentul 2 Vâlcea, care venise să potolească răscoalele.

BLEJEȘTI-NEAMȚU. Învățătorii n'au putut preveni răscoalele, fiind surprinși noaptea de 11 Martie a. c. În zilele următoare au stat ascunși fiindu-le viața în primejdie. A avut mari pagube: un han, proprietatea dirigințelului a fost devastat, furându-se tot din el și spărgându-i-se ferestrele, ușile, etc. Asemenea o magazie. Școala n'a suferit stricăciuni.

PREAJBA-VĂTAȘI. Liniște; învățătorul a explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și stăruința sa a avut efect; locuitorii s'au potolit.

CHIRIACU. Învățătorul face cunoscut că a stăruit, împreună cu preotul, spre a-i liniști. Alți locuitorii însă din comunele învecinate i-au îndemnat și cei din Chiriacu și au pornit la devastări.

RĂSUCENI. Învățătorul, într'un memoriu amănunțit, descrie starea spiritelor înainte de răscoale în satul său. Arată rolul funest al broșurei d-lui V. Kogălniceanu: spune că a surprins pe mai mulți ducându-se cu petiții la București la d. V. Kogălniceanu. Arată că în convorbirile sale i-a sfătuit să nu se ia după cele ce se aud și se întâmplă aiurea. Și-a propus ca la venirea devastatorilor să se armeze cu toții. N'a fost ascultat. Venind sătenii din alte părți au devastat curțile arendașești și s'au îndreptat spre casa sa și a primarului. Atunci un excadron de călărași i-a pus pe goană și astfel și-a salvat avutul. A fost bănuit că ține cu arendașii. Școala și învățătorul n'au suferit nimic.

MĂGURA-GURUCHI. Învățătorul și preotul au sfătuit pe săteni să se liniștească și le-a arătat că ce se face aiurea nu e bine. Frunțașii l-au înțeles și sătenii au fost liniștiți. Școala n'a suferit.

POPEȘTI. Liniște. Proprietarul a arendat moșia țăranilor, cari au fost și sunt mulțumiți. Învățătorul și preotul în totdeauna în convorbirea lor i-au îndemnat la liniște.

MĂRȘA. Învățătorul a explicat sătenilor manifestul Guvernului și apelul domnului ministru. Sătenii s'au arătat foarte mulțumiți. Alți locuitorii însă în număr de 2-300, beți și armați, au pătruns în sat. Locuitorii n'au putut fi stăpîniși și au ars curțile boerești. A doua zi voiau să distrugă pătulele cu porumb și magazinele. Învățătorul i-a sfătuit să nu facă așa ceva că va fi rău de ei; sătenii au ascultat și s'au liniștit. Pagube sau maltratări n'a suferit nici școala nici învățătorul.

BUCȘANI-PODIȘOR. Învățătorul arată că prezentîndu-se la post cînd spiritele erau agitate și știind ce s'a întâmplat aiurea, le-a ținut cuvîntări sătenilor, i-a îndemnat la liniște și le-a arătat ce vor păți în urmă dacă se vor deda la devastări. Sătenii au ascultat, s'au înarmat pentru a se opune devastatorilor streini. A fost însă liniște. Școala n'a suferit nimic.

FUNDUL-PĂRULUI. Învățătorul care e și preot, prin predică și cuvîntări a arătat calea cea rea ce au apucat alte sate și urmările rele pentru ele. A explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru al cultelor. Liniștea a fost menținută; pagube n'au fost.

BLEJEȘTI-BACIU. Învățătorul spune că a pus cea mai mare stăruință să potolească spiritele, dar a fost injurat. Pe timpul devastărilor patru zile și patru nopți a tremurat și rătăcit prin înprejurimi.

TÂRNAVA-COMOARA. Învățătorul arată că a pus cea mai mare stăruință pentru potolirea spiritelor, dar în zadar. Pentru că a scăpat pe mătusa arendașului de la o moarte sigură, era și el să fie omorît. A fugit și a stat ascuns. Școala n'a suferit.

RUȘII-LUI-ASAN. Arată că atât preotul cât și învățătorul n'au putut potoli spiritele fiind amenințați de răsvrățitori cu moartea. Pagube n'au fost nici la școală nici la învățător.

FERBINȚI-GLOGOVANU. Învățătorul arată că a sfătuit pe țărani la liniște, că Guvernul va lua măsuri bune pentru ei, le-a explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și rezultatul a fost excelent. A fost liniște completă în sat.

VĂNĂTORII-MICI. Învățătorul și preotul a sfătuit la liniște pe locuitorii. Mulți se înarmaseră pentru a preveni devastările. Au fost liniștiți și nu s'a întâmplat nimic în comună.

CORBII-CIUNGI. Liniște.

MĂGURA. Învățătorul printr'un raport foarte amănunțit descrie activitatea sa și a preotului depusă pentru potolirea răzcoalelor. Cum din această descriere reiese faptul de adevărat eroism pentru dascăl și preot, ca și de adevărat martiriu, îl înaintez în original.

TRESTENICU-DE-SUS. Învățătorul a fost în concediu și n'a putut face nimic contra răsvrățiților. Prezentându-se la post după răzcoale, comandantul companiei din Regimentul Mihai Viteazu l-au înjurat, insultat și l-au pus în genunchi în fața poporului ce era strâns la biserică. I s'a spart cu baioneta cuțărul, furându-i-se o mulțime de lucruri.

MIHAI-BRAVU. Învățătoarea împreună cu autoritățile comunale a explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și a îndemnat la liniște. Locuitorii au fost potoliți.

BABELE. Învățătorul arată că Babele e compus din două cătune: cel din cătunul Sterea s'au răsculat, au devastat curtea de acolo și au pornit spre Babele, îndemnându-i și pe aceștia din Babele la revoltă. Învățătorul însă i-a îndemnat la liniște. Locuitorii au ascultat și nu s'au revoltat.

LETCA-VECHE. Învățătorul a căutat să potolească spiritele, singurul din comună. Sătenii însă nefiind împiedecați la devastări de nimeni, s'au dedat la acte de vandalism. Învățătorul de teamă a fugit noaptea prin zăpadă și a anunțat armata la Ghimpați.

TALPA-OGĂZILE. Învățătorul spune că și-a făcut deplin datoria; i-a sfătuit dar n'a fost ascultat. Ba, a fost amenințat cu moartea pentru că ocrotește pe arendaș în casele sale. Școala n'a avut pagube. Învățătorul a avut pagube în valoare de 200 lei.

TALPA-BĂSCOVENI. Spune că a venit răsvrățiții din alte comune din Județul Teleorman și în Comuna Talpa-Ogrăzile. Că de teamă a fugit și s'a ascuns ocrotindu-și familia. Școala și învățătorul n'a suferit pagube.

PRAJBA-CĂTUNU. Învățătorul și preotul a convocat pe săteni la școală în timpul când comunele învecinate erau în foc și i-a sfătuit că cu foc și jaf nu-și pot câpăta dreptatea, ci pe căi pașnice. Li s'a citit manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și spiritele s'au liniștit cu totul. Școala și învățătorul n'au suferit nimic.

FIERBINȚI. A fost liniște; școala n'a suferit nimic.

PETREȘTI. Învățătorul arată că în comună a fost liniște și că aceasta se datorește grabnicelor măsuri luate de autoritatea comunală de a aduce armata.

FLĂMÎNDA. Spune că învățătorii și preotul a adunat pe săteni îndată ce a auzit de răscoale în satele vecine, la școală și i-au sfătuit să fie liniștiți; că a citit apelul domnului ministru și manifestul Guvernului, ceiace a liniștit și înveselit pe săteni, așa că în sat s'a păstrat liniște.

NOVACI. Învățătorul arată că prevăzând răscoalele a sfătuit pe țărani să fie liniștiți și că explicând manifestul Guvernului și apelul domnului ministru, sătenii s'au arătat mulțumiți și au rămas liniștiți.

TÎRNAVELE. Învățătorul arată că atât el cit și preotul au depus cea mai mare stăruință ca spiritele să fie liniștite; că sătenii au ascultat și n'au devastat nimic în cătunul de reședință unde e școala, dar că în celelalte cătune s'au răsvrătit. Școala și învățătorul n'au avut pagube.

ADUNAȚI-BUTEȘTI. Învățătorul arată că a adunat pe țărani și i-a îndemnat la liniște. A fost ascultat; s'a devastat numai conacul moșiei; pătulele, magazinele au rămas neatinse. Nici foc nu s'a pus. Școala și învățătorul n'au suferit.

CREVENICU-RĂDULEȘTI. Învățătorul arată că a făcut tot ce i-a stat în putință ca să potolească spiritele. A adunat pe locuitori la școală, de față cu primarul și proprietarul moșiei. Le-a ținut cuvântări și i-a îndemnat ca să se unească cu toții, să se armeze și să nu lase pe nimeni să intre; a pus și gărzi împrejurul comunei. Rezultatul a fost că țăranii au apărut curtea proprietății, magazia, moara, etc. Școala și învățătorul n'au suferit nimic.

STĂNEȘTI-GHIZDARU. Învățătorul spune că au venit țăranii la el cu broșurile lui Kogălniceanu spre a le explica, și că le-a arătat că cele ce se spun acolo nu se pot așa ușor căpăta, și cu răul încă. Că i-a îndemnat la liniște și că locuitorii de acolo nu s'au dat la revolte.

MEREIU-DE-JOS. Învățătorii și preoții arată că a îndemnat pe săteni la liniște și ordine, care s'ar fi menținut dacă nu veneau alți săteni din comunele învecinate să comită jafuri și devastări. Școala și învățătorul n'au suferit nimic.

MEREIU-DE-SUS. Arată încercările ce a făcut de a ține pe săteni în perfectă liniște; constată că sătenii cei mai mulți păreau liniștiți, că în noaptea zilei de 11 Martie a. c., pe când satul dormea, dus s'au strecurat sătenii din satul Alexandru Lahovary, și, în unire cu cei din Mereiu au început a distruge și jefui. A încercat a-i opri, dar aflând, că o parte din ei doresc să jefuiască banca de 10.000 de lei ce-i încasase dela Credit, a fugit și s'a ascuns cu banii și scriptele băncii. Școala n'a suferit nimic.

SCURTU-MARE. Arată că a făcut tot ce i-a stat prin putință de a preveni răscoalele, dar alți săteni au provocat pe cei din Scurtu, cari au devastat 19 case de ale moșnenilor. Patru case sunt arse. Autoritatea comunală a părăsit satul imediat. Învățătorul a voit să oprească, dar era să plătească cu viața îndrăzneala. Spune că i s'a devastat cu desăvîrșire casa și că are pagube peste 1.500 lei. Localul școalei n'a suferit.

STĂNEȘTI-CHIRCULEȘTI. Învățătorul care e și preot arată că și-a depus toate silințele să potolească răscoalele. Că silințele au avut succes, că însuși comandantul armatei dela Singureni i-a adus laude pentru activitatea depusă. Școala n'a suferit.

BĂLĂNOAIA. Învățătorul arată că comuna are 4 cătune; că numai într'unul, Oncești, s'au făcut răscoale, că în celelalte trei a fost ordine și liniște grație măsurilor luate la timp de preot și învățător, cari au căutat a convinge individual pe fiecare din săteni, ba înarmându-i chiar contra altor năvălitori. Școala n'a suferit nimic.

OINAC-REMUS. Liniște. Școala n'a suferit nimic.

MIHĂEȘTI. Liniște; învățătorul și preotul prin cuvîntări, prin sfaturi au liniștit pe țărani. Școala n'a suferit nimic.

UNGURENII. Dirigintele și cu învățătorul Dem. Bădulescu au luptat cu energie pentru potolirea spiritelor agitate, au format gărzi armate, au cerut ajutor armatei și au arestat pe cei turburători; astfel liniștea a fost menținută pretutindeni. Școala n'a suferit.

CREVEDIA-MARE. Dirigintele arată că a stat în mijlocul sătenilor, în tot timpul pînă la sosirea armatei; că sătenii i-au dat ascultare și s'au ținut liniștiți, mai cu seamă după ce li s'a explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru.

FRASIN. Învățătorul arată că a întrebuițat toate mijloacele ca sătenii să fie liniștiți: prin cuvîntări, sfaturi, convorbiri, a putut să-i liniștească. A explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și sătenii au rămas foarte mulțumiți.

SINGURENI-CRÎNGURILE. Învățătorul, care e și preot, arată că îndată ce a luat cunoștință de revolte, a căutat, prin toate mijloacele, la biserică, la școală, la cursurile de adulți să-i îndemne la liniște și la ordine. A citit manifestul domnului ministru și îmbrăcat în sfintele odăjdii și cu evanghelia în mîini a explicat măsurile ce le va lua Guvernul pentru îmbunătățirea soartei lor; toți cu lacrimi în ochi au plecat pătrunși de cele arătate. Liniștea s'a păstrat; școala n'a suferit nimic.

OINAC-BRANIȘTEA. Învățătorul arată că în toate ocaziile și-a dat silința să țină pe săteni în liniște, explicîndu-le răul ce ar veni pe țară dacă nu vor fi oameni de ordine. A citit manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și sătenii au rămas liniștiți, mulțumind învățătorului că i-a îndemnat la bine.

GĂLETENI-ȘORICEȘTI. Invățătorul, care e depus acum, arată că n'a putut preîntîmpina răscoalele, că a îndemnat pe locuitori să nu pună foc proprietății și pătulelor cu porumb. Școala n'a suferit nimic.

CUCURUZU. Arată că înainte de a se întîmpla revolte în Muntenia, a cerut avizul revizoratului ca întrunirile Cercului cultural să fie mai bine utilizate pentru preîntîmpinarea răscoalelor. A vorbit sătenilor de nenumărate ori ca pe căi pașnice să-și caute dreptatea. Rezultatul a fost nul; sătenii au jefuit și devastat cu cei din Răsuceni.

COMANA. Spune că a fost liniște, că continuă împreună cu primarul și celelalte autorități a lua măsuri de supravegherea ordinei și că sătenii au fost mulțumiți că nu s'au luat după răuvoitorii lor.

STRÎMBA. Spune că împreună cu preoții și autoritatea comunală au lucrat din răzputeri ca să țină pe săteni în ordine; le-a arătat pățania altora din alte comune; toți sătenii își făceau cruce și se rugau lui Dumnezeu să nu vină și peste ei pacostea căzută pe alte sate.

A fost și e liniște în sat.

CHIRIAC-CIOLANU-PANGAL. — Spune că timp de 8 zile a arătat că e minciună venirea celor 3000 de studenți, că asemenea nu e adevărat că ei au ordin dela M. S. Regina și de la 7 puteri, le-a arătat că de nu vor asculta, vor înfunda pușcăriile. S'au ținut cuminte pînă în noaptea de 13-14 Martie c., cînd năvălind alți săteni și acei din Ciolanu s'au dedat la jafuri și incendieri. Școala n'a suferit.

GHIMPAȚI-COPACIU. Spune că a stăruit mult printre săteni să fie liniștiți. A fost ascultat pînă în seara de 12-13 Martie, cînd au devastat acel sat, nu se știe din al cui îndemn. Școala n'a avut stricăciune.

DRĂGĂNEȘTI. Invățătorul arată că nu s'a simțit nimic în comună decît cu o ½ oră înaintea revoltei. Că așa fiind n'a putut să ia nici o măsură de preîntîmpinare. Școala și invățătorul n'au suferit pagube ori maltratări.

BILA. — Invățătorul arată că încă decînd au început revoltele în Moldova a început cu blîndețe, cu vorbe bune printre săteni să-i țină în ordine; că în urma circulării noastre din 15 Martie 1907 a căpătat și mai mult îndemn, că continuu a fost în mijlocul sătenilor explicîndu-le starea nenorocită de lucruri din alte comune; că a explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru și toți sătenii au rămas mulțumiți; că a fost mîhnit cînd a văzut foc la 13 Martie ora 3 ½ în curtea proprietății, care e vecină cu școala; că îndată a eșit cu alții și a stins focul ce se dăduse unei căpițe de fîn de către un alcoolice; că a petrecut nopți de-arîndul, în mijlocul sătenilor veghind, punînd streji și îmbărbătîndu-i la liniște și ordine, și declară că e împăcat în suflet că lucrînd a putut menține liniștea și ordinea în sat.

BĂLĂRIA. Invățătorul spune că acolo a fost liniște.

PIETROȘANI. Invățătorul arată că relațiunile dintre d-sa și săteni au fost încordate din cauza amenzilor; că de multe ori sătenii au voit să-i ceară socoteală amenințîndu-l; că relațiile s'au înăsprit mai cu seamă de cînd le-a arătat că revendicările lor pentru un teren, pentru care sunt în ceartă cu

proprietarul moșiei, nu sunt întemeiate. Totuși sătenii n'ar fi făcut nimic, dacă nu veneau alții din Bragadiru, Județul Teleorman. Atunci cei din Pietroșani s'au unit cu aceștia și s'au dedat la incendieri și jafuri. A voit să-i oprească, dar alți săteni l-au sfătuit să nu se amestice că-l omoară. O ceată de vagabonzi a pus mîna pe învățător, i-au cerut parale, (23, 50 lei), i-au furat ceasul de aur, amenințîndu-l cu moartea. Școala n'a suferit nimic.

GHIMPAȚI. Liniște; școala n'a suferit nimic. Învățătorul cu autoritățile în drept au stăruit de săteni să se țină liniștiți.

TANGĂRU. Arată că și-a depus toate silințele a potoli pe săteni, cari se arătau neliniștiți; că sătenii l-au ascultat și au păstrat liniștea. Înaintează și o copie după adresa de mulțumire ce i-a trimis primăria locală ca recunoștință pentru serviciile aduse ordinei publice.

ROATA. Învățătorul, într'un raport amănunțit, descrie felul cum s'a întîmplat răscoala în sat, panica produsă în locuitori și neputința în care s'a aflat de a putea stăvili năvala răsculaților ce veneau din alte sate. Arată că a doua zi după trecerea răsculaților toți au arătat căință, aducînd singuri tot ce luaseră arendașilor. Acum stăruie de țărani să se invoiască la muncă și să iasă la cîmp.

MALU. Arată că sătenii erau foarte dîrji și gata pe răscoală, dar că în tot timpul, împreună cu preotul satului, i-a sfătuit prin blîndețe că nu cu foc și jaf pot să-și facă dreptate. A explicat și citit apelul domnului ministru și manifestul Guvernului, cari au avut efect. Sătenii s'au potolit și s'au declarat mulțumiți. Școala n'a suferit, nici învățătorul.

GĂUJANI-PIETRIȘ. Învățătoarea arată că pînă în ziua răscoalei sătenii erau foarte liniștiți. Că sosind cîțiva călări cari țipau la săteni să iasă în întîmpinarea *studenților*, se pomenesc cu sătenii din Bragadiru, Bujor, etc., cari amenințau cu foc și sabie pe locuitori să se ralieze cu ei; că așa fiind, nimeni n'a putut opri pe devastatori, cari au pus foc arendașului. Școala și învățătorul n'au suferit.

RADU-VODĂ. Învățătorul împreună cu preotul și primarul arată că au strîns pe locuitori la primărie și i-au povățuit la liniște. Le-a citit apelul domnului ministru și manifestul Guvernului. Rezultatul a fost că liniștea a domnit în comună.

GOGOȘARI. Învățătorul arată că împreună cu preotul convinsese pe săteni să fie liniștiți, dar că sosind 4-5 săteni deghizați, călări și armați pînă'n dinți, din Cervenii, Județul Teleorman, și cari amenințau cu foc și omor pe săteni, de nu-i vor urma, n'a mai putut să se opună vijeliei. Învățătorul a scăpat ascunzîndu-se; n'a suferit nimic nici el nici școala.

BĂLĂRIA GORNENI. Liniște; învățătorul care e și preot, prin cuvîntări, sfaturi, slujbe religioase, i-a putut ține pe locuitori în liniște.

CORBII-CIUNGI. Învățătorul arată că preotul și cu deosebire bătrînul învățător Neacșu Dragon neconținut au fost în mijlocul sătenilor, pe cari i-au sfătuit la liniște și ordine. Sfaturile au prins rădăcini; sătenii au rămas liniștiți.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

BUȘANI. Învățătorul arată că prin sfaturi și indemnuri, date locuitorilor, atât de domnia sa cât și de preot, sătenii au păstrat liniște deplină. Arată că sătenii s'au strâns la primărie și le-a mulțumit că i-a scăpat de pericole.

GRATIA. — Învățătorul care e și preot arată că a luptat pentru preîntâmpinarea răscoalelor, că dacă efectul a fost nul din mai multe cauze între altele: lipsa ziarelor, răspândirea de tot felul de zvonuri, cari mai de cari mai grozave; că manifestul Guvernului și apelul domnului ministru trimis de noi le-a primit târziu, după ce furtuna trecuse. Școala n'a suferit nimic; chipul cum s'a reprimat sau s'a răzbunat mai bine turburarea, a întrecut orice închipuire: a distrus pentru școale prestigiul învățătorilor și al preoților.

TÎRNAVA-DE-SUS. Arată că a fost imposibil a preîntâmpina răscoalele cu toată energia depusă; că sosind armata a suferit insulte și maltratări din partea armatei, a ofițerilor, spunind că: „noi învățătorii și preoții suntem vinovați în toată țara”.

VÎNĂTORII-MARI. Liniște; învățătorul prin energia sa a putut ține pe săteni în liniște; a fost ajutat și de preot și de autoritățile comunale.

ADUNAȚII-COPĂCENI. Liniște; sătenii deși agitați, prin sfaturi și indemnuri din partea învățătorului și a preotului au menținut ordinea.

EPUREȘTI. Liniște; învățătorul în înțelegere cu autoritățile comunale a avizat la mijloacele de preîntâmpinare și descinzând în mijlocul sătenilor le-a dat explicațiile manifestului Guvernului și apelul domnului ministru; s'a format o gardă, care continuu a patrulat prin comună și care raporta tot autorităților. Grație acestor măsuri liniștea a fost păstrată.

STOENESTI. Învățătorul împreună cu preotul a citit și explicat manifestul Guvernului și apelul domnului ministru i-a încurajat mult și au păstrat liniștea.

FRĂȚEȘTI. Învățătorul arată că în urma sfaturilor sale, date la timp, au menținut liniștea. Manifestul Guvernului și apelul domnului ministru, i-au bucurat mult.

HODIVOIA. Învățătoarea arată că a sfătuit pe Hodivoeni să fie liniștiți, arătându-le în culori vii relele ce vor decurge din reaua lor purtare; că sătenii i-ar fi dat ascultare, dar că alții veniți, înarmați cu topoare, furcoale, tîrnăcoape, sape, a luat pe sus pe Hodivoeni, și au devastat la arendaș. Școala a avut geamuri sparte; învățătoarei i s'au furat din catedră 30-60 lei adunați din vânzarea manualelor școlare.

CĂLUGĂRENI. Liniște; școala și învățătorul n'au suferit.

BRĂNIȘTARI. Liniște; învățătorul prin sfaturi și indemnuri a putut convinge pe săteni să stea potoliți.

DĂIȚA. Învățătorul de aci comunică acelaș lucru ca și cel din Brăniștari.

PUENI. Învățătorul de aci comunică acelaș lucru ca și cel dela Brăniștari și Dăița, arătînd impresia mulțumitoare ce a produs asupra sătenilor manifestul Guvernului și apelul.

OINACU. Învățătorul de aci comunică acelaș lucru și arată că sătenii, mulțumiți de făgăduelile publicate prin manifestul Guvernului și apelul domnului ministru, au strigat „Trăiască noul Guvern”.

FRĂȚEȘTI-DAIA. Învățătorul arată că în nenumărate rânduri a strâns pe săteni la școală și le-a arătat ce rele pot avea dacă nu vor fi liniștiți; le-a citit manifestul Guvernului și apelul domnului ministru Haret și sătenii s'au declarat mulțumiți, rămânând liniștiți.

GOȘTINU. Învățătorul a dovedit o mare energie în întâmpinarea răscoadelor.

Nu s'a mărginit a sfătui și îndemna pe săteni din Goștin ci, în unire cu preotul din Goștin și alți preoți, a cutreerat satele din împrejurimi; Jarcaleții, Pietrele, pretutindeni ținând cuvântări, sfătuind și îndemnând pe țărani la liniște, care a fost neturburată.

Se recomandă binevoitoarei atenții a domnului ministru activitatea rodnică a acestui energic învățător.

GLAVACIOC-ȘELARU. Învățătorul a fost arestat și acum fiind găsit nevinovat, a fost pus în libertate. Arată că din om în om, din casă în casă a mers propagând liniștea și cetind manifestul Guvernului, care a lăsat asupra lor o profundă impresie. A fost liniște în comună.

GRĂDIȘTEA. Învățătorul arată că liniștea a fost menținută în urma sfaturilor și îndemnurilor ce le-a dat în unire cu preotul comunei; că în toate zilele a umblat din om în om, din casă în casă povățuindu-i la ordine și respect față de legi. Scopul a fost ajuns, sătenii au fost liniștiți.

DĂRĂȘTI. Învățătorul, printr'un memoriu amănunțit arată activitatea deosebită ce a depus pentru preîntâmpinarea răscoadelor și dovedește că chiar inspectorul comunal respectiv i-a adus laude și mulțumiri pentru felul cum a isbutit nu numai în comuna sa, ci și în alte comune învecinate să obțină liniște perfectă.

PUTINEIU. Învățătorul arată că împreună cu preotul D. Colțan a căutat prin cuvântări, prin sfaturi, prin slujbe religioase, să țină pe țărani liniștiți; că lucrurile păreau în stare normală pînă la 12 Martie, cînd se aduce vestea de un domn căpitan că vin asupra satului 2500 de răsvrățiți armați. Toți au fugit. Sătenii au devastat pe proprietar. După trecerea furtunei arată că a strîns tot satul la primărie, că aci le-a arătat răul ce au făcut, le-a citit manifestul Guvernului și apelul domnului ministru, că sătenii înduioșați de solemnitatea momentului, cu lăcrămi în ochi, au plecat cu făgăduiala de a repara tot ce au stricat și a aduce tot înapoi. Școala aceasta este cea mai crud lovită din întreg județul. I s'au spart geamuri, s'au distrus 2 dulapuri din cari s'au furat hărți, tablouri, cărți de ale bibliotecii. În total 25 obiecte după inventarul ce îl alătur aci în copie.

GALETENI-BĂȚCOVENI. Învățătorul arată că n'a putut potoli pe sătenii agitați din cauza năvălirii altor săteni în cătun. Că toate autoritățile au fugit și că el singur n'a putut stăpîni pe furioși, ci a fugit temîndu-se. Preotul e arestat la Giurgiu.

PIETRILE. Învățătorul arată că prin sfaturi și cuvântări, prin manifestul Guvernului și apelul domnului ministru, care a produs impresie asupra locuitorilor, i-a putut ține în liniște și ordine.

HODIVOIA-VIERU. Învățătoarea, fiind fugită de frică, n'a putut contribui cu nimic la potolirea spiritelor. Arată într-o notă pagubele suferite, cari se ridică la peste 800 lei. Școala are geamuri sparte. Satul a fost bombardat ca și Hodivoia și Stănești.

STĂNEȘTI. Dirigintele arată că împreună cu colega sa a căutat, prin toate mijloacele, să potolească pe țărani, cari se arătau foarte dârji; că sătenii citeau broșuri și nu voiau să asculte cuvântul învățătorului, pe care l-au amenințat cu moartea; că aci a fost ucis nefericitul locotenent Nițulescu; că venind tunurile i s'au făcut multe pagube, i s'a devastat casa de locuință furîndu-i-se și 300 lei, dintre cari 160 lei ai băncii populare. Aceleași pagube a avut și colega dumisale. Școala n'a suferit nici o stricăciune.

PRUNARU. Învățătorul e arestat; n'avem nici o comunicare de aci.

BULBUCATA. Liniște; învățătorii însă au fost insultați de armată, după arătările arendașului.

Revizor școlar, V. Niculescu

ȘCOALA PRIMARA RURALA
din Cămineasa-Vlașca
Nr. 21, 20 Martie 1907

Domnule Ministru,

Ca om, am recunoscut împrejurările grele prin care trece țara din cauza răscoarelor țărănești și am mai înțeles și consecințele funeste ce au să urmeze după deslănțuirea acestui uragan puternic: sărăcia sătenilor și deci și a țării.

Dar, mai presus de toate, am priceput și răul cel mare: îngenuncherea țării sub dominațiune streină, de nu se potoleau răscoarele cu pușca și tunul.

Odată înțeles acest lucru, dorul de scumpa mea țară, mi-a ordonat să nu fac alta decît ce poate face un om cu simț patriotic pentru satul și sătenii lui.

Uraganul pornit tocmai din nordul Moldovei, ajunsese să se deslănțuiască și la noi în județ, însă cu o mai mare furie, căci nimic nu mai putea să-l oprească decît pușca și tunul. El, în drumu-i, distrusese pe lingă case, magazii, pătule, vieți omenesti, toată mănăsa recoltă a anului expirat. In asemenea împrejurări, coprinși de desnădejde față de cele ce se petrec în satele vecine, am căutat să încerc dacă și cuvîntul omului spus cu căldură și din inimă, poate ori nu înlocui pușca și tunul.

Întîi am suspendat cursurile școlare și m'am coborît în mijlocul sătenilor, cari erau adunați în cete pe liniile satului așteptînd momentul să sosească pretenșii lor „studenți”, ca să-și pună în aplicare planurile lor bestiale. Un singur moment de ași mai fi zăbovit, planul lor era să fie fapt împlinit.

Cum însă m'am bucurat în totdeauna de încrederea sătenilor mei, m'am hotărit ca și de această dată și, față cu împrejurările extrem de grave, să le dăruiesc sfatul meu.

De îndată ce mă văd, se adună cetele în jurul meu și încep a le vorbi de consecințele ce-i așteaptă, de nu se vor potoli. Și, ca să fiu și mai mult crezut, le-am spus: dumneavoastră cunoașteți că cu arendașul n'am stat bine niciodată, avînd relațiuni încordate chiar; frați și alte rude lipsite de pă-

mînt, d'asemenea, am, însă nu găsesc momentul de răfuire acum, cu arendașul, în vreme turbure, cum și lipsurile fraților și rudelor mele nu prin răzvrătire se vor împăca. Vă îndemn deci la liniște.

În acest timp mă întrerupseră unii cu vorbele: „Bine, domnule învățător, dar dacă vin *studenții* peste noi și ne iau la bătaie, atunci nu trebuie să-i însoțim?”

Nu, fraților! căci *studenții* nu învață în școli să omoare, să dea jaf și să ardă averile pe care se reazimă țara. Eu am ideie de ce va să zică *student*. Aia sunt oameni cu învățătură și după cum ați fi auzit și dumneavoastră că: „Omului cu învățătură îi curge mierea din gură”, apoi să nu credeți că s'ar fi coborît ei pînă ntr'atîta ca să-și minjească propriul lor nume.

Tot ce pot să cred e că niscaiva netrebnici, derbedei ori descreerați s'ar fi dat drept *studenți* și dumneavoastră necunoscîndu-i îi credeți în așa fel. Dar dacă m'ascultați pe mine și d'astădată, pe lîngă că nu vă va fi rău, apoi aș putea să vă fac și dovada că cei pe care-i visați „*studenți*” nu sunt decît niște turburători de ordine, tilhari ordinari, seminariștii închisorilor, deci tot ce are țara mai rău, poate și streini de neam.

Să ne scuăm, fraților, de la mic pînă la mare, să ne armăm bine și cu toții să ne păzim satul în timp de noapte și zi. Și, cînd drojdia altor sate ar îndrăzni să vină peste satul nostru, s'o respingem cu focuri de arme și veți vedea în urmă cu cîtă cinste nu se va bucura satul nostru și cu el și noi oamenii lui.

De bine, de rău, cedară sătenii mei și de data asta. Însă trebuie a vă face cunoscut, domnule ministru, că pînă seara cînd ne înțelesesem ca să ne armăm ca să ne păzim satul, nu m'am despărțit absolut un moment de ei, numai și numai că văzîndu-i mai dîrzi ca altă dată să-și retragă făgăduiala dată mie. Chiar la cîrciumă am fost silit să mă cobor cu ei, lucru ce nu contestă numele de învățător, tot cu scopul de a nu se schimba.

Către seară a trebuit să'mplînim făgăduiala. Cu toții ne-am armat cu puști, cu ciomege, etc., și am ocupat intrările satului. Eu însoțit de preotul satului N. Teodorescu, toată noaptea am patruleat din post în post pe unde erau așezate grupe de săteni la pază, ca să ne încredințăm dacă ei își fac datoria. În așa fel am urmat cu paza timp de o săptămînă încheiată pînă cînd au sosit trupele cu măsuri riguroase.

În ziua de 18 Martie, pe cînd eram în biserică și vorbeam sătenilor de laudatele măsuri luate de Guvern în numele M. S. Regelui, relative la ușurarea chestiunilor țărănești, mă pomenesc cu trei ofițeri din Regimentul Mihai Viteazul că întrebă de învățător. Arătîndu-mă oamenii din biserică, vin la mine și'mi întind mîna spunîndu-mi: „Căpitanul Boteanu vine în numele armatei a-ți mulțumi atît dumatile cît și preotului pentru povețele ce ne-am informat că ați dat sătenilor din satul d-voastră și măsurile de pază ce ați luat pînă la sosirea armatei”.

Mai adaogă: „acolo unde preotul și învățătorul și-au înțeles datoria. armata n'are ce căuta”. Apoi își iau rămas bun și pleacă. Sătenii cari erau de față văzînd scena petrecută și auzînd de cele ce pătesc cei ce s'au dedat la dezordine, au început a ne fi recunoscători.

Acestea sunt ce am putut face în timpul răscoalelor țărănești, domnule ministru și, dacă ținui să vi le aduc la cunoștință, este numai din punct de vedere că presa a vorbit prea mult pe socoteala cazului învățătoresc. Și întru cît acest corp, pe lîngă că e mare și înzestrat cu aspirațiuni frumoase

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

pentru viitorul țării, să nu se creadă, că dacă și printre noi se vor fi strecurat câteva uscături, spirite bolnave, întreg corpul e contaminat. Cunosce colegi mulți cari și-au făcut datoria în diferite timpuri, cu atât mai mult acum, cînd țara era amenințată de un pericol, ce nimenea cu adevărată inimă românească n'ar mai dori să vie vr'odată.

Mie, ca român neaoș, să-mi dați voe, domnule ministru să isprăvesc cu vorbele: Trăiască Țara Românească! Trăiască conducătorii ei! Trăiască fiii cari o iubesc!

Gh. Marinescu, învățător, Comuna Bila-Cămineasca, Vlașca

JUDEȚUL MUSCEL

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Copie de pe adresa nr. 1437 a Procurorului Trib. Muscel,
adresată prefectului de Muscel

Relativ la stadiul în care se află instrucția privitoare pe învățătorul I. Petrescu din Comuna Țigănești, am onoare a vă comunica următoarele :

Ion Petrescu este dat în judecată cu rechizitoriul nr. 1334 din 27 Martie 1907 pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 81 Cod Penal (Crimă de ațîțare la război civil)

Fiind înaintat cabinetului de instrucțiune, a fost arestat în ziua de 27 Martie și tribunalul tot în ziua de 27 Martie a confirmat mandatul de arestare.

Probele cari vin în sarcina lui Ion Petrescu pînă în prezent sunt : (în rezumat).

Declarația șefului de stație Leurdeni, care arată cum Ion Petrescu în ziua de 11 Martie fiind în gară vorbea soldaților răsvrățiți, cari urmau să plece la Cimpulung, ca să nu tragă în răsculați, ci să fraternizeze cu dinșii, că regretă că nu este și el concentrat și aprobă mișcarea țărănească ca justă.

Tot în acest sens arată martorul Gh. Șt. Dragomirescu impiecat de mișcare la C. F. R.

Martorii Ștefan Șt. Breazu și Ion R. Sirboi declară cum în timpul răzcoalelor, fiind în drum spre Țigănești, sunt ajunși de Petrescu ce era pe bicicletă și cum acesta îi sfătuia să meargă în Comuna Bogați ca să răscoale satul și că va merge și el — aprobă răscoalele țărănești spunînd numai că ai noștri (cei din Muscel) sunt proști și că cei cari s'au răsculat din Podgoria nu au procedat cum trebuie și că dacă ar fi fost în fruntea lor mergea treaba mai bine.

În ce privește ascultarea soldaților pe care îi sfătuia să nu tragă în răsculați și să fraternizeze cu ei, aceștia nu au putut fi încă interogați, fiind împărțiți în diferite districte.

S'au luat măsuri a fi aduși la reședință.

Primiți, vă rog, domnule prefect...

Procurorul Tribunalului Muscel, *N. D. Nicolescu*

Pentru conformitate, *E. Moldovan*

Copie de pe raportul nr. 1678 adresat Ministerului de Interne

Domnule Ministru,

• Ordinul dv. confidențial nr. 18253 din 31 Martie 1907, am onoare a răspunde :

Am rămas surprinși citind copia după reclamația învățătorilor din Podgoria, singura care ar avea oarecare importanță ; cît privește celelalte certificate și declarații nu se poate pune nici o bază pe ele știut fiind de toți ușurința cu care se pot căpăta.

M'a mirat mult, repet, domnule ministru, și-mi dă atît de mult de gîndit starea sufletească în care se găseau învățătorii noștri în general încât mi-am pierdut orice iluzie ce o mai aveam despre unii din ei.

Ce pot eu să mai cred despre acești învățători ? cari cer domnului mi-

nistru de culte direct (fiindcă le e poate rușine a cere erarhic) să intervină pe lângă administrația județului spre a pune pur și simplu în libertate pe cel mai odios și pe cel mai criminal — nu dintre învățători, căci acest titlu nu merită a-l purta, ci dintre oameni, spunând în cererea lor contrariu a pune în libertate pe cel mai activ și înțelept a lor coleg.

Domnule ministru, este o nenorocire că învățătorii noștri, care după cum se vede n'au noțiunea binelui și răului, simțul de solidaritate este așa de desvoltat încît comit greșeli, ca cele de față, umblînd prin sate să cerșească certificate și declarații de reabilitare pentru un coleg al lor, de care ar trebui să fugă toți, față de odioasa lui purtare.

Acești oameni împing naivitatea lor pînă a produce extract după statul personal al său, unde se spune cînd a eșit învățător, etc., iar ca brevet de bună purtare scrie dedesubt, că rezultă de aci, că n'a fost niciodată reclamat de locuitori.

Dv. cunoașteți, domnule ministru, prin cîte greutăți trecem noi ca să scoatem, aproape cu forța, cîte un cuvînt din gura locuitorilor, necum ei să reclame pe acei care-i îndeamnă la revoltă.

Din parte-mi, pentru a se cunoaște clar vinovăția acestui învățător, care a fost dat pe mîna parchetului, am onoare a vă înainta alăturat aci un extras după cercetările încă necomplete făcute de parchet, avînd declarațiunile șefului și subșefului de stație Leurdeni, precum și a altor persoane, care l-a văzut și auzit umblînd cu bicicleta din sat în sat instigînd.

Ar fi de dorit și mi-ași permite a ruga pe domnul ministru, cunoscînd sau nu culpabilitatea sa, în loc să fi venit la parchet, să vadă probele contra lui și stadiul în care se găsește instrucția.

Prin cererea lor adresată direct, domnule ministru, au aerul a nu ține seamă de autoritățile administrative și judecătorești, lăsînd a se arăta clar că aceste autorități nu trebuiesc crezute, față de importanța semnăturilor lor, ce l-au pus pe cererea de față.

Această solidaritate între ei, probează, domnule ministru, că și ei nu sunt streini de faptele lui Petrescu.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, etc.

Prefect, *Maior Cocăneanu*

Director, *C. Anghelescu*.

p. conformitate, *Moldoveanu*

Copie de pe raportul Prefecturii de Muscel nr. 2526 către Ministerul de Interne și înregistrat la nr. 40567 de la 19 Mai 1907

Domnule Ministru,

Răspunzînd ordinului nr. 20413 a. c., am onoare a vă relata următoarele:

Încă din prima zi a sosirii mele în acest județ mi s'au semnalat oarecari începuturi de turburări, care ar fi putut da loc la grave revolte țărănești. Din moment însă ce aceste turburări mi s'au semnalat, am și luat direcția spre satul Călinești, unde am potolit un început de revoltă.

Din arestările făcute în primul moment și din cercetările Parchetului de Muscel s'a putut dovedi că, în aceste turburări, erau amestecați învățătorul Constantin Niculescu din Comuna Piscani; învățătorul Ion Petrescu din Ți-

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

gănești, care însă a fost găsit în gara Leordeni îndemnînd pe soldații rezerviști la rebeliune. Amîndoi acești învățători, cari de altfel au și rele purtări în societate, au fost depuși, iar Tribunalul Muscel le-a confirmat mandatele de depunere.

În urma instrucțiunei făcută, învățătorul C. Niculescu a fost pus în libertate pe cautiune, iar învățătorul I. Petrescu se află încă depus în Arestul preventiv din localitate, așteptîndu-se judecarea lui.

Despre aceste proceduri pe de o parte, am comunicat si dv., iar pe de altă parte onor. Minister al Cultelor a fost pus în cunoștință de domnul revizor școlar prin rapoartele nr. 1625 din 17 Martie, 1736 din 4 Aprilie și 1749 din 8 Aprilie 1907.

În timpul cît acești învățători au lipsit de la școală li s'a cerut suplinirea lor, pentruca școala să nu sufere.

În privința preoților s'au adresat mai multe învinovățiri preotului Limbrea din Văleni-Podgoria, cum și preotului Dumitrăchescu din Comuna Dobrești, dar cari n'au fost arestați.

Acum însă un alt învățător din Comuna Berevoești-Ungureni, împreună cu mai mulți locuitori, au făcut o petițiune către M. S. Regele, dv. și Ministerul Justiției, intervenind pentru liberarea lui Vasile M. Kogălniceanu și Alexandru Valescu. Această petițiune făcută din inițiativa învățătorului F. Diaconescu este publicată în ziarul „Adevărul” nr. 6364 din 13 Mai 1907.

În această privință am ordonat facerea unei perchezițiuni domiciliare de către procurorul trib. Muscel, spre a cerceta dacă nu cumva se găsesc la el oarecare acte compromițătoare în afacerea răscoalelor țărănești.

Rezultatul ce-l voi obține îl voi comunica atît dv. cum și Ministerului de Culte, mai ales că acest învățător actualmente se găsește în concediu de mai mulți ani, în care timp se ocupă exclusiv cu comerțul de țuică, exploatare de păduri, etc., neglijînd cu desăvârșire școala, a cărui catedră stă ocupată de suplinitor.

Prefect, *Maior Cocăneanu*

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN JUDEȚUL MUSCEL
Nr. 1681, Cîmpulung, 24 Maiu 1907

Domnule Ministru,

Răspunzînd ordinului dv. nr. 13510 din a. c., seria A, am onoare a vă da următoarele informațiuni privitoare la mișcarea țărănească :

1. În Județul Mușcel s'au întîmplat răscoale țărănești numai într'un singur punct — Comuna Călinești.

Această localitate e situată în sudul județului, pe calea națională Pitești-București, foarte apropiată de calea ferată Leurdeni-Golești. Are o populație de 2129 suflete, dintre care 396 sunt capi de familie. În comună sunt trei cătune, fiecare cu biserica și preotul său; în cătunul central se află școala, unde funcționează 2 învățători.

Locuitorii din Călinești sunt Romîni. Ei fac plugărie și sunt cărăuși de lemne. Lucrează pe pămîntul lor, sau îl iau în arendă de la proprietarii vecini, dintre cari unii sunt Greci.

Răscoala s'a petrecut Marți 13 Martie și a fost făcută de locuitorii din

cătunul mărginaș al Călineștilor și de cîțiva din Comuna Gorgan, sat învecinat.

După mărturisirea învățătorilor din Călinești, preot Radu Ionescu și d. I. Marinescu, înainte de mișcare s'au adunat, Duminică 11 Martie, un număr mic de săteni la primărie, voind a cere în scris domnului ministru de domenii să le dea izlaz de vite; dar neavînd cine să le scrie petiția — căci notarul și primarul lipseau — s'au retras în liniște. Nici chiar învățătorii nu se găseau în localitate atunci.

Curios este că dinșii nici a doua zi, Luni, n'au știut că ceva se întîmplă în comună, căci satul avea o înfățișare liniștită. Tocmai a doua zi (Marți), 13 Martie, un număr de 150 de locuitori s'au pus în mișcare către fabrica de cherestea a casei Zweifel din Comuna Gorgan, cătunul Cîrstieni. Ei s'au abătut pe la casele proprietății Călinești — Cîrstinoia — arendată domnului colonel M. Ghițescu. Logofătul moșiei fugind cu scriptele și hîrtiile de afaceri ale proprietății, sătenii l-au urmărit și ajungîndu-l i le-au distrus. Urmînd drumul prin Gorgan, răsvrățiții au somat pe mai mulți locuitori să se unească cu ei, amenințîndu-i cu dare de foc. Numai vr'o doi trei săteni mai fricoși s'au unit cu ei; ceilalți nu s'au lăsat intimidați. Răsvrățiții au tăiat linia telefonică și s'au abătut pe la casa proprietății Matache Ionescu, fost învățător, cerînd rachiu; negăsind pe nimeni acolo, s'au retras liniștit.

În punctul unde șoseaua națională se unește cu cea care apucă spre Gorgan se află casele proprietății Gr. Zaharia arendate grecului Papastatopol.

Răsculații au spart geamurile, au intrat în casă, au luat lucrurile din lăuntru, hîrtii, registre etc., și grămădindu-le în curte, le-au dat foc. Au nimicit o trăsură, o mașină de secerat și s'au încercat să dărîme și un pătul. Tot atunci au tăiat și linia telefonică de pe șoseaua județeană. La fața locului se găseau niște jandarmi rurali, precum și primarul din Călinești, dar n'au putut să domolească pe răsculați. Primarul a fost mai tirziu invinuit de aceștia că el i-a îndemnat la răscoală și că-i călăuzea cu fluerul.

Răsvrățiții au luat-o pe șoseaua națională și au ajuns la casele grecului Armentopol, socrul arendașului mai sus numit, au spart geamurile și au luat lucrurile găsite pe acolo și s'au îndreptat spre Călinești, cînd se făcuse noapte.

Ei au devastat apoi casa grecului Atanasie din Călinești. Ni se relatează că aici d-ra Maria Popescu, învățătoare la postul II din Gorgan, și preotul Manole Dumitrescu din Călinești s'au apropiat de răsculați și au încercat să-i potolească, dar nu le-a fost cu putință. Tot ce au putut face a fost că au scăpat pe numitul grec de la o moarte sigură.

Noaptea a sosit la Călinești domnul prefect al județului, cu trupe suficiente și a ridicat din așternut pe răsculați. Fusesse pus în cunoștință de autoritățile comunale din Gorgan, prin firul telefonic de la o altă comună, Vrănești.

Nu reese de nicăeri că învățătorii din Călinești și cel din Gorgan ar fi luat parte sau ar fi lucrat în vre-un chip, ca locuitorii răsculați să se pună în mișcare. De altfel, în cursul instrucțiunii nu se pomeneste nimic despre ei. Imi vine a crede că cei din Călinești nu puteau fi de nici un ajutor, întru cît răscoala s'a petrecut în partea opusă o comunei, departe de casele lor, și întrucît nu avuseseră cunoștință de punerea ei la cale.

2. Un început de agitație s'a semnalat la 14 Martie și în Comuna Topoloveni, așezată, la o mică depărtare de Călinești, și chiar a doua zi după răscoala din această comună. Sătenii se strînseseră la primărie ca de acolo să pornească la casele domnului Max Popovici, arendașul moșiei statului. Invă-

țătorul, local și preotul au intrat în mijlocul sătenilor și i-au întrebat ce doresc. Răspunsul a fost: islaz de vite, șapte lei de vita mare, 3,50 vita mică, 1,20 oaia; pământ de arat mai efin, pogonul cu 30 lei. Sătenii au fost făcuți atenți ca să-și modereze cererile, în vederea sarcinilor puse moșiei, să facă propuneri realizabile administratorului moșiei, să aleagă o comisiune dintre ei care, împreună cu preotul, învățătorul și fruntașii satului, să formeze cererile înscris, pe care apoi să le prezinte administratorului. Sătenii, liniștiți prin cuvintele înțelepte ce li s'au adresat, au consimțit.

Tocmai când se notau cererile lor, au sosit în comună domnul prefect, domnul inspector administrativ Dobrovitz, însoțiți de trupe, cari conduceau pe răsvrățiți la Călinești. O delegație le-au arătat dorințele sătenilor și au luat pe a lor răspundere orice desordine s'ar ivi. Autoritățile venite au dat sfaturi părintești sătenilor și le-au cerut să le dea o notă de păminturile lor. Apoi totul a reintrat în ordine.

3. La 10 Martie a fost o mișcare țărănească contra administrației obștei moșnenilor din Dragoslavele, care fixase în acea zi ținerea licitației pentru vânzarea unei porțiuni de pădure.

Sătenii turmentați de băutură au insultat pe mandatarii obștei și pe-jandarmii rurali; parte din ei se urcaseră pe mesele primăriei. Învățătorii Iosif Catrinescu și N. Catrinescu au lucrat cu cuvîntul pentru împăciuirea spiritelor, așa că nu s'a întâmplat nimic grav.

4. La Albești a avut loc o mișcare contra domnului P. Poșoiu, explora-tor de pădure, care voia să construiască un tren funicular de la muntele Boldu la Cîmpulung, pentru transportul lemnului, trecînd prin centrul comunei. Agitația n'a avut urmări rele, căci d. Poșoiu a schimbat linia pe alături de comună, urmînd astfel cu măsurătoarea în liniște.

5. La Băjești a avut loc o mișcare după potolirea răscoalelor țărănești. Deși în fond era agrară, căci sătenii cereau învoeli mai ușoare, în formă însă s'a pornit în contra notarului comunei, pe care sătenii l-au maltratată, si-lindu-l să-și dea demisia, mai cu seamă că nu voise să le scrie o petiție către onor Minister de Interne și către Prefectura Județului.

Cu acest prilej, locuitorii au silit și pe învățătorul Tocănescu să subscrie petiția făcută de un tînăr licean, fiul unui satean din localitate. Mișcarea n'ă avut altă urmare.

6. Sătenii din Cîndești fac fin în livezile moșiei statului Berivoeștii-Un-gureni, iar pe islazul acestei moșii pasc vitele. Nemulțumiti de faptul că arendașul, pe lingă 7 lei de vita mare, 1 kgr. de unt topit și 2 pui de găină, i-au mai încărcat cu 20 ouă de familie, au voit să rupă contractul încheiat. Învățătorul G. Comănescu i-a sfătuit să fie liniștiți și să reclame în scris. Arendașul a renunțat apoi la condiții, mărind însă prețul în bani.

Cu privire la învățătorii din acest județ acuzați de instigatori în răscoalele țărănești, v'am comunicat cu raportul nr. 1913 din 15 Mai.

Astăzi, singurul învățător dat judecății ca ațîțător la nesupunere la legile statului este d. I. Petrescu, învățător la postul al II-lea din Țigănești. Delictul pentru care este invinuit cade sub prevederile art. 181 din Codul Penal. După informațiile ce am cules, culpa lui se reduce la o convorbire cu câțiva soldați rezerviști, cari se duceau să potolească răscoalele, convorbire din care reese mai mult ușurința, decît intențiunea de a îndemna la revolte, mai mult sentimentul de milă față de aproapele, decît semănarea urei și a discordiei între clase.

Învățătorul a recunoscut în fața rezerviștilor că mișcarea țărănească a fost întemeiată, căci prea mare este mizeria la sate, zicea el.

A sfătuit pe rezerviști, cu care sta de vorbă în gara Leurdeni, să se apropie de frații lor, să-i povățuiască să nu se poarte crud cu soldații, iar aceștia la rîndul lor să aibă milă de ei și să nu tragă cu puștile, ci mai bine să facă cauză comună. El a mai adăogat că mai bine făcea Guvernul dacă trimitea cîțiva învățători ca să potolească răscoalele, decît armata.

Aceasta rezultă din depozițiunea șefului gărei Leurdeni. Ași fi dorit să pot asculta și pe soldații rezerviști, dar pînă acum n'am putut găsi nici unul din ei. Recunosc că învățătorul Petrescu a fost ușurel, vorbind astfel soldaților în niște împrejurări critice ca acestea, dar faptul că în satul său — Țigănești — unde influența sa e destul de puternică, a fost perfectă liniște. Faptul că nici printre colegii săi n'am găsit vre unul care să mărturisească despre el că ar fi un element de dezordine socială; înșfîrșit, chiar faptul că a fost pus în libertate de Tribunal (pînă la judecare) denotă că vina lui se reduce mai degrabă la o lipsă de înțelegere a situațiunei în care se găsea atunci țara.

Ar fi de dorit ca — pentru prestigiul dascălilor, în care oricine trebuie să vadă apostoli ai progresului și ai păcii, să nu mai fie deținuți pe la poliție pe simple bănueli.

Pe lîngă o scădere simțitoare a demnității lor, se produce și o scădere a dragostei, a zelului cu care ei caută să lucreze pentru popor. Deținerea la poliție este, după mine, un început de înfierare și pentru omul simțitor care ajunge în această tristă situație, este o adevărată pedeapsă morală, care-i deprimă sufletul și-l aduce la desnădejde.

A mai fost deținut la poliție, C. Niculescu din Piscani pe baza raportului primarului comunei și a unor informațiuni particulare culese de d. prefect al Județului Muscel.

În urmă, el a fost arestat — nu ca instigator, căci a reeșit aceasta din instrucție — ci pentru abuz de încredere, însușirea de bani publici destinați încălzitului școlai și la cumpărarea de cărți pentru elevii săraci. A fost eliberat din penitenciar, unde fusese depus. E dat în judecată.

Cu privire la acest învățător, și ca urmare a raportului nostru nr. 1846, ați binevoit să-l trimiteți și dv. în judecata comisiei judecătorești.

Au mai fost bănuți ca instigatori, pe informațiuni absolut neîntemeiate, domnii :

- I. Diaconescu, institutor la Leurdeni;
- M. L. Biolaru, învățător la Prundu, Com. Leurdeni;
- Em. P. Stănescu, învățător suplinitor la Pietroșani;
- G. Găbreanu, Vlădești.

Au fost chemați la prefectură, unde s'au prezentat domnului prefect și au fost lăsați îndată liberi, în urma explicațiunilor ce au dat.

Pe alocurea, s'a explicat manifestul chiar școlarilor. Învățătorii chestionau pe elevi în mod familiar și pieziș asupra ideilor ce au sătenii despre revolte, ca să poată astfel prinde orice s'ar fi putut pune la cale în comună.

În mai multe părți, învățătorii și preoții au putut înrîuri asupra sătenilor prin băncile populare de care erau legați.

La Țirgul Dealului s'a ținut de învățătoarea locală conferințe în biserică, cu care prilej a cerut femeilor să-și supravegheze bărbații, ca să nu clinească din calea binelui.

Elevii au copiat manifestul ca să-l citească părinților.

Serviciile religioase ce s'a ținut în toate părțile încă au avut înrîurire asupra sufletelor. Țăranii au rugat pe Dumnezeu ca să abată urgia ce s'a deslănțuit peste țară și cereau sănătate pentru cei cari se interesau de soarta lor.

Toți din toate părțile, învățători și preoți, fiecare după puterile lor, au dat povețe părintești sătenilor ca nu cumva să se imiteze exemplul detestabil pe care l-au dat frații lor din punctele, unde răscoalele au avut un caracter atât de violent.

Autoritățile administrative — deasemenea au lucrat cu energie, fiind puse în curent cu tot ce se petrecea la țară, așa că afară de răscoala din Călinești, care a putut fi repede înfrântă, nu s'a mai înregistrat nici o altă mișcare cu caracter anarhic.

S'au încercat unii să arunce în spinarea învățătorilor și a preoților mișcarea țărănească cu grozăviile ei, dar aceasta este în contradicție cu concepția despre menirea acestor apostoli și cu realitatea lucrurilor.

Cei cari luptă pentru cultivarea maselor, pentru ridicarea și salvarea țării, nu ar putea niciodată să creadă că prin anarhie se poate preschimba societatea și nici ar putea să făptuiască crime ca acelea la care ne-a fost dat să asistăm, zicându-se că au fost făcute în interesul clasei țărănești. Cu câțiva învățători și preoți cari s'au asociat la revolte nu însemnează nimic, față de considerabilul număr al celor cari — cu riscul de a fi uciși de ai lor — au știut să țină piept răsvrătiților și să potolească spiritele înfierbîntate de pofta de stăpînire a avutului aproapelui.

Rămîne însă la înțelepciunea onor Guvernului și a Corpurilor Legiuitoare ca prin măsurile pe cari le vor lua, să asigure o stare mai prosperă țăranimii din atîtea puncte de vedere.

Revizor școlar, G. Teodosiu

LIBRARIATUL STUD.
UNIVERSITĂȚII DR. V. DABEȘ
CLUJ
LUBOI

JUDEȚUL TELEORMAN

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL DE INTERNE
Nr. 5464, 3 Martie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă înainta, în copie, raportul Prefecturei Teleorman nr. 2276, prin care se arată că d. Alexandru Stroescu, dirigintele școalei din Comuna rurală Orbeasca-de-Jos a pus la dispoziție localul școalei spre a se ține o întrunire intimă, la care au luat parte peste 200 săteni și cu care ocaziune d-sa, împreună cu un oarecare Ion Florescu, au ținut cuvântări de natură a răzvrăti pe țăranii împotriva arendașilor, rugându-vă, domnule ministru, să binevoiți a lua cuvenitele măsuri contra acestui învățător, care, eșind din sfera atribuțiunilor sale, săvârșește acte de natură a turbura ordinea publică.

Dealtfel, s'a observat, domnule ministru, că administrația întâmpină enorme dificultăți din cauza învățătorilor de la sate, cari devin susținătorii aprigi ai celor mai revoluționare idei, încît credem că este de datoria autorității superioare de a se lua măsuri pentru încetare cît mai curînd posibil a unei asemenea stări de lucruri.

Despre măsurile ce veți lua veți încunoștiința și pe acest minister.

Primiți, vă rog, domnule ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.
p. Ministru, Indescifrabil

Director, I. Andronescu

Copie după ordinul telefonic al d-lui revizor școlar nr. 3459 din 10 Martie 1907 către învățătorii școalelor din plasa Olt, Județul Teleorman.

Domnule învățător,

Știu că vă cunoașteți sfînta voastră menire de învățător în momentele acestea de neliniște, provocată de dușmanii țării; rog stăruiri a veghea în continuu, a face ca pașnicii noștri săteni să n'asculte de sfaturile rele, să respecte legile și autoritățile țării.

Este bun și devotat învățătorul care în momentele grele face dovadă.

Asigurați pe săteni că înaltul Guvern a luat măsuri de a le da dreptate; dacă au vr'o dorință, învățătorii să ceară prin petiții celor în drept și vor fi satisfăcuți.

Căutați ca împreună cu preoții și primarul satului să mențineți liniștea completă.

Acei învățători cari vor face ca ordinea și liniștea desăvîrșită să domnească în comuna lor, vor primi frumoase distincțiuni.

Revizor școlar, I. Cruțescu

Copie după raportul revizoratului școlar de Teleorman nr. 2491 din 10 Martie 1907.

Domnule Ministru,

Am onoare a vă aduce la cunoștință că domnul prefect al Județului Teleorman, prin adresa nr. 2155 din Februarie a. c., ne aduce la cunoștință, în copie, actele pe care le anexez aci, acte privitoare la purtarea învățătorului

Alexandru Stroescu, din Comuna Orbeasca-de-jos, acest județ. Acestea sunt:

I. O copie după raportul domnului inspector comunal al plășii Buzescu-Tîrgul Brînceni, nr. 129 din Februarie a c., adresat prefecturei locale, prin care înaintează prezentul proces-verbal privitor la ancheta făcută în Comuna Orbeasca-de-jos, împotriva numitului învățător, arătînd că un asemenea exemplar a trimis și domnului Procuror al Tribunalului Teleorman.

2. Copie după procesul-verbal dresat la fața locului de d. A. Protopopescu-Roșiori, inspector comunal.

Față cu această încunoștiințare, am plecat în două rînduri spre Orbeasca-de-jos, dar din pricina timpului rău și a drumurilor absolut impracticabile n'am putut ajunge în această comună decît în noaptea de 5 Martie a. c.

În ziua de 6 Martie, de la orele 8½—12 a. m. am inspectat și anchetat la școala din Comuna Orbeasca-de-jos. Am găsit pe învățătorul Al. Stroescu rău la școală, elevii înapoiți, o parte din registrul de prezență nescris și nesemnat, cataloagele și matricolele în neregulă, fapt ce se vede din procesul verbal în copie nr. 70 anexat aci; călcînd art. 55 din Regulamentul pentru administrația interioară a școalelor rurale.

Privitor la întrunirea sătenilor, conduși de un aventurier I. Florescu, învățătorul Al. Stroescu, din Comuna Orbeasca-de-jos, mi-a declarat că a avut loc la școală, la care a vorbit și dinsul. Fapt ce se vede din declarația sa aci anexată.

Mai înaintează și declarația învățătorului diriginte al școalei din Comuna Orbeasca-de-sus, care a fost față la inspecțiile și cercetările ce am făcut la această școală și din care rezultă complecta vinovăție a învățătorului Al. Stroescu.

Din aceste acte rezultă evident că învățătorul Al. Stroescu, dirigintele școalei din Orbeasca-de-jos, cu un anume Ioan Florescu, în ziua de 11 Februarie a. c., a ținut o întrunire cu sătenii în localul școalei, făcînd instigațiuni printre locuitori contra arendașului moșiei și contra autorității comunale, distribuind totodată acel Florescu și cite o broșură intitulată „Către săteni” și acel diriginte mai cutreeră și comunele vecine, făcînd instigațiuni în scop de a revolta locuitorii ordinei de lucruri existente.

Că învinuirile aduse numitului diriginte sunt juste, reese din chiar declarația sa, a învățătorului din Orbeasca-de-sus și din declarațiile locuitorilor: Stan Ilie San, Gheorghe Velea și Simion Irimia, cum că într'adevăr Al. Stroescu, învățător și diriginte al școalei, este acela care uitînd de datoria sa de învățător, a sfătuit pe locuitori să se întrunească în localul școalei, fără aprobarea autorităților școlare, călcînd art. 48 ultimul aliniat.

Că domnul Stroescu în localul școalei a îndemnat pe săteni să se revolte contra arendașului, mai mult încă, ducîndu-se și prin comunele vecine, ațîțînd sătenii la revoltă.

Din procesul-verbal al domnului inspector comunal rezultă că acest învățător s'a încercat și în toamna anului trecut 1906, cu prilejul culesului porumbului să revolte pe săteni contra arendașului, cînd s'a luat măsuri energice de administrație, ca să liniștească revolta provocată.

În vederea celor de mai sus, și din antecedentele acestui învățător, sunt convins că prin nervositatea și ideile subversive ce nutrește, este capabil de lucruri ca cele constatate de d. inspector comunal în ziua de 20 Februarie și de noi la 6 Martie a. c., că numitul învățător este un element turbulent și periculos ordinei sociale și deci contra misiunii sale de învățător.

Pe baza celor de mai sus expuse, învățătorul Al. Stroescu fiind culpabil de întrunirea ce a făcut în localul școalei, ajutat de aventurierii satelor, cu

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

scop de a revolta pe săteni îndrumându-i la fapte nepermise de lege și în vederea că și-a neglijat și îndatoririle de învățător, subsemnatul în interesul școalei și al societății, am onoare a supune la cunoștința d-v. toate acestea, rugându-vă stăruitor să binevoiți a dispoza darea în judecată a numitului învățător Al. Stroescu din Comuna Orbeasca-de-jos, pentru a fi pedepsit, cel puțin cu transferarea în alt județ, spre a servi de exemplu tuturor celorlalți învățători, cunoscând că rolul învățătorului este de a contribui la întemeierea și progresul școalei și învățămîntului în genere, iar nicidecum la acte de natură a zdruncina ordinea societății și siguranța statului.

Revizor școlar, Ioan T. Cruțescu

Conform, St. M. Lincă

ȘCOALA HARITINA-GIGÎRTU
din com. Paroschia-Teleorman
Nr. 82, 25 Martie 1907

Domnule Ministru,

Nenorocirea ce căzu pe țara noastră se atribue pe nedrept învățătorilor, fiindcă arendașii cari au grăbit această nenorocire au format greșit opinia publică, sub presiunea căreia azi este orice autoritate administrativă.

Eu am fost arestat, pe nedrept, două săptămîni, ca o recunoștință că am ținut prin sfaturi locuitorii comunei de a nu devasta, a nu da foc sau omorî pe îngrijitorul moșiei, de origină bulgar, și mi s'a atribuit de opinia publică că eu aș fi făcut o societate cu toți colegii ca să facem această nenorocire.

Am declarat celor în drept că dacă se va găsi ceva compromițător în corespondența mea, sau a colegilor mei din toată țara, scrisă de mine, sau va spune vre un coleg măcar că am vorbit în acest sens, să fiu tăiat pe roată ca Horia, Cloșca și Crișan, după ce voiu privi moartea complicilor mei. Și, după ce am fost cercetat amănunțit de d. Procuror general și d. Prefect de Teleorman, am fost eliberat. După ce am venit la locuință, am găsit ușile sparte și sigilate și uleile de albină luate pe nedrept de contabilul moșiei, ca și o adevărată devastare.

Nu știu dacă cei cari au făcut perchezițiune au avut autorizații legale, însă văzînd această nedreptate și devastare ce mi s'a făcut luînd uleile școalei cu albine și fiind și azi camerile sigilate, eu nu voi intra pînă ce nu vine un domn inspector școlar al d-v. să constate că pînă acum am fost victima notarului, primarului incult, inspectorului comunal, a jandarmului; acum sunt victima soldatului, a șefului de garnizoană, a gărzii pusă de primar, a vechilului de moșie, bulgar, a logofătului de moșie, tot bulgar, a isprăvnice-lului, iar școala a ajuns ca un grajd de cai și grădina școalei neîngrijită.

E nevoie de o atențiune a d-v. căci opinia publică a făcut ca azi o mulțime de învățători și de preoți să zacă în pușcărie, de care justiția se va convinge de nevinovăția lor, dar pînă atunci școala suferă și conducătorii lor demoralizați se vor descuraja d'a munci în vederile șefului lor.

Afară de astea se petrec lucruri de necrezut în această stare de anarhie în care ne aflăm și cred de cuviință a le spune șefului meu, să ordone o cercetare domnului inspector școlar dacă o învățătoare vecină cu Comuna Paroschia a fost arestată numai o noapte, căreia i-a dat drumul dimineața un

individ, în mod obscen, și la anchetare voi arăta martori, cari sunt: o învățătoare, un învățător și un preot bătrîn; nu mai vorbesc de altele ce nu se pot scrie, spre rușinea celor ce le fac.

Dușmanii mei de mai sus mi-au înscenat și un proces, prin care am fost condamnat la 6 luni pușcărie și azi avînd opoziție, am convins justiția care m'a achitat, așa că am mai rămas cu singurul proces ce-l am la Consiliul Permanent unde sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, să luminez onor minister de nevinovăție, ca și pe aici.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea devotamentului meu, așteptînd oricînd ordinul d-v.

Institutor, Ion M. Iliescu

1907, Martie

Copie de pe raportul Prefecturii jud. Teleorman nr. 2276 către
Ministerul de Interne

D. inspector comunal de la plasa Buzescu, din acest județ, prin raportul nr. 129, mă informează că în ziua de 20 c. cu ocazia inspecțiunei ce a făcut în Comuna Orbeasca-de-jos a găsit distribuit țăranilor o broșură intitulată „Istoricul chestiunilor țăărănești”, discurs rostit în anul 1906 de d. V. Kogălniceanu, și un apel către sățeni în care se vorbește, între altele, despre împrietărirea țăranilor pe moșiile statului și particularilor, înființare de islazuri comunale, a votului universal, egal, direct și secret și legiferarea arendării moșiilor la țărani, că sesizîndu-se de afacere a constatat că acele broșuri au fost distribuite sățenilor de către un domn Ion Florescu, încasator la *Gazeta țăranilor* și că în ziua de 11 Februarie a. c., a avut loc o întrunire intimă chiar în localul școalei, la care au luat parte peste 200 sățeni, unde atît acel domn Florescu cît și d. Alexandru Stroescu, dirigintele școalei din localitate tratînd chestiunile scrise, au recomandat oamenilor să fie oameni de treabă pentru a urma pe calea adevărată, care le poate aduce foloase, chiar cu riscul de a nu da sculare arendașului și autorităților comunale, și că în urma discuțiunilor ce au avut loc, s'a instituit un comitet, care să reprezinte *Partidul țăărănesc* din localitate, desemnîndu-se președinte, după dorința oratorilor, un sățean ce nu este învoit pe moșia arendașului, comitet care să aibă căderea de a încasa de la locuitori cîte 30 bani lunar, îndată ce le vor sosi de la București instrucțiunile, registrele și stampilele necesare, iar procesul-verbal al desbaterilor lor s'a încredințat dirigintelui școalei.

Ceva mai mult, d. inspector comunal a mai constatat că acel diriginte distrăgându-se de la misiunea sa, face atît în localitate cît și în comunele vecine propagandă printre locuitori, pentru a se răsvrăți contra arendașilor și că pentru toate aceste fapte d-sa a dresat acte, confiscînd și broșurile găsite, pe care le-a înaintat Parchetului pentru a se da judecății instigatorii.

Pe de o parte, în scopul ca nu cumva sățenii să înțeleagă în mod greșit chestiunile tratate în acele broșuri, și d'aci agitațiuni printre dinșii, am luat măsuri pentru a se evita turburări în județ d'a se confisca oriunde se vor găsi asemenea broșuri ca fiind așfătoare spiritelor publice, oprindu-se chiar la

poștă expedierea lor, și a se da judecății ca instigatori, persoanele ce le vor împărți, iar pe de alta, cele ce preced le supun cunoștinței d-voastre spre știință și regulă, rugându-vă să binevoiți a interveni pe lângă d. ministru al cultelor spre a se lua măsurile legale contra dirigintelui școalei din Comuna Orbeasca-de-jos, care se dedă la acte ce turbură ordinea publică și permite întruniri publice în localul de școală, în contra regulamentului respectiv. .

Binevoiți...

p. Prefect, *Florian Moncea*

p. Director, *Costescu*

DECLARAȚIUNE

Subsemnatul Ion Ionescu, învățătorul școalei din Comuna Rîioasa Județului Teleorman;

Astăzi 9 Aprilie, domnul revizor școlar respectiv, inspectînd școala între orele 8—11 a. m., în urmă merserăm la primăria comunei, unde după ce s'a informat de la d. primar și secretarul comunei, cum și preotul comunei anume Gh. Cilianu asupra felului cum s'a făcut de obștea comunei o cerere către d. proprietar Velisarie Leontopol, de către cine, mi s'a cerut de către d. revizor o declarațiune în această privință și care este aceasta:

Eu declar cum c'am scris și redactat acea cerere în timpurile cînd, agitația se simția în proporții în această comună, în urma atîtor și multor sfaturi ce le-am dat ca să fie oameni înțelepți să nu se ia după faptele atît de rele ce aud și văd că se fac în alte localități, cari aduc ruina și sărăcia la oulme. Oamenii destul de cumiști m'au ascultat și m'au întrebat să le arăt o cale pe care și ei să fie mai ușuratici în munca cîmpului.

Calea cea mai dreaptă le-am spus că n'o pot căpăta decît prin o dreaptă și legală cerere către cei în drept și li se va da dreptate pe cît se va putea. M'am oferit chiar să le-o fac eu, numai să fie oameni cumiști, să nu facă devastări proprietății și sătenilor avuți.

Cu toții au declarat că nu vor urma decît sfaturile ce le dau.

Am făcut dar în numele obștii satului, în localul primăriei, unde erau strînși peste 300 locuitori, această cerere în trei exemplare, chiar consultat la redactarea ei cu preotul comunei Gh. Cilianu și primarul, cum și cu voia tuturor.

Una s'a înmînat domnului prefect de către cinci locuitori delegați de obște, una s'a trimis d-lui arendaș P. Augustatos și una d-lui Velisarie Leontopol.

Aceste cereri le-am făcut ca să astîmpăr spiritele, să liniștesc cel puțin de azi pe mîine cu orice promisiuni, numai și numai să nu se întîmple devastările, furturile și incendiarele, care le vedeam cu ochii prin împrejurimi, căci numai un sat ne despărțea unde focul era în nalta cerului arzînd palaturi întregi, colosală cantitate de cereale, nutrețuri, etc.

Am mai făcut această cerere și în baza ordinului telegrafic nr. 3459 din 10 Martie 1907 al domnului revizor școlar, care-l alătur în copie pe lângă aceasta.

În fine, norocul a fost, dacă nu stăruința conferențelor subsemnatului, cum și această metodă de cerere, că în această localitate, foc, devastări și

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

neliniște la culme n'a fost; locuitorii acestei comune dar au fost și sunt liniștiți pe la vetrele lor. O clipă nu voi sugera dar că s'au sfătuit dar ca să lase la munca cîmpului, să muncească cu bărbăție căci rezultatul muncii va fi sporul avuției lor.

I. Ionescu

REVIZORATUL SCOLAR

AL JUD. TELEORMAN

Nr. 2567, T. Măgurele, 11 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

La ordinul dv. nr. 12766, seria A, biroul B, din 24 Martie a. c., prin care ni se înaintează alăturata scrisoare făcută și scrisă de învățătorul I. Ionescu din Comuna Rîioasa în numele obștii locuitorilor și conformîndu-mă rezoluției pusă de dv., am onoare a vă răspunde.

Am căutat de la început a lua informațiuni în privința activității învățătorului I. Ionescu din Rîioasa în timpul răzcoalelor.

D. căpitan Augustatos, arendașul moșiei Rîioasa, în primul rînd, declară că n'are cuvinte de laudă îndeajuns pentru învățătorul I. Ionescu, căruia dătoarește, poate, faptul că locuitorii din aceasta comună nu s'au dedat la devastări ca vecinii lor.

Plecînd în inspecție în comunele de pe valea Oltului (Odaia, Lița, Segarcea din vale, Olteanca, Pleașov), toți învățătorii mi-au declarat că primiseră o circulară de la fostul d. revizor școlar, ca să îndemne pe săteni la liniște, povățuindu-i să-și arate plîngerile lor prin petiții adresate arendașilor, proprietarilor sau autorităților. O copie după asemenea circulară v'o anexez aci.

Ducîndu-mă în Comuna Rîioasa, am constatat că aci n'a avut loc devastări ori incendii. Atît învățătorul cît și preotul și primarul comunei ne afirmă că, în interesul liniștirii spiritelor, cari începuseră a se turbura, și după ce au căutat să-i liniștească prin sfaturi, au consimțit să le servească de interpreți ai dorintelor lor, făcîndu-le petiții și scrisori către arendași, proprietari și autorități.

Avînd în vedere liniștea ce a domnit în această comună în timpul răzcoalelor;

Avînd în vedere și laudele ce d. arendaș aduce învățătorului, cred. d-le ministru, că alăturata scrisoare a fost făcută de învățător potrivit spiritului circularii dată de fostul revizor școlar și în interesul liniștirii spiritelor.

Alătur scrisoarea ce ne-ați trimis împreună cu două declarații precum și copie după circulara acestui revizorat nr. 3459/907.

Revizor școlar, Victor Protopopescu

REVIZORATUL SCOLAR

AL JUD. TELEORMAN

Nr. 2747, T. Măgurele, 9 Mai 1907

Domnule Ministru,

La ordinul d-voastră nr. 13510 din 26 Martie a. c., seria A, biroul B, am onoare a vă răspunde:

I. Au fost acuzați ca nistigatori următorii preoți și învățători:

a) Preoții: N. Constantinescu din Comuna Pielea, Dumitru Brînceanu

din Găurici, Al. Minculescu din Licurici, D. Popescu din Bragadir și Dragne Stănescu din Beiu.

Dintre acești preoți toți au fost liberați, afară de preotul Dragne Stănescu, din Comuna Beiu, care a fost arestat pentru a doua oară, fiind găsit într-o cârciumă, unde vorbea sătenilor ațîțindu-i.

Învățătorii: P. Pencescu-Găurici; T. Măndroceanu-Piatra; Gh. Tănăsescu-Pielea; I. Ghețu-Bragadiru; Al. Stroescu-Orbeasca de Jos; D. Popescu-Pielea Mărzănești; M. Udmă-Elisabeta; I. Bărbulescu-Dulceanca și I. Iliescu-Paroschia.

Dintre aceștia au rămas arestați, cu mandate confirmate de tribunal, numai T. Măndroceanu din Comuna Piatra și Al. Stroescu din Comuna Orbeasca de Jos, fiind găsiți vinovați că au îndemnat pe săteni la răscoală, acuzațiuni întemeiate pe mărturii și probe de fapt.

În privința acestor doi învățători mai adaog că am cerut cu rapoartele nr. 2536 și 2561 din 24 Martie a. c. suspendarea lor, care s'a și aprobat.

Deși ceilalți învățători au fost eliberați, totuși, în urma cercetărilor ce am făcut la Parchet ni s'a răspuns că nu este exclusă posibilitatea de a fi rearestați, instrucția nefind împotriva lor încă închisă.

Acuzațiile aduse învățătorilor sunt mai mult bazate pe presupunțiuni trase fie din faptul atitudinii lor negative cu ocazia răscoalelor, fie din cuvântările ce au ținut sătenilor îndemnându-i a se înscri la bănci ori a se constitui obștii. Într'adevăr, mulți învățători, pledînd în vederea acestui scop, au comis imprudența că în cuvântările lor să arate sătenilor ca dușmani ai lor pe arendași și proprietari, ceiace a făcut ca, antagonismul între arendași și proprietari de o parte și între săteni de altă parte, să devină mai mare.

Alte dovezi nu s'au putut găsi pînă acum împotriva nici unui învățător (afară de cei doi menționați mai sus) totuși instrucția continuă.

În ultimul moment aflăm că ar fi grave indicii de culpabilitate împotriva învățătorilor: I. C. Palangă din Comuna Cervenă, care ar fi dat însuși locuitorilor actele din primărie, spre a le arde în mijlocul șoselei.

2. D. Patrașcu, din Comuna Udupu, învinuit că ar fi pus în legătură pe învățătorul Al. Stroescu de la Orbeasca de Jos, cu Al. Valescu din Vlașca, care se află arestat la Giurgiu împreună cu V. Kogălniceanu, și

3. Învățătorul Z. Barbu de la Comuna Pîrlita, învinuit pentru aceleași cauze.

În privința acestora, precum și a celorlalți învățători cari au fost arestați și liberați în urma interogatoriilor ce li s'au luat, instrucția nu este terminată; de rezultatul ei vă vom comunica la timp.

II. Ca învățători și preoți cari au lucrat pentru potolirea răscoalelor, deși sunt foarte mulți, cari în raporturile lor susțin că au vorbit sătenilor, dar fără nici un rezultat, nu pot menționa decît pe următorii:

a) Preotul Anton Popescu din Comuna Cervenă, care, îmbrăcîndu-se în odăjdii, a eșit înaintea devastatorilor, care veniseră a-l lua cu ei.

Cu toate loviturile primite și amenințările ce i s'au făcut că i se va da foc averii, numitul preot, cu o liniște admirabilă, le-a oferit luminare și chibrituri, zicîndu-le: „Puteți să-mi dați foc, sau să mă omoriți; la fapte rele nu voi merge cu voi”.

Aceasta a avut ca efect micșorarea în mod simțitor a numărului devastatorilor.

b) Preotul I. Ulmeanu din Comuna Ologi, cătunul Secara, a jucat acelaș rol ca și precedentul, obținînd aceleași rezultate.

c) C. Nicolescu, învățător definitiv la școala din Comuna Băneasa, care

prin atitudinea sa a preîntîmpinat ca sătenii să se dedea la jafuri și incendii. Domnul arendaș Victor Suditu ne-a afirmat că, dacă în Comuna Băneasa nu s'a întîmplat nimic, aceasta se datorește numai numitului învățător. Această declarațiune s'a făcut fiind față domnul prefect local, domnul administrator financiar și comandantul jandarmilor locali.

d) Filimon Grigorescu, învățător suplinitor la școala din Comuna Ștorbăneasa, care după afirmațiile domnului proprietar N. Racotă, a lucrat pentru preîntîmpinarea răscoalelor, neavînd loc în această comună nici o devastare sau incendiu.

Ceilalți învățători, cu toată afirmațiunea lor contrarie, sau au avut un rol pasiv, sau au părăsit comuna. S'ar mai putea cel mult presupune că învățătorii din comunele: Scrioaștea, Salcia, Bogdana, Măldăeni, Lița, Saele, Vinători, Merișani, Popești-Palanga, Segarcea din Vale, Segarcea din Deal, Bucov, Adunați, Măgurele, Rîioasa, Odaia, Flămînda, Papa, Miroș, Traian, Bălțați, Strîmbeni-Căldăraru, Uda, Paciurea și Pleașov unde n'au avut loc devastări, au lucrat într'ucîtva pentru potolirea răscoalelor.

În tot cazul, se afirmă că liniștea din numitele comune se datorește intervenirei la vreme a forței armate.

III. Pe lîngă cei arestați, menționați la punctul I, cari au avut a suferi maltratări din partea agenților administrativi, următorii învățători au suferit pagube și maltratări de la răsculați.

a) N. Prișescu din Comuna Belitori, căruia i s'a spart casa și furat obiectele din casă, fiind fugit la Roșiori.

b) P. Stroescu din Comuna Peret, abia a scăpat din mîinile devastatorilor, după ce a primit mai multe lovituri, s'a refugiat la Roșiori și de aici la București unde a fost arestat și în urmă liberat. Și acestui învățător i s'a devastat locuința furîndu-i-se cărți și bani.

c) I. Teodorescu și E. Sărățeanu de la Comuna Plosca, cari de asemenea au fost bătuți de răsculați.

d) Pr. I. Popescu, învățător în comuna Gărgău, căruia i s'au ars produsele ce le avea.

e) d. Avramescu, de la Comuna Perii-Rîioși, care a fost grav bătut de răsculați, pentru care a stat 17 zile în spital.

IV. Următorii învățători ascunzîndu-se și fugind din comună, s'au sus-tras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor:

D. Stănculescu din Comuna Belitori; Pr. C. Bălăceanu din Comuna Putineii; D. Voiculescu din Comuna Lisa; M. Gănescu din Comuna Ologi; I. Comănescu din Comuna Dracea; Cr. Voiculescu din Comuna Viișoara.

O notă rea se cuvine învățătorilor I. Ghețu, I. Florescu și I. Vasilescu de la școala din Comuna Bragadiru, cari au însoțit pe devastatori pînă la școala din Comuna Bujorul din Vlașca; ca circumstanță atenuantă invocă frica.

În rezumat: Nu se poate admite în mod exclusiv, că învățătorii au fost promotorii sau inițiatorii mișcărilor țărănești. Silința ce ei și-au dat-o pentru înființarea cercurilor culturale, băncilor populare și tovărășiilor sătești — deși în multe locuri a trecut marginele permise prin aceia că, prin modul de a vorbi sătenilor, a mărit ura lor împotriva, arendașilor, proprietarilor, etc. — a creiat împotriva lor un nenorocit curent nefavorabil.

Lupta pentru reabilitarea lor e începută și sperăm că, excluzîndu-se cîteva cazuri izolate, vom reuși ca învățătorii să fie priviți, în mare parte, așa cum trebuie. Țin a mai adăogi că, din nenorocire, în acest județ, numărul suplinitorilor, recrutați la voia întîmplării, e mare.

Revizor școlar, Victor Protopopescu

Domnule Leontopol,

Noi Obștea locuitorilor Comunei Rîioasa, de pe proprietatea domniei voastre ce depandă de această comună, cu consimțămîntul nostru, cu cugetul curat și îndemnați și sfătuiți de preoții noștri, învățătorul școalei noastre și autoritatea comunală, ca pe cale pașnică și fără cea mai mică picătură de rea voință din parte-ne.

Cerem dar îmbunătățirea soartei noastre trainice de gospodari de pămînt prin a noastră muncă încordată, cerem dar la domnia voastră să interveniți pe lîngă domnul arendaș Augustatos, ca să ne dea moșia ca să muncim în următoarele condițiuni :

1. Să ne lase islazul trebuincios pentru îmbunătățirea soartei vitelor noastre, că după cum vedeți și domnia voastră o pereche de boi din cei nevoiași nu se poate lua cu peste 600 lei ; laptele și untul nu-l mai cunoaștem noi, dar copiii, brînză, lîna, asemenea.

2. Restul de pămînt arabil al moșiei, afară de islaz, să ni se repartizeze în dijmă pe fiecare cap de familie din această comună.

3. Dijmuitul să se facă pe dată de cum vom fi gata, ca recolta s'o strîngem în bune condițiuni.

Aceste trei puncte le cerem cu stăruință și chiar din primăvara anului curent 1907.

Domnule Velisarie, să nu se paie greu că cerem a munci astfel că încă în 10—15 ani nu putem eși din sărăcia în care ne aflăm.

Cu toată stima, *Obștea Comunei Rîioasa*

Domnule Ministru,

În comuna noastră Paroschia din județul Teleorman funcționează ca diriginte al școalei înființată de răposata Haritina Gigîrtu, d. Ion M. Iliescu.

Am onoare a vă aduce la cunoștință că acest învățător, în loc de a se ocupa de misiunea sa, se ocupă de politică și este în comună un adevărat agitator, care împinge pe săteni la revolte, cu promisiune de a li se împarte moșia Paroschia, gonind pe generalul Poenaru, executorul testamentar al defunctei Haritina Gigîrtu. Afară de aceasta, el nu prezintă nici caracterul, nici moralitatea ce trebuie să aibă un învățător sătesc, chemat de a da nu numai instrucție copiilor, ci a face și educația satului întreg.

Următoarele fapte, constatate prin acte oficiale, vorbesc îndeajuns și vă vor convinge despre cele ce am onoarea a vă arăta mai sus. Am clasat aceste fapte în două categorii : primele relative la acțiunea sa ca agitator, celelalte la misiunea sa de învățător.

I. Ca agitator :

1. Cu adresa primăriei nr. 81, către comandantul jandarmeriei, autoritatea comunală se plînge contra învățătorului Iliescu că agită satul.

Din încheierea de proces-verbal făcut de jandarmeria rurală, cu nr. 114, din ziua de 24 Ianuarie, anul 1907, reese în adevăr că dînsul ațîta pe țărani contra generalului Poenaru și a primăriei, promițîndu-le împărțirea moșiei.

2. În luna Ianuarie a voit a bate pe inspectorul comunal Al. Protopopescu, amenințîndu-l cu o armă (box). Acesta din urmă n'a scăpat nelovit decît după intervenția șefului de garnizoană Lupescu Dinu. Plîngerea a fost adresată parchetului, iar actele stau în suferință la Parchet.

3. La alegerea juraților comunali a strîns satul și, în fruntea unei părți

din locuitori, a făcut propagandă politică și presiuni spre a se alege candidații patronați de dînsul, lucru ce nu incumbă unui învățător de sat.

Revizorul școlii, Cruțescu, a fost martor în acest fapt.

4. Prin intermediul său ca învățător și-a permis a introduce în audiență la M. S. Regele pe un sătean, spre a protesta contra alegerilor comunale, voind a impune ca primar pe un locuitor condamnat la închisoare și șters de pe listele comunale. Aceasta denotă că acest învățător se ocupă de politică în mod permanent și agită satul, profitînd de pozițiunea sa de învățător, a cărei misiune mult mai înaltă și mai frumoasă nici n'o cunoaște.

II. Ca învățător :

1. Intr'o zi de sărbătoare a anului 1906, pe cînd dînsul citea cazania la biserică în timpul oficiului religios, preotul voind a eși cu Sfintele Daruri, acest învățător, sub motiv că nu terminase cetirea sa, s'a repezit la ușa altarului, voind cu sila a opri pe preot în exercițiul sacerdotului său, în momentul cel mai solemn, provocînd astfel un scandal lesne de închipuit.

După rugămîntea sa, preotul nu a dat curs plîngerei ce ar fi trebuit să facă ; nu e mai puțin adevărat, însă, că din acest fapt, ce se poate constata oricînd cu martori, se vede care este educația și moralitatea acestui apostol al învățămîntului.

2. În luna Ianuarie a. c., a bătut pe fiul lui Florea Marin Oprea, elev în școală, în mod atît de sălbatec, lovindu-l cu piciorul în abdomen, încît copilul a căzut leșinat și n'a putut fi deșteptat decît udîndu-l cu apă, după citva timp. Văzîndu-se în pericol, învățătorul a chemat pe părintele copilului și i-a dat 20 de lei spre a nu reclama. Copilul, însă, fiind bolnav, în urma acestei bătăi, părintele său a fost silit a-l duce la spitalul din Alexandria, unde a stat în căutare vr'o 6 zile, iar după eșirea din spital încă 12 zile în imposibilitate de a eși din casă. Lucrul a fost constatat prin proces-verbal, și cu certificat medical, de revizorul școlar Cruțescu, dosarul însă nu s'a înaintat pînă acum la minister.

3. Ca mod de educație a copiilor nu găsește altă ceva mai bun de făcut decît a impune copiilor să scrie reclamațiuni către autoritatea comunală, preot și administrator, pe care mai în urmă le trece ca făcute de locuitorii din sat. Posed ca probă, despre acest lucru, o declarație a fetei Ovidenia I. Maria, în etate ca de 14 ani, pe care o voi prezenta celor în drept. De asemenea pune copiii să scrie despre ceiace vorbesc părinții acasă și le ordonă apoi ca să nu spuie nimic.

4. Umblă neconținut armat și amenință cu revolverul, cînd se aprinde în discuțiune. A amenințat astfel pe ajutorul de primar Ayram Dan chiar în pretorul primăriei, fapt ce a fost, deasemenea, constatat prin proces-verbal.

5. Uzează de pozițiunea sa spre a sili pe unii părinți să urmeze diferite protestări, amenințîndu-i, în astfel, că nu le scoate copiii printre premiați, cari au dreptul la o recompensă bănească instituită prin testamentul fundatoarei școlii.

Cred, domnule ministru, că aceste fapte sunt suficiente spre a înlătura pe acest om dintr'o funcțiune la a cărei înălțime este departe de a fi.

Afară de aceasta, după ce a avut onoarea de a fi primit de M. S. Regele sub motiv de a-i prezenta monografia școlii, întorcîndu-se în sat, purtarea sa a devenit cu totul barocă ; umblă toată ziua prin sat îmbrăcat într un costum fantastic, țărănesc, avînd la căciulă prinse 3—4 scrisori și le spune la săteni că acel costum i l-a dăruit M. S. Regele și că toți vor trebui să-l

adopte, iar scrisorile sunt de la oameni influenți, care-l protejează. Astfel că, zice dînsul, el e mai puternic ca ori și cine și că le va împărți moșia.

Înțelegeți, domnule ministru, că asemenea fapte și vorbe provenite de la un om care trece de cult în fața sătenilor, oameni simpli, pot avea urmările cele mai periculoase pentru buna ordine și pentru siguranța oamenilor și mai ales a personalului de administrație a moșiei.

O anchetă la fața locului ar putea da la lumină și alte fapte. Am onoare, dar, a vă ruga, domnule ministru, în interesul binelui public și al ordinei, să binevoiți a ordona o anchetă la fața locului și a dispoza ca autoritățile judeciare și administrative, ce posed acte și constatări oficiale despre agitațiunile și delictele acestui învățător, să le dea cursul legiuit.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

JUDEȚUL BUZĂU

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOLAR
AL JUD. BUZĂU
Nr. 497, 3 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 15658 din 5 Aprilie 1907
Registratura generală

Domnule Ministru,

La ordinul domniei voastre nr. 13510, seria A., din 26 Martie a. c., am onoarea a vă supune la cunoștință următoarele:

I

Cu ocaziunea nenorocitelor răscoale țărănești din Județul Buzău, s'au semnalat mișcări — pe unele locuri mai mult, pe alte locuri mai puțin grave — în 18 comune din cele 107 câte sunt în acest județ.

Mai în toate aceste comune atît învățătorii cît și preoții au fost la înălțimea chemării lor sociale; numai lor se datorește faptul că relativ, n'au fost decît puține stricăciuni p'aici. Iar dacă avem de înregistrat și cîteva cazuri, în care învățătorul și preotul au fost implicați, aceasta se datorește la două împrejurări:

a) Curentul pornit al țăranilor, cari nu-și mai dădeau seama în pornirea lor nesocotită, a luat pe învățători cu sila și în maltratări și amenințări i-au tîrit cu dinșii.

b) În urmă, cînd a intervenit armata, au început pîrile vrăjmașilor personali și aceasta a contribuit ca unii să fie bănuți și să sufere pe nedrept.

Luînd punct cu punct chestionarul din ordinul domniei voastre, cu respect vă relatăm:

1. A fost acuzat pe față învățătorul Ioan V. Mihail (stat personal nr. 3768) din Comuna Băești, de către arendașii, administratorii sau proprietarii moșilor din vecinătate, pentru faptul că, de cîteva ani, lucrează poate cu prea mult zel pentru cauza țărănească, înființînd bancă, lucrînd pentru obște, arendînd moșii și luînd păduri în tăiere pentru obștea satului. Prin aceasta, desigur, a venit foarte des în conflict de interese cu acuzatorii săi de azi.

El a fost pîrît că în Duminica de 11 Martie ar fi fost văzut printre țăranii răsculați. Susține însă cu martori că în acea zi a fost la regiment la Rîmnicul Sărat și că era în trecere spre satul său. Totuș după stăruința unora este luat din școală, bătut în fața elevilor, legat și adus în Buzău. Autoritatea judecătorească l-a cercetat și imediat l-a liberat. Oamenii din satul său nu s'au amestecat în răscoale.

Devastările din Băești au fost făcute la 12 și 13 Martie de o ceată venită din alte comune. Învățătorul Mihail prezintă mai multe dovezi scrise cum că a lucrat pentru liniștea locuitorilor.

2. Învățătorul Iacob Gogan (stat personal nr. 1467) din Comuna Policiori, ne spune și ne probează, cu procesul verbal, că Duminică 11 Martie a ținut un Cerc cultural în cătunul Ropeasa.

Intr'o pauză, simte că țăranii erau într'o mare fierbere, discutînd zgomotos într'o sală vecină; învățătorul Gogan se duce între dinșii cu mare greutate, îi domolește și reușește a fi ascultat și a le da sfaturi și povește sănătoase. A doua, sau a treia zi, vine o ceată de răzvrătiți din altă comună, îl surprinde la școală, îl maltratează, îl amenință și-l tirăște cu dînșii din conac în conac, devastînd ce le eșea în cale. Chiar în această situație învăța-

torul susține că a făcut mult bine, reușește a temporiza unele stricăciuni și în special scapă proprietatea doctorului C. Angelescu din Joseni și a locuitorului Stoica Negoșanu din Cînești.

Cu toate acestea, după denunțările administratorului moșiei domnului Butculescu, a secretarului comunal și alți oameni cu care era în răi termeni, și dînsul este dus legat la Buzău. S'a intervenit imediat și l-a pus în libertate. În urmă domnul Judecător de Instrucție cercetîndu-l l-a găsit nevinovat.

Pentru amîndoi, însă, e posibil să se mai facă un supliment de cercetări și orice demers va lua afacerea, vă voi supune la cunoștință imediat.

3. Învățătorul Constantin Văjeac, suplinitor la școala din Comuna Trestioara, pentru că a denunțat pe răzvrătiți, este amenințat cu moartea, lipindu-i placarde pe pereți. De aceia dînsul și-a cerut, la revizorat, mutarea în altă localitate.

4. Dintre preoții acestui județ n'a fost acuzat decît preotul Ioan Guriță, din cătunul Vadul-Pașii, Comuna Scurtești. Se trimisese niște anonime infame și în urma acestora a trebuit să fie adus, în convoiu, la oraș. Aici, în fața justiției, se dovedește imediat nevinovăția sa și e pus în libertate.

II

După informațiile ce am luat de la autoritățile administrative și judecătorești, și după cercetările culese de subsemnatul la fața locului, următorii învățători și preoți s'au distins în lupta pentru preîntîmpinarea răzvrătiților.

1. Învățătorul Ioan Sturza (stat personal nr. 973), din comuna Cîndești, în timp ce o droaie de indivizi — în majoritate țigani din sat — se îndrepta spre proprietatea domnului M. Antonescu, domnia sa a intervenit; s'a expus a se viri printre răsculați și prin vorbe și dojeni cerute de împrejurări, a reușit să-i potolească și să evite orice stricăciuni în comună.

2. D. Sirbescu (stat personal nr. 1005), un eminent învățător, din Comuna Lopătari, în munți, și un luptător sincer și zelos pentru binele consătenilor săi, este informat că o parte din locuitori își șoptesc să distrugă niște proprietăți și niște sonde de petrol; atunci se duce din casă în casă. Reușește a aduna pe locuitori la biserică, le ține o înflăcărată cuvîntare patriotică, entuziasmează într'atît încît toți jură că vor sta liniștiți. Și în adevăr în Lopătari a fost liniște complectă.

3. Preotul Andrei Sburlan, din Comuna Zilișteanca, a avut un rol din cele mai salutare și anume: Pe cînd sătenii se îndreptau în grup spre proprietatea domnului Nicu Cerchez — arendaș Olandeul Kopman — preotul le-a eșit înainte și cu autoritatea de care se bucura între poporanii săi, le-a adresat muștrări și sfaturi înțelepte, încît i-a convins să se retragă și s'a evitat orice stricăciuni la această proprietate.

Și, erau aceiași săteni cari devastaseră în chip sălbatec proprietatea d-lor C. Cătuneanu și Mihail Antonescu, din cătune învecinate. Proprietarul și arendașul recunosc că-și datoresc poziția lor de azi numai preotului Sburlan, care și'n mijlocul nopții a reușit să gonească o ceată de vr'o 20 inși, cari încercau să prade.

În fine, ni se mai spune că preotul T. Vasilescu, învățător — Trestia, învățătorii: D. Predescu, Măgura-Unguriu, Th. Zaharescu, Glodeanu-Siliștea, D. Georgescu, Măgura și preotul N. Vasilescu, din aceeași comună și Ioan Constantinescu, învățător — Beceni, au intervenit spre preîntîmpinarea răscoalelor și potolirea spiritelor agitate.

III

Pagube au suferit: doamna Elena I. Gogan, învățătoare-Policiori-Gura-Văii, căreia i s'a distrus haine și obiecte de casă nu de prea mare valoare.

Doamnei Ana Buculescu, învățătoare, Cernătești-Șopoca, i s'a distrus toată gospodăria ca: mobile, haine, vase, pînă la cel mai mic lucru din casă și care toate pot fi evaluate 5.000-6.000 lei.

De asemenea aici a fost devastată și școala: mobilierul totul rupt și aruncat în noroiu. Școala se afla în curtea proprietății Drosu.

Pînă în momentul cînd scriu acest raport, n'avem nici o comunicare cum că vre'un preot sau învățător s'ar fi sustras cu voie dela datoria sa de a lucra pentru potolirea răscoalelor.

Din cercetările amănunțite ce am făcut, m'am convins că învățătorii Ioan Mihail, din Comuna Băești și Iacob Gogan, din Comuna Policiori, deși nu au nici o vină în aceste răscoale, totuși existența lor în numitele comune este insuportabilă și, de e posibil, ar fi bine ca să fie mutați din aceste comune în alte mai îndepărtate de aceste localități.

Subsemnatul le-a și făcut propuneri în acest sens. Dîșii s'au convins și acum aștept înalta domniei voastre hotărîre, ca să vă înaintez un raport special în acest sens.

Revizor școlar, A. Raiciu

Secretar, Gh. Volintiru

TELEGRAMĂ PREZENTATĂ LA BUZĂU

Domnului Ministru al Cultelor, București

Respectuos comunic că numai învățătorii Iacob Gogan, din Comuna Policiori și I. Mihail, din Comuna Băești, sunt implicați în răscoalele țărănești și se cercetează de parchet.

p. Prefect Buzău, G. Anastasiu

Nr. 3077

JUDEȚUL PRAHOVA

Copie după raportul p. c. protoereu de Prahova nr. 455 din 28 Martie 1907

Înalt Prea Sănțite,

Cu cea mai mare umilință și cu cel mai profund devotament răspund prin aceasta ordinului I. P. S. V. nr. 1453 relativ la preoții cari s'au făcut vinovați în răscoalele țărănești.

În județul Prahova, în urma unor minuțioase cercetări, propriu vorbind, nici un preot nu s'a dovedit vinovat ca atare.

Dar, vîntul de turburare ce a suflat peste scumpa noastră țară a adăogat și răul, ca chiar acolo unde a fost liniște să găsească drum liber unele patimi și unele animozități.

Acestui adevăr s'a datorat că în județul Prahova, unde a fost liniște, minus un sat, au fost denunțați, au fost acuzați, s'au dresat acte, s'au ridicat de prin satele lor, unora spunîndu-le că-i cheamă protoereul, care nu știa nimic, s'au ținut pe la inspectorate, au ajuns și în fața instanțelor judiciare unii preoți, și unii din ei, cu un trecut ireproșabil, iar ca ultimul cuvînt de aici pornind zvonul rău voitor aci în județ, că și preoții au îndemnat la răscoale.

Cea mai întemeiată vină a fost adusă preotului Ioan Voiculescu, titularul parohiei Bănești, care a avut uritul ceas de a pleca din Comuna Bănești să cumpere chereștea de la moșia prințului Bibescu, dela Comarnic, avînd și imprudența ca acolo să răspundă la întrebările logofeților, relatînd ce se petrecea în țară și apreciînd rău pe evrei. Atîta tot, și aici nu se vede nici intenția, nici scopul de a instiga, decît o laxitate de limbagiu, pentru care Parchetul Tribunalului Prahova, unde am fost personal de am citit actele, nu a găsit nici o vină, clasînd chestiunea la dosar.

Ceilalți preoți ca Petre Provianu-Bucov; Dumitru Săvulescu-Buștenari și Stelian Popescu-Sîngeru, au fost absolut curați și nici că s'a deschis vr'o acțiune pentru ei, dar au fost supravegheați.

Mai mult, preotul Dumitru Săvulescu de la Buștenari, cu cîtva timp înainte, a venit la Ploești și, în mod duhovnicesc, relatîndu-mi oarecare începuturi de nemulțumiri printre lucrătorii de la sondele petrolifere, am fost cu el la Prefectul județului și acolo am chibzuit la măsurile de luat, iar pe dînsul l-am trimis noaptea ca agent de ordine în Buștenari, unde s'a văzut efectul intervențiunei sale, calmînd spiritele, și totuși acest preot model de purtare și activitate pastorală, a fost chemat în numele protoereului — eu nu știam de aceasta — la Cîmpina și ținut o zi și o noapte.

În singura localitate — Sîngeru — unde țăranii s'au dat la jafuri, nu preotul Popescu a fost cauza, căci Parchetul nu a constatat nimic, ci cauza a fost aiurea.

Bătrînul preot de la Rumănești, Ioan Opran, care este delegat provizoriu a servi la Tisa, sat lîngă Sîngeru, îmi relata la cancelarie: „O zi întreagă, un sătean anume Nicolae Vasile a cîntat cu goarna în mijlocul satului chemînd lumea la răscoală și spunînd că așa este ordin.

M'am dus la el, spunea bătrînul preot, l-am sfătuit, dar nu am fost ascultat nici de el, nici de cei adunați în jurul lui, și cînd i-am văzut că pleacă spre Sîngeru, m'am luat după ei, dar n'am reușit a-i întoarce îndărăt decît pe un bătrîn, și fiind și seară, m'am dus în pădure și m'am rugat.

Cînd a sosit armata am spus totul“.

La acest sat se reduce turburarea din acest județ și grație și înțelepciuni

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

nei autorităților nici aici, nici în restul județului, nu s'a tras nici un foc de pușcă.

Au fost murmure în județ? Da! dar acel enunț de înbunătățiri proiectate și semnat și de P. S. V. cu I. P. P. S. ierarhi ai țării au avut darul ca, inspirând credința că se va face, totul s'a liniștit, rămânând în așteptare.

Acest fapt mi s'a relatat de preoți spunându-mi: „Cînd au văzut și citit că este semnat și de Mitropolitul țării a perit și îndoiala din ei și acum sunt liniștiți, așteptînd însă“?

Și acum, I. P. S. vă mărturisesc sincer că în tot județul preoții nu numai că nu s'au făcut vinovați, dar au fost la postul de onoare executînd înaltele ordine și sfătuind la pace și liniște.

Iar eu, smeritul servitor, cînd mi-a fost posibil, am fost prin județ, iar în Ploești și în ziua și în puterea nopții am fost la telefonul Prefecturii județului, interesîndu-mă spre a ști unde să intervin și scriînd și domnului prefect actual a-mi semnală și unde trebuie să plec, punîndu-mă cu totul la dispozițiunea domniei sale.

Inchei I. P. S. S. acest raport, expresiunea fidelă a adevărului. constituind o mîngiere, că nu v'a fost dat la bătrînețe, în grelele momente prin care a trecut țara, să constatați că clerul județului Prahova a fost un element de dezordine, ci un element de ordine, la postul datoriei.

Sunt, etc.

Protoereu, Ieonom I. Nicolau

p. conformitate, George Popescu

JUDETUL ILFOV

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

ȘCOALA MIXTĂ din cătuna Renașterea
Comuna Cucueți-Ilfov
Nr. 50, 28 Martie 1907

Domnule Ministru,

Subscrisul cu profund respect vă înaintez un proces-verbal relativ la rezultatul obținut de adunarea generală ce s'a ținut în localul școalei mixte din cătuna Renașterea în ziua de 25 Martie 1907, când s'a dat citire manifestului emis de înaltul nostru Guvern și s'au ținut multe cuvântări frumoase, îndemnând pe țăranii la pace și la liniștea țării noastre. Pentru care vă rog a dispoza cele ce veți crede de cuviință.

Presedintele adunării, *Preotul Mih. Plătăreanu*
Renașterea-Cucueți-Ilfov

PROCES-VERBAL

Astăzi 25 Martie, Duminică, anul 1907.

Noi preotul Mihail Plătăreanu, parohul bisericii Plătărești, Județul Ilfov și președintele Cercului pastoral „Matei Basarab” din această comună, având în vedere manifestul înaltului Guvern, precum și ordinul d-lui ministru al Instrucțiunii publice, prin care ne îndeamnă cu tot dinadinsul ca să stăruim și să lucrăm din toate puterile pentru menținerea și restabilirea păcii în masa populațiunii noastre rurale; subscrisul am crezut de a noastră sfântă datorie d'a convoca o adunare generală la școala mixtă din cătunul Renașterea. Comuna Cucueți, la care au luat parte toți preoții din Cercul respectiv, alături de învățătorii comunelor învecinate, multe persoane marcante și o aglomerație de țăranii și femei, cari nu aveau loc în sala de studii; pe la ferestre, antreu și prin curtea școalei.

La această adunare sau mai bine zicându-i un impozant meeting, a fost de față și administrația locală. La ora punct 12 din zi, ședința s'a deschis sub președenția pr. M. Plătăreanu, dirigintele școalei.

Cel dintâi care a luat cuvântul a fost președintele adunării de față, care cu voce lămurită și cu vorbe precise a dat citire manifestului guvernamental — textul manifestului bine rostit, rar și cu înțeles, accentuat și răsunător, a făcut ca toți țăranii din sala de studii să fie atenți ca niște îngeri din ceruri. Mare a fost mișcarea tuturor când prin cuvintele sale melodioase i-a chemat la supunerea legilor și a respectului către stăpînitorii țării noastre.

ȘCOALA PRIMARA
d'n comuna Goșinari jud. Ilfov
Nr. 128, 2 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Avem distinsa onoare a aduce la înalta d-voastre cunoștință că, în vederea împrejurărilor grele prin care a trecut scumpa noastră țară, subscrisul în ziua de Duminică 1 Aprilie, împreună cu preotul local Filimon Voiniceanu, după terminarea serviciului divin, în biserică am dat citire, cu glas tare, în fața locuitorilor comunei, celor conținute în: 1. *Apel către cetățeni*, al onor

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Consiliului de miniștri și 2. apelul *Harnici plugari*, al d-lui prefect de Ilfov, în urma cărora locuitorii au rămas pe deplin mulțumiți.

În prezent se urmează tratative cu d-nii arendași locali asupra învoielilor agricole pe anul curent.

Diriginte, Vlădescu

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN JUDEȚUL ILFOV
12 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Onor Prefectura a Județului Ilfov, m'a încunoștiințat că învățătorul I. Rădulescu, din cătunul Cîmpurel, pendinte de Comuna Dobreni, după ce a citit singur broșura „*Către săteni*“, a făcut o scrisoare d-lui V. Kogălniceanu, prin luna Decembrie 1906, arătînd condițiunile de învoială ale locuitorilor de acolo și aceasta a făcut-o și după rugăciunea cîtorva săteni care citiseră acea broșură.

În ziua de 10 Aprilie 1907, cu ocazia inspecției la acea școală, am cercetat și faptul acesta cu următorul rezultat:

Din declarația atît a învățătorului cît și a locuitorilor, cari l-au rugat să facă acea scrisoare, reese că cele ce-mi comunică onor prefectura sunt adevărate.

Totuși, am constatat, din declarația locuitorilor fruntași din acel sat, că învățătorul I. Rădulescu în timpul revoltelor a propovăduit, cu căldură, zi și noapte, liniștea și acei locuitori nu știau cum să-i mulțamească că nu i-a lăsat să se dea la jafuri.

Iar dacă a făcut acea scrisoare prin luna Octombrie, cînd nu se știa de răscoale, aceasta a făcut-o nu din convingere sau cu gînd rău, căci e un învățător foarte blind și pacinic, ci din imprudență, fiind dintre învățătorii eșiți de curînd de pe băncile școalei.

În vederea aceasta l-am povățuit verbal cum trebuie să se poarte în viitor și cred că e bine că și dumneavoastră să-i arătați în scris c'a făcut greșală, atrăgîndu-i atenția ca pe viitor să se gîndească mult la consecințele ce ar avea fiecare cuvînt al lui spus sau scris.

Revizor școlar, I. Ghiață

Copie după raportul p. c. protoereu de Ilfov cu nr. 664 din 16 Aprilie 1907

Înalt Prea Sînțite Stăpîne,

Drept rezultat ordinului nr. 1752, subsemnatul, cu cel mai profund respect vă supune la cunoștință că în județul Ilfov, prin măsurile luate din vreme, prin sfaturile și rugăciunile făcute de preoți, prin concursul dat de domnii învățători și onor administrațiune comunală, precum și prin vizitele

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

și sfaturile ce subscrisul în timpul răscloalelor a făcut la peste 60 de sate, nu s'a ivit nici o răzvrătire, din mila lui Dumnezeu, și nici un preot n'a fost dat ca instigator și nici închis.

Un singur caz s'a întâmplat la parohia Hotaru, unde cucernicul preot și subprotoereu D. Iordăchescu era să fie ridicat, însă constatându-se netemeinicia celor imputate, a fost lăsat în parohie, renunțându-se de a mai fi ridicat.

Preotul amintit a rămas foarte abătut de această înscenare, cînd el mai mult ca alții s'a expus în fața locuitorilor săi și satele vecine, sfătuindu-l a nu da crezămînt răuvoitorilor țării și neamului românesc.

Un alt caz s'a mai petrecut cu preotul paroh de la parohia Tămădău, care a făcut o petiție sătenilor, după a lor cerere, relativ la cererile lor față de domnul arendaș respectiv. Cazul a fost anchetat de domnul inspector comunal, iar rezultatul a fost cerut de protoerie spre a-l înainta Sf. Mitropolii.

Mai adaog, spre lămurire, că oriunde m'am prezentat în mijlocul sătenilor și le-am vorbit și sfătuit a fi liniștiți și a nu da crezămînt iscoadelor și răuvoitorilor neamului nostru, cu toții au declarat că se vor uni și vor păstra pacea și a se opune celor care ar căuta să le tulbure liniștea, însă nu este mai puțin adevărat că sunt tare apăsăți și sărăciți și roagă cu toată căldura pe onor Guvern a se ține de promisiunile făcute, spre a le mai ușura întrucîtva povara, ce atît de greu apasă asupra lor, și anume a li se da pămînt de arat, islaz pentru pășunatul vitelor, ușurări la învoeli și dreptate la măsură, altfel vor prefera moartea decît a mai dăinui în asemenea stare nesuferită. Așa mi s'a declarat în toate părțile.

Sunt cu cel mai profund respect, etc.

Protoereu, *Econom Chiriac Gh. Bidoianu*

p. conformitate, *George Popescu*

MINISTERUL DE INTERNE

Direcțiunea administrației de stat
Nr. 25849, 28 Aprilie 1907

Domnule Ministru.

Domnul prefect al județului Ilfov ne face cunoscut, prin raportul nr. 6151, că, deși în acest județ n'au avut loc răscloale țărănești, totuși prin unele părți locuitorii începînd a se agita, s'au luat la timp măsurile cuvenite ca ordinea să nu fie tulburată și între aceste măsuri au fost și unele arestări ale mai multor persoane din localități sau streine cari căutau a face agitații.

Printre cei arestați au fost Vasile Filiu, Gogu Ionescu și Aurel Niculescu, elevi în școala comercială din București, Institutul Virgil Popescu, cari au fost găsiți prin Comuna Roșu și cari au fost înaintați, împreună cu actele dresate, Poliției Capitalei încă de la 15 Martie a. c.

Dintre preoți și învățători — domnul prefect arată prin raportul său de mai sus că, — numai B. C. Pascu, învățătorul din Comuna Micșuneștii-Greci

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

a îndemnat pe locuitori, și el după indemnul altor persoane, să cumpere •
moșie a d-lui N. Lahovari, caz care s'a deferit Parchetului spre a se controla.

Cele ce preced am onoare a vi le aduce și la cunoștința dumneavoastră
spre regulă și știință.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni

p. Ministru, Const. I. Nicolaescu

Director, A. Sachetarie

JUDETUL BRĂILA

ADMINISTRAȚIA MOȘIEI FILIPEȘTI
Proprietatea N. Gr. Filipescu
Gara Făurei
Filipești, 25 Martie 1907

Onorabile Părinte,

Dacă în aceste timpuri destul de grele, prin care a trecut scumpa noastră țară, comuna noastră a fost ferită de aceste răzvrătiri țărănești, care prin alte părți ale țării au adus jafuri, incendii și omoruri chiar, în mare parte avem de a vă mulțumi onorabilității voastre, care prin binecunoscutul tact și profundă-vă pricepere ați știut să influențați asupra spiritelor sătenilor noștri de aici, luminându-i și îndemnându-i prin sfaturi și predici alese la respectarea legilor dumnezeiești și omenești de stat.

Deaceia, respectuos vă rog să binevoiți a primi și din partea administrației acestei moșii Filipești mulțumiri pentru înțelepciunea și tactul cu care conduceți pe parohienii acestei comune.

Primiți, onorabile părinte, asigurarea distinsei mele stime.

Administratorul moșiei Filipești, *M. I. Moga*

Pentru conformitate, *diacon Gr. Costea*

Prea Sfințite stăpîne,

Următor ordinului prea sfinției voastre nr. 666, urmat după adresa onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice, nr. 6842 a. c., cu cel mai profund respect vă supunem la cunoștință că, atât după rapoartele parohilor, semnate și de epitropi, pe care le anexez aci în număr de 54, cât și după cunoștințele și informațiile mele personale, în comunele din județul Brăila n'au avut loc răzvrătiri țărănești cu caracter sîngeros, ci numai niște mișcări de protestare contra învoelilor prea grele, la care sătenii erau supuși; totuși, dacă, pe lângă munca de pacificare, ce au pus autoritățile administrative și școlare, n'ar fi intervenit și preoții noștri rurali, în cîteva locuri, aceste mișcări, ar fi devenit poate și sîngeroase.

Preoții noștri, atât prin circulara prea sfinției voastre cu nr. 430 din 6 Martie a. c., cât și prin sfaturile ce li s'au comunicat de prea sfinția voastră prin protoiereii și proestoșii de circumscriptii în conferența ținută cu aceștia la reședința episcopală în ziua de 10 Martie a. c., sub președenția prea sfinției voastre, au fost bine pregătiți și luminați de modul cum au a lucra; pentru aceia au și luptat pentru pacificarea spiritelor mai mult decît s'ar fi așteptat cineva, fiind expuși pe alocurea și la amenințări din partea mulțimei.

Deși agitația s'a resimțit în majoritatea comunelor, însă cele mai turbulente au fost Comuna Viziru, de unde s'au întins într'ucîtva și în comunele: Osmanu, Valea Cînepei, Gropeni, Ciacîru, Tichilești și Chiscani, ai căror locuitori, parte din ei, au și venit asupra Brăilei în ziua de 13 Martie a. c., dar care a doua zi s'au și întors la satele lor în baza promisiunilor ce li s'au făcut de autorități, arendași și proprietari, că li se va micșora învoelile.

Pentru pacificarea lor au lucrat în mijlocul lor și preoții: Neagu Bala-

ban din parohia Osmanu și proestos onorific I. Berteșteanu, din parohia Chiscani, și Dima Ionescu proestos și paroh din parohia Viziru.

În genere, toți preoții, după a lor putere, au dat concursul autorităților pentru domolirea spiritelor agitate.

Despre preoții: Nicolae Costăchescu din parohia Gurgueți și I. Micu din parohia Mihai-Bravul, ni s'a comunicat chiar de la onor. Prefectură că au făcut mult pentru potolirea agitațiunilor; iar despre preotul Gh. Berdan, proestos onorific din parohia Rușătu, pe Domeniul Coroanei, am luat cunoștință de la persoane vrednice de credință, care l-au văzut în mijlocul poporenilor luptînd pentru pacificare.

N'am auzit în tot timpul agitațiunilor pe nici un proprietar sau arendaș, cu care am venit în contact, că vre-un preot ar fi stat nepăsător în acele timpuri de grea încercare. După cum se va vedea din rapoartele lor, mulți spun, că au primit mulțumirile verbale ale proprietarilor și arendașilor, alții chiar scrise, cum spre exemplu cel din Filipești, Șutești, Strîmbu, Fleașca, Osmanu, etc.

Singurul caz nenorocit este acela cu preotul econom I. Vasilescu din Ulmu, a cărui arestare, precum am arătat în raportul nr. 195 din 4 Aprilie a. c., pe lângă care am înaintat scrisoarea domnului arendaș Cătuneanu și adresa Procurorului de Brăila nr. 2522, se datorește numai unor intrigi țesute de inimizii preotului.

Dintre ceilalți slujbași bisericești nici unul n'a luat parte ca agitatori, după cum constată rapoartele parohilor și epitropilor; numai doi epitropi se vede că au luat parte și anume: Ioan Perianu din Comuna Stăncuța, care a fost arestat și apoi liber, dar care în urmă a și demisionat din epitropie, după cum ni s'a comunicat de paroh prin raportul nr. 16 din curenta lună, și Dimitrie V. Căluianu din Surdila-Găiseanca, care a luat parte la bătaie crîncenă a notarului, ce era bănuît ca complice cu arendașul. Împotriva acestui epitrop ar trebui luate măsuri de destituire.

Preoții au fost ajutați foarte mult în cuvîntările lor și succesul în mare parte se datorește manifestului Guvernului și al Ministerului Cultelor semnat de toți ierarhii bisericii noastre precum și de *epistola pastorală* a prea sfinției voastre, după cum înșiși mărturisesc în rapoartele lor.

În fine, pentruca prea sfinția voastră să aveți o deplină lumină asupra mișcărilor țărănești din parohiile acestui județ, înaintez, pe lângă aceasta, toate rapoartele privitoare primite de la parohi și epitropi, conform ordinului verbal ce ni s'a dat prin prea cuviosul arhimandrit de scaun al sfintei Episcopii.

Sunt al prea sfinției voastre, prea sfințite stăpîne, prea plecat și supus serv devotat.

Protoiereu, Econom I. Didicescu

Pentru conformitate, diacon Gr. Costea

Sfinției sale părintelui paroh Petre P. Epureanu și
părintelui supranumerar C. Constantinescu, Loco.
Din partea Ad-ției Domeniilor Princepelui Soutzo,

Prin aceasta viu a vă aduce mulțumirile mele sfințiilor voastre pentru intervenirea ce ați făcut la timp și pentru sfaturile împăciuitoare ce ați dat

locuitorilor cu ocazia răscoalelor în ziua de 13 Martie a. c., în urma cărora locuitorii s'au liniștit și retras la vetrele lor.

Faptele sfințiilor voastre și devotamentul către datoria de păstori ai obștei locuitorilor vorbesc de la sine și sunt vrednice de imitat de toți preoții din țara noastră, care a trecut prin încercări grele.

Constantin D. Soutzo

ACT DE MULȚUMIRE

Prin care subscrisul arendaș al moșiei Scărlătești, pendinte de Comuna Fleașca, Județul Brăila, aduc în scris viile mele mulțumiri preotului nostru Ilie Bărbulescu, care prin buna sîrguință și dibăcie a făcut ca întreaga obște a satului și a comunei să fie în perfectă liniște, astfel că nu am nimio de obiectat și mulțumesc din suflet acestui demn preot, care cunoaște să-și facă datoria în conștiință prin pace, liniște și cuvîntări de la Dumnezeu.

Pentru care subscriu

A. C. Gogoliș

Dată astăzi, 9 Aprilie 1907, în Comuna Fleașca.

REVIZORATUL ȘCOLAR

din județul Brăila
Nr. 2329, 3 Maiu 1907

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului d-voastre nr. 15129 din 10 Aprilie, seria A, am onoare a răspunde că mișcarea țărănească din Județul Brăila pare a fi fost bine organizată, pentru că la un moment dat toate satele așteptau ca să pornească țăranii din Comuna Viziru, care e cea mai mare comună din județ și, unindu-se cu cei din comunele cari erau în drumul lor, să meargă la oraș pentru a cere dreptate.

Cererile lor erau acestea :

1. Să se dea pămînt țăranilor cari nu au, atît celor de pe moșiile statului cît și celor de pe moșiile particulare.
2. Să dispară persoana interpusă între ei și stat sau proprietar (arendasul) și moșiile să se arendeze direct țăranilor.
3. Deocamdată însă cereau imediata ușurare a grelelor condițiuni impuse de arendașii moșiilor.

Învățătorii și preoții și, în special învățătorii au avut partea cea mai activă pentru liniștirea sătenilor agitați. Ei intrînd în mijlocul lor, i-au sfătuit ca să se liniștească, pentru că mișcările acestea sunt oprite de lege și păgubitoare atît lor cît și țării; li s'a arătat că în mod pașnic și pe cale economică, prin mărirea capitalului băncilor populare, prin constituirea sătenilor în obștii satești, vor putea ajunge scopul ce urmăresc de a lua în arendă moșii ; pe unele locuri s'a dat ca pildă foloasele băncilor populare din Transilvania, unde poporul românesc cu toate asupririle Ungurilor este la înălțimea lui.

Apoi i-a sfătuit ca să aștepte în liniște, că are să li se facă dreptate. Ei au promis că vor aștepta și vor fi liniștiți.

Ceiace a contribuit mai mult la liniștirea lor, a fost speranță că prin băncile populare și obștiile satești, vor ajunge ei arendașii moșiilor și vor desface ei singuri produsul muncii lor.

În timpul când ei așteptau în liniște ca să vină vești bune pentru dinșii, sosește manifestul Guvernului, apelul d-lui ministru al instrucțiunii publice și cultelor și apelul Direcțiunei generale a băncilor populare.

Preoții și învățătorii cheamă pe țărani la biserică, îi stăuește să fie liniștiți și să asculte ce are să le citească. Li se citește manifestul Guvernului, apelul d-lui ministru al Instrucțiunii publice și Cultelor și cel al băncilor populare. Țăranii după ce au ascultat cu religiozitate ceea ce li s'a citit, au declarat că vor fi liniștiți, însă tot trebuie să meargă la oraș ca să vorbească cu d. prefect pentru a interveni ca deocamdată să li se facă învoelile mai ușoare.

Atunci învățătorii i-au sfătuit ca să aleagă cîțiva dintre săteni, în care au încredere, și să-i trimeată la Brăila pentru a vorbi cu d. prefect. În unele părți țăranii au ținut, ca pe lingă delegația lor, să meargă și învățătorul și preotul ca să vorbească și ei în numele lor, ca unii ce sînt mai luminați și să spună d-lui prefect ce suferă și în ce stare se găsesc din cauza grelelor învoeli dintre țărani și arendași.

Învățătorii și preoții solicitați au primit bucuroși și au venit cu delegațiile satești la prefectură. Aci fiind primiți de d. prefect li s'au spus că pentru anul acesta învoelile sînt acelea cari li s'au făcut cunoscut de inspectorii comunali și primarii respectivi, adică din 5, trei la țărani și două la arendași, iar toate celelalte angarale, ce li erau impuse de arendași rămîn desființate, după cum s'a stabilit prin bună înțelegere de către toți arendașii și proprietarii din acel județ.

Totodată au mai fost asigurați că noul guvern va veni cu lege prin care li se vor satisface dreptele lor cereri.

Pe lingă acestea, cu respect aduc la cunoștință d-voastre că învățătorii și preoții din acest județ au fost la înălțimea lor cu ocaziunea mișcării țărănești. Însă, acei cari s'au distins mai mult desfășurînd o energie și pricepere deosebită au fost: Ștefan Căpriță și Gheorghe Ionescu, învățători în Comuna Viziru, și Mihai Popescu, învățător în Comuna Mihai-Bravu, precum și preoții Dima Ionescu din Comuna Viziru și Nicolai Costăchescu din Comuna Gurgueți.

Revizor școlar, *Paul Gheorghiu*

Cucernice părinte,

Astăzi de dimineață sosind de la București, unde am fost refugiat, cu mare bucurie și mîngiere sufletească am stat privind la toată gospodăria moșiei, văzînd-o intactă și neatinsă, cînd știți prea bine ce era acum 8 zile cînd am plecat, cînd spiritele agitate nu mai cunoșteau marginile posibilității, dar bunul Dumnezeu, în fine, le-a luminat mințile întunecate și acum din nou au apucat iarăși pe calea dreaptă.

Țin odată cu aceasta și chiar în acest moment, imediat de la sosire, rugîndu-vă să binevoiți a primi mulțumirile și recunoștința ce în veci vă voi păstra pentru munca ce ați depus în aceste momente critice, care de nu

erați sf. voastră că prin cuvântările și sfaturile ce continuu le-ați dat locuitorilor, pe care din fericire-i păstoriți de 30 de ani, fiind în continuu în mijlocul lor, nu știu dacă astăzi, în loc să mă bucur de casa în care locuiesc de 9 ani, nu aș fi stat la o parte privind cu tristețe și ochii uzi de lacrimi.

Din inimă vă spun că, dacă mulți din preoți din întreaga țară ar fi fost la înălțimea sfinții voastre și ar fi fost în adevăr apostoli ai păcii, poate astăzi nu am vedea ce vedem în întreaga țară.

Sunt mîndru ca român cînd comuna noastră posedă un asemenea păstor, și nu mă îndoiesc că oricînd cuvîntul vostru va fi înțeles și ascultat, după cum am văzut în acest moment.

Să mă scuzați dacă nu vin personal a vă mulțumi fiind prea agitat. Odată cu aceasta am scris și protoereului de frumoasa sfinției voastre faptă.

Primiți, vă rog, cucernice părinte, asigurarea respectului și în veci recunoscător.

p. George Mandrea, I. Boidreanu, Administratorul Moșiei Strîmbu (Brăila)

p. Conformitate, Baiculescu

IUDEȚUL ARGES

în judecata civilă, preoții : Ștefan Tomescu, paroh în parohia Bratia din Deal, Comuna Cremenari-Flămînda, Județul Argeș, pe baza unor cuvinte rostite în acele timpuri, fără însă ca în acea comună să fi fost răscoală ; și Carp Popescu, paroh în parohia Titulești, Județul Olt, care, după cum ne comunică P. C. Protoereu respectiv, va fi achitat, deoarece asupra-i nu există nici un indiciu de urmărire.

Parohul Ioan Filipescu, din parohia Stolnici, Județul Argeș, nesuferind închisoare, a fost dat judecării pe simple bănueli, el nefiind în stare a provoca răscoale. În acea parohie n'a fost mișcare țărănească.

Preoții : Ioan Predescu, supranumerar în parohia Băseni, Comuna Băseni-Stărci ; Ioan Șerboianu, supranumerar la parohia Șerboeni și Ștefan Rudeanu, supranumerar la parohia Șuici, Județul Argeș ; deasemenea Ioan Anghelescu, paroh în parohia Șerbăneștii de Jos și Ioan Pretorian, supranumerar în parohia Teslui, Județul Olt, au fost arestați ca instigatori, în urmă însă, au fost puși în libertate, dovedindu-se nevinovăția lor.

În comunele unde au fost tulburări, preoții respectivi și-au făcut datoria pe deplin, în marginile posibilității. Așa, în Șerboeni, Județul Argeș, Ioan Stoicescu, paroh și Ioan Șerboianu, supranumerar, au mers pînă a ingenunchea înaintea răsculaților, căutînd a-i opri de la pornirea lor nesocotită.

Iar în localitățile unde nu s'au produs mișcări, persoanele bisericești, cum este parohul Ioan Marinescu din parohia Beria, Comuna Oporelu, Județul Olt și alții, au luptat cu bărbăție și au izbutit, cu concursul celorlalte elemente chemate în asemenea împrejurări, să deștepte în populație sentimentul de datorie, de respect și de iubire către aproapele și către patrie, și, prin aceasta, au putut înlătura nenorocirile ce au căzut asupra acelor comune, unde glasul păstorului sufletește a fost năbușit.

Episcop, Gherasim

Director, Diacon C. D. Șendreanu

JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA TARANILOR DIN 1907

Copie după raportul p. c. protoereu de Dîmbovița, nr. 499 din 6 Iunie 1907

Înalt Prea Sînțite Stăpîne,

Conformîndu-mă ordinului P. S. V. nr. 1752, prin care mi se ordonă a raporta asupra purtării ce au avut preoții și ceilalți servitori bisericești în nenorocita răzvrătire țărănească;

Subînsemnatul întemeiat atît pe informațiunile culese personal de la autoritățile administrative și judiciare, cît și pe rapoartele cucernicilor proiestoși de circumscripțiuni, cu cel mai profund respect supun la înalta cunoștință că în cuprinsul acestui județ nici un preot sau alt servitor bisericesc n'a fost implicat sau dovedit ca instigator în această nenorocită mișcare.

Numai asupra preotului N. Georgescu, parohul parohiei Săcueni, unde se declarase un început de răscoală, au existat oarecari bănueli, dar fiind chemat la Parchet nu s'a putut dovedi nimic contra cucerniciei sale.

Răscoala cu caracter grav unde a fost nevoie să se tragă focuri de armă în mulțimea răsculată a fost numai în Comuna Răzvadu; aci și preoții au fost amenințați de furia poporului.

În celelalte comune cum de exemplu: Văcărești, Băleni-Români, Băleni-Sîrbi, Adîncea, Gura Ocniței, Potlogi, Odobești, Găiseni, Poana de Sus, Cornetu, Braniștea, Dragodana, și altele, unde au existat agitațiuni și începuturi de răscoale, preoții și-au îndeplinit datoria de împăciuitori, pe cît le-a fost cu putință, pe deoparte făcînd rugăciuni și sfătuind la liniște și răbdare poporul, iar pe de alta intervenind pe lîngă domnii proprietari și arendași spre a mai ușura învoelile.

În special mă cred dator a supune la cunoștința I.P.S.V. că preotul N. Mihailescu, parohul parohiei Potlogi, s'a remarcat mai mult decît alții prin purtarea și activitatea desfășurată. Astfel în ziua de 16 Martie după ce a înălțat rugăciuni către cer, fiind mai toți sătenii adunați în fața primăriei locale, îmbrăcat cu veșminte sacre și cu crucea în mînă a rostit o cuvîntare prin care a putut să potolească furia mulțimei revoltate.

Tot prin sfaturile sale, în ziua de 25 Martie a oprit un grup de 100 locuitori hotărîți să devasteze avutul unui consătean al lor. care ține la dînsul harta delimitărei din anul 1864.

În ziua de 8 Aprilie, locuitorii răscolindu-se din nou, a intrat armata aci cu ordin a împușca pe capii răscoalei. Preotul cu autoritatea sa a intervenit din nou între comandantul trupei și locuitorii reușind să-i împace și să încheie contractul de învoeli între arendaș și locuitori și să evite vărsarea de sînge, ce era aproape iminentă.

Primiți, vă rog....

Protoereu, Econom N. Popescu

p. conformitate George Popescu

JUDEȚUL OLT

ȘCOALA PRIMARA RURALA MIXTA
din Comuna Șerbăneștii-de-jos
județul Olt
Nr. 83, 24 Martie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a supune, cu respect, cunoștinței dv. o dare de seamă detaliată asupra răsvrătirii agrară-anarhistă din această comună, așa după cum am notat-o zi cu zi la observațiuni în registrul de prezență, spre cele legale.

DUMINICĂ 11 MARTIE.

Printr'o scrisoare de mai nainte, am cerut arestarea instigatorilor, cari fac agitațiuni în comună.

Am făcut cunoscut și administratorului moșiei, I. Constantinescu, ca să socotească drept pe săteni și să-i plătească regulat, ca să se evite nemulțumirile, iar domnul arendaș Șt. Paulopol să se păzească de săteni.

Jandarmii să afle ce se vorbește în circiumi.

Eu nu știam ce e prin județele apropiate, căci se oprise jurnalele la sate. Cerusem concediu pentru interese de familie și am plecat în concediu.

Trenul de Slatina nu l-am putut apuca în Potcoava și întâlnind pe șeful de jandarmi din Crîmpoia — fără a ști ce e în Crîmpoia, centrul răsvrătirii din Olt — i-am spus: „du-te imediat la Șerbăneștii-de-jos, arestează instigatorii cari fac agitații și cere 4-5 soldați pînă la venirea mea din concediu de 2 zile, că o să vie autoritățile pînă atunci ca să le verifice socotelile cu d. arendaș. Altfel i se poate întîmpla ceva rău arendașului“. Și eu am plecat la București.

Incendiul și devastările au început Luni în Crîmpoia față fiind d. prefect, d. inspector comunal și jandarmii; de acolo a venit, la ora 2, Luni, instigatorii și au dat alarma în sat, de au răsculat și Șerbăneștii și au incendiat și prădat tot avutul arendașului în zilele de: Luni 12, Marți 13 Martie 1907. Eu m'am întors Miercuri 14 Martie din concediu.

MIERCURI 14 MARTIE 1907.

Nemai venind copiii la școală și în lipsa domnului diriginte P. Vlădescu am luat imediat dispozițiuni ca Joi să înceapă cursurile, vestind copiii să vină la școală.

În tot cursul zilei am stat în permanență pe lîngă autorități și am dat tot concursul autorităților pentru încetarea cu desăvîrșire a unei revoluțiuni agraro-anarhistă generală, de un caracter așa de violent și criminal, încît e fără precedent în istoria întregii omeniri din toate statele.

Am dat telegrame: d-lui dr. Leonte, d-na Blaremburg, care-mi trimesese mai nainte 400 lei pentru biserică unde sunt epitrop, și d-lui C. Colibășeanu, ale căror proprietăți au fost arse, prădate și devastate. Cînd le vezi, te ia jalea și ți se întristează sufletul. Sătenii noștri — cei pașnici odinioară — au călcat și răsturnat toate legile firii omenești, fără nici o rușine de omenire și fără frică de Dumnezeu.

Ca învățător în postul al II-lea, am ținut cuvîntări sătenilor, ca să se liniștească și să fie supuși legilor și autorităților, punîndu-le în vedere rigurile legilor la care se expun și că vor fi împușcați fără milă. I-am povățuit să restituie toate vitele și instrumentele agricole furate de la conacul proprietății, ceiace au și făcut sătenii.

Am avizat pe d. diriginte că poate veni la post, căci mișcarea o consider ca potolită. În urmă am auzit că e arestat. Sătenii mai răi la inimă au aruncat lucrurile furate pe gîrlă, care tocmai venise mare.

În drumul meu la București, în gara Costești am luat informațiuni precise de grozăviile făptuite în Teleorman și văzînd că se precipitează toate evenimentele, ajungînd în București, am făcut o scrisoare care am predat-o d-lui Tache Ionescu — domnia sa lipsind de acasă, și în care-i detaliam cele aflate la Costești și Pitești.

Apoi am fost la Prefectura Poliției și am avizat-o ca să aresteze imediat și să facă percheziții domiciliare la Bogdan-Pitești și Moșoiu și la toți cu care acești doi au fost în relațiuni personale în ultimele săptămîni, celace dintr'o neertată greșală nu se făcuse.

Și-mi aduc aminte bine că în luna Ianuarie, primind o revistă anarhistă a lui Moșoiu, nr. 3 mi se pare, și înspăimîntîndu-mă de cele coprinse în vr'o două pagini cite am citit am scris imediat o scrisoare domnului ministru Vlădescu; i-am spus de acea revistă de doctrină anarhistă și l-am rugat să avizeze poliția capitalei ca să oprească răspîndirea în țară a acelei broșuri anarhiste, să facă percheziție la Moșoiu și Bogdan-Pitești și să oprească la frontieră intrarea în țară a anarhiștilor streini cu ocazia expozițiunei, ceiace, se vede treaba, că nu s'a făcut, căci iată acum ce mare nenorocire este pe capul lumii și pașnicei noastre țări, iar pe săteni nu-i mai cunoaștem, așa au fost de răi. Pagubele proprietarilor și arendașilor sunt ca de 200.000 lei.

15 MARTIE, JOI

Stiînd că trebuie să sosească manifestele Guvernului și ale Inaltului cler, am căutat pe factorul poștal și am stăruit de l-am pornit la gară. Seara au sosit manifestele onor Guvern și al domniei voastre și ordinul Casei Centrale a băncilor populare.

Mai tot timpul zilei am dat concurs autorităților la menținerea liniștei și ordinei legale, unde personal am cerut să se pună gărzi care să prindă carele cu griu furate de la proprietatea Moniceni — la apus de noi — proprietatea princepelui Brîncoveanu. Am mai fost însoțit de o gardă — în cătunul Șerbăneștii de sus și cătunul Buta unde am procedat la fel. Stăruind a se restitui vitele furate, a se strînge servitorii și a îngriji de ele. Asemenea am stăruit a se pune gărzi la o magazie a domnului C. Caracostea din Șerbăneștii de sus, rămasă nearsă, și la magazia și pătulul din cătunul Buta, proprietatea domnului Daciarn, rămasă nearsă.

Atît în timpul zilei cît și în timpul nopței am cerut prin telefon, atît la prefectură cît și la d. ofițer Iulian de la Comuna Perieți ca să trîmită imediat o gardă de 4 soldați să păzească o magazie rămasă nearsă, plină cu griu, de la conacul moșiei Moniceni, ce e în mijlocul cîmpului și de unde sătenii tuturor comunelor limitrofe furau griu cu carele ziua și noaptea, ceiace nu s'a făcut decît tocmai Sîmbătă seara.

16 MARTIE, VINERI.

Astăzi, asemenea am dat tot concursul autorităților, am pus să se tragă clopoțele și să se vestească tot satul, bărbați și femei, să vie la sfînta biserică. Preotul paroh I. Angelescu a lipsit și a refuzat să se îmbrace în odăjdii.

Preotul Constantin Șerbănescu, socrul meu, în vîrstă de 86 ani, s'a îmbrăcat în sfîntele odăjdii, a luat crucea și evanghelia, a făcut o mică slujbă,

a citit evanghelia relativă la turburări și apoi a ținut o mică cuvîntare potrivită împrejurărilor, după care a dat citire ordinului domnului revizor școlar, ordinului domnului director al Casei Centrale, a manifestului Înalțului Guvern, manifestul înaltului cler, făcîndu-le în detail toate explicațiunile cuvenite spre înțelegerea deplină a tuturor, în asistența tuturor autorităților locale și ale consiliului băncilor populare și a sătenilor bătrîni.

Apoi le-am ținut un lung discurs și i-am înfricoșat, arătîndu-le urmările grozăviilor anarhice făptuite. I-am povățuit a fi supuși autorităților și legilor țării, a rămînea pașnici și liniștiți și a-și relua fiecare firul ocupațiilor sale.

Acelaș lucru am făcut la biserica Comunei Șerbăneștii-de-sus, unde am chemat și pe sătenii cătunului Jarcaleții și la biserica cătunului Buta, unde sătenii veniseră cu cărămizi să dea după mine. M'am răstit, cu mîna pe revolver, la cîțiva și nu mi-au făcut nimic.

Și în aceste cătune am fost asistat de preot și de autoritățile comunale, care mi-au dat tot concursul.

La orele 9-11 am citit manifestele și ordinele în biserica Comunei Șerbăneștii-de-jos.

La orele 11½—2 în biserica Comunei Șerbăneștii-de-sus, unde am chemat de a asistat și domnișoara învățătoare locală, preot și autorități.

La orele 3—5 p. m. am citit manifestele dinaintea bisericii cătunului Buta cu primarul Comunei Șerbăneștii-de-sus, care domiciliază în acest cătun.

La eșirea din biserică Șerbăneștii-de-jos m'au înconjurat oamenii și mi-au cerut cu gura mare și cu impunere ca să le fac o petițiune, prin care oamenii cer o a doua delimitare a proprietății doamnei M. Blaremburg și am refuzat categoric și am crezut necesar ca să stau neconținut cu mîna pe revolver și m'am răstit la cîțiva, așa că n'a mai îndrăznit nici unul să-mi zică ceva. Le-am recomandat să fie liniștiți, să nu stea de vorbă mai mulți de doi la un loc, să nu mai iasă de prin curți de la orele 8 seara pînă la răsăritul soarelui, că vor fi împușcați.

Le-am mai spus că arendașii vor veni la loc, că proprietarii rămîn tot proprietari și proprietățile lor, iar că sătenii vor plăti despăgubiri pentru pagubele suferite de proprietari și arendași; le-am citit articolele corespunzătoare din Codul Penal pentru rebeliune, incendii, revoluțiuni și prădări. Oamenii au început a-și da seama de rătăcirile în care s'au aflat și au plecat liniștiți la casele lor.

Autoritățile — cu care mă găsesc în cele mai bune raporturi — le-am recomandat să lucreze cu severitate și înțelepciune; să nu facă cu nimeni acte de răzbunare personală și să dea tot concursul legal necesar armatei și tuturor autorităților venite în comună pentru cercetări locale. Asemenea am procedat în cătunul Șerbăneștii-de-sus și în cătunul Buta.

SĂMBĂTA 17 MARTIE 1907.

În această zi am fost chemat la Slatina cu telegrama nr. 518 și convocați la o conferință sub președenția domnului prefect, spre a ne consfătuî asupra situației nenorocite a țării, a stabili responsabilitățile și a ni se da consilii potrivite pentru stabilirea liniștei și ordinei legale. Domnul prefect ne-a reproșat că nu ne-am făcut datorla toți pe deplin și ne-a dat povețele cerute de împrejurările triste, în care se află patria. Au vorbit mai mulți colegi, arătînd situația de la sate și că învățătorii și-au făcut datoria, iar eu, deși

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

mi se acordase cuvîntul, am fost împiedecat de a vorbi și mi s'a ridicat cuvîntul, după ce pronunțasem o singură propozițiune, de d. T. Protopopescu.

În lipsa mea a sosit în comună d. căpitan cu un excadron de călărași din Caracal, care în urma cercetărilor făcute a făcut mai multe arestări, între care un preot și fostul arendaș din cătunul Buta.

Pînă acum s'au făcut 20 de arestări și un om împușcat la picior, pe ziua de Miercuri 14 Martie, din greșală; era servitorul curții.

DUMINICĂ 18 MARTIE 1907.

Pe ziua de azi am sosit de la Slatina, de unde am cumpărat încă trei cutii cartușe pentru siguranța mea personală și a familiei mele, nemai avînd nici o încredere în săteni.

Azi am făcut un denunț de s'a arestat ginerele lui Ioniță Andreiu, care a adus întîiu focul în sat și a făcut propagandă de răsvrătire în sat. I-am luat personal declarațiunea, care-i de o mare importanță și pe care am subscris-o eu și autoritățile și s'a înaintat de autorități împreună cu trei arestați.

Am fost din nou în Șerbăneștii-de-sus și Buta pentru menținerea liniștel și ordinii legale. Seara împreună cu șeful garnizoanei am regulat gărzile de noapte, cîte 2 oameni la fiecare post, și în tot timpul nopții, împreună cu șeful garnizoanei și 3 gardiști am făcut serviciu de patrulă în toată comuna și am găsit lipsă de la post pe gardistul Pîrvu de la postul Linia, iar gărzile: Ilie St. Costache și Tudor Poască, de la postul Moniceni i-am găsit dormind. Și am consiliat pe șef să-i pedepsească.

În ceiace privește responsabilitățile acestui flagel înspăimîntător pentru țara noastră, ele cad în sarcina unor agenți de propagandă veniți din alte comune și din alte județe, și în sarcina altora locali din comună, cunoscuți de autorități, cari au alimentat de mai nainte aceste răzvrătiri.

În ceiace privește autoritățile, eu am avizat de mai nainte autoritățile și jandarmii din Crîmpoiaia, dar aci era o chestiune locală de nemulțumire, parte întemeiată, provenită din dijmuitul porumbului în Februarie, parte din neînțelegerile pentru socotelile învoelii. Și, nimenea nu știa că în comuna vecină Crîmpoiaia a fost focarul răsvrătirii din aceste comune din răsăritul județului Olt.

LUNI 19 MARTIE 1907.

După prînz am lăsat un suplinitor la școală și am plecat în cătunul Buta, ca să știu în frîu pe sătenii din Buta, cari amenințase cu moartea pe proprietarii mijlocii, frații C. și L. Alexiu, asemenea ar fi voit a da foc magaziei și pătului rămas de la proprietatea domnului Dacian.

De aci am trecut la Crîmpoiaia unde am însoțit pe d. dr. Leonte la înmormîntarea fratelui d-sale, d. Anastase, un bătrîn bolnav, de 70 ani, amenințat cu cuțitele de răsvrățiți.

Apoi am pus de s'a căutat pe gîrlă corpul oribil de mutilat de răsvrățiți al fostului proprietar I. E. Moniceanu amic al d-lui dr. Leonte și vecin. După aceea am trimis pe administratorul moșiei Șerbăneștii-de-jos la Slatina ca să ia înțelegere cu d. arendaș spre a se relua starea normală a învoelilor agricole. Asemenea am scris comptabilului, nepotul d-lui arendaș, fiind cu toții în cele mai bune raporturi. Am găsit pe drum petece de bonuri rupte, le-am dat d-lui dr. Leonte.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MARȚI 20 MARTIE 1907.

Astăzi am cerut arestarea elevului absentat tot anul Costache A. Ion din cl. II, care după informațiunile căpătate, s'a dovedit că a fost printre răsvrățiții cari au pus focul la ecaretele proprietății.

I-am luat interogatorul, l-am pedepsit; apoi i-am făcut morala cerută de împrejurări în fața elevilor, arătându-i rigorile legii; apoi l-am dus personal și l-am predat autorităților spre a dispune cele legale, eliminându-l pentru totdeauna din școală ca criminal. Apoi am recomandat arendașului moșiei ca să iasă cu plugurile la câmp, căci a venit timpul arăturilor. Apoi am plecat la Crîmpoia și am asistat la înmormîntarea d-lui Moniceanu, care fusese tăiat de răsvrățiți și aruncat pe apă, ce tocmai venise mare.

MIERCURI 21 MARTIE.

După recomandăția d-lui primar local am cedat azi o cameră vacantă a dirigintelui pentru a fi ocupată de un post de soldați pentru cîteva zile, cerînd și autorizația legală a d-lui revizor școlar.

JOI 22 MARTIE.

Astăzi la orele 3 p. m. a sosit în comună dl. Buiculescu, sublocotenent, cu o patrulă de soldați. L-am asigurat că în această comună s'a restabilit ordinea și liniștea încă de la 14 Martie a.c.

Apoi i-am încredințat o declarațiune subscrisă de mine, de preotul bătrîn al comunei, de primar și de vr'o 15 locuitori fruntași din comună și 3 răsvrățiți, cari garantăm pe răspunderea noastră că toți oamenii sunt liniștiți, că s'a restabilit ordinea și liniștea legală și că au revenit la starea normală.

Am chemat pe d. arendaș la telefon, i-am recomandat a da instrucțiuni îngrijitorului d-sale ca să restabilească relațiunile de învoială cu oamenii, să dea voie oamenilor învoiți să iasă cu plugurile la câmp și cu vitele la pășune.

Și că pentru orice aranjament îmi pun serviciile la dispoziția d-lui arendaș și a oamenilor, spre a se relua starea normală a muncilor agricole spre cele legale.

VINERI 23 MARTIE 1907.

În urma cererii d-lui primar local, față cu împrejurările, am îngăduit ca în sala de recreație a școlii să se țină pentru o zi și 2 nopți sătenii arestați, anunțînd și pe d. revizor școlar local.

De la 14 Martie pînă în prezent, cursurile s'au ținut regulat cu toate diviziunile, afară de 17 Martie, cînd ele au fost suspendate pentru o zi prin telegrama d-lui revizor școlar nr. 518, cînd ne-a convocat la Slatina.

SÎMBĂȚĂ 24 MARTIE 1907.

La cererea autorităților și în lipsa d-lui diriginte am consimțit ca cealaltă cameră a dirigintelui să fie ocupată de d-nii ofițeri de la o ambulanță sanitară, cari sosesc astăseară, sau noaptea tîrziu.

A doua zi au plecat în Comuna Crîmpoiu,

DUMINICĂ 25 MARTIE 1907.

Am vorbit cu autoritățile să vestesc toți locuitorii să vie la biserică, unde le-am ținut o predică potrivită cu împrejurările grele prin care am trecut: *Despre rugăciune și puterea rugăciunii la creștini. Despre supunerea la legi și autorități; Dreptul de proprietate este un drept sfânt la toate popoarele, din toate timpurile și din toate țările lumii; Nelegiuirile făptuite: foc, omor, devastări, prădări și crime fără precedente în pașnica noastră țară și fără precedente în istoria întregii omeniri, cu citațiuni din sfânta Scriptură, după canoane și după poruncile religiunii creștine.*

Predici cu subiectele acestea am ținut și înaintea răsvrătiților, atât la biserica acestei comuni, cât și la cercurile culturale, la bisericile comunelor: Șerbăneștii-de-sus, Floru și Văleni.

Domnule ministru, am crezut că e de datoria mea de a vă da o relațiune directă și exactă relativ la răsvrătirea din această comună, răsvrătire primejdioasă, care a pus în pericol însăși existența țării și asupra căreia autoritățile vor stabili responsabilitățile și vor face aplicările riguroase ale Codului Penal.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitului meu respect.

p. Diriginte, I. Leabu
(învățător postul II)

REVIZORATUL ȘCOLAR OLT
Nr. 583, 13 Iulie 1907

Domnule Ministru,

Conformându-mă ordinului d-voastră nr. 13510 din 26 Martie a. c., am distinsa onoare a raporta:

1. Învățătorii acuzați ca instigatori au fost: D. Georgescu, din Comuna Crîmpoiaia, Ilie A. Niculai, din Comuna Sîmburești, Păun Vlădescu, din Șerbăneștii-de-jos, At. Iliescu, din Dejești, N. Stoicescu, din Bălănești, C. Munteanu, suplinitor în Vulturești și I. Negoescu, fost suplinitor în Topana. Preoți n'a fost nici unul.

Din aceștia numai suplinitorii C. Munteanu și I. Negoescu s'a constatat că sunt vinovați și că acuzațiunile contra lor sunt întemeiate.

I. Negoescu a fost depus chiar în timpul răscoalelor, constatîndu-se că însuși el a dat foc caselor proprietății din Comuna Topana. Pe ziua de 1 Aprilie acest suplinitor a fost înlocuit.

Depunerea suplinitorului C. Munteanu s'a făcut în timpul din urmă. Vinovăția lui nu pare încă destul de dovedită, rămîne ca justiția să se pronunțe. Cu raportul nr.... s'a cerut suspendarea acestui suplinitor.

Dintre titulari planează bănuiala numai asupra lui D. Georgescu, din Comuna Crîmpoiaia. Nu e depus. Procesul său a venit înaintea Curții cu juri în ziua de 13 Iulie. Din cauza lipsei de martori, procesul s'a amînat.

Acuzațiunea ce se aduce acestui învățător este că a părăsit comuna cu o zi înainte de răscoale, ducîndu-se la Roșiorii de Vede, în Teleorman, unde nu fusese — după propria-i mărturie — de vr'o doi ani de zile.

Motivul invocat de învățător este procurarea unor lucruri trebuincioase

casei. Instrucția, însă, ar fi dovedit că plecarea învățătorului la Roșiori a avut de scop procurarea de ziare, spre a se comunica sătenilor starea de lucruri.

Altă acuzațiune este că ar fi citit sătenilor adunați în mare număr la primărie ordinul nr. 8318 din 14 Decembrie, al Prefecturii Olt către inspectorii comunali, prin care se vorbește de distrugerea șoarecilor și mușuroaelor, atrăgând atenția sătenilor de interpretarea ce trebuie dată acestui ordin și ce trebuie să se înțeleagă prin șoareci și mușuroae.

Învățătorul însă contestă aceasta și declară că a citit din foaia oficială a județului „Monitorul Oficial al Județului Olt”, într'un număr din Februarie, niște instrucțiuni privitoare la arboricultură. Fapt dovedit că de la primărie sătenii au plecat cu toții și au dat foc casei proprietății, în ziua de 12 Martie; acesta fiind primul act de rebeliune în județul Olt. Rămîne ca justiția să se pronunțe asupra temeiniciei acuzațiunii.

În aceeași zi, învățătorul fuge din sat la Slatina, unde în noaptea de 16—17 Martie e arestat; după cîteva zile a fost liberat. În sesiunea din Octombrie procesul său va veni din nou înaintea juraților.

2. Pentru a arăta partea de merit a preoților și învățătorilor, vom lua pe rînd fiecare comună unde au fost răscoale ori agitații, spre a vedea cu ce a contribuit fiecare pentru preîntîmpinarea ori potolirea răscoalelor.

Serbăneștii de jos. Chiar în ziua cînd s'a declarat răscoala la Crîmpoia, 12 Martie, s'a comunicat scînteia și în această comună. Aci spiritele erau în continuă agitație încă din toamna anului 1906, din cauza purtării mai mult decît arbitrară a arendașului, grec de origine.

Între învoelile agricole era și aceia că nici un locuitor n'are voie să treere grîul său produs pe moșie decît cu treerătoarea arendașului. Consecința acestei condițiuni a fost că treeratul grîului abia s'a isprăvit la 26 Octombrie. La începutul lunii Noembrie s'a început culesul porumbului, fără a mai fi timp pentru semănatul grîului, iar dijmuirea s'a făcut la sfîrșitul lui Februarie, în urma unei interpelări în Cameră. Abia la 10 Martie s'a terminat dijmuitul. Se poate vedea dară pînă unde a fost împinsă răbdarea locuitorilor, greutățile ce au avut de suferit pe gerul cumplit din iarna trecută.

Preoții și învățătorii aveau cunoștință de agitațiile sătenilor, dar ce puteau face față de purtarea atît de neomenoasă a arendașului.

În ziua de 12 Martie, vestea că sătenii din Crîmpoia — comună învecinată — s'au răscurat, că au bătut pe prefect, ce se dusesese să-l liniștească, că e ordin de la Guvern pentru distrugerea averilor proprietarilor, au găsit aci teren destul de prielnic pentru ca satul întreg, chiar femeii și copii să se dedea, în toila zilei, la acte de sălbătăcie, de jaf și devastări.

2. Tirgul de vite ținut în Comuna Cîmpul-Mare în zilele de 12, 13, 14 și 15 Martie — a fost un adevărat focar de răscoale.

În zilele de 14, 15, 16 și 17 Martie, locuitorii formînd o masă compactă din toate satele învecinate: Dumitrești, Dumitrești-Poganu, Sîmburești, Casa-Veche, Dejești, Geamăna, Drăgoești, Vulturești, Dobroteasa, Cucueți, Ciomăgești și Cîmpul-Mare, s'au dat la jefuirea și devastarea tuturor proprietăților din cuprinsul acestor comune. Numai tunurile au putut pune stavilă furiei nebune, ce se deslănțuise în această parte a județului.

Învățătorii I. Olănescu, din Dumitrești, Ilie Popescu, din Dumitrești-Poganu, I. Leutescu, din Dobroteasa, Pr. I. Nițulescu, din Cucueți, Gh. Tănăsescu, din Ciomăgești, declară că n'au avut nici o cunoștință de agitațiile sătenilor.

Planul de răsvrătire s'a făcut în timpul nopții de capii răscoalei, din care cei mai mulți au fost împușcați.

Învățătorul Ilie A. Niculai din Sîmburești, în acel timp de groază, s'a refugiat din comună; bănuir ca instigator a fost arestat; în urmă liberat și scos din cauză, constatăndu-i-se nevinovăția.

Suplinitorul C. Munteanu, din Vulturești, a fost depus în timpul din urmă, pe motivul că ar fi ațîțat locuitorii, vorbindu-le cîndva de grelele învoeli agricole atît pentru locurile de cultură, cît și pentru pășunatul vitelor.

În Comuna Bălțați devastarea s'a făcut pe neașteptate în ziua de 13 Martie. Învățătorul și preotul n'au avut cunoștință.

În comuna Șerbăneștii-de-Sus s'a pus foc caselor proprietății în noaptea de 13—14 Martie. Învățătoarea — o suplinitoare — n'a avut mai dinainte cunoștință.

În aceiași noapte de 13—14 Martie s'au devastat casele proprietarilor din Comuna Crăciunei-de-Jos, Mihăeștii-de-Sus și Mihăeștii-de Jos. Toate aceste devastări s'au manifestat pe neașteptate, fără să fi avut cineva timpul de a le preveni.

În Comuna Dudu revolta se datorește fostului secretar comunal D. Marinescu, care a simulat o telegramă venită de la Prefectură, prin care se da ordin să omoare pe arendaș și proprietar și să le ia pămîntul.

În Comuna Beciu promotorii răscoalei au fost rezerviștii și concediații chemați pentru concentrare, dar complectîndu-se efectivul, au fost puși în libertate. Aceștia sosiți în comună au făcut cunoscut concetățenilor că, în drumul lor atît la ducere cît și la întoarcere, au văzut case incendiate, îndemnîndu-i și pe ei să facă la fel, căci legile de îmbunătățire se vor aplica numai în comunele răscolate.

Învățătorii locali: Gh. Ionescu și I. Constantinescu, precum și preotul paroh P. Popescu, simțind neliniștea locuitorilor, au ținut o conferință populară, citindu-le manifestul Guvernului și îndemnîndu-i la liniște.

Beția răscoalei a întrecut însă sfaturile de liniștire ale conferențiarilor.

În Comuna Bărcănești-Vâlcele se pare că răsvrătirea se datorește tot rezerviștilor reîntorși la vetrele lor. Indemnurile la liniște a învățătorului D. Căpățineanu, citirea manifestului Guvernului, au fost zadarnice. Chiar în aceiași zi s'a dat foc caselor proprietății.

În Comuna Păroși în ziua de 15 Martie au dat năvală în această comună sătenii din satele din apropiere: Sîmburești și Ciomăgești; s'au unit cu cei locali, cari tocmai erau adunați de primar pentru paza comunei. Învățătoarea e o suplinitoare. Preotul s'a încercat a-i liniști, văzînd că nu reușește, s'a refugiat în comună.

În Comani răscoala s'a manifestat pe neașteptate. Sfaturile de liniștire date de învățătorul C. Dumitrescu păreau a fi ascultate, ba chiar se obligau a păzi comuna de vr'o eventuală năvălire a satelor vecine. Cu toate acestea, la un moment dat, un grup de săteni se duce la primărie, rup firul telefonic, lau toba primăriei, dau semnalul de revoltă și tot satul e în picioare; nimeni nu le-a putut sta împotrivă.

În Comuna Topana promotorii au fost locuitorii din Păroși, la care s'au raliat și cîțiva din Topana. Printre aceștia a fost și suplinitorul de atunci I. Negoescu, care se află și astăzi deținut. La catedră a fost înlocuit în ziua de 1 Aprilie.

Comuna Timpeni. Si aici a contribuit indemnurile rezerviștilor precum și exemplul comunelor învecinate. Învățătorul și preotul n'au avut cunoștință.

În Comuna Vața fiind adunați toți sătenii la primărie de către primar,

preot și învățător, preotul paroh le ține o cuvîntare îndemnîndu-i la liniște. Fiind des întrerupt de cîțiva capi agitatori și văzînd că nu mai este ascultat, plîngînd a părăsit primăria. Sosind la timp forța armată, s'au putut împiedeca acte de violență și devastări.

În Comuna Seaca n'a fost răscoală. Preotul Marin Bădulescu și M. Nițulescu, învățător, au fost nelipsiți din mijlocul sătenilor, îndemnîndu-i la liniște.

În Comuna Coteana au fost numai puține agitații. Organizarea unui comitet local, format din membrii autorității locale, printre cari se găsea și învățătorul N. Pădureanu, a menținut liniștea în comună.

În Comuna Tezlui-Curțișoara iarăși s'a semnalat agitațiune. Grație măsurilor luate din vreme de autoritățile locale, din care o bună parte se datorește învățătorilor D. Niculescu și Sava Zamfirescu, cari prin îndemnul la liniște, prin citirea manifestului Guvernului și prin anunțarea la timp a autorităților administrative, au împiedecat ca locuitorii să se dea la manifestațiuni violente.

În Comuna Isvoarele, a fost un început de revoltă. Învățătorul Smarandache Vergulescu văzînd sătenii adunați în cete, s'a dus în mijlocul lor și prin sfaturi înțelepte și citirea manifestului Guvernului a reușit să-i liniștească. Cîțiva săteni, cari se duseseră pentru devastare la casele proprietății, au fost goniti de alți săteni, pătrunși de ideea de ordine și legalitate.

În Comuna Bărcăneștii-Greci, la apelul făcut de administrația moșiei, a învățătorului C. Popescu și a autorităților comunale, locuitorii au făcut gardă păzind casele proprietății.

În Comuna Bălănești învățătorul N. Stoicescu a contribuit mult la menținerea liniștei (raportul nr. 1886 din 27 Iunie adresat domnului ministru).

Din această expunere sumară, se vede că întinderea răscoalelor în acest județ a luat proporțiuni mari din tîrgul de vite de la Cîmpul-Mare, ținut în zilele de 11, 12, 13 și 14 Martie.

Suspendarea tinerii acestui tîrg în acele vremuri se impunea ca cea dinții și mai urgentă măsură de precauțiune.

Contagiunea frigurilor de distrugere a averilor proprietății, ca singură măsură de îmbunătățire și de schimbare a unei stări sociale, a contribuit mult la propagarea focului din comună în comună.

Cît de departe este însă acuzațiunea, ce cată a se arunca preoților și învățătorilor, de instigatori ai răscoalei.

Dacă însă se consideră ca agitatori ai țărănimei totți acei ce cu cuvîntul și cu fapta au lucrat ceva pentru o încercare de emancipare economică a săteanului, pentru deșteptarea lui la o viață mai omenească, atunci întregul aparat al ministerului instrucțiunei din epoca 1901—1905 a fost principalul instigator.

3. Învățători ori preoti, cari să fi suferit pagube de la răscolati, nu sunt.

A fost maltratat învățătorul N. Stoicescu din Comuna Bălănești, după arătările unor dusmani personali, învinovătîndu-l ca tulburător al liniștei statului. Cercetările au dovedit cu totul contrar, învățătorul fiind tocmai un element de ordine.

Învățătorul N. Diaconescu din Comuna Dudu, limitrofă cu Județul Teleorman, a fost împușcat în mină, ne cînd se găsea în curtea școlii, de un glonte rătăcit din o comună din Teleorman, unde se începuse devastările.

Revizor, R. N. Grigoriu

JUDEȚUL R.-SĂRAT

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

PREFECTURA JUD. R.-SARAT
Nr. 1834, 18 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă supune la cunoștință că cu ocazia tulburărilor țărănești din localitate nu a fost implicat decât învățătorul Rafailă din Comuna Lacul lui Baban, care este deja arestat.

Bănueli mai există și în contra altor învățători și preoți, fără a se stabili însă fapte precise, asupra cărora vă voi raporta îndată ce instrucția se va termina.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi încredințarea distinsei mele stime și considerațiuni.

Prefect, *Const. Iliescu*

Director, *A. Cartular*

PREFECTURA JUD. R.-SARAT
Nr. 2043, 4 Mai 1907

Domnule Ministru,

Urmare raportului nostru nr. 1834 din 18 Aprilie a. c. ;

Am onoare a vă aduce la cunoștință că preoții : N. Budescu și D. Petrescu din Comuna Costienii-Mari, acest județ, sunt arestați în Arestul Preventiv local, fiind bănuți ca instigatori în răscoalele țărănești.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi încredințarea distinsei mele stime și considerațiuni.

Prefect, *C. Iliescu*

p. Director, *Const. Gh. Hrubaru*

JUDEȚUL IALOMIȚA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

PREFECTURA JUD. IALOMIȚA
Nr. 4785, 13 Aprilie 1907

MINISTERUL CULTELOR ȘI
INSTRUCȚIUNII PUBLICE
Nr. 18860 din 16 Aprilie 1907
Registratura

Domnule Ministru,

Conformindu-ne cererii d-voastre de a fi puși în curent, de câte ori în cercetările ce se fac pentru descoperirea instigatorilor în tulburările țărănești, se găsesc că au fost amestecați și preoți sau învățători, am onoare a raporta că în județul nostru, în tot acest timp, am avut liniște completă și nicăeri nu s'a semnalat nici o revoltă sau tulburare țărănească.

În contra preoților și învățătorilor din acest județ, nu avem a ne plînge, din contră au fost demni de misiunea lor și ne-au dat tot concursul pentru potolirea spiritelor și menținerea bunei ordine.

Binevoiți, domnule ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Prefect, A. Stoianof

Director, M. S. Negreanu

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN IALOMIȚA
Nr. 1106, 1 Mai 1907

Domnule Ministru,

Referindu-ne la ordinul dv. cu nr. 15510 din 26 Martie 1907, am onoare a vă face cunoscut că, în urma cercetărilor făcute, am constatat că nici un învățător și nici un preot din Ialomița n'a fost acuzat ca instigator în răscoalele țărănești și nimeni n'a suferit nici o pagubă, pentru că în județul Ialomița n'au fost răscoale.

În schimb toți domnii învățători precum și preoții au căutat prin toate mijloacele ca să potolească spiritele celor cari erau mai aprinși.

Revizor școlar, Petre I. Rădulescu

DOBROGEA

Jud. CONSTANȚA {
„ TULCEA { pag. 403-406

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOLAR
AL JUD. CONSTANȚA
Nr. 1348, Constanța, 28 Martie 1907

Domnule Ministru,

Conform ord. dv. nr. 13510 seria A., din 26 Martie a. c., am onoare a vă comunica următoarele:

În întreg județul Constanța a fost și este cea mai perfectă liniște, relativ la răscoalele țărănești.

Nu se află nici un învățător, sau preot, care să fie bănuit sau acuzat de instigator, căutându-și fiecare să-și îndeplinească datoria ce o au, în mod destul de demn.

Revizor școlar, *Paul Pașa*

REVIZORATUL ȘCOLAR
AL JUD. CONSTANȚA
Nr. 1620, Constanța, 11 Mai 1907

Domnule Ministru,

Conform ordinului dv. nr. 18528 din 8 Mai a. c., seria A., am onoare a vă comunica, că în acest județ numai învățătorul P. G. Ștefănescu, din Comuna Dobromir-Vale, plasa Silistra-Nouă, este invinuit că ar fi amestecat în răscoalele țărănești.

Acestui învățător i s'a făcut percheziție la domiciliu de către d. Procuror al Tribunalului Constanța, în ziua de 12 Aprilie a. c., confiscându-i-se o scrisoare adresată d-lui V. Kogălniceanu, că aderă la *Partidul țărănesc*, un apel către săteni de V. Kogălniceanu și 4 scrisori de la învățători.

Acestea le-am comunicat dv. și cu raportul nr. 1482 din 12 Aprilie a. c. Învățătorul P. G. Ștefănescu, în prezent, funcționează la catedra sa.

Revizor școlar, *Paul Pașa*

REVIZORATUL ȘCOLAR DE TULCEA
Nr. 2438, 12 Maiu 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă face cunoscut la ordinul dv. nr. 18528, seria A. că în acest județ n'a fost absolut nici un învățător amestecat în răscoalele țărănești.

Revizor școlar, *I. Vartolăș*

SINICATUL ȘCOLAR
Județul Tulcea
CLUBUL
CLUBUL

OLTE NIA

Jud. Dolj	pag.	409-456
„ Gorj	„	457-460
„ Romanați	„	461-480
„ Vâlcea	„	481-486
„ Mehedinți	„	487-492

JUDETUL DOLJ

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNEI PUBLICE
Confidențial

Domnule Ministru,

Conform însărcinării verbale ce mi-ați dat, am onoare a vă aduce la cunoștință că în zilele de 25, 26 și 27 Martie a. c., m'am transportat în județul Dolj spre a cerceta care a fost atitudinea preoților sătești în mișcărilor țărănești din acest județ.

Luînd înțelegere prealabilă cu domnul prefect local și în unire cu protolereul județului, iconomul C. Săndulescu, am vizitat în timp de 3 zile 18 comune din partea de cîmp a acestui județ, anume: Segarcea, Drănicu, Pa-dea, Bîrza, Valea-Stanciului, Horezu-Poenari, Grecești, Gînciova, Măceșul-de-sus, Goicea-Mare, Goicea-Mică, Bîrca, Urzicuța, Afumați, Boureni, Băilești, Moțăței și Galicea-Mare. În 11 din aceste comune, au fost răscoale țărănești și anume: Drănicu, Valea-Stanciului, Horezu-Poenari, Grecești, Gînciova, Bîrca, Urzicuța, Afumați, Băilești, Moțăței și Galicea-Mare.

În toate aceste comune am încheiat cîte un proces verbal, afară de Comuna Horezu-Poenari, unde spiritele fiind încă agitate, m'am abținut de a face aceasta. În plus, am încheiat un proces verbal în Comuna Segarcea unde n'au fost de loc mișcări țărănești.

În toate comunele răsculate, atît eu cît și protoiereul județului am vorbit țăranilor adunați în biserica satului, îndemnîndu-i la pace, liniște și grabnică eșire la munca cîmpului. Le-am adus la cunoștință înțeleapta hotărîre a înaltului Guvern, de a lua cele mai folositoare măsuri pentru îmbunătățirea traiului lor. Cu toții regretau nenorocirea venită asupra țării și făgăduiau cu lacrimi în ochi că se vor îndrepta.

Aceasta dovedește că ei singuri s'au încredințat acum de prăpastia în care îi împingeau neprietenii lor și ai neamului nostru. Ca mîngiere sufletească, protoiereul județului cu genunchele plecate le-a citit obișnuitele rugăciuni de ertarea păcatelor.

Domnule Ministru,

Înainte de a arăta dacă preoții rurali au fost sau nu au fost amestecați în mișcările țărănești, mă voiu încerca să rezum în cîteva cuvine cauzele acestor mișcări, aceasta nu cu pretenția că motivele date de mine și întemeiate pe cercetări locale ar fi singurele cari au provocat teribila catastrofă ce a amenințat întreaga țară.

Una din aceste pricini, și pot zice cea mai de căpetenie, este dijmuirea tîrzie a porumbului și îngreunarea treptată a învoelilor agricole, care nemulțumeau pe săteni în gradul cel mai înalt. Nemulțumirea aceasta era adeseori alimentată de cîte un cârciumar al satului, cum a fost în Comuna Grecești și Horezu-Poenari, sau de autoritatea comunală cum era în Comuna Afumați, al cărui primar s'a pus în fruntea bandelor spre a prăda grîul proprietarului, sau de vr'un învățător mai ușor la minte, ca învățătorul Deca din Comuna Afumați, la care iarăși s'a găsit grîu de furat și care este și depus.

Adeseori gîndul celor ce alimentau ura țăranilor asupra arendașilor și a proprietarului era de a lua ei în arendă moșiile celor deposezați de avere și trimeși pe cealaltă lume.

Nu puțin a contribuit la această nenorocire și lipsa de energie a autorităților comunale și administrative. Așa, inspectorul comunal ce-și avea reședința în Bârca, a rupt-o de fugă auzind că vin răsculații din Goicea-Mică.

Ceiace am constatat cu surprindere, este faptul că această mișcare nenorocită a fost sistematic organizată. De această organizare era streină nu numai autoritatea comunală, în multe comune prea inconștientă de menirea ei, dar chiar notabilii satului, între care sunt preotul și învățătorul. Dovadă despre aceasta mi-a dat-o faptul că pînă în momentul cînd se pune foc la vre un conac sau la vre un pătut cu porumb, nu se știa de nimeni, afară numai de cei inițiați adică derbedeii și drojdia satelor, cari totdeauna au trăit numai din jaf și prădăciuni. Un singur exemplu va proba adevărul afirmației mele:

Comuna Horezu-Poenari, Valea Stanciului, Grecești și Gănciova sunt în apropiere de cîte $\frac{1}{2}$ pînă la 1 km. una de alta. Conacele și pătulele cu porumb ale acestor comune au fost incendiate în timp de 3 ore și iată cum: În ziua de 11 Martie a. c., ora 12 $\frac{1}{2}$ p. m., s'a pus foc la Horezu-Poenari, în urmă la Valea-Stanciului, Grecești și Gingiova. Tot în acest interval de timp se omorî arendașul Virgil Tîrnoveanu în Horezu-Poenari, comptabilul Petre Hagi Mihail în Comuna Grecești și arendașul Haralambie Constantinescu în Gănciova.

Lucrarea aceasta de incendiere era dirijată în chip tainic de o căruță cu 2 cai negri, ce ducea în goana mare 5 țărani și o femeie, care alergau din sat în sat, puneau foc și în urmă se făceau nevăzuți. În urma lor venea grosul mulțimei alcătuit din derbedeii satelor, înarmați cu topoare, sape și frigări, cari în sunetul clopotelor bisericeii și ale goarnelor alarmau lumea, trăgînd în drumul lor pe toți curioșii, amenințîndu-i cu topoarele la caz de refuz.

În fața acestei mulțimi turbată de ură, majoritatea sătenilor se ascundeau de groază. Alții părăseau satul căutînd adăpost prin păduri. În asemenea împrejurări mulți dintre preoții și învățătorii satelor n'au îndrăznit să iasă în mijlocul lor spre a-i potoli. Cei ce au făcut-o au fost adevărați eroi.

Printre aceștia merită a fi citat preotul Ioan Turcu, din Comuna Calopăr, care ajutat de învățătorul satului ese înveșmîntat în haine preoțești, purtînd în mîini potirul și sf. cruce și se adresează mulțimei infuriate cu aceste cuvinte:

„De vroîți să ardeți averea proprietarului, treceți mai întîi peste corpurile noastre“.

Cuvintele autoritare ale curajosului preot înmuie inimile învîrtoșate ale mulțimei și satul fu salvat.

Tot prin sfaturi și îndemnuri potrivite au fost ferite de turburări și salvate de incendiu averile proprietarilor din comunele: Padea, Segarcea, Ghidici, cum și o parte din averea proprietății din Comuna Bîrca.

Liniștea spiritelor în aceste comune se datorește în mare parte energiei și sfaturilor următorilor preoți: Pavel Marinescu, din Padea, Ilie Pretorian din Segarcea, Anastasie Predescu din Ghidici și Alexandru Baculescu din Bîrca. Acesta din urmă, însoțit de 2 servitori ai săi, s'a repezit în mijlocul flăcărilor salvînd o magazie de grîu.

Alături, însă, cu acești preoți conștienți de rolul lor edificator în mijlocul poporului, s'a găsit — spun aceasta cu durere sufletească — și de acei ce n'au voit să spună nici un cuvînt spre liniștirea spiritelor. Atitudi-

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

nea lor pasivă, în niște împrejurări atât de grave în urmările lor, a fost foarte păgubitoare pentru prestigiul lor preoțesc, cum, și pentru averile rui-nate sau pierdute. Aceștia sunt: Preot Nicolae Voinescu din Comuna Drănic, care s'a ascuns în casă, atunci când învățătorul, fratele său de luptă pentru luminarea poporului, era în mijlocul răsculaților; preot Vasile N. Ioniță, din Urzicuța, cum și preoții: Al. Popescu, P. Demetrescu și Constantin Ionescu, toți trei din Comuna Bărlești.

Activitatea pastorală a acestor trei preoți din urmă lasă foarte mult de dorit. Așa, ei nu voesc să facă parte din comitetul conferențiar din localitate și numai unul, preotul C. Ionescu este membru al Băncii populare.

Această lipsă de datorie a susnumiților preoți e foarte păgubitoare păstoritorilor lor din Comuna Băilești, care nu puțin au suferit după urma răsvrătiților.

Furia bandelor însă în unele din comunele răsculate, vizitate de mine, era așa de mare încît preoților, ca și celorlalți notabili ai comunei, le-a fost imposibil s'o potolească.

Rolul lor în urma incendierei s'a mărginit numai în a liniști spiritele răzvrătite, îndemnîndu-i să curme aceste nelegiuiri și să aducă înapoi grîul și porumbul furat. Cel ce se deosebește mai mult în această privință e preotul comunei Moțăței, Ioan Moțăteanu, care aduna la biserică mulțimea înfuriată și de aci înveșmîntat în haine preoțești, purtînd crucea și Evanghelia în mîini, pornește spre marginea satului. Ajuns aci, preotul împreună cu mulțimea ingenunchie în fața artileriei sosite pentru bombardarea satului, implorînd ertare. Promite liniște complectă și o asigură cu prețul vieții sale. Artileria își ia drumul, iar satul e mîntuit din perzare.

Domnule Ministru,

Din cele spuse pînă aici și din constatările făcute în comunele răsculate, mi-am format convingerea că preoțimea noastră rurală din aceste comune, nu numai că n'a instigat pe țărani la răscoale, așa cum pe nedrept o acuză unele gazete cotidiene, ci din contra, majoritatea a avut o atitudine demnă și liniștitoare, fie prin prevenirea răscoalelor, fie prin potolirea lor, salvarea averilor și înlăturarea bombardării satelor.

Acelaș lucru îl pot afirma, după asigurările date de protoieria locală, și de preoții celorlalte comune răsculate și din partea nordică a județului Dolj. Numai unul singur a fost ispitit de spiritul cel rău amestecîndu-se în aceste mișcări nenorocite. Acela este preotul I. Dumitrescu din Comuna Adunații de Geormane, ce se află depus în Arestul Prefecturii. Dacă instrucția va dovedi vinovăția lui, merită să-și ia plata faptei lui conform legilor noastre civile și bisericești.

Țin a arăta, domnule ministru că zvonul pe care l-au dat unele gazete, cum că armata postată pentru menținerea ordinii în Băilești ar fi fost amăgită de o înmormîntare simulată, este cu totul falșă. Din registrele Stărei Civile ale Primăriei locale se dovedește că în zilele de 13, 14 și 15 Martie a. c., s'a făcut înmormîntarea a trei săteni.

Înmormîntarea despre care s'a făcut mare zgomot în gazete, a avut loc în ziua de 14 Martie. Era cadavrul lui Ioan Dumitru Nicola Gaciu, mort în timpul răscoalelor, care, după dorința familiei trebuia să fie purtat pe strada principală ce duce spre curtea proprietății, păzită atunci de armată. La vederea cortegiului, armata a somat pe cei ce duceau mortul, să o ia pe altă

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

stradă, celace s'a și făcut. Deci, dar, despre o înmormîntare simulată nici vorbă nu poate să fie.

Acesta este rezultatul cercetărilor făcute în comunele răsculate din județul Dolj, pe care cu cel mai profund respect îl supun aprecierilor domniei voastre, rugîndu-vă să binevoiți a dispune ca preoților: I. Turcu din Calopăr și Ioan Moțățeanu din Moțăței să li se acorde cîte o distincție pentru creștineasca lor purtare demnă de admirat, iar față cu atitudinea pasivă și contrară spiritului evanghelic a preoților: N. Voinescu din Drănic, Vasile N. Ioniță din Urzicuța, cum și C. Ionescu, Al. Popescu și Petre Dumitrescu din Băilești, să bine voiți a lua măsurile ce veți crede de cuviință.

Alătur aci și acele II procese verbale.

Defensor, Gr. Popescu Breasta

MINISTERUL DE INTERNE

Serviciul Poliției generale și Statistice

Nr. 21049, 10 Aprilie 1907

Confidențial

Domnule Ministru,

Din cuprinsul unei cărți poștale adresată de un anume Gogu lui dascălul Nicolae Petre din Calafat reeșind că semnatarul simpatizează cu mișcarea țărănească, am cerut informațiuni de la poliția orașului Calafat, care mi-a comunicat următoarele:

Adresantul cărții poștale dascălul Nicolae Petre este învățător în Comuna Poiana-Mare și soldat în compania IV din Regimentul 31 Calafat, iar în timpul războaielor a fost detașat cu compania la Cetate.

În ce privește pe acel ce semnează cu numele de Gogu și el este soldat bacalaureat, tot în compania IV din Regimentul 31 Calafat și împreună cu regimentul a fost trimis în Moldova, de unde scrie lui dascălul.

Acest Rădulescu își are domiciliul în Calafat, la mama sa Wilhemina Rădulescu, care are o moară cu aburi în asociație cu fratele ei Gheorghe Hut.

Comunicîndu-vă cele ce preced, am onoare a vă înainta o copie după cartea poștală semnată Gogu, cum și după o scrisoare adresată lui Nicolaescu Petre către G. Rădulescu, rugîndu-vă să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, Const. Nițolau

Director, A. Sachelarie

PPREFECTURA JUD. DOLJ

Nr. 6096, 25 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

D. Prim Procuror al Trib. Dolj, prin adresa nr. 6165, îmi comunică că a deschis acțiune publică contra învățătorilor Petre Stănescu și Grigorie Deca, ambii din Comuna Afumați, cel dintîi arestat, iar cel din urmă dispărut, ca găsiți culpabili pentru faptul prevăzut de art. 47 c. p. combinat cu art. 354, 357 și 358 C. P.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Asemenea a deschis acțiune publică și contra preotului Ion Dumitrescu din Comuna Adunații-de-Geormane pentru faptul prevăzut de art. 81 combinat cu 47 C. P.

Am onoare a comunica d-v. aceasta rugându-vă să binevoiți a dispoza cele ce veți crede de cuviință.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni.

p. Prefect, *Indescifrabil*

p. Director, *M. Coțofeanu*

REVIZORATUL ȘCOLAR DOLJ
Nr. 1393

MINISTERUL CULTELOR și
INSTRUCȚIUNEI PUBLICE
Nr. 26914 din 15 Mai 1907
Registratura generală

Domnule Ministru,

Răspunzînd ordinului d-voastră circular nr. 18528, Seria A., din 8 Maiu a. c., am onoare a vă comunica următoarele:

1. Învățătorul I. Stănescu de la Comuna Afumați este implicat în răscoalele țărănești, mandatul de depunere este confirmat de Judecătorul de Instrucție și este reținut în Arestul preventiv de două luni.

A fost suspendat din serviciu cu ordinul d-voastră nr. 18976, Seria A. din 14 Aprilie a. c.

2. Învățătorul Gr. Deca din Comuna Afumați, cătunul Amzulești, a fost deasemenea implicat în răscoale. El a părăsit serviciul și a stat ascuns pînă la 6 Maiu, cînd s'a prezentat Parchetului, care l-a pus în libertate, negăsindu-se contra-i nici un indiciu de culpabilitate.

3. Învățătorii: I. Dinulescu (Adunații de Geormane); I. Gunescu Goiceanu (Goicea-Mare); I. B. Momîrleanu (Goicea-Mică); N. Petruțian (Ciutura), au fost bănuți ca instigatori, aduși în Craiova legați și sub excortă, însă imediat au fost puși în libertate, constatîndu-se nevinovăția lor.

4. Învățătorul M. Păsculescu de la Comuna Carpeni, aflat în concediu pînă la 1 Septembrie viitor, pentru însărcinări didactice, a fost bănuț ca instigator și chemat la București la interogatoriu. El este liber în timpul de față.

Aceștia sunt învățătorii din județul Dolj implicați și bănuți ca instigatori în răscoalele țărănești.

Revizor, *C. Alessandrescu*

REVIZORATUL ȘCOLAR DOLJ
Nr. 1579, 31 Maiu 1907

Domnule Ministru,

Răspund tîrziu ordinului D-voastre circular nr. 13510 din 26 Martie a. c., pentru că am voit să vă arăt totul — după cum m'am convins personal — de chipul cum s'a întîmplat răscoalele țărănești în județul Dolj, stabilind adevăratul rol ce l-au avut învățătorii și preoții în mișcarea țărănească.

Răscoalele aici au fost mai violente ca oriunde. Și, fiindcă știu cît vă interesează chestiunea țărănească, am căutat să vă raporteze numai adevărul

constatat prin mine, să fac istoricul răscoalelor din fiecare comună și să vă conving din darea mea de seamă, că învățătorii și preoții, în general vorbind, afară de puține excepțiuni condamnabile, au dat cel mai prețios concurs pentru potolirea răscoalelor.

Zic excepțiuni condamnabile, domnule ministru, pentru că în rîndul lor bag pe acei învățători lipsiți de sentimentul datoriei, cari de frică — de altfel explicabilă — au dezertat de la posturile lor, lăsînd comuna pradă unor ticăloși, parte din ei eșiți din pușcării, și cari n'aveau ce pierde.

Acești învățători rămîn responsabili de faptele lor.

În generalitatea cazurilor, învățătorii, acești apostoli ai luminii, și-au făcut datoria, dînd pildă de patriotism luminat, și-au reușit, animați de sentimentul datoriei, în menținerea ordinei, întrucît au avut la spatele lor și o administrație comunală conștientă și un colaborator cinstit în preot.

Darea de seamă vă va convinge despre aceasta.

Nu cunosc și nu pot acuza pe nimeni de instigator.

Izbucnirea răscoalelor se datorește:

a) pe unele locuri învoelilor agricole prea grele, ba foarte grele de suportat;

b) dijmuirii porumbului, care în unele localități, văzute de mine în mulți ani, se făcea după căderea zăpezii pe porumb de două palme, și ca probă recentă e că Virgil Tîrnoveanu, pînă în Martie, cînd a fost omorît de țărani, nu-i dijmuise;

c) răului tratament, căci în unele curți boerești nu intra țăranul fără să fie bătut și insultat;

d) lipsei de sentiment omenesc față de cel ce cu atîta sudoare umple pătulele și magazinele altora, căci pentru o datorie de doi lei, administratorul unei moșii a luat cureaua de la pîntecele datornicului; etc. etc.

e) molipsirii, și această molipsire se datorește în mare parte — după mine — neînsumării tuturor contingentelor concentrate pentru mobilizare: unii din tineri au auzit prin orașe fel de fel de versiuni și subț impresia celor auzite au răspîndit zvonuri:

„Este ordinul M. S. Regelui să omorîm boerii, să le distrugem conacele și să le împărțim moștile”;

f) fricii de *studenți*, după unii *studîeni*, după alții; că vin să le dea foc și să-l omoare, dacă nu imită pe răsculații din comunele vecine;

g) dorinței d'a scăpa de streini — prin streini ei înțeleg pe Greci — căci aici în județ nici pomeneală nu e de ebreu, și țărani nici nu tolerează în sat pe un ebreu mai mult ca trei zile, iar cu Bulgarii s'au asimilat, deși în sate trăesc deosebit unii de alții, etc. etc.; În unele localități, cauza care l-a îndemnat la fapte sălbatece rămîne o enigmă întrucît:

a) cu proprietarii și arendașii n'aveau neînțelegeri de așa natură, încît să-i îndreptățească a fi nemulțumiți;

b) moșiile statului li se împărțiseră în loturi;

c) aveau în depozit din belșug griu și porumb grație abundenței din anul trecut;

d) în unele comune, p'acea mare secetă din anul 1901, locuitorii, ca de exemplu în Comuna Adunații-Geormane, au primit porumb mai mult gratis dela doamna proprietară El. C. Dumba și, acum decurînd, tot dînsa proiectase a zidi, cu a sa cheltuială, o biserică, la care se și începuse lucrările.

Din cele 159 comune rurale cîte are Județul Dolj, în 80 a fost liniște completă, ba, locuitorii au înființat patrulare de pază, cari păziau satul ziua și noaptea.

În aceste comune: preoții, învățătorii și autoritatea comunală, umblău sfătuind pe locuitori, că binele și ușurarea învoelilor agricole, de muncă, nu se pot căpăta prin răskoale, jaf și vărsare de sînge, ci prin cinste, muncă și înțelepciune, și prin povește convingătoare s'a ajuns a se avea cea mai perfectă liniște și ordine.

În alte comune, tot liniște, ca măsuri preventive.

S'a ordonat închiderea circiumelor, nemaî permițîndu-se băuturi alcoolice ;

S'a ridicat petrolul ce s'a găsit la comercianți;

S'a cumpărat prin șefii de garnizoană arme și s'a organizat o gardă de zi și noapte în jurul comunelor;

S'a interzis clăcașilor, după orele 8 seara, să mai umble pe strade sau să iasă din casele lor ;

S'a interzis locuitorilor primirea persoanelor streine și chiar a rudelor — locuitori streini — și nici sătenilor nu le era permis să părăsească comuna pentru orice trebuințe.

Garda de noapte să se facă numai de proprietari cu moșie de la 10 Ha. în sus, iar cea de zi numai de moșneni, excluzînd cu totul pe clăcași;

S'a format comisiuni din bătrîni sfătoși și cu autoritate morală, cari împărțiți în grupe dau sfaturi în dreapta și stînga, menținînd nivelul moral printre săteni.

La asemenea salutare măsuri au luat parte următorii învățători, grație cărora s'a reușit a se păstra o liniște și o ordine exemplară prin comunele lor:

Bercea Herescu (Bucovățu)

Florescu Gh. (Cornu)

I. Stănculescu (Comoșteni)

C. Marinescu (Murgașu)

I. Stoenac (Zavalu)

Gr. Chifulescu și Popa M. Florea (Siliștea Crucii)

N. Constantinescu (Tencănu)

N. Nicolăescu (Sadova)

I. Călinescu (Bechetu)

Șt. Tuțescu (Catanele)

Marin Păunescu (Gighera)

I. Negrițescu (Dobridoru)

I. Marian (Tunari)

D. Iliescu (Poiana Mare)

Șt. Georgescu-Ducea (Ciuperceni Vechi)

C. Bărbulescu (Caloparu)

Paul Popescu (Șegarcea)

I. Pavel (Valea Boului)

D. Popescu (Cerățu)

D. Dinulescu (Bărza)

Preotul N. Pretorian (Țăntăreni).

La această stare pașnică a contribuit în multe comune și părinteasca ocrotire și ușurare, ce băncile populare au dat locuitorilor, căci prin ele s'au dezrobît pămînturile țăranilor, ce fuseseră arendate și cotropite de cămătari, s'au cumpărat vite de muncă, instrumente agricole, s'au întocmit gospodării bune, s'au făcut societăți cooperative, etc.

Pe alte locuri: manifestul onor Guvernului a fost lipit pe cartoane și purtat pe strade de echipe de elevi, cari cu glas tare îl citeau sătenilor în toate unghiurile și locurile, unde se aflau 2-3 săteni.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

În școalele, acolo unde n'au fost închise, s'au dat sfaturi elevilor, și s'au înălțat rugăciuni către Dumnezeu pentru mîntuirea poporului și a țării, îndemnîndu-se copiii să spună părinților a fi liniștiți, etc.

Astfel s'a putut menține ordinea în cele 80 de comune.

În cele 79 comune, cite au fost în revoltă, toate povețele au fost zădarnice.

Unii spun că s'au revoltat pentrucă n'au pămînt suficient pentru muncă; că n'au loc de pășune pentru vite: că se exploatează moșile în bani și că țăranii locali sînt învoiți cu greu — aducîndu-se la muncă streini; — că trebuia să se scoale și să meargă acolo unde merge toată lumea; e poruncă să se revolte și că armata nu trage cruce în cruce (creștin în creștin); etc., etc.; alții spun că de frică s'au revoltat, de teama comunelor vecine revoltate, etc.

După mine, întinderea revoltei cu atîta furie în Județul Dolj, rămîne o enigmă, întrucît, în unele comuni revoltate, locuitorii erau cunoscuți ca harnici plugari, bine împroprietăriți și cu bună situație materială.

Între învățătorii din comunele revoltate cari n'au părăsit comuna un singur minut și cari au întrebuințat tot felul de mijloace să-i împiedece de la comiterea barbariilor săvîrșite, în fine oameni cari și-au dat socoteala de rostul lor în sat, tocmai în împrejurări de felul acesta sunt :

Gh. Mihăilescu (Seaca de cîmp)

I. Popescu (Almaju)

Atena Grigoriu, Al. Stănculescu și Ilie Pîrvulescu (Băilești)

C. Demetrescu (Valea Stanciului)

G. V. Popescu (Negoiul,

Andreescu P. Const. (Căpreni)

C. Bărbulescu (Calopar)

C. Alexandrescu (Argetoaia)

C. Rocșoreanu (Beloțu)

M. Marineanu (Mîrșani)

I. Martin și D. Roșianu (Brabova)

V. Grigorescu (Salcia-Valea lui Pătru)

D. Popescu (Izvoru)

I. Petrescu (Stoina)

Marin Pretorian (Grindeni-Orășani)

I. Dumitrescu (Grindeni-Lișteava).

Multă inimă au probat că au preoții:

I. Popescu (Gîngiova)

Preot C. Tănăsescu (Bucovățu)

Preot Murgășanu (Murgașu), precum și primarul I. I. Mitrănescu din Comuna Catanele.

Nu pot trece cu vederea, domnule Ministru, serviciile imense ce domnul Ghiță Orman, șeful gărei din Băilești, a adus Comunei Băilești. Domniei sale se datorește faptul că această mare și bogată comună a județului n'a fost distrusă.

Eu n'am ezitat într'un singur minut d'a fi acolo unde datoria mă chema, și fără nici o frică, înconjurat de învățătorii din comună, am îndemnat pe

săteni la liniște și dacă, în unele cazuri n'ar fi reușit, cauza este că în capul revoltaților au fost niște derbedei vițioși, oameni fără nici un căpățiu, și turmentați de băutură.

Primiți, vă rog, domnule Ministru, expresiunea distinsei mele considerațiuni și respectul ce vă port..

Revizor, C. Alessandrescu

IN COMUNA CORLATELE

Locuitorii, după cum mărturisesc ei, sunt desperați din cauza sărăciei. Proprietarul și arendașii nu le dau pământ de muncă suficient, nici loc de pășune pentru vite.

Moșia o exploatează mai mult în bani, iar pe țăranii îi învoeste greu, și toamna la socoteală îi scot datori, după ce muncesc toată vara numai la ei.

Deși aceasta le e situația, totuși nu se răsculau dacă nu erau înconju-rați și amenințați de locuitorii satelor vecine.

Istoric

În ziua de 11 Martie, locuitorii din Corlatele au fost cu afaceri — zic ei — prin Comuna Galicea Mare. Acolo — tot ei spun — au fost amenințați de Galicienii, că dacă în acea seară nu pun foc averilor boerești, apoi vin ei și pun foc și averilor boerești și averilor sătenilor.

Reîntorcându-se în comună, acei săteni au răspândit printre ceilalți zvonul că noaptea au să vină Galicienii și să le pună foc, dacă ei stau și nu se răsculă.

Pînă seara tot satul a fost pus în cunoștință.

Aici în Galicea-Mare s'a dat primul semnal de revolte pentru Județul Dolj.

Proprietarul și arendașul au fugit din comună. De cum s'a înserat un grup de cîțiva săteni au spart geamurile caselor de la curțile boerești, în vreme ce alții trăgeau clopotele de la biserică.

În câteva clipe au spart ușile de la case cu topoarele, au pătruns în lăuntru lor și apoi le-au dat foc.

De însemnat este că au găsit în pivnița unui arendaș un butoiu cu vin, din care bînd pe întrecute s'au îmbătat și din acel moment s'au dat mai mult la devastări și sălbătăcii, punînd foc la toate ecaretele din curți.

Au rămas nearse în acea noapte numai cîteva pătule cu porumb, pe care aproape toți sătenii le-au golit, ducînd porumbul la ei, și apoi în seara de 14 Martie dînd foc pătulelor goale.

Cred că, dacă proprietarul și arendașii n'ar fi părăsit satul, și dacă autoritățile comunale ar fi luat măsuri de ziua, cînd oamenii se sfătuiau, și arestau pe capi, răscoola n'ar fi avut loc, mai cu seamă că numărul celor răsculați era foarte mic, față de numărul sătenilor pacinici, care voiau să cruce averile boerești, poate mai mult din respect religios.

Învățătorul și preotul nu numai că n'au fost instigatori, din contra s'au coborît în mijlocul lor, și-i sfătuiau să se abțină d'a se revolta, arătîndu-le și relele ce ar urma, dacă ar cădea în păcatul acesta.

I-au strîns în biserică, i-au sfătuit să se liniștească, le-au citit și explicat manifestul Guvernului, în sfîrșit au procedat cum le-au dictat împrejurările și ordinele autorităților, și cu toate acestea — vă mărturisesc plin de mîhnire — domnule Ministru, învățătorul Gheșu Stancu, din Comuna Corlatele, a

fost grav bătut de un domn locotenent (al cărui nume mă voiui să-l aflu) și de doi soldați, puși din ordinul acestuia, pentru motivul că n'a fost salutat de învățător.

Acest lucru se petrecea la 1 Aprilie, cu mult în urmă după terminarea răzcoalelor.

IN COMUNA BISTREȚU

În seara de 14 spre 15 Martie, locuitorii din această comună s'au revoltat, dînd foc ecaretelor dela conacul proprietății, luînd atît porumbul cît și toată mobila aflată în casa cea mare, ce servea de locuință arendașului, dar n'au incendiat-o, ci au distrus numai ușile și ferestrele.

Cauza care i-a îndemnat la acest neomenos fapt rămîne o enigmă, intrucît, cu arendașul n'aveau neînțelegeri de așa natură, încît să-i îndreptățască a fi nemulțumiți.

Ceva mai mult, pînă în dimineața cînd s'a făcut devastarea nu se observa nici o agitare printre ei; își exprimau numai dorința de a interveni către cei în drept, spre a le vinde în loturi, restul acestei moșii.

Pentru preîntîmpinarea răzcoalelor, învățătorul și preotul comunei, au întrunit pe săteni, atît în localul școalei, cît și în fața bisericii, unde prin cuvinte înțelese de toți, le-au arătat nenorocirea ce poate veni peste țară din asemenea nesăbuite răzcoale și pedepse ce-i așteaptă pe răsculați.

Cei câțiva derbedei, luînd în batjocură povețele învățătorilor, au să-vîrșit faptul. Acum se căesc, dar e prea tîrziu.

IN COMUNA RUDARI

În această comună revolta a avut loc în noaptea de 13—14 Martie. Oamenii din această comună erau liniștiți — și n'aveau motiv de revoltă — pentrucă li s'a împărțit în loturi două moșii ale statului, pe care s'au împroprietărit cea mai mare parte a locuitorilor.

Cei neîmproprietăriți, pentrucă n'aveau dreptul după lege, văzînd răzvrătiți pe locuitorii din Galicea-Mare, Moțăței și Corlatele (comuni vecine), au găsit cu cale să dea foc la conacul statului și al domnului Mihail V. Rudăreanu, proprietar.

Acești instigatori, avînd în cap pe secretarul comunal Dumitru Nicolae-scu, om vițios și care a fost judecat de Tribunalul militar, și împușcat, au lucrat pe sub ascuns și foarte repede.

Mascați la față și corp și ajutați de întunecul nopții, au pornit din pădurea Rudari, trăgînd focuri de revolvere și puști, și ajungînd în sat au început să lovească cu săcurile în gardurile și casele oamenilor, pretinzîndu-le să meargă cu ei.

În drumul lor, parte din oameni au mers, iar parte au fugit din casele lor. Cei luați cu ei noaptea — după cum s'a dovedit din judecata militară — erau duși de instigatori să puie foc, fără voia lor, între topoarele și puștile instigatorilor.

Dacă armata nu intervenea la timp, tot satul ar fi fost distrus. Instigatorii — în număr de 12 — au fost dovediți și împușcați pe loc.

Pînă la sosirea armatei și în urmă, circumele au fost închise, iar șeful de garnizoană a format patrule, atît prin comună, cît și la bariere, spre a nu lăsa pe jefuitorii streini să aducă lucruri furate în Comuna Rudari, din

comunele vecine, obligînd pe locuitori — subț pedeapsă — d'a mai circula după ora 7 seara.

Învățătorii și preotul și-au făcut datoria, ținînd de 4 ori pe săptămînă, conferențe poporanilor, dar în zadar. Orice influență a lor a fost zadarnică față de o pornire pe care nu știu cum s'o mai numesc.

IN COMUNA GOEȘTI

În ziua de 14 Martie, pe la orele 12 din zi, doi țărani bețivani, din cătunul Goești, anume: Marin Stănică și Constantin N. Radu, după ce au băut la cîrciumi și s'au îmbătat, s'au dus la primărie și au luat goarna. Constantin N. Radu a cîntat cu ea, iar Marin Stănică umbla din casă în casă să strîngă pe locuitori, spunîndu-le că așa au venit legile acum, că vin „*Studianții*”.

Tot acești doi țărani au trimes pe gărdașul de la primărie să vină și locuitorii din cătunul Piorești și, ca prin minune, au venit mai 'nainte căpitani lor din acel cătun, anume: Ion Stan Catrina, Ilie Vulpe, Ion Vulpe și Dumitru M. Morariu, toți turmentați de băutură, și acești patru s'au întîlnit cu cei doi de la Goești.

În număr apoi mai mare s'au dus la primărie: strigă, injură ca niște sălbateci și pun pe secretarul comunal să cheme la telefon pe arendașul Mișu P. Smoliceanu, care se afla la Craiova. Acesta sosește în trăsură pe la 4 p. m.

Sătenii răsculați îl iau de la conac, pleacă cu el la cîrciumă, îl bat și torturează în mod barbar și, după spusele cîrciumăresei, C. N. Radu îi pune capul în pragul ușii și cere săcurea să-i tae gîtul.

Cu chiu, cu vai, e scăpat de alți oameni, dus la conac, iar barbarii — luînd exemplul de la vecinii lor, care dedeseră foc conacelor dumnealor Al. Georoceanu și N. T. Popa, se reîntorc la conacul proprietății din Goești, îi dau foc, și magaziei cu grîu și coșarelor cu porumb.

Pe la orele 6, totul era în flăcări, iar arendașul e scăpat din nou ca prin minune și transportat în agonie la Craiova.

Precum vedeți, domnule Ministru, toate aceste sălbătăcii s'au petrecut în ziua de 14 Martie între orele 3—6 p. m. și în așa fel că nici învățătorul, nici preotul, nici autoritățile comunale n'au avut nici o cunoștință.

În ziua de 15 Martie, sosesc 12 soldați artileriști, trag salve de revolver, bat cu sabia în dreapta și stînga, și numai cu chipul acesta pun pe goană pe sălbateci.

Au fost morți și răniți: capul bandei C. N. Radu pînă în ziua de 1 Aprilie n'a fost prins.

La sfîrșitul lui Martie, totul era în liniște, iar soldații din Reg. 12 Cantemir-Vodă, postați aci pentru restabilirea liniștei și prinderea capilor de revoltă, au plecat din comună în ziua de 31 Martie.

Nici preotul, nici învățătorul, n'au putut să potolească în acel timp pe răsculați, căci erau turmentați de băutură.

Numai în ziua de 17 Martie, învățătorul Ilie Triculescu, îndemnat de ordinul nostru nr. 4031/907, pe lîngă care i-am înaintat și manifestul d-stre aleargă din om în om, pune de trage clopotele la biserică, și astfel se adună în curtea bisericii toată obștea satului, unde preotul îmbrăcat în odăjdii, cu crucea în mînă și cu evanghelia în alta a oficiat un serviciu divin, iar învățătorul i-a povăuit spre potolire.

Locuitorii cu toții, mic și mare, plîngeau și se tînguiau, blestemînd pe

rău făcători, sărutînd crucea și evanghelia și odăjdiile preotului și cerînd de la Dumnezeu ertarea păcatelor.

Ingroziți de bubuitul tunului de la Băilești și Galicea, toți sărutau pe învățător și-l rugau să intervină să nu vină tunurile și în comuna lor.

Din acestea se constată, domnule ministru, că nici în această comună nu s'au comis sălbătăcii de oameni cumînți, ci de niște derbedei vițioși, oameni fără căpătâi.

Nici preotul, nici învățătorul, nu s'au sustras de la datoria de a lucra pentru potolirea răscoalelor țărănești în Comuna Goești, ci din contra au lucrat cu abnegație, credință și devotament, pentru tron, neam, patrie și comună.

IN COMUNA NEGOEȘTI

Mai mulți locuitori din Comuna Negoști unindu-se cu o parte din cătunele Muereni și Ciorobești, pendinte de Comuna Goești, precum și cu o parte din locuitorii Comunei Godeni, în noaptea de 14 Martie, au mers la proprietatea domnului Marcu Popescu, proprietarul moșiei Negoști, unde au incendiat conacul, pătulele cu porumb și grîu, și o moară de aburi, motivînd aceste sălbătăcii pe: *de ce nu ne dă proprietarul pămînt, ca să avem și noi de unde trăi ?*

Învățătorul n'a putut preîntîmpina răscoala din cauză că revoltații erau din alte comune și au venit noaptea de au incendiat.

IN COMUNA SACA DE CÎMP

Locuitorii din acest sat sunt cunoscuți ca cei mai harnici plugari, și, ca urmare, situația lor materială nu lasă nimic de dorit.

În acest an de belșug, mare parte din săteni au recoltat cîte 400—500 duble de grîu și cîte 500—600 duble de porumb, de pe pămîntul cultivat de ei pe moșile boerești.

Față cu această situație a veniturilor lor, cu deosebire în acest an, și cunoscută fiind firea pacinică a țăranilor din satul Saca de Cîmp, nimenea nu se aștepta la o răscoală în această localitate.

Domnul I. Florescu, proprietar, era cel mai convins că țăranii de pe moșia domniei sale nu se vor răzvrăti, cunoscîndu-i pe toți ca oameni harnici și foarte pacinici.

Din cauza acestei prea mari încrederi în cumînțenia sătenilor, domnul proprietar și autoritatea comunală nu au luat măsuri de pază. Buna credință însă a tuturor a fost înșelată.

Acel care a provocat răzvrătirea este un țăran din sat, pripășit aici și venit din Comuna Maglavit (Dolj).

El s'a înțeles pe ascuns cu încă 4 săteni, din cei cu apucături răzvrătoare și, la orele 1 din noaptea de 12—13 Martie, au plecat prin sat înarmați cu revolvere și securi, au pătruns în locuințele a vr'o 80 săteni și amenințîndu-i cu moartea, i-au silit să-i urmeze împreună cu copiii lor de 14 ani în sus, acolo unde ei îi vor conduce.

Cu toții s'au dus la conacul domnului P. Trăistaru și incendiindu-l s'au înapoiat fiecare pe la casele lor, furînd multe lucruri din casă, găsite la conac.

Focul a distrus cu desăvîrșire două pătule cu porumb, un grajd, o mașină de bătut porumb și un car de transport.

Nici preotul, nici învățătorul G. Mihăilescu n'au fost acuzați de instiga-tori ai răscoalei. Ei, pe toate căile, au căutat să preîntîmpine răzvrătirea. Înainte de izbucnirea ei, învățătorul a arătat tuturor rătăcirea în care au căzut locuitorii răzvrățiți din comunele vecine. Le-au spus că omorurile, jafurile și dările de foc nu sunt fapte omenești, nici creștinești, că prin nechibzuința lor, țăranii din România pun în primejdie țara și se pun în primejdie și ei că armata îi va împușca ca pe niște fiare.

În acel timp de fierbere însă, cînd patimile clocoteau în inimile lor, vorbele învățătorului n'au fost în stare să preîntîmpine aceia ce din nenorocire s'a întîmplat. Era nevoie și de un alt argument de convingere: forța care a lipsit.

După incendierea, în înțelegere cu cîțiva fruntași din sat, învățătorul a sfătuit pe oameni să înapoieze lucrurile furate din conacul boeresc.

Preotul a făcut rugăciuni în biserică, unde au participat și elevii școalei, și unde s'a adunat multă lume. S'au ținut cuvîntări sătenilor, îndemnîndu-i la potolire, citindu-le și explicîndu-le manifestul înaltului Guvern.

Rezultatul a fost că sătenii s'au potolit, cu încredințarea că cele ce au făcut au fost fapte primejdioase și pentru ei și pentru țară. La 2 Aprilie domnea în comună cea mai perfectă liniște. Toți locuitorii sunt eșiți la cîmp, unde fac ogoare de primăvară.

IN COMUNA ALMAJIU

Pînă în ziua de Duminică 11 Martie nu se semnalase nimic, spre a putea întrevedea mișcarea.

În această zi, pe la orele 7 seara, doi țărani turmentați de băutură s'au dus la conacul domnului Ion G. Pleșa, din Almajiu și au somat pe domnul Ilie Gruici a muta un gard, ce încă din primăvara anului 1906, îl strămutase pe pămîntul presupus al locuitorilor.

Domnul arendaș le-a promis că-l va muta, dar ei fiind nerăbdători, l-au distrus pe o întindere de 22 metri, cît fusese strămutat, cum credeau ei.

După plecarea lor, domnul arendaș a chemat la fața locului pe domnul primar, care pentru liniștirea spiritelor a sfătuit pe domnul arendaș a-l muta pe urma veche, dresînd și un proces-verbal.

Luni, 12 Martie, nu s'a semnalat nimic.

Domnul arendaș fiind ocupat în acea zi cu prefirarea porumbului, nu s'a mai ocupat a muta gardul deja distrus, însă, pentru că unii locuitori erau în clacă la domnia-sa, iar ceilalți la munca lor, toată ziua a fost liniștită.

În dimineața zilei de 13 Martie, Marți, un grup mare de săteni vin la primărie și cer socoteala primarului pentru ce au dat în judecată pe cei doi culpabili de distrugerea gardului și să aibă în vedere că toți l-au distrus.

Învățătorul, la vociferările locuitorilor, intervine și le arată că nu s'a dresat nici un act pentru cei culpabili, și că gardul se va muta pe locul cel vechiu.

De aici, din nou vociferări și declarații că vor să se răscoale ca și alții din alte părți.

Văzînd că răul ia proporții, învățătorul formulează imediat reclamație către domnul prefect, în sensul cererii lor, și trimite o delegație, împreună cu domnul primar, a se duce în persoană la Prefectură.

Liniștindu-se, se așteaptă delegația trimisă la Prefectură, dar mai către seară, locuitorii din alt cătun de pe proprietatea domnului Dim. Mi-hail, devastaseră toată împrejmuirea acelui conac, lucru ce a surprins și pe

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

primar, care nu s'a mai întors în comună, ci s'a reîntors la Craiova, spre a încunoștința.

În ziua de 14 Martie, pe la orele 7 a. m., se îndreptau spre primărie oameni înarmați cu săcuri, tăind firele telefonului.

După aceasta au devastat păturele cu porumb și casele conacului. De aici au plecat și au mai devastat încă un alt conac, tot al domnului Iancu Pleșa, din cătunul Beharea.

Armata a sosit în ziua de 15 Martie, după ce se terminaseră devastările, și când toți se căiau de fapta săvârșită.

În această zi, învățătorul și preotul comunei și cu elevii de la școală au plecat prin cătune, făcând rugăciuni și ținând locuitorilor cuvântări pentru liniște.

Au fost 11 morți. Pe ziua de 18 Martie locuitorii au început să repare stricăciunile făcute și să aducă bucatele furate la loc.

După informațiile noastre, această mișcare s'ar fi proiectat de veterani, în cap cu alți doi săteni mai dirji, deoarece veteranii cereau să li se facă legi, prin care să li se dea pământ în moșiile proprietarilor din localitate.

ÎN COMUNA MOȚĂȚEI

În seara de 11 Martie a venit în Comuna Moțăței un negustor de icre, spre a le vinde. Pe acest negustor improvizat l-a găsit primarul comunei în cârciuma locuitorului Tăchină Orăscu, dînd băuturi la țărani.

Primarul luîndu-l din cârciumă l-a arestat în primărie, punîndu-l sub streajă. Peste puțin timp — pe la orele 9 seara — țăranii au venit în grup la primărie, înarmați care cu ce a putut, cîntînd și strigînd „să le libere omul“!

Au înconjurat primăria, au spart ferestrele, au deschis ușile prin lovituri de secure și focuri de arme, liberînd pe instigator.

De aici au plecat pe strade, făcînd un zgomot infernal, pînă au ajuns la un fost primar Ștefan Ștefănescu, pe care l-au omorît și au dat foc păturelor și magaziiilor.

După astă ispravă sălbatecă, au plecat la domnii proprietari Stoian Stăncescu, Ioan S. Stăncescu, distrugînd casele prin foc și lovituri de topoare. Focul a fost stins după plecarea năvălitorilor.

În urmă au plecat la conacul de pe moșia domnului Romanescu Nicolae, fost primar al Craiovei, moșia pe care o ținea în arendă domnul P. Popescu, și l-au distrus cu desăvîrșire prin foc.

Luni, 12 Martie, a sosit domnul Procuror, însoțit de armată, și a arestat pe capii răscoalei. După 2 ore de la arestarea capilor, și fără veste, se formează un grup foarte mare de locuitori înaintînd cu o furie nemaipomenită spre armată.

Nebunii văd soldații cu puștile la ochi, gata să tragă, dar nu se sperie. Nu țin socoteală de somațiile domnului Procuror și Primar. Atunci armata trage focuri oarbe, dar văzîndu-i că înaintează mereu, trag cu gloanțe. Cad mulți; restul se retrage.

S'a luat interogatoriu răsculaților. Nici unul n'a știut să spună pentru ce s'au răsculat.

Învățătorul și preotul au lucrat în marginele posibilului pentru potolirea răsculaților. Învățătorul i-a sfătuit la pace și liniște, la o dragoste frățească. Le-a arătat îmbunătățirile promise de înaltul Guvern prin manifestul M. S. Regelui și din apelul d-voastră, dar totul fără bun rezultat.

Duminică, 18 Martie, lume multă la biserică să se roage pentru sufletele celor căzuți de gloanțe. Aci învățătorul le vorbește, povățuindu-i la liniște și să iasă la munca câmpului, căci altfel vin iar tunurile. S'au înălțat apoi rugăciuni către bunul Dumnezeu, ca să-și întoarcă mila către poporul rătăcit și să îndrepteze duhul rău din inima păcătosului.

Lumea abia s'a liniștit mai mult de frica tunului. Satul are o populație eteroglotă.

IN COMUNA BĂILEȘTI

Cele ce spun ziarele despre revolta de la Băilești sunt de domeniul fanteziei.

În această comună a fost — se poate zice — numai un început de revoltă țărănească. Cauze serioase n'au fost și, dacă n'ar fi fost nenorocitul curent pornit prin comunele învecinate (Galicea și Mătăței) nu s'ar fi întâmplat absolut nimic în această comună.

Sub influența celor petrecute în comunele menționate, în seara de 12 Martie, 10—20 oameni nesocotiți la minte, din partea de apus a comunei, locuită numai de Bulgari, au eșit în marginea aceia a comunei, pretextînd că vor să se apere de Galicieni și Moțățăeni cari — după spusa lor — be laudaseră că vor veni să le pună foc, dacă nu fac și ei revoltă.

Aci, după consultul ce probabil vor fi avut între ei, au intrat în sat strigînd și amenințînd pe fiecare, ca să se scoale și să meargă cu toții, „a-colo unde merge toată lumea“, mărînd astfel, din casă în casă și din mahala în mahala, cu voie, și mai mult fără voie, numărul revoltaților.

Aceștia au mers și au devastat casa proprietății peste drum de primărie, spărgîndu-i geamurile și distrugînd închisoarea.

Au trecut apoi ș'au dat foc unei magazii și la niște șire de fin, ce se aflau în centrul comunei și în apropierea palatului Știrbey.

Cei 11 soldați, cari apărau palatul, omoară un răzvrătit și rănește grav unul. Teama că vor fi împușcați, impresia penibilă produsă asupra-le de cel mort, precum și intervenția unora dintre ei, mai înțelepți, i-au făcut să se mulțumească cu atît și să se retragă fiecare pe la casele lor.

A doua zi, către seară au voit să revină din nou. Însă, domnii căpitan Bădescu și Piperescu, comandantii companiilor de soldați ce se aflau aici, ajutați și de o parte din locuitori, i-au convins că e mai bine să vină a doua zi, la 14, căci li se va face dreptate.

A doua zi s'au adunat de dimineată în apropierea palatului proprietății, cerînd dreptatea făgăduită.

În timpul acesta, de seara pînă dimineată, înainte de adunarea lor, ajutorul de primar G. Colan, învățătorul diriginte de la școala nr. 1 Al. Stănculescu și colegul său Ilie Pîrvulescu, prinseră momentul de a-i îndemna să înceteze cu răscoala și să-și formuleze dorințele prin petițiuni, făgăduindu-le că toate cererile drepte vor găsi satisfacție.

Așa s'a și făcut, căci, adunați în fața palatului, au cerut domnului Procuror Carianopolu să le dea timp a-și formula cererile. În momentele acelea spiritele fiind mai calme, învățătorul Stănculescu a intrat de-abinelea printre ei, pe unii sfătuindu-i, pe alții muștrîndu-i și pe alții chiar amenințîndu-i, după împrejurări, că trebuia să se liniștească. În timpul acesta poșta aduse manifestele onor. Guvern, date în numele M. S. Regelui, cari, citindu-se și explicîndu-se au produs liniște complectă, mai mult decît s'ar fi așteptat.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Pentru că siguranța absolută însă n'o puteau avea nici autoritățile, nici unii din particulari, Joi la 15 Martie, orele 3 p. m. s'a bombardat partea de apus a comunei — partea din care se arătasera primele semne de revoltă — incendiindu-se la 125 oameni: la unii casele, la alții magazine și produse, la alții nutrețele și câteva unelte de muncă, și la unii vite — mai ales oi.

Au căzut morți 8 țărani și vr'o 70 răniți. Acesta este purul adevăr constat de mine și învățători la localitate, nu invențiile fără scrupul ale gazetarilor.

A doua zi, Vineri 16 Martie, din ordinul domnului maior Sănătescu, toți oamenii au eșit la marginea satului lângă gară, unde domnul învățător Stănculescu, avocatul Chivulescu și preoții comunei le-au ținut cuvântări relative, cari au fost bine primite, după care absolut toate spiritele s'au liniștit.

A venit apoi domnul maior Sănătescu, însoțit de domnul Procuror Cărianopol și mai mulți domni ofițeri, vorbindu-le din nou, cu mult patriotism, asupra răscoalelor și urmărilor ce vor avea, după care fiecare sătean a plecat liniștit la casa sa.

La 17 Martie, sătenii au reînceput munca cîmpului, pe care o continuă liniștiți, arătînd toți căință de cele petrecute și blestemînd „pe cei ce i-au băgat în foc”.

Duminică, domnișoara Atena Grigoriu, învățătoare la școala nr. 2 de băeți, a ținut la biserică locuitorilor o frumoasă cuvîntare relativă la datoriile ce le avem către avutul altuia și la supunerea către legile țării.

IN COMUNA MALUL MARE

Pe cînd duhul cel rău al răscoalelor țărănești bîntuia comunele din împrejurimi, populația Comunei Malul Mare era liniștită. Nimeni nu credea că și aci se vor petrece fapte rușinoase pentru comună.

Dar, în ziua de 14 Martie, orele 2 p. m., o bandă numeroasă de locuitori din comunele: Ghindeni, Cosoveni și Livezi, se ivește la marginea satului pe șoseaua din spre Bechet.

Ea venea cu zor, cu zgomot și arme!

Populația comunei Malul Mare, care mai înainte se hotărîse a-și jertfi viața pentru apărarea bunurilor proprietarului, acum își pierde curajul și fuge în neștire dinaintea năvălitorilor, lăsîndu-le în mînă chiar micul lor avut.

Năvălitorii aveau însă drept țintă conacul proprietarului Belizarie N. Căncea. Se opresc aci și încep să devasteze totul.

După 4 ore de muncă se retrag la comunele lor, cu carele încărcate de lucruri, iar populația satului — neputincioasă față de cei 100 de devastatori bine înarmați — reintră în liniștea de mai nainte.

Învățătorul și preotul au stat în mijlocul populațiunei liniștite din comună.

IN COMUNA GUBANCEA

În noaptea de 13—14 Martie, în Comuna Gubancea s'a constatat, în urma cercetărilor făcute, că locuitorii s'au răzvrătit din cauza cîrciumarilor.

Cîțiva derbedei au pus foc produselor și întregului avut al arendașului și proprietarilor, cu cari locuitorii comunei trăiau bine.

Satul s'a liniștit îndată, iar locuitorii au eșit la munca cîmpului, în urma poveștelor date de învățătoare și preot.

IN COMUNA VALEA STANCIULUI

În ziua de Duminică, 11 Martie a izbucnit răscoala în această comună. În acea zi, învățătorul diriginte și învățătoarea se aflau în Comuna Padea la ședința Cercului cultural.

Pe la orele 12 jum. din zi, locuitorii din Valea Stanciului, îndemnați de cei din Horezu-Poenari, au mers la proprietarul Virgil C. Tîrnoveanu din Horezu-Poenari, au dat foc conacului și magaziiilor, și, în mod foarte sălbatic, au omorît pe proprietar.

D'aci au venit în Comuna Valea Stanciului, unde au pus foc conacului proprietarului C. N. Mihail, arzînd totul, atît pătulele cu porumb, cît și magazinele cu grîu, fără însă să omoare pe cineva.

După aste isprăvi, s'au întors prin Horezu-Poenari la Comuna Grecești și Gîngiova, punînd foc conacelor proprietărești și comițînd omoruri.

Actul de învoială produs de proprietarul Virgil C. Tîrnoveanu, relativ la tocmelile agricole, pare a fi aci cauza revoltei țărănești.

Locuitorii din Valea Stanciului nu s'au revoltat de la ei — mai ales că sunt moșneni — dar au fost îndemnați de cei din Horezu-Poenari, sub amenințarea, că vor da foc satului, dacă nu-i vor însoți.

În ziua de 12 Martie, ora 1 p. m., răsculații au pornit din nou din Comuna Horezu-Poenari. Erau gata a intra în Valea Stanciului, a pune foc satului și a merge mai departe, în comunele: Barza, Padea, Drănicu și Foișoru.

Armata, însă, care fusese încunoștiințată, sosind la timp, a întîmpinat pe revoltați la marginea comunei, i-a risipit și astfel s'au liniștit.

Pentru liniștea locuitorilor atît învățătorul C. Demetrescu, cît și preotul comunei, le-au dat sfaturi bune, prin cuvîntări ținute la biserică, prin citirea manifestelor Guvernului și prin povește, prin care le arăta că țara și viitorul ei este amenințat, că nu trebuie să se atingă de bunul altuia; că datoria noastră de buni creștini este d'a nu se folosi și hrăni cu sîngele fraților noștri, așa că toți locuitorii au pus la loc, în două nopți, tot ce furaseră — deși toată hoția lor consta în niște grîu afumat din cel ars.

Puțin în urmă toată comuna era în liniște. Locuitorii au început munca cîmpului încă d'atunci, cu tot timpul contrar, din cauza ploilor.

IN COMUNA NEGOIUL

În Comuna Negoiu, locuitorii, ca avere, stau mai bine — pot zice — decît toți locuitorii din împrejurimi.

Ei, de mai mulți ani, nădăjduiau să devină proprietarii moșiei Negoiu, stăpînită de familia Obrenovici din Serbia, și mai în urmă devenită proprietatea statului sîrbesc.

În anul 1904, moșia fu cumpărată de prințul B. A. Știrbey pentru locuitorii Negoeni, cari din munca lor trebuiau să restituie valoarea moșiei. Directorul moșiilor Știrbey, un anume I. Făreanu, evreu împămîntenit ar fi dorit să ia pentru sine această moșie, și în acest scop, băga intrigi între locuitori și prințul Știrbey, care voia să facă un act de mărinimie către locuitorii Negoeni.

Capii răscoalei au fost și instrumentele lui Făreanu, pentru a face pe Negoeni să renunțe la cumpărare, făgăduindu-le bani și pămînt din moșie, cînd va deveni proprietarul ei.

Prințul vînzînd moșia domnului I. D. Gabroveanu, instigatorul îndemnă pe locuitori la răscoală asupra noului proprietar.

Aci revolta s'a manifestat încă din Noembrie, anul trecut, cînd locuitorii au pus foc nutrețurilor proprietății.

În Martie, izbucnirea răscoalelor în comunele vecine a aprins numai decît dorința locuitorilor d'a deveni proprietari ai moșiei prin mijlocirea toporului, jafului și incendiului.

Pentru preîntîmpinarea răului, învățătorul G. V. Popescu a lucrat din răsputeri, dar totul i-a fost imposibil din cauza intriganților, care făcuseră din pașnicii locuitori ai Negoiului niște fiară doritoare de sînge și de necunoscut.

Și dacă învățătorul a scăpat d'a fi maltratată, aceasta se datorește numai domnului căpitan Lupașcu, care a împrăștiat pe răsculați, în seara cînd hotărîseră devastarea conacului moșiei, gospodăria lui și a altor fruntași ai satului, cari dezaprobaseră purtarea lor și nu luaseră parte la actele de vandalism, ce în noaptea precedentă făptuiseră.

IN COMUNA ȘOPOTU

În adevăratul înțeles al cuvîntului, pot spune că la Șopot, proprietatea domnului Sava Șomănescu, n'a fost revoltă propriuzisă. Totul s'a mărginit la alungarea unor pădurari turci ai arendașului, și aceasta s'a făcut pe ziua de 11 Martie, Duminică.

În ziua de 12 Martie a fost liniște completă.

Pe ziua de 13 Martie administratorul domnului arendaș, nu se știe din ce motive, provoacă un enorm scandal între domnia sa și cîțiva locuitori, scandal care mai tîrziu a degenerat în bătaie.

La un moment dat, domnul administrator a tras focuri de revolver pe fereastră, fără să atingă, din fericire, pe nimeni.

Locuitorii provocați au năvălit în casă, fără să mai țină socoteală măcar de inspectorul comunal, care se găsea în localitate.

În ziua de 14 Martie se observă pe strade grupuri de oameni, discutînd asupra răscoalelor din comunele vecine.

Unii spuneau — după mărturisirile domnului diriginte al școlii I. Pagnagianu — că „toată țara este răsculată și a făcut ceva, numai noi ședem locului“, alții că „nu li se va da pămînt dacă nu vor da foc și nu vor devasta“, alții, că „vin peste noi locuitorii din Corzu și Grecești (Mehedinți), să ne pună foc, dacă nu punem și noi“, etc.

În acest timp vine un locuitor din Comuna Oghianu, comună devastată, care spune locuitorilor Șopoteni, că a venit să cumpere tutun și că se duce cu alții să împartă moșia între ei.

Locuitorii din Șopot, la auzul acestor cuvinte, se aprind și mai rău. Intervine învățătorul și se potolesc.

Pe la orele 3 p. m., din nou se strîng pîlcuri, pîlcuri pe strade, discutînd cu aprindere evenimentele zilei.

Intervine din nou învățătorul, îi liniștește, îi duce la primărie și acolo redactează o cerere către domnul Prim-Ministru pentru pămînt.

În ziua de 15 Martie preotul, învățătorul și primarul restabilesc complet liniștea.

IN COMUNA RASNICU

Cauza care a determinat revolta în această comună, a fost pretențiunea sătenilor d'a li se mai îmbunătăți soarta prin modificarea legii de învoeli agricole.

Pînă la 14 Martie, orele 12 din zi, nu s'a știut nimic de revoltă. La această oră s'au strîns la primărie, au cerut învățătorului *să meargă cu ei la revoluție*, și dacă acesta s'a încercat să-i oprească de la calea greșită, a fost luat de piept, tras în mijlocul lor și amenințat cu moartea, sub cuvînt *că ține cu boerii și le pune fetele la amendă*.

IN COMUNA CIUTURA

În ziua de 14 Martie, locuitorii din Comuna Vărvoru răscolindu-se au plecat la moara cu aburi a domnului I. Petrulian, pe care au devastat-o. După ce au devastat și pus foc au luat cu ei și pe locuitorul Dumitru P. Stanciu, care măcina la moară și au plecat spre arendașul Vasile Popescu, din cătunul Criva, pendinte de Comuna Vărvora.

Ajungînd acolo au devastat și pus foc conacului zisului arendaș. De aici, locuitorul din Comuna Ciutura fu trimis cu însărcinare și poruncă din partea răzvrătiților Vărvoreni, a spune primarului și locuitorilor din Ciutura că, dacă nu vor da ei foc arendașului din Ciutura, vor veni și vor pune foc satului.

Acesta venind în comună spuse primarului și prin sat gîndul Vărvorenilor răzvrățiți.

Pînă în seara de 14 Martie nici o vorbă nu era de răscoală, nici agitație nu se simțea. La orele 8 jum. seara, în urma zvonului adus de locuitorul sus citat, ca prin minune se adunară în fața primăriei, trag focuri de revolver, se îndreaptă spre conacul domnului arendaș, îl devastează și îi pun foc.

Pe la orele 4 despre ziuă s'au înapoiat la cîrciumarul C. Dragomirescu, dar n'au făcut nimic, căci i-au apucat ziua și au fost nevoiți să se retragă.

A doua zi a venit un călător despre Craiova cu o mulțime de manifeste din partea onor. Guvernului, pe care învățătorul N. Petrulian le-a citit și explicat sătenilor, arătîndu-le că M. S. Regele e hotărît ca cererile lor să le aducă la îndeplinire.

Învățătorul, preotul și primarul au pus pe hîrtie dorințele lor, adresîndu-le domnului Ministru de Interne și domnului Prefect al Județului, și cu chipul acesta răsculații s'au potolit.

A treia zi au fost aduși la biserică, unde preotul îmbrăcat în odăjdii a oficiat un serviciu divin, iar învățătorul le-a vorbit și le-a citit alte manifeste sosite.

Învățătorul a fost chemat la instrucție, în urma unor denunțări, însă a fost pus în libertate negăsindu-se vinovat de nici o faptă imputată.

IN COMUNĂ TEASCU

Din nenorocire și în această comună s'au revoltat locuitorii, însă ei s'au mărginit numai la arderea a două pătuțe cu porumb ale domnului proprietar P. Verdeșanu și devastarea conacului, căruia s'au spart geamurile furîndu-se tot mobilierul administratorului moșiei.

Cauza acestei revolte este învoiala cu proprietarul — care se părea locuitorilor prea grea — și că prin revoltă ar putea influența pe proprietar să le-o mai ușureze.

Învățătoarea comunei n'a părăsit postul pe tot timpul răscoalei ci a po-vățuit pe locuitori la liniște.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

IN COMUNA CĂPRENI

În ziua de 13 Martie, țăranii din Comuna Stoina revoltându-se, au devastat și dat foc conacului, pătulelor și magaziiilor marelui proprietar prințul Soutzu.

Întimplarea aceasta a străbătut ca scînteia electrică în Căpreni, a agitat spiritele și a pregătit izbucnirea revoltei în ziua de 14 Martie.

Învățătorul Andreescu P. Constantin n'a ezitat un singur minut de a-și face datoria, de a arăta locuitorilor calea binelui și modul cum trebuie să-și revendice drepturile ce le cred că au.

Prin sfaturi și pilde, prin arătarea consecințelor rele, dacă s'ar deda la vandalisme, prin amenințări energice, domnia sa a reușit să calmeze pe locuitori, cari voiau să devasteze și să pună foc unor averi de sute de mii de lei.

Dacă și preotul satului s'ar fi găsit acasă — sau mai bine n'ar fi stat ascuns — dacă și primarul n'ar fi fost fricos, nu se făcea nici devastarea de la conacul domnului Pleșea și furtul de la arendașul D. Nicolau, și satul Căprenii ar fi fost de model, ci s'ar fi scăpat totul — grație învățătorului — care a salvat de para focului averile doamnei Ecaterina D. Căpreanu, N. Oroveanu, Vasile Vasiliu, Luxa Căpreanu, doctorului Laugier și Firulescu.

Locuitorii peste două zile s'au liniștit perfect.

IN COMUNA CALOPĂR

Martți, 13 Martie, locuitorii din cătunul Dălga s'au strîns pe conacul proprietății pendinice de Domeniul Coroanei, Șegarcea, cerînd domnului șef de cultură Becu mai multe condițiuni la învoială.

Ei au fost împrăștiati grație învățătorului C. Bărbulescu, parohului Ion N. Tutuc, primarului N. N. Nancă și săteanului Ciobanu Vasile.

A doua zi, revenind mai înverșunați, învățătorul și preotul, primarul cu steagul de la biserică și secundul îmbrăcat în odăjdii și cu crucea în mînă au eșit înaintea locuitorilor revoltați.

Cu toți — peste 250 oameni — au venit la primărie și după rugăciunile făcute de învățător, unora sărutîndu-le mîinele, altora fața, a putut reuși să-i convertească la liniște și astfel să poată salva avutul proprietarilor și arendașilor și să astîmpere pe răsculați.

Ceva mai mult, a doua zi locuitorii au venit la învățător și au cerut iertare, înființînd chiar dintre ei o gardă de 20 oameni, care patrulau ziua și noaptea prin sat, observînd ca nu cumva să vină răzvrătitorii din comunele vecine să le facă vre un rău, după cum s'a întîmplat în multe părți.

IN COMUNA PLENIȚA ȘI POIANA PLENIȚA

Aci locuitorii sunt cu dare de mînă și s'au revoltat numai cei săraci în scop de a-și scoate actele de datorie pretinse de ei achitate, dar rămase tot la mîna creditorilor.

Astfel, s'au dus la casa bogătașului N. Mangă, care le-a dat cîteva acte și apoi au plecat cu el la alt bogătaș C. I. Mitrică, care fugise de acasă, și în urmă s'au dus la proprietarul Giurea Dragomir din Comuna Poiana Plenița — și în unire cu parte din sărăcimea din această comună — au cerut actele de datorie.

Giurea, însă, dusese actele în altă parte. Derbedeii s'au năpus'it asupra

lui cu gîndul să-l omoare. Parte din mulțime s'a pus dinaintea celor înfuriați, scăpînd pe Giurea de la moarte.

Foc, jafuri sau omoruri nu s'au făcut în Plenița, însă derbedeii satului s'au dus noaptea și în unire cu sătenii din Verbița și Verbicioara (Dolj), au devastat proprietățile din aceste comune, apoi au pus foc conacelor de pe moșiile Gemeni și Dărvări (Mehedinți), pe care munceau ei.

Nici o cauză de revoltă la mijloc. În deosebi au fost încurajați de lipsa de autoritate, căci jandarmii locali fuseseră chemați în altă parte a țării, așa că comuna rămăsese cu totul la discreția derbedeilor.

Răscoala nu s'a putut preîntîmpina pentru că pornirea acestor derbedei a luat naștere repede, fără preparații, așa că pînă să afle jurații și învățătorii planul lor, izbutiseră a-l pune în aplicare.

Înainte de începerea revoltei, învățătorul Sp. Filimon și preotul I. Strechescu aflînd că acel grup de derbedei sînt în mahalaoa Borinari, la cîrciuma lui C. Telea, s'au dus acolo, și la sfaturile date de ei, poporul a răspuns cu insulte și slobozire de revolve în vînt. Tot atunci, acel grup de derbedei umblînd prin sat pentru a lua pe toți locuitorii cu ei, au întîlnit pe învățătorul I. Nicolain și l-au luat cu forța, tirîndu-l pe jos o enormă distanță, spre a merge cu ei.

Învățătorii au muncit din toată inima și cu toată dragostea ca să potolească răscoala, și după predici ținute în trei zile consecutive, arătînd celor răsculați relele ce vor veni, dacă vor continua să fie turburători, s'au liniștit complet.

ÎN COMUNA VÎRVORU

După cercetările făcute, nici un locuitor nu-și dă seama de ce s'a revoltat.

În ziua de 13 Martie, orele 4 p. m., cea mai mare parte din locuitorii comunei Vîrvoru, înarmați cu puști, săcuri și ciomege, au dat foc conacului moșiei domnului Ciupag, distrugîndu-l.

A doua zi, pe la orele 10 a. m., întreaga comună înarmată vine la primărie și amenință pe primar să le dea goarna și steagul.

O parte din locuitori au venit la școală să ia și pe copii, însă s'au retras în urma insistențelor învățătoarei.

Locuitorul N. Prunoiu amenință cu pușca pe preotul paroh și primar să-i urmeze.

I-au luat pe sus și cu toții au trecut în cătunul Criva, la conacul moșiei statului, arendată domnului V. Popescu. În fruntea țăranilor mergea locuitorul Ion Moandă, cîntînd din corn, iar Iancu Boștinarul purta steagul, spunînd fel de fel de vorbe necuviincioase.

Ajunși la conac au doborît împrejmuirile, au spart pătulele, au distrus mobilele din casă, și după aceste isprăvi au trecut la moara domnului P. Petruțian din cătunul Ruptura, au spart măsurile de capacitate și-au alungat pe servitori.

Venind din nou la primărie — iar primarul profitînd de ocazie s'a ascuns în școală — au plecat într'o mare larmă la cătunul Fîntînele, unde au dat foc conacului.

Veseli de isprăville făcute s'au reîntors pe la casele lor.

Învățătoarea — o tîină suplinitoare — n'a putut da nici un ajutor în potolirea răscoalelor.

IN COMUNA VELA

În dimineața de 14 Martie, orele 8 a. m., pe cînd învățătorul N. I. Manafu venea la școală, vede în fața primăriei un mare număr de săteni făcînd gură mare.

Le-a dat bună ziua.

Unul din ei, anume Mihai F. Murtasa, zice: „Puneți mîna pe ciocoiul ăsta“. De la ei învățătorul află că locuitorii vor pămînt.

Povețele învățătorului au fost zadarnice, și în urma insistențelor judecătorului comunal Ion Fiscu — care umbla cu niște cărți de legi la subțioară — și care spunea că a venit ordin de la Guvern să dea foc — învățătorul a fost alungat și insultat.

Pe la 12 ore, învățătorul și preotul Combiescu au intrat în mijlocul lor, spre a-i liniști, dar au fost batjocoriți.

Fără să-și dea seama de ce fac, au dat foc avutului domnului Virgil Văleanu și Stan Marinescu și au trecut apoi la Suhar și au pus foc caselor domnului Grigore Gavrilesco, directorul Teatrului Național din Craiova, arzînd totul.

Pe ziua de 15 Martie s'au liniștit, în urma citirii manifestului Guvernului.

IN COMUNA GHINDENI

În ziua de 13 Martie, pe la orele 11 jum. a. m., peste 300 de locuitori s'au adunat la primărie să ceară doamnei Davidescu, proprietara moșiei, să le ușureze învoelile, cerînd domnului primar să comunice la Craiova părerile lor.

Telefonul n'a răspuns și oamenii fără să fie hotărîți la vr'o revoltă, s'au îndreptat spre conac, ca să vorbească cu îngrijitorul moșiei, domnul S. Mureșeanu. Acesta le-a închis porțile. Oamenii înfuriați au spart geamurile conacului, au rupt încuierile porților, au năvălit în curte, iar îngrijitorul a fugit călare spre Craiova.

Primarul fugise din comună, iar învățătorii era la școală.

După ce pun foc grajdului plin cu fîn și mașinelor de treerat, cîteva grupuri vin la școală, insultă pe învățători și-i amenință cu moartea, pentru că au fost amendați. Armata intervine și liniștea se restabilește. Toate stricăciunile făcute conacului s'au plătit de țărani prin liste de subscripții deschise între ei.

IN COMUNA COTOFFENII DIN DOS

Țăranii din această comună s'au revoltat pe ziua de 14 Martie, prefăcînd în cenușe conacul moșiei domnului Petrache Ionescu, proprietar.

După această devastare țăranii s'au potolit, căindu-se de fapta săvîrșită.

Domnul primar al comunei i-a sfătuit la liniște, amenințînd pe cei neascultători că vor peri de sabia Turcului și de pumnalul Ungurului, că pămînt nu vor căpăta prin foc și praștie, că învoelile ușoare nu le vor obține decît prin liniște, că Guvernul are cunoștință de păsul și nevoile lor și va avea grijă de ei, că li se va da legi drepte și ușoare, că cel ce umblă cu foc, de foc va muri, etc.

Nimic nu s'ar fi întîmplat în această comună, dacă n'ar fi venit aici vestea că *studenții umblă din sat în sat cu o companie de soldați și că dă foc satelor nerăsculate.*

Domnul primar al comunei a ajutat mult la potolirea răscloalelor — învățătoarea din nou numită, prea puțin.

IN COMUNA TERPEZITA

În zilele de 13 și 14 Martie s'au ars și devastat cu desăvîrșire conacele domnilor N. T. Popp, Ecaterina G. Vrăbiescu, Madona Dudu și N. Moscu, arendaș.

Intervenirele preotului și învățătorului au fost zadarnice. Ei au fost amenințați cu moartea.

Pînă la izbucnirea ei, a fost liniște completă în comună. Nimeni nu prevedea furtuna.

În ziua de 18 Martie comuna a fost bombardată. Copiii, în număr de 30 au fost împușcați: 22 morți, 7 răniți și 1 scăpat teafăr.

Răscoala a fost pusă la cale de niște ticăloși fără frică de Dumnezeu și de autorități.

IN COMUNA BRĂDEȘTI

În seara de 13 Martie, un locuitor din cătunul Brădeștii-din-dos, anume Grigore T. Crețu, pădurar la un arendaș Ilie Gruici, din Comuna Almaj, unde locuitorii deja se revoltaseră, și asistaseră la devastările caselor domnilor Iancu Pleșea și Dim Mihail, vine în Budeștii de jos, povestește cele petrecute la Almaj și îndeamnă pe locuitori la revoltă, ca să capete pămînt.

Ei se învoesc și a doua zi, pe la orele 9 a. m., au trecut la Brădeștii din față. O parte s'a îndreptat spre conacul domnului Ernest, iar alta s'a abătut prin mahalale: Pîrligeni, Bălăcescu și Valea Rea, luînd cu forța și amenințări și pe acei locuitori, spre a-i însoți.

Parte de frică, parte și cu voință, au pornit cu el.

Întîiul conac devastat a fost al arendașului Ernest Gognel (proprietatea domnului G. Săftoiu); apoi al domnului arendaș Dem. Coculescu (proprietatea domnilor Săulești); al treilea casele domnului proprietar Anton Niculescu; al patrulea ale domnului Ioniță Georgescu; al cincilea ale domnului Ilie Sînceleanu; al șaselea ale domnului Mihail Zamfirescu; al șaptelea ale doamnei Elena V. Ionescu și al optulea ale domnului Gr. Stoenescu.

A doua zi, Joi 15 Martie, au devastat în cătunul Meteu, care ține tot de Brădești, o cătună așezată într-o vale la o depărtare foarte mare de Brădești, conacul domnului căpitan Gh. Băicoianu.

În devastările la cele 8 conace nu s'a dat foc decît la 3 clăi de fin ale domnului Ernest Gognel, la un șopron de vite al domnului D. Coculescu și la un pătut mic cu porumb, o magazie goală și un grajd ale domnului Ilie Sînceleanu.

Omoruri nu s'a întîmplat, fiind toți domnii proprietari și arendași plecați la oraș, afară de domnul Ilie Sînceleanu, care s'a ascuns de furia năvălitorilor în localul școalei.

Pentru preîntîmpinarea răscloalei nici primarul, nici preotul, nici învățătorul n'au lucrat nimic; din contra, s'au retras dinaintea răsculaților, cînd erau în furia lor.

Mai tîrziu, era deja prea tîrziu, căci locuitorii se îmbătaseră și cînd preotul a ajuns la ei, cu rugămintea să nu mai devasteze, a fost luat pe sus, amenințat, și abia a scăpat de furia lor.

IN COMUNA CARAULA

Aci foc și pîrjol mare. Săteniî auzind că în Galiceia-Mare, comună vecină, oamenii s'au revoltat și au dat foc averilor proprietarilor, s'au răsculat și ei, — grație cîtorva instigatori — cari au fost împușcați în urma judecării Tribunalului militar.

În noaptea de 12 Martie, vr'o 40 locuitori au mers la blănăria domnului I. Tămășescu, au sfărămat porțile, au intrat în lăuntru cu mare alaiu. În curînd se strîng în jurul lor peste 200 de locuitori.

Au distrus cu topoarele o casă, și s'au retras mergînd la locuința domnului M. Morărescu, proprietar, unde ajunși au vrut să pună foc, dar temîndu-se că vor arde și ei, au sfărămat cu topoarele casa și magazia, luînd tot ce au găsit înlăuntru.

Cu o iuțeală neînchipuită, în strigăt de „Ura”, au năvălit în curtea marului proprietar Sc. Ferechide, au dărmădat gardul din față, au pus foc la trei case, la magazie și la tot ce se afla în curte.

Lăsînd totul în flăcări, au plecat la domnul I. Tămășescu, comerciant, i-au spart prăvălia, au luat marfă și o mare cantitate de gaz.

Au plecat apoi la moara domnului Ferechide, au pus foc morii, depozitului cu 5 mașini agricole, la pătulele cu porumb, arzînd și 30 capete de vite.

În urmă s'au împrăștiat fiecare pe la casele lor pînă în zorii zilei, cînd s'au reîntors din nou și cu femei și cu copii, au strîns ce mai rămăsese prin curte și, în furia lor, au scos și pomii de prin grădini.

După cum se spune, cauza revoltei și acestui jaf se datorește — după unii — învoelilor grele făcute de administratorul moșiei, iar după alții — teama că dacă nu vor da foc, locuitorii din satele vecine vor veni și le vor pune lor foc.

S'au împușcat 32 locuitori, capi de revoltă.

Afîț învățătorii din comună, cit și preotul, au lucrat mult pentru calma-rea spiritelor agitate, dar a fost imposibil de a-i potoli, nefiind autoritatea comunală îndestul de strajnică.

IN COMUNA PODARI

Arendașul moșiei, domnul Mihailescu, avea cu locuitorii învoeli foarte grele. Prezentîndu-se la primărie, spre a le autentifica, locuitorii n'au voit să le primească și luînd contractul cu forța din mîna primarului, l-au amenințat că dacă nu va schimba învoelile, vor recurge la scene scandaloase.

Plecînd în cete spre Craiova, spre a-l prezenta domnului Prefect, la Podul Jitianului întîmpinîndu-i domnul Procuror Carianopol, i-a somat să stea și să aleagă o comisie, care să-i arate dorințele.

Formîndu-se delegația, a prezentat domnului Procuror contractul de învoeli.

Domnul Procuror Carianopol, într'o cuvîntare bine simțită, i-a îndemnat să se întoarcă liniștiți pe la casele lor, căci se vor lua măsuri să nu se aprobe aceste învoeli, ci altele cu mult mai ușoare, oprind și contractul, care este și acum în păstrarea domniei sale.

Locuitorii, neîncrezători în spusele domnului Procuror, în noaptea de 11 Martie dau foc conacului și hambarelor cu porumb, proprietatea domnului Filipescu, arendată dumnealor Celăreanu și Georgescu, le distrug cu desăvîrșire, îndemnați de cîțiva capi, închiși mai în urmă în Arestul Central din Craiova.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

În dimineața de 12 Martie, locuitorii erau hotărâți să dea foc proprietății doamnei Vișoreanu din Comuna Livezi și să omoare pe evreul Adolf Klein.

După îndemnul doamnei învățătoare și preotului, țăranii s'au potolit.

IN COMUNA LIVEZILE

Arendașul dedese ordin de parcelarea izlazului, spre a fi arat, și pusesse păzitori turci, care să oprească intrarea oamenilor cu vite pe izlaz.

În ziua de 11 Martie, câțiva săteni s'au dus spre conac și s'au întâlnit cu păzitorii turci. La întrebarea Turcilor, de ce au trecut pe izlaz, și după alte discuții, Turcii au împuscat doi săteni, cari au murit pe loc. Atunci tot satul s'a revoltat și împreună cu locuitorii din Podari au devastat conacul moșiei.

Intervenind armata, capii răscoarelor au fost depuși. Povețele învățătoarei n'au fost de nici un folos, din cauza crimei comise de cei doi Turci.

IN COMUNA CERNELELE

Atît în Cernelele-de-sus cît și în Cernelele-de-jos locuitorii au fost liniștiți, grație intervenției învățătoarei. Numai în cătunul Troaca locuitorii s'au răscolat și au dat foc unui vechiu conac, care acum servea de magazie pentru cereale.

IN COMUNA SLAVUȚA

Locuitorii din această comună văzînd cum cei din Stolna — cătun vecin — au dat foc conacului moșiei, s'au încercat și ei să meargă la casele doamnei Elena Zătreanu să le devasteze. Primarul I. Dumitrescu prinzînd de veste a arestat pe capi. Aceasta a fost în ziua de 14 Martie.

A doua zi, 15 Martie, au încercat să se revolte și locuitorii din cătunele Slăvuța și Socoteni ducîndu-se la casele doamnei Părăianu, pentru învoeli, însă neconvenind cu dînsa au făcut ceva stricăciuni la curte și casă. Un ex-cadron de călărași a adus la primărie pe răsculați. Cei vinovați au fost înaintați Parchetului.

Primarul, preotul și învățătorul — cînd căutau să potolească pe țăranii — au fost insultați de aceștia sub cuvînt că ei votează pe boeri, ca deputați, care fac legi grele în sarcina lor.

Locuitorii liniștindu-se și-au recunoscut greșală și acum se tînguesc de fapta lor. Au promis că se vor cumîni și că vor eși la munca cîmpului.

IN COMUNA URZICUȚA

De la Comuna Afumați răscola s'a întins și la Comuna Urzicuța.

În noaptea de 13 spre 14 Martie, niște haimanale din Urzicuța, după îndemnul celor din Afumați, au dat foc conacului unui domn proprietar din Urzicuța. Aci s'a mărginit toată revolta. Învățătorii au preîntîmpinat-o.

IN COMUNA GÂNGIVA

În ziua de 11 Martie, pe la orele 3 p. m., se zvoni de trecătorii cari veneau din Grecești și Horezu-Poenari, că în acele comune s'au răscolat locuitorii și au omorît pe proprietarul Virgil Tîrnoveanu din Comuna Horezu-Poenari și pe arendașul moșiei din Comuna Grecești.

Pe la orele 4 p. m., aceiaș zi, intrară fără de veste în Comuna Gîngiova răsculații din comunele vecine, care sămănau cu o hoardă de barbari: schimbați la haine, spoiți pe ochi, unii cu iesești turcești în cap, alții legați la cap, conduși de unii cari purtau steaguri roșii și de alții cu trompete.

O parte, în fuga mare, au străbătut comuna pînă la conacul moșiei, iar o parte s'a împrăștiat pe stradele comunei, și sub amenințări și loviri de cio-mege, locuitorii erau luați spre curtea arendașului.

Cei ajunși mai înainte, cu pară, furci, topoare, etc., au năvălit asupra conacului proprietății, au spart geamurile și ușile, au intrat înăuntru, au scos toată mobila, au făcut focul în curte și au ars totul. Apoi, imediat au incendiat: casa proprietății, 5 pătule cu porumb, o magazie cu orz și ovăz, grajdurile vitelor și remiza unde se aflau 5 garnituri de mașini de treerat, batoze de bătut porumb, cari toate au fost consumate de foc.

Au fost opriți de locuitorii comunei a pune foc și la cele 15-20 de pătule cu porumb și magaziei cu grîu, ce mai rămăseseră neincendiate.

Arendașul moșiei I. Constantinescu, cu soția și copiii lor și contabilul Ion Ionescu, profitînd de învălmășeala răsculaților, care operau la spargerea ușilor și geamurilor din față, au eșit pe o ușă mai dosnică și s'au ascuns în eslele boilor din grajd, unde argații au pus paie peste ei, spre a nu fi descoperiți.

Punîndu-se însă foc grajdului, au fost nevoiți a eși, și îndată omoriți: arendașul și contabilul. Soția și copiii au fost salvați de cîțiva locuitori din comună.

Toate acestea s'au petrecut cu o iuțeală uimitoare. În mai puțin de ½ oră, răsculații plecaseră înapoi, lăsînd în urma lor mii de limbi de foc, cari amenințau să cuprindă tot satul.

Mai în urmă cercetîndu-se, s'a constatat că 6 locuitori din Comuna Gîngiova au luat parte la săvîrșirea acestui act de barbarie, împreună cu răzvrătiții din comunele răscolate (Horezu-Poenari și Grecești).

Locuitorii, din Comuna vecină Comoșteni și cu cea mai mare parte din Gîngiova, au început a căra pe la casele lor produsele din magazinele și pătulele rămase nearse, precum și vitele.

În dimineața zilei următoare s'a format o comisiune compusă din învățătorii N. Georgescu, M. Duiculescu, preotul paroh I. Popescu și cîțiva locuitori fruntași și plecînd din casă în casă au cutreerat comuna, povătuind pe locuitori a înceta cu jaful, căci vor fi răspunzători.

Au fost ascultați. Furturile au încetat, iar produsele luate, vitele și toate lucrurile din casă, ce scosese din foc, au fost aduse înapoi, cu toate că era ordin — spun ei — din partea M. S. Reginei să ia tot ce este al arendașului.

Afară de cele consumate de foc, după stăruințele arătatei comisiuni, arendașul nu mai are aproape nici o pagubă.

Pentru preîntîmpinarea răscoalelor nu s'a putut face nimic, fiind luați fără veste.

ÎN COMUNA HOREZU-POENARI

În această comună revolta țărănească a avut loc în ziua de 11 Martie, pe cînd învățătorul se afla la Cercul cultural din Comuna Padea.

Duminică 11 Martie, mai mulți locuitori se adunaseră la primărie ca să iscălească actul de învoială cu domnul proprietar Virgiliu Tîrnoveanu. Din cauza învoelilor prea grele nu l-au iscălit și au plecat.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Pe la 11 ore a. m., cîțiva oameni beți — eșiți din cîrciumă — au pus un gornist să sune adunarea pe strada principală a comunei.

La auzul goarnei s'a strîns mulțime mare de lume. Unii de curiozitate, alții de nevoie — căci erau amenințați cu moartea — au urmat pe răsculați. Nu uit să spun că erau urmați și de o mare mulțime de copii.

Au plecat cu toții la conacul domnului proprietar Virgiliu Țîrnoveanu, unde s'au întîlnit cu răsculații din Valea Stanciului; au somat pe proprietar să iasă afară, dar el s'a ascuns.

Au devastat conacul, au dat foc pătulelor și în urmă găsind pe proprietar, l-a omorît.

Au mai devastat conacul moșiei domnului Dim. Mihail din Comuna Valea Stanciului și au plecat spre Grecești, au devastat și acolo conacul și s'au îndreptat spre Gîngiova, făcînd isprăvile povestite mai sus.

A doua zi, 12 Martie, au început din nou să se agite. Grație învățătorului, preotului și cîtorva notabili din comună, locuitorii s'au mai liniștit.

Pe la 2½ — după ce armata sosise în comună — s'au strîns din nou și au făcut manifestație în fața armatei, cu credința că nu vor fi împușcați.

Se omoară doi capi de răscoală, se rănesc cîțiva, iar restul se retrage dinaintea trupelor.

Cauza răscoalei — ne spun locuitorii — nu este decît învoelile agricole prea grele, peste puterile lor, și că au auzit că revolta în toată țara se face pentru ușurarea învoelilor.

După ce locuitorii s'au mai liniștit, au fost chemați la biserică, unde li s'a citit manifestul Guvernului, de-care au rămas deplin mulțumiți.

Locuitorii nearestați au eșit la munca cîmpului, au însă moralul sdruncinat și se căesc de cele petrecute.

IN COMUNA GEOROCU MARE

Revolta a avut loc numai în satul Georoc pendinte de Comuna Georocu-Mare, și a fost îndreptată asupra domnului Fl. Robănescu, proprietar, căruia i s'a dat foc și i s'a devastat tot avutul.

Făptuitorii au fost revoltați de cei din Comuna Adunații-de-Geormane. Răsculații au spart geamurile de la casa învățătorului I. Petrescu, și i-au spart porțile de la curte.

În urma rugăciunelor făcute la biserică, a sfaturilor date de învățător și preot, locuitorii s'au liniștit.

IN COMUNA BODĂEȘTI

Locuitorii comunei, în număr de 150-200, au devastat și dat foc conacului domnului proprietar general Fotino, în noaptea de 13 Martie.

Spun că au săvîrșit această faptă, nu pentru că au învoeli grele, ci pentru că li s'a spus că, dacă nu vor da foc avutului proprietarului, nu vor avea drept să ia pămînt de la el și vor rămînea tot clăcași; ceva mai mult, că vor veni „studenții” și le va pune foc, dacă nu vor face cîin e ordinul, adică să dea foc proprietăților.

De revoltă nimic nu s'a știut în comună, și ca probă e că chiar în ziua de 13 Martie au plecat din curtea conacului vr'o 45-50 oameni, cu carăle încărcate la gara Filiași.

De la datoria pentru potolirea răscoalelor nu s'a sustras nici preotul, nici învățătorul, însă învățătorul a fost amenințat că dacă va eși din școală va fi tăiat cu săcurele.

IN COMUNA SCĂEȘTI

Fără să se bănuiască de vr'o revoltă, tot satul era perfect de liniștit.

În seara de 14 Martie, orele 6 p. m., deodată — fără veste — toți locuitorii purtau: securi, ciomege, etc., și prin strigăte sălbatece amenințau cu foc pe locuitorii cari nu se vor revolta. Orice sfaturi, de prisos. Nimic nu-i putea liniști. Voiau să prefacă totul în cenușă, căci așa se svonise că s'a făcut la cîmp.

Firele telefonice fuseseră distruse. Nici o corespondență cu capitala județului.

În interval de 2 ore toate curțile boerești erau în flăcări. A doua zi sosind armata, oamenii s'au liniștit. Numai atunci învățătorul și preotul au găsit momentul propriu să cheme pe oameni la biserică și să le arate prăpastia în care se găsea țara. Preotul a fost amenințat cu moartea de către o parte din locuitori.

IN COMUNA CĂLUGĂREI

În noaptea de 12 spre 13 Martie o ceată de răsculați din Comuna Pleșița, și cîțiva stricați din Comuna Drodolu, în frunte cu cîțiva gorniști, au năvălit asupra conacului domnului C. I. Geblescu, doborînd porțile și gardurile.

După ce au pătruns în curte, au dat foc la magazii și pătule, apoi îndreptîndu-se spre casa administratorului moșiei, plecat cu 2 zile mai înainte, au incendiat-o, așa că în scurt timp tot conacul era în flăcări.

Locuitorii, atrași de strigăte, au eșit să vadă ce este, însă, instigatorii, pe care puneau mîna, îi făceau părtași la devastare, fiind amenințați cu moartea la caz de nesupunere.

De aici s'au îndreptat spre cătunul Bechet, unde au devastat proprietatea tot a domnului C. I. Geblescu, ș'apoi au dispărut.

Locuitorii din Călugărei — după credința mea — n'au luat parte la devastările prime.

Răspîndindu-se vestea că, ceata de răsculați vine, spre a devasta și alte proprietăți, cari scăpaseră nedevastate, una a domnului Magdalinescu și alta a doamnei Elisabeta Verbiceanu, învățătorul Voiculescu, venind în mijlocul agitatorilor, a început a-i povățui să se opună cu forța devastatorilor, așa că cele două proprietăți au putut fi salvate. Țăranii s'au potolit.

IN COMUNA GALICEA MARE

De aici și-au luat naștere răscoalele în județul Dolj. Dacă de la început capii răscoalei ar fi fost împușcați aci, poate că ar fi fost scutiți de mizeriile petrecute în restul județului.

În seara de 9 Martie, pe la orele 10½ seara, avizați prin tragerea clopotelor de la biserică și baterea toacei, țăranii, într'un număr cît se poate de mare, s'au adunat la un loc și au plecat la conacul moșiei domnului arendaș Sima Naiculescu, unde au devastat și pus foc caselor, la o magazie cu produse și unui pătul cu porumb.

De aici au trecut la magazinul de manufactură al domnului Nicolache Veniamin, spărgîndu-i și furîndu-i o parte din marfă.

A doua zi, 10 Martie, au fost încunoștințate autoritățile administrative

din Craiova, și Duminică, 11 Martie, a sosit în localitate domnul Prim Procuror Neațu cu o companie de soldați.

Domnul Prim Procuror, văzînd spiritele țăranilor liniștite, chiar în aceea zi a plecat, iar compania de soldați a plecat a doua zi de dimineață.

După plecarea domnului Prim Procuror și a armatei, Luni 12 Martie, pe la orele 8 seara, au început a da iarăși semnalul prin tragerea clopotului și adunîndu-se cu toții, au mai dat foc și devastat două magazine cu griu și opt șire cu porumb, tot ale domnului Naiculescu, la conacele ce avea afară din sat.

În noaptea de 13 Martie, au devastat și luat marfa din magazinul domnului Ioanide din Calafat, și apoi din nou s'au reîntors la magazinul de manufactură al domnului Nicolache Veniamin, spărgîndu-l și luîndu-i toată marfa ce-i mai rămăsese.

Alte devastări nu s'au mai făcut.

Proveniența acestei răscoale nu se poate ști; se zice: învoiala grea și împovăraătoare, ce o au cu arendașul și alungarea streinilor din comună.

Cînd revolta degenerase în jaf și furt, învățătorul P. Dumitrescu și soția sa, care e tot învățătoare, au părăsit comuna, spre a se stabili în Craiova pe tot timpul răscoalelor.

Nevoind să iasă locuitorii la munca cîmpului, Duminică, 1 Aprilie, elevii, sub conducerea domnului diriginte, au mers la biserică, împreună cu primarul, Consiliul comunal și locuitorii.

Aici, în genunche, preotul a citit locuitorilor deslegarea de păcate și jurăminte, iar după terminarea serviciului divin, învățătorul I. Dumitrescu le-a ținut o cuvîntare, arătîndu-le relele izvorîte din răzmiriță și îndemnîndu-i a părăsi orice ură și vrajbă cu arendașul.

De la biserică au mers la primărie, unde se adunaseră locuitori în număr considerabil. Aici le-a vorbit primarul, învățătorul G. Popescu și alți locuitori cu vază din sat, îndemnîndu-i pe calea cea bună și să muncească cu rîvnă și cu nădejdea în M. S. Regele, înțeleptul nostru stăpînitor, care le va satisface cererile.

IN COMUUNA SĂLCUȚA

În această comună a fost numai un început de răscoală, în modul următor:

În zilele de 9 și 10 Martie, locuitorii vorbeau că revoltele din Galicea-Mare și Moțăței au fost începute de niște streini și „studenți”.

Tot ei vorbeau că în seara de 12 Martie acei streini, în număr de 50, înalți ca niște uriași, îmbrăcați în haine colorate, cu căciuli înalte și sclipicioase, înarmați cu topoară, revolvere și puști, după ce vor termina la Caraula și Vîrtopu, vor veni în seara de 13 Martie să pună foc și averilor proprietarilor din satul Plopșor și din Comuna Sălcuța.

Intr'adevăr, în ziua de 13 Martie spre seară, se răspîndi vestea că în satul Plopșor a venit o căruță cu 4 butoaie de gaz, cu care streinii și „studenții” vor da foc și averilor proprietarilor de acolo.

Pe la orele 7½ seara, Plopșorenii au devastat conacul moșiei și l-au incendiat.

Tocmai în acel moment sosind un excadron de călărași, țăranii n'au mai putut face alt rău.

Locuitorul Ion Militaru, care-i îndemna la rele, a fost împușcat. Din acel minut s'au potolit.

IN COMUNA ARGETOIAIA

Învățătorul informându-se că o ceată de derbedei din satele vecine vor invada Comuna Argetoiaia, spre a o jefui, împreună cu mai mulți comercianți și săteni, în număr de 50, se înarmează și pleacă întru întâmpinarea lor.

Într'adevăr, locuitorii din Racovița și Leurdoasa trecind pe la marginea satului Argetoiaia, peste cîmp, dau semnalul din goarnă și adună și pe cei din satele: Cîmpul Crucii, Boranul și Novacul și formîndu-se o ceată de peste 200, încep a jefui avutul domnului primar, care fugise la oraș de teamă.

Garda de rezistență fiind mică la număr și fără sprijinul autorității comunale și a șefului de garnizoană, care fugise, se retrage.

Jafurile au început la orele 10½, 16 Martie, și au durat pînă seara, cînd rebelii oboșiți și beți se retrag și ei.

A doua zi, pe cînd se pregăteau de alte isprăvi, sosește o companie din Regimentul 4 Argeș, domnul locotenent Ionescu prinde cîțiva capi ai răscoalei, execută 7 din ei, apoi ia drumul spre Brabova, unde era chemat.

De teama unei noi revolte se trimite în Argetoiaia 40 călărași, cari prind pe toți capii, și-i înaintează locului în drept.

S'a devastat conacul proprietății defunctului Ion N. Alexandrescu și s'a dat foc. S'a mai devastat avutul ajutorului de primar, secretarului primăriei, șefului de garnizoană și percepătorului fiscal.

De unde a provenit această răscoală și cauzele nu se cunosc. E de notat că unii din ei n'au învoeli în proprietate, iar restul au pămînt în loturi dat de stat la 1892 și 1897.

IN COMUNA FRATOȘTIȚA

În noaptea de 14 spre 15 Martie, locuitorii din Fratoșțița, adunîndu-se în fața unei cîrcumi, au plecat în corpore, trăgînd focuri de revolver, spre conacul moșiei domnului G. Doga și după ce l-au devastat, au plecat, tot în acea noapte, și au dat foc conacului domnului G. Coculescu, din Comuna Țîntăreni.

Mulțumiți c'au făcut și ei ca și ceilalți, s'au retras.

Preotul și învățătorul au lucrat pentru potolire, sfătuind pe răsculați la liniște, dar fără bun rezultat.

IN COMUNA MIHĂIȚA

Încă de la 10 Martie oamenii începuseră a se aduna și a se sfătui asupra celor ce auziseră că se petreceau în alte localități. Cei mai buni de gură făceau și planul devastărilor.

Văzînd primejdia, învățătorul D. Surăianu intervine, intră în mijlocul lor, le vorbește cu blîndețe, combate ideile criminale, le arată prăpastia în care se duc ei singuri din neștiință, și îi povățuește să se învoiască pașnic cu arendașul.

Astfel cu toții au renunțat la planul lor.

Arendașul le-a ușurat învoelile, iar ei s'au luptat și s'au apărat alături cu armata în contra jefuitorilor din comunele vecine, care îi amenințau cu incendierea.

În satul Potinelțu, care ține tot de Mihăița, locuitorii au fost ațîțați la revoltă de vecinii lor din apropiere, de cei din Coțofenii din Dos.

Deși au intervenit învățătorul din Mihăița și domnul inspector comunal,

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

totuși nu s'au putut preîntîmpina mici devastări, la care au contribuit mai mult locuitori din Coțofenii din Dos, cari nemai avînd ce jefui la ei în comună au venit și devastat proprietatea domnului C. Mirescu.

IN COMUNA PLEȘOIU

Aci s'a devastat conacul proprietarului și alte mici devastări neînsemnate, locuitorii potolindu-se, în urma intervenirii preotului și învățătorului.

La întrebările puse, pentru ce fac asemenea fapte neomenești, locuitorii răspundeau: „Numai de frică că vin alte comune peste noi și ne pun foc, dacă noi nu punem la proprietari“.

Capi de revoltă au fost cîțiva bețivi, cari au fost dați pe mîna soldaților, ce patrulau prin comune, și bătuti în așa fel, că spun singuri: „N'om mai face cît vom trăi. Așa bătae ne-a fost de mare pildă și vom spune-o și la alții“.

IN COMUNA BELOȚU

Pe cînd focul ardea în satele vecine sub ochii tuturor, pe cînd veștile circulau că satele răscolate vor veni asupra locuitorilor din Belotu și le vor cere socoteală de cele făcute în privința proprietarilor, pe cînd cei săraci se temeau că vor fi bătuti de răscolaii altor comune, iar bogații că vor fi și ei arși, fiindcă n'au făcut nimic în comună, toți locuitorii au început a se aduna în grupuri pe la cîrciumi — care nu se închideau, nici ziua nici noaptea — și a pune la cale planuri de executat ca și vecinii lor.

Motivele de nemulțumire le spuneau învățătorului: unii, lipsa de pămînt pentru muncă, alții, lipsa de islaz pentru vite, alții, nemulțumiți de grădina școlară, căci acolo aveau islazul de vite; unii nemulțumiți pentru o grădină a proprietății, ce e făcută — spun ei — din islazul lor; alții că li s'a cotropit din proprietate ca la 50 pogoane; alții, că au fost înșelați la socoteli, etc.

După amiază au început să amenințe pe primar, sub cuvînt că a tolerat facerea grădinii școlare pe locul lor, și era gata să dărîme împrejmuirea grădinii, cînd sosesc soldații, și așa planul lor nu s'a executat, atunci.

A doua zi, 15 Martie, pe cînd locuitorii erau treji, învățătorul C. C. Rocșoreanu intră din nou în mijlocul lor, și fiindcă vedea, că între altele, grădina școalei le provoca nemulțumirea, s'a dus cu ei la fața locului, a distrus gardul, jumătate pămîntul l-a lăsat sătenilor, iar jumătate a fost rezervat pentru grădina școalei. Astfel s'au liniștit.

IN COMUNA MĂRȘANI

În noaptea de 14 Martie s'a devastat magazia și două pătule mici, cu porumb, ale domnului Dumitru Răducanu, proprietar și actualmente primar al comunei. Această devastare nu provine din cauze agrare, deoarece toți locuitorii sunt moșneni, ci provine mai mult din cauză că, domnul Răducanu fiind ca primar, ales de curînd, a avut ca adversar la alegeri pe domnul Ștefan Stoicescu, cu partizanii săi, așa că răul ce i-a făcut, i-a provenit mai mult din punct de răzbunare, din cauza opoziției de la alegeri, găsind timpul nimerit cu ocazia acestor revolte țărănești.

Armata venind la timp, a descoperit pe capi și le-a aplicat pedeapsa cuvenită; restul s'a potolit.

Duminică, 18 Martie, cei trei învățători, în unire cu preoții, și în prezența domnului sublocotenent Șt. Ionescu, din Reg. 26, care se afla cu armata în comună, au adunat pe locuitori la primărie și în urma cuvântărilor ținute, i-au îndemnat să aducă înapoi produsele furate, căci numai așa armata are să plece mai repede din comună.

IN COMUNA GODENI

De vreme ce toate comunele vecine se revoltaseră și devastaseră conacele domnilor proprietari, învățătorul G. Popilian și preotul Ion Elian, de teamă să nu se întâmple ceva și în comuna lor, unde pînă atunci nu se observa nimic, stau în mijlocul sătenilor povățuindu-i la liniște.

În ziua de 15 Martie, orele 4 p. m., ultima zi a devastărilor din plasa Amaradia, învățătorul și preotul observînd oarecare mișcări printre săteni, intră din nou în mijlocul lor și îi împrăstie pe la orele 7 seara.

La orele 8 locuitorii văzînd că cei din cătunele despre apus au pus foc conacului din șoseaua județiană, cu o furie sălbatecă se îndreptară spre al doilea conac din satul Spineni, căruia îi pun foc. Apoi se îndreaptă spre al treilea cu o seninătate de suflet nemaipomenită și-i dau foc.

Învățătorul și preotul abia au scăpat în urmă de furia răzvrătiților.

IN COMUNA BALOTA

Aci e bine stabilit că nici autoritatea comunală, nici preotul, nici învățătorul, aflat azi în concediu din oficiu, n'au lucrat absolut nimic pentru preîntîmpinarea răscoalelor.

S'a dat foc la proprietatea și hambarele domnului C. Mitrănescu, sub cuvînt că locuitorii din Balota de ce să nu se revolte ca toți ceilalți?

IN COMUNA CARPENU

Aci, răscoala a început nu de la locuitorii din Carpeni, ci de la cei din comunele vecine: Călugăreii, Orodolu, etc., cari au pus foc la conacul proprietarului din cătunul Boca.

Locuitorii din Carpeni au luat parte, îndemnați de cei din comunele vecine, la jafuri și atîta tot.

S'a lucrat și de învățător și de preot la preîntîmpinarea răscoalelor, prin faptul că locuitorii au fost adunați la biserică, împreună cu femei și copii, s'au făcut rugăciuni, urmate de cuvîntări relative la „Respectul bunurilor altuia“.

Rezultatul a fost mulțumitor. La câteva zile în urmă, nu-i auzai decît: „de n'am fi făcut rugăciuni, Dumnezeu nu și-ar fi tras minia asupra noastră“.

IN COMUNA GALICIUICA

În adevăratul sens al cuvîntului, aci n'a fost revoltă.

Cîțiva bețivani, pe nesimțite, au devastat conacul moșiei domnului N. T. Popp, au furat porumbul din pătule, și după aceia le-au incendiat.

Învățătorii, primarul și alți fruntași ai comunei au luat măsuri de pază, ca cei nemernici să nu mai facă și alte devastări la alți fruntași. Capii răsculaților au fost arestați.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

Pentru ca alți săteni să nu fie amăgiți de stricații din comună, sau din cele vecine, s'a citit grupurilor de săteni, atît manifestul onor Guvern, cît și apelul dumneavoastră. Grație acestor măsuri liniștea a domnit în comună și n'a fost nevoie de intervenirea trupelor.

IN COMUNA CĂCIULATU-FLORAN

Țăranii din această comună, cînd au văzut că cei din comunele vecine și-au pus foc la conacele proprietarilor și arendașilor romîni, și-au zis: „Dacă la Romîni s'au pus foc, dar noi la ovrei să nu punem?” E o excepție un arendaș evreu în aceste localități (Oltenia). Evreii nu sunt tolerați sub nici un cuvînt pe la sate de locuitori. Ei nici n'au curajul să se stabilească pe la sate.

Astfel, în ziua de 13 Martie, pe la orele 4 p. m., au pornit la conacul arendașului Moise A. Mendel și Fiii, și au incendiat conacul, 2 magazii și 2 pătule.

Autoritatea comunală — împreună cu preotul, care e și învățător, i-au împedecat d'a mai pune foc și la alte proprietăți. Au fost chemați la școală și îndemnați la liniște, ceea ce n'a fost greu.

Locuitorul Florea Parciu — arestat — a voit să omoare pe învățător cu o furcă de fier.

IN COMUNA GOICEA-MICĂ

În această comună nu s'a întîmplat revoltă țărănească. Locuitorii au fost în perfectă liniște pînă în seara de 14 Martie, cînd împinși de curenți, s'au dus și incendiat conacul arendașului din Comuna Birca, în urma căruia fapt s'au liniștit.

Învățătorul I. B. Momărleanu a fost bănuït ca instigator, adus în lanțuri la Craiova, însă eliberat a treia zi, în urma constatărilor făcute de autoritățile însărcinate cu complectarea instrucțiunei.

IN COMUNA ADUNAȚII-DE-GEORMANE

În ziua de 13 Martie, locuitorii din satul Adunații-de-Geormane, unindu-se cu un număr de 35 indivizi din Comuna Georocu-Mare, cari lucrau la canalul pentru aducerea apei în Craiova, și cu alți locuitori din satul Badoși, au mers la conacul moșiei C. Dumba, unde, negăsind pe îngrijitor, au incendiat conacul.

În urmă au trecut la proprietatea domnului D. Bănuțescu, incendiindu-l.

De ce locuitorii din Adunați s'au dedat la asemenea fapte urîte, nu ne putem închipui, deoarece ei o duceau bine pe moșiile proprietarilor din această comună și erau ajutați la nevoie.

În anul 1901, p'acea mare secetă, toți au primit porumb de hrană, mai mult gratis, de la doamna proprietară El. C. Dumba, și acum de curînd tot dînsa proiectase a zidi, cu a sa cheltuială, în satul Adunați, o biserică, la care se și începuse lucrările.

Capii răscoalelor au fost dați pe mîna autorităților în drept.

Învățătorul Ion Dinulescu, acuzat de instigator, a fost adus legat, la Craiova, supus unui lung interogator, și a doua zi eliberat, negăsindu-se asupra-i nici o vină.

Preotul I. Dumitrescu este și azi reținut la Parchet pentru complectarea instrucției, care datează de la 16 Martie.

IN COMUNA MĂCEȘU-DE-JOS

Pînă în seara de 14 Martie totul era liniștit în Comuna Măceșu-de-jos. Locuitorii văzînd că în Comuna Găngiova s'au întîmplat devastări mari și chiar omor în ziua de 11 Martie, fără ca cineva să se intereseze — așa ziceau ei — țărani din Măceș au început a vocifera și amenința pe oricine le vorbea, să fie liniștiți.

În ziua de 13 Martie, doi nenorociți de locuitori, venind de la Bechet, unde avuseseră o judecată, au dat prin Comuna Găngiova, unde încă se furau produsele arendașului chiar ziua.

Venind în comună pe la orele 6½ p. m., au început a spune cele văzute, și îndemnînd pe oameni a imita Comuna Găngiova.

4—5 oameni, toți niște bețivi — pleacă prin comună din om în om — fără ca cineva să-i observe în mișcările lor. Și astfel, după îndemnul acelor nenorociți, locuitorii s'au răzvrătit și la orele 9 p. m., au spart pătulele cu produse ale arendașului, au furat tot, iar la orele 3¼ dimineața dau foc conacului și la 2 pătule.

După povețele învățătorului C. Greblă, preotului și autorităților, locuitorii, reculeși din rătăcire, au adus înapoi bucatele furate.

S'a făcut o severă anchetă și capii au fost depuși.

IN COMUNA RISIPIȚI

Aci s'a devastat numai prăvălia comerciantului grec Spiru Melidon, luîndu-i-se marfa în valoare aproximativ de 1500 lei. Această ispravă se datorește la vr'o 3—4 stricați, cari au mers la prăvălia grecului, care lipsea de acasă, și spărgîndu-i geamurile, au intrat în năuntru și au luat marfa aruncînd-o la copiii din mahala, care se strînseseră în jurul lor.

Dimineața, zvonindu-se în comună că, asemenea devastări se vor face și la alți locuitori, învățătorii școlii și preotul — după ce se arestaseră cei 3—4 bețivi, care devastaseră prăvălia grecului — strîng pe locuitori în grupuri, și grație povețelor lor părintești, se potolesc.

IN COMUNA MĂLĂEȘTI

Această comună a fost în plină revoltă în zilele de 14 și 15 Martie.

În ziua de 14 Martie, pe la orele 11¼ a. m., se prezintă la primărie domnul administrator al moșiei domnului N. T. Popp, făcîndu-i cunoscut că, peste riul Amaradia, vr'o 4—5 săteni sunt agitați. Domnul primar pleacă la fața locului, însoțit de agentul sanitar și găsește pe revoltați la o cîrciumă, unde se turmentaseră de băutură. Primarul intrînd în mijlocul lor — și cum numărul lor se mărea din ce în ce — a parlamentat cu ei peste două ore, căutînd a-i liniști; în schimb însă a fost grav bătut, iar agentul sanitar grav rănit.

Pe la orele 3 p. m., au început cu furie devastarea și incendierea proprietăților din comună, iar la orele 6 p. m., tot ce era mai frumos și mai de valoare în comună, era prefăcut în cenușă.

A doua zi au mai incendiat două proprietăți și apoi s'au liniștit, arestîndu-se capii.

Nici un motiv de revoltă, decît acela d'a imita faptele săvîrșite în comunele vecine.

E de regretat că aici nici învățătorul, nici preotul n'au intervenit la potolirea răscoalelor.

IN COMUNA AMĂRĂȘTI

În noaptea de 13 Martie, dîndu-se foc caselor domnului general dr. Fotino, din Comuna Bodăești, în ziua de 14 Martie, dimineața a început fierbere și între locuitorii din Comuna Amărăști, cîrclînd printre ei vorbele: „Așa e ordin, să punem foc la proprietari, că vin și studenții să ne ajute. Soldații dacă vin, țin cu noi. Că ne pun studenții nouă foc, dacă nu punem noi la proprietari, și dacă nu vom face și noi ce au făcut și în alte părți, rămînem fără pămînt”.

Pe la orele 5 seara, 14 Martie, locuitorii din cătunul Columb au trecut la cei din Amărăști și împreună au devastat și incendiat casele celor doi proprietari, după aceea, cu toți în unire, au trecut în Columb și au devastat, cu aceiași iuțeală, și casele proprietății de acolo.

Astfel, numai în 3 ore au ars și distrus trei frumoase conace, lucru ce nu l-ar fi putut executa așa de repede, chiar dacă ar fi fost mînați cu biciul de la spate.

Pe ziua de 15 Martie, s'au strîns la cîrciumă, s'au îmbătat și erau gata să dea foc avutului lui Preda Ionescu și învățătorului C. I. Roșianu.

Preda Ionescu, ca să scape, le-a dat 5 vedre țuică.

Locuitorul Ștefan Dumitru Coraci, zis și Mohor, îndeamnă pe locuitori să meargă să pună foc la avutul învățătorului, care se afla între ei.

Unii voiau, alții nu; d'aici neînțelegeri între ei, și apoi bătaie. Șeful de garnizoană nu era de nici un folos, pentru că milițienii nu-l mai ascultau.

În ziua de 16 Martie, a venit vestea în sat că armata, care se afla în Comuna Mierea-Birnici, nu ține cu locuitorii — cum credeau ei — ci, din contra, împușcă pe cei răzvrățiți; astfel s'au mai potolit.

În ziua de 17 Martie, auzind tunurile, care bombardau Comuna Bodăești, s'au potolit cu desăvîrșire.

Învățătorul și preotul n'au putut împiedeca răscoala, locuitorii fiind turmentați de băutură.

IN COMUNA MIEREA-BIRNICI

Locuitorii din această comună văzînd că cei din Bodăești și Stoina au devastat avutul proprietarilor, și crezînd că dacă nu vor face și ei la fel, nu vor căpăta pămînt, au incendiat în noaptea de 14 Martie, conacul domnului Nae Murgășeanu.

Săvîrșit acest păcat, s'au potolit.

Povețele preoților și învățătorilor: că e păcat să pună foc, că răspund înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, că asemenea sălbătăcii n'au făcut nici păgînii, cînd au venit asupra țării în vechime, erau de prisos. Răspunsul era: „Ce vă pasă, aveți lefuri, d'aia vorbiți așa !”

IN COMUNA DRĂNICU

Aci n'a fost revoltă țărănească organizată în așa fel, ca locuitorii să se strîngă în grupuri mari, armați cu topoare, cuțite, puști, cu drapele și goarne, și să plece contra proprietarului și arendașului ziua în amiaza mare, cum se procedase în alte părți, ca să incendieze și să devasteze.

Duminică, 11 Martie, s'a zvonit și în această comună, că în comunele: Horezu-Poenari, Valea Stanciului, Grecești și Gingiova, s'au format grupuri de răsculați, cari au devastat și incendiat averile proprietarilor și arendași-

lor ; au omorît un proprietar, un arendaș și un contabil, și că scopul lor e să vină și în Comuna Drănicu.

În noaptea de 11 Martie s'a pus foc la un pătul cu porumb din conacul moșiei Drănicu, iar în zilele de 12 și 13 a fost liniște.

În noaptea de 13 Martie s'a pus foc la alte două pătule cu porumb, magazie și grajd, iar casa moșiei a fost devastată de niște derbedei, cari au fost dați pe mîna Parchetului.

Învățătorii au lucrat pe cît le-a fost posibil pentru potolirea răscoalelor, dar fără rezultat.

Preotul comunei, om cu stare, de teamă să nu fie atacat, a stat acasă păzindu-și viața și averea.

IN COMUNA GRECEȘTI

Pînă în seara de 10 Martie nu s'a văzut nici o agitație printre locuitorii comunei.

A doua zi, 11 Martie, locuitorii din Horezu-Poenari, Valea Stanciului și Găngiova, uniți cu cei din Grecești, au omorît pe domnul Virgil Tîrnoveanu din Horezu-Poenari, și a dat foc conacului ; de acolo au mers și dat foc la conacul domnului Dim. Mihail din Valea Stanciului ; au venit apoi la Grecești, unde au omorît pe îngrijitorul moșiei și au dat foc la conac și la tot ce aparținea proprietății ; de aici s'au dus la Comuna Găngiova, unde au omorît pe arendașul I. Constantinescu și pe îngrijitorul moșiei și au dat foc la conac și la o parte din avutul proprietății.

Se zice că s'au răscolat — am auzit — din cauza unui act de învoială, care conținea condițiuni cu mult mai grele, ca cel de pînă aici.

Învățătorul n'a putut preîntîmpina răscoala, fiind dus în acea zi la Cercul cultural.

IN COMUNA GLODU

În Comuna Glodu, în ziua de 11 Martie, pe cînd mai mulți săteni din cătunul Gura Văii, pendinte de Comuna Livezile, veneau de la primărie, spre casele lor, între sate, pe locurile de muncă, s'au întîlnit cu niște Turci, cari serveau ca gărzi cîmpeni la domnul Al. P. Teodorescu, arendașul moșiilor Livezile și Glodu, și făcînd observații sătenilor, de ce calcă peste locuri, după discuțiile urmate între săteni și Turci, aceștia au împușcat pe sătenii : Ion Stoian Alexie și Stancu David Dănescu.

Ceilalți infuriți, au dat foc conacului domnului Teodorescu. Au trecut apoi în Comuna Glodu, au provocat și pe aceștia la dezordine și în unire au devastat două conace ale dumnealor arendași Dumitru P. Arsenie și Ghiță Sfetculescu. În cele din urmă au dat foc la două cantoane din pădurea statului „Săcuiu” și unei cîrciumi, după ce au devastat-o.

Preotul le-a citit manifestul onor Guvern, dîndu-le povețe și arătîndu-le relele ce vor decurge în urma neorînduvelilor ce au făcut și atunci s'au liniștit, regretînd faptele comise.

Preotul comunei, C. Leoveanu, a suferit insulte din partea sătenilor, în timpul răscoalelor, iar învățătoarea în acest interval a stat neconținut printre locuitori, spre a-i potoli.

IN COMUNA RASTU

Și aici, din nenorocire, locuitorii s'au revoltat. Asupra cauzelor, cari au determinat această răscoală, nu mă pot pronunța altfel decât: învoelile cele grele, puse de arendașul moșiei Papia, grec.

Mi-aduc aminte, acum cîțiva ani, răposatul întru fericire Vasile Lascăr, ministru de interne pe atunci, a inspectat județul nostru. îl însoțeam și eu, pe lângă ceilalți șefi de serviciu al județului. Ne găseam în Comuna Rastu.

Am inspectat școala și mai ales primăria. A cerut în urmă contractul de învoeli agricole. L-a citit și a rămas multă vreme pe gînduri în fotoliul primarului.

Am plecat în urmă împreună spre conacul moșiei, la Papia, unde se pregătise masa.

După masă ceru un scaun, se așeză pe prispă, își rezemă capul pe amîndouă mîinile și stătu așa mai multe minute.

Eu care-l cunoșteam foarte de aproape, căci îi învățasem copiii carte, mi-am permis să-l întreb.

— „Cu ce impresii plecați, domnule ministru, din județul nostru?”

— „Rele în ceiace privește tocmelele agricole. Eu nu înțeleg pe nenorociții ăștia de țărani cum își mai duc zilele. Arendași ca ăsta, în casa căruia mîncarăm, ar fi buni de puși pe foc. N'au nici o milă de țăran. Poți face orice legi, cît de proteguitoare țăranilor, dar de geaba, cînd nu e inimă care să simță romînește, etc.”

Conversația s'a întrerupt căci trebuia să plecăm spre Băilești.

Cînd am auzit că și'n Comuna Rastu țăranii s'au revoltat și că au omorît pe un frate al lui Papia, mi-am adus aminte de cuvintele marelui om, și am bănuț pentru ce și aici s'a abătut curentul nefast, care — după expresia marelui nostru Rege — a sguduit instituțiile statului pînă în temelile lor, punînd în primejdie munca de o jumătate de veac.

Preoții și învățătorii au lucrat cu cuget curat și cu inimă caldă pentru potolirea răzvrătiților.

Preotul, prin rugăciuni, a implorat cerul să gonească duhurile necurate, care au adus răul; iar învățătorii, prin cuvîntări înflăcărâte, au îndemnat pe săteni să părăsească drumul pe care merg că-i duce la pierzare și să apuce pe calea păcii și a liniștii.

În urma acestora, care s'au repetat mai multe zile, și în urma măsurilor luate de cei în drept, sătenii s'au potolit.

IN COMUNA BRABOVA

În Comuna Brabova, țăranii s'au revoltat pe ziua de 13 Martie.

În ziua de 11 Martie au sosit în comună vr'o 10 Turci pentru paza moșiei arendată domnului A. Crăciunescu. Către seară, cîțiva săteni turmențați de băutură s'au luat la ceartă cu Turcii, cari au și plecat în timpul nopții.

A doua zi, 12 Martie, un grup de 70—80 de țărani, căutau pe Turci, neștiind de plecarea lor. În mijlocul lor era primarul comunei, care căuta să-i liniștească și să-i convingă de plecarea Turcilor.

Mai liniștindu-se s'au împrăștiat, după ce au alungat pe un administrator de la moșia domnului Izvoranu, sub cuvînt că e strein.

Față de aceste împrejurări, la ora 1 p. m., învățătorii școlii: I. Martin și Roșianu, primarul și ajutorul de primar, preotul, etc., au hotărît pe deo-

parte să comunice cazul domnului Prefect, iar pe dealta să-i liniștească. În acest timp, pe la orele 4 d. m., a sosit o secție de jandarmi, care i-a liniștit. Atunci răsculații au arătat că voesc o învoială mai ușoară.

În ziua de 13 Martie, de dimineață, în satul Brabova era liniște com- plectă. Pe la orele 10 a. m., a apărut în partea de miază-noapte a satului Brabova, aproape întreaga populație din Urdinița — cătun pendinte de Bra- bova — care înainta către conacul domnului C. R. Geblescu, în strigăte săl- batece, chemînd și pe cei din Brabova, ca să ia parte la devastări. În tim- pul nopții sosise aici o baterie de artilerie.

Intrînd în sat, domnul comandant al bateriei le-a eșit înainte ca să le vorbească. Ei — fără să țină seamă de nici o povață — au mers la conac și au început devastarea prin spargerea ferestrelor, a ușilor și a mobilierului din conac.

În timpul devastării trăgîndu-se focuri de armată au căzut doi morți și 12 răniți din ambele sate. În furia lor nebunească răzvrățiții au omorît un jandarm.

Învățătorii și preotul C. Braboveanu au contribuit să liniștească spiri- tele, dar le-a fost imposibil.

IN COMUNA SALCIA

Locuitorii acestei comune, în noaptea de 14—15 Martie a. c., au devastat cu desăvîrșire proprietatea domnului general Serghie Băicoianu.

Din informațiile luate chiar de la săteni, ei par a se fi revoltat din cau- za animozităților ce existau între ei și administratorul moșiei.

Răspîndindu-se știrea devastărilor comise în comunele învecinate, șeful de garnizoană — din ordinul domnului inspector comunal — pune un gor- nist să sune adunarea rezerviștilor și concediaților, ca să întărească paza comunei.

La acest semnal se adună toți sătenii, iau goarna din mîna gornistului, o încredințează altuia, care dă alarma, unii trag clopotele de la biserică, și cu chipul acesta se adună în fața primăriei aproape toți locuitorii.

O parte din săteni — mai cu grija răspunderii faptelor — auzind că răzvrățiții vor să pună foc ecaretelor, proprietății și gîndindu-se la enor- mele pagube — le propune ca, a doua zi, să meargă cu plugurile și să are pămîntul pe care domnul proprietar — spun ei — l-a luat din pămînturile date sătenilor la delimitare, cu ocaziunea rectificării hotarelor proprietății.

În zadar intervine învățătorul și funcționarii comunali. Sătenii se agită și mai mult, se îndreaptă spre proprietate, intră în curte, încep a sparge și dărîma cu săcurile și parii; pun foc la șoproane, magazii, pătule și case fără să întîmpine vre-o rezistență, căci administratorul și servitorii fugiseră. Devastează apoi moara domnului general.

Pe la orele 1 jum. sosind în localitate un escadron de călărași, trage focuri asupra celor din curtea boerească, fără să lase morți sau răniți, apoi repede escadronul trece în Comuna Argetoaia, care se revoltase.

Plecînd armata, răzvrățiții se reîntorc, se dedau la jafuri, împărțind în- tre ei: produsele, obiectele și instrumentele agricole, ce au mai putut scoa- te din foc, și chiar vitele proprietății fără nici o grije de răspundere.

În asemenea situațiune nimeni n'avea curajul să împiedece pe jefuitori. Comunicația telefonică era întreruptă.

A doua zi, 16 Martie, devastatorii își continua în tihnă operațiile de jaf. Sosind din nou armata instigatorii și devastatorii au fost ridicați; restul populațiunei regretă cele petrecute.

Răscoala nu s'a putut preîntîmpina din cauză că a izbucnit pe neașteptate, pentru potolirea ei, însă, învățătorul Stănescu a dat tot concursul.

Școala din satul Valea lui Pătru, care ține tot de Comuna Salcia, a fost devastată. Învățătorul d'alci, V. Grigorescu, abia a scăpat de furia devastatorilor.

IN COMUNA ȚIU

Locuitorii din această comună s'au împroprietărit la 1864. La 1880 s'au împroprietărit toți însurăței. La 1884 vr'o 50 locuitori au cumpărat în rate de la stat 472 pogoane. La 1891 și 1892, dînd statul loturi la Gogoși și Argetoaia, comune vecine, s'au mai împroprietărit încă 15 locuitori, așa că acești locuitori nu simțeau lipsa de pămînt.

Aveau bancă populară și un capital de peste 12.000 lei.

Aveau o societate cooperativă prin ajutorul căreia au cumpărat o garnitură de mașini de treerat (8 cai putere), cu 12.300 lei plătibili în rate, etc.

Cu toate acestea, vr'o 20—30 rău-voitori ai ordinei, au început a inventa fel de fel de născociri. Unii pretindeau că e ordin de la un ofițer din Argetoaia să devasteze; unii că dacă nu vor devasta vor fi pedepsiți; alții că vor rămîne de risul lumii; unii spuneau că dacă nu s'or revolta, nu vor capătă nici o dreptate; alții că dacă e revoluție, nu se pedepsește nimeni, etc.

La auzul acestor născociri, parte din săteni turmentați și de băutură, vin la primărie în ziua de 15 Martie, cer demisia pădurarului, care le-o dă, apoi cutreeră satul să găsească pe domnul G. Cornea, arendașul moșiei Argetoaia, care, bănuiau că este ascuns în sat, și negăsindu-l dau foc la niște pale ale învățătorului D. Simniceanu. Sosind armata, s'au potolit.

IN COMUNA MOȘNA

Ca în majoritatea comunelor revoltate, și la Moșna țăranii s'au răscolat în ziua de 13 Martie.

Indemnați de vr'o 15 locuitori din cătunul Ștubeiu, pendinte de Comuna Căciulata, și la alarma dată, au sărit și locuitorii din Mosna, au mers la conacul moșiei domnului Tămășescu, au incendiat pătulele cu porumb, magazia cu grîu, și au furat tot ce au putut.

Cauza revoltei se datorește învoelilor prea grele.

Învățătorul suplinitor, ca și preotul, n'au fost amestecați în revoltă, nici bănuți măcar.

IN COMUNA BREASTA

Aci s'au întîmplat numai niște simple mișcări, avînd ca motiv: pămînt de muncă și ușurarea învoelilor agricole. S'a satisfăcut cererea locuitorilor și mișcarea s'a potolit la timp.

Stricăciuni s'au făcut în cătunele Caruia și Tropotane, unde s'au dat foc conacelor de alți răsvrățiți, din alte sate.

IN COMUNA ROJIȘTEA

În această comună revolta țărănească a izbucnit la 12 Martie, cînd prin toate comunele învecinate nu se zărea decît fum și limbi de foc eșind de la conacele arendașești.

La vederea acestora și la auzirea crimelor făptuite locuitorii din Ro-

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

jiștea săltau de bucurie și se gindeau cum să-și pună și ei planul în executare. D'aci se vede că răscoala s'a ivit pe neașteptate și numai din gustul d'a imita pe vecini, căci își ziceau ei: „Dacă nu vom face nimic, nu ni se vor da drepturi ca la celelalte comune, unde se făptuesc jafuri, focuri și omoruri“.

Norocul a fost că și învățătorul comunei și preotul le-a ținut piept pînă la sosirea armatei, care a arestat pe capii revoltelor.

IN COMUNA INTORSURA

Răscoala s'a început prin tragera clopotelor de la biserică. S'a ars conacul moșiei și două pătule cu porumb, învățătorii din Intorsura și Radovan nu s'au purtat îndestul de bine, căci în loc să intre între locuitori și să-l povățuiască spre bine, s'au mulțumit să stea pe lingă casele lor, apărîndu-și avutul.

IN COMUNA MĂCEȘUL DE SUS

Locuitorii din această comună n'au făcut nici un rău în satul lor, au ajutat însă în devastări pe cei din Găngiova și Grecești.

Doi locuitori au fost împușcați, iar 20 au fost trimiși Parchetului.

Învățătorul a fost maltratată și cei vinovați au fost trimiși în judecată. Preotul și învățătorul au contribuit la potolirea răscoalei.

IN COMUNA GRINDENI-ORĂȘANI

Aci a fost o mare revoltă țărănească pornită din cătunul Ostroveni. Locuitorii d'acolo bătînd tinichele, lovind cu ciomegele în garduri și făcînd un zgomot infernal, au trecut prin celelalte cătune și au luat cu ei pînă și copiii. Șeful garnizoanei, care a fost împușcat, era în capul mulțimei excitate.

Răscoala a izbucnit ca din senin, provenind prin imitația răscoalelor din comunele vecine și avînd ca scop dorința de a dobîndi pămînt.

Și orice încercări din partea învățătorului și a preotului, spre a potoli, au fost zadarnice, revolta fiind un val năpraznic, căruia, prin cuvînt, era imposibil a i se face vr'o împotrîvire.

Sălbătăcia a fost la culme. S'au devastat 4 conace și s'a omorît un administrator de moșie.

IN COMUNA BRALOȘTIȚA

După cum mi se relatează, locuitorii din Braloștița au fost instigați de cîțiva cărauși din Comuna Coțofenii-din-Dos, cari transportau cereale de la gara Răcari.

Li se spunea că, dacă nu vor pune foc vor veni ei și vor da foc la tot satul. Locuitorii din Braloștița, cu puțină judecată, au dat foc conacului proprietății.

22 rebeli au fost executați. Au fost atît de sălbateci încît s'au adunat la primărie, unde se aflau autoritățile, vrînd să le dea foc.

IN COMUNA CERNĂTEȘTI

Aci revolta a luat naștere — după informațiunile ce am — de la rezervații și concediații, cari fiind chemați la depozitul de recrutare au ajuns a-

colo tirziu și din cauză că efectivul cerut se complectase, le-a dat drumul.

Venind în comună au început să îndemne pe săteni la răscoale, asigurându-i că soldații sunt frații lor și nu vor fi împușcați.

Primarul comunei și învățătorul aflând despre cele ce se petrec, au cerut telefonic domnului inspector comunal forța armată. Aceasta a fost în dimineața de 14 Martie.

Pe la orele 2 p. m., încep a se aduna grupuri de săteni pe strada principală. Învățătorul, preotul și șeful de garnizoană intră în mijlocul lor, le citește o telegramă telefonică de la domnul inspector comunal în care se specifica că onor Guvern a micșorat învoelile agricole, a scăzut taxa de 5 lei, etc.

Au fost rugați să fie liniștiți și să arate dorințele în mod pașnic. Dar, totul în zadar.

Pe la orele 3 p. m., se strâng la primărie în număr mare, gonesc cu forța pe toți funcționarii comunali, devastează apoi pe arendași, proprietari și comercianți, pun foc la case, magazii, pătule, trăsură, mobile, etc.

Începutul revoltei a fost anunțat de capii revoltați prin sunare de goarnă, și prin tragerea clopotelor de la biserică.

Preotul Lungulescu din Craiova, — care e și preotul garnizoanei — a fost trimis la localitate. Prin cuvântările ținute a potolit pe revoltați.

Țiu să arăt că în zilele de revoltă a fugit din comună și primarul, și ajutorul de primar și secretarul comunal, reîntorcându-se după potolirea răscoalei.

IN COMUNA AFUMAȚI

În noaptea de 11 Martie s'a produs în comună un mare tumult provocat de trei indivizi vițioși, depuși azi în Arestul preventiv. Cîte trei cu topoarele în mîini, mergînd din casă în casă somau pe locuitori să-i urmeze.

În această noapte răsculații au făcut spargeri la conacele dumnealor: Alexandru Teodorescu și Teodor B. Davidescu din Afumați.

Fără să devasteze, răsculații și-au continuat opera și în cătunul Amzulești la proprietarii: Ion D. Gabroveanu și Șelea Țoculescu, căruia i-a devastat conacul.

Totul s'a petrecut fără de veste, plecînd din capetele turmentate de băutură a trei locuitori, într'un timp cînd satele vecine erau liniștite.

Învățătorul Petre Stănescu din Comuna Afumați a fost depus în Arestul preventiv și mandatul său confirmat.

Învățătorul Gr. Deca din Comuna Afumați, cătunul Amzulești, amenințat de mulțime, în frunte cu Ion I. Vică și Ion Tută, au părăsit comuna, fapt ce l-am comunicat d-voastră cu raportul nr. 1149/907.

IN COMUNA TATOMIREȘTI

Locuitorii din această comună văzînd că cei din Brădești s'au revoltat și au dat foc conacelor, au căutat să-i imiteze. În seara de 14 Martie, cîțiva săteni leneși și vițioși forțează pe cei pașnici și cuminți, sub amenințarea d'a da foc avutului lor, să se răscoale.

Cu toții merg la proprietatea dumnealui Al. Filipescu unde incendiază clăile de fin, paele, pătulele cu porumb, uneltele agricole, motoarele morii, garniturile de treerat, și apoi trec la castel (conacul moșiei) și devastează totul.

Povețele învățătorului și preotului au fost zadarnice. Numai armata a putut potoli pe acești oameni nechibzuți.

IN COMUNA COTOFENII-DIN-FĂȚĂ

În ziua de 14 Martie, pe la orele 9 a. m., un servitor al domnului I. C. Pleșa, proprietar în această comună, vine la primărie și spune primarului comunei să se ducă la conacul moșiei, care este în cătunul Beharca, spre a vorbi cu administratorul moșiei. Domnul primar după câteva minute pleacă și mergînd la gara Cotofeni găsește pe administrator, care îi spune că locuitorii din Comuna Almaj s'au răsculat, au devastat conacul proprietății din Almaj, care este tot al domnului I. C. Pleșa și că vor veni și la Cotofeni, spre a devasta.

Imediat s'a telegrafiat domnului prefect, cerînd ajutorul armatei.

După câteva ore, locuitorii din Almaj, împărțiți în două grupe, pe drumuri diferite, sosesc în cătunul Beharca și înconjurînd conacul din două părți, au început a distruge.

Au distrus gardul, au spart ușile și ferestrele conacului, au distrus mobila casei, au dat foc la fîn, au slobozit porumbul din pătule și apoi s'au îndreptat spre proprietatea domnului C. Cristescu, devastînd casele și în urmă retrăgîndu-se la Almaj.

În fine sosește armata, care se pune în marș în urmărirea locuitorilor din Almaj. În acest timp cîțiva locuitori din Cotofeni se înarmează cu securi și ciomege și pleacă spre primărie.

Învățătorul anunță armata și pe primar, care urmărea pe răsculații din Almaj, să vină degrabă în comună, că este mare neliniște.

Numai în câteva minute acești răzvrătiți, în majoritate leneși și bețivi, devastează conacul domnului Ion Chintescu, fură tot ce găsesc în el, apoi sosind armata sunt împedecați d'a face și alte rele.

A doua zi toți capii au fost arestați și restul s'a potolit. Nici preotul, nici învățătorul n'au fost instigatori, din contra ei au lucrat pentru potolire.

IN COMUNA FOIȘORU

Aci pe ziua de 13 Martie locuitorii — neapărat cei vițioși — au dat foc ambelor conace după proprietatea acestei moșii. Ei au mai pus foc pătulelor cu porumb.

Învățătoarea n'a putut fi de nici un folos deoarece este infirmă.

IN COMUNA VARTOPU

Locuitorii acestei comune au dat semne de revoltă în zilele de 12 și 13 Martie a. c., distrugînd întreaga gospodărie a domnului Scarlat Ferekyde, proprietar.

Revolta a fost organizată cît se poate de secret, de 5—6 locuitori, cari au pornit noaptea prin sat, au sculat fără veste și pe alții, cu care s'au asociat, au pus foc conacului moșiei și au distrus totul.

Cauza se spune că este învoelile agricole puse nu de proprietar, ci de administratorul moșiei.

Învățătorul C. Bărsănescu a fost implicat în răscoală, însă pus în libertate. Domnul proprietar cercetînd personal pe învățător, și constatînd că era să fie împușcat din cauza intrigilor administratorului moșiei, Constanținescu, l-a concediat din serviciu, cu toate că-l avea în serviciu de mulți ani, și salariat cu 700 lei lunar.

După comiterea faptelor barbare, locuitorii au regretat totul.

IN COMUNA IZVORU

În ziua de 14 Martie a venit aici un soldat spunînd locuitorilor: „Dați foc boerilor și luați-le moșiile”. Nu mult după aceasta sătenii intrară în moșia domnului Corneti, o împărțiră între ei și o movilară. La întoarcerea lor acasă se întîlniră în drumul mare cu alți săteni din Izvor, cari nu fuseseră lăsați să intre în Craiova, și cu toții se puseră la sfat.

Învățătorul D. Popescu intră în mijlocul lor, și cum avea manifestul Guvernului, auzindu-i vorbind de devastări — începu să-l citească și să le explice.

Toate bune — zise un sălean — dar cum rămîne cu ordinul Reginei, ca să dăm foc boerilor?

Locuitorii au fost ținuți în frîu multă vreme pînă ce veniră peste ei cei din Valea Unghiului și devastară conacul moșiei domnului Corneti. Produsele au scăpat neatinse. A doua zi, 15 Martie, locuitorii cari în ajun își împărțiseră între ei moșia domnului Corneti, în frunte cu ajutorul de primar, plecară cu plugurile și arară partea ce fiecare luase din moșie.

12 locuitori au fost arestați, iar unul, care tăiase firele telefonice, a fost împușcat.

Preotul și învățătorul n'au fost implicați. Din contra, ei au stăruit mult pentru potolirea răscoalelor.

IN COMUNA BĂRCA

Țăranii din Goicea-Mică, comună situată la 2 km. de Bărca, în număr de 150—200, spoți pe ochi, spre a nu fi cunoscuți, în sunetul goarnelor, au plecat în noaptea de 14—15 Martie la Bărca, pe cînd toată populația din Bărca dormea, au străbătut în această comună cu topoară și revolvere, și în strigăte desperate și focuri de revolver — cu toate că în această comună e reședința inspectorului comunal și o secție de jandarmi — au mers prin comună fără să întîmpine vr'o rezistență din partea nimănui, au devastat casa învățătorului Marin Viroscu, au tras trei focuri de revolver pe ferestre în lipsa învățătorului, care se afla chemat la Revizorat, ș'apoi s'au îndreptat spre conacele dumnealor Petre D. Costescu și Mihail G. Cordescu. Aci au dat foc tuturor caselor, pătulelor cu porumb și magaziiilor. În urmă s'au retras.

Învățătorii au lucrat din toate puterile să mențină liniștea în comună și au reușit. Și, poate că nu se întîmpla nimic dacă Goicenii nu dau năvală peste ei în timpul nopții.

IN COMUNA STOINA

Rezerviștii — chemați pentru încorporare — înapoiindu-se în comună în seara de 13 Martie, s'au dus la delegatul Sfatului sățesc, care era certat cu arendașul, și acesta, împreună cu rezerviștii, au umblat pe la toți clăcașii, îndemnîndu-i la răscoală și spunîndu-le că „rezerviștii au venit cu ordin de la Craiova, să distrugă totul la moșie, iar pămîntul să-l împartă”.

Această revoltă a fost așa de tăinuță încît nici oamenii credincioși arendașului n'au știut-o și nici preotul cel bătrîn, care trăiește în mijlocul clăcașilor.

Cînd preotul a văzut pericolul, a căutat să calmeze spiritele, dar a fost tratat barbar de revoltați. După ce aceștia au devastat conacul proprietății,

au venit la primărie ca să ia contractul de învoială. Primarul s'a opus. El încearcă să spargă ușile cu săcuri și topoară. Primarul și ceilalți slujbași fug pe ferestre. Sălbătăcia lor nu se poate descrie, fiindcă erau turmentați de băutură.

Sosind armata, totul s'a potolit și s'a început arestările. S'a vorbit locuitorilor la biserică de către învățător și toți au început să plîngă.

Cită deosebire între sălbătăcia de ieri și căința de astăzi!

IN COMUNA MELINEȘTI

Pînă în seara de 14 Martie nici un semn de revoltă. Totul era pașnic și liniștit, deși se dăduse foc conacelor din Bodăești, Amărăști și altele din apropiere.

Răscala în plasa Amaradia a început din satul Păișani, pendinte de Comuna Stoina și s'a întins așa de repede că în trei zile s'a prăpădit întreaga parte de sus a Craiovei.

Nu studenți s'au văzut pe aici ca să îndemne pe locuitori la revoltă, ci tot rezerviștii au adus veștile fantastice, de ce este în alte județe.

Parte din locuitori se înarmează ca să se apere, iar parte se unesc cu cei din Comuna Amărăști și pun foc pătulelor domnului Ioan Dianu.

Pînă în ziua de 18 Martie încă nu se potolise. Cauza revoltei e lipsa de pămînt și învoelile grele.

Preotul, învățătorul și primarul la slujba religioasă le-a ținut cuvîntări, prin care îi îndemna la liniște.

IN COMUNA GRINDENI

Comuna Grindeni e compusă din patru cătune: Lișteava, Grindeni, Orășani și Ostroveni.

Revolta a început deodată în cătunul Ostroveni, situat la partea de sud a comunei și a provenit — se zice — din îndemnul a trei oameni streini de localitate, veniți d'aiurea, ca instigatori.

Cătunul Lișteava, din punct de vedere agricol, ținînd de Domeniul Coroanei Sadova, locuitorii săi s'au abținut de a lua parte la răscoale.

Revolta a avut loc în seara de 11 Martie, adică în aceeași zi cu revoltele din Valea-Stanciului, Horezu-Poenari, Grecești și Găngiova.

Țăranii din Orășani și Ostroveni înarmați cu ciomege s'au năpustit asupra conacelor proprietății și în strigăte de „Ura”! au devastat tot, punînd în flăcări atît conacele cît și pătulele și magazinele cu produse.

Pe administratorul moșiei domnului N. T. Popp, anume Cristescu, de altfel om prea cumsecade, l-au ucis cu parăle și — încă viu fiind — l-au aruncat în flăcări, cari l-au cuprins și mistuit complet, rămînînd doară degetele de la picioare, carbonizate și ele.

Conacele și pătulele arse sunt toate situate în cătunul Ostroveni, la o depărtare de aproape 4 km. de cătunul Lișteava și aparțin dumnealor N. T. Popp, Statie Genescu, P. Negulescu și T. Chercescu.

Scopul revoltei — se zice — ar fi motivat de greutățile învoelilor ce apasă asupra lor și din dorința de împrăștiere a celor lipsiți de pămînt.

Pentru calmarea spiritelor în localitate, agitate mai mult de groază decît de pornirea firească de a lua parte la răzvrătire, învățătorul I. Dimitrescu, în unire cu preotul comunei, a contribuit mult, convingînd pe săteni de consecințele funeste ale răzvrătirii, pentru neam și țară.

Din cele arătate se vede că învățătorul și-a făcut datoria, întreținând calmul sătenilor și ferindu-i d'a fi influențați și prinși în mrejele vr'unui duh necurat, care i-ar duce în ispită.

IN COMUNA PIELEȘTI (CĂTUNUL PÎRȘANI)

Sătenii din cătunul Pîrșani auzind că comunele vecine din Județul Romanai: Robănești, Popînzălești și altele s'au revoltat contra proprietarilor, și avînd și ei învoeli grele în ziua de 15 Martie s'au adunat să meargă la proprietar, ca să se învoiască.

Cei cari n'au voit, au fost luați cu forța.

Ajungînd la conacul proprietarului Frantz Molner și negăsind cu cine să vorbească, s'au apucat să jefuiască. Au scos un butoiu cu vin și, după ce s'au ameuțit, au pus foc conacului și la tot jurul lui.

Apoi pornesc către cătunul Pielești, se duc la primărie și rup sîrma de la telefon. Sosind armata, sătenii se potolesc, plecînd fiecare pe la casele lor.

Cei din Lăcrița, cătun pendinte tot de Comuna Pielești, au spart un pătul al domnului arendaș I. Dimitriad, și atîta tot.

Învățătorii și-au făcut datoria.

IN COMUNA ORODELU

În această comună nu sunt nici mari proprietari, nici arendași. Sătenii sunt moșneni. O pătrime din locuitori neavînd pămînt îndeajuns, muncesc pe la moșiile proprietarilor din alte comune.

Venind vestea în Orodel despre revolta de la Caraula, locuitorii, temîndu-se de năvăliri neașteptate, au început a veghia. În seara de 13 Martie, prin partea despre apus a intrat în sat o ceată de devastatori, sunînd din goarnă și strigînd „Ura”! În mersul lor pe strade luau cu ei și pe cei întîlniți. Ajungînd în dreptul casei unui comerciant au aruncat cu pietre în ferestre și pe acoperișul casei. Comerciantul și vecinii au tras focuri de armă asupra lor și i-a împrăștiat.

În dimineața de 14 Martie întreaga comună era cuprinsă de groază, observîndu-se în acelaș timp o oarecare agitație printre locuitorii muncitori pe moșiile proprietarilor.

Învățătorii și preoții locali i-au potolit prin citirea manifestelor Guvernului și prin cuvîntări.

Revizor școlar, C. Alessandrescu

JUDEȚUL GORJ

REVIZORATUL ȘCOLAR GORJ
Nr. 609, 9 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica mai jos informațiunile cerute cu ordinul d-voastre nr. 13510 din 26 Martie 1907.

În județul acesta, aproape în toate comunele, s'a păstrat liniște pe tot timpul furiei răscoalelor. Un număr de vr'o 17 învățători delegați de dumneavoastră au cutreerat toate comunele județului și împreună cu învățătorii și preoții locali au vorbit sătenilor despre pericolele răscoalelor și foloaselor ce vor avea dacă vor păstra liniștea.

Au citit și explicat atit manifestul onor Guvernului cit și apelul d-voastre — pe unele locuri acești învățători au mai luat de la săteni și oarecare informațiuni despre nevoile lor.

Numele acestor învățători se află în alăturatul tablou.

În Comuna Bobu, unde este proprietar domnul Dini Mihail din Craiova sătenii erau porniți la revoltă de următoarele împrejurări. Proprietarul a chemat satul în judecată pentru a-i înapoia vr'o 400 de pogoane pământ ce se credea a fi fost luate mai mult de săteni la 1864.

Sătenii au câștigat procesul la Tribunal și la Curtea de Apel, dar la urma urmei, trecînd pe la Casație, tot domnul proprietar a câștigat.

Tocmai în timpurile acestea nenorocite, domnul Dini Mihail voia să execute hotărîrea ca să ia de la săteni 400 de pogoane pământ și 52000 lei venitul pămîntului. Sătenii erau deci gata de revoltă și fără să mai fi fost vîntul acesta contagios.

Învățătorul Gh. Dobrescu de la Copăcioasa, avînd mare trecere și la sătenii din Bobu prin banca sa, a evitat revolta asigurînd pe țărani că domnul Dini Mihail va renunța la hotărîrea ce a obținut asupra lor.

Alte mișcări nu s'au mai observat decît foarte puțin spre limita județului Dolj.

Răzbunările personale însă n'au fost în raport cu liniștea locuitorilor. Între învățători au fost denunțați ca instigatori doi: C. Dobrescu, definitiv, în Comuna Andriești și Matei Stoicoiu, definitiv, în Comuna Vladimiru.

Pe cel dintîi l-a denunțat un domn proprietar Iancu Poenaru, care dușmănește de mult pe învățător. În ziua de 17 Martie domnul căpitan Sc. Petroianu din Reg. 1 Artilerie Craiova, chiamă din clasă pe învățător și a voit să-l execute imediat. S'a întîmplat să fie de față încă preotul, primarul (chiar fiul denunțatorului, medicul plășii și mai mulți fruntași din sat). Aceștia au apărut și au obținut ertarea învățătorului. Totuși, învățătorul îngrozit de cele ce văzuse și auzind că tot îl va împușca a fugit din comuna sa în Comuna Aninoasa, unde a stat ascuns pînă la 25 Martie.

Pe învățătorul M. Stoicoiu de la Vladimiru l-a denunțat ca instigator primarul comunei N. I. Gîrdea. Primarul a declarat în urmă că tot din îndemnul proprietarului I. Poenaru a denunțat pe învățătorul din Vladimiru.

În ziua de 17 Martie și acest învățător a fost chemat la Tg. Jiu, și pe drum, fiind însoțit de un proprietar, un sublocotenent și un soldat, s'a înțilnit tot cu domnul căpitan Sc. Petroianu.

Domnul căpitan cum a văzut pe învățător s'a repezit la el și l-a luat în bătae cu o cravașe. Lovind și insultînd s'a infuriat și mai rău, a scos revolverul și voind a se da cîțiva pași înapoi ca să tragă foc, s'a împiedecat în sabie și a căzut. Sculindu-l asistenții, s'a potolit și a plecat înainte.

Învățătorul a fost dus apoi la comandantul trupei, cercetat și găsit nevinovat, a fost pus în libertate.

Revizor școlar, *S. Spulbereanu*

JUDETUL ROMANAȚI

ȘCOALA PRIMARA
DIN COMUNA FARCAȘELE
Romanai
Nr. 55, 9 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Cu cel mai profund respect, supun la cunoștința d-voastre, prin acest raport, în detaliu, cum am putut ține liniștea în această comună în timpul răscoalei.

Luni 12 Martie a. c., pe la orele 3 p. m., câțiva locuitori din această comună, cari fuseseră în târgul Caracalului, au venit la școală, unde locuiesc, și unul îmi cere o gazetă ca să lipească la o fereastră, dar mai înainte de a-i da gazeta, el îmi zice rîzînd: „Una mai nouă n'ai”? Il întreb ce face cu ia; el cu expresia feței schimbată, mă întreabă că n'am auzit nimic?

Eu pînă în acel moment, care nu știam ce se petrece în țară, că nu venea nici o gazetă, îi răspund că nu.

I-am dat o gazetă veche și atunci îmi spun că au aflat din oraș că țăranii de prin alte județe s'au răsculat asupra arendașilor și proprietarilor și le-au pus foc la pătule și magaziile cu produse, la conacuri și pe unii i-au omorît.

Îmi zic ei: „o să auzi dumneata peste două zile ce o să facem cu arendașul d'aici”. S'au vorbit să pue foc conacului să arză cu totul.

Îndată ce i-am auzit, văzîndu-i îndîrjiți, prin cuvinte dulci am început să le vorbesc: „Să nu săvîrșiți asemenea fapte cari nu sunt ertate nici de legile țarei noastre, nici de sfînta biserică”!

Le-am amintit de biserică fiindcă în Farcaș n'au biserică și-au contribuit fiecare cu cîte 20 lei înainte, ca să facă începere, deși sunt înscrîși cu 60 lei, dar cu 3000-4000 lei nu se poate face, pe cînd s'au tocmit cu 23000 lei, așa că restul îl împlinește doamna proprietară Contesa Talevici și d. arendaș Chindilidis, la care poate să ia parte și doamna Tasianu, proprietară tot în această comună.

M'am mai adresat cu cuvinte: „Ați vîndut bucățica de pîine din gura copiilor ca să ajutați la facerea sfîntului locaș dumnezeesc, în care de cînd ne naștem și primim sfîntul botez și pînă dincolo de mormînt găsim mîngîierea suflătească în tot timpul și mai ales cînd suntem căzuți în grea nenorocire.

Și rugămintele cînd sunt pornite din inimi curate, atunci sunt primite de bunul Dumnezeu. De cele ce vă spusei nu uitați că sunteți creștini și trebuie să fiți blînzi și cu dragoste unul către altul, supuși și cu ascultare înțeleptului nostru rege, Guvernului, legilor țării și către toți mai marii noștri. Atunci facem voia lui Dumnezeu. Mergeți și spuneți sfaturile mele acelor cari i-ați auzit, să nu se'nșele să cază'n ispită”!

Mai pe seară, pe la orele 5, am plecat spre primărie să comunic primarului și să luăm măsuri grabnice. Pe stradă am întîlnit un grup de săteni. Unul citea „Universul” cumpărat de la Caracal în acea zi, iar ceilalți ascultau și înjurau pe proprietari, că bine le face, așa trebuie să facem și noi astora de aici.

I-am întrebat ce citesc? și ei, pe'ntrecute, mi-au răspuns că în alte județe s'au răsculat țăranii și au pus foc la tot avutul arendașilor și proprietarilor și pe unii i-au și omorît cu scop să'mpartă moștile.

Auzindu-l, am cerut jurnalul de la care-l citea și l-am băgat în buzun-

nar. Apoi, cu blindețe le-am vorbit să fie răbdători, că anul trecut a fost un an bogat, mai ales în grâu și porumb și dacă s'a făcut, a luat și unii și alții. De ce să supărăm pe bunul Dumnezeu, care ne trimite ploaie la timp și toate cu rostul lor le face.

Atunci ei îmi răspund: „așa este, dar ne-a ținut pînă la Crăciun nedijmuiți și noi mîncam mămăligă stricată”.

Atunci le-am zis: „toate se fac cu pricepere... pe viitor n'o să se mai întimple așa”.

Să nu credeți că acei săvîrșitori de rele o să stăpînească ei moșiile și din contra, au să fie greu pedepsiți de lege.

Pe dumneavoastră nu voesc să vă văz căzuți în întunerecul acela căci, iubitorilor, aici o faptă nu e mai rea decît a fura, a omori și a pune foc”.

Și alte multe sfaturi le-am mai dat rugîndu-i să mă asculte, și eu la orice cerere dreaptă a lor voiui fi gata să-i servesc.

I-am lăsat în stradă și mergînd la primărie am comunicat primarului și secretarului că trebuie să luăm măsuri grabnice chiar în această noapte și am decis ca împreună să patrulăm noaptea și astfel am procedat. Grupurile de oameni pe care le întîlneam le dam sfaturi bune să fie la înălțimea lor căci e onoare pentru locuitorii cari trăesc în armonie.

Mulți ne promiteau că ei nu fac treburi d'alea.

A doua zi, Marți 13 Martie, orele 10 a. m., pe cînd eram în lecții cu copiii, a venit unul dintre recruți, dorobanț cu schimbul, care-l aveam între adulți la școală și cu cunoștință de carte, intră în clasă și îmi cere „Universul” ce-l luasem seara de la cel care-l cetea în stradă. I-am spus că l-am pus pe masă în primărie și nu știu cine l-a luat, dar îl voi plăti. Mă uit la el și-l văd schimbat la față; căutătura părea de sălbatec, îi tremura corpul și hainele după el. L-am întrebat că acel cu jurnalul i-a spus ceva interesant? El îmi răspunde: da! că în alte județe s'au răscolat asupra arendașilor și s'au vorbit d'aici să pue foc la conacul arendașului.

Cum l-am auzit, i-am vorbit în fața școlarilor să-și aducă aminte de cele zece porunci din Decalog și de cele 9 fericiri, pe care le explicasem în școală. I-am arătat icoana Sf. Dumitru și i-am amintit și de Sf. Gheorghe că au fost ostași și cite chinuri n'au suferit pentru legea creștinească.

„Voi, creștini, cari v'ați botezat în Christos, umblați să vă lepădați de lege și să vă dați de vii în mîinile duhurilor rele”!

I-am dat exemplul despre un dulgher bulgar și un mecanic din comună, că ei n'au pămînt și întrețin cite 8-9 suflete cu tot ce le trebuie. Dacă ați fi învățat cite o meserie, n'ați fi pierdut timpul de la Dechemvrie pînă la Martie și ați fi lucrat fiecare cite ceva. Știți că d-na contesă donează terenul pentru școală și vom avea grijă la facerea localului și de un atelier de lucru”.

După multe exemple l-am calmat și l-am însărcinat să comunice la toți cari-i întîlnește sfaturile mele și i-am dat o cărticică din viața sfinților s'o citească.

Tot Marți pe la orele 3 p. m. am fost chemat la telefon de am primit ordinul superior cu comunicarea reformelor pentru îmbunătățirea stării țărănilor. Am spus primarului ca de urgență să strîngă pe toți locuitorii să le citim ordinul.

Primarul și secretarul și-au făcut datoria și într'o jumătate oră majoritatea de săteni au fost adunați la primărie, unde am eșit în mijlocul lor și le-am citit și explicat cuprinsul ordinului. Parte din ei îmi spuneau că tot ce le citesc sunt minciuni scrise de mine și primar, că eu nu le voesc

binele. „Altul ne-ar fi făcut vînt, dar dumneata pare că ne ești dușman ; o să se împartă moșiile și noi rămînem tot săraci”, îmi ziceau cei din Farcașu-de-sus, după proprietățile doamnei Dimitrie Popescu și d-nei Zivideanu, care sunt arendate.

Văzîndu-i că începuse să murmure și în contra mea, le-am zis : „Dacă nu mă credeți, prefer să mă jertfiți pe mine, ca să nu vă mai văd urmarea”. În acelaș timp a venit și preotul. Apoi i-am despărțit în grupuri pe cei mai agitați și prin multe exemple ce le-am dat i-am putut calma. Parte mi-au răspuns că mă vor asculta. M'am transportat cu popa și autoritățile în comunele Farcașu-de-sus unde le-am ținut cuvîntări și le-am citit ordinele ce promisem.

Am constatat că ei împrumutau idei greșite de la alții, că dacă devastează conacurile și omoară arendașii, moșiile le împart ei.

Era temere în această comună și de oamenii răsvrățiți din comunele vecine din județul Olt, care devastaseră conacul d-lui Velisarie Leontopol în Comuna Comani.

Treceau noaptea Oltul pe blăni și ațîțau și pe cei d'aici. Pe unii i-au prins și expediat cu patrula la comandantul din comuna Stoenești.

În zilele de Duminică le-am mai ținut predici.

În prezent sunt liniștiți și au început să-și facă lucrările agricole.

Deși sunt patru proprietari arendate, dar locuitorii n'au făcut nici o faptă rea. Acum s'au convins că faptele rele îi duceau la peire. Dacă nu luam măsuri noaptea d'intîi, înainte de a primi ordinele superioare, se petreceau și aici desordini.

Învățător diriginte, *Marin Nițescu*

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN JUD. ROMANAȚI
Nr. 1203, 22 Maiu 1907

Domnule Ministru,

La ordinul seria A. nr. 14267 din 28 Aprilie a. c., biroul B., am onoare a răspunde c'am dat deja, cu rapoartele nr. 973 din 8 Aprilie, 1184 din 27 Aprilie, precum și prin memoriul ce am înaintat cu raportul nr. 1194 din 29 Aprilie a. c., toate relațiile asupra faptelor imputate învățătorului titular provizoriu Marin Georgescu (fără stat personal), de la școala din Comuna Popînzătești, acest județ, care fără nici un motiv serios, ci numai pe baza denunțurilor făcute de proprietarii, cămătarii și arendașii din acea comună, a fost implicat în răscoalele țărănești.

În urma primului meu raport, numitul învățător a fost suspendat pe ziua de 28 Martie a. c., cu ordinul seria nr. 16991 din 16 Aprilie a. c., biroul A., pentru motivul că a fost depus în arestul preventiv, ca instigator în răscoalele țărănești, iar în urma celui de al doilea raport, a fost reintegrat pe ziua suspendării cu titlul și drepturile ce le are în învățămînt, deoarece după cercetări ulterioare, d. Judecător de instrucție convingîndu-se de nevinovăția lui, l-a pus în libertate pe o cauțiune numai de 100 lei, în ziua de 19 Aprilie a. c.

Repet și aici că în ziua de Sîmbătă 24 Martie a. c., învățătorul Marin Georgescu de la Popînzătești, a fost bătut de către sublocotenentul Reficu

din Regimentul 344, cu palmele, pumnii și trăgătorile. Deasemenea tot după indicațiunile date de proprietari, arendași și cămătari au fost bătuți cîțiva săteni pentru ca să declare că învățătorul ar fi făcut manifestație cu elevii școlii, punindu-i să arunce cu pietre în casele domnului Tache Nicolau (proprietar a 200 pogoane de pămînt din Popînzătești), ceea ce era absolut inexact.

Apoi, în ziua de 25 Martie, învățătorul Marin Georgescu a fost trimis legat și pe jos la Caracal (cale de 30 km.), împreună cu preotul Comunei, Sachelarie I. Popescu, care de asemenea a fost bătut fără nici o vină. În Caracal au fost ținuți arestați la cazarmă pînă în ziua de 30 Martie, cînd d. Judecător de instrucțiune a dat în contra lor mandate de depunere, bănuindu-i vinovați. Georgescu a fost eliberat la 19 Aprilie, iar preotul abia acum 2—3 zile fără nici o cauțiune.

Ura în contra învățătorului a provenit numai din faptul că e președinte al băncii populare; care prosperează în ciuda cămătarilor; a înființat un magazin de consum și a ținut sătenilor conferințe, povățuindu-i cum să lucreze pămîntul, cum să-și crească vitele, să facă economii și să se ferească de băuturi pentru ca să nu mai cază în ghiarele cămătarilor. Pînă acum n'a fost dat în judecată.

Fără de groaznicele suferințe ce a îndurat făcîndu-și datoria, învățătorul Marin Georgescu dela Popînzătești, ar merita, domnule Ministru, un semn de bunăvoință și atenție din partea domniei voastre.

Revizor școlar, *Petru Rădulescu*

RĂSCOALELE ȚĂRĂNEȘTI DIN JUDEȚUL ROMANAȚI ȘI REPRIMAREA LOR

Mișcarea țărănească, în contra arendașilor, proprietarilor și cămătarilor, din județul Romanați, între 10 și 16 Martie 1907, a luat naștere în mod impulsiv, cînd s'a lășit vestea despre cele întîmplate în alte județe ale țării, și a urmărit distrugerea averilor grămădite de proprietari și arendași la conacele moșilor.

În unele părți, sătenii au făcut numai devastări, stricînd ferestrele și tot ce se afla în interiorul conacelor și împărțindu-și apoi între ei parte din obiecte și produse, iar în alte părți au nimicit totul prin incendii.

Pagubele totale, pricinuite proprietarilor și arendașilor de prin acest județ, de către răsculați, ating cifra de 1.000.000 lei.

N'a fost ucis ori bătut nici un proprietar sau arendaș. Un singur cămătar, Tache Lătescu, din Comuna Gura Padinii, a fost maltratat de săteni; a scăpat însă teafăr.

Revolta n'a fost nici pregătită, nici organizată. Acest adevăr reese și din toate cercetările făcute pînă azi de Parchet și Judecătorul de Instrucție. În zadar, deci, se caută instigatori. Și, mare, grozavă, de neertat este greșala acelor cari fără cea mai mică dovadă, s'au năpustit asupra învățătorilor și preoților, acuzîndu-i c'au fost instigatori.

Criminali sunt jandarmii și militarii cari, fără nici o cercetare, ci luîndu-se numai după denunțuri mizerabile, au bătut și chinuit pe învățători și preoți!

Și, tocmai învățătorii cei mai buni, învățătorii cari au muncit mai serios în școală și în afară de școală au fost urmăriți, bătuți și chinuiți.

proximativă de 150.000 lei ; conacul, magaziiile și pătulele domnului Dr. Cernătescu de la Cîmpeni, în valoare de aproape 200.000 lei (acestui a s'au nimicit și pomii și arborii din grădină), și pătulele de porumb și parte din conacele dumnealor : Ștefan Pleșa și M. Albeanu din Brastavăț ; trei conace mai mici și vechi, cu produse mai puține, de la Băzgărai, precum și parte din ecaretele și conacele domnului Șt. Rusănescu de la Rusănești de Sus și Branețu.

S'au mai ars și devastat cîteva pătule și magazii cu produse, ori conace, mult mai mici, din comunele : Dobrunu, Gropșani, Leu, Marotinu de Sus, Popinzătești, Scărișoara și Zcorșca.

S'au devastat rău conacele arendașilor din comunele : Drăghiceni și Strejeștii de Jos, care dijmuiseră porumbul abia în Decembrie și Ianuarie, precum și conacul din Strejeștii de Sus și locuința șefului silvic al Eforiei, din Morunglav, distrugîndu-se actele de delict silvice. O mică devastare s'a făcut și la un proprietar din Comuna Oboga.

Produsele furate din pătulele și magaziiile devastate au fost aduse înapoi. Ba, în unele localități arendașii au luat, cu ajutorul jandarmilor sau armatei, o cantitate mai mare de produse decît avuseseră.

REPRESIUNEA

După ce au încetat devastările și incendiile, a început urmărirea și pedepsirea țăranilor. Pedepsele s'au aplicat imediat, fără nici o judecată, sau barem cercetare. Toți cămătarii, arendașii și proprietarii au alergat în centrele unde se găsea armata sau jandarmii și au dat comandanților liste de vrăjmașii lor, spunînd că aceia au fost „capii răscoalelor“ în comuna lor. Iar comandanții, fără să țină seamă măcar de faptul că arendașii și proprietarii, cari fugiseră de prin comuni cu mult înainte de răscoale, nu puteau să vadă cele petrecute și prin urmare nu aveau de unde să știe pe vi-novați, trimiteau jandarmi și soldați să prinză și să împuște pe cei denunțați.

În listele date de cei ce-au profitat de turburarea unora și de turburarea altora, în acele zile de cumplită răutate, de durere și de jale, ca să-și suprimă vrăjmașii, se indicau anume cei ce trebuiau împușcați și cei cari trebuiau numai bătuți.

În Județul Romanați nici un om n'a fost împușcat asupra faptului, ci numai după ce revolta încetase, numai după ce fuseseră făcuți prizonieri.

În zadar au fost date de către prefect ordine severe să nu se pună te-meiu pe orice denunțare și să nu se împuște prizonierii, militarii nu voiau să știe de ordinele prefectului (și de șefii lor, sau ajutorii comandanților de regimente, cari stau în capitala județului și de aci nu puteau ști exact ceia-ce se petrecea în comunele rurale, le dau ordine să împuște), iar jandarmii se făceau că nu știu sau că nu înțeleg acele ordine. Și apoi și unii și alții găseau ușor justificarea împușcării prizonierilor „au voit să fugă și d'aia i-au împușcat“, ziceau ei !

Exagerările ce făceau cei cari reclamau de prin comune, au contribuit mult la violența reprimării. Un exemplu.

Proprietarii din Leotești (comună din apropiere de Balș), dorind să aibă armata și în satul lor spre a fi mai siguri, trimit telegrame peste telegrame că sătenii sunt agitați și au pornit să le pună foc. Comandantul trupelor dă imediat ordin batalionului din Balș să trimită un detașament cu ordin să tragă în grupele de cîte 5 sau mai mulți țărani.

În realitate, însă, la Leotești era liniște și n'a fost devastată sau incendiată averea nici unui proprietar.

Tot așa la Tartal (la 25 km. spre apus de Caracal) unde se cerea apărarea preotului (socrul fostului revizor școlar), care e cel mai ordinar cămătar, și n'a suferit nimic, precum și în alte comune.

Și cum multe reclame arătau — fără nici un temei — pe învățători și preoți ca instigatori, ordinele se dau ca aceștia să fie făcuți răspunzători și ca ei să fie mai întâi împușcați, dacă se va întâmpla ceva la conacele arendașilor și proprietarilor.

De ce erau atât de înfuriați arendașii și proprietarii, precum și unii din cămătari în contra învățătorilor?

Pentru că mulți învățători se încercaseră să constituie obștii satești pentru a lua în arendă moșii, când ocaziunea s'ar ivi.

Dar cē să ne mai mirăm de alții — și mai ales cei cari se credeau loviți în interesele lor meschine — au înțeles rău activitatea extra-școlară a învățătorilor, când chiar unii dintre institutori și institutoare ziceau: „Nu-mai cercurile culturale și băncile au revoltat țărani!”

ARESTAREA ÎNVĂȚĂTORULUI I. CĂLIN, DE LA GURA PADINII ȘI EFTIMIE CARTIANU DE LA GROJDIBOD ȘI LIBERAREA LOR

Comunele Gura Padinii și Grojdibod, situate pe marginea Dunărei, la apus de Corabia, sunt vecine. Între ele e o depărtare mai mică de 3 km.

La Gura Padinei e o moșie (proprietatea dumnealor Șerban Jianu și T. Poroineanu), pe care muncesc și locuitori din Grojdibod. Moșia se găsește arendată de vr'o 10 ani domnului D. Ianovici, bulgar de origină. Învățătorii: I. Călin și Eftimie Cartianu, în înțelegere cu câțiva funcționari din sus zisele comune, au constituit obștea locuitorilor din cele două sate, cu scopul de a lua în arendă moșia, când va expira perioada de arendare. Au făcut demersurile cuvenite pe lângă proprietar și au început a strânge bani de la locuitori (casier fiind ales Eftimie Cartianu). Pînă în ajunul răscoalelor strînsese deja 6500 lei.

Acțiunea aceasta a celor 2 învățători a supărat foc pe arendașul D. Ianovici, care a pus la cale fel de fel de reclamațiuni în contra lor.

În ziua de Luni, 12 Martie, fostul prefect V. Oroveanu și fostul Procuror Florian (care are soră învățătoare în comuna învățătorilor, la Amărăștii de Jos), mergînd prin comunele: Gura Padinei și Grojdibod și ascultînd de pîrile arendașilor, fără să înțeleagă scopul obștiilor satești, au dat ordin ca învățătorii I. Călin și Eftimie Cartianu să fie trimiși legați la Caracal, după ce vor înapoia banii încasați de la obștie.

Învățătorii n'au mai așteptat să fie legați ci au înapoiat banii și au venit ei singuri, sperînd că cu ajutorul revizorului școlar I. Beculescu își vor dovedi nevinovăția. Acesta însă lipsea fiind dus la Popînzătești, la moșia ce ține acolo în arendă și unde auzise că s'ar fi făcut devastări.

Deoarece cunoșteam bine pe acești învățători, m'am dus la fostul prefect V. Oroveanu și am isbutit, dacă nu să-l conving de nevinovăția lor, cel puțin să obțin pentru ei îngăduința de a fi lăsați să stea la hotel sub supravegherea poliției. În urmă, schimbîndu-se prefectul, au fost puși în libertate.

I. Călin a avut noroc c'a fost silit a sta 2 zile în Caracal, căci, în lipsa sa s'a ars un pătul de porumb al arendașului și s'a maltratată cămătarul

Lătescu. Dacă învățătorul s'ar fi aflat atunci în comună, desigur c'ar fi fost împușcat ori bătut și închis ca instigator.

De asemenea au avut noroc și proprietarii din Grojdibod c'a fost pus în libertate Cartianu, căci el — avînd ascendent asupra sătenilor și procedînd în felul cum îl sfătuisem — i-a liniștit și astfel conacele proprietarilor au scăpat neatinse.

Fără ordinul sever dat de noul prefect, ca învățătorul Cartianu să fie lăsat în pace, desigur că el ar fi avut de îndurat multe suferințe, dacă nu și-ar fi pierdut chiar viața, căci toți militarii îi urau de cînd îndrăznise, într'o adunare (sub președenția domnului colonel Misirliu) pentru înființarea Societății „Micul Dorobanț“, ca să critice introducerea instrucției militare în școli.

Oamenii care nu cunoșteau pe Cartianu decît din vedere sau din auzite, îl acuzau că e „socialist“. În contra lui erau avocați, proprietari și chiar negustori fruntași din Caracal montați de arendașul D. Ianovici. A trebuit să declar categoric că răspund eu de faptele lui, pentru ca să-l lase în pace.

Cu I. Călin, însă, tot și-a mai făcut odată gustul arendașul D. Ianovici isbutînd să facă a fi trimis la Corabia sub escortă. Am prins însă de veste la timp și intervenînd pe lîngă domnul prefect s'a dat ordin să fie pus imediat în libertate.

TORTURAREA SĂTENILOR ADUȘI ÎN BALȘ

În zilele de 15 și 16 Martie am fost la Balș împreună cu domnul director al prefecturei pentru a lua măsuri să liniștim satele din prejur, care erau în plină revoltă. Din nenorocire se arseseră deja conacele și ecaretele din Racovița, Cîmpeni, Branețu, Babasa, Găvănești și Groisam, așa că n'am mai putut face altceva decît să luăm măsuri ca revolta să nu se întindă și la celelalte sate. În acest scop ne-am servit mai întîi de învățători și preoți, căroră le-am dat instrucțiuni amănunțite cum să procedeze, și apoi de armată, trimițînd detașamente să patruleze prin comune.

Tot în acele zile au fost aduși la Balș, de armată, vr'o 200 de săteni din Racovița și de către jandarmi vr'o 40 din Mărgăritești și Rusăneștii de Sus. Fuseseră luați de pe drum, ori din case după listele de care am vorbit mai sus. De la Racovița au fost aduși toți care au fost găsiți în sat, în casele lor, în noaptea de 15 spre 16 Martie.

În ziua de 16 Martie au început bătăile. Intervenirile mele să nu se bată fără cercetări prealabile au fost zadarnice. Se începea cu palme, lovituri de pumni în fălci pînă le umplea gurile de sînge, smuncituri de păr, bătăi la tălpi cu vărghi, apoi pe spate, îmbrînceli, snopeli pînă cădeau și atunci jandarmii și soldații jucau pe ei. Drept mîncare le da paie și murdării!

Nu mi-ași fi închipuit vr'odată că oameni necercetați și prin urmare nedovediți vinovați pot fi bătuți în mod așa de barbar, ca să spună cine au fost capii revoltei. Și dacă totuși cei mai mulți nu spuneau nimic, era din cauză că tortura la care erau supuși îi împiedeca să gîndească măcar ce ar putea inventa să spună.

Unii ca să scape au spus de la început că ei au fost între răsculați și au pus foc. Erau bătuți însă de ei ca să arate cine au mai fost. Între ei erau și bătrîni de cîte 60—70 ani.

La intervenirile mele se spunea: „lasă-i, vinovați, nevinovați, trebuiesc bătuți toți ca să meargă vestea, să nu se mai răscoale alții“. Am plecat, nemai putînd suporta o priveliște atît de înfiorătoare.

În urmă, pe ajutorul de primar, secretarul și un circiumar anume Clu-rez I. Costică din Racovița, i-au pus într'o căruță (căci nu mai puteau să meargă din cauza bățăilor ce suferiseră) și i-au trimis acasă cu jandarmii; pe drum însă i-au dat jos și i-au împușcat.

Notez că la Racovița nu există școală. Marele proprietar de acolo ar fi putut clădi un local ca să putem înființa, dar se vede că s'a temut să nu sufere interesele sale, dacă sătenii se vor deștepta prin învățătură.

TREI PREOȚI ȘI PATRU ÎNVĂȚĂTORI BĂTUȚI

În timpul cînd acestea se petreceau la Balș, preotul din Drăghiceni era adus legat la Caracal și bătut cu sabia de însuși comandantul regimentului. În urmă i s'a dat drumul negăsindu-se nici o probă de vinovăție în con-tra lui.

Pe învățătorul din Drăghiceni, despre care eram convins că e absolut nevinovat, l-am scăpat chemîndu-l încă de la 14 Martie la revizorat, unde a stat 3 zile.

Tot atunci a fost adus legat, bătut, ținut închis la cazarmă și în urma instrucției depus, preotul Spiridon Ionescu din Comuna Braslovăț. Înainte de Paște a fost pus în libertate și acest preot, pe cauciune — învinuirea principală ce i se aducea era că ar fi zis despre revolta țărănească că este „o mișcare națională“!

La 18 Martie — două zile după plecarea mea de la Balș — au fost foarte grav bătuți învățătorii Constantin Poenaru (cu 8 ani de serviciu, defini-tiv, inteligent, muncitor, fără nici o pedeapsă) și Chiril Pretorian (cu 19 ani de serviciu, definitiv), cari n'aveau nici cea mai mică vină.

Pe bietul Constantin Poenaru l-au scos din clasă doi jandarmi (dintre care unul sergent) și în fața elevilor și a sătenilor l-au luat la palme, pre-tinzîndu-i să stea drept, cu căciula în mînă, militărește, în fața lor. După ce i-au tras 7—8 palme, l-au dus la Balș, unde — sub ochii căpitanului de jandarmi — l-au bătut de 6 ori cu ciomegele peste spate, ținîndu-l patru inși de mîini și de picioare.

În urmă și-au bătut joc de el punîndu-l să joace și jucînd jandarmii peste corpul lui.

După ce au fost astfel bătuți atît Poenaru cît și Pretorian au fost puși în libertate, recunoscîndu-se că n'au nici o vină.

La 19 Martie, învățătorul definitiv Gh. Vasilescu (cu 15 ani de serviciu), de la școala din Comuna Balș, sub a cărui direcțiune apare revista „Vorbe bune“ și din a cărui inițiativă s'a înființat Societatea culturală „Sf. Cruce“ și Societatea economică „Grînarul Olteniei“, pentru desfacerea în comun a produselor, a fost luat de jandarmi din stradă, dus în curtea inspectoratu-lui comunal, chinuit o noapte întreagă de neodihnă și a doua zi luat la bă-taie cu palmele și cu ciomegele ca și ceilalți.

Poate că chinurile lui nu s'ar fi sfîrșit decît cu moartea căci, se zice că jandarmii fuseseră bine plătiți ca să-l omoare în bățăi, dacă nu se întîmpla să vină directorul prefecturei și să dea ordin să-l lase.

Apoi convingîndu-se că era nevinovat, l-a pus imediat în libertate.

Notez că în revista „Vorbe bune“ nu s'a scris nimic îndemnător la re-voltă. Ba nici chiar despre starea de mizerie ori despre nedreptățile ce su-feră țaranii nu s'a scris.

Lui Gh. Vasilescu i s'a făcut în 4 rînduri percheziție acasă și i s'au con-fiscat discursurile lui Mihail Kogălniceanu.

Am aflat, ca și domnul prefect, despre bătaia acestor trei învățători numai după ce faptul se săvîrșise deja, așa că n'am putut mijloci la timp să fie tratat omenește.

La 24 Martie (Sîmbătă) învățătorul titular — provizoriu Marin Georgescu (tînăr cu mai puțin de doi ani de serviciu) de la școala din Comuna Popînzătești, a fost bătut chiar acolo în comună, după ce i se făcuse percheziție acasă de către sublocotenentul Reficu din Regimentul 34, cu palmele și cu pumnii și cu trăgătorile, apoi în ziua de 25 Martie a fost trimis legat și pe jos la Caracal (cale de 30 de km.) împreună cu preotul comunei Sachelarie I. Popescu, care de asemenea a fost bătut fără nici o vină.

În Caracal au fost ținuți arestați la cazarmă pînă în ziua de 30 Martie, cînd domnul Judecător de Instrucție a dat în contra lor mandate de depunere, ce au fost confirmate de tribunal. Astfel au fost depuși în Arestul Preventiv.

În fine, după cercetări ulterioare, domnul Judecător de Instrucție convingîndu-se de nevinovăția lui Georgescu l-a pus în libertate pe cauțiune de 100 lei în ziua de 19 Aprilie c.

Preotul însă, deși absolut nevinovat, stă și astăzi închis în Arestul Preventiv.

A mai fost apoi depus, fără a fi bătut, preotul D. Ionescu din Cîmpeni, tot nevinovat.

Voiu insista mai mult asupra cazului învățătorului și preotului din Popînzătești, pe deoparte fiindcă e vorba de un învățător tînăr, care într'un timp scurt a lucrat mult și bine în afară de școală, iar pe de altă parte fiindcă situația de la Popînzătești și cele întîmplate acolo oglindesc mai bine mizeriile satelor noastre.

În Comuna Popînzătești, compusă din satele Popînzătești, Ciupuria, Be-nești și Buzducu, cele dintîi 3 fiind înșirate pe șoseaua Caracal-Pielești (Dolj) unul lingă altul, iar cel din urmă la o depărtare de 4 km. de ele, sunt 11 proprietari, dintre care 6 au moșiile arendate. Iată numele lor: Alexandru Periețeanu, Gogu Ciolea, I. Florescu, T. Frumușanu și Tache Nicolau; proprietărit: Aurel Mărculescu, I. Beculescu (fostul revizor școlar), Iancu Nicolau (grec), Lollio (grec), Titu Rusănescu și Naum Bladovici (sîrb) a-rendași.

Toți au învoeli oneroase cu locuitorii; unii dintre ei sunt și cămătari.

În Popînzătești a fost răscoală în zilele de 12 și 13 Martie. Au suferit pagube mari numai arendașul Iancu Nicolau și proprietarul Florescu, căro-ra le-au ars produsele.

La domnii Titus Frumușanu, Naum Bladovici și I. Beculescu s'au făcut numai devastări.

Între cei mai nesățioși este domnul Tache Nicolau, care are o proprietate de vr'o 200 de pogoane. Acesta a cotropit o parte din cele 17 pogoane de pămînt ale școalei, fapt despre care m'am încredințat în 1903—1904, cînd am fost însărcinat de Casa Școalelor să anchetez în localitate. Am propus să se delege domnul inginer-șef al județului, să facă verificarea spre a constata ce întindere anume de pămînt a cotropit domnul Nicolau.

Rezultatul nu-l cunosc. În urmă a cotropit și din pămîntul bisericii vr'o 11 pogoane, pentru care a avut proces cu preotul Sachelarie I. Popescu. Ca să despereze pe preot și să-l silească să tacă, l-a reclamat în nenumărate rînduri.

Făcîndu-și casă lingă cimitirul de la mănăstire și fiind alegător în cole-

giul I, a stăruit pe toate căile să se mute cimitirul în altă parte. Sătenii s'au opus. D'n această cauză a avut proces cu ei.

Aurel Mărculescu a avut în această tovărășie cu G. Gavrilescu (decedat în urmă) moșia domnului Al. Periețeanu (fost consilier comunal în Craiova). Insuși domnul Periețeanu spunea domnului prefect de Romanați, într'una din zilele lui Martie trecut, c'a aflat că Mărculescu era un pușcăriaș și de aceea a reziliat contractul cu dînsul. Mărculescu zice că mai nainte a fost perceptor fiscal la Bechet (Dolj). Pe cînd era arendaș acest Mărculescu, în toamna anului 1905, a făcut contract de învoială cu oamenii, l-a depus la primărie spre legalizare și apoi, de convență cu fostul primar Ilie Ion Marin, l-a sustras, deși fusese iscălit de oameni.

În acel contract se prevedea că ogoarele de porumb să rămîie oamenilor pentru a pune ei grîu în ele; le-a luat însă arendașul Mărculescu pentru sine. Oamenii l-au reclamat de mai multe ori. A avut fel de fel de conflicte cu sătenii cărora le lua boii din drum și apoi le cerea cîte 20 de lei ca să li-i lase.

Murind tovarășul lui Mărculescu, anume C. Gavrilescu, care depusese capitalul pentru arendare, produsele au fost sechestrate de creditori și pus custode R. I. Ciocîrlănescu un bătrîn de vr'o 65 ani din Popînzătești.

Mărculescu voind să sustragă din averea sechestrată și fiind oprit de Ciocîrlănescu, l-a bătut, l-a insultat și l-a amenințat că-l împușcă.

Pentru asta a avut vr'o 5—6 procese pentru sustragere de produse și insulte. Procesele sunt în curs.

Și cu preotul a avut neînțelegeri arendașul Mărculescu din pricina unor țigani, care se angajaseră cu contract și la dînsul să-i secere, și la preot să-i lucreze, ca salahori, la zidirea unei case.

Doritor de cîștiguri multe, fostul arendaș Mărculescu deschisese și o cîrciumă, pe care a ținut-o pînă la 1 Aprilie 1907 pe numele unui fiu al său anume Marin Scăeșceanu.

Acești doi: proprietarul Tache Nicolau și fostul arendaș Aurel Mărculescu au fost denunțatorii și acuzatorii învățătorului Marin Georgescu și a preotului. Li s'a permis să asiste și la Parchet și la Instrucție, cînd s'au luat interogatoriile învățătorului și preotului, pe cari și acolo îi apostrofau în toate modurile. Ba, la Instrucție au avut și avocat. Ce au avut ei cu învățătorul? Nu le plăcea activitatea extra-școlară a acestuia; de aceea voiau să fie împușcat, băgat în pușcărie sau cel puțin mutat. Altfel n'ar fi avut cuvînt ca tocmai ei, cari nu suferiseră nimic sau aproape nimic de pe urma răscoalei și cari nu putuseră vedea cum s'au petrecut lucrurile, să-l acuze cu atîta înverșunare. Zic înverșunare amintindu-mi tonul vorbelor ce ziceau ei la Parchet, căci altfel nu spuneau nimic precis: „Nu i-ai învățat dumneata! Nu erai dumneata care-i povătuiai să ne ia moșiile? Nu le-ai spus dumneata că arendașii i-au sărăcit? N'ai fost dumneata cu copiii la mine și i-ai pus să arunce cu pietre?” — zicea furios domnul Tache Nicolau.

— Când? l-am întrebat eu.

— Luni (adică la 12 Martie) după amiază, pe la orele 6, mi-a răspuns domnia-sa. I-am demonstrat că deoarece la Popînzătești, după amiază, vin la școală numai copiii din cl. I-a, nu putea învățătorul să facă devastări cu ei; apoi l-am întrebat dacă i-a văzut domnia-sa.

— Nu i-am văzut eu, i-a văzut nevasta.

— Ți-a spus cuccana că a văzut bine pe învățător?

— Nu, dar mi-a spus c'a văzut pe unul în haine albastre și nu putea fi decît învățătorul.

În cele din urmă a recunoscut că mai sunt și alții îmbrăcați orășenește la Popinzătești.

Iată ce fel de temeinicie aveau acuzațiile aduse învățătorului Georgescu ! Despre celelalte imputări, ce-i mai făcea domnul Tache Nicolau, zicea că le știe din auzite.

Tot așa valoare aveau și învinuirile făcute preotului de către vrăjmașii săi cei mai neîmpăcați.

Ca pagube, dumnealui Tache Nicolau i-au rupt sătenii câteva uluce și i-au spart câteva geamuri. De cruzime nici vorbă n'a putut fi căci cucoana era acasă și nu i s'a întâmplat nici un rău.

Desigur însă că dacă ar fi să se acorde despăgubiri celor devastați, d. Nicolau va cere câteva zeci de mii de lei.

Fostul arendaș Aurel Mărculescu n'a suferit absolut nici o pagubă. După ce că în Popinzătești se găseau între proprietari și arendași oameni așa de răi ca cei arătați mai sus și așa de pătimiși și nedrepti ca fostul revizor I. Seculescu, care neînțelegînd nici domnia sa bine activitatea extra-școlară a învățătorului, venise să comunice domnului Procuror că odată i-ar fi spus Georgescu : „trebuie să scăpăm de arendași, cari despoaie pe bieții săteni !“. (Se vede că Georgescu ar fi pierdut din vedere în momentul cînd a zis acele vorbe că și șeful său este arendaș), apoi această nenorocită comună a mai ajuns să aibă primar pe un cîrciumar și vestit cămătar din cătunul Buzducu, anume Rinu.

Cînd Marin Georgescu a fost numit învățător titular la Popinzătești, în Noembrie 1905, a găsit înființată acolo o bancă populară cu numele de „Buna Vestire“, în capul căreia era tocmai cămătarul Rinu ca președinte. În această calitate Rinu făcea multe abuzuri, multe pungășii și cerea sătenilor — ca să cîștige el — multe deprinderi rele : așa nu acorda nici un împrumut pînă cînd nevoiașul nu cheltuia mai întîi 5—6 lei pe băutură în cîrciuma sa, sau nu se legătuia să-i facă lui un număr de zile de muncă sau de transport.

Învățătorul Georgescu a văzut răul, s'a înțeles cu alți membri de la bancă și cămătarul a fost înlăturat din consiliul de administrație al băncii. Acum banca este condusă de învățătorul M. Georgescu, ca președinte. Funcțiunea de casier o îndeplinește Petrea N. Belea, un sătean fruntaș, care are 20 de pogoane pămînt al lui și 20 în arendă.

Și casierul băncii a fost arestat în urma răscoalelor, fiind denunțat ca instigator tot de către domnul Tache Nicolau și Aurel Mărculescu, cari, la Parchet, l-acuzau tot cu atîta înverșunare ca și pe învățător și pe preot. I s'a dat însă drumul chiar de atunci, negăsindu-se vinovat.

Acest fapt constituie o nouă probă urei lor în contra învățătorului era banca populară.

Dar învățătorul mai era dușmănit — în deosebi de fostul arendaș Aurel Mărculescu, cel cu cîrciuma pe numele fiului — și pentrucă din inițiativa și indemnul lui, se deschisese în Popinzătești, la 1 Aprilie 1906, un magazin de consum, în care sătenii găseau toate lucrurile de care au nevoie cu preț mult mai mic decît la cîrciumile ordinare.

Acești doi nesățioși și cîrcotași : proprietarul Tache Nicolau și fostul arendaș și cîrciumar Aurel Mărculescu și-au dat pe față intențiile lor față de învățător în ziua de 29 Martie a. c., cînd în urma interogatoriilor luate celor arestați din Popinzătești, Procurorul lăsase liber pe învățător ca nevinovat. Imediat ce au eșit din cabinetul Procurorului ei l-au întrebat dacă e hotărît să desființeze banca populară și magazinul de consum. Învățătorul le-a răspuns că nu le va desființa decît în cazul cînd va primi ordin. Atunci

au reintrat în cabinetul Procurorului și au început din nou acuze pe învățător zicînd c'ar fi spus: „vedeți că n'aveți ce-mi face! Satul e cu mine și am să vă joc cum oiu vrea”.

Era o minciună mizerabilă, cu care au isbutit să facă ca învățătorul să fie reținut închis.

Acești doi calomniatori, cari au făcut să sufere atîta învățătorul, preotul și casierul băncii populare (care a scăpat nebătut numai grație împrejurării că s'a întimplat să fiu eu de față cînd a fost arestat), ar trebui dați în judecată și condamnați la maximum de pedeapsă.

De asemenea ar trebui pedepsit pentru abuz de putere și sublocotenentul Reficu din Regimentul 34, care a arestat și bătut pe învățător și preot. Iată, după mărturisirile făcute la Parchet, cum a procedat acest sublocotenent ca să scoată vinovat pe învățător.

A adus la primărie pe un nenorocit de sătean arătat de proprietar și arendaș c'ar fi fost între răsvrățiți și l-a întrebat dacă învățătorul a fost cu copiii la manifestația făcută la casele domnului Tache Nicolau.

„N'a fost nici învățătorul, nici copiii”, a răspuns săteanul.

Atunci sublocotenentul l-a luat la bătaie cu palmele și cu trăgătorul pînă cînd nevinovatul a strigat: „Lasă-mă că spun!” „A fost!”

Altă bătaie. A fost? „Mi se pare c'a fost!” C'e, ți se pare? Zi c'a fost. „Cum să zic c'a fost, dacă nu l-am văzut?” Iar bătaie pînă cînd a zis c'a fost și că l-a văzut el.

Tot așa a procedat cu un altul.

Și pe baza unor declarațiuni luate în acest fel de mod și trecute în procesul-verbal, învățătorul și preotul din Popînzătești au trebuit să sufere chinuri și închisoare preventivă.

URMĂRIREA ÎNVĂȚĂTORULUI I. ILIESCU DE LA PIATRA DE CĂTRE JANDARMI SPRE A FI IMPUȘCAT

Învățătorul I. Iliescu de la Piatra are aproape 24 ani de serviciu, e definitiv, a fost medaliat cu răsplata muncii încă din 1898-1899; e unul dintre cei mai muncitori și mai distinși.

A lucrat mult în afară de școală. A înființat brutărie romînească, grădină de zarzavaturi, bancă populară. În anii din urmă (1905 și 1906) cu ocaziunea serbării „Sădirea pomilor”, a sădit vre o 80 de pomi pe marginea șoselei naționale și a celei comunale, punîndu-le haraci de susținere. De la o vreme haracii au început să dispară. După toate cercetările n'a putut afla cine îi fura. În noaptea de 29 spre 30 Noembrie 1906 s'au furat mai mulți. A doua zi la 30 Noembrie 1906, învățătorul Iliescu observînd lipsa mai multor haraci, s'a dus împreună cu primarul la Secția de jandarmi, spre a lua un jandarm, cu care să cerceteze în comună.

Acolo a văzut, cu surprindere, haraci tăiați bucăți lîngă sobă. Întrebînd cine a adus haracii aceia în localul secției, șeful a început să insulte și să amenințe pe învățător și pe primar, zicînd că-i bate dacă nu ies mai repede de acolo. Primarul a raportat telefonic prefecturei, iar învățătorul revizorului. În urma acelor raportate s'a dus în localitate domnul căpitan de jandarmi Bilciurescu să ancheteze. Domnia sa în loc să ia măsuri în contra jandarmilor, a amenințat tot pe învățător.

La 20 Ianuarie 1907, într'un raport ce face către prefectură, sub nr. 3355 cu privire la o reclamație pentru un furt de vite, atribuit tot jandarmilor, domnul căpitan Bilciurescu amestecă fără nici un rost pe învățătorul

Iliescu, zicînd că acesta ar fi îndemnat pe săteni să reclame. Pornirea sa în contra învățătorului era așa de mare încît nu și-o putea ascunde, și de multe ori a zis că-i va veni dînsul de hac.

Norocul învățătorului Iliescu a fost că în timpul răscoalelor jandarmii au fost trimiși la Balș, nu la Piatra. Altfel ar fi fost împușcat ca instigator. Ca să fie mai în siguranță, el a plecat din comună în seara de 14 Martie ducîndu-se la București, unde a stat pînă la 19 Martie seara împreună cu soția sa. A plecat la București fiindcă a văzut că căpitanul de jandarmi îi întinde o cursă ca să-l prindă să-l împuște. Anume a vorbit cu fostul revizor școlar să-l cheme la telefon să-i spună să vină la Caracal cu automotorul de la 12 noaptea, arătînd că altfel îi e viața în pericol. Jandarmii îl așteptau în gară să-l înhațe și să-l împuște, zicînd c'a voit să fugă. Iliescu a înțeles cursa, a răspuns că vine și a plecat la București.

La 20 Martie dimineața, cînd s'a înapoiat în comună, socotind că pericolul a încetat, a găsit școala ocupată de soldați, iar în camerele sale de locuință, pe care le lăsase închise, ofițeri culcați. Doamna Iliescu deschizînd ușa să intre într'una din camere și văzînd un ofițer culcat acolo, s'a retras fără să zică nimic. Ofițerul însă a sărit din pat și a început s'o insulte că de ce-i tulbură somnul. Era sublocotenentul Grigoriu din Regimentul 32 Ploiești. Acesta temîndu-se că învățătorul se va duce să comunice domnului maior Ștefănescu din acelaș regiment fapta sa, i-a luat înainte și desigur că n'a spus adevărul, căci numitul maior chemînd pe învățător l-a întrebat: „Cine ești tu? Ia-ți poziția, măgarule! Un singur glonț îmi trebuie pentru tine"! Și cînd învățătorul a încercat să spună că nu înțelege de ce e tratat astfel, că n'a făcut nimic, maiorul i-a strigat din nou: „Să nu crîcnești, măgarule. Acum pun să te sfîșie. Marș”!

După un atare tratament, învățătorul Iliescu nu mai putea sta la Piatra. A venit la Caracal, unde a stat pînă la 22 Martie și s'a înapoiat numai după ce domnul prefect a dat ordin sever să fie lăsat în pace.

Totuși pînă la 3 Aprilie a trebuit să mai stea, cînd la Caracal, cînd la Slatina. În timpul acesta jandarmii își isprăviseră opera de torturatori și omorîtori de prizonieri întreprinsă pe drumul de la Caracal spre Dobrun, la Balș și în Balș. Acum își puseseră ochii pe învățătorul Iliescu, să-i facă de petrecanie. În dimineața de 3 Aprilie, cînd se deștepta, învățătorul vede în jurul școalei 6 jandarmi, între cari și șeful secției, cel cu haracii furați. Înțelege imediat pericolul și se hotărăște a nu eși din casă. Jandarmii însă l-au ridicat cu forța și l-au odus la primărie unde căutau să-i însceneze un proces-verbal pe baza mărturiilor unor țigani pușcăriași, că i-ar fi îndemnat să pună foc conacului proprietarului Ilariu Marian, cu care Iliescu a fost în cei mai buni termeni. Pe soția domnului Iliescu au îmbrîncit-o și insultat-o nevoind s'o lase a asista la încheierea procesului verbal. Atunci doamna Iliescu a dat telegrame la revizorat, la prefectură și la minister.

Înainte de a termina jandarmii procesul-verbal, domnul prefect, care primise telegrama, a pus în vedere jandarmilor că-i face răspunzători și-i va băga în pușcărie dacă Iliescu va fi atins.

Numai astfel a scăpat cu viață învățătorul Iliescu. Drumurile la București și la Caracal l-au sărăcit însă. A cheltuit peste 700 lei.

ALTE CAZURI DE SĂLBĂTĂCIE A REPRESIUNEI

În Comuna Dăbuleni n'a fost revoltă. Cițiva mișei, însă, din localitate dorind să scape de vrăjmașii lor (cu cari aveau judecăți pentru pămînt sau

alte neînțelegeri) i-au denunțat că ațîță pe ceilalți la revoltă. Unul dintre cei denunțați a fost adus de la cîmp, așezat în fața primăriei și împușcat din ordinul locotenentului Părăianu din Regimentul 11 Romanați nr. 14. Pe alți 4 i-a trimis cu excorta la Caracal, dînd ordin soldaților ca, după ce-i va scoate din sat, să-i împuște și să justifice zicînd c'au voit să fugă. Și soldații așa au făcut!

Tot așa au procedat jandarmii cu cîțiva nenorociți, pe care-i luaseră din Dobrun, după arătările altora.

Potolirea răscoalelor a fost pentru jandarmi o ocaziune de petreceri: pe lîngă beția de sînge, ei nu uitau să-și astîmpere setea cu spirtoase și să-și satisfacă poftetele cele mai bestiale.

În Comuna Sărtălal, după cum a constatat însuși domnul inspector comunal respectiv, au violat 2 fete și au batjocorit 4 femei.

În halul în care se găsește jandarmeria constituie un pericol social. Ceiace s'a petrecut în județul Romanați, cu ocaziunea potolirii răscoalelor, a fost însă nimic față de ceiace se spune de către însuși aceia cari au luat parte la represiune, că s'a făcut în județele vecine: Dolj și Olt.

Și, dacă aici n'au fost grozăvii mult mai mari, trebuie să recunoaștem că aceasta se datorește vigilenței, energiei și priceperii tînărului prefect D. Șuculescu, care, în acele zile dureroase n'a avut momente de odihnă.

Ororile s'au făcut fără de știrea sa și au încetat cînd dînsul a aflat ce se petrecea.

IUDEȚUL VÂLCEA

PROTOERIA JUD. VÎLCEA

Nr. 388, 22 Maiu 1907

Prea Sinte Stăpine,

Drept urmare ordinului nr. 828, 891 și 924 profund respectuos înaintez alăturatele răspunsuri la chestionarul primit cu adresa nr. 891, și cu o scurtă dare de seamă asupra răscoalelor țărănești, a dezastrelor făcute de răsvrățiți în anumite localități și a pagubelor cauzate proprietarilor, asupra atitudinii preoților ca potolitori ai răscoalelor, a învinuirilor ce li s'au adus, a suferințelor ce au îndurat alții, a activității desfășurată de unii preoți, precum și a indolenței condamabilă, sau cel puțin vrednici de pedeapsă, a altor preoți îndărătnici și nesimțitori în fața primejdiei în care era să se prăbușească țara și flagranți disprețuitori ai ordinelor urgente și serioase ce li s'au dat cu prilejul acestor nenorocite răscoale.

Mișcarea spiritelor țăranilor propriu zis a fost absolut generală în tot județul, căci pe toți îi cuprinsese un fel de friguri turbate, de a căror furie și drăcească muncire și acum se miră cum atunci nu se cunoșteau unul pe altul, nu era tată, nu era frate ori fiu, preot, învățător și stăpînire, căci dușmani vedeau în toți care nu se mișcau ca ei, nu cugetau ca ei și nu erau stăpîniți de aceleași satanice sentimente ca ei.

Mișcarea furioasă venită din Romanăți, s'a manifestat numai în o singură zi, numai în două comune și numai la cinci proprietari din Laloș și Făurești.

În ziua de 14 Martie, într-o Miercuri de dimineată, a venit o ceată de Romanăteni din satul Cuituroaia, au luat cu ei pe sătenii Berbeșteni de Laloș prin amenințări, și din ce în ce înmulțindu-se au continuat incendiile, jafurile și devastările începute cu o zi înainte în Romanăți și anume:

Întăi au jefuit conacul și cîteva ecarete ale generalului Angelescu din Mologeștii de Laloș. De acolo au mers la domnul Haralambie Davidescu căruia i-au distrus conacul, grajdul, mobila din case și trăsurile, cu incendiu, distrugere și jafuri. Apoi la vecinul său Țecovici căruia i-au făcut cîteva stricăciuni la case fără foc și fără jaf.

Al patrulea proprietar din Laloș a fost domnul căpitan Staicovici, căruia arzîndu-i casele, distrugîndu-i și jefuindu-i tot ce avea în vr'o 13 camere, cu mobilă cu tot și cerealele din două magazii încărcate. I-a distrus și mai toate uneltele agricole cauzîndu-i o pagubă de cel puțin 40-50.000 lei.

Ultimul incendiat și jefuit a fost proprietarul Bîrzescu din Diculești, căruia i-a ars un conac, o magazie cu grîu și i-a distrus uneltele de agricultură.

Planul distrugătorilor nu a putut fi continuat căci a doua zi, Joi 15 Martie, a sosit armata trimisă din R. Vîlcea, care n'a mai avut alt rol decît a urmări pe vinovați, a-i lega și a-i excorta la anumite centre și apoi spre reședința județului.

Nici un proprietar n'a suferit bătăi ori schingiuiți, pe cînd răsvrățiți și bănuți, dintre care absolut nevinovați au răsplătit toate păcatele strămoșești cu chinuri inchiziționale și schingiurile barbare ce au îndurat de la armată.

Între proprietarii păgubiți mai este și domnul Sardoni căruia la proprietatea sa Pojogii i-a distrus, țăranii beți, numai coșurile de pe conacul său foarte vechiu, niște geamuri și niște mobile vechi cu o pagubă totală de cîteva sute de lei.

Preoții, în genere, au fost la înălțimea datoriei lor de potolitori ai răscoalelor și numai datorită energiei multora din ei s'au prevenit răzvrătiri și jafuri în foarte multe părți.

Printre cei ce au desfășurat mai multă activitate cu ocaziunea răscoalelor pot cita pe preoții: Gh. Folescu din Călina, Th. Bălășel din Ștefănești, C. Rădulescu din Locusteni, Gh. Diaconescu din Popești și preotul Marin Ursescu din Cireșu. Dar cu tot devotamentul preoților pentru pace, și răzvrătirea poporului învrăjbit, totuși nu au fost scutiți de bănuială că ei au instigat în răscoale, din care cauză vr'o șapte au avut de îndurat amenințări cu împușcări și bătăi și aspre anchete.

Afară de un sigur preot a cărui vinovăție i se impută pentru fapte comise în Romanați, de unde la 1 Martie a fost transferat în Vilcea, toți ceilalți au fost puși în libertate, când li s'a constatat nevinovăția lor.

Dintre cîntăreți trei au fost bănuți și arestați adică: M. Popescu din Făurești, I. Georgescu din T. Horezu și C. Pietraru din Pietrari.

Pentru unul din ei am și solicitat înlocuirea. Doi dintre ei, adică: M. Popescu din Făurești și C. Pietraru din Pietrarii de sus, au fost puși în libertate.

Locuitorii arestați au fost în total 214, liberați vr'o sută, răniți 10, 5 împușcați, 1 mort din bătae, bătuți pînă la schilodire 9 și unul dispărut.

În timpul răscoalelor subscrisul am fost tot timpul în județ, pe care l-am străbătut în toată lungimea lui de două ori, în două direcțiuni și pe tot lungul văilor: Oltului, Oltețului, Cernei, Bistriței, Govorei și Otăsăului.

Am întrunit pe toți preoții în 9 centre unde am făcut rugăciuni, întruniri și sfătuiri ocazionale mai în toate comunele din județ.

Au fost totuși și mulți preoți nesimțitori și nesupuși la chemările ce le-am făcut, și anume: preotul Gh. Riculescu n'a luat parte nici la întrunirea din comuna sa unde ne adunasem 27 preoți; preotul C. Prundeanu din Căineni, preotul Gh. Constantinescu din Mihăești, preotul Athanase Petrescu din Păușești de Otăsău, preotul Gh. Bălțeanu din Bălteni, preotul C. A. Popescu din Lăpușata și preotul N. Marinescu din Muiereasca de sus. Acesta din urmă a reușit să potolească o mișcare eminamente contra domnului P. Seltea.

La convocările exarhilor pentru răspunsurile de dat la chestionar nu s'au prezentat preotul I. Coiculescu din Drăganu și preotul Gr. Marinescu din Slăvești. Acesta din urmă a dat răspunsurile cele mai neglijate și mai copilărești, ca și preotul Gr. Ștefănescu din Zătreni care cu'n fel de bătae de joc scrie și răspunde la toate ordinele ce li se dau. (A se vedea răspunsurile parohiilor nr. 60 și 91). Alătura la aceasta o listă de numele parohiilor, cari pînă acum, după două luni trecute, spre disprețul autorităților bisericești, n'au răspuns la chestionare și de nu vor fi aspru pedepsiți pentru aceste revoltătoare nesocotințe a ordinelor ce li s'au dat, în niște împrejurări atît de grave, atunci din ce în ce vor nesocoti tot ce emană de la autoritatea bisericească, de unde, firește, urmează complecta anarhie între preoții streini de conștiința datoriei lor.

Penultimul aliniat din ordinul circular al P. S. V. cu nr. 891, suna astfel „vi se dă serioasă obligațiune ca să stăruți în această direcție pe lângă cucernicii parohi să depună toată graba posibilă ca astfel cel mai tîrziu pînă la sărbătorile Paștelui acest chestionar să fie înaintat la sf. episcopie”.

Subscrisul credincios datoriei mele, cu toată aglomerațiunea lucrărilor de cancelarie cerute mai ales în epoca răscoalelor, am lucrat zi și noapte ca să dau curs urgent acestui ordin cu instrucțiuni desvoltate, cu somațiuni

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

și amenințări chiar, pentru a stimula mai mult pe preoți ca să pregătească răspunsurile în timpul fixat de ordin.

Cu toate acestea, indolența unora a fost atât de nesocotitoare ordinului încît cinci răspunsuri le-am primit cu corespondența de la Martie 22, azi ca după aproape două luni.

Cei pînă în sfîrșit nesocotitori ai ordinului sunt notați în lista alăturată pentru care repet a vă ruga cu toată insistența permisă, să fie cît mai aspru pedepsiți, căci altfel în zadar vor fi orice ordine mai departe, și de prisos cheltuiala cu imprimarea ordinelor circulare, dintre care numai de la Martie pînă acum am trimis vr'o patru și fiecare ordine costă de cel puțin trei ori suma ridiculă de 5 lei pentru spese de cancelarie acordate protoeriei.

Ceiace e jignitor pentru demnitatea ce trebuie să caracterizeze pe preoți, este că pe cît sunt de desprețuitori ai ordinelor autorității bisericești, pe atît sunt de tîrători, sfiicioși și lingușitori către autoritatea politicească, la ale cărei invitațiuni și convocări răspund cu cea mai mare grabă sacrificînd chiar serviciile cele mai capitale ale bisericei, ca: Duminici și chiar sărbători împărătești.

Sunt preoți care convocați de mine în mod foarte serios, nu au venit; totuși pe la alegeri i-am văzut nelipsiți de la întruniri, iar după depunerea scrutinului amestecîndu-se în grupul manifestanților pe toate stradele și pe la porțile tuturor electorilor și aleșilor, cu cei mai ordinari mahalagii laolaltă.

Indulgența va fi bună pentru oameni cu demnitate, dojanale vor fi folosind celor cu o doză de simțire, dacă nu cultură, dar pentru marea mulțime a celor grosolani la minte și la fapte, afară de frica de pedeapsă, adînc simțită, nu găsesc nici un alt mijloc care să formeze caractere măcar artificial, să deștepte în ei simțul respectului către șefii lor legitimi și conștiința de datoriile ce comportă sfîntul lor apostolat.

Spre mai larga complectare a celor raportate, în scurt, alăturiez mai pe larg un raport-memoriu, cu totul confidențial și în spiritul întrebărilor din chestionarul primit cu ordinul citat la început.

Sunt al prea sfinției voastre prea supus serv,

Protoereu, N. Răuțu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 7029, 30 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Ca urmare, în ultim loc, la adresa noastră, nr. 6336 din 9 Aprilie 1907, privitoare la învățătorii și preoții implicați în afacerea răscoalelor sau în contra cărora s'a deschis acțiune publică.

Am onoare a vă face cunoscut, pe baza comunicărei ce primesc din partea d-lui Procuror al Trib. Vilcea că acel parchet a deschis acțiune publică în contra învățătorului Ilie Stoenescu din Comuna Laloșu, cătunul Berbești, pe care l-a și arestat.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, A. Procopiu

Director, Nedelcu

JUDETUL MEHEDINTI

PROCES-VERBAL

Astăzi, 18 Martie 1907 ;

Noi toți locuitorii Comunei Menți-din-dos, din plasa Motru de Jos, Județul Mehedinți, din inițiativa învățătorului școalei noastre Ștefan Brebenaru, în unire cu preotul parohiei, Petre Mihăilescu și cu primarul comunei, Gh. Nijniță, la sunetul prelung și des repetat al clopotului sfintei noastre biserici, ne adunăm astăzi într-însa aproape întreaga suflare a satului, bărbați și femei, bătrâni și tineri.

Asistăm cu umilință și respect la serviciul divin.

După terminarea serviciului divin, învățătorul nostru ține o respectuoasă cuvântare, arătându-ne starea de jale în care a ajuns unele sate din țara noastră. (Citează câteva cazuri de omoruri și jafuri săvârșite de frații noștri din acele localități asupra acelor care le dedese produse în timpii de lipsă, girase la bănci spre a lua bani să-și cumpere vite de muncă și unelte agricole, le deduse bani iarna când șuera crivățul, ca să le muncească vara).

Ochii învățătorului se înneacă în lacrimi, pe noi ne înneacă plînsul, când auzim că frații noștri au comis asemenea crime barbare.

Învățătorul citește și ne explică foarte lămurit și cu expresiuni pricepute de noi, conținutul manifestului adresat către țară de înaltul Guvern în numele M. S. Regelui.

Ne cetește și ne explică, de asemenea, conținutul circulării d-lui ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, nr. adresată preoților și învățătorilor din țară, relativ tot la potolirea răscoalelor.

Ne explică și relele consecințe ce vor decurge din neascultarea noastră.

Lămurește pericolul ce va cădea pe țară, când țara va fi declarată în stare de asediu.

Preotul citește din nou, în genunchi, rugăciunea pentru potolirea răscoalelor dintre frați.

Toți ne rugăm în genunchi, atât în șoaptă cât și în cor, ca bunul Dumnezeu să înceteze asemenea răscoale, cari aduc pieirea neamului romînesc.

Noi toți locuitorii acestei comune — în vederea marei nenorociri ce a căzut pe scumpa noastră țară — pe care moșii și strămoșii ne-au lăsat-o cu prețul vieții lor și ne-a lăsat-o nouă moștenire ;

Toți într'un cuget — adunați în sfînta noastră biserică — sărutînd sfînta Evanghelie și sfînta Cruce, arma biruinței împotriva spiritului rău,

Declarăm înaintea altarului următoarele :

1. Vom respecta cu sfîntenie sfînta noastră credință.
2. Vom respecta cu sfîntenie legile țării noastre.
3. Vom respecta cu sfîntenie pe toți cei chemați să execute legile țării.
4. Vom respecta cu sfîntenie averea aproapelui.
5. Vom respecta cu sfîntenie onoarea aproapelui.
6. În fine, ne vom respecta unul pe altul după merit și poziția socială.
7. Cei cari vom călca, nesocotind aceste ale noastre declarațiuni, Dumnezeu și legile țării să ne pedepsească. Așa să ne ajute Dumnezeu.

Acest proces-verbal este întocmit cu voința noastră a tuturor și scris pe sfînta masă a altarului bisericei noastre. Ne-am subscris toți cei de față, știutorii cu condeele noastre, ceilalți prin scriitor, trăgînd cu degetul.

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

Originalul se va păstra în arhiva bisericeii, o copie se va depune primăriei locale, o altă copie se va înainta onor. Prefecturei județului.

Filip Untaru
 Al. Gh. Tarapana
 Gh. I. Trașcă
 + Vasile Popescu
 I. Trașcă
 Ion Gh. Tarapana
 C. Mateescu
 Luchian St. Trașcă
 M. I. Trașcă
 S. Trașcă
 Soficu N. Leordilă
 Ion R. Pagubă
 Const. Gh. Bercea
 + Ion I. Procan
 Ion M. F. Găină
 Niculae Păun Fota
 Petre Călin
 Mihai Rîșniță
 Ion M. Rîșniță
 Sofron I. Fulga
 Dumitru Aldea
 Antonie I. Labă
 Stan Gh. Păceanu
 Const. Scarlat
 + Nicolae St. Smeu
 + Vasile Gh. Găină
 + Mihai M. Trocan
 + Const. N. Șurcel
 Gh. Drăguți
 + Filip Untariu
 + Vasile Gh. Trocan
 + Ion C. Făget
 Stancu Stoenoiu
 + Vasile E. Șurcel
 + Ion E. Șurcel
 C. I. Trocanu
 Ion Scordilă
 Lăpădat Nicu
 Mihai P. Fota
 Vasile Șurcel
 + Ion C. Găină
 + Lăpădat Popescu
 + Ion R. Diaconu
 + Grigore I. Vasiloiu
 + Mihai Ivan

+ Ion I. Trocan
 + Ion M. Trocan
 + Mihai Smeu
 + Marian Vasiloiu
 + Ion I. Borcoș
 + Marian Florea
 + Const. V. Popescu
 + Ion V. Smeu
 + Mihai V. Smeu
 + Ion Papălapte
 + Cristea Fota
 + Const. G. Simion
 + Mihai L. Rîșniță
 + Afronie Trașcă
 + Mihai Nedelciu
 + Ion Gânjei
 + Dumitru V. Bușoi
 + Nistor Curici
 + Stefan Iordache
 + Dumitru Trandafir
 + Mihai D. Bușoi
 + Dumitru Bologa
 + Filip Găină
 + Andrei Găină
 + Gh. Găină
 + Cost. Tuscă
 + Const. Ciobanu
 + Nicolae D. Sirbu
 + Ion V. Găină
 + Dumitru Tacu
 + Ion D. Bucioș
 + Grigore Tască
 + Manolea Filiuță
 + Iancu Lenădușă
 + Ion R. Pentaru
 + Dumitru Gogan
 + Grigore V. Popescu
 C. Saiculescu
 Ion Untaru
 Vasile I. C. Trocan
 V. I. C. Brebenaru
 Preot paroh, P. Mihailescu
 Primar, Gh. Rîșniță
 Învățător, St. Brebenaru

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN JUD. MEHEDINȚI
Nr. 1767, 13 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Pînă la complectarea științelor cerute cu ordinul dv. nr. 13510, seria A, din 26 Martie a. c., relativ la rolul ce l-au avut învățătorii din acest județ, în timpul răscoalelor țărănești, respectuos comunic că, dintre învățători, pînă în timpul de față, numai Constantin Zaharescu de la școala din Comuna Rogova a fost arestat pînă azi, fiind învinovățit și dat judecății ca instigator.

Asupra acestui învățător părerea subsemnatului este să binevoiți a aproba să fie suspendat pînă la pronunțarea justiției.

Aceasta pentru motivul că ducîndu-se la școală în mijlocul sătenilor, din cari unii au murit împușcați și alții sunt depuși în Arestul Preventiv, fiindcă numitul învățător s'a prins în fruntea lor în ziua răscoalei, mă tem să nu producă din nou dezordini, văzîndu-l iar reîntors la postul său nejudecat.

Dintre preoți, ca instigator s'a arestat :

1. Preotul I. Bordsescu din cătunul Valea Ursului, pendinte de Comuna Tăiuna, care e împușcat în picior.

2. Preotul C. Isvoranu din Comuna Rogova, asemenea arestat ca instigator.

Iar preoții : Al. Popescu, din Comuna Corcova, Ioan Podeanu, din Comuna Podul Grosului și Nicolae Crăineanu, din Comuna Gvardinița, au fost împușcați și omoriți.

Acestea respectuos le supun la înalta domniei voastre cunoștință, conform menționatului ordin.

Revizor școlar, *Dem. C. Bungețianu*

PREFECTURA JUD. MEHEDINȚI
Nr. 4158, 27 Aprilie 1907

Domnule Ministru,

Conform ordinului nr. 20413 din 907 al domnului Ministru de Interne, avem onoare a vă raporta că preotul Nicolae Bărdescu din Comuna Valea Ursului e dat în judecată corecțională de parchet pentru că a fost prins în capul devastatorilor, cari au săvîrșit devastările și incendiarele din Comuna Timna, cu care ocazie a fost rănit de armată.

Preotul C. Isvericeanu din Comuna Rogova, de asemenea, e dat judecății pentru că a instigat pe țăranii din Comuna Rogova de a se răscula.

Învățătorul Florea Vlădescu din Comuna Grecești e dat judecății pentru că a îndemnat pe țăranii din Comuna Grecești să devasteze și incendieze proprietățile domnului Dumitru Lascu.

Tribunalul a infirmat mandatele de arestare ale lor, dispunînd punerea în libertate afară de acel al preotului Bărdescu.

Binevoiți, vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

p. Prefect, *Sabin Popescu*

p. Director, *D. N. Popescu*

DOCUMENTE ȘI MARTURII PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

REVIZORATUL ȘCOLAR
DIN JUD. MEHEDINȚI
Nr. 2749, 5 Iunie 1907

Domnule Ministru,

Conformîndu-mă ordinului dv. nr. 18528, seria A, din 8 Maiu a. c., relativ de învățătorii implicați în răscoalele țărănești, cu profund respect comunic că adresîndu-mă atît formal cît și personal Parchetului de Mehedinți, care instruește această afacere, mi-a răspuns că pînă nu va termina instrucțiunea, mai ales cu învățătorii cari au cunoscut pe un individ Tanasiadi, azi depus la Penitenciarul Văcărești, nu ne poate da nici o relație despre acei învățători.

Voiu stărui ca această instrucțiune să se termine cît mai repede cu învățătorii bănuți, spre a putea în urmă comunica dv. rezultatul cercetării Parchetului de Mehedinți în această chestiune.

Revizor școlar, *Dem. C. Bungețianu*

TABLA DOCUMENTELOR

PARTEA I-a

DOCUMENTE DIN ARHIVA MINISTERULUI JUSTIȚIEI

	<u>Pag.</u>
INSTRUCȚIUNI GENERALE TRIMISE DE MINISTERUL DE JUSTIȚIE . . .	9
1907, Martie 13. Ministrul Justiției către Procurorii generali din București, Craiova, Galați și Iași, trimițându-le instrucțiuni cu privire la răscoale. 1907, Martie 15. Ministrul Justiției către Procurorii tribunalelor, dându-le instrucțiuni cu privire la închiderea arestațiilor din răscoale, în cazările locale. 1907, Martie 16. Ministrul Justiției către Primii Președinți ai Curților de Apel din București, Craiova, Galați și Iași, dându-le instrucțiuni privitoare la amânarea sesiunii Curților cu Jurați. 1907, Martie 16. Primul Președinte al Curții de Apel din București către Ministrul Justiției, în legătură cu amânarea Curților cu Jurați din județele : Ialomița, Dâmbovița și Buzău.	
JUDEȚUL BOTOȘANI	15
1907, Martie 22. Șeful Poliției Hîrlău către Ministerul Justiției despre arestarea lui Vasile Costinescu, capul răscoalelor din Todireni (Botoșani). 1907, Martie 26. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției despre arestările din Județul Botoșani. 1907, Mai 17. Procurorul Tribunalului Botoșani către Ministrul Justiției, despre numărul celor deținuți pentru răscoale.	
JUDEȚUL DOROHOI	19
1907, Martie 10. Procurorul Tribunalului Dorohoi către Ministrul Justiției, despre situația răscoalelor în județ. 1907, Martie 23. Procurorul Tribunalului Dorohoi către Ministrul Justiției, despre mersul instrucției răscoalelor. 1907, Martie 26. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre mersul instrucției devastatorilor din județ. 1907, Aprilie 9. Judecătorul de instrucție de la Tribunalul Dorohoi către Ministrul Justiției, trimițând broșura „Improprietăririle țărănești“, a lui Vasile Kogălniceanu.	
JUDEȚUL IAȘI	23
1907, Martie 19. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre primirea cu întârziere a unui ordin. 1907, Martie 20. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre situația răscoalelor în județ. 1907, Martie 22. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, comunicînd că în județele Bacău și Neamț este liniște.	

1907, Martie 24. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre nemulțumirile sătenilor din unele comune împotriva învoelilor agricole.

1907, Martie 28. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre răscoala sătenilor din Comuna Holboca — cătunul Stînca, și Comuna Brăești — cătunul Prigoreni.

1907, Martie 29. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre nemulțumirea sătenilor din Prigoreni.

1907, Aprilie 11. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre broșura lui Vasile Kogălniceanu: „Către săteni“, găsită la niște țărani.

1907, Iunie 4. Judecătorul Vespasian Erbiceanu de la Tribunalul Iași către Procurorul general, despre caracterul răscoalelor țărănești și cauzele care le-au determinat.

1907, Iunie 12. Primul Procuror al Tribunalului Iași către Ministrul Justiției, despre amestecul studenților în răscoale.

JUDEȚUL FĂLCIU

39

1907, Martie 12. Judele instructor din Fălciu către Ministerul Justiției, comunicînd că sătenii din Tătărani au încercat să pătrundă în Huși, dar au fost respinși de Armată.

1907, Aprilie 7. Procurorul Tribunalului Fălciu către Ministrul Justiției, în legătură cu cazul arestării învățătorului Paul Mităchescu.

1907, Iunie 19. Procurorul Tribunalului Fălciu către Procurorul general de Iași, despre chipul cum proprietarul Adam Mitache exploatează pe țărani de pe moșia sa.

JUDEȚUL SUCEAVA

43

1907, Martie 9. Procurorul Tribunalului Suceava către Ministrul Justiției, despre cercetările de la Lespezi.

1907, Martie 9. Procurorul Tribunalului Suceava către Ministrul Justiției, despre turburările de la Liteni și Siliștea.

1907, Martie 10. Procurorul Tribunalului Suceava către Ministrul Justiției, despre ciocnirile de la Siliștea.

1907, Martie 17. Ministrul Justiției către Procurorul Tribunalului Fălci-ceni, cerînd trimiterea la Iași a studentului N. Trufinescu.

1907, Martie 18. Inspectorul comunal al plășii Pașcani către Prefectul de Suceava, despre atitudinea lucrătorilor din Atelierele C. F. R. Pașcani.

1907, Martie 20. Directorul Prefecturii Suceava către Procurorul Tribunalului Suceava, despre turburările de la Sasca.

1907, Martie 21. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre pătaniile studentului N. Trufinescu, arestat ca instigator la revoltă.

1907, Martie 27. Inspectorul comunal de Pașcani către Procurorul Tribunalului Pașcani, cerînd facerea de cercetări la clubul „Unirea“ din Pașcani.

1907, Martie, 27. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava și Inspectorul comunal al plășii Pașcani referitor la rezultatul perchezițiilor domiciliare făcute unor lucrători din Atelierele Gărei Pașcani și la clubul „Unirea“.

1907, Martie 27. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Su-

ceava, cuprinzînd cîteva mărturii privitoare la unii din lucrătorii Atelierului C. F. R. Pașcani, acuzați de instigație la răscoală.

1907, Martie 28. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava, cuprinzînd cîteva mărturii privitoare la incidentele de la clubul muncitoresc „Unirea” din Pașcani.

1907, Martie 28. Sebastian Moruzi din Ruginoasa către Procurorul Tribunalului Suceava, în legătură cu maltratarea arestaților de la clubul „Unirea”.

1907, Martie 28. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava, cuprinzînd interogatoriul Inspectorului Comunal V. Softa, în legătură cu maltratarea arestaților de la clubul „Unirea”.

1907, Martie 29. Medicul Spitalului Pașcani referă asupra stării sănătății celor arestați la clubul „Unirea”.

1907, Martie 30. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava, cuprinzînd declarația lui Scarlat Manoliu de la clubul „Unirea” din Pașcani.

1907, Martie 30. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava cuprinzînd declarațiile lui Scarlat Manoliu de la clubul „Unirea” din Pașcani.

1907, Martie 31. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava în legătură cu declarațiile lui Scarlat Manoliu de la clubul „Suceava”.

1907, Martie 31. Proces-verbal încheiat de Procurorul Tribunalului Suceava privind pe cei arestați la clubul „Unirea”, acuzați de ofensă împotriva Regelui și Reginei Romîniei.

1907, Aprilie 3. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, semnalînd amestecul altor autorități locale decît Justiția în arestarea și anchetarea răsculaților.

1907, Aprilie 3. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre ancheta făcută de Atelierul C. F. R. Pașcani.

1907, Aprilie 6. Procurorul Tribunalului Suceava către Ministrul Justiției, cerînd recompensarea unor ofițeri distinși în timpul răscoalelor.

1907, Aprilie 7. Prefectul de Suceava către Procurorul general de Iași, în legătură cu prezentarea registrelor de tocmeli agricole, cerută de Judecătorul de instrucție al Tribunalului Suceava.

1907, Aprilie 14. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre prezentarea registrelor de tocmeli agricole, cerută de Judecătorul de Instrucție al Tribunalului Suceava.

1907, Mai 4. Sebastian Moruzi către Ministrul Justiției, în legătură cu arestarea locuitorului C. Ungureanu din Drăgușeni (Jud. Suceava), ca instigator.

1907, Iunie 6. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre arestarea și maltratarea unor lucrători de la Atelierul C. F. R. Pașcani (Suceava).

JUDEȚUL TECUCI

69

1907, Martie 12. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, despre devastările de la Ivești și alte localități din Județul Tecuci.

1907, Martie 16. Procurorul Tribunalului Tecuci către Ministrul Justiției, despre devastările de la Ivești și alte localități din județ.

1907, Martie 17. Judecătorul de ocol din Tecuci către Ministrul Justiției, despre suspendarea din oficiu a proceselor penale.

1907, Aprilie 10. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, despre evadarea călugărului instigator Gheorghe Gherman Rusu din arestul regimentului de la Tecuci.

1907, Mai 16. Procurorul Tribunalului Tecuci către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL NEAMȚ

75

1907, Martie 18. Judecătorul de Instrucție de la Tribunalul Neamț, către Procurorul general de Iași, făcînd o dare de seamă despre răscoalele din județ.

1907, Mai 22. Procurorul Tribunalului Neamț către Ministrul Justiției, despre numărul celor arestați din pricina răscoalelor.

JUDEȚUL BACĂU

83

1907, Martie 10. — Procurorul de Bacău cere Ministrului Justiției trimițerea unui regiment pentru siguranța județului.

1907, Martie 22. Procurorul de Bacău raportează Ministrului Justiției starea spiritului în satele de pe Valea Troțușului.

1907, Mai 15. Procurorul Tribunalului Bacău către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL ROMAN

87

1907, Martie 9. Procurorul Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre răscoalele de la Strunga, Miclăușeni și alte comune.

1907, Martie 9. Procurorul Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre răscoalele din comunele Strunga, Mircești și Brănișteni (Roman).

1907, Martie 12. Procurorul Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre arestările și situația răscoalelor în județ.

1907, Martie 12. Substitutul de Procuror al Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre restabilirea liniștei la Băcești și alte agitații în diferite comune.

1907, Martie 12. Procurorul Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre arestări, devastări și noi mișcări în județ.

1907, Martie 13. Judecătorul Ocolului Bîra (Roman) către Ministrul Justiției, despre răscoală în localitate.

1907, Martie 14. Procurorul general de Iași către Ministrul Justiției, despre cazul locuitorului M. P. Mihăeș din Butea (Roman), împușcat de un soldat.

1907, Martie 16. Procurorul Tribunalului Roman către Ministrul Justiției, despre situația răscoalelor și a arestărilor în județ.

1907, Aprilie 28. Judecătorul de instrucție al Tribunalului Roman către Procurorul general de Iași, despre chipul cum au izbucnit și s'au întins răscoalele în județ.

1907, Aprilie. Tablou de prețurile muncilor agricole și ale locurilor de hrană și suhat, după tocmelile agricole dintre 1900—1907.

JUDEȚUL PUTNA

1907, Martie 12. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, despre situația la Panciu (Putna) și în Județul Tutova.

1907, Martie 17. Primul Președinte al Tribunalului Putna către Ministrul Justiției, despre amânarea proceselor.

1907, Martie 19. Judecătorul Ocolului Adjud (Putna) către Prim Președintele Tribunalului Putna, despre judecățile privitoare la tocmelile agricole.

1907, Mai 16. Procurorul Tribunalului Putna către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL TUTOVA

101

1907, Mai 17. Procurorul Tribunalului Tutova către Ministrul Justiției, cu privire la numărul deținuților implicați în răscoale.

1907, Mai 22. Procurorul Tribunalului Vaslui către Ministrul Justiției, cu privire la numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL COVURLUI

105

1907, Martie 12. Procurorul General de Galați către Primul Ministru și Ministrul Justiției, despre morții și răniții din Galați.

1907, Martie 12. Primul Procuror de Galați către Ministrul Justiției, despre reprimarea încercării de răscoală din Galați.

1907, Martie 12. Ministrul Justiției către Primul Procuror de Galați, despre ordinele de represiune severă trimise armatei.

1907, Martie 22. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, despre împușcarea răsculaților la Galați.

1907, Martie 22. Prefectul de Covurlui către Ministrul Justiției, despre liniștea din județ și arestările ordonate.

1907, Aprilie 12. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, raportînd rezultatul instrucțiunii răscoalelor în județele: Covurlui, Tecuci, Tutova, Rîmnicul-Sărat și Brăila.

JUDEȚUL VLAȘCA

115

1907, Martie 30. Ministrul Justiției către Eftimie Antonescu, judecător de instrucție la Tribunalul Vlașca, despre apariția unor personaje miste-rioase, instigatoare la răscoală în județ.

1907, Mai 16. Procurorul Tribunalului Vlașca către Ministrul Justiției, privitor la numărul deținuților implicați în răscoale și în curs de cerce-tare.

1907, Iulie 16. Judecătorul de instrucție delegat al Tribunalului Vlașca raportează Ministrului Justiției rezultatul cercetărilor asupra cauzelor izbuc-nirii răscoalelor.

1907, Iulie 25. Rada Enache Guțu și alte soții ale deținuților din Ares-tul Preventiv-Giurgiu (Vlașca), cer amnestierea soților lor.

1907, August 29. Ioana I. Popescu, Leanca preot D. Tecuceanu, Maria Radu Ionescu și Elena M. Crudu, toate din județul Vlașca, cer amnestierea soților și fiilor lor arestați din pricina răscoalelor.

JUDEȚUL TELEORMAN 133

1907, Martie 10. Procurorul de Teleorman către Ministrul Justiției, despre agitațiile de la Alexandria.

1907, Martie 10. Procurorul Tribunalului Teleorman către Procurorul general de București, despre devastările de la Alexandria.

1907, Martie 12. Judecătorul Ocolului Zimnicea (Teleorman) către Ministrul Justiției, cerind amânarea proceselor.

1907, Martie 12. Procurorul Tribunalului Teleorman către Procurorul general de București, despre situația răscoalelor în județ.

1907, Martie 14. Procurorul Tribunalului Teleorman către Ministrul Justiției, cerind trimiterea Procurorului general, pentru îndrumări și instrucțiuni.

1907, Martie 16. Ministrul Justiției către Președintele Curții cu Jurați Teleorman, pentru amânarea judecării proceselor.

1907, Martie 22. Procurorul Tribunalului Teleorman către Ministrul Justiției, despre ciocnirile din comunele Tătărești și Slobozia Trăsnitu.

1907, Mai 19. Procurorul Tribunalului Teleorman către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoalele țărănești.

1907, Mai 22. Locțiitorul Procurorului de Teleorman către Ministrul Justiției, despre numărul celor deținuți în arestul Preventiv, implicați în răscoalele țărănești.

1907, Iulie 20. Procurorul Tribunalului Teleorman către Ministrul Justiției, despre reclamația primarului și a Consiliului comunal din Alexandria (Teleorman) împotriva unor instigatori la răscoale și rezultatul cercetărilor.

JUDEȚUL BUZĂU 141

1907, Martie 12. Procurorul de Buzău către Ministrul Justiției despre răsculații din comunele Zilișteanca, Zărnești, Scurtești și Calnău, cari au vrut să intre în Buzău.

1907, Martie 22. Procurorul de Buzău către Ministrul Justiției, despre țăranii răsculați împușcați la intrarea în Buzău.

JUDEȚUL PRAHOVA 145

1907, Martie 22. Polițaiul Sinaiei către Ministrul Justiției, despre arestarea lui Tudorache Timoftei din Sinaia și Petre Gheorghe din Ploești, dovediți instigatori.

1907, Martie 26. Polițaiul Sinaiei către Ministrul Justiției, despre arestarea tipografului Mirela Ionescu, dovedit instigator.

1907, Martie 29. Judecătorul de instrucție al Tribunalului Prahova, către Ministrul Justiției, despre răscoala țăranilor din Singerul.

1907, Mai 22. Primul Procuror al Tribunalului Prahova către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL BRĂILA 149

1907, Martie 21. M. D. Berlescu către Ministrul Justiției, pentru prinderea devastatorilor de la moșia Surdila-Greci (Jud. Brăila).

1907, Martie 22. Procurorul de Brăila către Ministrul Justiției, despre liniștirea țăranilor cari voiau să pătrundă în oraș prin bariera Călărași.

1907, Mai 7. Procurorul de Brăila către Ministrul Justiției, despre reclamația și vina lui Nuțu Parpală.

JUDEȚUL ARGEȘ 153

1907, Martie 20. L. Ștefănescu, proprietar și primar în Comuna Perișani (Argeș), propune ca tribunalele și judecătoriile de ocoale să-și suspende procesele pentru un timp determinat.

1907, Aprilie 5. Procurorul de Argeș către Ministrul Justiției, despre percheziția făcută lui Al. Valescu din Mușetești și la „Gazeta Țăranilor”.

1907, Mai 9. Floarea C. Zuduluf și alte 22 soții ale locuitorilor din Lăunele de jos (Argeș), intervin către Ministrul Justiției pentru liberarea soților lor arestați cu răscoalele.

1907, Iunie 20. Femei din Pădurețu (Argeș) intervin la Ministerul Justiției, pentru liberarea soților și fiilor lor.

JUDEȚUL DÂMBOVIȚA 159

1907, Martie 17. Procurorul de Dâmbovița către Ministrul Justiției despre răscoalele din județ.

1907, Martie. Tablou de țăranii dați în judecată pentru răscoale în județul Dâmbovița.

JUDEȚUL OLT 165

1907, Martie 15. Ministrul Justiției către Procurorul Tribunalului Olt, autorizînd amînarea din oficiu a proceselor

1907, Martie 15. Ministrul Justiției către Președintele Tribunalului Olt, autorizînd suspendarea din oficiu a proceselor.

1907, Martie 16. Prefectul de Olt către Ministrul Justiției, cerînd suspendarea judecării proceselor în județ.

1907, Martie 21. Procurorul Tribunalului Olt către Ministrul Justiției, cerînd reînceperea activității judecătorești în județ.

1907, Martie 22. Judele instructor al Tribunalului Olt către Ministrul Justiției, despre turburările din cătunul Vlcelele, Comuna Bărcănești.

1907, Martie 22. Procurorul Tribunalului Olt către Ministrul Justiției, despre ciocnirea dintre armată și răsculați la Radomirești.

1907, Martie 30. Dumitru Stănciulescu și preotul Ion Anghelescu din Șerbănești (Olt) către Ministrul Justiției, plîngîndu-se că au fost arestați și torturați.

1907, Aprilie 11. Constantina Alexe Nițu Olaru din cătunul Poganu, Comuna Dumitrești (Olt) către Ministrul Justiției, cerînd anchetarea și liberarea soțului său.

1907, Mai 2. Ministrul de Interne către Ministrul Justiției, trimițînd cererea a 300 arestați la Penitenciarul Slatina (Olt) de a fi eliberați provizoriu.

1907, Mai 2. Sătenii arestați la Penitenciarul Slatina (Olt) cer să fie eliberați provizoriu, spre a-și face muncile agricole.

1907, Mai 16. Procurorul Tribunalului Olt către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

1907, August 7. C. Colibășeanu, proprietarul moșiei Văleni (Olt), către Ministrul Justiției, despre instigatori cari ar cutreera satele.

1907, August 20. Procurorul Tribunalului Olt către Ministrul Justiției, despre cercetarea reclamației lui C. Colibășeanu, proprietarul moșiei Văleni, privitoare la apariția unor instigatori prin sate.

JUDEȚUL RÎMNICUL SĂRAT 175

1907, Martie 12. Procurorul general de Galați către Ministrul Justiției, despre devastările pricinuite de răsculați în orașul Rîmnicul-Sărat.

1907, Martie 22. Procurorul Tribunalului Rîmnicul-Sărat către Ministrul Justiției, despre devastările din Comuna Gologanu și orașul Rîmnicul-Sărat.

1907, Aprilie 17. Maiorul Orleanu din Focșani către Ministrul Justiției, despre acuzațiile aduse Procurorului din Rîmnicul-Sărat.

1907, Aprilie 18. Procurorul Tribunalului Rîmnicul-Sărat către Ministrul Justiției, despre devastările din Comuna Gologanu și orașul Rîmnicul-Sărat.

1907, Mai 17. Locuitorul Procurorului Tribunalului Rîmnicul-Sărat către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

1907. — Devastările din Județul Rîmnicul-Sărat.

JUDEȚUL DOLJ 191

1907, Martie 12. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre răscoalele din județ.

1907, Martie 12. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre răscoalele de la Galicea, Moțăței, Băilești, Calafat.

1907, Martie 15. Prim Președintele Tribunalului Dolj către Ministrul Justiției, despre izbucnirea răscoalei în Comuna Băilești.

1907, Martie 16. Ministrul Justiției către Procurorul general de Craiova, aprobînd suspendarea judecăților pînă la restabilirea ordinei.

1907, Martie 17. Judecătorul Ocolului Băilești (Dolj) către Ministrul Justiției, despre suspendarea judecăților pînă la restabilirea liniștei.

1907, Martie 20. Primul Președinte al Curții de Apel din Craiova către Ministrul Justiției, despre reluarea activității judecătorești.

1907, Martie 22. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre răscoalele de la Livezi și Podari.

1907, Martie 22. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre răscoalele din Județ.

1907, Martie 22. Prefectul de Dolj către Ministrul Justiției, despre răsculaii arestați la Băilești.

1907, Martie 22. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre judecarea mai grabnică a celor arestați pentru răscoale.

1907, Martie. — Scrisoare anonimă îndemnătoare la revoltă.

1907, Aprilie 3. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre cazul Elena Constantin Vieru.

1907, Aprilie 30. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, raportînd constatările făcute cu prilejul răscoalelor din Oltenia.

1907, Mai 14. Primul Procuror de la Tribunalul Dolj către Ministrul Justiției, comunicînd rezultatul cercetărilor privitoare la răscoale.

1907, Mai 22. Primul Procuror al Tribunalului Dolj către Ministrul Justiției, despre numărul celor deținuți implicați în răscoale.

1907, Iunie 15. Primul Procuror de la Tribunalul Dolj către Ministrul Justiției, despre situația cercetărilor privitoare la răscoale.

1907, Septembrie 19. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, anunțind condamnarea unor omorători din vremea răscoalelor.

1907, Septembrie 20. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, comunicînd amînarea proceselor privitoare la răsculații din comunele Rastu și Grindeni.

1907, Septembrie 22. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre amînarea unui proces privitor la răscoale.

1907, Septembrie 25. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre condamnarea țăranilor răsculați din comunele Horezu, Poenari și Grecești.

1907, Octombrie 1. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției despre judecarea proceselor privitoare la răscoalele din comunele Brabova și Gubancea.

1907, Octombrie 1. Procurorul general de Craiova către Ministrul Justiției, despre condamnările pronunțate în procesul răscoalei de la Verbița.

1907, Octombrie 2. Primul Procuror de la Tribunalul Dolj către Ministrul Justiției, comunicînd rezultatul proceselor privitoare la răscoale, judecate în Septembrie.

1907, Octombrie 17. Prefectul de Dolj către Ministerul de Interne, despre sătenii omoriți în timpul răscoalelor, în Comuna Rasnicu, de proprietarul Alexandru Părăianu.

1907, Noembrie 2. Ministrul Justiției către Primul Procuror al Tribunalului Dolj, trimițînd plîngerile comunelor Popinzătești, Cornița și Raznicu împotriva altor persoane ce ar fi împușcat pe săteni.

1907, Decembrie 4. Primul Procuror al Tribunalului Dolj, către Ministrul Justiției, despre rezultatul proceselor privitoare la răscoale judecate de Curtea cu Jurați.

JUDEȚUL GORJ 207

1907, Mai 16. Procurorul Tribunalului Gorj către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

JUDEȚUL ROMANAȚI 211

1907, Martie 22. Banca Creditului Comercial din Caracal către Ministrul Justiției, intervenind pentru amînarea protestării polițelor.

1907, Martie 22. Polițaiul Caracalului către Ministrul Justiției, comunicînd că Florente Ghițulescu a tras asupra unei patrule militare.

1907, Mai 17. Locțiitorul de Procuror al Tribunalului Romanați către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

1907, Iunie 26. Procurorul Curții de Apel din Craiova către Ministrul Justiției, despre judecarea răsculaților de la Tia Mare de către Curtea cu Jurați din Romanați.

1907, Iunie 28. Procurorul Curții din Craiova către Ministrul Justiției despre judecarea răsculaților din comuna Leu, de Curtea cu Jurați din Romanați.

JUDEȚUL MEHEDINȚI 215

1907, Mai 17. Primul Procuror al Tribunalului Mehedinți către Ministrul Justiției, despre numărul deținuților implicați în răscoale.

1907, Mai 26. Dumitru St. Tuturigă din Comuna Ogrîșor către Ministrul Justiției, cerînd liberarea consăteanului lor Vasile Vălceanu, nevinovat.

1907, Iulie 23. Mai multe femei din Viașu, ai căror soți au fost împușcați de armată în timpul răscoalelor, cer să fie ajutate spre a-și crește copiii.

1907, August 1. Mai mulți săteni din Comuna Corcova către Ministrul Justiției, cerînd liberarea consăteanului lor Vasile Vălceanu, nevinovat.

1907, August. — Soțiile sătenilor deținuți în Arestul Preventiv din T. Severin către Ministrul Justiției, cerînd liberarea provizorie a soților lor.

P A R T E A II-a

DOCUMENTE DIN ARHIVA MINISTERULUI INSTRUCȚIUNII ȘI CULTELOR

223

JUDEȚUL BOTOȘANI

227

1907, Aprilie 2. C. V. Ficșinescu, revizorul școlar al Jud. Botoșani, face cunoscut Ministerului Instrucțiunii numele învățătorilor trimiși la instrucție ca agitatari.

1907, Aprilie 22. Prefectul Jud. Botoșani, către Ministerul Instrucțiunii despre învățătorii și preoții din județ aflați în cercetarea justiției, fiind implicați în răscoale.

1907, Mai 12. Învățătorii din Jud. Botoșani implicați în răscoalele țărănești.

1907, Mai 28. Protoiereul Județului Botoșani, Vasile Pavelescu, către Mitropolitul Moldovei, despre preoții din județ cari au fost amestecați în răscoalele țărănești și cei cari au activat pentru liniștirea țăranilor răsculați.

1907, Mai 30. Ministerul de Interne, către Ministerul Instrucțiunii, făcîndu-i cunoscut rezultatul cercetărilor prefectului de Botoșani cu privire la atitudinea, din timpul răscoalelor, a învățătorului C. A. Ionescu, din satul Stroești, Comuna Tg. Frumușica (Botoșani).

JUDEȚUL DOROHOI

233

1907, Ianuarie 13. Ministerul de Interne către Ministerul Instrucțiunii, cerînd să ia măsuri în contra învățătorului Ion Alexandrescu din Comuna Hudești-Mari, care a instigat pe săteni la răscoale și devastări, deoarece mișcarea locuitorilor pentru pămînt de hrană ia proporții la îndemnul învățătorului.

1907, Februarie 27. Anton Popescu, revizorul școlar din Jud. Dorohoi către Ministrul Instrucțiunii, arătînd că învățătorul Ion Alexandrescu din Comuna Hudești-Mari (Dorohoi) nu este amestecat în mișcarea sătenilor pentru pămînt.

1907, Martie 21. Ministerul de Interne către Ministerul Instrucțiunii arătînd că, în urma anchetei făcută de căpitanul C. Răceanu, învățătorul Ioan Alexandrescu din Hudești-Mari (Dorohoi) a provocat pe săteni la răscoală.

1907, Aprilie 20. Prefectul Județului Dorohoi, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, înaintînd raportul protoereului și revizorului școlar de Dorohoi privitor la răscoalele țărănești din județ și concursul dat de preoți și învățători pentru liniștirea agitațiilor.

1907, Mai 27. Ministerul de Interne, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, privitor la acuzațiile și rezultatul anchetei învățătorului Athanasiasu din Hîntăști (Dorohoi).

	<u>Pag.</u>
JUDEȚUL IAȘI	241
1907, Mai 17. M. Carp, revizor școlar de Iași, către Ministerul Instrucțiunii, arătând că în județ nu este nici un învățător implicat în răscoale.	
JUDEȚUL FĂLCIU	245
1907, Aprilie 18. Atanasiu, prefectul Jud. Fălciu, către Ministrul Instrucțiunii, arătând că: preoții, învățătorii, profesorii și studenții n'au fost dovediți instigatori în răscoalele țărănești. 1907, Aprilie 30. Conon, episcopul Hușilor, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii trimiteându-i, în copie raportul protoereului de Fălciu cu cercetările ce le-a făcut privitor la răscoalele țărănești și atitudinea preoților din acest județ în timpul răscoalelor. 1907, Mai 18. P. V. Vasiliu, revizor școlar al Jud. Fălciu, către Ministerul Instrucțiunii, arătând că nici un învățător nu este amestecat în răscoalele țărănești.	
JUDEȚUL SUCEAVA	249
1907, Martie 8. C. Olmazu, proprietarul moșiei Rotundă (Suceava) către Ministerul Instrucțiunii și Cultelor, arătând că preotul Haralamb Tataru a răsculat sătenii contra administrației moșiei. 1907, Aprilie 13. Haralambie Tataru, preot în Com. Liteni (Suceava) către Ministerul Cultelor, arătând că reclamația proprietarului C. Olmazu că este instigator la răscoală, nu este adevărată și roagă să se ceară informații de la Parchetul de Suceava și să-i se ridice pedeapsa suspendării. 1907, Aprilie 18. Prefectura de Suceava, face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că preoții și învățătorii din județ n'au fost implicați în răscoala țărănească, dar s'a deschis acțiune publică în contra studentului Neculai Trufinescu, bănuit că a făcut instigații. 1907, Aprilie 23. N. Bariesul, președintele Trib. Suceava, către Ministrul Instrucțiunii și Cultelor, despre judecata dintre preotul Haralambie Tataru și proprietarul C. Olmazu din Liteni (Suceava), pentru o porțiune de pământ ce a fost încălcată parohiei „Adormirea Maicei Domnului“. 1907, Aprilie 28. S. Ionescu, revizor de Suceava, către Ministerul Instrucțiunii, făcînd cunoscut suspendarea preotului Haralambie Tataru din Com. Liteni și darea în judecată a învățătorului Const. Dohotariu din Com. Brădățelu, pentru tentativă de provocare de răscoală.	
JUDEȚUL TECUCI	255
1907, Martie 16. Gr. M. Cristea, dirigintele școlai Ion Kalinderu din Liești (Tecuci) către Ministerul Instrucțiunii, despre cererile sătenilor făcute la întrunirea din localul școlai și despre măsurile luate pentru păstrarea liniștei. 1907, Aprilie 27. C. Georgescu, prefect de Tecuci, comunică Ministerului Instrucțiunii rezultatul cercetării revizoratului asupra cazului învățătorului Vasile Mironescu din Torcești (Tecuci). 1907, Mai 9. I. Pralea, revizor școlar de Tecuci, înaintează Ministerului	

Instrucțiunii tablou de învățătorii implicați sau bănuți în răscoalele țărănești.

1907, Mai 9. I. Pralea, revizor școlar de Tecuci, face cunoscut Ministerului Instrucțiunii numele învățătorilor bănuți de participarea la răscoală și a celor cari au lucrat pentru împiedecarea răscoalei.

JUDEȚUL NEAMȚ 261

1907, Martie 23. Gh. Nicolau, revizor școlar de Neamț, către învățătorii din județ, recomandându-le o serie de măsuri pentru evitarea răscoalei și liniștirea sătenilor.

1907, Aprilie 12. Economul Gh. Popovici, protoereu de Neamț, către Mitropolia Moldovei, despre pedepsele aplicate preoților în legătură cu răscoalele țărănești și despre preoții cari au lucrat cu zel pentru liniștirea și împiedecarea sătenilor de a face răscoale.

1907, Aprilie. Gh. Nicolau, revizor școlar de Neamț, către Ministerul Instrucțiunii, despre cauzele răscoalei din județ, învățătorii acuzați de instigații, precum și cei ce au lucrat pentru potolirea răscoalei.

1907, Mai 11. Gh. Nicolau, revizor școlar de Neamț, către Ministerul Instrucțiunii, înștiințând că în județ nu sunt învățători implicați în răscoale.

JUDEȚUL BACĂU 273

1907, Martie 14. Gh. I. Dragomir, dirigintele școalei primare din Com. Gropești, jud. Bacău, către revizorul școlar al județului, despre agitațiile sătenilor din comună, arătând că pînă în prezent este liniște.

1907, Martie 26. I. Ercuță, dirigintele școalei din Com. Țîrgul Trotușului, către revizorul școlar al județului Bacău, despre agitația locuitorilor din: Vlișoara, Trotuș, Pîriul Boglei, Tisești și Gara Slănicului și despre prevenirea răscoalei.

1907, Martie 31. Gh. Mezincescu, Procurorul Trib. Bacău, către revizorul județului, despre potolirea răscoalei din Comuna Bogdana (Bacău), de către preotul Tudorache, învățător și despre preotul C. Nălboc din Comuna Onești, satul Buciumi (Bacău), denunțat ca instigator.

1907, Aprilie 4. Gh. D. Ambrossie, învățător în Comuna Lecca (Bacău), către prefectul județului, mersul răscoalei din comună și despre ocupația de a fi instigat pe săteni la răscoală.

1907, Aprilie 29. D. Mihăilescu, dirigintele școalei din Cleja (Bacău), către revizorul școlar al județului, despre starea de spirit a locuitorilor din comună și despre denunțul unor locuitori că ar fi instigator la răscoale.

JUDEȚUL ROMAN 285

1907, Aprilie 13. Căpitanul Bădăran, prefectul de Roman, către Ministerul Instrucțiunii, făcînd cunoscut că nu s'a deschis acțiune publică în contra preoților, învățătorilor sau studenților din județ și nici n'au fost implicați în răscoale.

1907. Preoții, învățătorul și locuitorii din Comuna Trifești (Roman) intervin la prefectul județului să fie iertați de faptele comise în timpul răscoalei, rugîndu-l să ridice armata din comune și făgăduind că vor păstra liniștea.

JUDEȚUL COVURLUI

289

1907, Martie 6. Pimen, episcop al Dunărei de Jos, către protoiereii din Județul Covurlui și Brăila, spre a sfătui preoții din eparhie cum să se poarte în timpul răscoalelor țărănești pentru a le preîntâmpina.

1907, Martie 10. Pimen, episcop al Dunărei de Jos, către protopopii și proistoșii din eparhie, dându-le îndrumări cum să se poarte pentru a preveni răscoalele țărănești.

1907, Martie 30. Gh. Strădulescu, dirigintele școlii din Tg.-Berești, Covurlui către Ministerul Instrucțiunii despre răscoala sătenilor din Băneasa (Covurlui) și despre dorințele lor.

1907. Aprilie 16. T. Gheorghiu, revizorul școlar al Județului Covurlui către Ministrul Instrucțiunii, despre răscoalele din județ, cauzele pentru care s'au răsculat sătenii și acuzațiile aduse învățătorilor arestați.

1907, Mai 19. T. Gheorghiu, revizorul școlar al Județului Covurlui, către Ministerul Instrucțiunii, arătând că învățătorii: Vasile Cahu (Comuna Țuțcani) și Vasile Macovei (Comuna Tîrținești) și Ioan Macovei (Comuna Măstăcani) au fost dați în judecată ca instigatori.

JUDEȚUL VLAȘCA

303

1907, Aprilie 8. Ionom Popian, protoereul Județului Vlașca, despre preoții implicați în răscoalele țărănești și despre anchetarea lor.

1907, Aprilie 28. Ministerul de Interne către Ministerul Instrucțiunii publice și cultelor, arătând numele învățătorilor și preoților din Județul Vlașca acuzați de instigatori în răscoale și arestați.

1907, Mai 21. V. Niculescu, revizor școlar de Vlașca, către Ministerul Instrucțiunii, despre învățătorii bănuți sau arestați pentru participare la răscoale.

1907, Aprilie 26. V. Niculescu, revizor școlar de Vlașca, către Ministerul Instrucțiunii, înfățișând rezultatul anchetei întreprinsă cu privire la începutul și întinderea răscoalei în județ.

1907, Martie 20. Gh. Marinescu, învățător la școala din Comuna Bila-Căminească (Vlașca), către Ministerul Instrucțiunii despre chipul cum a scăpat comuna de răscoală.

JUDEȚUL MUSCEL

325

1907, Aprilie 3. N. D. Nicolescu, procuror de Muscel, către prefectul județului despre anchetarea învățătorului I. Petrescu din Comuna Țigănești (Muscel) și faptele ce i se pun în sarcină.

1907, Aprilie 3. Maior Cocăneanu, prefect de Muscel, către Ministerul de Interne despre învinuirile aduse învățătorului Ioan Petrescu din Comuna Țigănești (Muscel)

1907, Mai 19. Maior Cocăneanu, prefect de Muscel, către Ministerul de Interne, despre arestarea învățătorilor: Constantin Niculescu din Comuna Piscani și Ion Petrescu din Comuna Țigănești (Muscel) și confirmarea mandatelor de către parchet.

1907, Mai 24. Gh. Teodosiu, revizor școlar de Muscel, către Ministerul Instrucțiunii, despre răscoala sătenilor din Comuna Călinești (Muscel), învățătorii dați în judecată sau numai acuzați de instigație și potolirea sătenilor.

JUDEȚUL TELEORMAN

1907, Martie 3. Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că învățătorul Alex. Stroescu din Comuna Orbeasca de Jos (Teleorman) a pus la dispoziție localul școlii lui Ion Florescu, care întrunind peste 200 săteni, i-a îndemnat să se răscoale împotriva arendașilor.

1907, Martie 10. I. Cruțescu, revizor școlar, către învățătorii din Județul Teleorman, sfătuindu-i să ajute pe săteni să-și expună în scris nevoile și cererile lor, spre a se menține liniștea în comune.

1907, Martie 10. Ioan T. Cruțescu, revizor școlar de Teleorman înaintează Ministerului Instrucțiunii un dosar cu acte referitor la purtarea învățătorului Alex. Stroescu, din Comuna Orbeasca de Jos, în timpul răscoalelor.

1907, Martie 26. Ioan M. Iliescu, învățător din Comuna Paroschia (Teleorman) către Ministerul Instrucțiunii, despre acuzațiile nedrepte ce i s'au adus și despre maltratările suferite din pricina răscoalei.

1907, Martie. Prefectul Județului Teleorman, Florian Moncea, către Ministerul de Interne, despre confiscarea broșurei „Istoricul chestiunilor țărănești” și despre instigațiile la răsvrătire în contra arendașilor făcute de Ioan Florescu, incasator la „Gazeta Țăranilor”.

1907, Aprilie 9. Învățătorul I. Ionescu din Comuna Rîioasa (Teleorman), declară că în unire cu primarul și preotul comunei a scris și redactat cererea obștei locuitorilor către Velisarie Leontopol, proprietarul moșiei Rîioasa.

1907, Aprilie 11. Victor Protopopescu, revizor școlar de Teleorman, către Ministerul Instrucțiunii, înfățișînd rezultatul anchetei privitoare la învățătorul I. Ionescu din Comuna Rîioasa (Teleorman).

1907, Mai 9. Victor Protopopescu, revizor școlar din Teleorman, către Ministerul Instrucțiunii, despre învățătorii și preoții acuzați ca instigatori ai răscoalei.

1907. Obștea locuitorilor din Comuna Rîioasa (Teleorman) cer proprietarului Velisarie Leontopol să determine pe arendașul Augustatos să renunțe la exploatarea moșiei în favoarea obștei.

1907. Acuzațiile aduse învățătorului I. M. Iliescu din Comuna Paroschia (Teleorman).

JUDEȚUL BUZĂU

349

1907, Aprilie 3. A. Raiciu, revizor școlar al Județului Buzău, către Ministerul Instrucțiunii, despre răscoalele din Județul Buzău, cauzele lor și despre învățătorii acuzați de instigație.

1907. Prefectul de Buzău, G. Anastasiu către Ministerul Instrucțiunii Publice arătînd că învățătorul Iacob Gogan din Policiori și I. Mihail din Băești (Buzău) sunt implicați în răscoale și reținuți de parchet.

JUDEȚUL PRAHOVA

355

1907, Martie 28. Iconomul I. Nicolau, protoereu de Prahova, despre răscoala din județ și amestecul preoților.

JUDEȚUL ILFOV

359

1907, Martie 26. Preotul Mih. Plătăreanu din Comuna Cucueți (Ilfov) către Ministerul Instrucțiunii și Cultelor înaintînd un proces-verbal relativ

la rezultatul obținut de adunarea generală din cătunul Renașterea, Comuna Cucuieți.

1907, Martie 25. Hotărârile adunării generale a Cercului cultural „Matei Basarab” din Comuna Cucuieți (Ilfov).

1907, Aprilie 2. Învățătorul Vlădescu de la școala din Comuna Goșinari (Ilfov), face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că, împreună cu preotul Filimon Voiniceanu, au citit locuitorilor manifestul Guvernului și apelul prefecturei de Ilfov.

1907, Aprilie 12. I. Ghiață, revizor școlar de Ilfov, către Ministerul Instrucțiunii despre învățătorul I. Rădulescu din cătunul Cîmpurel, Comuna Dobreni (Ilfov) și scrisoarea acestuia către V. Kogălniceanu despre condițiile de învoială agricolă ale locuitorilor de acolo.

1907, Aprilie 16. Economul Chiriac Gh. Bidoianul, protoereul Județului Ilfov, către Mitropolitul Moldovei, despre activitatea preoților în timpul răscoalelor în județ și acuzațiile ce li se aduc celor bănuți.

1907, Aprilie 28. Ministerul de Interne către Ministerul Instrucțiunii despre arestarea elevilor: Vasile Filiu, Gogu Ionescu și Aurel Niculescu prinși în Comuna Roșu (Ilfov) agitînd locuitorii și înaintați Poliției Capitalei la 15 Martie.

JUDEȚUL BRĂILA 365

1907, Martie 25. M. I. Moga, administratorul moșiei Filipești (Brăila), scrie preotul I. Todescu, din aceeași comună, mulțumindu-i pentru tactul și priceperea cu care a evitat conflictele dintre țărani și arendași în timpul mișcărilor țărănești.

1907, Aprilie 25. Economul I. Didicescu, protoereul Județului Brăila, către Episcopia Dunărei de Jos, arătînd chipul cum fiecare preot și-a îndeplinit rolul în timpul răscoalelor țărănești.

1907, Aprilie 9. Administrația domeniilor principelui Soutzo către preotul P. P. Epureanu, din Comuna Șitești, mulțumindu-i pentru grija ce a avut pentru menținerea liniștei în timpul răscoalelor țărănești.

1907, Aprilie 9. A. C. Gogoliș, arendașul moșiei Scărlătești (Brăila) către preotul Ilie Bărbulescu din parohia Fleașca (Jud. Brăila), mulțumindu-i pentru dibăcia cu care a menținut locuitorii liniștiți în timpul răscoalelor țărănești.

1907, Mai 3. Paul Gheorghiu, revizorul școlar al Județului Brăila către Ministerul Instrucțiunii, despre organizarea răscoalei, cererile sătenilor și munca depusă de învățători și preoți pentru liniștirea lor.

1907. I. Boidreanu, administratorul moșiei Strîmbu (Brăila), scrie preotului Z. Popescu din aceeași comună, mulțumindu-i pentru liniștirea țăranilor de pe moșia sa.

JUDEȚUL ARGEȘ 373

1907, Aprilie 19. Revizorul școlar N. Bănescu, către Ministerul Instrucțiunii publice, despre purtarea și învinuirile aduse învățătorilor în timpul răscoalelor țărănești din Jud. Argeș.

1907, Iulie 4. Gherasim, Episcop de Argeș, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii publice, despre preoții arestați din pricina răscoalelor țărănești.

JUDEȚUL DÎMBOVIȚA 379

1907, Iunie 6. Economul N. Popescu, protoereu de Dîmbovița, despre neparticiparea preoților la răscoala țărănească.

JUDEȚUL OLT 383

1907, Martie 24. Învățătorul I. Leahu, din Comuna Șerbăneștii de Jos (Olt) către Ministerul Instrucțiunii, prezentînd o dare de seamă asupra răscoalei din comună.

1907, Iulie 13. R. N. Grigoriu, revizor școlar de Olt, către Ministerul Instrucțiunii despre răscoalele din județ și motivele pentru care s'au răscolat sătenii, precum și despre învățătorii acuzați de instigație.

JUDEȚUL R.-SĂRAT 395

1907, Aprilie 18. Prefectul de R.-Sărat către Ministerul Instrucțiunii Publice despre învățătorii arestați din pricina răscoalelor țărănești.

1907, Mai 4. C. Iliescu, prefectul Județului R.-Sărat, către Ministerul Instrucțiunii, arătînd că preoții N. Budescu și D. Petrescu din Comuna Costinenii Mari (R.-Sărat) sunt arestați, fiind bănuți de instigatori la răscoală.

JUDEȚUL IALOMIȚA 399

1907, Aprilie 13. A. Stoianof, prefectul Județului Ialomița, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, despre liniștea din județ și cursul dat de preoți și învățători pentru potolirea spiritelor și menținerea ordinii în județ.

1907, Mai 1. Petre I. Rădulescu, revizor școlar al Jud. Ialomița către Ministerul Instrucțiunii, arătînd că nici un preot sau învățător n'a fost acuzat ca instigator în răscoalele țărănești.

JUDEȚELE CONSTANȚA ȘI TULCEA 403

1907, Martie 28. Paul Pașa, revizorul școlar al Jud. Constanța către Ministerul Instrucțiunii, arătînd că în județ este liniște și că nici un învățător sau preot nu este acuzat de instigații printre săteni.

1907, Mai 11. Paul Pașa, revizorul școlar al Jud. Constanța către Ministerul Instrucțiunii, arătînd că învățătorul P. G. Ștefănescu din Comuna Dobromir-Vale este învinuit de amestec în răscoale.

1907, Mai 12. I. Vartolaș revizor școlar de Tulcea face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că în județ n'a fost nici un învățător implicat în răscoală.

JUDEȚUL DOLJ 409

1907, Martie 27. Gr. Popescu Breasta, defensor eclesiastic, către Ministerul Instrucțiunii și Cultelor, arătînd cauzele răscoalei țărănești în Județul Dolj și rezultatul anchetei cu privire la amestecul preoților în aceste mișcări.

1907, Aprilie 10. Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că, din conținutul a două cărți poștale reese că învățătorul Nicolai Petre din Calafat simpatizează cu răscoala țărănească.

1907, Aprilie 25. Prefectul de Dolj către Ministerul Instrucțiunii Publice făcându-i cunoscut că s'a deschis acțiune publică contra învățătorilor Petre Stănescu și Grigorie Deca din Comuna Adunații de Geormane (Dolj) și contra preotului Ion Dumitrescu din aceeași comună pentru instigații la rebeliune.

1907, Mai 15. C. Alessandrescu, revizor școlar, către Ministerul Instrucțiunii despre învățătorii din Jud. Dolj implicați în răscoale și bănuți de instigatori.

1907, Mai 31. C. Alessandrescu, revizorul școlar al Județului Dolj, către Ministrul Instrucțiunii despre răscoalele țărănești din județ, motivele pentru care s'au răsculat țărani, modul cum s'a propagat răscoala și chipul cum au activat învățătorii și preoții pentru calmarea sătenilor.

JUDEȚUL GORJ 457

1907, Aprilie 9. S. Spulbereanu, revizor școlar al Jud. Gorj, către Ministerul Instrucțiunii, arătînd munca depusă de învățător pentru menținerea liniștei.

JUDEȚUL ROMANAȚI 461

1907, Aprilie 9. Marin Nițescu, dirigintele școalei din Comuna Farcașele (Romanați) către Ministerul Instrucțiunii, arătînd cum a menținut liniștea în comună.

1907, Mai 22. Petre Rădulescu, revizor școlar de Romanați, către Ministerul Instrucțiunii, arătînd că faptele imputate învățătorului Marin Georgescu, din Comuna Popînzătești, sînt neîntemeiate.

1907, Mai 22. Petre Rădulescu, revizor școlar de Romanați, descrie răscoalele țărănești din județ, motivele de nemulțumire ale sătenilor, represiunea răscoalelor și maltratarea învățătorilor.

JUDEȚUL VÎLCEA 481

1907, Mai 22. N. Rauțu, protoereul Județului Vâlcea, către Atanasie, episcopul Râmnicului Noului Severin, despre răscoalele țărănești și rolul preoților în timpul acestor răscoale.

1907, Aprilie 30. Ministerul Justiției face cunoscut Ministerului Instrucțiunii că Tribunalul Vâlcea a deschis acțiune publică contra învățătorului Ilie Stoenescu din Comuna Laloșu, pe care l-a și arestat.

JUDEȚUL MEHEDINȚI 487

1907, Martie 18. Angajamentul locuitorilor din Comuna Menți-din-dos (Mehedinți) dat în fața autorităților comunei că vor respecta ordinea și legile țării.

1907, Aprilie 13. Dem. C. Bungețeanu, revizor școlar de Mehedinți, că-

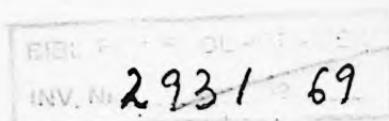
tre Ministerul Instrucțiunii, despre învățătorii și preoții arestați și omorâți în timpul răscoalelor.

1907, Aprilie 27. Sabin Popescu, prefectul Județului Mehedinți, comunică Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice numele preoților și al învățătorilor din județ, cari au fost arestați, fiind bănuți ca instigatori și capi de revoltă.

1907, Iunie 5. Dem. C. Bungețeanu, revizor școlar de Mehedinți, către Ministerul Instrucțiunii, arătând că, la Parchetul de Mehedinți, anchetarea învățătorilor fiind în curs, nu poate da nici o lămurire despre vinovăția lor.

TABELA DOCUMENTELOR

493

Indicele toponomastic și pe chestiuni va fi publicat la sfârșitul volumului 3, pentru câteștrei volumele de documente din arhive, privitoare la răscoala țărănilor din 1907.

Tehnic-redactor V. MUŞATESCU. Dată în lucru 7.VIII.1948
Bun de tipar 22.IX.1948. Format 16/70×100. Tiraj 4.400
Tipografia „Universul“

1261

PRETUL LEI 280